

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

МАТЕРІАЛИ X МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ХАРКІВ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

Харківський національний університет радіоелектроніки
Кафедра українознавства

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Кафедра українознавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

**МАТЕРІАЛИ X МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

7 листопада 2024 року

Харків

УДК 1:008](06)

A 43

Рекомендовано до друку рішенням кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін, Протокол № 3 від 19.11.2024 р.

Актуальні питання сучасного соціогуманітарного знання: матеріали X Міждисциплінарної наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених, м. Харків, 7 листоп. 2024 р. / За заг. ред. д-ра економ. наук, канд. філос. наук, проф. Моїсєєвої Н. І. – Харків: ДБТУ, 2024. – 370 с.

У збірнику представлені матеріали X Міждисциплінарної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Актуальні питання сучасного соціогуманітарного знання», яка відбулась 7 листопада 2024 року у місті Харків.

Конференція проводилась в межах виконання науково-дослідної теми кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін «Образ майбутнього: завдання дослідження перспектив розвитку суспільства постмодерну».

Пропоноване видання містить широкий спектр питань соціально-гуманітарного спрямування, а саме: комунікація як складова професійної компетенції майбутнього фахівця; актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки; інноваційні технології в навчально-виховному процесі технічного ЗВО; філософські рефлексії проблем сучасності; суспільство та держава: історичний, соціально-політичний та правовий аспекти; права людини та їх захист у сучасному вимірі; національно-духовне виховання сучасної молоді; соціологічний аспект вивчення сучасного суспільства; актуальні проблеми менеджменту і адміністрування в сучасному суспільстві; українська мова: проблеми і виклики сьогодення; іноземна мова як фактор конкурентоспроможності в сучасному світі.

Видання адресоване здобувачам I-III рівнів вищої освіти, а також широкому колу читачів, які цікавляться вказаною проблематикою.

УДК 1:008](06)

Голова оргкомітету: Михайлов В.М.

Верстка, дизайн Кобелєва Д.Л.

©Колектив учасників конференції, 2024
©Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін, 2024
©ДБТУ, 2024

СЕКЦІЯ. КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Абразумова Вікторія Дмитрівна
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Князь Т.М.
Державний біотехнологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВНО–КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН

В сучасному інформаційному суспільстві фахівці в галузі карантину і захисту рослин повинні вміти швидко сприймати будь-яку форму мовлення, створювати монологи, вести діалоги, керувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї компетентності. Активний словниковий запас, володіння усною і писемною формами сучасної української літературної мови значною мірою впливають на професійну майстерність, імідж та успіх особистості.

Комунікативна компетентність визначається низкою факторів, зокрема: комунікативними намірами співрозмовника, дотриманням комунікативних стратегій, що дають змогу досягти необхідного результату комунікації; зворотним зв'язком в комунікації; чіткою орієнтацією в умовах та ситуації спілкування; контролем власної мовленнєвої поведінки тощо [3, с.13].

Головним складником професійної комунікативної компетентності є мовна компетентність, що визначає знання норм і правил сучасної української літературної мови. Зокрема, лексико-фразеологічні норми впорядковують уживання слів і стійких словосполучень залежно від їх значення; стилістичні регулюють відбір мовних засобів відповідно до сфери та ситуації спілкування; акцентуаційні норми виявляються в усталеному наголошенні слів; синтаксичні визначають побудову словосполучень і речень тощо. Відповідно вміле і доречне використання норм і правил сучасної української літературної мови визначає рівень професійної компетентності фахівців у галузі захисту і карантину рослин.

Форми, умови спілкування визначають варіативність форм мовленнєвої комунікації. Від умов спілкування (офіційних – неофіційних) залежить лексико-семантичний склад комунікації. В офіційно-діловій сфері термінологія галузі захисту та карантину рослин налічує низку специфічних термінів, термінованих слів і словосполучень, скорочень і абревіатур. Зокрема, під час ділових зустрічей, ділової бесіди або укладанні угоди слід послуговуватися понятійно-категоріальним апаратом професійної сфери. Саме тому мовнокомунікативна компетентність передбачає ґрунтовні фахові знання і засвоєння термінологічного апарату, мови професії. Безумовно, щоб досягти успіху у професійній діяльності, потрібно досконало володіти мовою професійного спілкування.

«Завдання, пов'язані з ознайомленням із терміном, аналізом і засвоєнням його словотвірних і правописних особливостей сприяють поповненню словникового запасу» [2, с.53]. На практичних заняттях з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» з метою засвоєння термінологічного апарату спеціальності укладаємо словник-мінімум фахової лексики. Завдання такого типу допомагають в опануванні термінології спеціальності. Для цього працюємо з різними видами словників (тлумачними, перекладними, іншомовного походження), а також з Державним стандартом України.

Зокрема, у ДСТУ 4756:2007 «Національний стандарт України. Захист рослин. Терміни та визначення понять» представлено терміни та їх визначення, що полегшує краще засвоїти значення терміна. Наприклад, «захист рослин – комплекс заходів, спрямованих на зменшення втрат урожаю та запобігання погіршенню стану сільськогосподарських культур, багаторічних і лісових насаджень, продукції рослинного походження від шкідників, хвороб і бур'янів» [1, с.2]. Відповідно рослина – організм, який живиться неорганічними речовинами повітря й

грунту, є однією з форм існування живої матерії на Землі і разом з тваринними організмами належить до живої природи.

Укладаючи словник-мінімум фахової лексики, фіксуємо терміни іншомовного походження: агроценоз, ентомологія, фітопатоген, фенофаза тощо. На практичних заняттях пропонуються вправи для кращого способу засвоєння термінів-запозичень спеціальності, зокрема їх поєднання із власне українськими термінами, тобто утворення словосполучень. Наприклад, агроценоз рослин, фітосанітарний контроль, фітосанітарні заходи, фітосанітарна діагностика, фітосанітарні правила, фітосанітарні процедури, бактеріоз рослин, вікоз рослин, мікоз рослин та ін.

Отже, досконале володіння нормами сучасної української літературної мови, уміння працювати з різними типами матеріалів, словників, оволодіння понятійним апаратом професійної сфери та відповідною системою термінів впливають на формування мовнокомунікативної компетентності фахівців у галузі захисту і карантину рослин.

Література

1. Державний стандарт України 4756:2007 «Національний стандарт України. Захист рослин. Терміни та визначення понять». Київ, 2008. 38 с.
2. Князь Т.М., 2016. Формування мовної компетентності фахівців інженерного профілю. Історичні, мовні і методологічні тенденції розвитку сучасної освіти: мат-ли III Всеукр. наук.-практ. конф. студ. і мол. наук. Харків, с.52-53.
3. Мацько Л.І., Кравець Л.В., 2007. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ: Академія, 360 с.

Андрєєва Марія Андріївна
Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова К.О.
Державний біотехнологічний університет

THE LANGUAGE BARRIER: OVERCOMING IT AND ITS CONSEQUENCES

Language barriers arise when people face challenges in communication because of different languages or language proficiency levels. These barriers are common in the workplace, healthcare, and education, often leading to misunderstandings and communication gaps, and significantly affecting relationships, business operations, and social cohesion.

In the healthcare sector, language barriers can impede access to essential services. Patients may find it difficult to describe symptoms accurately, leading to misdiagnoses and inadequate treatment. Patients with limited English proficiency often do not receive preventive care, which can lead to poorer health and more hospitalizations.

In business, language barriers reduce productivity and create misunderstandings within a team. Collaboration can become challenging, leading to errors and delays. Such misunderstandings can lower morale and cause team members to feel frustrated with them. In a global marketplace, ineffective communication can lead to missed opportunities.

In education, language barriers affect the learning experience of students. Students who are not native speakers may have difficulty understanding academic material and building relationships, leading to lower academic performance and higher dropout rates. Educational institutions often lack adequate support for children from different linguistic backgrounds.

Social isolation is another consequence, especially for immigrants and international students. These people may experience difficulties in communicating with others and accessing community resources, which affects their integration and self-esteem, which can lead to mental health problems.

Solutions such as the use of interpreters and translation technologies that can provide mediated language assistance can be used to address these issues. Non-communicative methods such as gestures and visual aids can also improve understanding. Simplifying language and increasing the cultural competence of staff can promote inclusivity.

Community-based solutions should provide language support for public services. Promoting cultural knowledge through workshops and events can help reduce misunderstandings and strengthen community ties.

Finally, overcoming language barriers is important for creating inclusive environments in health care, business, and education. By implementing effective strategies, we can improve communication and foster social cohesion, ensuring that people can participate fully in society and enrich our communities.

References

1. DoveMed: Language Barrier: Understanding its Impact and Solutions.
2. Dynamic Language: Understanding and Overcoming Language Barriers.
3. KomunIKON: What Are Language Barriers and How to Overcome Them.
4. ListLang: Strategies for Breaking Language Barriers.
5. The Knowledge Academy: Language Barriers to Communication & How to Overcome.

Ахмаммуш Надія Аділівна

Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова К.О.

Державний біотехнологічний університет

LANGUAGE BARRIERS: UNDERSTANDING THE PROBLEM AND FINDING SOLUTION

In today's world of globalization and cultural integration, language barriers are becoming an increasingly relevant topic. It is not only a technical obstacle to communication, but also a social, psychological, and economic challenge. Understanding between people of different nationalities and cultures is impossible without overcoming language barriers, which can make interaction and cooperation difficult.

A language barrier is a difficulty that appears in the process of communication because of a difference in languages or limited knowledge of the interlocutor's language. It can manifest itself not only at the level of oral communication but also in written form, which complicates the interaction in business, education, and social life. People who face a language barrier often feel uncomfortable and may be misunderstood, leading to conflicts and misunderstandings.

There are many consequences of the language barrier, but I would like to focus on those that I think are most important. First, language barriers can affect personal relationships. Misunderstandings can lead to emotional distance between people who cannot find common ground. This is especially true in families where one member does not know the language of the partner. Secondly, in a professional environment, the language barrier can become an obstacle to career growth. People who do not speak languages may have limited opportunities for employment or promotion. Thirdly, in the educational process, the language barrier becomes a serious problem. Students who do not speak the language of instruction may have performance problems. This can lead to a decrease in their motivation to study and lost opportunities for quality education.

The first step in overcoming the language barrier is the study of languages, which allows you to broaden your horizons and improve communication skills. Intensive study of foreign languages, participation in language courses, practical classes with native speakers, and the use of modern technologies, such as mobile applications for learning languages, can significantly help in this process. It is also important to understand cultural characteristics because language is not only a set of words but also a reflection of worldview, traditions, and customs.

The second aspect is classes with native speakers. Native speakers can point you to the special nuances of using certain words and expressions. They will also help you put the correct pronunciation. But the main thing is that over time you will get used to the fact that there is nothing wrong with speaking imperfectly. You can also start watching movies with subtitles and reading foreign literature.

Movies and books will help you expand your vocabulary and better understand which expressions are best used in different situations.

As for me, the fastest way to overcome the language barrier is to plunge into the language environment. Usually, to master the basic level of everyday communication, it is enough to stay in the language environment for 2-3 months. After all, when around you all communicate in the language you are learning, then you are much easier and faster to adapt.

As a result, overcoming the language barrier is an important task that requires the constant development and improvement of language skills. In a world where contact between other cultures is non-transient, a common language is the key to effective and harmonious coexistence.

References

1. Vysotska O. Psychological barriers during learning foreign languages: prerequisites for formation and organization of overcoming. Foreign philology. 2015.

Воронкіна Мирослава Юріївна

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.

Державний біотехнологічний університет

КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Сучасні реалії вимагають від спеціаліста в юридичній сфері не лише високого професійного рівня, а й постійної готовності до оновлення й поглиблення власних знань та навичок. Концепція розвитку юридичної освіти ставить за мету підготовку фахівців, здатних розуміти природу, роль та функції права, засвоювати основи правових доктрин, принципів і ключових юридичних інститутів, а також використовувати знання для правового регулювання суспільних відносин. Майбутні юристи мають бути готовими захищати права людини та основні свободи, утверджувати верховенство права та дотримуватися етичних стандартів, зокрема принципів гідності, справедливості, рівності, неупередженості, незалежності та співчуття.

Комунікативні навички, що розвиваються у юриста, дозволяють ефективно виконувати такі професійні завдання, як підготовка законопроектів, прийом громадян, судова діяльність, ділове листування, практична робота з юридичними документами, а також складання процесуальних документів. Розвинуті професійно-комунікативні вміння допомагають юристу відповідно до обставин обирати тон, інтонацію, слова та засоби аргументації, щоб компетентно висловлювати свою позицію.

Комунікація – це процес обміну інформацією між людьми, який може відбуватися як усно, так і письмово. Вона включає передачу і прийом повідомлень, а також їх інтерпретацію і оцінку. Для юриста комунікація є критично важливою, оскільки допомагає встановлювати контакти, вирішувати конфлікти і будувати ефективні стратегії захисту чи представництва клієнта.

Юристи повинні чітко і зрозуміло передавати правову інформацію клієнтам так як здатність пояснити складні юридичні концепції простими словами допомагає клієнтам краще зрозуміти свої права та обов'язки. Вміння ефективно вести переговори допомагає досягати компромісів і вирішувати спори без необхідності судового розгляду.

У судовому процесі важливе вміння представити аргументи чітко і переконливо. Це включає не лише усний виступ, але й написання юридичних документів, таких як позовні заяви та меморандуми.

Ефективна комунікація з суддею й іншими сторонами процесу допомагає зберігати контроль над справою і досягати бажаних результатів. Взаємодія з колегами та партнера в юридичних фірмах сприяє успішному виконанню завдань і досягненню спільних цілей.

У юридичній діяльності можна виділити декілька основних видів комунікації: внутрішньо-професійна комунікація, яка передбачає взаємодію між колегами (суддями, адвокатами, прокурорами), та зовнішня комунікація, що включає спілкування з клієнтами, громадськістю, журналістами та іншими зацікавленими сторонами. Також важливим є володіння навичками письмової комунікації, оскільки юристи часто працюють з правовими документами, такими як договори, позови та інші юридичні акти.

Не менш важливою є здатність подолати комунікативні бар'єри, які можуть виникати в результаті культурних або мовних відмінностей, а також через специфічність юридичної термінології. Окрім того, сучасні юристи повинні розвивати емоційний інтелект, що допомагає їм ефективно управляти емоціями як своїми, так і співрозмовника. Це важливо під час ведення переговорів або участі в судових процесах.

Етична комунікація є ще одним важливим аспектом, який включає дотримання конфіденційності, етичних норм у спілкуванні з клієнтами та опонентами. Успішний юрист завжди повинен пам'ятати про моральні аспекти своєї професії та забезпечувати високу етику в комунікації.

З розвитком технологій також змінюється й характер комунікації. Сучасні юридичні фахівці повинні бути готові до використання цифрових інструментів для спілкування з клієнтами, ведення справ онлайн, а також до роботи в міжнародному середовищі, де знання іноземних мов та розуміння культурних особливостей стають невід'ємною частиною комунікативної компетентності.

Таким чином, організація ефективної комунікації є необхідною умовою досягнення результату у процесі надання професійної правової допомоги, а всі перераховані поради допоможуть вдосконалити якість комунікації та зробити її цінною для клієнта системи правової допомоги.

Отже, комунікативні навички є важливою складовою професійної компетентності юриста, яка значно впливає на його ефективність та успіх у професії. Для майбутніх фахівців у сфері права розвиток комунікативних здібностей має бути такою ж важливою частиною підготовки, як і набуття знань у галузі законодавства.

Література

1. Бобко Л. О. Хомутецький Д. С., Бойда А. В. Комунікативний аспект професійної діяльності юриста. Молодий вчений. 2020. № 3. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/3/60.pdf>
2. Височан З. Ю. Формування комунікативної компетентності як ознаки професійної культури майбутніх фахівців права. Наука і освіта. 2015. № 6. С. 21–26.
3. Марченко О. В. Комунікативна культура юриста : навчальний посібник. Дніпропетровськ : «Інновація», 2015. 200 с.

Гаврішкевич Анна Олександрівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипасєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ КОМУНІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТІ

Починаючи з малечку всі ми навчались говорити, потім спілкуватись з людьми та дружити між собою. І з кожним століттям, навіть роком, щось набуває обертів, зараз Інтернет та соціальні мережі. Більше і більше, набирає популярності все виконувати в Інтернеті, починаючи від спілкування до покупок продуктів і так далі.

Комунікація – це передавання повідомленнями або словами інформацію, що зв'язує людей та обміном думок, фактами, спогадами та інформацією. Щоб було ефективно спілкування треба вміти говорити та правильно доносити інформацію, та вміти слухати свого співрозмовника. В спілкуванні не важливо, багатий чи бідний, головне, яка людина, чи цікаво

розмовляти. Треба цінувати людей, що вони можуть допомогти морально, вислухати та підтримати.

Природна потреба людей – спілкування. Так вкладено в людей, що нам всім потрібно спілкуватись для розвитку як особистість, взаємному обміні, допомозі, підтримці, вирішення проблем та для знань. Тому, тут наведемо основні три переваги та недоліки підтримки зв'язків в Інтернеті.

Спілкування в Інтернеті зробило дуже потужний переворот в комунікацію між людьми. Адже, тепер нікуди не треба виходити з дому, можна в будь-який час написати і поспілкуватись в соціальних мережах. Є переваги та недоліки, з яким стикнулись люди.

Тому, по-перше, перевага комунікації в Інтернеті – це доступність. З будь-якого місця в світі, ми зможемо поспілкуватись з людьми, і поговорити по відео, або голосовими повідомленнями. Спілкування завжди зв'язувало людей, а тепер з часом Інтернет зв'язує між собою всіх з різних куточків світу. Як говорила, Евелін де Морган: «Дружба – це золота нитка, яка пов'язує серця усього світу».

І до речі, Інтернет коштує по доступній ціні, або є в мобільному тарифі, також майже в кожному закладі є Wi-Fi, що дає доступ до Інтернету.

Зараз є багато соціальних мереж, сайтів через, які люди знайомляться, розвиваються, знаходять роботу, працюють online та знаходять своє кохання, діляться різними корисними порадами та життєвим досвідом. Тобто, в Інтернеті можна знайти відповідь на будь-яке питання.

За допомогою Інтернету ми також можемо ділитись різними фото, відео, файлами та листами. Тому, другою перевагою буде зручність. Можемо працювати, навчатись не виходячи з дому, що дуже скорочує час на дорогу, можна сказати навіть економимо час та свої витрати, це дає більше можливостей все встигати за день. Зручно, що ми можемо з телефону, ноутбуку, планшету та інших пристроїв робити всі ці справи в Інтернеті.

Зручність ще полягає в тому, що ми можемо навчатись новому через доступ до різних курсів, вебінарів незважаючи на час, день, або місце перебування та самі підбирати під свій графік, це дає людям більше можливості розвиватись як особистість.

Третя перевага комунікації в Інтернеті – швидкість. Повідомлення, файли дуже швидко пересилаються. Інтернет дуже швидко працює, і одразу після повідомлення, зможете поспілкуватись або вже самі запланувати дзвінок на зручний час для вас.

Всі ці переваги значно полегшують життя людям, і робити різні покупки, працювати online, розвиватись як особистість, знайомитись та спілкуватись незважаючи на географічне розташування співрозмовника.

Один з недоліків, який помітили люди користуючись Інтернетом довгий проміжок часу – відсутність живого спілкування. Не можемо передати ту міміку, жести та контакт, як в живому спілкуванні. Якщо спілкуватись повідомленнями, буде складно зрозуміти, що саме хотів донести співрозмовник, та з якою інтонацією це було написано, тому це призводить в якихось ситуаціях до непорозуміння. Деякі люди зі стресом переносять брак фізичного контакту та живого спілкування.

По-друге, залежність від соціальних мереж. Люди стають віддалені від світу, і віддають весь свій час Інтернету, це призводить до стресу та перевантаження. Через те, що дуже багато доступної інформації як правдивої так і хибної для людини, що негативно впливає на психологічний стан людини.

Третім недоліком буде небезпека соціальних мереж. Небезпека в Інтернеті є всюди, так як все зараз є в доступі, документи в телефоні, банківські карти, соціальні сторінки, де все публікують люди. Також збільшення фейкової інформації, новин, залучення до кіберзлочинів. Зараз все дужче розвивається ІТ- сфера, і через це розвивається можливості, додатки та сайти. Немає захищеності, так як це відкрита мережа, де можна знайти інформацію про будь-яку людину. Є різні ситуації, з якими стикались люди щодо шахраїв, як вимагають гроші, блокують карти, маніпулюють в Інтернеті. Люди можуть видавати себе за інших, і вимагати інформацію для подальших своїх цілей проти цієї людини або когось іншого.

Отже, Інтернет дуже корисний та цікавий для людей, можна і знайти роботу, кохання, купити техніку, продукти та навчатись. Ми це все побачили під час COVID-19, що незважаючи на хворобу, ми змогли продовжувати жити, працювати, навчатись та спілкуватись. І зараз, під час повномасштабного вторгнення, коли люди виїхали та живуть в іншому місті, країні, можуть підтримувати зв'язок, підтримувати військових, робити збори на армію, розповсюджувати відомості про допомогу людям та про злочини, які зробили росіяни, щоб увесь світ побачив злочини агресора.

Варто пам'ятати, що є і недоліки користування Інтернетом. Наприклад, проблеми за сном, негативно впливає на психологічний стан людей та відсутність живого спілкування, що так потрібно людині. Треба бути обережно з шахраями та залежністю від соціальних мереж. Головне, збалансовано користуватися мережею Інтернет, щоб це не шкодило здоров'ю людини.

Генералова Нонна Юріївна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Бугаєвська Ю.В.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Для забезпечення успішності роботи організації керівники мають приділяти значну увагу питанням формування корпоративної культури у своїх працівників. Це допомагає їм краще усвідомити місію організації, свої місце та роль в її діяльності, залучитися до основних колективних норм професійної поведінки й ідеалів, що сприятиме дотриманню ними на практиці визначених загальних норм і правил ділової комунікації, розбудові взаємовідносин зі своїми колегами на засадах взаємоповаги й толерантності, формуванню гордості за належність до цієї організації.

Важливо відзначити, що не тільки в кожній окремій організації, але й у межах будь-якої конкретної професійної спільноти діють зумовлені специфікою професійної діяльності й посадовими обов'язками специфічні інваріанти провідних фахових цінностей, норм та правил ділової взаємодії між працівниками, які мають бути ними засвоєні. Це дозволяє говорити про корпоративну культуру представників окремої професійної галузі.

Слід також урахувати, що професійне становлення особистості розпочинається ще під час її навчання у вищій школі. Тому виникає можливість у процесі здійснення професійної підготовки поступово залучати майбутніх фахівців до опанування визначеними нормами, правилами, цінностями, що складають підґрунтя корпоративної культури представників конкретної професії. Науково-технічний прогрес і підвищення вимог до підготовки майбутніх фахівців теж вимагає від вищих навчальних закладів змінення акценту своєї діяльності та використання нових методів організації навчання здобувачів освіти, поліпшення їхньої підготовки до трудової діяльності в нових умовах, засвоєння ними різних аспектів корпоративної культури своєї професійної спільноти.

У сучасних умовах реформування системи вищої професійної освіти основною її метою є підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних на ринку праці фахівців, здатних ефективно виконувати свої професійні обов'язки. Проте успішність адаптації випускників ЗВО залежить не тільки від стану їхньої фахової готовності, але й готовності залучитися до корпоративної культури організації, де вони планують працювати після закінчення навчання. Як наслідок, професійна готовність майбутніх фахівців значною мірою визначається рівнем опанування ними основами корпоративної культури представників своєї професії.

Фахівці відзначають необхідність створення в культурно-виховному просторі вищої школи, у студентському середовищі умов для формування у здобувачів освіти корпоративної культури, в основу якої покладені цінності, необхідні для роботи людини у відповідній професійній галузі.

Вони пов'язують проблему формування корпоративної культури закладу вищої освіти із створенням в ньому корпоративного середовища. Корпоративна культура ЗВО, впливаючи на соціокультурне середовище, мобілізує майбутніх працівників на реалізацію поставлених стратегічних і тактичних цілей. У свою чергу, сьогодні життєздатною є тільки та стратегія розвитку закладу освіти, що спирається на вимоги ринку і відрізняється гнучкістю й динамічністю. Така стратегія зумовлює формування культури, що ґрунтується на індивідуальній ініціативності, готовності до виправданого ризику, кооперації зусиль із іншими людьми, грамотному з точки зору психології сприйнятті конфліктів, розбудові широкої мережі комунікативних зв'язків.

Корпоративне середовище, яке сприймається як середовище взаємодії, є єдиним корпоративним простором, що визначає умови корпоративної діяльності людей в організації, забезпечуючи узгоджену взаємодію між людьми та із зовнішнім середовищем.

У реальному житті не кожному студентську групу можна назвати колективом. До того ж, здобувачі вищої освіти у навчальному закладі зазвичай функціонують як єдиний колектив не впродовж усього навчального дня, а тільки в ситуаціях прояву загального інтересу, коли вимагається ствердити цю спільноту. Більшість часу вони об'єднані в різні невеликі за численністю спільноти, що формуються за певними інтересами. Тому більш логічно говорити про формування корпоративної культури в межах студентської спільноти.

У світлі цього перед ЗВО постає важливе завдання щодо забезпечення виховання кожного здобувача освіти як самостійної, відповідальної, ініціативної особистості, котра оволоділа основами корпоративної культури та здатна успішно розбудовувати свою професійну кар'єру. Оскільки такі випускники вищих навчальних закладів швидше адаптуються до умов роботи в організації, сучасні роботодавці саме їм віддають перевагу при прийомі на роботу. Однак на практиці у ЗВО зазвичай формуються лише окремі елементи корпоративної культури, які не мають чіткої структури та часто є незрозумілими для молоді.

А це значить, що процес формування у здобувачів освіти корпоративної культури має зайняти гідне місце у навчально-виховному процесі сучасного ЗВО. Причому, випускник вищого навчального закладу повинен, з одного боку, вміти швидко інтегруватися до робочого колективу тієї організації, куди він прийде працювати, опанувати його загальні цінності та норми, а з іншого – бути спроможним зберегти свою індивідуальну самобутність, не втратити своє «Я». Тому сформована у вищій школі корпоративна культура має стати певним підґрунтям для подальшого професійного й особистісного розвитку людини у межах певної професійної спільноти.

Література

Бугаєвська Ю.В. Формування корпоративної культури майбутніх фахівців автомобільно-дорожньої галузі у процесі професійної підготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. 2013. 206 с.

Гріда Антон Дмитрович

Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

У роботі розглянено комунікацію як важливий компонент професійної компетенції майбутніх фахівців. Описано основні структурні елементи комунікативної компетентності, а також їх значення для професійного становлення особистості

У сучасних умовах, коли вимоги до підготовки фахівців стали більш суворими, особливий акцент слід робити на розвитку комунікативної компетентності як важливої

частини професійної підготовки. Майбутні фахівці повинні не лише мати професійні знання з своєї галузі, але й демонструвати високу компетентність у виконанні професійних обов'язків.

Дослідження комунікативної компетентності набуває особливої актуальності, оскільки саме від рівня розвитку її складових залежить рівень розвитку комунікативної компетенції майбутнього фахівця. Аналіз спеціальної психолого-педагогічної літератури показує, що більшість досліджень з проблеми комунікативної компетентності набули статус пояснювального принципу, який використовується для вирішення широкого кола теоретичних та практичних питань, пов'язаних із проблемами професійного становлення, розвитку і самовдосконалення особистості як суб'єкта професійної діяльності.

Дослідженню з приводу комунікативної компетентності фахівців різних спеціальностей присвячені наукові роботи таких науковців, як Т. Бутенко, І. Данченко, Н. Завіниченко, О. Касаткіна, І. Козубовська, О. Краєвська, С. Макаренко та інших. Вони підкреслюють, що при підготовці фахівців необхідно чітко розуміти, що саме визначає їхню професійну компетентність, у чому полягає її суть і які структурні компоненти вона включає.

Мета доповіді - це обґрунтувати значення комунікативної компетентності як ключового елемента професійної компетентності майбутніх фахівців.

Професійна діяльність потребує вміння ефективно спілкуватися з іншими людьми, обмінюватися інформацією, приймати рішення і передавати необхідну інформацію, що становить собою комунікативний процес.

Комунікація – це, явище суспільного життя, необхідний елемент якого полягає у процесі ведення розмови, формуванні форм привітання, аспектів поведінки людини (манери, рухи тощо), та безпосередньо спілкування.

Професійна компетентність майбутніх фахівців – це якісна характеристика їх особистості, яка включає систему науково-професійних знань, практичних навичок та особистісних якостей,

Професійна комунікативна компетентність включає в себе володіння знаннями з психології та вміння використовувати їх на практиці, також вона вимагає усвідомлення майбутнім фахівцем власних потреб. Вона є результатом накопиченого досвіду спілкування, який студент здобуває під час лекцій, практичних і семінарських занять, з наукової літератури, та в умовах безпосередньої взаємодії з професіоналами, викладачами й іншими студентами.

На думку А. Хуторського, компетенція – це готовність використовувати засвоєні знання, вміння і навички, а також способи діяльності в житті для вирішення практичних і теоретичних завдань, а поняття компетентність він розглядає як володіння людиною відповідною компетенцією, яка включає її особистісне ставлення до цієї компетенції й предмету діяльності.

Склад компетентності передбачає такі аспекти як: мотиваційний, когнітивний, поведінковий, ціннісно-смысловий, емоційно-вольовий.

Мотиваційний аспект включає бажання встановлювати контакт з оточуючими і передбачає формування у майбутніх фахівців розуміння важливості встановлення комунікативних зв'язків з колегами та діловими партнерами для успішного виконання професійних завдань.

Когнітивний аспект передбачає набуття знань про вербальні та невербальні засоби спілкування, знаннями про особливості, структуру, та функції професійного спілкування.

Поведінковий аспект пов'язаний з формуванням вміння реалізовувати комунікативні компетенції в умовах професійного і ділового спілкування.

Ціннісно-смысловий аспект виражає готовність до реалізації комунікативної компетентності в професійному спілкуванні.

Емоційно-вольовий аспект забезпечує вміння керувати увагою слухачів, і також вміти контролювати свої емоції у процесі спілкування.

На сьогодні у навчальних планах з підготовки фахівців відсутня достатня кількість комунікативних дисциплін; недостатньо використовуються активні тренінгові методи

навчання; слабка теоретична поінформованість студентів про проблеми спілкування, та комунікативної компетентності.

Отже, комунікативна компетентність є важливою характеристикою особистості майбутнього фахівця. Вона включає в себе не лише наявність умінь та навичок, а й готовність ефективно використовувати їх безпосередньо у професійній діяльності. Комунікативна компетентність носить нормативний характер, оскільки включає в себе норми та правила комунікативної поведінки у суспільстві, вона є особистісною характеристикою майбутнього фахівця, яка відображає спрямованість студента на виконання майбутніх професійних задач і його ставлення як до обраної професії, так і до самого себе.

Література

1. Гавриляк Л.С. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця // ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки: зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки». 2019. Вип. III. С. 70-73.

2. Шкільнюк В.В. Комунікація як складова професійної компетенції майбутнього фахівця // Матеріали VI Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених: зб. наук. праць. Серія «Актуальні питання сучасного соціогуманітарного знання». 2020. Вип. LXXVIII. С. 135 – 136.

Гришко Максим Віталійович

Наукові керівники – ст. викладач Крупей М.І., ст. викладач Муравйова О.М.

Державний біотехнологічний університет

PROFESSIONAL COMMUNICATION ABOUT LATEST TRENDS AND INNOVATIONS IN ELECTRICAL TESTING EQUIPMENT

The electrical testing equipment market is expanding significantly due to the accelerating pace of technological advancement and the growing demand for reliability and safety in the construction and manufacturing industries. Electrical testing equipment has become a key component in ensuring safety compliance, improving efficiency, and reducing operational risks as industries change. This article examines the current development of the market, its importance on a global scale, and the factors that make it a desirable place to invest.

A range of instruments and devices designed to measure electrical parameters, confirm the functionality of electrical systems, and ensure compliance with safety regulations are collectively referred to as electrical test equipment. Typical types of electrical test equipment include Multimeters (used to measure voltage, current, and resistance), insulation resistance testers (they assess the integrity of insulation in electrical systems), circuit analyzers (analyze electrical circuits for performance and safety), and power quality analyzers to monitor the quality of power in electrical systems.

With the advancement of smart technologies and the Internet of Things, these tools are evolving to provide more accurate measurements and real-time data, making them indispensable in modern manufacturing and construction.

Safety is paramount in manufacturing and construction. Electrical test equipment plays a critical role in ensuring that electrical systems operate correctly and safely. Regular testing and maintenance help prevent electrical failures, reduce downtime, and reduce the risk of accidents. As stricter regulations are implemented around the world, industries are forced to invest in reliable testing equipment that meets safety standards.

Investments in electrical testing equipment lead to increased efficiency and productivity. Advanced testing tools provide faster, more accurate diagnostics, allowing companies to quickly identify and fix problems in electrical systems. This not only saves time, but also reduces the costs associated with repairs and replacements. By ensuring that electrical systems are functioning optimally, businesses can maintain smooth operations, thereby increasing overall productivity.

The electrical testing equipment market is rapidly evolving, driven by technological advancements and emerging trends.

1. Integration of IoT (Internet of Things) technologies into electrical test equipment is a game changer. Smart test devices equipped with IoT capabilities enable remote monitoring and real-time data analysis. This innovation enables predictive maintenance, reducing the need for manual inspections and minimizing disruptions. The industry is increasingly adopting IoT-enabled equipment to improve testing processes, resulting in increased efficiency and safety.

2. With the global push for renewable energy, there is a growing demand for electrical test equipment designed for solar, wind and other renewable energy systems. Equipment designed specifically for these purposes ensures the efficient and safe operation of renewable energy installations. As governments and organizations invest in renewable energy projects, demand for specialized testing equipment is expected to increase dramatically.

3. Collaborations between equipment manufacturers and technology providers are becoming increasingly common. The goal of such partnerships is to develop innovative testing solutions that meet the changing needs of industries. For example, a recent collaboration has resulted in the development of advanced testing equipment that incorporates artificial intelligence and machine learning to enhance predictive maintenance capabilities.

4. The electrical testing equipment sector is seeing an increase in mergers and acquisitions as companies look to expand their product range and market reach. By consolidating resources and expertise, companies can innovate faster and provide comprehensive testing solutions. This trend points to a dynamic market environment where companies are looking to leverage synergies to improve productivity and customer satisfaction.

As the electrical testing equipment market continues to grow, it presents a lot of investment opportunities. Factors such as increased industrialization, the need for safety compliance, and technological advancements are creating a fertile environment for investment. Companies that focus on innovation and develop intelligent testing solutions are particularly well positioned to gain market share.

Professional communication plays a very important role in this process. Questions that partners from different countries discuss with each other can be the following:

1. What is electrical test equipment used for? Electrical test equipment is used to measure, monitor, and verify the performance and safety of electrical systems. This ensures compliance with safety regulations and helps prevent electrical equipment failures.

2. Why is electrical testing important in manufacturing and construction? Electrical testing is critical to ensuring safety, preventing accidents, and ensuring that electrical systems function optimally, which increases productivity and reduces downtime.

3. What are the latest trends in the electrical test equipment market? The latest trends include the integration of IoT technologies, focus on renewable energy, strategic partnerships, and increasing mergers and acquisitions in the industry.

4. How does the electrical test equipment market affect investment? The market offers significant investment opportunities due to increasing industrialization, regulatory compliance requirements, and demand for advanced testing solutions.

5. What types of electrical test equipment are commonly used? Common types include multimeters, insulation resistance testers, network analyzers, and power quality analyzers, each of which performs specific functions in electrical diagnostics.

DEVELOPING THE COMMUNICATIVE CULTURE OF FUTURE PROFESSIONALS

In today's rapidly evolving world, shaped by technological advancements and globalization, the demands placed on professionals across all sectors have significantly increased. Beyond possessing specialized knowledge and technical skills, individuals must now excel in interpersonal interactions, relationship-building, and effective communication. A high level of communicative culture has become an indispensable component of professionalism. Consequently, the cultivation of communicative culture in future professionals is a crucial aspect of their professional development.

The Concept of Communicative Culture

Communicative culture encompasses a complex interplay of knowledge, skills, and values that facilitate effective interactions with others. It encompasses both verbal and nonverbal communication, the ability to understand and convey emotions, and the capacity to adapt to diverse cultural contexts. For future professionals, communicative culture is a cornerstone of professional success as it directly influences their ability to establish robust and productive relationships.

The Role of Communicative Culture in Professional Life

Within a professional setting, communicative culture empowers individuals to mitigate conflicts, foster cooperation with colleagues and clients, and cultivate a positive company image. It is particularly vital for professionals who interact directly with people, such as doctors, educators, lawyers, and managers. The ability to articulate thoughts clearly, consider others' perspectives, interpret nonverbal cues, and adhere to ethical standards is essential for fostering a conducive work environment.

Components of Communicative Culture

Communicative culture comprises several fundamental components: verbal communication, encompassing language proficiency, clarity of expression, and the appropriate use of vocabulary and intonation; nonverbal communication, involving the use of facial expressions, gestures, and the ability to interpret others' nonverbal cues; emotional intelligence, encompassing the capacity to manage and express one's emotions, understand the emotional states of others, and foster effective cooperation; and ethical communication, characterized by adherence to moral and ethical standards, honesty, and respect for others, which are essential for building trust and productive interactions.

Factors Influencing the Development of Communicative Culture

Education: Educational institutions serve as the primary setting for future professionals to acquire knowledge and develop communication skills.

Cultural Environment: Sociocultural factors and traditions shape individuals' worldviews and influence their communicative behaviors.

Personal Qualities: Personal attributes such as character, emotional intelligence, and an openness to new knowledge and experiences play a significant role.

Professional Environment: Each profession has unique communication requirements, necessitating the development of specialized skills aligned with the chosen career path.

The Role of Educators in Fostering Communicative Culture

Educators play a key role in developing students' communicative culture. Their responsibilities extend beyond knowledge transfer; they must also serve as role models. Educators should demonstrate high-level communicative skills in their interactions, cultivate a positive classroom environment, and encourage students to actively participate in communication processes.

Conclusion

The development of communicative culture in future professionals is a multifaceted and intricate process that requires both personal growth and systematic efforts from educational institutions. Effective communicative skills contribute to professional success, enhance the fulfillment of professional responsibilities, and lay the foundation for career advancement. By

cultivating communication skills and emotional intelligence, future professionals can ensure successful interactions in any professional setting.

Кияшко Анастасія Віталіївна

Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.

Державний біотехнологічний університет

ІСТОРИЧНА РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЯК МІЖНАРОДНОЇ МОВИ НАУКИ І ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Історична роль латинської мови як міжнародної мови науки і художньої літератури істотно відрізняє її від численних штучних мов, що пропонувалися для міжнародного спілкування, - як від тих, котрі одержали хоча б обмежене поширення, так і від незрівнянно більшої їхньої частини, що залишилися мертвонародженими проектами. Будучи державною мовою багатоплемінної Римської імперії, що займала до III ст. н.е. величезну територію навколо Середземного моря, латинська мова виявилася єдиною у її західній частині мовою культури. Це своє значення вона зберегла і після падіння Західної Римської імперії в V ст. під натиском варварських племен. Аж до XII - XIII ст. латинська мова залишалася єдиною літературною мовою, знярядям художньої творчості і наукової думки, але насамперед - мовою католицької релігії, що складала основу середньовічної ідеології.

В усному мовленні численних романизованих племен латинська мова змінилася настільки, що вже в III - IV ст. вона перетворилася в ряд локальних діалектів, які у своїй сукупності носять назву вульгарної латини. Надалі ці діалекти поклали початок сучасним романським мовам. Письмова латинська мова при всім своїм розмаїтті областей, у яких вона застосовувалась, не втрачала своєї єдності: володіння нею відкривало для її носіїв можливість взаємного живого спілкування, як у романизованих країнах, так і за їхніми межами.

Винятковою була роль класичної латинської мови в епоху Відродження (XIV–XVI ст.), коли просвітники виявили великий інтерес до античної культури, наслідуючи античні зразки. В епоху Відродження латинською мовою пишуть свої твори Еразм Роттердамський (1466–1536) у Голландії, Томас Мор (1478–1535) в Англії, Джордано Бруно (1548–1600), Томазо Кампанелла (1568–1639) в Італії. Латинська мова стає в цей період важливим засобом міжнародного культурного і наукового спілкування.

Багатомовне поширення латинської мови викликало потребу ґрунтовно вивчати її у школах, укладати словники, видавати переклади, що сприяло проникненню відповідної латинської лексики до нових західноєвропейських мов.

У XVII–XVIII ст. латинською мовою писали свої твори філософи, історики, фізики і математики: Фр. Бекон (1561–1626), С.-Ф. Кльонович (1545–1602),

Р. Декарт (1596–1650), П. Гассенді (1592–1655), Б.Спіноза (1632–1677),

І. Ньютон (1643–1727), Г. Ляйбніц (1646–1716). Латинською мовою писали твори українські вчені й письменники: Ю. Дрогобич (бл.1450–1494), П. Русин із Коросна (1470–1517), С. Оріховський (1513–1566), І. Домбровський (поч. XVII ст.), Т. Прокопович (1681–1736), Г. Сковорода (1722–1794), М. Довгалевський (перша половина XVIII ст.).

Помітну роль відігравала латинська мова на українських землях. Нею користувалися ще з часів Галицько-Волинського князівства. У першій половині XIV ст. у Галичині з'являються перші акти внутрішнього обігу, написані латинською мовою. Це так звана актова латина, яка хронологічно охоплює період від 20-х років XIV ст. до останньої третини XVIII ст.

Культурна переорієнтація на західноєвропейські освітні принципи, здійснена в Україні наприкінці XVI ст., сприяла інтенсивному поширенню латини у шкільній практиці. Найважливіші збережені пам'ятки шкільного обігу, написані латинською мовою, пов'язані з Києво-Могилянською академією. До нас дійшло майже 200 рукописних філософських курсів і майже стільки ж курсів поетики та риторики XVII–XVIII ст., складених чи законспектованих латинською мовою. Цією мовою було написано важливі політичні документи, зокрема

Нерчинський договір 1689 року. Б. Хмельницький, І. Мазепа та інші політичні діячі України часто листувалися з іноземцями латинською мовою.

Латинська мова була основною й обов'язковою дисципліною у навчальних закладах багатьох країн світу. Тепер ця традиція відновлюється. У наш час знання латинської мови потрібне спеціалістам різних галузей науки, оскільки соціально-політичні, філологічні, математичні, технічні, медичні, юридичні та інші наукові терміни походять переважно з латинської мови.

Укладачі чудової хрестоматії середньовічної латинської літератури пишуть: «Латинська мова не була мертвою мовою, і латинська література не була мертвою літературою». Латинською мовою не тільки писали, але і говорили: це була розмовна мова, що поєднувала нечисленних освічених людей того часу: коли хлопчик-шваб і хлопчик-сакс зустрічалися в монастирській школі, а юнак-іспанець і юнак-поляк - у Паризькому університеті, то, щоб зрозуміти один одного, вони повинні були говорити латинською мовою. І писалися латинською не тільки трактати і житія, але і викривальні проповіді, і змістовні історичні твори, і натхненні вірші. Латинська поема "Вальтарій" розробляла сюжети давньонімецьких сказань задовго до «Пісні про Нібелунгів, а провансальські трубадури і німецькі мінезінгери вчилися ліричним темам і прийомам у своїх старших сучасників - латинських поетів-вагантів. Та й ті самі латинські богословські трактати, що так відлякують теперішнього читача, були для європейської думки школою діалектики, сучасної і корисної».

Таким чином, латинська мова протягом багатьох століть до епохи Відродження бездоганно виконувала функції міжнародної мови, і притім не тільки в науці, але й у поезії.

Латинська мова - це основна мова європейської культури від античності до нового часу, і без неї неможливо самостійне усвідомлення найважливіших фактів цієї культури з першоджерел, а отже, і ніяке справді історичне утворення.

Клименко Марина Юріївна

Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.

Державний біотехнологічний університет

ЛАТИНСЬКА МОВА В БІОЛОГІЇ ТА БОТАНІЦІ

Знайомство з історією розвитку біології, фізики, хімії та інших природничих наук неминуче приводить нас до античної греко – римської цивілізації як до джерела перших наукових узагальнень в цих областях науки. Так, Арістотель (IV ст. до н. е.) вперше зробив спробу систематизувати, критично усвідомити та узагальнити накопичені людством знання про рослинний та тваринний світ. Його вчення було найбільш авторитетним для багатьох вчених – біологів Європи аж до XV – XVI століття.

Погляди в області ботаніки отримали свій розвиток в працях його учня Феофраста (IV – III ст. до н. е.), який в трактаті «Про історію рослин» викладає погляди на будову і розмноження рослин. Інший древньогрецький вчений Діоскорид (I ст. до н. е.) описав близько 400 рослин. Натураліст Пліній Старший (I ст. до н. е.) зібрав і систематизував велику кількість відомостей про навколишню рослинність і тваринний світ з витворів грецьких і римських авторів.

Паралельно із збагаченням науки новими уявленнями про оточуючу природу виникає формування нової термінології на базі грецького і латинського лексичного фонду.

В середньовіччі продовжується накопичення фактичного матеріалу про оточуючий світ. Велика увага приділялася лікарським рослинам, їх розпізнанню й опису.

В епоху Відродження настає пошкваллення в галузі біологічних і медичних досліджень. Разом з описом тваринного й рослинного світу з'являється посилене зацікавлення до анатомії людини. Винайдення збільшувального скла, а відповідно мікроскопа дозволило Антоні Левенгуку (XVII – XVIII ст.) відкрити інфузорії і кров'яні тільця, а Марчелло Мальпігі (XVII

– XVIII ст.) зробити багато відкриттів у галузі анатомії комах. Із зоології і ботаніки поступово виділилась мікроскопічна анатомія.

Виділення нових напрямів наук, як і подальший розвиток давно існуючих, привело до появи великої кількості нових біологічних термінів, які виникли на базі грецького і латинського лексичного фонду. Однак найбільш інтенсивний процес термінотворення в біології пов'язаний із застосуванням нових методів класифікації рослинного і тваринного світу. Вершиною штучної класифікації рослин була система, розроблена шведським дослідником природи Карлом Ліннеєм (1707-1778рр.), автором робіт : « Основи ботаніки », «Філософія ботаніки», «Роди рослин», «Види рослин», «Система рослин» та інших. З іменем Ліннея пов'язаний опис великої кількості рослинних і тваринних форм, їх точна діагностика і зручна систематизація. До Ліннея види рослин позначались десятками і більше латинськими словами. Лінней ввів біномінарну номенклатуру, в зв'язку з якою кожен вид визначається двома латинськими назвами – родовим і видовим. Система біномінарної номенклатури виявилась дуже зручною та прийнятною. Таксономія вступила в період розквіту. Розпочалося століття розширеного пізнання про тваринний та рослинний світ. Застосування мікроскопу дозволило відкрити великий світ дрібних тварин і рослинних форм, їх більш тонкі ознаки, за якими можна розпізнавати, визначати і класифікувати вже відомі види. Це обумовило появу великої кількості нових видів, родових та інших назв.

В початковий період свого розвитку систематична ботаніка і зоологія розвивались в значній мірі стихійно, без яких-небудь чітких установок в відношенні номенклатури, лише згідно з традиціями, початок яким поклав Лінней. Відсутність твердих номенклатурних правил часто приводила до плутанини в назвах рослин і тварин. В 1867 році на Міжнародному ботанічному конгресі в Парижі були прийняті перші «Закони ботанічної номенклатури», які, в зв'язку з подальшим розвитком систематичної ботаніки, неодноразово доповнювались та змінювались. Сучасний Міжнародний кодекс ботанічної номенклатури в основній своїй частині був прийнятий Віденським ботанічним конгресом 1905 року, потім декілька разів переглядавська та доповнювався. Останній Міжнародний кодекс ботанічної номенклатури прийнятий 12 Міжнародним конгресом в 1975 році.

Кучерина Анастасія Олександрівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.
Державний біотехнологічний університет

РОЗВИТОК НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

У сучасному світі соціальні мережі стали невід'ємною частиною нашого життя, зокрема й у науковій сфері. Вони забезпечують швидкий обмін інформацією, розширюють можливості комунікації між науковцями, полегшують доступ до нових досліджень і сприяють популяризації науки.

Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, LinkedIn та ResearchGate, надають науковцям нові можливості для обміну знаннями, обговорення досліджень та знаходження однодумців по всьому світу. Вони відрізняються від традиційних наукових платформ своєю доступністю та швидкістю поширення інформації, що дозволяє науковцям не лише швидко публікувати результати, а й взаємодіяти з іншими вченими у реальному часі.

Соціальні мережі дозволяють миттєво ділитися результатами досліджень і відкриттями, сприяючи оперативному обміну знаннями у науковій спільноті. Завдяки глобальній доступності, вони допомагають знаходити нових колег і партнерів для спільних проєктів, розширюючи можливості для міждисциплінарної та міжнародної співпраці. Через соціальні платформи науковці можуть доносити свої відкриття до ширшої аудиторії, роблячи науку зрозумілою та цікавою для суспільства. Проте розвиток наукових комунікацій у соціальних мережах має свої виклики. Зі зростанням обсягу інформації зростає ризик поширення неправдивих даних, що може зашкодити науковій репутації та довірі до наукових досліджень.

У відкритому цифровому середовищі важливо зберігати баланс між доступністю інформації та захистом прав авторів на їхні дослідження. Також необхідно дотримуватись наукової етики, відповідально підходити до публікацій, ретельно перевіряти інформацію та коректно представляти дані.

Соціальні платформи сприяють розвитку міжнародних проєктів, які використовують їх для координації та обговорення результатів. Вони також дозволяють науковцям вести блоги, подкасти, відеоканали та спеціальні сторінки, які допомагають розповісти про дослідження та актуальні проблеми науки у доступній формі.

Отже, соціальні мережі стають важливим інструментом у розвитку наукових комунікацій. Вони не лише дозволяють швидко поширювати знання, а й сприяють інтерактивній співпраці, популяризації науки серед широкої аудиторії та створюють нові можливості для міжнародної співпраці. Проте необхідно враховувати етичні та інформаційні ризики, які виникають у процесі комунікацій у цифровому середовищі.

Линник Вікторія Вадимівна
Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В.
Державний біотехнологічний університет

КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ – СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

У сучасному професійному світі комунікативні навички набувають все більшої важливості. Незалежно від сфери діяльності, успішність у кар'єрі залежить не лише від фахових знань, а й від здатності ефективно взаємодіяти з колегами, керівниками, клієнтами чи партнерами. Комунікація стала основою побудови професійних стосунків, вирішення складних завдань та досягнення спільних цілей. Навички ефективного спілкування дозволяють уникати конфліктів, забезпечують прозорість процесів, мотивують команду та допомагають розвивати лідерські якості.

Визначення комунікативних навичок, їхня роль. Комунікативні навички – це вміння будувати ефективне спілкування, розуміти наміри і думки співрозмовника, а також доносити свої ідеї таким чином, щоб бути зрозумілим. Володіння цими навичками допомагає домовлятися і досягати поставлених цілей завдяки взаємодії. Комунікативні здібності виконують низку важливих функцій у розвитку особистості, зокрема:

- забезпечують відчуття психологічного комфорту;
- сприяють організації спільної діяльності;
- задовольняють природну потребу у спілкуванні;
- допомагають самоствердитися та реалізувати себе в соціумі [1].

Роль комунікативних навичок у професійному розвитку. Комунікативні навички мають вирішальне значення для професійного розвитку, оскільки вони не тільки допомагають передавати ідеї, але й сприяють кар'єрному зростанню, командній роботі та підвищенню задоволеності працівників.

По-перше, ефективне спілкування є основою успішної діяльності в професійному середовищі. Воно створює атмосферу довіри та відкритості, в якій кожен член команди відчуває свою цінність і важливість. Це, у свою чергу, позитивно впливає на співпрацю та загальну продуктивність роботи.

По-друге, комунікативні навички відіграють важливу роль у кар'єрному розвитку. Працівники, які можуть впевнено і чітко висловлювати свої думки, мають більше шансів на отримання підвищень і нових можливостей. Вони здатні переконливо представляти свої ідеї, що може суттєво вплинути на прийняття рішень у компанії.

Крім того, розвинуті комунікативні навички допомагають у вирішенні конфліктів. Коли співробітники можуть відкрито обговорювати проблеми і висловлювати свої думки, це знижує ризик ескалації суперечок і допомагає знаходити спільні рішення. Таким чином, інвестування

у розвиток комунікативні здібностей не тільки підвищує ефективність окремих працівників, але й сприяє успіху всієї організації [2].

Методи вдосконалення комунікативних навичок. Для вдосконалення комунікативних навичок є кілька ефективних методів, які можуть суттєво поліпшити вашу здатність спілкуватися як в особистому, так і в професійному житті.

1. Активне слухання. Важливо не лише висловлювати власні думки, але й уважно слухати, що говорить ваш співрозмовник. Це допомагає краще зрозуміти його потреби та емоції, що зменшує ризик виникнення непорозумінь

2. Чіткість і лаконічність. Спробуйте формулювати свої думки так, щоб вони були зрозумілі й прості. Уникайте складних і заплутаних висловлювань, оскільки це може перевантажити співрозмовника зайвою інформацією.

3. Невербальна комунікація. Звертайте увагу на невербальні сигнали, такі як мова тіла та зоровий контакт. Це важливі аспекти спілкування, які можуть сприяти створенню атмосфери довіри і зацікавленості.

4. Зворотній зв'язок. Не соромтеся запитувати думку інших про ваші комунікативні навички. Це допоможе вам зрозуміти, як вас сприймають, і виявити можливі сфери для покращення.

5. Свідомість. Важливо усвідомлювати свої емоції під час спілкування, оскільки це допомагає контролювати свої реакції. Намагайтеся бути обережними в складних розмовах, уникаючи звинувачень і негативних емоцій [3, 4].

Література

1. [https://zhyvoedelo.com/ua/news/kommunikativnye-](https://zhyvoedelo.com/ua/news/kommunikativnye-navyki#:~:text=%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA)

[navyki#:~:text=%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA](https://zhyvoedelo.com/ua/news/kommunikativnye-navyki#:~:text=%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA)

2. <https://www.bizlibrary.com/blog/training-programs/communication-skills-the-key-to-professional-success/>

3. <https://yaware.com.ua/uk/blog/komunikativni-navichki-chi-vazhlivo-cze-v-roboti/#:~:text=%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD>

4. <https://loyer.com.ua/uk/shlyahi-vdoskonalennya-komunikatsijnih-navichok-na-roboti/>

Манжос-Кириловська Маргарита Михайлівна
Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.

Державний біотехнологічний університет

ЛАТИНСЬКА МОВА В ФАРМАЦЕВТИЦІ

Фармацевтична термінологія, як і термінологія інших наук, широко використовує грецькі і латинські слова та словотворчі елементи. Ще геніальний грецький лікар Гіппократа (460-377 р. до н.е.) вивчав лікарські засоби (у давнину професії лікаря і фармацевта не розмежовувалися). В імператорському Римі жили і працювали грецькі філософи, учені та лікарі. Одним з них був Клавдій Гален (II ст. н.е.). Саме він запропонував з рослинної і тваринної сировини видобувати корисні речовини, застосовуючи методи подрібнення (“галенові препарати”). У величезній за обсягом (37 книг) енциклопедичній праці римського письменника і вченого Плінія Старшого (I ст. н.е.) “Природнича історія” значну увагу приділено лікарським засобам рослинного і тваринного походження.

Епоха Відродження (Ренесансу) відкрила для наступних поколінь багато літературних творів, пам'яток монументальної скульптури. У цей період у всі європейські мови проникнув великий вплив латинської лексики, що відносилась, головним чином, до інтелектуального життя суспільства, його культури, науки, медицини. Саме в цю епоху закладаються основи міжнародної медичної термінології латинською мовою.

Медична освіта неможлива без володіння основами латини. Вивчення латинської мови має велике значення в підготовці медичного спеціаліста середньої ланки, оскільки допомагає

свідомо засвоювати і розуміти медичні терміни латинсько-грецького походження, з якими він зустрічатиметься і буде послуговуватися у своїй практичній діяльності. Медикам з давніх часів відоме таке латинське прислів'я: *In via est in medicina via sine lingua Latina* – Непрохідний шлях у медицині без латинської мови. Це твердження є справедливим і у наш час.

Фармакологія – наука, яка вивчає дію лікарських засобів на організм. Латинська фармакологічна термінологія включає назви груп лікарських засобів (наприклад: *sedativa* – заспокійливі засоби та ін.), номенклатурні назви окремих засобів, що відбивають фармакотерапевтичну дію (наприклад: *Cordiaminum* від лат. *cor, cordis n* - серце; *Analginum* від гр. *algos* – біль, *an* – заперечення, відсутність тощо), а також рецептурні формулювання й вислови.

Фармакопея (від грецького *pharmakon* – ліки+роіео – роблю, виготовляю) – це сукупність державних законів про лікарські засоби та форми, збірник стандартів, що визначають склад лікарських засобів.

Крилаті латинські вислови виявилися найбільш стійкими в медицині, де поряд з термінологією вони зберігаються як невід'ємні складові професійної мови. *Bene dignoscitur, bene curatur* – добре розпізнається, добре лікується. Цей принцип класичної медицини витримав іспит часом і протягом багатьох тисячоліть залишився непохитним, незважаючи на зусилля знахарів і шаманських адептів нетрадиційного лікування. *Similia similibus curantur* – подібне виліковується подібним. Основна парадигма гомеопатії. *Contra spem spero* – без надії сподіваюся. Основний девіз лікаря-професіонала, зобов'язаного робити допомогу в ситуації, що представляється безнадійною. Проходження цьому девізу особливо актуально в наш час, коли обговорюється питання про допустимість і гуманність еутаназії. *Est medicina triplex: servare, cavere, mederi* – у медицині три задачі: оберігати, попереджати, лікувати та інші.

Вагомий внесок у розвиток латинської медичної та фармацевтичної термінології зробив Андре Везалій (1514–1564) — автор праці «Про будову людського тіла». У XVIII ст. шведський учений Карл Лінней (1707–1710) розробив міжнародну латинську бінарну ботанічну номенклатуру. У XVII–XIX ст. латинською мовою написані праці М.В. Ломоносова (1711–1765), фармаколога І.Є. Дядьківського (1784–1841), М.І. Пирогова (1810–1881) та ін.

Втративши значення мови міжнародного спілкування, латинська мова сьогодні залишається джерелом творення міжнародних номенклатур, нової наукової лексики. Особливо важлива її роль у медичній та фармацевтичній термінології, які складаються в основному зі слів грецького та латинського походження, а також із штучно утворених термінів на основі грецьких та латинських словотворчих елементів. Маючи суворо фіксоване значення, вони дозволяють дати точне визначення нового поняття або назви, вказати на характерну особливість, ознаку речовини, явища і тощо. Так утворюються назви нових невідомих захворювань, симптомів, вірусів, лікарських препаратів.

Сучасна фармацевтична термінологія — це результат багатовікового розвитку теоретичної та практичної фармації, багатьох спеціальних дисциплін, які вивчають дослідження, виробництво та застосування лікарських препаратів. Вона складається з термінологічних підсистем цілої низки галузей знань:

- 1) фармакологічна номенклатура препаратів; 2) міжнародна латинська ботанічна та фармакогностична термінологія, що складаються з найменувань ботанічних та фармакогностичних об'єктів (органів рослин, продуктів рослинного та тваринного походження); 3) термінологія фармацевтичної хімії (тривіальні назви синтетичних речовин та міжнародна номенклатура деяких хімічних сполук — кислот, оксидів та солей); 4) технологічна термінологія (назви лікарських та галенових препаратів, виробничих (технологічних) процесів і операцій); 5) медико-біологічна термінологія. Латинською мовою у багатьох країнах прописуються рецепти, ВОЗ видає Міжнародну фармакопею (*Pharmacopoea Internationalis*), де наводиться перелік міжнародних латинських назв лікарських препаратів У 2001 р. вийшла перша ДФУ, в якій також використовується латинська термінологія.

ЕВОЛЮЦІЯ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАТИВНОЮ ПОЛІТИКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Зростання інновацій стало наслідком розвитку науки і технологій настільки, що завжди доступ до знань у повсякденному житті та професійній діяльності без використання цифрових технологій. Майте на увазі, що зараз виконайте кожну деталь або повторіть у своєму тексті: один – це телефон, може бути блокнот, органайзер, гаманець, фотоапарат, сейф тощо. Збільшення кількості каналів передачі інформації відкрило як нові можливості, так і загрози для комунікаційної політики підприємства. Підприємство, яке відповідає не тільки за публікацію інформації, а й за взаємодію. Саме забезпечення взаємодії з такою кількістю каналів передачі інформації стає стратегічним завданням сучасної комунікаційної політики підприємства. пандемія COVID-19, наполовину через розгортання широкомасштабних військових дій на території України визначило гостроту цього дослідницького питання.

Питання комунікаційної політики є предметом вивчення не лише менеджерів, а й маркетингологів, психологів, соціологів тощо. Проте поки технологія і суспільство розвиваються, розвиток суспільних відносин постійно поновлюється комунікаційної політики, зокрема для управління.

Комунікаційна політика є важливою і невід'ємною частиною системи управління. Це критично важливо для розвитку компанії та ефективності всієї команди. Важливу роль відіграє якість інформаційного потоку. У цьому полягає суть комунікаційної політики, де слід дбати про те, щоб зберегти (оптимальне) співвідношення між досягнутими результатами та витратами на реалізацію її заходів. Для деяких дуже великих організацій це може означати значні витрати. Малий і середній бізнес не може собі дозволити такої розкоші.

Поняття «корпоративна комунікаційна політика» слід розглядати з міждисциплінарних позицій. Вважаємо, що корпоративна комунікаційна політика має передбачати взаємодію з громадою (постачальником), інвесторами, конкуренцією, державними та громадськими організаціями, співробітниками та ін.

Безумовно, зараз важко уявити собі управління без інформаційних технологій. Трансформація цифрових сервісів і пристроїв (рис. 1).

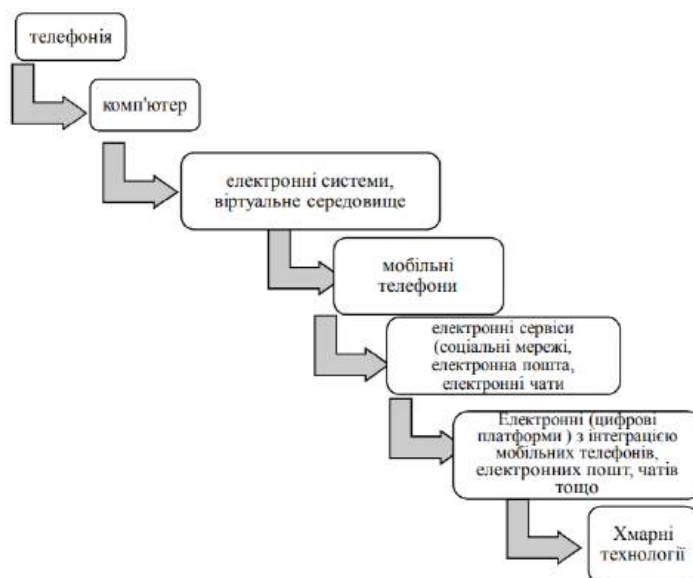

Рис. 1. Еволюція цифрових рішень для комунікаційної політики підприємства

У відповідь на комунікаційні виклики, з якими стикаються організації, технологія стала ключовим інструментом для підвищення ефективності та результативності комунікації. Компанії можуть використовувати найновіші технологічні досягнення, такі як впровадження платформ обміну повідомленнями, щоб забезпечити спілкування в режимі реального часу, тим самим зменшуючи затримки відповіді та підвищуючи загальну ефективність роботи. Крім того, соціальні інтранет-платформи можуть відігравати вирішальну роль у сприянні почуттю спільності серед працівників, заохочуючи неформальне спілкування та сприяючи обміну знаннями. Ці платформи не тільки долають географічні розриви, але й створюють середовище, сприятливе для співпраці та інновацій. Крім того, інтеграція інструментів для співпраці дозволяє командам працювати разом більш ефективно, незалежно від їхнього фізичного розташування, таким чином підвищуючи командну роботу та продуктивність. Забезпечуючи послідовне оновлення та навчання новим комунікаційним інструментам, організації можуть гарантувати, що всі співробітники вміють використовувати ці технології, тим самим максимізуючи їхні потенційні вигоди.

Скрипник Анжела Анатоліївна

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С.

Державний біотехнологічний університет

PROBLEMS OF FORMATION OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION SKILLS

Foreign language communicative competence is a core that permeates the entire learning process, and awareness of the structure of speech acts, goals, ways to achieve them and results educational activity makes students subjects of the educational process, creates prerequisites for the cooperation of the teacher and the student and for him further self-study. However, the formation has foreign language communicative competence interdisciplinary character, where sociology-humanitarian and general scientific knowledge belongs an important role. Taking this into account, it can be stated that foreign language competence is an integrative concept that includes both skills and abilities perform actions with language material, as well as country studies and linguistic country studies knowledge, skills and skills that indicate communication skills, that is, receiving and transmitting information using various types of speech activity.

An important component of foreign language competence is its lexical component, which is formed in three stages: 1) the stage of semantic enrichment of lexical units and the creation of an indicative basis for the future formation of lexical skills; 2) the stage of automation of students' actions with vocabulary at the word level and phrases;

3) stage of automation of actions students with lexical units at the text level. The goal of the first stage is to provide the process of restoration of sound and graphic form words, its semantics. From the level of perception of lexical units depends on their memorization. A contextual method is used for the interpretation of terms: matching the context word indicates the correctness of its semantics. Repetition of lexical units in different contexts, multiple visual and auditory assistance able to fix words in memory and provide them future use [2, p.94; 3, p.115]. The second stage is the stage of active use of lexical units at the level of individual words and phrases. Students gain the skills to guess the meaning unknown words in the text or in situations, set up associative connections, select lexical units in accordance with the conditions of communication, correctly combine words when formulating their expressions. The skills acquired in this way give students the opportunity to prepare to a higher, productive stage of working with lexical units. At this stage, students receive the necessary information for justification their thoughts, prepare theses and plan the text for the purpose of its further discussion, determine the main idea of the text and predict it further use. At the third stage, students improve the action with new vocabulary units at the text level. Students' tasks perform automated material actions with the learned ones terms, words and phrases.

To competence-oriented technologies and methods of teaching a foreign language, and hence and formation of foreign language competence is possible include project method, debate method, study cases and situations, role play, use interactive Internet resources in education [1, p.102]. One of the modern technologies for the formation of foreign language competence is the project method under which it is worth understanding the method of achieving the didactic goal through the detailed development of predetermined and problem agreed with the teacher), which should end with a very real practical result, which can be a public presentation. The project method is always focused on independent activity of participants – individual, pair, group, which the participants perform during a certain time segment of time. The project is being implemented according to a certain scheme, which involves a choice topics, ideas, problem statement, discussion, organization of participants, implementation of the project and its presentation, discussion of results and reflection of participants. The use of this technology in learning a foreign language allows you to shift the emphasis from exercises for active thinking activity of students and their joint communication with each other.

Література

1. Пантелєєва, О.Я., Ємельянова, Є.С. (2021). Роль лингвистических, социальных и психологических факторов в процессе обучения иноязычной лексике // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, Т. 101, № 2 (Ч.2). (2021). С. 100 – 110. <http://domtpsnu.snu.edu.ua/index.php/Domtp/article/view/320>
2. Demchenko, V., Semenyshyna, I., & Yemelyanova, Y. (2021). Психологічні особливості діяльності викладача ЗВО в процесі навчання іноземних студентів. *Social work and education*, 8(1), 90-105.
3. Yemelianova, Y. (2015). *La mobilité internationale comme composante de l'enseignement agraire technique ukrainien*. Yemelianova Y.

Слуцький Ілля Костянтинович

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С.

Державний біотехнологічний університет

ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ

Володіння професійною термінологією є важливим аспектом формування кваліфікованого фахівця. Сучасні спеціалісти мають володіти актуальною термінологією, оскільки це сприяє ефективному спілкуванню у професійному середовищі. Навчання професійної термінології може включати різноманітні методи: інтерактивні заняття, проекти, групові дослідження, що допомагає студентам застосовувати терміни в практичних ситуаціях. Використання різноманітних методів і прийомів навчання (словникові картки, інтерактивні вправи, проектна діяльність, кейс-методи) сприяє засвоєнню терміносистеми [2; 3; 4]. Практична орієнтація навчання дозволяє учням краще засвоїти терміни у професійному контексті.

Важливо вивчати терміни не ізольовано, а в контексті конкретних професійних ситуацій, що допомагає краще засвоїти їх значення і використання. Використання реальних прикладів з професійної сфери (статті, презентації, ділові ігри) дозволяє студентам краще засвоїти терміни. Навчання термінології повинно бути інтегроване з іншими курсами, такими як спеціалізація або практична підготовка, для забезпечення системного підходу. Залучення сучасних технологій та мультимедійних засобів дозволяє зробити процес навчання більш цікавим та ефективним, зокрема за допомогою відеоматеріалів, онлайн-курсів та цифрових інтерактивних платформ. Використання сучасних технологій може значно полегшити процес вивчення термінології, надаючи доступ до актуальних матеріалів.

На особливу увагу заслуговує питання розроблення ефективних методів оцінювання знань у галузі термінології, які дозволяють оцінити не тільки знання термінів, але і здатність

їх застосовувати у практичних ситуаціях. Ефективна система оцінювання знань студентів з професійної термінології важлива для визначення рівня їх підготовленості та вміння використовувати терміни в практиці.

Окремо зазначимо, що навчання термінології сприяє розвитку критичного мислення, оскільки студенти мають аналізувати, інтерпретувати та застосовувати інформацію в професійному контексті в усній і письмовій формах [2, с.8]. Завданням викладачів є створення умов, за яких студенти зможуть практикувати нові терміни в різноманітних професійних ситуаціях. Викладачі мають виступати не лише як джерела знань, але й як модератори дискусій, навчальних проектів, які сприяють розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей студентів. Професійна термінологія має бути інтегрована в усі аспекти навчального процесу.

Важливо навчити студентів самостійно знаходити та аналізувати терміни і коректні відповідники у разі необхідності перекладу. Навчання професійної термінології має включати практичні вправи під час аудиторних занять і самостійної роботи, зокрема написання звітів, представлення презентацій, виконання проектних завдань або участь у дискусіях, що дозволяє студентам застосовувати отримані знання на практиці. Часто терміни з однієї галузі тісно пов'язані з іншими. Включення міждисциплінарних тем може допомогти студентам краще зрозуміти терміни та їхнє використання. Вивчення термінології в курсі мовних дисциплін повинно взаємодіяти з іншими предметами, спеціалізованими дисциплінами, що дозволить створити цілісну картину знань у студентів. Використання термінів із суміжних дисциплін дозволяє студентам розширити своє професійне мислення та інтегрувати знання з різних галузей. Таким чином, ефективне навчання термінології є необхідною умовою формування кваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати у професійному середовищі.

Література

1. Авраменко, В. (2022). Термінологічна компетентність як компонент мовно-професійної культури фахівців економічного профілю. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету, (2), 7-14.
2. Ємельянова, Є. С. Особливості формування комплексу завдань для вивчення фахової термінології/Ємельянова ЄС. Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії: зб. статей V Міжнародної наукової конференції, 7-8.
3. Ємельянова, Є. С. (2014). Слова-композиції в українській сільськогосподарській термінології. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна, (44), 94-96.
4. Yemeljanova, Y. (2012). Термінологіка як компонент комунікативної культури фахівців аграрної сфери. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», 1(27), 17-18.

Супрун Іван Васильович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипасєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ І КОМУНІКАЦІЯ: ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ

У сучасному професійному світі технічні навички (IQ) вже не є єдиним критерієм успішності фахівця. Все більше досліджень підтверджують, що емоційний інтелект (EQ) має суттєвий вплив на професійний успіх, оскільки він визначає здатність людини не тільки розуміти і керувати своїми емоціями, а й ефективно взаємодіяти з іншими людьми. EQ відіграє вирішальну роль у побудові міжособистісних відносин і досягненні професійних цілей, зокрема, у сферах, які потребують активної комунікації, таких як управління, консалтинг, освіта.

Емоційний інтелект складається з кількох ключових компонентів: самосвідомість, саморегуляція, емпатія, соціальні навички та мотивація. Розвиток цих складових дозволяє не лише будувати ефективні взаємини з колегами, клієнтами чи партнерами, але й підтримувати високу особисту ефективність у роботі. Таким чином, емоційний інтелект стає необхідним елементом професійної компетентності, яка є особливо важливою для майбутніх фахівців.

Комунікація є ключовим елементом будь-якої професійної діяльності. Це не лише обмін інформацією, а й здатність розуміти емоції інших і ефективно на них реагувати. Люди з високим рівнем емоційного інтелекту здатні краще контролювати свої емоції, розуміти емоційні сигнали співрозмовників і будувати гармонійні відносини на основі взаєморозуміння та довіри. Вони можуть легше адаптуватися до змін у настрої або емоційному стані оточуючих, що сприяє успішнішій взаємодії в колективі та з клієнтами.

Самосвідомість — одна з найважливіших складових EQ — дозволяє людині краще розуміти власні емоції і те, як вони впливають на поведінку. Це знання допомагає уникати емоційних реакцій, що можуть зашкодити професійній взаємодії. Самоконтроль дозволяє ефективніше керувати емоціями, особливо в стресових або конфліктних ситуаціях, де важливо не допустити їх впливу на комунікацію.

Також, ключовою складовою ефективної комунікації є емпатія — здатність розуміти та співпереживати почуттям інших людей. Вона дозволяє краще інтерпретувати невербальні сигнали, тон голосу, міміку, що є критичними елементами у міжособистісній взаємодії. Люди з високим рівнем емпатії можуть швидше помітити зміни в настрої або ставленні свого співрозмовника і відповідно адаптувати свої комунікативні стратегії.

Розвинений емоційний інтелект безпосередньо впливає на професійну ефективність завдяки покращенню якості комунікації та міжособистісної взаємодії. У командній роботі EQ сприяє налагодженню довірливих стосунків, що дозволяє уникати конфліктів, а також покращує співпрацю між членами команди. Люди з високим рівнем EQ краще розуміють емоції своїх колег і можуть швидше вирішувати напружені ситуації, допомагаючи команді досягати спільних цілей.

Емоційний інтелект також є важливим інструментом лідерства. Лідери з високим EQ здатні ефективніше мотивувати своїх співробітників, підтримувати позитивний моральний клімат у колективі та швидше знаходити рішення під час криз. Вони розуміють потреби своїх підлеглих і здатні побудувати персоналізовані стратегії взаємодії з кожним членом команди. Це підвищує не лише ефективність команди, але й рівень залученості та задоволеності роботою кожного співробітника.

Один з найважливіших аспектів впливу EQ на професійну діяльність полягає у зниженні рівня стресу на робочому місці. Співробітники, які мають високий рівень емоційного інтелекту, легше адаптуються до змін, здатні зберігати спокій в складних ситуаціях і швидше знаходять конструктивні рішення під час конфліктів. Це дозволяє знижувати емоційне напруження в колективі та підтримувати здорову робочу атмосферу.

Розвиток емоційного інтелекту — це процес, який вимагає систематичної роботи над собою. Одним із найважливіших підходів є саморефлексія, яка дозволяє людині краще розуміти свої емоції, їхній вплив на поведінку і навчитися краще ними управляти. Регулярна практика саморефлексії допомагає виявляти моменти, коли емоції починають впливати на взаємодію з іншими людьми, і коригувати свою поведінку в таких ситуаціях.

Активне слухання — це ще одна важлива складова розвитку EQ. Воно допомагає не лише зосереджувати увагу на співрозмовнику, але й глибше розуміти його почуття та потреби. Також активне слухання сприяє покращенню комунікативних навичок, оскільки дозволяє точніше сприймати інформацію та відповідати відповідно до контексту.

Практика емпатії — це ще один спосіб підвищити рівень емоційного інтелекту. Поставивши себе на місце іншої людини, можна краще зрозуміти її точку зору, що сприяє налагодженню ефективнішої комунікації і вирішенню конфліктних ситуацій.

Крім того, розвиток емоційної саморегуляції, яка передбачає здатність контролювати власні емоції, допомагає зберігати професіоналізм навіть в стресових ситуаціях і забезпечує стабільність у комунікації з іншими людьми.

У майбутньому значення емоційного інтелекту у професійному середовищі лише зростатиме. Зміни на ринку праці вимагають від фахівців не лише технічних знань, а й вміння взаємодіяти з людьми, управляти командою і ефективно комунікувати в різних умовах. Емоційний інтелект стає критично важливим у професіях, які потребують постійної взаємодії з іншими людьми, таких як управління, консультування, робота в сфері послуг тощо.

Розвиток EQ допомагає фахівцям підвищувати свою професійну ефективність, покращувати міжособистісні відносини і знижувати рівень стресу на робочому місці. Для майбутніх фахівців EQ стане невід'ємною частиною професійної компетентності, яка дозволить їм бути не лише успішними в роботі, але й зберігати гармонійні стосунки з оточуючими.

Чернявська Аліна Григорівна
Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.
Державний біотехнологічний університет

ЛАТИНЬ І ЮРИСПРУДЕНЦІЯ

З утворенням Римської імперії латинська мова поширилася на території Західної Європи і стала офіційною мовою держави. Упродовж Середньовіччя та Відродження і до 18 ст. вона використовувалася не тільки як писемна мова церкви, науки, філософії та літератури, а й як мова ділового та професійного спілкування духовенства, вчених, юристів, медиків, чиновників. До початку 18 ст. у більшості університетів Європи викладання велося латинською мовою. Нині латинська мова є офіційною мовою держави Ватикан. За латинською мовою зберігається статус міжнародної у галузі медицини, біології, філології, юриспруденції та серед католицького світу. Елементи латинської мови активно використовуються у лексиці виробництва, побуту, освіти, соціально-політичного та наукового життя. Особливе значення латинська мова має для юридичних наук. По-перше, правова термінологія значною мірою складається з латинських слів (юстиція, процес, прецедент, презумпція, адвокат, прокурор та ін.). По-друге, римське право, на базі якого сформувалося сучасне європейське право, розвивалося у мовному просторі латини. На фоні латинської лексики римського права склалися численні поняття різних галузей права, зокрема цивільного (аліменти, віндикація, експертиза, колегія, компенсація, плебісцит, прерогатива, ратифікація тощо). З іншого боку сама латинська мова розвивалася паралельно зі становленням римського права, що підтверджують писемні пам'ятки тих часів. У 450 до н. е. були укладені Закони XII таблиць — найдавніша пам'ятка римського законодавства. В архаїчний період розвитку (3—2 ст. до н. е.) були закладені основи римської юриспруденції. Збереглися фрагменти творів римських юристів того періоду: Гнея Флавія, Корнелія Сціпіона Назіки, Марка Юнія Брута, Гая Манілія, Муція Сцеволи та ін. Саме тоді формалізований легісакційний процес (*legis actio* — дія, встановлена законом) почав поступово замінюватися формулярним (*per formulas* — через формули), який більше сприяв фіксації латинських юридичних фразеологізмів. У класичний період розвитку латинської мови (1 ст. до н. е. — 1 ст. н. е.) відбувався розквіт не тільки римської літератури, а й юриспруденції та ораторського мистецтва. Епоха ранньої імперії виявилась дуже плідною для римської юриспруденції. Відбувається формування юридичних шкіл (Прокул, Сабін). Відома ціла плеяда славетних юристів: Цельс, Гай, Лабен, Капітон, Юліан, Помпоній та ін. До нас дійшов твір римського юриста II ст. Гаю «*institutiones*» (інституції), у якому закладено основні поняття римського цивільного права.

Підсумком багатовікового історичного розвитку юриспруденції стала знаменита кодифікація римського права візантійським імператором Юстиніаном. З епохи пізньої імперії (3—5 ст. н.е.) збереглися фрагменти творів Павла, Папініана, Ульпіана, Модестіна, кодекси

Грегоріана, Гермогеніана, Феодосія. Римські юристи та коментатори були майстрами правових дефініцій. Шляхом використання і коментування латинських юридичних виразів вони фіксували у правознавстві загальнолюдські норми суспільного життя в органічній єдності з принципами справедливості, милосердя, благодійності, порядності тощо (*Guns graesepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere* — Приписи права такі: чесно жити, не шкодити іншому, кожному віддавати належне). В Середні віки в Україні, як і в країнах Західної Європи, латинською мовою було укладено багато юридичних документів, історичних хронік, трактатів з філософії, богослов'я та ін. Латинською мовою писали Франциск Скорина, С. Оріховський, І. Домбровський, Феофан Прокопович та інші вчені і письменники. У 16—18 ст. латинською мовою в Україні велося ділове листування, нею було надруковано «Пакти і Конституцію Війська Запорізького» (1710). В цей час широко використовувалася перекладна література, зокрема збірки латинських сентенцій, що зумовлювалося розвитком юридичних наук та риторики. Так, багато сентенцій, у тому числі правових, подає Феофан Прокопович у своїй праці «Риторика». Пам'ятки актової писемності України періоду пізнього феодалізму містять багато запозичень з латинської мови (хартія, бурса, реєстр, юрисдикція, реляція, універсал, магістрат, елекція тощо). Для юриспруденції латинська мова становить інтерес не лише як мова римського права, середньовічних юридичних трактатів і документів, а й як джерело міжнародних державо-правових термінів, формул і сентенцій. Норми та принципи правознавства римські *juris prudentes* (досвідчені у праві) майже 2 тис. років тому втілили у стислих і містких дефініціях, максимах, сентенціях та виразах. Точність і простота латинської юридичної фразеології забезпечили подолання правового партикуляризму і створили можливість єдиного міжнародного правозабезпечення. Афористична стислість і влучність термінів та формул римського права, відсутність у його мові неприпустимих в юриспруденції двозначностей сприяли його утвердженню як основи європейських правових систем.

Латинські сентенції й терміни становлять не лише основу, а й форму права; вони піддаються використанню незалежно від конкретного джерела або певної ситуації, дають простір для абстрактного мислення та різноманітних інтерпретацій. Латинські юридичні вирази та визначення відповідають принципам ототожнення користі й добра, істинності й практичності, їх зміст ґрунтується на загальнолюдських нормах суспільного життя та гуманізмі.

Вивчення латинської мови на юридичному факультеті має бути пов'язане із спеціальними дисциплінами, такими як основи римського цивільного права та інші. А активне засвоєння інтернаціональної латинської лексики та фразеології – це важливе завдання юриста, який вивчає латинську мову.

СЕКЦІЯ. ГЕНДЕРНИЙ КОМПОНЕНТ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: КОНЦЕПЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ

Заболотня Анастасія Станіславівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гендерно орієнтована педагогічна діяльність є одним із ключових елементів сучасної освітньої системи. Вона спрямована на усунення нерівності між чоловіками та жінками в суспільстві, а також на запобігання закріпленню гендерних стереотипів у процесі навчання. Це питання має глибоке філософське коріння, що стосується соціальної справедливості, рівності та свободи вибору для кожної особистості. У глобальному контексті та в Україні зокрема, гендерно орієнтована освіта стає інструментом для формування ліберального суспільства, де всі мають рівні можливості для розвитку і самореалізації.

Гендерно орієнтована педагогіка тісно пов'язана з філософськими проблемами рівності та справедливості, які лежать в основі боротьби за рівні можливості для всіх учнів незалежно від статі. Феноменологія гендерної ідентичності, питання влади у відносинах між вчителем і учнями, а також етика взаємодії — все це є невід'ємною частиною цієї тематики. Освіта повинна не лише розвивати інтелектуальні здібності, але й сприяти соціальній рівності, надаючи всім учням однакові можливості для самовираження та реалізації своїх потенціалів.

У сучасних освітніх системах, таких як у Швеції, Фінляндії та Канаді, гендерно орієнтована педагогіка активно впроваджується через нейтральні навчальні програми, тренінги для педагогів, а також через підтримку ЛГБТК+ спільноти. Викладачі в цих країнах навчаються уникати стереотипів та створювати інклюзивні навчальні середовища, що сприяють рівноправній участі всіх учнів. Це дозволяє формувати покоління, яке вміє критично осмислювати соціальні норми та протистояти дискримінації.

Гендерна нерівність часто проявляється не лише в освітній сфері, але й у кіно та літературі, де чоловіки та жінки представлені нерівноправно. Наприклад, у кінематографі спостерігається явище "скляної стелі", коли жінки мають менше можливостей для режисерської діяльності, а акторки нерідко отримують менше гонорарів, ніж їхні колеги-чоловіки.

У літературі часто домінують чоловічі персонажі, а жінки зображуються через призму стереотипів або в менш важливих ролях. Ця тенденція піддається критиці з боку феміністичних рухів та науковців, що досліджують питання гендерної рівності в культурі. Відсутність рівноправного представлення жінок у цих сферах призводить до того, що їхній досвід і голоси залишаються недооціненими, що може впливати на формування суспільної думки та рольові моделі.

Суспільно-політична дискусія також активно піднімає питання гендерної рівності. У мистецтві, наприклад, багато митців і митчинь використовують свої роботи для звернення уваги на проблеми нерівності. Яскравим прикладом є сучасні фільми та виставки, присвячені фемінізму та правам жінок. Політичні дебати також фокусуються на забезпеченні гендерної рівності, особливо в питаннях доступу до освіти, професійної реалізації та боротьби з гендерним насильством. Активна боротьба за рівні права жінок та чоловіків на політичній арені триває в багатьох країнах світу, і ці ініціативи знаходять підтримку серед різних соціальних груп.

Довготривалий вплив гендерно орієнтованої педагогіки на суспільство полягає у зміцненні соціальної справедливості та рівності. Освіта, що підтримує рівні права для всіх, формує покоління, яке здатне протистояти дискримінації на всіх рівнях – від професійної діяльності до особистих стосунків. Вона також сприяє розвитку економіки через забезпечення рівного доступу до освіти та професійного розвитку для всіх. Поступово така педагогіка

сприяє зменшенню гендерного насильства, підвищенню рівня толерантності та гармонізації соціальних відносин.

Феміністичний підхід до гендерно орієнтованої педагогіки акцентує увагу на необхідності боротьби з патріархальними структурами в освіті. Феміністки стверджують, що педагоги повинні активно працювати над усуненням гендерних стереотипів, формуючи критичне мислення у студентів і підвищуючи їхню свідомість щодо соціальної несправедливості. Феміністичний підхід також акцентує увагу на важливості включення до навчальних програм різноманітних жіночих і феміністичних перспектив для більш справедливого представлення історії та науки.

Щоб викладацька діяльність була більш гендерно орієнтованою, важливо враховувати такі прийоми: самоосвіта викладачів на тему гендерної рівності, використання гендерно нейтральної мови, перегляд навчальних матеріалів, щоб уникати стереотипів, а також активне сприяння рівноправній участі учнів у навчальному процесі. Створення безпечного середовища для обговорення гендерних питань і підтримка критичного мислення щодо гендерних ролей є ключовими елементами для формування інклюзивного навчального простору. Окрім цього, педагоги можуть організовувати гендерно інклюзивні проекти, що сприяють розвитку рівноправних взаємовідносин.

В Україні гендерно орієнтована педагогіка перебуває на стадії розвитку, проте вже помітні ініціативи, спрямовані на підвищення гендерної свідомості. В освітніх реформах з'являються елементи, що враховують гендерну рівність, а тренінги для вчителів стають важливим інструментом для впровадження цих змін у практику. Водночас, ЛГБТК+ питання залишається досить чутливою темою, що викликає суперечливі реакції. На світовому рівні багато країн вже впроваджують інклюзивні програми, які активно сприяють гендерній рівності, зокрема у Швеції, Канаді та Норвегії.

Педагогічні аспекти гендерно орієнтованої діяльності є важливим інструментом для формування рівноправного суспільства. Ця діяльність впливає не лише на освіту, але й на довгостроковий соціальний розвиток, сприяючи зменшенню дискримінації та підвищенню соціальної справедливості.

Викладачі відіграють ключову роль у цьому процесі, і тому важливо, щоб їхня педагогічна практика була зорієнтована на підтримку рівних прав та можливостей для всіх учнів. Для досягнення цього необхідно приділяти ще більше уваги дослідженням та впровадженню нових підходів у практику освітніх закладів.

Колісник Милослава Романівна

Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У доповіді розглянуто питання інтеграції гендерного компонента в освітню систему України, його концепції та стратегії. Проаналізовано наукові підходи до питання гендерної рівності в освітньому процесі, висвітлено тенденції та виклики, що виникають при реалізації гендерних програм у навчальних закладах. Звернуто увагу на важливість забезпечення рівного доступу до освіти та гендерно чутливого підходу до формування навчальних програм.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю модернізації української освітньої системи відповідно до європейських стандартів, що передбачають інтеграцію принципів гендерної рівності в усі аспекти освіти. Гендерний компонент є важливим фактором для забезпечення рівних можливостей чоловіків і жінок у доступі до освіти та працевлаштування.

Огляд літератури та стан проблеми. У сучасних наукових дослідженнях гендерні аспекти в освіті є об'єктом уваги багатьох учених. Зокрема, О. Кісельова та Т. Марценюк вважають, що гендерно орієнтовані підходи сприяють формуванню свідомості, яка базується

на принципах рівності та поваги [1]. У багатьох країнах ЄС давно впроваджуються програми гендерної освіти, що демонструють ефективність у запобіганні дискримінації та гендерним стереотипам. В Україні ж, попри наявність відповідних ініціатив, цей процес тільки набирає обертів і потребує подальшої підтримки та впровадження на всіх рівнях освіти.

Мета та завдання дослідження. Метою доповіді є аналіз концепцій та стратегій інтеграції гендерного компонента в освітню систему України. Для досягнення мети передбачається вирішення таких завдань:

- дослідити основні підходи до впровадження гендерних програм у навчальні заклади України;

- проаналізувати успішні приклади реалізації гендерних стратегій у європейських освітніх системах;

- визначити можливі шляхи вдосконалення української освіти в контексті гендерної рівності.

Основний матеріал. Одним із ключових завдань інтеграції гендерного компонента в освіту є подолання гендерних стереотипів, які зберігаються в українському суспільстві та часто знаходять відображення в навчальних матеріалах і підходах. Традиційні підручники, як і раніше, можуть містити гендерно дискримінаційні ілюстрації або приклади, де жінки і чоловіки зображені в обмежених стереотипних ролях. Це впливає на формування у школярів уявлень про соціальну ієрархію та розподіл професій. Таким чином, підвищення рівня гендерної чутливості освітніх програм має вирішальне значення для подолання цих стереотипів і формування більш рівноправного суспільства.

Важливим аспектом є і підготовка викладачів до гендерно чутливого навчання, а також створення освітніх програм, які враховують інтереси як дівчат, так і хлопців. Згідно з дослідженнями ЮНЕСКО, гендерно нейтральні підручники та навчальні матеріали, а також гендерна компетентність педагогів сприяють більш справедливому та рівноправному освітньому середовищу [4].

У багатьох країнах Європи, таких як Швеція та Нідерланди, вже впроваджено стратегії гендерної рівності в школах, що включають гендерно збалансовані програми, активну роботу з учнями щодо подолання стереотипів та забезпечення рівного доступу до всіх спеціальностей. На даний час в Україні активно впроваджуються ініціативи щодо забезпечення гендерної рівності в освіті, хоча процес ще далекий від повної реалізації. В освітніх закладах почали з'являтися програми та заходи, спрямовані на подолання гендерних стереотипів, зокрема в таких сферах, як STEM-освіта (наука, технології, інженерія, математика). У 2020 році було затверджено Національну стратегію з утвердження гендерної рівності, яка передбачає систематичне включення гендерного компонента в освітні програми, професійне навчання вчителів і виховання студентів у дусі рівності та поваги до всіх. Однак, залишаються виклики у подоланні традиційних стереотипів та забезпеченні рівних можливостей для хлопців і дівчат у виборі професій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Гендерний компонент в освітній системі України є важливим фактором для формування сучасного, рівноправного суспільства. Підтримка гендерно орієнтованої освіти сприятиме не лише подоланню стереотипів, а й формуванню нового покоління громадян, які базують свої переконання на рівності, справедливості та повазі до прав людини. Дослідження показують, що гендерна нерівність негативно впливає на академічні досягнення і кар'єрні перспективи як для дівчат, так і для хлопців, обмежуючи їхній потенціал. Гендерно-чутливі освітні програми сприяють розвитку критичного мислення, зменшують гендерні стереотипи та стимулюють інноваційне мислення.

Література

1. М. Колодій, О. Кисельова. Застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі: навч. посіб. / М. Колодій, О. Кисельова, Н. Рябушенко, О. Цюпа. – Київ : Віваріо, 2020. 132 с.

2. Марценюк Т.. Захисники галактики: влада і криза в чоловічому світі. / Т. Марценюк. Комора, 2020. 256 с.
3. Melina Duarte, Katrin Losleben, Kjersti Fjørtoft. Gender Diversity, Equity, and Inclusion in Academia. Routledge, 2023. 294 p.
4. UNESCO. Gender Equality in Education: What Works for All. Paris: UNESCO Publishing, 2013. 8 p.

Окунєва Катерина Андріївна
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.

ЖІНОЧІ ПОСТАТІ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Історично роль жінок у суспільстві часто недооцінювалася, їхній внесок замовчувався, а їхня праця знецінювалася. Українська історія має багато видатних жінок, які відігравали ключові ролі в політичному, культурному та соціальному житті. Дослідження жіночої історії є важливим для розуміння розвитку українського суспільства.

В давньоруській історії було дві яскравих жінки - це Княгиня Ольга та Анна Ярославна. Княгиня Ольга помстилася древлянам за вбивство князя Ігоря та взяла на себе управління Київською Русю, демонструючи силу та мудрість правительки. Провела реформи, що впорядкували збирання данини. Активно розвивала дипломатичні відносини з Візантією, уклавши вигідні торговельні угоди. Ольга залишила значний слід в історії Русі. Її правління стало перехідним періодом від язичництва до християнства та від князівської влади до більш централізованої держави. Анна Ярославна - дочка великого князя київського Ярослава Мудрого. Її життя було сповнене яскравих подій та мало значний вплив на історію як Київської Русі, так і Західної Європи. Вона стала символом міжнародних шлюбів, завдяки одруженню з французьким королем Генріхом I. Завдяки Анні, у Франції збереглися пам'ятки руської культури та мови. Збереглися її листи, написані слов'янською мовою, що є найдавнішими зразками українського письма. Ці дві жінки вплинули на долі народів, представляючи приклад впливу жінок на політику.

За козацьких часів жінки активно брали участь не тільки в господарстві, вихованні дітей, підтримки чоловіків, а також в бойових діях та розвідці. В епоху національного відродження діяльність жінок поділялась на дві групи: літературну та громадську. Наприклад, до літературної відносились Леся Українка та Ольга Косач-Кривинюк. Леся Українка □ символ боротьби за свободу, незалежність та прав людини. Її творчість є уособленням національного генія, що відображає душу українського народу. Універсальна тематика її творів залишається актуальною і для сьогодення. Вона була одним із перших жіночих голосів в українській літературі, що сприяло розширенню можливостей для жінок. А ось Ольга Косач-Кривинюк, продовжила справу своєї родини, присвятивши життя українській культурі, її зусилля були покладені на популяризацію спадщини Лесі Українки. До громадської діяльності □ Соломія Крушельницька, яка досягла успіху на світовій оперній сцені, де активно популяризувала українську культуру та стала прикладом для молодих митців прагнути світових вершин. Ще один яскравий приклад громадянської діяльності □ Олена Пчілка. Вона є засновницею династії українських письменників, її творчість охоплювала різні жанри і була спрямована на розвиток української культури. Олена Пчілка була відданою борцем за українську культуру та мову, а також відстоювала права жінок і стала взірцем для багатьох поколінь українок.

У ХХ столітті жінки брали участь у революційних подіях, борючись за незалежність України. А ось у радянський період активно працювали в промисловості, сільському господарстві, культурній сфері. На жаль багато українських містких, які працювали та творили у радянському союзі піддавалися репресіям і переслідуванням, наприклад як візуальна мисткиня Алла Горська яка була вбита спецслужбами СРСР. Є багато і інших

представниць мистецтва ,які були вбиті або закатовані в тюрмах і ГУЛАГах радянського союзу у 30-ті роки ХХ століття і про яких не відомо і досі. Після здобуття незалежності вони активно залучені до політичної діяльності, науки, бізнесу та мистецтва.

Сучасні українські жінки стикаються з численними викликами, але активно досягають успіхів у різних сферах. Вони є лідерами думок, активістками та підприємницями, впливаючи на розвиток суспільства.

Отож, як висновок можу зазначити, що жіночі постаті в історії України свідчать про їхні значні внески у розвиток держави. Дослідження жіночої історії сприяє кращому розумінню минулого та сучасного України. Важливо продовжувати вивчення та популяризацію історії українських жінок.

Босняк Єлізавета

Науковий керівник – канд. філос. наук, доктор екон. наук, проф. Моїсєєва Н.І.

Державний біотехнологічний університет

ЛІДЕРСТВО ТА СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Лідерство є критичним елементом успіху як в особистому, так і в професійному житті. Студентське самоврядування, в свою чергу, виступає важливим інструментом розвитку лідерських якостей молоді. Участь у студентському самоврядуванні дозволяє розвинути відповідальність, командну роботу, комунікаційні навички, критичне мислення та ініціативність.

Зміни, що відбуваються у суспільстві, висувають нові вимоги до освіти і особистісного розвитку студентів. Студентське самоврядування забезпечує можливості для самореалізації та підтримки ініціатив, які дозволяють студентам не лише ефективно навчатися, але й брати активну участь у житті громади.

Метою є дослідження ролі лідерства та студентського самоврядування у розвитку компетентностей студентів та підвищенні їх соціальної відповідальності.

Роль лідерства у студентському самоврядуванні. Лідерство у студентському самоврядуванні є ефективним засобом формування молодих лідерів, які здатні приймати самостійні рішення, організовувати заходи, управляти командою та комунікувати на рівні з іншими. Важливо зазначити, що лідери в студентському самоврядуванні здобувають навички адаптивності та вирішення конфліктів.

Розвиток компетенцій. Участь у студентському самоврядуванні сприяє формуванню «м'яких» навичок, таких як лідерство, критичне мислення та емоційний інтелект. Крім того, студенти розвивають навички управління часом, що стає корисним не тільки під час навчання, а й у професійному житті.

Підвищення соціальної відповідальності. Студенти, залучені до самоврядування, отримують можливість брати участь у соціально значущих проєктах, допомагаючи вирішувати актуальні проблеми, такі як екологія, права людини та інклюзія.

Висновки. Студентське самоврядування є ефективною платформою для розвитку особистих та професійних якостей молоді. Активна участь у таких структурах сприяє підготовці студентів до життя в умовах швидкоплинних змін та посилює їх відповідальність перед суспільством.

Література

1. Дараган Т. П. Власюк О. А. Студентське самоврядування як спосіб формування лідерського стилю поведінки та засад управлінської діяльності. Освітня аналітика України. 2021. № 2 (13). С. 44-53.

2. Семанчина В. О. Формування управлінської культури студентів вищих навчальних закладів у діяльності органів студентського самоврядування. Молодий вчений. 2017. № 4 (44). С. 437-442.

НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КУРСІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН СУЧАСНИХ ЗВО

У сучасному світі швидкий розвиток різних галузей знань і професій вимагає від спеціалістів не лише глибокого розуміння своєї сфери, а й здатності використовувати відповідну термінологію для точного вираження думок і обміну інформацією. Це робить вивчення професійної термінології однією з ключових частин навчального процесу в курсах мовних дисциплін, особливо в умовах підготовки фахівців різних напрямів. Цей процес не тільки підвищує рівень професійної грамотності, але й формує мовну компетенцію, що дозволяє фахівцям успішно спілкуватися в професійному середовищі.

Однією з головних причин, чому вивчення професійної термінології є важливим, є необхідність чіткої та зрозумілої комунікації в професійних колах. Для того, щоб бути успішним у своїй діяльності, будь-який фахівець повинен не тільки володіти знаннями у своїй сфері, але й уміти передавати ці знання. Наприклад, інженер постійно використовують спеціальні терміни у своїй роботі, і помилка в їхньому вживанні може призвести до непорозуміння або навіть серйозних наслідків. Тому професійна термінологія стає важливим інструментом у процесі професійної діяльності. Окрім того, у глобалізованому світі, де міжнародна співпраця стає все більш поширеною, знання професійної термінології іншими мовами дає спеціалістам конкурентну перевагу. Це дозволяє ефективніше працювати з колегами на міжнародному рівні, публікувати наукові статті у фахових та закордонних виданнях, брати участь у спеціалізованих конференціях, семінарах, вебінарах та ін. Таким чином, вивчення професійної термінології – це не просто додаткове знання, а обов'язкова складова професійної підготовки. Процес навчання професійної термінології не є простим і потребує спеціальних підходів.

На основі аналізу наукової літератури було виділено основні методи навчання професійної термінології: 1) традиційний метод заучування термінів – він є малоефективним, оскільки він не забезпечує глибокого розуміння значення слів та їх використання в різних контекстах. Тому важливо використовувати комунікативний підхід, що спрямований на інтеграцію термінів у реальні ситуації, з якими може стикатися фахівець; 2) кейс-стаді – аналіз реальних або штучно створених ситуацій, де студенти повинні застосовувати термінологію для вирішення професійних завдань; 3) проектне навчання – метод де студенти працюють над реальними професійними проектами або завданнями. Такий підхід сприяє більш активному використанню професійних термінів у контексті практичної діяльності; 4) інтерактивні рольові ігри, де практикується використання спеціалізованої лексики в діалогах або монологічному мовленні. Зауважимо, що навчання професійної термінології має певні проблеми, з якими стикаються як викладачі, так і студенти, серед яких основною вважаємо різницю і певну відстань між теоретичними знаннями і практичним використанням термінів. Студенти часто вивчають термінологію у відірваності від практичної діяльності, що призводить до того, що вони не можуть ефективно застосовувати ці знання у реальних професійних ситуаціях. Це вимагає від викладачів шукати способи інтеграції практичного досвіду у процес навчання, щоб студенти могли побачити, як теорія застосовується на практиці. Також слід виділити проблему перекладу і адаптації термінології в різних мовах. Студенти можуть зіткнутися з труднощами у пошуку відповідників для деяких професійних понять у рідній мові. При перекладі інженерних термінів важливо враховувати як технічний контекст, так і культурні особливості професійної мови, щоб термінологія була зрозумілою і відповідною у кожному конкретному випадку.

Таким чином, навчання професійної термінології є невід'ємною частиною підготовки фахівців у сучасному світі. Воно сприяє розвитку не лише мовної компетенції, але й професійної грамотності, що дозволяє фахівцям ефективно працювати в своїй сфері.

Використання різних методів навчання дозволяє студентам краще засвоювати термінологію і застосовувати її у реальних професійних ситуаціях. Однак цей процес не є позбавленим труднощів, серед яких обсяг матеріалу та необхідність поєднання теорії з практикою. Попри це, успішне оволодіння професійною термінологією забезпечує конкурентні переваги на ринку праці і є важливою складовою професійної компетентності.

Література

1. Ємельянова, Є.С., Амеліна, С.М., Жук, Л.Я. (2013). Термінологія і професійна комунікативна культура фахівців аграрної сфери: монографія. Харків: Щедра садиба плюс.– Х.: Щедра садиба плюс, 2013. – 260 с.

2. Емельянова, Е.С. Научные принципы обучения специальной терминологии в высшей школе / Е.С. Емельянова. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://core.ac.uk/download/pdf/38546156.pdf>. – Дата доступа: 28.02.2023.

3. Yemelianova Y. Термінолексика як компонент комунікативної культури фахівців аграрної сфери //Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія». – 2012. – Т. 1. – №. 27. – С. 17-18.

Єна Валерій

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ ЗВО

Актуальність проблеми: Швидкий розвиток технологій та глобалізація висувають нові вимоги до фахівців технічних спеціальностей, які повинні не лише володіти технічними знаннями, а й мати широкий світогляд, розуміти соціальні та гуманітарні контексти своєї діяльності.

Поняття гуманітаризації: Гуманітаризація освіти технічних ЗВО – це процес введення гуманітарних дисциплін у навчальні плани з метою формування у майбутніх інженерів цілісної особистості, здатної до критичного мислення, творчості та ефективної комунікації.

Мета гуманітаризації: Формування всебічно розвинутої особистості, здатного не тільки вирішувати технічні завдання, але й розуміти соціальні, культурні та етичні аспекти своєї діяльності.

Основні тези:

До завдань гуманітаризації вищої освіти можна віднести інтеграцію гуманітарних знань у технічні дисципліни; впровадження нових форм і методів навчання, що стимулюють активну пізнавальну діяльність студентів; створення умов для розвитку комунікативних навичок, навичок роботи з інформацією та презентації результатів; формування ціннісних орієнтацій, які відповідають сучасним викликам.

Які можуть бути завдання гуманітаризації: інтеграція гуманітарних знань у технічні дисципліни. впровадження нових форм і методів навчання, що стимулюють активну пізнавальну діяльність студентів, створення умов для розвитку комунікативних навичок, навичок роботи з інформацією та презентації результату, формування ціннісних орієнтацій, які відповідають сучасним викликам.

До значень гуманітарних дисциплін: історія науки і техніки допомагає зрозуміти еволюцію технологій та їх вплив на суспільство, філософія формує світогляд, критичне мислення та здатність до аналізу складних проблем, соціологія та психологія сприяють розумінню людської поведінки та взаємодії в колективі, економіка та право надають знання про функціонування суспільства та бізнесу.

Форми та методи гуманітаризації можуть бути такими: ведення нових гуманітарних дисциплін у навчальні плани. Інтеграція гуманітарних знань в технічні дисципліни, проведення гуманітарних заходів (лекції, семінари, конференції), залучення фахівців з

гуманітарних наук до викладання, використання інтерактивних методів навчання (проекти, дискусії, кейси).

Які є проблеми та перспективи: недостатня увага до гуманітарної складової в навчальних планах, відсутність кваліфікованих викладачів гуманітарних дисциплін, складність інтеграції гуманітарних знань у технічні дисципліни, необхідність розробки нових підходів до навчання та оцінювання.

Формування у студентів світоглядних і наукових уявлень про себе як об'єкт природи, громадянського почуття особистої відповідальності за майбутнє світу, яке ґрунтується на знанні законів природи, допоможе об'єктивніше сприймати й оцінювати своє існування на Землі, більш розумно й розважливо ставитися до своїх власних життєвих сил і здібностей. Знання законів природи, яким підкорюється багато в чому поведінка людини, сприятиме формуванню тверезого критичного ставлення до інформації про телепатію, телекінез, парапсихологію та інші загадкові явища, пов'язані з психікою людини й резервами людського організму.

Зміст національної освіти включає все багатство вироблених людством знань. Національна школа повинна прагнути розглянути особливості й те спільне, що історично становить (часто дуже суперечливо) багату палітру різних народів, їхніх культур, показати цінності кожного народу й історичну унікальність його багатонаціонального коріння. В змісті національної освіти мають бути виділені проблеми, що показують, як насправді протягом нашої ери взаємозбагачувалися сусідні народи, транслюючи через себе різні культури, дають змогу подивитися на себе збоку, зруйнувати стереотипи і передсуди відносно один одного і, можливо, зрозуміти нарешті, що навколо не потенціальні вороги, а добрі сусіди і союзники.

Провідні українські науковці В. Андрущенко та М. Михальченко визнають гуманітаризм найважливішою стороною гуманізму, яка спирається на гуманітарні науки. «Якщо гуманізм – це сукупність усіх поглядів, скерованих на людину і людство, то гуманітаризм орієнтований на людиноведення, на утвердження соціального знання не тільки на протигагу природничому, а й як засобу творення людини як особистості». Відтак, гуманітаризація будь-якої науки, на думку дослідників, має складатися з двох елементів: а) «теоретичного обґрунтування і практичного творення необхідних і достатніх умов, при яких будуть виключені можливості свідомого зловживання науковими досягненнями; б) морального забезпечення розвитку природничих наук для блага людини, доповнення цих наук емоційно-естетичним осягненням людства, щоб подолати однобічність технократизму і абсолютизацію раціонально-експериментальних способів пізнання.

Напрямки для подальшого дослідження:

- Аналіз досвіду гуманітаризації освіти в різних країнах.
- Розробка ефективних моделей інтеграції гуманітарних знань у технічні дисципліни.
- Оцінка впливу гуманітаризації на якість підготовки фахівців.

Висновок: Гуманітаризація освіти технічних ЗВО – це необхідний крок для підготовки фахівців, здатних не тільки створювати нові технології, але й використовувати їх на благо суспільства. Впровадження гуманітарних дисциплін сприяє розвитку творчого потенціалу студентів, формуванню їхньої соціальної відповідальності та підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці.

Література

1. Гончаренко С., Мальований Ю. Гуманізація і гуманітаризація освіти. Шлях освіти. 2001.
2. Беланова Р.А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна – США). Київ, Центр практичної філософії, 2001.
3. Ліна Білоус. Гуманітаризація вищої технічної освіти України: дослідження у вітчизняній науковій періодиці. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/51_2022/66.pdf
4. Андрущенко В. Гуманізм і гуманітаризм: спільне і специфічне / В. Андрущенко, М. Михальченко // Вища освіта України. 2005, №4, С.5-13.

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

За сучасних умов суттєво змінюються роль і значення гуманітарної підготовки студентів у ЗВО. Гуманітарна підготовка сприяє формуванню всебічно розвинутої особистості, набуттю необхідних компетенцій, підвищенню ерудиції та рівня інтелекту людини.

Вища освіта передбачає формування широкого світогляду та високих комунікативних навичок. На здобуття цих, безумовно, необхідних фахівцю якостей якраз і спрямований блок гуманітарних дисциплін. Світовий досвід підтверджує, що розвитку зазначених якостей особистості сприяють саме гуманітарні дисципліни, такі як філософія, соціологія, історія, правознавство, екологія, психологія, педагогіка.

Гуманітарні дисципліни покликані озброїти студента засобами ефективного орієнтування в інформаційному просторі, сформуванню його особисті якості, цінності та переконання. Вони сприяють формуванню творчої індивідуальності, дають мінімально необхідні юридичні знання, навчають культурі спілкування, правилам взаємин із людьми та природою, правильному ставленню до свого здоров'я та здоров'я інших тощо.

Гуманітарні науки дозволяють сформувати такі компетенції фахівця, без яких неможливий подальший інноваційний та стабільний розвиток суспільства: грамотне письмове та усне мовлення, знання іноземних мов, здатність до самокритики, організації та планування, прийняття виважених рішень, робота в команді, адаптація до нестандартних ситуацій, ініціативність і підприємницькі здібності, прагнення до успіху та ін.

Гуманітаризація сучасної освіти – загальноосвітнє явище, обумовлене такими причинами: по-перше, гуманітаризація покликана забезпечити цивілізоване та розумне використання науково-технічного потенціалу, екологічних ресурсів; по-друге, вона має залучити суспільство до культурних цінностей свого народу; по-третє, забезпечити соціальне замовлення на нові знання та науку.

Ще наприкінці ХХ століття в технічних університетах США, Німеччини та Японії відбулася реформа, унаслідок якої кількість гуманітарних дисциплін збільшилася на 25–30%. Вивчення в технічних університетах психології, соціології, правознавства, всесвітньої історії, кількох іноземних мов було спричинене життєвою необхідністю. Дослідження американських учених показали, що випускники ЗВО починають цікавитися гуманітарними дисциплінами у 30–40 років, оскільки, перебуваючи на керівних посадах, гостро відчують нестачу гуманітарної підготовки.

Низька культура мовлення, нечітке й неграмотне формулювання власних думок є ще одним аргументом на користь того, що гуманітаризація вищої освіти – це один зі способів подолання проблем соціального буття та соціальних відносин. Гуманітарні знання допомагають у професійній діяльності, зокрема і грамотно сформулювати свої думки, і нараду провести на належному рівні.

Більшість студентів після навчання у вищій школі набувають якостей, яких у них не було до вступу у ЗВО. Саме ці якості є надзвичайно важливими і для суспільства, і для випускників, оскільки визначають «зрілість» випускника як професіонала, забезпечуючи переваги у професійній сфері.

Мета гуманітаризації – доповнити та збагатити технічні спеціальності.

Наявність широких гуманітарних знань дозволить випускникам ЗВО краще розуміти процеси, що відбуваються в сучасному світі, не лише використовувати вже відомі технології, але й створювати нові.

Важливе значення для студентів усіх спеціальностей, у тому числі технічних, мають такі гуманітарні дисципліни, як соціологія та психологія. Знання соціально-психологічних

особливостей особистості та колективу дозволяє ефективніше вибудовувати комунікацію з різними людьми та створювати сприятливий психологічний клімат у колективі, а також успішно вирішувати конфліктні ситуації, які можуть виникнути в майбутній трудовій діяльності.

Розглядаючи актуальність гуманітаризації вищої освіти, можна говорити також про її роль у вирішенні глобальних проблем, зокрема екологічних. Вирішення екологічних проблем включає розв'язання таких завдань, як створення екологічно чистих виробництв, контроль за технічними засобами, що впроваджуються в промисловості, і технологіями тощо, оскільки саме люди застосовують технології на виробництві.

Таким чином, гуманітарна підготовка студентів технічних спеціальностей дає можливість більш глибоко і якісно осмислювати та сприймати зміст і результати отримуваної професійної освіти безпосередньо під час навчання. Отже, саме гуманітарна підготовка відіграє ключову роль у формуванні «успішності особистості», тобто здатності досягати свідомо поставлених цілей та завдань.

Ковальова Катерина Олександрівна

Науковий керівник – канд. т. наук, доц. Артамонова М.В.

Державний біотехнологічний університет

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Формування лідерських якостей у студентів — це не просто теорія, а реальний шанс випробувати себе. Студентське самоврядування — це простір, де ми можемо спробувати себе в ролі лідера, відчути, як це — нести відповідальність, вирішувати різні питання та досягати спільних цілей. Кожен проєкт, організація заходу чи навіть проста дискусія в раді допомагає набуту досвіду, який стане в нагоді не тільки в роботі, а й у житті.

Самоврядування — це не просто можливість проявити себе, а й потужний тренажер для розвитку таких навичок, як відповідальність, комунікація, вміння слухати та бути почутим. Ми вчимося працювати в команді, шукати компроміси, справлятися зі стресом і сприймати конструктивну критику. Це справді гартує нас як майбутніх лідерів, адже вміти залишатися спокійним і зібраним у складних ситуаціях — це надзвичайно важлива якість.

У команді кожен має свою роль, і важливо, щоб ми всі почувалися цінними та потрібними. Навчаючись взаємодії, ми стаємо гнучкішими та терпимішими, що допомагає будувати позитивну атмосферу. Саме через роботу в самоврядуванні ми вчимося думати стратегічно, адже потрібно не лише вирішувати поточні завдання, а й планувати наперед, швидко приймати рішення і брати відповідальність за свої кроки. Це допомагає не боятися викликів і бачити можливості там, де інші бачать труднощі.

Самоврядування в нашому університеті побудовано так, що продовжує бути потужним інструментом формування лідерських якостей навіть в умовах онлайн-навчання, що вимагає від студентів нових підходів та навичок. Робота в дистанційному форматі розвиває у нас важливі в сучасному світі якості: цифрову грамотність, вміння ефективно комунікувати на відстані та організовувати командну роботу в умовах обмеженого особистого спілкування. Координуючи зустрічі, обговорюючи проєкти через цифрові платформи, ми вчимося долати виклики, пов'язані з дистанційною взаємодією, що вимагає від нас гнучкості, стійкості та креативності. У результаті студенти, які входять до самоврядування, здобувають навички стратегічного планування, відповідального прийняття рішень і вирішення конфліктних ситуацій в умовах, що відрізняються від традиційних, а це значно посилює їхню готовність до реальних викликів сучасного суспільства.

Бути лідером — це не просто організувати роботу, а й надихати команду. Завдяки самоврядуванню ми вчимося мотивувати своїх одногрупників, підтримувати один одного,

будувати командний дух. Так, бувають складні моменти: недостатній досвід, обмежені ресурси, багато емоційного навантаження. Але саме ці труднощі допомагають нам зростати.

Співпраця з іншими студентськими організаціями та партнерами — це чудова нагода розширити горизонти, дізнатися про нові підходи до роботи й здобути корисні контакти на майбутнє. Приклади успішних проєктів, реалізованих студентськими лідерами, доводять, що самоврядування має реальний вплив на розвиток і професійних, і особистих якостей. Це наш шлях до того, щоб стати активними, відповідальними громадянами, які не бояться впливати на майбутнє суспільства.

Питель Дмитро Петрович

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.

Державний біотехнологічний університет

ДІАЛОГІЧНІ МЕТОДИ В СУЧАСНІЙ ГУМАНІТАРИСТИЦІ

Діалогічні методи відіграють важливу роль у сучасній гуманітаристиці, оскільки сприяють конструюванню знання через комунікативну взаємодію та уможливають розгляд різних точок зору. Такий підхід у гуманітарних науках дозволяє досліджувати багатшарові підтексти та виявляти приховані смисли. Метод діалогічного аналізу текстів розглядає тексти як поліфонічні структури, де різні голоси утворюють єдине смислове поле, де кожен персонаж представляє окремий світогляд, а їхні «голоси» створюють багатшарову смислову тканину. Герменевтичний метод, або «мистецтво тлумачення», дозволяє вести «діалог» з текстом, розкриваючи його багатшарові смисли та підтексти. Дослідник не лише інтерпретує значення, але й простежує історичні та культурні умови, в яких текст був створений, таким чином реконструюючи первісний контекст. Це дозволяє уникнути спрощення і розглядати текст як складний культурний феномен. Інтерактивні методи часто передбачають, що дослідник готовий прийняти будь-яку нову відповідь або інтерпретацію, залишаючи місце для переосмислення. Такий підхід є важливим, оскільки дозволяє формувати нові знання в процесі дослідження, а не слідувати усталеним гіпотезам. Методологія «відкритих запитань» заохочує дослідників ставитися до предмета як до відкритого процесу, готового змінюватися в ході діалогу з об'єктом. Поєднання різних методів і дисциплін гуманітарних наук дозволяє глибше проаналізувати досліджуване явище. Наприклад, при аналізі певного тексту чи культурного явища взаємодія історичного, соціологічного та психологічного підходів дозволяє створити багатогранний погляд і реконструювати різні аспекти соціокультурного середовища. У соціальних науках діалогічні підходи часто застосовуються у формі інтерв'ю та фокус-груп. Ці методи створюють простір для діалогу, в якому учасники висловлюють свої ідеї та сприйняття.

Діалогічні методи роблять гуманітарні науки міждисциплінарним полем, відкритим для нових ідей та інтерпретацій, сприяють створенню інтерактивного простору для переосмислення традиційних концепцій. Тому вони є важливим інструментом для розвитку гуманітарних наук і створення якісного розуміння складних культурних і соціальних явищ.

Ракша Карина Володимирівна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ ЗВО

Гуманітаризація технічної освіти полягає в інтеграції гуманітарних дисциплін у навчальні програми технічних закладів вищої освіти (ЗВО) з метою формування гармонійно розвиненої особистості.

Основна мета гуманітаризації – розширення світогляду студентів, розвиток критичного мислення, креативності та комунікативних навичок, що допомагає майбутнім інженерам, програмістам та науковцям краще розуміти соціальні, культурні та етичні аспекти своєї діяльності.

Гуманітарні дисципліни – такі як філософія, етика, психологія, історія, соціологія та мистецтво – доповнюють технічну освіту, надаючи студентам можливість аналізувати та вирішувати проблеми з урахуванням суспільних і культурних факторів. Гуманітаризація освіти допомагає зменшити вузькість технічної підготовки, сприяє розвитку міждисциплінарних підходів, які стають все більш необхідними у сучасному світі.

Результат гуманітаризації – це підготовка фахівців, які здатні не лише розв'язувати технічні задачі, але й брати відповідальність за соціальні наслідки своїх рішень, працювати в багатокультурних командах та розуміти глобальні виклики. Гуманітарні дисципліни сприяють розвитку комунікативних здібностей студентів, що особливо важливо в умовах сучасного ринку праці, де співпраця між різними відділами та культурами стає необхідною умовою для успіху.

Гуманітаризація допомагає майбутнім технічним фахівцям усвідомити етичну відповідальність за свої дії. Це особливо актуально в умовах розвитку штучного інтелекту, робототехніки та інших сучасних технологій, які можуть мати серйозні соціальні та моральні наслідки.

Гуманітаризація освіти сприяє формуванню всебічно розвинених особистостей, які здатні не лише вирішувати технічні задачі, але й брати участь у суспільному житті, мати високий рівень емоційного інтелекту та відповідально ставитися до викликів сучасного світу.

Гуманітарна складова допомагає студентам орієнтуватися в умовах глобалізації, розуміти міжкультурні відмінності та краще взаємодіяти з фахівцями з інших країн та культур.

Однією з основних проблем гуманітаризації є опір з боку частини викладачів технічних дисциплін, які вважають гуманітарні предмети другорядними. Також існують труднощі з адаптацією традиційних гуманітарних програм до специфіки технічних ЗВО.

Впровадження гуманітарних дисциплін у технічні ЗВО стане ключовим фактором у підготовці нових поколінь фахівців, які здатні не лише володіти технічними навичками, але й бути соціально відповідальними та культурно обізнаними лідерами.

Сучасні освітні програми активно шукають нові підходи для інтеграції гуманітарних дисциплін у технічну освіту, використовуючи проєктні роботи, симуляції та кейс-стаді, які дозволяють студентам застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях. Це сприяє підвищенню їхньої зацікавленості у вивченні гуманітарних дисциплін та розвитку міждисциплінарного мислення.

Гуманітаризація технічної освіти є необхідним процесом для підготовки фахівців нового покоління, здатних відповідати на виклики сучасного світу. Вона формує всебічно розвинених особистостей, які мають не лише глибокі технічні знання, але й розуміють соціальні, культурні та етичні аспекти своєї діяльності, що робить їх лідерами інноваційних та відповідальних рішень.

Гуманітаризація освіти у технічних закладах вищої освіти має на меті не лише розширення світогляду студентів, а й інтеграцію гуманітарних знань у всі аспекти їхньої професійної діяльності. Це важливо, оскільки сучасні технічні спеціалісти повинні володіти не лише технічними навичками, але й вміннями адаптуватися до динамічно змінюваного світу, в якому соціальні, культурні та етичні питання стають все більш актуальними.

Гуманітаризація сприяє формуванню гармонійно розвинених особистостей, які здатні до комплексного мислення і прийняття рішень. Вміння розглядати проблеми з різних точок зору, адаптуватися до нових ситуацій і враховувати соціальні наслідки своїх дій – це навички, які будуть особливо цінними в умовах глобалізації.

Включення гуманітарних дисциплін у навчальні програми формує лідерські якості у студентів. Завдяки розвитку критичного мислення та комунікаційних навичок, майбутні

фахівці зможуть займати активні позиції в суспільстві, вести команди та приймати етичні рішення, які відповідають вимогам сучасного світу.

Незважаючи на очевидні переваги гуманітаризації, її реалізація стикається з рядом викликів. Серед них – необхідність змін у системі підготовки викладачів, адаптації навчальних планів та методів викладання. Важливо, щоб викладачі усвідомлювали важливість гуманітарних знань і були готові інтегрувати їх у навчальний процес.

Майбутнє гуманітаризації в технічній освіті залежить від готовності освітніх установ адаптуватися до нових викликів і вимог. Інноваційні методи навчання, такі як міждисциплінарні проекти, активне використання сучасних технологій та залучення практичних кейсів, можуть значно підвищити ефективність гуманітарної підготовки.

Гуманітаризація технічної освіти є ключовим фактором, який допоможе підготувати нове покоління фахівців, здатних до соціально відповідальної та культурно обізнаної діяльності. Це дозволить створити середовище, в якому технічні знання поєднуються з гуманітарними, що сприятиме розвитку інновацій та соціальних змін. Гуманітаризація не лише формує всебічно розвинених особистостей, але й забезпечує їхнє успішне інтегрування у складну структуру сучасного суспільства.

Ганусич Руслан

Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.

Державний біотехнологічний університет

FESTIGKEITSLEHRE

Die Festigkeitslehre ist ein sehr wichtiger Wissenschaftszweig, mit deren Hilfe die Aufgaben zum Nachweis der Sicherheit von tragenden Konstruktionen gelöst werden können. Ziel der Festigkeitslehre ist es, verlässliche Aussagen darüber treffen zu können, ob Maschinenteile oder Bauwerke den Belastungen standhalten beziehungsweise wann sie und durch welche Belastungen bleibend verformen oder brechen werden. Unter Versagen versteht man in der Festigkeitslehre ein Zerstören der Bauteile, oder eine Verformung, die derart groß ist, dass die Funktion des Bauteils nicht mehr gewährleistet ist.

Die Festigkeitslehre beantwortet zwei Grundfragen:

1. Wie wirkt eine äußere Belastung auf das Innere des Bauteils? Hierbei betrachtet man den mikroskopisch kleinen Bereich bis herab auf die Molekülebene. Konkret: wie groß ist die Beanspruchung eines beliebig kleinen Ausschnitts an einem beliebigen Ort? Man spricht von inneren Spannungen (Kraft pro Fläche). Hierbei geht es nicht nur um Zug oder Druck, sondern auch um Scher- und

Verdrehbelastungen. Die Voraussetzung hierfür ist die umfassende Ermittlung der später auftretenden äußeren Kräfte (Traglasten, Wind, Zug, Druck und andere). Das zeitliche Verhalten der Belastung (dauernd, schwellend oder wechselnd) muss ebenfalls bekannt sein.

2. Wie hält das Baumaterial der Belastung stand? Die Werkstoffkunde beantwortet diese Frage. Sie liefert Methoden, wie man die an einem Probekörper im Versuch ermittelten Verhältnisse auf das Ganze noch zu erstellende Bauteil übertragen kann. Die Ergebnisse münden in die Aussage der zulässigen Festigkeit (Kraft pro Fläche). Untersucht wird auch, ab wann die resultierende Verformung nicht mehr rein elastisch sondern auch plastisch ist.

Häufig darf man voraussetzen, dass das Bauteil nur rein elastisch verformt wird. Das vereinfacht die Betrachtung erheblich. Diese Voraussetzung ist mit dem Begriff „zulässige Festigkeit“ verbunden. Einen ideal starren Körper gibt es in der

Festigkeitslehre nicht. Die Elastizitätslehre beschreibt die Durchbiegung von Federn, Balken und Stäben. Nach Entlastung geht das Bauteil in die ursprüngliche Gestalt zurück.

Mit den Methoden der Festigkeitslehre wird die Werkstoffanstrengung in beanspruchungsmäßig ausgezeichneten Bereichen der Konstruktion bestimmt und mit zulässigen bzw. kritischen Werten verglichen. Ziel der Untersuchung ist dabei, die Sicherheit minimalen Baustoff- bzw. Kostenaufwand zu erreichen. Neben den Untersuchungen über die Beanspruchungen durch innere Kräfte sind auch Kontrollen über die Formänderungen der tragenden Bauteile infolge der wirkenden Belastungen erforderlich.

Ein fester Körper setzt der Verformung durch äußere Kräfte seinen Verformungswiderstand und dem Bruch seine Festigkeit entgegen. Verformungsverhalten und Festigung sind Materialeigenschaften, von denen die Brauchbarkeit eines Stoffes für tragende Bauteile abhängt. Diese Eigenschaften sowie das Verhalten der Baustoffe unter verschiedenen Beanspruchungen können nur durch Versuche zuverlässig bestimmt werden. Die Festigkeitslehre stützt sich daher auf Ergebnisse der Werkstoffkunde und des Materialprüfungswesens in Form von Materialkennwerten sowie auf theoretisch abgeleitete Berechnungsmethoden und bildet den eigentlichen Inhalt dieses Lehrgebietes.

Die Festigkeitslehre geht von festen, elastisch bzw. plastisch verformbaren

Körpern aus und gibt mathematische Beziehungen an, die zwischen den Beanspruchungen einerseits und den Spannungen und Formänderungen andererseits bestehen. Die einfachste Beziehung ergibt sich aus der Annahme eines linearen

Zusammenhanges zwischen Beanspruchung und der Formänderung (Hookesches Gesetz). Auf dieser Grundlage wurde die klassische Elastizitätstheorie entwickelt und aufgebaut. Sie bildet auch heute noch die Ausgangsbasis der Berechnungsmethoden.

Der Weg zum Erkennen komplizierter Zusammenhänge führt über diese Beziehungen, so dass ihre Darstellung unerlässlich ist. Bei Stabilitätsproblemen und bei Traglastverfahren zieht man zusätzlich Plastizitätstheorien.

Es gibt verschiedene Beanspruchungsarten. Verhältnismäßig einfache Beziehungen ergeben sich bei Zug- und Druckkräften sowie Scherkräften. Etwas komplizierter lassen sich die Spannungen und Verformungen infolge von Biegemomenten, Querkraften und Drillmomenten bestimmen. Zum weiteren sind es die Stabilitätsfälle Knicken, Kippen und Beulen von Beanspruchungsformen, die umfangreichere theoretische Vorbetrachtungen erfordern. Bei gleichzeitigem Auftreten mehrerer Beanspruchungsarten werden Aussagen über die Gesamtwirkung aus der Überlagerung der Einzelwirkungen gewonnen.

Демченко Єлизавета Федорівна

Науковий керівник – ст. викладач Архипова В.О.

Харківський національний університет радіоелектроніки

DIGITAL TOOLS IN EDUCATION: FROM DISTANCE LEARNING TO DIGITAL TWINS

Considering the rapid development of information technology, it should be noted that there is a need for more than traditional teaching methods to prepare professionals who can succeed in the digital economy. Internet platforms present students with access to content regardless of location and time. This makes learning more flexible and accessible. This approach promotes the creation of interactive laboratories and digital simulators where students can gain practical skills in a safe environment without proper equipment or risking their safety. As a result, tertiary technical institutions can provide quality training to students even on tight budgets. However, digital transformation also increases the need for curriculum adjustments. Technical support and teacher training are essential elements of digitization in education. Critical components of digitalization in education include the following:

1. Distance Learning Platforms. Moodle and Google Classroom have appeared as essential tools for organizing online education. They are aimed at helping students access educational content, working on assignments, taking quizzes and getting teachers' feedback. For example, Moodle is widely used in distance courses. It provides interactive quizzes, discussion boards, file sharing, and even video conferencing features. Such platforms help teachers effectively track student progress; the system automatically collects student academic performance information and stores it for future analysis. This is especially useful for technical fields where equal access to learning materials is essential.

2. Learning adaptivity based on AI: in the future, AI will be widely used to adapt learning materials to the individual needs of each student, including performance data, frequency of errors, and learning pace. AI can suggest additional resources or adjust the learning pace. For example, if a student encounters an engineering problem. The system can suggest additional exercises or links to supplementary materials. This helps students focus on their weaknesses. This will help develop professional skills.

3. Preparation for real production situations using digital simulation. Interactive laboratories and simulators provide a virtual environment for students to conduct experiments and analyze data digitally. Just as the physical sciences have simulators to study the laws of dynamics, optics, and electromagnetism, digital labs and simulators allow students to experiment with various conditions

and see results immediately. These virtual laboratories can help in conducting chemical and physical experiments remotely and safely without affecting the quality of vision. Such spaces are handy for hands-on organizations where access to equipment is limited or non-existent. In addition, digital modelling can prepare students for specific manufacturing processes or specialized equipment. For example, students in fields such as energy or electronics can learn how a power plant or transformer substation works in a simulated environment, helping them learn in real situations that correspond to real professional work without being at the actual location.

4. Creating digital twins for technical objects. The technology of digital twins allows students to create virtual technical objects that are not inferior in functionality to their real “brothers”. These digital copies are exact dupes of their physical counterparts but are in your virtual environment, allowing you to understand the object better and be able to predict its behaviour based on various characteristics. Students can “play” with this digital pair, experiment with parameters, conduct maintenance simulations, or analyze errors that may occur. This technology can significantly enhance the learning experience in technical fields.

In the end, the virtual transformation of education brings significant benefits, such as improved accessibility and an enriched learning experience. Of course, some may point out that AI makes people lazy, but this is a minor drawback among a large range of advantages. Investments in generating educational infrastructure and teacher training are important to combine the virtual site with the real one.

Дорошенко Тарас Олегович

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С.

Державний біотехнологічний університет

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF DISTANCE LEARNING IN HIGHER EDUCATION

Distance learning has become an integral part of the educational process, especially after the COVID-19 pandemic, when traditional education underwent significant changes. The use of modern information technologies has enabled many educational institutions to transition to a new learning format, which has become both a necessity and an opportunity for development. However, distance learning has both advantages and disadvantages, which should be considered.

Nowadays special attention is given to advantages of distance learning. One of the main advantages of distance learning is its flexibility. Students have the opportunity to study at a convenient time and from any place where there is Internet access. This is especially important for those who combine studies with work or other responsibilities. Such an approach allows more students to participate in the educational process, including those who live in remote areas or have limited possibilities to move to large educational centers. Distance learning helps students save time commuting to and from their educational institution, and it also reduces costs for accommodation in dormitories or rental housing. For universities and educators, this is also an opportunity to reduce costs associated with maintaining infrastructure and organizing offline events. Distance learning allows students to regulate the pace of material assimilation independently. They can return to recorded lectures or course materials if something was unclear, or quickly move on to more complex topics. Such autonomy encourages the development of self-organization and responsibility in students [3, p.45; 4, p.133]. Thanks to distance learning, students gain access to a large number of online resources: e-books, scientific articles, video lessons, interactive simulators, etc. This makes the learning process more diverse and enriched with modern tools [2, p.30]. Distance learning also opens doors to international education. Students from Ukraine can study at institutions in other countries without leaving their homes, gain knowledge from world-renowned lecturers, and participate in global educational programs.

But distance learning has also his disadvantages. One of the most significant disadvantages of distance learning is the absence of direct interaction between students and teachers. Although there

are tools for online communication, they cannot fully replace live interaction, which is an important element of the educational process. In this format, part of the engagement is lost, which fosters the exchange of ideas, emotions, and creativity. Distance learning requires a high level of self-discipline and motivation [1, p.120]. Not all students find it easy to organize themselves effectively in a home environment. The lack of a clear daily structure, which is usually present in classical education, can lead to procrastination and low productivity. Not all students have the necessary technical means to participate in distance learning. Low Internet speed, the absence of modern computers or other devices can significantly limit access to materials and reduce the quality of education. This is especially relevant for students from remote areas or families with low income levels. In distance education, there is a challenge with controlling the independence of students in completing assignments and tests. The absence of direct supervision during exams or tests can lead to an increase in academic violations, such as cheating or using external help. For specialties that require practical experience (medical, engineering, natural sciences), distance learning is particularly challenging. Practical laboratory work, experiments, or internships cannot be conducted remotely, which significantly reduces the quality of specialist training in these fields.

It is concluded that distance learning has numerous advantages as well as significant disadvantages. For many students, it provides an opportunity to access education with minimal time and resource costs, but this format needs improvement to ensure the quality of education on par with traditional methods. It is important for higher education institutions to adapt their programs, introduce the latest technologies, and provide students with opportunities for interaction and practical training. Only then can distance learning become a full-fledged alternative to classical education and meet the modern demands of society.

Література

1. Дацьо О. Г., Буданова Л. Г., Ємельянова Є. С. Вивчення нових методик та методологій викладання іноземних мов, а також їх вплив на результативність навчання. Вісник науки та освіти. 2024. №3(21). С.119–130. DOI:[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17))
2. Ємельянова Є.С. Проблеми вивчення спеціальних термінів на заняттях з англійської мови професійного спрямування в умовах дистанційного навчання. Викладання гуманітарних та українознавчих дисциплін засобами дистанційного навчання: теорія і практика закладів вищої освіти: Матеріали наук. інтернет-конф. з проблем вищої освіти і науки (м. Харків, 24 листопада 2022 року). Харків : ХНАДУ, 2022. С. 30.
3. Yemelianova, Y. (2015). La mobilité internationale comme composante de l'enseignement agraire technique ukrainien. Yemelianova Y
4. Yemelyanova YS The competence approach in independent work of students in distance learning conditions. Цифрова трансформація професійної підготовки фахівців в умовах застосування SMART-освітніх технологій: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції (м. Харків, 29-30 листопада 2023 року). Харків: Комунальне підприємство «Міська друкарня», 2023. С. 132-135.

Жарій Владислав Валерійович,

Педан Аліна Віталіївна

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Книщенко Н.П.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕРМІНІВ–АНТОНІМІВ АВТОМОБІЛЬНО–ДОРОЖНЬОЇ ГАЛУЗІ

Автомобільно-дорожня термінологія є складником національної терміносистеми, що має свої особливості формування та функціонування, зумовлені специфікою будівельної справи в цілому.

Системність лексико-семантичної організації будь-якої термінології ґрунтується, зокрема, на антонімічних кореляціях, які виявляються у взаємозв'язках між словами на основі протилежності їх значень.

Відповідно до специфіки форм і значень прийнято виділяти кілька типів антонімічних відношень, які притаманні й антонімам у межах автомобільно-дорожньої термінології.

1. Зі структурного погляду терміни-антоніми бувають різнокореневі (їх називають ще лексичними) та спільнокореневі (лексико-граматичні); а також терміни-слова й терміни-словосполучення (двокомпонентні й багатоконпонентні).

Лексичні бісемічні терміни-антоніми часто мають різні корені: профіль поперечний – профіль поздовжній, проєкція горизонтальна – проєкція вертикальна.

Найбільше антонімічних пар термінів творяться приєднанням префікса не- із семантикою заперечення: опора рухома – опора нерухома, основа скельова – основа нескельова, армований – неармований.

Часто використовуються інтернаціональні префікси анти-, де-, контр, напр.: акустичні дорожні знаки – антиакустичні дорожні знаки, дамба – контрдамба.

Значна кількість антонімів творяться внаслідок приєднання до кореня словотворчого форманта без-: труба напірна – труба безнапірна, рейкові шляхи – безрейкові шляхи, консольні рами – безконсольні рами.

Формування деяких термінів-антонімів здійснюється за участі словотворчих засобів, до складу яких увіходять афікси із протилежним значенням: отвір випускний – отвір впускний, перехід наземний – перехід підземний, ряд розбіжний – ряд збіжний, паля підкісна – паля укісна, виїзд – заїзд, рольганг підвідний – рольганг відвідний.

До лексико-граматичних антонімів доцільно віднести й такі, що утворені за допомогою основоскладання з компонентами протилежного значення: водовпуск – водовипуск, одноколіїний – двоколіїний, водознижувач – водопідіймач, односмугова дорога – багатосмугова дорога, лівоповоротний рух – правоповоротний рух, ґрати водоприймальні – ґрати водоспускні, профіль односхилий – профіль двосхилий.

2. За поняттєво-семантичними зв'язками терміни-антоніми бувають контрарні (протилежні), контрадикторні й комплементарні (взаємодоповнювальні).

Як засвідчує аналіз, контрарна антонімія доволі поширена серед досліджуваної термінології, наприклад: автомагістраль великої вантажопідйомності – автомагістраль середньої вантажопідйомності – автомагістраль малої вантажопідйомності, дорога ґрунтова – дорога ґрунтова профільована – дорога асфальтована, дорога вузькоколіїна – дорога двоколіїна – дорога багатоколіїна, міст з їздою зверху – міст з їздою посередині – міст з їздою низом, труба безнапірна – труба напівнапірна – труба напірна, початок моста – середина моста – кінець моста, щебеневий шар – шар з чорного щебеню – асфальтобетонний шар, період будівництва підготовчий – період будівництва основний – період будівництва завершальний, асфальтобетон типу А (з умістом щебеню

45-55 %) – асфальтобетон типу Б (з умістом щебеню 35-45 %) – асфальтобетон типу В (з умістом щебеню 25-35 %).

Комплементарні антоніми, наприклад: арматура поперечна – арматура поздовжня, асфальт природний – асфальт штучний, профіль увігнутий – профіль опуклий, проєкція горизонтальна – проєкція вертикальна, просочення глибоке – просочення полегшене, пряма дорога – роздоріжжя, балка основна – балка другорядна, балка закріплена – балка затиснена, вібратор глибинний – вібратор поверхневий, високов'язкий – рідкий, дорога другорядна – дорога кільцева, дорога магістральна – дорога місцевого призначення, міст постійний – міст розбірний, осідання ґрунту безперервне – осідання ґрунту поступове, проліт арочний – проліт балочний, тріщина наскрізна – тріщина поверхнева.

3. За обсягом спільної семантики розрізняють повні антоніми, їх члени антонімічні в усіх семемах і є однозначними (аварійний – безаварійний), і неповні антоніми, тобто такі, члени яких антонімізуються не в усіх своїх значеннях. Напр., у термінологічній парі упорядкована дорога – бездоріжжя, термін бездоріжжя має два значення: 1) мало придатна для

їзди дорога; 2) пора року, коли дороги стають непроїжджими, на позначення антонімічної пари підходить тільки одне – перше значення, тобто дорога, що не придатна для проїзду.

Репрезентативність антонімії в українській автомобільно-дорожній терміносистемі є свідченням затребуваності лексичного відображення протилежних або доповнювальних відношень між явищами, діями, предметами й ознаками цієї галузі.

Квітко Ілля Віталійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ТЕХНІЧНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Сучасний технічний прогрес висуває освіту на перше місце в забезпеченні кваліфікованих спеціалістів для промисловості, науки та інших сфер життя. Гнучкість і адаптивність до викликів цифрової ери особливо потрібні у вищій технічній освіті. Інтеграція інноваційних технологій у навчальний процес стала одним із найважливіших завдань сучасних технічних ВНЗ. Сучасні педагогічні підходи вимагають не лише передачі знань, а й розвитку навичок творчого мислення, проектної роботи, співпраці, самостійного навчання, що можливо завдяки широкому впровадженню інноваційних методик і технологій.

Вищі навчальні заклади, зокрема технічні, України активно впроваджують нові технології навчання для підвищення якості освіти, відповідності міжнародним стандартам, розширення міжнародної співпраці. Зокрема, освітні реформи на основі положень Болонського процесу сприяють гармонізації освітніх програм із міжнародними вимогами та стандартами.

Для цього необхідно використовувати методології, які пропонують швидкий доступ як до мультимедійних, так і до інформаційних технологій, які несуть сучасні наукові знання та дані та інтегрують їх у навчальний процес.

Особливу увагу необхідно приділити розвитку електронних бібліотек, які б пропонували студентам і викладачам рідкісні видання, наукові праці та інформаційні ресурси як національного, так і міжнародного рівня.

Разом із комп'ютерними комплексами та програмним забезпеченням це відкриває нові можливості для дослідження та навчання за допомогою інформаційно-аналітичних систем правової інформації, технічних баз даних та інших цифрових засобів.

Українське законодавство також підтримує інноваційні підходи в освіті. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» одним із ключових завдань вищих навчальних закладів є поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності.

Це передбачає постійне оновлення навчальних програм, удосконалення методики навчання, впровадження в навчальний процес сучасних технологій. Одним із напрямів його розвитку є інноваційна діяльність в освіті. Останнє є важливим у суспільному розвитку, оскільки дозволяє адаптувати знання та вміння студентів до змін у структурі ринку праці, що швидко змінюється.

Нові підходи до освіти пріоритетними вважають інтерактивні методи навчання. В його основі лежать такі технології, як проектне навчання, командна робота, індивідуалізовані форми навчання. Його широко використовують технічні університети, що дає можливість розвивати вміння вирішувати складні інженерні задачі, оскільки вимагає не тільки теоретичних знань, а й уміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій є однією з найважливіших складових частин інноваційних освітніх технологій. Такі технології включають дистанційне навчання, онлайн-курси (включаючи МООС), інтерактивні лекції та мультимедійні презентації. Такі технології дають студентам можливість доступу до навчальних матеріалів у

будь-який момент часу та з будь-якого місця; що значно підвищує рівень їхньої самостійної роботи та відповідальності за навчальний процес.

Особливої уваги заслуговують комп'ютерні симулятори та віртуальні лабораторії, де студент може практикувати свої навички безпечно та з певним рівнем контролю.

Крім того, запроваджені інтерактивні методи навчання забезпечують краще засвоєння знань. Проблемне навчання, наприклад, може дозволити студентам розглянути вже існуючу технічну проблему в реальному світі та запропонувати рішення, використовуючи знання, отримані під час лекцій та семінарів. Цей метод також покращує критичне мислення та навички роботи в команді, важливі для сучасних інженерів і вчених.

Успішне впровадження інноваційних технологій у навчальний процес значною мірою залежить від підготовки та мотивації педагогів. Вчителі мають бути готові до використання нових методів навчання, зокрема до використання мультимедійних засобів, онлайн-платформ та систем дистанційного навчання. Зараз, перш за все, необхідно підвищувати кваліфікацію науково-педагогічних працівників, створювати умови для їх академічної мобільності, участі в міжнародних конференціях, обміну досвідом із закордонними колегами.

Слід звернути увагу на саму можливість створення та впровадження власних інноваційних методик навчання. Разом з тим, це також стимулює вчителів до творчої діяльності в навчанні, що дуже важливо для розробки нових педагогічних технологій, адаптованих до специфіки технічної освіти.

Наприклад, застосування особистісно-орієнтованого підходу дозволяє викладачеві врахувати індивідуальні потреби студентів, що значно підвищує ефективність навчального процесу. Також педагоги можуть розробляти нові курси, які поєднують традиційні методи навчання з інноваційними

технологіями, такими як гейміфікація або використання штучного інтелекту в навчальних програмах.

Проте вища технічна освіта має низку проблем, незважаючи на очевидний прогрес у розробці інноваційних технологій для підтримки навчання. Серед найскладніших викликів – виклики, пов'язані зі швидким розвитком і постійним оновленням технологій, які вимагають швидких змін у навчальних матеріалах і програмах. Традиційні методики навчання рідко можуть встигати за швидкістю, з якою відбуваються зміни в технічних галузях. Насправді необхідним є створення гнучких програм, які можуть легко адаптуватися до нових наукових відкриттів, а також інженерних розробок.

Ще одним викликом є недофінансування технічної освіти, що не дозволяє впроваджувати дорогі технологічні новинки: віртуальні лабораторії, комп'ютерне моделювання, спеціальне програмне забезпечення. Це вимагає залучення додаткових інвестицій від держави, бізнесу, міжнародних організацій. Крім того, для успішної інновації необхідно переконатися, що всі студенти мають рівний доступ до цифрових технологій незалежно від соціального чи економічного становища.

Всупереч цим викликам, нові технології відкривають абсолютно нові перспективи для їх розвитку в системі технічної освіти. Хмарні технології, великі дані, штучний інтелект та IoT дозволять створити освітнє середовище, яке є більш адаптивним та персоналізованим для повного задоволення індивідуальних потреб студента. При цьому в основі нових методів навчання буде людина-машинна взаємодія, що дозволить студентам отримати теоретичні знання та практичні навички роботи з сучасними технологіями.

CONVENIENCE OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES

In recent years artificial intelligence has become more and more advanced and in demand to quickly solve various tasks and help in the education of schoolchildren and students. Already, AI can be used to analyze text, photos, videos and audio recordings and extract some information from these raw data [2, p.251; 3, p.120]. It can also be used to transform the analyzed data in various ways. For example, make a detailed description of a picture in text form, convert text into voice and many more.

Using all these features of AI, a person learning English or any other language can quickly and conveniently synthesize for himself good material for learning and practicing specific rules or other features of the language. For example, if it is necessary to train the pronunciation of words, then in order not to search for a long time on the Internet, how these words are pronounced by native speakers, it is possible, as mentioned earlier, to synthesize an audio recording of speech from the text. Or if when learning the rules of the language there are a number of questions that are not answered in the textbook or these answers are not easy to understand, then from AI you can get detailed answers to the necessary questions or links to sites where these questions are discussed in detail [4, p.92]. Also, if you need to check your knowledge of English, you can give the AI the material on which it will make a test or will think up questions. After receiving the answers to these questions, it will give recommendations on what you need to learn.

AI can also act as an interlocutor, which can be very helpful when you need to practice speaking. Pronunciation is not checked yet, but in a dialog with the AI, it can tell you where there are mistakes when composing sentences and what different phraseologies mean. The most convenient thing here is that at any time you can change the topic from sports to nuclear physics, ask it to express itself in simple or complex sentences, etc..

AI can be useful when writing a letter, for example, it can suggest what style of presentation should be in a business or friendly letter, as well as in other official and unofficial documents. In general, it can emphasize all the subtleties and peculiarities of writing documents, which increases the probability of correcting all the errors for the final version of a completed document or composed business or friendly letter.

There are different AI models that are designed for different tasks. The popular AI models for 2024 such as Mistral AI, Gemini, Chat GPT 4 and Copilot are well suited for language learning assistance. Each has its own advantages and disadvantages. In fact, there are dozens of little-known AI models that are improving every day, but here we'll go into more detail about the most popular ones. For example, if you need to simultaneously work with a large amount of text on dozens of pages, it is most convenient to use Gemini, because it gives a much larger number of so-called tokens, i.e. a certain amount of text that can be passed to it, so that it simultaneously keeps it in memory and analyzes it. As soon as the token limiter fills up, you usually have to retransmit the data. If there is not a lot of text, Mistral AI may be suitable, it is able to answer questions quite well, but it is not able to analyze pictures and files passed to it, it only needs to transmit text directly. This is not always convenient because you have to spend a lot of time rewriting the text from the picture. If a picture has no text, but you need to analyze what it shows, then this AI model is not suitable for such a task. If you need more "intelligent" answers, it is advisable to use Chat GPT 4. Unlike Mistral AI files it can analyze. But in the free version it has a limitation on tokens, which is a big disadvantage for long-term free use. But if used by paying for a subscription to this online service, it is this service so far offers one of the best AI implementations.

In summary, we can say that when learning English, artificial intelligence is a good auxiliary tool. It is desirable to use it to get more time and energy to concentrate on the most important things in language learning.

Література

1. Гулич, М. М. (2023). ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ, 49.
2. Ємельянова Є. С. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ // Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Україна на шляху державотворення: історія та сучасність». – С. 251.
3. Ємельянова, Є. С. Сучасні інтернет-технології як метод формування професійної комунікативної культури (з досвіду міжнародної співпраці)/Ємельянова ЄС. In Іноземні мови у вищій освіті: лінгвістичні, психолого-педагогічні та методичні перспективи: М-ли Всеукраїнської науково-практичної конф (Vol. 16, pp. 116-117).
4. Demchenko, V., Semenyshyna, I., & Yemelyanova, Y. (2021). Психологічні особливості діяльності викладача ЗВО в процесі навчання іноземних студентів. Social work and education, 8(1), 90-105.

Косточка Олександр

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Тихоненко О.В.

Державний біотехнологічний університет

ТЕРМІНОЛОГІЯ ПРИКЛАДНОЇ МЕХАНІКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Прикладна механіка вважається однією з ключових інженерних наук, яка має значення для розвитку технологічних галузей. Сучасні вимоги до точності та стандартизації вимагають адаптації існуючої термінології до нових реалій. Особливо важливим питанням є уніфікація термінів, що часто відрізняються залежно від країни та інженерної школи.

Актуальність теми термінології зростає в умовах глобалізації. Сучасний світ вимагає, щоб інженери та вчені працювали в міжнародних командах, обмінювалися знаннями та виконували спільні проекти. У таких умовах чітка та уніфікована термінологія стає необхідною умовою для успішного розуміння та співпраці [1].

Невідповідність термінології може призвести до серйозних непорозумінь і помилок у роботі, що передусім може негативно вплинути на результати роботи.

Серед ключових питань, з якими стикається прикладна механіка у контексті термінології, можна виділити такі:

- 1) невідповідність термінології в різних країнах і культурах;
- 2) недостатність точності в перекладі спеціалізованих термінів;
- 3) потреба в оновленні термінології у зв'язку з технологічним розвитком;
- 4) проблеми з адаптацією існуючих термінів до нових.

В умовах стрімкого розвитку технологій прикладна механіка постійно стикається з необхідністю оновлення термінології. Сучасне обладнання, методи аналізу та нові матеріали вимагають введення нових термінів та адаптації існуючих до поточних потреб. Однією з основних проблем є відсутність універсального підходу до термінології, що призводить до плутанини в різних країнах. Наприклад, певні терміни в американській та європейській школах можуть мати різне значення, що ускладнює міжнародне співробітництво [2].

Зростає потреба у створенні інтерактивних інструментів для роботи з термінами. Використання електронних словників та платформ для співпраці дозволяє забезпечити актуальність термінів та швидкий обмін знаннями. Наприклад, цифрові платформи можуть об'єднати інженерів з різних країн, надаючи можливість обговорення нових термінів та вирішення спірних питань. Окрім того, онлайн-курси та вебінари сприяють підвищенню обізнаності фахівців з різних країн щодо специфіки термінології.

Необхідність адаптації термінології зумовлена не тільки технологічним прогресом, а й швидким розвитком нових наукових напрямів. У прикладній механіці відзначається зростання попиту на автоматизацію процесів. Нові галузі вимагають створення відповідно нових

термінів, які повинні відображати специфіку нових технологій. Інженери повинні бути готові до постійного навчання та адаптації. Сьогодні, завдяки розвитку цифрових технологій, можливості стандартизації термінології значно розширюються. Автоматизація систем управління термінами може суттєво спростити процес узгодження термінів. Використання онлайн-платформ для обміну знаннями та співпраці сприятиме створенню спільних термінологічних баз.

Особливу увагу слід приділити міждисциплінарним дослідженням. Співпраця між різними науковими галузями, а саме: біомеханіка, інформатика, екологія, може привести до формування нових термінів і концепцій, які будуть важливими для розвитку прикладної механіки. Такі рішення можуть сприяти вирішенню складних інженерних питань та стимулювати інновації.

Зростання глобалізації вимагає нових методів навчання та обміну знаннями в галузі прикладної механіки. Важливою складовою є інтеграція сучасних технологій, наприклад онлайн-курси або вебінари, для підвищення доступності інформації про нинішню термінологію. Це дозволить інженерам з багатьох різних країн обмінюватися досвідом і краще розуміти термінологію.

Отже, розвиток прикладної механіки вимагає комплексного підходу до уніфікації та стандартизації її термінології. Це частково дозволить забезпечити більш ефективне використання знань та полегшить міжнародну співпрацю, а також підвищить точність наукових досліджень. Успішна реалізація запропонованих заходів сприятиме подальшому розвитку цієї важливої галузі, що насамперед позитивно вплине на технологічний прогрес у всьому світі.

Література

1.Ставицька В. В. Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: X Міжнародний науково-теоретичний семінар. Український історичний журнал. 2017. № 3 (534). С.226–27.

2.Кірієнко О.А. Термінологічний словник-довідник з прикладної механіки для студентів технічних напрямів підготовки. Київ: НТУУ “КПІ”, 2014. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/522a35ed-3c00-4cb0-ac96-a5ff989da54b/content> (дата звернення: 28.10.2024).

Кулик Ярослав Олегович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО–ОСВІТНІЙ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна освіта переживає суттєві зміни під впливом технологічного прогресу. Заклади вищої освіти (ЗВО), щоб відповідати новим викликам, активно впроваджують інноваційні технології в освітній процес. Цей процес не лише спрощує доступ до знань, але й трансформує підходи до навчання, сприяючи розвитку критичного мислення, адаптивності та самостійності у студентів. Одним із ключових елементів цих змін є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Завдяки таким платформам, як електронні підручники, онлайн-бібліотеки, відеолекції та інтерактивні курси, студенти отримують безмежний доступ до знань та інформаційних ресурсів з будь-якої точки світу. ЗВО використовують системи управління навчанням (LMS - Learning Management Systems), такі як Moodle або Blackboard, для підтримки дистанційного навчання та організації ефективної взаємодії між викладачами і студентами.

Іншим значущим напрямком є впровадження технологій доповненої (AR – Augmented Reality) та віртуальної реальності (VR – Virtual Reality). Завдяки цим інструментам

створюються віртуальні середовища, які дозволяють студентам практикувати навички у реалістичних умовах. Наприклад, у медичній освіті студенти можуть тренуватися на симуляціях операцій, не ризикуючи здоров'ям пацієнтів. У технічних спеціальностях, таких як інженерія або авіація, студенти отримують можливість моделювати складні процеси і відпрацьовувати їх у контрольованих умовах.

Змішане навчання (Blended Learning) поєднує традиційні методи викладання з онлайн-компонентами, що дозволяє студентам працювати над матеріалом у зручний для них час. Це значно підвищує ефективність засвоєння інформації та забезпечує гнучкість у навчальному процесі.

Інноваційні технології також сприяють впровадженню адаптивного навчання (Adaptive Learning), яке базується на використанні штучного інтелекту для створення індивідуальних навчальних програм. Ці системи здатні аналізувати успіхи та недоліки студента, пропонуючи відповідні матеріали для покращення знань. Таким чином, кожен студент може навчатися у власному темпі, орієнтуючись на особисті потреби та стилі навчання.

Іншою цікавою інновацією є розвиток гейміфікації у навчанні. Використання елементів гри, таких як змагання, досягнення або віртуальні нагороди, сприяє підвищенню мотивації студентів і робить навчальний процес більш захопливим. Гейміфікація особливо ефективна для молодих студентів, які звикли до інтерактивних цифрових середовищ. Вона допомагає підтримувати інтерес до навчання, стимулюючи студентів до активної участі та самостійної роботи.

Попри всі переваги, впровадження інноваційних технологій стикається з певними викликами. Одним з основних є висока вартість необхідної технічної інфраструктури, що може стати бар'єром для ЗВО у країнах з обмеженими ресурсами. Щоб повністю розкрити потенціал інноваційних технологій, необхідно забезпечити рівний доступ до технологій для всіх студентів. Це питання особливо актуальне для країн, де є значний розрив у доступі до інтернету та цифрових пристроїв. ЗВО мають активно працювати над тим, щоб створити умови, за яких кожен студент, незалежно від соціального статусу чи географічного розташування, мав змогу отримувати якісну освіту з використанням сучасних технологій. Крім того, для успішної інтеграції інновацій необхідно навчати викладачів працювати з новими технологіями та адаптувати свої курси до цифрових форматів. Не менш важливим є забезпечення стабільної роботи технічної інфраструктури та підтримки користувачів, що гарантує безперебійний доступ до навчальних ресурсів.

У майбутньому очікується, що штучний інтелект, автоматизація процесів та віртуальні середовища стануть ще більш інтегрованими в освітній процес. Впровадження таких технологій дозволяє зменшити навантаження на викладачів, оскільки багато адміністративних процесів, таких як оцінювання робіт або складання планів навчання, можна автоматизувати.

ЗВО, які вчасно адаптуються до цих змін, будуть займати лідируючі позиції на ринку освіти та підготовлювати студентів до успішної кар'єри в умовах цифрової економіки.

Таким чином, інноваційні технології відкривають нові горизонти для вищої освіти, але їх впровадження вимагає комплексного підходу, який враховує як технічні, так і соціальні аспекти.

Література

1. Білоус, О. М. Інноваційні технології в освітньому процесі: теоретико-методологічні засади / О. М. Білоус. — Київ: Видавничий дім "Освіта", 2019.
2. Грищенко, І. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі: монографія / І. М. Грищенко, О. В. Сергієнко. — Харків: Видавництво ХНУ, 2020.
3. Шевченко, В. В. Змішане навчання в технічних університетах / В. В. Шевченко. — Одеса: Видавництво ОНПУ, 2021.
4. Романов, А. О. Віртуальна реальність у професійній підготовці інженерів / А. О. Романов. — Дніпро: Видавничий дім "Техніка", 2022.

5. Clark, R. E., & Mayer, R. E. E-learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning / R. E. Clark, R. E. Mayer. — Hoboken: Wiley, 2016.

Лазурко Євген Вікторович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипасєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ВИЩУ ОСВІТУ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасні технології віртуальної та доповненої реальності швидко розвиваються, що відкриває нові можливості для навчання та освіти. Віртуальна реальність (VR) створює повністю симульоване тривимірне середовище, у якому користувачі можуть взаємодіяти з цифровими об'єктами, як ніби вони є частиною реального світу. Це середовище може включати як візуальні, так і аудіоелементи, а також стимуляції тактильних відчуттів. Віртуальна реальність дозволяє студентам повністю зануритися в іншу реальність, що може бути особливо корисним у навчанні таких дисциплін, як медицина, архітектура, дизайн або інженерія.

Доповнена реальність (AR), на відміну від VR, не створює окрему реальність, а накладає віртуальні об'єкти на реальний світ. Це дає змогу користувачам зберігати зв'язок із фізичною реальністю, одночасно отримуючи доступ до додаткової інформації у формі тексту, зображень або відео. Такі можливості AR особливо корисні у навчальному процесі, де поєднання реальних об'єктів та цифрового контенту значно полегшує процес навчання і робить його більш інтерактивним та наочним.

Доступність і мобільність. Однією з основних переваг AR є її доступність для більшості студентів. Для її використання не потрібно дорогого обладнання, достатньо смартфона або планшета. Це робить AR доступним для широкої аудиторії та дозволяє використовувати її у будь-якому місці. У порівнянні з VR, яка вимагає спеціальних пристроїв, таких як VR-шоломи, AR є значно менш затратною технологією.

Інтерактивність і занурення. Обидві технології, як VR, так і AR, роблять навчальний процес інтерактивним, що сприяє глибшому залученню студентів у навчання. У випадку з VR студенти можуть повністю занурюватися у тривимірний світ, що робить навчання захопливим і дозволяє вивчати складні концепції через віртуальні симуляції. AR, у свою чергу, дозволяє поєднувати реальний та віртуальний світи, додаючи нові виміри до традиційного навчання.

Підтримка наукових досліджень. VR та AR надають можливості для моделювання та симуляцій, які є особливо корисними у наукових дослідженнях та експериментальній роботі. Наприклад, у галузі медицини можна використовувати VR для моделювання хірургічних операцій або AR для детального вивчення анатомії людини, накладаючи зображення внутрішніх органів на реальних пацієнтів.

Персоналізація навчального процесу. Завдяки VR та AR навчання стає більш персоналізованим. Студенти можуть налаштовувати темп навчання, переглядати матеріали у зручний для них час і навіть адаптувати контент під свої потреби. Це особливо корисно для студентів із різними рівнями знань і навичок, оскільки технології дозволяють вивчати матеріали в індивідуальному темпі.

Вартість обладнання та програмного забезпечення. Попри те, що AR є більш доступною технологією, VR все ще залишається відносно дорогою для широкого впровадження. Висока вартість VR-шоломів та іншого обладнання може стати бар'єром для використання цієї технології у масовому навчанні. Додатково до цього, ліцензії на спеціалізоване програмне забезпечення для створення та використання VR/AR контенту можуть також значно збільшити загальні витрати на впровадження цих технологій у навчальний процес.

Недостатня підготовка викладачів. Ефективне використання VR та AR у навчальному процесі вимагає спеціальних навичок від викладачів. Однак багато з них не мають достатнього рівня підготовки для роботи з цими технологіями. Це створює необхідність у додатковому навчанні викладачів та розробці нових методичних підходів.

Технічні обмеження та доступність пристроїв. Не всі студенти мають доступ до сучасних мобільних пристроїв або VR-шоломів, що обмежує можливості використання цих технологій у повсякденному навчальному процесі. Це питання є особливо актуальним у тих регіонах, де доступ до технологій є обмеженим.

Проблеми з мобільністю контенту. Одна з основних проблем VR та AR – це сумісність контенту з різними платформами та пристроями. Різні виробники апаратного забезпечення та програмного забезпечення використовують свої формати, що ускладнює стандартизацію та універсальність створеного освітнього контенту. Наприклад, контент, розроблений для однієї платформи або операційної системи, може не працювати на іншій, що обмежує можливість його використання для великої кількості студентів і викладачів. Це створює додаткові технічні виклики для навчальних закладів, оскільки їм необхідно забезпечити адаптивність матеріалів до різних пристроїв.

Інтеграція віртуальної та доповненої реальності у систему вищої освіти відкриває широкі можливості для покращення якості навчання. Ці технології забезпечують нові підходи до організації навчального процесу, роблячи його більш інтерактивним, персоналізованим та наочним. Водночас існує низка викликів, які необхідно подолати для успішного впровадження VR та AR. Серед них – висока вартість обладнання, необхідність у підготовці викладачів та забезпечення доступу до технологій для всіх студентів. Проте за умови вирішення цих проблем VR та AR можуть стати потужними інструментами у сучасній освіті, допомагаючи студентам ефективніше засвоювати знання та розвивати практичні навички.

Таким чином, технології VR та AR мають величезний потенціал для підвищення якості освіти, створюючи нові можливості для студентів та викладачів. Важливо розробляти та впроваджувати нові методології, що дозволять ефективно використовувати ці інструменти у різних галузях навчання, забезпечуючи при цьому доступність та високу якість навчального процесу для всіх учасників.

Петрик Олександр Валерійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНОГО ЗВО

Сучасний розвиток технічної освіти перебуває на перетині високих технологій та новітніх педагогічних підходів, що обумовлено складністю інженерних систем, вимогами ринку праці та науково-технічним прогресом. Інтеграція технологій, таких як віртуальна реальність (VR), доповнена реальність (AR), штучний інтелект (ШІ) та великі дані, дозволяє не лише оптимізувати навчання, але й поглибити практичну підготовку інженерів. Ці підходи змінюють традиційну модель освіти, роблячи її більш індивідуально орієнтованою, інтерактивною та практично значущою.

Інновації у сфері VR та AR змінюють практичне навчання у технічних дисциплінах. Віртуальна реальність надає можливість вивчати складні об'єкти та проводити практичні заняття у віртуальному середовищі, де можна безпечно досліджувати технічні системи, моделювати виробничі процеси і тестувати гіпотези. Це особливо корисно для навчання з високими ризиками чи великими витратами, наприклад, у галузі авіації чи електроніки.

Дослідження показують, що VR і AR сприяють більшій залученості студентів, формують їхню здатність до критичного мислення та аналізу в реальному часі, що є надзвичайно важливим у підготовці інженерів.

Адаптивні навчальні платформи та персоналізовані підходи забезпечують гнучкість навчального процесу, налаштовуючи його під індивідуальні потреби кожного студента. ШІ та алгоритми машинного навчання дозволяють аналізувати успішність і прогрес студентів, визначаючи теми, які потребують додаткової уваги.

Наприклад, студентам, які відчувають труднощі з певними дисциплінами, надаються відповідні завдання для глибшого опрацювання, тоді як більш підготовлені студенти можуть зосередитись на поглибленому вивченні тем. Це підвищує ефективність та забезпечує більшу індивідуалізацію навчального процесу.

Симуляції стають основою для вивчення інженерних дисциплін, особливо у тих галузях, де застосування справжнього обладнання є занадто дорогим або небезпечним. Наприклад, симуляції у машинобудуванні дозволяють студентам вивчати принципи роботи складних механізмів, імітуючи роботу двигунів, станків та інших систем. Це готує студентів до роботи у реальних виробничих умовах, дозволяючи відпрацьовувати навички без ризику пошкодження обладнання або матеріалів.

Збір та аналіз великих даних дозволяє закладам вищої освіти оптимізувати процес навчання. Використовуючи дані про успішність студентів, участь у проектах та тестових завданнях, викладачі можуть своєчасно реагувати на проблеми у навчальному процесі, а також аналізувати загальну ефективність освітніх програм. Крім того, великі дані дозволяють забезпечити своєчасну підтримку студентам, що мають труднощі з освоєнням матеріалу, та підвищити загальний рівень підготовки. Згідно з дослідженням, використання аналітичних платформ дозволяє підвищити рівень академічної успішності за рахунок виявлення тенденцій і слабких місць у навчальному процесі.

Штучний інтелект (ШІ) дедалі більше проникає в освітню сферу, допомагаючи викладачам автоматизувати рутинні завдання, аналізувати результати навчання і забезпечувати додаткову підтримку студентам. ШІ також дозволяє створювати віртуальних наставників, які можуть відповідати на питання студентів та надавати індивідуальні консультації. Це особливо важливо для технічних дисциплін, де розуміння та підтримка викладача відіграють значну роль у засвоєнні складного матеріалу.

Інтеграція інноваційних технологій у технічну освіту також сприяє міжнародній співпраці. Використання спільних навчальних платформ, віртуальних лабораторій та хмарних сервісів дозволяє обмінюватись освітніми матеріалами та розробляти спільні дослідницькі проекти між університетами різних країн.

Це не тільки сприяє підвищенню рівня знань, а й дозволяє студентам брати участь у міждисциплінарних дослідженнях, застосовуючи найсучасніші методи та підходи. Участь у таких проектах дає студентам змогу отримати практичний досвід у реальних умовах, що є важливим елементом підготовки конкурентоспроможних фахівців на глобальному ринку праці.

Розширене використання технологій у навчальному процесі також висуває питання етики та соціальної відповідальності. При впровадженні таких інновацій, як ШІ та великі дані, важливо дотримуватися принципів етичного використання персональної інформації студентів і враховувати потенційні ризики, пов'язані з конфіденційністю даних.

Крім того, інтерактивні платформи та симуляції повинні бути розроблені з урахуванням доступності для всіх студентів, включно з тими, хто має особливі потреби.

Важливим є також розвиток цифрової грамотності, яка стає критичною навичкою для викладачів і студентів. Освіта в технічних ЗВО повинна не лише надавати технічні знання, а й формувати відповідальне ставлення до використання технологій, їхніх можливостей і обмежень.

Інноваційні технології змінюють саму суть інженерної освіти, роблячи її більш доступною, практичною та орієнтованою на реальні потреби сучасного ринку праці.

Інтеграція VR, AR, ШІ, великих даних та адаптивного навчання дозволяє готувати інженерів до складних викликів, з якими вони зіткнуться у своїй професійній діяльності.

THE IMPORTANCE OF ENGLISH IN MACHINE LEARNING AND AI RESEARCH COLLABORATION

In accordance with data [1] about the most spoken language in the world, the English language has solidified its status as the global lingua franca. Furthermore, English has become the preferred language for international scientific collaboration [2], particularly in rapidly developing fields like machine learning (next, ML) and artificial intelligence (next, AI) [3]. Thus, the role of English as a shared language has become central to the collaborative process. It facilitates the dissemination of findings. Moreover, it makes it easier to establish a unified standardised set of terminologies, fostering a mutual understanding of the research across different cultural contexts. Thus, this paper discusses the impact of English as a common language of research in machine learning and artificial intelligence.

Machine learning and AI-related research is inherently collaborative, often involving multi- and interdisciplinary teams that bring together new perspectives from fields of computer science, mathematical statistics, applied linguistics, and other fields. Consequently, the usage of a shared language ensures clarity in scientific collaboration. Moreover, major conferences, scientific journals, and collaborative scientific teams in AI use English as the main language for knowledge exchange, enabling researchers worldwide to collaborate effectively.

In addition, the prevalence of English in AI and ML research also influences educational resources, as English-language materials dominate both learning platforms and academic publications (both online and paper-based). Open-source projects, a cornerstone of AI development, also rely on English documentation, which impacts how easily new developers can contribute.

Moreover, English plays a significant role in ensuring transparency in ML and AI research. With standardised terminology and shared datasets, researchers from different parts of the world can independently verify findings and build upon prior work, accelerating the development of reliable technologies. However, this also means that a significant part of potentially valuable research published in other languages may go unnoticed, which could restrict the variety of viewpoints in the field. It is crucial to raise awareness among young scientists in Ukraine about the importance of global collaboration. By fostering connections between students and educators, it is possible to cultivate an environment that emphasises the use of the English language as a common standard for researchers. This initiative would not only enhance communication but also facilitate the exchange of perspectives and knowledge across borders, ultimately enriching the scientific community in Ukraine and beyond.

To sum up, the English language's central role in ML and AI research collaboration provides essential benefits, including facilitating effective communication, accelerating knowledge sharing, and supporting the development of science. However, this linguistic dominance also introduces challenges related to inclusivity and accessibility, as non-native English speakers face additional obstacles in engaging with the latest research and contributing to research on equal conditions. While English has undoubtedly enabled faster progress and cohesion within the ML and AI communities, addressing these language-related disparities is crucial for creating a truly global, inclusive research environment. Expanding multilingual resources and promoting the translation of significant research works could support broader participation, fostering a more diverse and innovative field.

References

1. List of languages by total number of speakers. (2024, October 28). Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_languages_by_total_number_of_speakers. Accessed 30. Oct. 2024.
2. The academic language used in scientific research. (n.d.). ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/358212285_The_Academic_Language_Used_in_Scientific_Research

3. “The impact of artificial intelligence on scientific collaboration” ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/374199335_The_impact_of_artificial_intelligence_on_scientific_collaboration_setting_the_scene_for_a_future_research_agenda. Accessed 30. Oct. 2024.

4. Tu, J., Hadan, H., Wang, D. M., Sgandurra, S. A., Mogavi, R. H., & Nacke, L. E. (2024). Augmenting the Author: Exploring the Potential of AI Collaboration in Academic Writing. ArXiv. <https://arxiv.org/abs/2404.16071>. Accessed 30. Oct. 2024.

Негода Микола Сергійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЧАТ-БОТІВ І ВІРТУАЛЬНИХ ПОМІЧНИКІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Сучасні освітні заклади постійно шукають нові шляхи підвищення якості навчального процесу та покращення взаємодії зі студентами. Одним із таких напрямів є впровадження цифрових інструментів, зокрема чат-ботів і віртуальних помічників.

Ці технології відкривають нові можливості для підтримки студентів, надаючи доступ до інформації, адаптуючи процес навчання до індивідуальних потреб та забезпечуючи оперативну допомогу в будь-який час.

Чат-боти та віртуальні помічники мають здатність значно полегшити адміністративні процеси. Вони допомагають автоматизувати відповіді на стандартні запитання про розклад, дедлайни, навчальні програми чи процедури подачі документів. Завдяки цьому скорочується час, який студенти витрачають на пошук необхідної інформації, а працівники університетів можуть зосередитися на більш важливих завданнях.

Інструменти такого типу працюють у форматі 24/7, що робить їх особливо цінними для підтримки під час сесій чи дедлайнів, коли потреба в допомозі виникає в неробочі години.

Ще одним важливим аспектом є персоналізація навчання. Віртуальні помічники здатні аналізувати навчальний прогрес кожного студента й надавати індивідуальні рекомендації щодо покращення результатів. Це може включати підказки щодо додаткових матеріалів, адаптацію навчального плану або поради щодо ефективного управління часом.

Такі рішення допомагають студентам залишатися мотивованими й уникати перевантаження, оскільки вони отримують чіткі й зрозумілі кроки для досягнення своїх цілей.

Окрім цього, чат-боти можуть відігравати важливу роль у підтримці психологічного благополуччя. Вони можуть пропонувати поради для зниження рівня стресу або спрямовувати до відповідних служб підтримки, якщо ситуація вимагає втручання фахівців. У деяких випадках такі помічники стають першою лінією взаємодії для студентів, які потребують допомоги, але не завжди готові звертатися до психологів особисто.

Інтерес до використання чат-ботів у закладах вищої освіти постійно зростає. Наприклад, Georgia State University успішно використовує чат-бота, який нагадує студентам про важливі адміністративні процедури та допомагає уникнути відрахувань через пропущені дедлайни.

Багато університетів Великої Британії впровадили боти, що допомагають іноземним студентам із питаннями візових документів, поселення чи навчальних процедур. В Україні також з'являються ініціативи з інтеграції чат-ботів у месенджери, такі як Telegram чи Viber, для надання оперативної інформації про зміни в розкладі та інші навчальні процеси.

Водночас використання цих технологій супроводжується певними викликами. Чат-боти, попри свою зручність, не завжди здатні замінити живе спілкування, особливо в ситуаціях, що вимагають складного розгляду чи емпатії. Крім того, для ефективної роботи ботів важливо враховувати мовні й культурні особливості користувачів, що особливо актуально в контексті міжнародних програм.

Ще одним важливим аспектом є питання конфіденційності. Оскільки віртуальні помічники обробляють персональні дані студентів, необхідно дотримуватися високих стандартів захисту інформації відповідно до чинного законодавства, такого як GDPR у Європейському Союзі. Успішне впровадження таких рішень також потребує підготовки викладачів і студентів. Важливо не лише створити технологічно досконалий інструмент, а й навчити користувачів правильно ним користуватися.

Розвиток чат-ботів і віртуальних помічників обіцяє ще більше можливостей у майбутньому. Інтеграція зі штучним інтелектом дозволить створювати ще більш персоналізовані рішення, що реагуватимуть на потреби студентів у реальному часі. Також варто очікувати на поширення голосових асистентів, які можуть зробити процес взаємодії ще більш природним і зручним.

Використання ботів також породжує питання щодо якості наданої підтримки. Іноді автоматизовані системи можуть неправильно інтерпретувати запит або надати неповну відповідь. Це може викликати розчарування у студентів і знизити їхню готовність користуватися такими інструментами. Тому важливо забезпечити регулярне оновлення та тестування ботів для підвищення точності та релевантності їхніх відповідей.

У майбутньому розвиток технологій штучного інтелекту дозволить значно розширити можливості віртуальних помічників у сфері освіти. Зокрема, можна очікувати появу систем, що зможуть розпізнавати емоційний стан користувача та адаптувати відповіді відповідно до його настрою.

Крім того, більш глибока інтеграція з навчальними платформами дозволить створити комплексні рішення для супроводу студентів на всіх етапах їхнього навчання — від подання документів до закінчення університету.

Таким чином, використання чат-ботів і віртуальних помічників у сфері освіти є важливим кроком на шляху до модернізації навчального процесу. Ці технології вже сьогодні допомагають зменшити навантаження на адміністративний персонал, підвищити ефективність навчання та забезпечити підтримку студентів у критичні моменти.

Проте для їхнього успішного впровадження необхідно враховувати як технічні аспекти, так і психологічні потреби користувачів. У майбутньому такі інструменти можуть стати невід'ємною частиною освітніх екосистем, що дозволить університетам бути ще більш адаптивними до потреб студентів і викликів часу.

Покусай Єлизавета Олексіївна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО

У сучасних умовах розвитку технологій питання інновацій у закладах вищої освіти набуває особливої важливості. Українські технічні університети стикаються з необхідністю адаптації до глобальних викликів, включаючи цифровізацію, енергетичну кризу та конкурентоспроможність на світовому ринку.

Використання інноваційних підходів у вищій освіті є важливим не лише для підвищення якості освіти, а й для розвитку інноваційної економіки в країні. Ця стаття присвячена дослідженню проблем розвитку інноваційної діяльності в українських закладах вищої технічної освіти на прикладі одного з провідних університетів.

Ми проаналізуємо ефективність застосування інноваційних підходів у науково-дослідній роботі та навчальному процесі, а також виявимо основні проблеми, які заважають їх впровадженню в промислове виробництво. Аналіз стану інноваційної діяльності в технічних ЗВО Науково-дослідні інститути в Україні, подібно до своїх зарубіжних аналогів, виконують величезний обсяг наукових робіт, публікують статті та реєструють патенти.

Проте в багатьох випадках ці результати не знаходять свого втілення у вигляді інноваційного продукту на ринку. Однією з основних причин є розрив між науковою діяльністю та бізнесом, недостатня взаємодія з промисловими партнерами та інвесторами. Дослідження показують, що інноваційні процеси в технічних закладах вищої освіти часто залишаються ізольованими через регіональні особливості інноваційних систем. Вплив місцевого бізнес-середовища та державної підтримки має вирішальне значення для успішного впровадження нових технологій.

Важливо відзначити, що університети, які розташовані в технопарках чи інноваційних кластерах, мають більше шансів на комерціалізацію наукових досягнень. Проте навіть у таких випадках необхідні нові підходи до організації інноваційної діяльності викладачів і студентів для досягнення значущих результатів.

Інноваційні технології в українських технічних ЗВО У сучасних умовах цифрової трансформації важливим аспектом є впровадження таких технологій, як штучний інтелект, інтернет речей, блокчейн та інші, у навчальний процес і науково-дослідну роботу університетів. Одним із прикладів успішного впровадження інновацій є використання цифрових платформ для спільної роботи студентів і науковців над науково-дослідними проектами.

Це сприяє підвищенню ефективності дослідницької діяльності та створенню нових рішень для промисловості. Крім того, важливою інновацією є впровадження технологій віддаленого навчання, що набули особливої актуальності під час пандемії COVID-19. Використання відеолекцій, онлайн-платформ для тестування знань та інтерактивних навчальних програм дозволило забезпечити неперервність освітнього процесу.

Ці технології також сприяють створенню нових можливостей для міжнародної співпраці, залучення іноземних студентів та розвитку міжнародних наукових проектів. Основні проблеми розвитку інновацій в університетах Попри значний потенціал, багато українських університетів стикаються з труднощами у впровадженні інновацій.

Основними проблемами, що заважають розвитку інноваційної діяльності в технічних університетах України, є кілька ключових аспектів. По-перше, це відсутність належного фінансування. Незважаючи на існування державних програм підтримки, рівень фінансування наукових досліджень та інновацій залишається недостатнім. Це суттєво обмежує можливості для розробки нових технологій та створення інноваційних продуктів. По-друге, відзначається слабка інтеграція з бізнесом. Взаємодія між університетами та промисловими партнерами часто є недостатньо розвиненою, що призводить до низького рівня комерціалізації наукових розробок. Це є значною перешкодою для того, щоб результати досліджень мали реальний вплив на ринок і приносили економічну вигоду.

Для вирішення цих проблем необхідно впроваджувати нові підходи до організації науково-дослідної роботи в університетах. Насамперед, важливо збільшити фінансування наукових досліджень та інновацій. Це може бути досягнуто як через державні інвестиції, так і через активніше залучення приватного бізнесу до спільних проектів. Важливо також розширити співпрацю з промисловими партнерами, що сприятиме створенню інноваційних продуктів, які можуть бути комерціалізовані. Крім того, для підвищення мотивації молодих науковців та студентів варто створювати програми підтримки та заохочення, що дозволить їм залишатися в науці та продовжувати свою діяльність в Україні.

У сучасних умовах інноваційна діяльність у закладах вищої технічної освіти України стає не лише необхідністю, але й ключовим фактором для успішної інтеграції країни у світову науково-технологічну спільноту. Особливу роль у цьому процесі відіграє використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект, хмарні обчислення, роботизація та віртуальна реальність. Їх застосування дозволяє університетам значно покращити якість освітнього процесу та сприяти розвитку науково-дослідних проектів на міжнародному рівні.

Наприклад, розвиток дистанційних технологій та змішаного навчання відкриває можливості для впровадження інноваційних методів у викладанні технічних дисциплін. Це дозволяє поєднувати практичні лабораторні роботи з віртуальними симуляціями, що значно

розширює навчальні можливості студентів і зменшує витрати на організацію традиційних лабораторій.

Також важливою тенденцією є розвиток партнерства з міжнародними науково-дослідними центрами та бізнесом. Це дозволяє створювати спільні дослідницькі програми та комерціалізувати розробки українських науковців на світових ринках. Така співпраця не лише підвищує конкурентоспроможність вітчизняних університетів, але й сприяє розвитку національної інноваційної економіки.

Однак для реалізації цього потенціалу необхідна не лише технічна модернізація, а й системні зміни в управлінні університетами, а також тісніша інтеграція з промисловістю та міжнародними партнерами.

Шаповалова Альона Дмитрівна

Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.

Державний біотехнологічний університет

HOCHSCHULWESEN IN DEUTSCHLAND

In Deutschland gibt es Universitäten, Fachhochschulen (diese nennen sich zunehmend auch „Hochschulen“), Hochschulen für Musik, Kunst und Film sowie Berufsakademien. Universitäten bieten in der Regel ein sehr breites Fächerspektrum und eine forschungsorientierte wissenschaftliche Ausbildung. An deutschen Hochschulen gilt das Prinzip der „Einheit von Forschung und Lehre“, das heißt, dass Hochschullehrer und fortgeschrittene Studierende auch forschen sollen. Ähnliches gilt für Kunst-, Musik- und Filmhochschulen, wobei dem praktischen künstlerischen Schaffen viel Raum gegeben wird. Fachhochschulen bieten eine wissenschaftliche Ausbildung, die stark an der Berufspraxis orientiert ist. Sie vermitteln vor allem in den Bereichen Ingenieurwesen, Wirtschaft, Sozialwesen, Design und Landwirtschaft eine starke praxisbezogene Ausbildung. Fast jeder dritte Student wählt heute diesen Hochschultyp. An Berufsakademien erfolgt die Ausbildung in enger Abstimmung mit einem Unternehmen, die Studierenden dort sind gleichzeitig in einem Unternehmen als Auszubildende angestellt.

Heutzutage gibt es in Deutschland 282 Hochschulen, in denen über 400 Studienfächer zur Wahl stehen und nahezu jede gewünschte Spezialisierung und interdisziplinäre Forschung ermöglichen. An deutschen Hochschulen studieren viele Ausländer. Der Staat fördert dieses Studium als Beitrag zur internationalen Verständigung.

Die älteste Hochschule in der Bundesrepublik, die Universität Heidelberg, wurde 1386 gegründet. Dann folgte 1388 die Universität in Köln. Universitäten waren damals klein, sie hatten meist nur etwa 200 Studenten. Heute gibt es so viele

Jugendliche, die studieren wollen, dass in manchen Fächern Zulassungsbeschränkungen eingeführt werden, z.B. für Medizin, Jura und Psychologie. Das Abitur eröffnet den Zugang zu allen Studiengängen. In den zulassungsbeschränkten Studiengängen erfolgt die Auswahl der Bewerber durch Aufnahmegespräche, Tests oder durch bestimmte Noten im Abiturzeugnis. Das akademische Jahr besteht in Deutschland aus zwei Semestern, dazwischen liegen Semesterferien. Insgesamt dauern die Lehrveranstaltungen eines Jahres 7 Monate. In der Gestaltung ihres Studiums sind die deutschen Studenten traditionell recht frei. Sie können in vielen Studiengängen noch immer über die Wahl von bestimmten Fächern und Lehrveranstaltungen selbst entscheiden.

Im Zuge des Bologna-Prozesses werden zurzeit fast alle Studiengänge auf das Bachelor-Master-System umgestellt. Die Bachelor-Studiengänge dauern dabei mindestens drei, höchstens vier Jahre, die Master-Studiengänge mindestens ein Jahr und höchstens zwei Jahre. Einige Master-Studiengänge bauen dabei direkt auf bestimmte Bachelor-Studiengänge auf, andere kann man mit jedem Bachelorabschluss oder jedem Bachelor-Abschluss einer bestimmten Fachgruppe studieren, für eine dritte Gruppe von Masterstudiengängen ist eine mehrjährige Berufstätigkeit erforderlich. Zurzeit existieren an vielen Hochschulen parallel zu den Bachelor- und Masterstudiengängen noch die Diplomstudiengänge, deren Abschluss dem Master entspricht. Diese werden jedoch nach und

nach abgeschafft. Lediglich in Pharmazie, Medizin und Jura bleiben die bisherigen Studiengänge (Staatsexamen). Hier erfolgt bis auf weiteres keine Umstellung auf das Bachelor/Master-System. Studierende mit besonders gutem Staatsexamen, Master- oder Diplomabschluss haben die Möglichkeit zu promovieren. In der Medizin ist die Promotion verbreitet.

Einige Ausbildungsgänge, die in anderen Ländern an Hochschulen angesiedelt sind, werden in Deutschland an speziellen beruflichen Schulen angeboten, die nicht als Hochschulen gelten. Dies betrifft insbesondere einige erzieherische, therapeutische und pflegerische Berufe.

Die deutschen Hochschulen sind fast ausschließlich für Forschung und Lehre zuständig, soziale Dienstleistungen (zum Beispiel Wohnen, Verpflegung, Beratung etc.) werden von den Studentenwerken erbracht. In fast allen Bundesländern gibt es darüber hinaus Studierendengenossenschaften, in denen alle Studierende Mitglieder sind. Deren gewählte Vertreter sind zuständig für die Interessenvertretung der Studierenden und bieten ebenfalls Beratung und einige andere Dienstleistungen.

Шаравін Ілля Володимирович

Наукові керівники – канд. філол. наук, доц. Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А.

Державний біотехнологічний університет

ENGLISH AS A TOOL FOR EDUCATION AND INNOVATION

The English language has become an essential tool in today's globalized world, serving as a bridge for education, knowledge exchange, and innovations. As one of the most widely spoken languages, English connects people from different countries enabling the spread of scientific research, technological advancements, and educational resources. It is often referred to as the "language of science and technology" because of its dominance in academic publications, global conferences, and online resources.

English proficiency opens the doors to educational opportunities worldwide, allowing students to access courses, lectures, and research papers from prestigious institutions. Many universities around the world, particularly in countries like the United States, the United Kingdom, and Australia, conduct their programs in English.

Knowledge of English enables students to participate in global academic communities, contribute to international projects, and gain insights from leading scientists. It also helps them stay up-to-date with the latest developments in their fields, as most academic publications and online courses are available in English.

In the world of technology and innovation, English is in fact the default language for communication, programming, and documentation. Major technology companies, like Google, Microsoft, and Apple, operate in English, making it essential for professionals in IT and engineering to have a strong grasp of the language. Many programming languages, including Python and Java, use English-based syntax and technical documentation is primarily written in English. As a result, English serves as a key to understanding new technologies, participating in innovation-driven projects, and accessing the latest tools and resources in the tech industry.

Many multinational companies require English proficiency, as it facilitates communication with global teams and clients. Additionally, professional development opportunities, such as international certifications, webinars, and online training programs, are often available only in English. For instance, certifications in fields like business, finance, or IT frequently require knowledge of English to complete exams and access study materials.

This practical application of English empowers individuals to advance their careers and gain competitive advantages in the global job market.

In conclusion, English has become an indispensable tool for education and innovation, enabling individuals to access knowledge, participate in global conversations, and contribute to technological advancements. Its role as the "language of science and technology" is likely to continue

growing as the world becomes more interconnected. English language skills remain a crucial step toward everything.

Шинкаренко Ніна Миколаївна
Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.
Державний біотехнологічний університет

ÖKOLOGISCHE ASPEKTE

Einige Gebiete auf der Erde befinden sich aus ökologischer Sicht teilweise in einer katastrophalen Lage. Das Ausmaß der Umweltschäden lässt sich nur vermuten. Dennoch sei an den Beispielen der Verschmutzung von Luft, Wasser und Böden die ökologische Problematik verdeutlicht.

Die Luftverschmutzung lässt sich auf drei wesentliche Verursacher zurückführen. Die Abgase von Industrie und Kraftwerken gelangen zumeist ungefiltert in die Luft, so dass hohe Schwefeldioxid-Emissionen auftreten. Der größere Teil der Haushalte heizt man mit Braunkohle, die nur etwa ein Viertel des Heizwertes von Steinkohle oder Erdöl hat. Auch der Fahrzeugverkehr (Autos, LKW) verursacht durch die veraltete Technik erhebliche Luftbelastungen. Folgen der Luftverschmutzung sind: die Gesundheit der Bevölkerung wird erheblich beeinträchtigt; Pflanzen und Tiere nehmen über die Nahrung große Mengen an Schadstoffen auf; Häuser, Kulturdenkmäler und Wälder leiden unter den aggressiven Stoffen in der Luft.

Die Wasserverschmutzung ist weit vorangeschritten. Nur noch drei Prozent der Seen haben Trinkwasserqualität, zwei Drittel der Wasserläufe sind mittelmäßig bis stark mit Schadstoffen belastet, große Teile des Grundwassers haben keine Trinkwasserqualität. Die wesentlichen Ursachen: Industriebetriebe, Städte und Siedlungen klären ihre Abwässer nicht oder unzureichend; ungenügend gesicherte Mülldeponien und unsachgemäße Düngung in der Landwirtschaft beeinträchtigen das Grundwasser.

Auch die Böden sind an vielen Stellen stark belastet. Neben Mülldeponien und der Landwirtschaft ist ein wesentlicher Verursacher - die Industrie, die zuweilen Altöle, Lacke, chemische Produkte und andere Rückstände in den Boden sickern lässt. Die Elektroenergieerzeugung und die Chemie verursachen Abgase und Stäube; der Straßenverkehr belastet unsere Umwelt mit Gestank und Lärm. In unseren Haushalten wachsen die Müllberge von Jahr zu Jahr.

Alle diese Erscheinungen beeinträchtigen die lebensnotwendigen Elemente wie Licht, Luft, Wasser. Daraus erwachsen zwei untrennbar miteinander verknüpfte

Ziele. Zum einen dient der Umweltschutz der Verbesserung der Lebens- und Arbeitsbedingungen von Menschen. Zum anderen trägt er zur steigenden Effektivität der Volkswirtschaft bei. Die Stadtökologen beschäftigen sich mit der Erforschung der vielfältigen Umweltfaktoren und deren Wechselbeziehungen im städtischen Lebensraum. Mit ihren Untersuchungen liefern sie wertvolles Datenmaterial für die territoriale Leitung und Planung. Sie wirken gemeinsam mit den Gesellschaften für Denkmalpflege.

Die neuen, viel strengeren Forderungen auf den Umweltschutz, neue Techniken, neue Verbrauchsgewohnheiten, marktwirtschaftliche Energiepreise werden teilweise zur Lösung der ökologischen Probleme führen. Die Sicherung der natürlichen Lebensgrundlagen ist das vorrangige Ziel der Umweltpolitik. Die Erhaltung und Verbesserung der natürlichen Umwelt ist von den verantwortlichen

Staatlichen Organen, Betrieben und Institutionen allein nicht zu bewältigen. Die Gesellschaft für Natur und Umwelt vereint Tausende Vertreter gesellschaftlicher Organisationen und Bürger, die sich auf unterschiedliche Art dem Umweltschutz verschrieben haben. Ein Schwerpunkt ihrer Arbeit sind die Städte, in denen sich besonders rasch nachhaltige Veränderungen in der natürlichen Umwelt vollziehen.

Zusammen mit den örtlichen Organen wählen die Ökologen geeignete Projekte zur Zustandsanalyse aus. Die Schwerpunkte sind Maßnahmen zur Verminderung der Luftbelastung und

der Schutz des Bodens durch die Erarbeitung von Karten über den Einsatz von Asphalt, Beton sog. Wegeplatten, aber auch durch das Feststellen der Mülldeponien. Ein weiteres Arbeitsgebiet ist der Schutz und die Förderung von Flora und Fauna. Hierzu zählen unter anderem die Erfassung und der Schutz von Biotopen, sowie eine auf wissenschaftlichen Erkenntnissen beruhende Landschaftsgestaltung. Außerdem gehören die Ansiedlung und Erhaltung von Tierarten, die in Städten erwünscht sind wie Lurche, Vogel, Fledermäuse, Igel und Tagfalter dazu. Auch die Fragen der Nutzung von Oberflächengewässern für die Erholung und die Verbesserung der Sauberkeit in den Städten sind von großer Wichtigkeit. Um besser wirksam werden zu können, sind eine breite Öffentlichkeitsarbeit und viele engagierte Partner notwendig. Besonders rege kooperieren die Stadtökologen mit Lehrern, Fachberatern, Schülern und Jugendlichen. Mit Klubgesprächen, Ausstellungen, Landeskulturtagen und Umweltschutzkolloquien tragen sie zur Entwicklung des ökologischen Bewusstseins der Bevölkerung bei.

Яковлєва Ганна Сергіївна

Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.

Державний біотехнологічний університет

WERKSTOFFKUNDE

Die Werkstoffkunde, oder etwas allgemeiner die Materialwissenschaft, ist ein Teilgebiet der Ingenieurwissenschaften und setzt die Theorien aus Chemie, Physik und vielen anderen Bereichen in praktisches Wissen für die handwerkliche und industrielle Produktion um. Die Natur stellt uns alle möglichen Stoffe als Naturstoffe zur Verfügung, die wir abbauen, in Rohstoffe umwandeln und schließlich zu den Werkstoffen verarbeiten, die zukünftig in der Produktion zum Einsatz kommen. Die Werkstoffe sind also die Materialien, die die Menschen in der Produktion bearbeiten. Letztlich werden aus ihnen alle Fertigprodukte hergestellt. Sie sind von den Hilfs- und Betriebsstoffen zu unterscheiden, die zwar zur Durchführung des Produktionsprozesses nötig sind (z.B. Kraftstoffe oder Schmiermittel), in das Endprodukt aber nicht eingehen.

Die Metalle, die wichtigsten Werkstoffe, stellen nur einen Teil der Materialwissenschaften dar – ein Teil, der für den Maschinenbau von größter Bedeutung ist. Metalle stellen mit etwa 80% die größte Gruppe der Elemente dar. Bis auf Quecksilber befinden sich alle Metalle bei Raumtemperatur im festen Aggregatzustand. Sie besitzen einige gemeinsame Eigenschaften, z.B. elektrische Leitfähigkeit und den typisch metallischen Glanz, eben typische metallische Eigenschaften. Aber auch Glas, Keramik, Kunststoffe, Holz und Steingut spielen in der Werkstofftechnik eine sehr große Rolle.

Die Konstrukteure müssen die Werkstoffe gut kennen, die sie für ihre Produkte einplanen. Sie müssen die Eigenschaften und das Verhalten der Werkstoffe richtig einschätzen, damit das Produkt allen Anforderungen nach Funktionalität, Haltbarkeit und Sicherheit gerecht wird. Mit der Werkstoffwahl wird eine der wichtigsten Richtungen für die spätere Produktentwicklung gestellt. Mit der Metallurgie beginnt der „Lebenszyklus“ eines Werkstoffs. Bei der Verhüttung und den nachfolgenden Prozessschritten werden die Zusammensetzung des Werkstoffs und seine Reinheit festgelegt. Durch Legierungsbestandteile werden die Werkstoffeigenschaften wesentlich verändert.

Die Be- und Verarbeitung eines Werkstoffs zu einem Produkt setzt selbstverständlich genaue Kenntnisse über den Werkstoff voraus. Zum Beispiel kann nicht jeder Werkstoff unter den gleichen Bedingungen geschweißt oder umgeformt werden. Die Fertigungsverfahren müssen dem Werkstoff angepasst werden, um wirtschaftlich zu sein. Sie sind aber nicht nur von den Werkstoffeigenschaften abhängig, umgekehrt haben die Verfahren wiederum großen Einfluss auf die Eigenschaften selbst.

Die Werkstoffprüfung hat die Aufgabe, die Eigenschaften und die Struktur des Werkstoffs zu prüfen. Die Werkstoffprüfung und Qualitätssicherung gehen Hand-in-Hand. Nach- oder besser schon während der Fertigung müssen die Werkstoff- und Produkteigenschaften überprüft werden. Auf solche Weise kann man rechtzeitig in die Fertigung eingreifen, bzw. die Auslieferung mangelhafter Produkte verhindern.

Die Wahl der Werkstoffe, ihre Qualität und ihre richtige Verarbeitung haben eine große Bedeutung für die Eigenschaften des Produkts. Es besteht ein enger Zusammenhang zwischen den Werkstoffeigenschaften, der Struktur und der gewählten Verarbeitungstechnologie, die letztendlich zu den Eigenschaften und dem Gebrauchswert der Bauteile und des Produkts führen.

Die wichtigsten Eigenschaften eines Werkstoffes:

Technologisch	Mechanisch	Physikalisch	Chemisch
Schmelztemperatur Gießbarkeit Umformvermögen Schweißeignung	Zug-/ Druckfestigkeit Dauerfestigkeit Steifigkeit Elastizität Verschleißverhalten	elektrische Leitfähigkeit Wärmeleitfähigkeit Dichte Magnetismus	Korrosionsbeständigkeit Wechselwirkung mit anderen Stoffen

Ziel der verschiedensten Forschungen in der Werkstoffkunde ist die Verbesserung der Werkstoffe, sowohl in den Eigenschaften als auch wirtschaftlich. Auch die Entwicklung und Erprobung neuer Werkstoffe und Verfahren ist Aufgabe der Materialwissenschaften, und wer weiß welche Werkstoffe die Zukunft noch für uns bereithält.

Білоус Віктор Владиславович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Сучасний світ переживає період глибоких змін, що охоплюють різні сфери життя: від соціальних і політичних трансформацій до науково-технічних проривів та екологічних катастроф. Ці процеси, з одного боку, відкривають нові можливості для розвитку, але з іншого — породжують низку серйозних проблем, що ставлять під сумнів існуючі парадигми мислення.

З огляду на це, філософія набуває особливої актуальності як наука, що не лише шукає відповіді на фундаментальні питання, але й формує критичне осмислення тих змін, які визначають вектор розвитку людської цивілізації.

Однією з найгостріших проблем сучасності є соціальна нерівність, що проявляється як на рівні окремих країн, так і в глобальному масштабі. Зростання прірви між багатими і бідними, проблеми доступу до якісної освіти, медицини та можливостей розвитку стають каталізатором соціальної нестабільності. Нерівномірний розподіл ресурсів та благ породжує почуття несправедливості та відчуження серед різних верств населення, що призводить до втрати довіри до інституцій та загострення соціальних конфліктів.

У цьому контексті філософія виступає інструментом для осмислення феномену справедливості, рівності та можливостей самореалізації особистості. Теоретичні праці Джона Роулза, зокрема його теорія справедливості як чесності, пропонують етичну модель, що орієнтована на побудову суспільства, де права та можливості кожного індивіда визнаються рівнозначними.

Проте, на практиці такі ідеї часто наштовхуються на економічні та політичні перепони, що породжує необхідність перегляду традиційних уявлень про роль держави, громадянського суспільства та ринку в контексті забезпечення соціальної гармонії.

Окрім цього, глобалізація та інтенсивний культурний обмін призводять до формування нових форм ідентичності, часто гібридних та фрагментованих. Людина сучасності опиняється перед викликом збереження своєї унікальності в умовах дедалі зростаючої стандартизації культурних норм та цінностей. Філософи, такі як Зигмунт Бауман, наголошують на "плинності" сучасних ідентичностей, що піддаються постійним трансформаціям у відповідь на зовнішні зміни.

Це призводить до виникнення феномену "рідкої модерності", де стабільні уявлення про сенс життя, роль особистості та її місце в суспільстві втрачають свою сталість.

Екологічні виклики — ще один важливий аспект сучасної філософської рефлексії. Зміна клімату, знищення біорізноманіття, виснаження природних ресурсів та забруднення довкілля ставлять під загрозу не лише комфортне існування людини, але й саме виживання багатьох видів на планеті. Ці проблеми, на перший погляд, мають суто технічний характер, проте їх вирішення неможливе без глибокого етичного осмислення ролі людини в природній екосистемі.

Традиційно антропоцентрична картина світу, де природа розглядається як ресурс для задоволення людських потреб, повинна бути переглянута на користь нових екологічно орієнтованих моделей мислення. Філософія глибокої екології, представлена працями Арне Неса, пропонує розглядати людину як частину єдиного природного світу, відповідальну за його збереження. Такий підхід передбачає відмову від домінуючої ролі людини та формування етики співіснування, де повага до життя у всіх його проявах стає центральною цінністю.

Ще одним важливим викликом сучасності є стрімкий розвиток технологій, зокрема інформаційних та біотехнологій. З одного боку, технологічний прогрес сприяє зростанню добробуту, покращенню умов життя та розширенню людських можливостей. З іншого боку, виникає загроза втрати контролю над технологічними процесами та етична дилема використання нових досягнень науки.

Проблеми штучного інтелекту, генетичної інженерії та біомедичних досліджень ставлять перед філософією питання про межі людської втручання в природу. Розробка автономних систем, здатних до самонавчання, породжує страх перед можливістю створення "суперінтелекту", що перевищуватиме людські можливості.

Постає питання: чи є морально прийнятним створення таких істот, і які права та обов'язки мають бути закріплені за ними? З іншого боку, генетичне редагування людини, хоча й має потенціал для лікування спадкових захворювань, викликає дискусії щодо етичної допустимості зміни самої сутності людської природи.

Філософи, такі як Ганс Йонас, закликають до формування "етики відповідальності", що враховує можливі наслідки людських дій для майбутніх поколінь. Його концепція передбачає переосмислення традиційного підходу до науково-технічного прогресу, де ключовою цінністю є не лише користь, а й відповідальність за збереження світу в гармонії та безпеці.

Таким чином, філософські рефлексії проблем сучасності охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних із соціальною справедливістю, екологічною відповідальністю та моральними аспектами технологічного прогресу. В умовах глобальної невизначеності філософія не лише аналізує існуючі проблеми, але й пропонує нові орієнтири для осмислення ролі людини в мінливому світі. Вона спонукає до пошуку відповідей на питання, що стосуються сутності людини, її місця в природі та майбутнього розвитку цивілізації.

Постійний діалог між різними філософськими традиціями дозволяє глибше зрозуміти сучасні виклики та пропонує альтернативні сценарії майбутнього, засновані на принципах гуманізму, відповідальності та сталого розвитку. Таким чином, філософія зберігає свою значущість як наука, що не лише відображає дійсність, але й допомагає формувати більш справедливе, гармонійне та морально обґрунтоване суспільство в епоху глобальних змін.

Брюхович Марія Володимирівна

Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

СПІВВІДНОШЕННЯ МАТЕМАТИКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ПРОБЛЕМ

Математика і філософія, на перший погляд може здатися, що між цими двома дисциплінами не має нічого спільного. Але насправді вони мають глибокий концептуальний та історичний зв'язок. Цей зв'язок можна умовити при розгляді фундаментальних філософських питань.

Спільний напрям цих двох наук розпочався ще в період Античної Греції. Піфагорійська філософська школа спрямовувала свої пошуки першооснови всього суцього у поле числа. Цим пояснюється обґрунтування наявних ідеалістичних речей на основі числової послідовності. Зокрема, поняття гармонії, краси пояснювалось через набір правильно підібраних чисел. Так, гармонія музичної симфонії була представлена послідовним рівним набором нот і тактів, що повторюються через виділені проміжки часу.

Платон продовжив піфагорійську традицію, висунувши на перший план геометрію («Бог завжди є геометром»). Теорія матерії Платона – це теорія правильних многогранників. Аристотель не заперечував значення математики в пізнанні природи, але вважав наукові поняття витягнутими з реального світу абстракціями, які можуть бути корисними при описі явищ [2].

За період Середньовіччя математична наука нікуди не просунулась. А філософська думка кружляла навколо релігії та церкви. З приходом періоду Відродження математика змогла відродитися в арифметиці, алгебрі та геометрії. Важливими результатами у філософії цієї епохи були методи експериментального і математичного дослідження природи. Декарт, Лейбніц, та інші філософи того часу використовували математику для побудови раціональних систем знань.

Філософія викладає загальні уявлення про світ, природу, суспільство. Ця наука намагається відповісти на найзагальніші питання про буття, істинну і сенс існування. Таким чином створюється система поглядів для розуміння реальності. Натомість математика займає особливе місце серед наук, тому що, на відміну від природничих наук її зв'язок із реальним світом не такий прямий і очевидний. Це наука про реальність і абстракцію.

Чи можна з упевненістю сказати, що математика насправді вивчає реальний світ? Якщо уявити собі двох людей, ідеаліста і матеріаліста, які обговорюють цю проблему, то вони прийдуть до різних висновків. З матеріалістичної точки зору, математика вивчає реальний світ, оскільки її закони та рівняння описують фізичні процеси, явища та об'єкти, які нас оточують. А от ідеаліст скаже, що математика безпосередньо не вивчає реальний світ, тому що її поняття абстрактні.

Не менш важливим з точки зору філософської методології є питання про нескінченність, дискретність і неперервність тощо. Філософський рівень методології математики містить комплекс філософських питань, які ґрунтуються на загальних філософських категоріях, які становлять комплекс гносеологічних завдань математики. Це питання про співвідношення між абсолютною та відносною істиною, про формування наукових понять, про розвиток і збереження наукових традицій і шкіл тощо. На відміну від решти наук, математика і філософія відносяться до однієї групи – до наук про загальні закономірності реального світу, мислення і пізнання. Як закони філософії, так і закони математики є обов'язковими для всіх наук. Філософські проблеми математики базуються на глибокому зв'язку математики та філософії. Для математики філософськими є такі питання, як специфіка математичних абстракцій, природа об'єктів математики та способи їх обґрунтування, особливості істини, її критеріїв і шляхів її досягнення, риси математичної творчості [1].

Отже, так історично склалося, що математика і філософія пов'язані між собою. Ці дисципліни взаємодіють між собою створюючи нові ідеї та концепції. Від нумерології Піфагора до сучасної теорії множин математика була інструментом філософії для розуміння світу. Водночас філософія визначила напрямок математичних досліджень, порушила фундаментальні питання про природу числа, простору, часу, знання.

Література

1.Кугай Н.В. Методологія математики: її види, основи та рівні URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7362/Kuhai.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 01.11.2024).

2.Панфілов В. О. Філософія математики Платона як модель духовної творчості в історії діалектичного осмислення математики URL: <https://www.info-library.com.ua/books-text-11923.html> (дата звернення: 01.11.2024).

Слдинов Андрій Сергійович

Державний біотехнологічний університет

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ

Критичне мислення це важлива навичка, що допомагає нам розібратися у всьому навколо. Воно вчить не приймати все на віру, а перевіряти факти та шукати докази. Це

важливо, бо навколо стільки інформації, і не завжди можна вірити всьому, що чуєш або читаєш. Уміння мислити критично допомагає нам стати більш усвідомленими та обережними, уникати маніпуляцій та робити кращі рішення.

У житті кожної людини критичне мислення корисне у різних ситуаціях. Наприклад, коли ми дивимося новини або читаємо щось в Інтернеті, треба розуміти, що не все є правдою. Мислити критично – це значить вміти відокремлювати важливу інформацію від фейкових новин та маніпуляцій. Це робить нас більш захищеними від дезінформації та допомагає формувати більш об'єктивну картину світу.

На роботі критичне мислення допомагає приймати розумні рішення. Коли потрібно вирішити проблему або придумати нову ідею, критичне мислення підкаже, як це зробити найкраще. Воно допомагає бачити не тільки очевидні рішення, але й шукати інші варіанти. Це особливо важливо у професіях, де швидкість і точність рішень мають велике значення, як от в медицині, інженерії чи бізнесі.

Навчитися критично мислити можна в університеті або самостійно. Наприклад, читаючи різні книги, обговорюючи свої думки з друзями або аналізуючи різні точки зору. Головне – це не боятися ставити запитання і шукати відповіді. Дискусії на різні теми також допомагають розвивати цю навичку, бо дозволяють побачити різні підходи та аргументи.

Критичне мислення – це не тільки корисна навичка, але й спосіб зробити наше суспільство кращим. Коли люди мислять критично, вони приймають обґрунтовані рішення і менше вірять у дезінформацію. Це допомагає розвивати науку, технології та робити життя більш комфортним і безпечним. Крім того, у суспільстві, де поширене критичне мислення, громадяни більш відповідальні та активні, що сприяє загальному покращенню взаємодії між людьми.

Срмакова Ірина Юріївна

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.

Державний біотехнологічний університет

ПРИНЦИПИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ

У сучасному світі, переповненому інформацією, критичне мислення є наріжним каменем ефективної комунікації та прийняття обґрунтованих рішень. Воно дозволяє нам відрізнити факти від вигадок, аналізувати аргументи та формувати власну думку. Розуміння принципів критичного мислення є особливо важливим у контексті швидких соціальних та культурних змін.

Критичне мислення – це не просто аналіз інформації, а цілий комплекс навичок, що включають:

- Аналіз джерел інформації: оцінка достовірності джерела, виявлення упередженості, перевірка фактів.
- Ідентифікацію аргументів: визначення ключових тверджень та доказів, що їх підтверджують.
- Оцінку логіки міркувань: виявлення помилок у міркуванні, таких як узагальнення, помилкові аналогії чи причиново-наслідкові зв'язки.
- Розгляд альтернативних точок зору: здатність бачити проблему з різних ракурсів.
- Формулювання власної позиції: обґрунтування власного висновку на основі зібраної інформації.

Критичне мислення важливе в сучасному контексті тому що щодня ми стикаємося з величезним потоком інформації і критичне мислення допомагає нам відфільтрувати важливе від другорядного. У сучасному світі часто використовують маніпулятивні прийоми, щоб вплинути на нашу думку. Критичне мислення допомагає нам розпізнавати ці маніпуляції. Суспільство постійно змінюється, і критичне мислення дозволяє нам адаптуватися до нових

умов та приймати обґрунтовані рішення. В умовах глобалізації ми взаємодіємо з людьми з різних культур, що мають різні погляди. Критичне мислення допомагає нам вести конструктивний діалог та розуміти інші точки зору.

Розвиток критичного мислення – це інвестиція в майбутнє. Воно допомагає нам стати більш освіченими, критичними та незалежними мислителями. У сучасному світі, де інформація є потужним інструментом, здатність критично мислити є необхідною умовою успіху.

Козлов Юрій Юрійович

Державний біотехнологічний університет

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

СТВОРЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ТА ЛЮДСЬКИЙ ПРОГРЕС

Цінність – соціально-філософська категорія, що позначає позитивне чи негативне значення явищ природи, продуктів суспільного виробництва, форм суспільної організації, історичних подій, моральних учинків, духовних витворів людства, окремого суспільства, народу, соціальної групи чи особи на конкретному етапі історичного розвитку. Поняття «цінність» відображає один із найсуттєвіших моментів практичної взаємодії людини з навколишнім середовищем та іншими людьми [1, с. 90]

Виробляючи, тобто створюючи цінності, відмінні від тих, які надавала йому в готовому вигляді природа, звільняючись таким чином від хватки природи, людина творить свою власну долю. Вона створила свій, людський спосіб життя, незалежність якого від сліпих і стихійних сил природи стає прямо пропорційною мірою перетворення природи і тим самим віддалення від неї.

Людина виявляє себе насамперед у світі створених нею цінностей, у так званій «другій природі», яку вона створює не всупереч природі і не за її межами, а у її рамках. Наявність другої природи неважко довести. Вся створена людиною цивілізація є результатом його пізнавальної та практичної діяльності, що долає опір первозданної природи. Це і становить «другу природу», другий світ людини. Його можна назвати «не-природою», штучним світом, оскільки його існування немислимо без людини, без її теоретичної та практичної діяльності. Це втілення її шляху від невігластва до пізнання, від страху до дії. Це людський прогрес, здійснений протягом століть шляхом численних накопичень у межах складного та суперечливого процесу, в якому переплітаються перервності та безперервності. Це світ цінностей. А буття людини і можливе лише в цьому світі цінностей.

Створення цінностей, як і оцінка чи визначення цінностей, є інституювання певних смислів і значень у світі, в якому людина живе, так само як вироблення або фіксація критеріїв і норм людської поведінки. Генезис цінностей вимагає глибокого теоретичного та практичного аналізу. Якби цінності були абсолютними, людська діяльність виявилася б по суті поза прогресом.

Література

1. Казьмірик С. М. Цінності та їх класифікація в аксіосфері людини. Наукові праці. Педагогіка. Випуск 197. Том 209. 2012. С. 90-92.

Косоротова Дар'я

Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г.
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

**ВИКЛИКИ ПЛИННОЇ РЕАЛЬНОСТІ: ДО ПИТАННЯ СУПЕРЕЧНОСТІ
ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ**

Культурний шок стає все менш поширеним явищем. В епоху інтернету та поширення світом мистецтва, такого як фільми, музика, книги, творчість інфлюенсерів, ми отримуємо багато інформації про цінності різних народів. Більш того, ми починаємо обмінюватися цінностями, у спробах знайти спільні орієнтири, що відгукнуться кожному в різних частинах світу.

Світові бренди, що поширюються на декілька країн, прагнуть зробити свій продукт і його рекламу привабливими для кожного покупця. Щоб і американець, і українець зрозуміли, що велика, святково вбрана машина, що везе кока-колу під новорічну (або різдвяну) музику, – це добре. Це те, що подарує святковий настрій. Так розмивається грань між Різдом і Новим роком у нашій свідомості, між Дідом Морозом і Санта-Клаусом. Якщо всі святкуватимуть зимові свята схожим чином, то і реклама кока-коли торкнеться душі кожного. Компанія отримає прибуток, а наші цінності ще трохи зміняться. Світові бренди також дарують нам спільний одяг, що напряду впливає на кожен наш день. Одяг значно впливає на наше бачення світу, наприклад, отримавши можливість носити зручний і невибагливий одяг, позбавившись від корсетів, які обмежували рухи, жінки отримали змогу бути більш продуктивними та розслабленими. Відтак змінилося і сприйняття жінок у суспільстві, але це вже інша тема.

Так чи інакше, у сучасному світі неможливо сховатися від впливу глобалізації або не стати її частиною. Через розбіжності в моральних нормах процес глобалізації часто призводить до конфліктів – взяти хоча б Гелловін, який старше покоління в Україні рішуче відмовляється приймати, вважаючи беззмістовною концепцію перевдягання у монстрів. Однак обмін культурним досвідом все одно сприяє розвитку держав, оскільки налагоджуються зв'язки.

Ми живемо в унікальний час, і в доповіді про формування сучасних цінностей я не могла не торкнутися цієї теми, хоч її і не було в джерелах, на які я спиралася. Україна може похвалитися унікальним досвідом «антиглобалізації», поверненням до старих традицій і цінностей, а також відродженням та поширенням державної мови. У старих словниках знаходять давно забуті, але споконвічні українські слова, що були знищені колонізатором, як, наприклад, «оник», що означає «нуль». Або повернення до використання фемінітивів, які є абсолютно природними для нашої мови та легко утворюються майже від будь-якого іменника, але були знищені через їхню несхожість на російську. Чим обумовлені такі зміни? Колонізатор тиснув на суспільство, змушуючи людей звертатися до однієї з первісних емоцій – злості. Це призвело до заглиблення в підручники історії з метою зрозуміти: а як так сталося? Таким чином, деколонізація і розрив зв'язків із певною культурою теж можуть бути процесом розвитку. Особливо якщо ця культура несе здебільшого деградацію, самостійно відрізаючи всі зв'язки із цивілізованим світом, користуючись власними нормативами та апелюючи до власної моралі.

Як далеко потрібно копнути? Я почну з промислової революції, коли найбільша цінність того часу – традиційний уклад життя і родинні зв'язки – була поставлена під сумнів. У систему цінностей увірвався страшний і великий «індивідуалізм», оскільки людина отримала змогу виживати без допомоги родини, спираючись лише на власні сили. Крім того, індустріалізація запустила освітній «бум», і обов'язкова освіта дітей стала соціальною нормою. Науково-технічна революція знову перевернула ціннісні орієнтири суспільства. Фізична праця стала менш цінною через автоматизацію, натомість інтелектуальна та креативна праця набувають все більшої пошани. Через зменшення необхідності використання фізичної сили у роботі жінки почали отримувати серйозні посади, ставати дедалі незалежнішими, що суттєво змінило ставлення до них у суспільстві.

I, нарешті, цифровізація. Вона значною мірою вплинула на соціальну відповідальність суспільства. Це стосується як камер у кожному телефоні, що можуть миттєво зробити фото чи відео та поширити інформацію про злочин, так і можливості негайно долучитися до громадського руху, чи то коментар під соціально важливим постом, чи підписання петиції через «Дію», чи кілька гривень, пожертвованих на дрони під час ранкової кави. Цифровізація також значно сприяла розвитку освіти, зробивши можливими онлайн-конференції. Таким чином, харків'яни можуть здобувати освіту під час війни, пандемія COVID-19 також не змогла повністю зупинити людство, а можливість брати участь у конференціях зарубіжних науковців, не покидаючи власного дивану, є взагалі безцінною. В інтернеті зберігається весь світовий запас книг, який доступний нам у будь-який момент.

Чим менше людство переймається питанням виживання, тим більше меншин заявляє про себе і свої потреби. Феміністичний рух – один із найперших і найважливіших прикладів, бо він захищає інтереси буквально половини населення Землі, тож це навіть складно назвати меншиною. Ставлення до жінки в суспільстві за останні два століття зазнало кардинальних змін, але цей процес ще не завершений, і феміністичні рухи продовжують наголошувати на проблемах, що залишилися. Квір-спільнота, рухи на захист расових меншин, рух за права осіб з інвалідністю, бодіпозитив – головний інструмент і зброя кожного з цих рухів — розголос та привернення уваги до проблем. Вони закликають до емпатії з боку більшості. Чим більше минає часу, тим краще суспільство чує тих, хто говорить гучно. Тим більше змінюється сприйняття цих груп, поведінка більшості і навіть законодавство. Одностатеві шлюби, пандуси для людей з інвалідністю, моделі плюс-сайз – усе це поступово входить у наше життя, диктуючи нові правила.

Ми живемо в епоху шалених змін, і багато моральних питань ще постане перед Україною та людством загалом. Актуальність інституту шлюбу, страх перед штучним інтелектом, гуманізм під час війни – ці та багато інших питань ще не раз змінять свідомість і моральні норми людства. Наше завдання, як психологів, підтримувати ті орієнтири, які ми вважаємо раціональними, і робити свій маленький внесок у те, щоб суспільство рухалося в правильному напрямку.

Краснокутська Анастасія

Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Професійне вигорання в педагогічній діяльності виступає не лише фізіологічним чи психологічним станом, але й кризою сенсу, що зумовлює потребу в філософському осмисленні зазначеної проблеми. Це питання відображає глибше суперечності сенсу і цінності діяльності, коли робота перестає бути джерелом самореалізації та перетворюється на джерело виснаження. Втрата сенсу у педагогічній діяльності веде до відчуження, коли покликання стає тягарем, а професійна діяльність – шляхом до виснаження.

Професійна діяльність педагога в усі часи була однією з найбільш емоційно напружених. Це пов'язано з великою кількістю непередбачуваних та неконтрольованих комунікативних ситуацій з нерегламентованим режимом роботи, з високою мірою особистісної відповідальності. Педагоги постійно знаходяться в емоційно насиченій атмосфері під час інтенсивного й тісного спілкування з учнями, батьками, колегами, що призводить до емоційного вигорання.

Термін «професійне вигорання» ввів американський психіатр Дж. Фрейденбергер у 1974 році. Цей термін означає стан емоційного, фізичного та розумового виснаження, який виникає внаслідок тривалого стресу на роботі. Дуже часто люди плутають професійне вигорання з втомою, апатією, лінню, депресією, але все це є ознаками професійного

вигорання. Процес вигорання проходить через кілька етапів, кожен з яких є екзистенційною кризою, що ставить педагога перед питаннями самовизначення. Перший етап, який часто називають «медовим місяцем», характеризується ентузіазмом і вірою в місію педагогіки. Це початковий ідеалістичний період, коли професійна діяльність сприймається як джерело натхнення. Проте з часом педагог стикається з розчаруванням, яке супроводжується емоційною втомою та апатією, – це так звана стадія «нестачі палива». Поступово ідеали блякнуть, а втома і роздратування вказують на відчуття «абсурду», схожого на філософське усвідомлення марності зусиль, що нагадує концепцію «абсурду» Альбера Камю.

Педагог може відчути, як поступово втрачає зв'язок із справжнім змістом своєї роботи, а праця стає автоматизованим процесом, позбавленим автентичного смислу. Хронічні симптоми вигорання, що з'являються на наступній стадії, стають відображенням глибшого відчуження від власної діяльності. Цей процес можна розуміти через феноменологічний підхід як досвід «відчуження», коли праця не приносить радості, а лише виснажує. Людина втрачає зв'язок зі своєю сутністю, особливо в умовах інтенсивного навантаження.

Кризовий етап емоційного вигорання підводить до питання етики в професійній діяльності. Педагогічна праця – це не лише обов'язок перед учнями, але й етичний обов'язок перед самим собою, перед своєю цілісністю та внутрішнім балансом. Усвідомлення своїх емоційних меж і можливостей стає невід'ємною складовою профілактики вигорання, яка передбачає не лише психологічну, але й етичну підтримку педагогів. Адже, підтримуючи своє здоров'я і психологічний стан, педагог може краще допомагати своїм учням і виконувати своє покликання без надмірного виснаження.

Вигорання можна також розглядати як виклик самопізнання та можливість для внутрішньої трансформації. Кожен із кризових етапів відкриває можливість переосмислити своє ставлення до праці, життя і власних пріоритетів. Замість того, щоб бачити в професійному вигоранні лише негативний аспект, варто сприймати цей процес як привід для глибокої рефлексії, повернення до сенсу і цінностей, які можуть надати нову мотивацію та сили для подальшого розвитку.

Процес вигорання проходить через кілька стадій: від початкового ентузіазму та задоволення роботою до хронічного виснаження та розвитку серйозних фізичних і психологічних проблем. На кожній стадії виникають нові ознаки, що вимагають уваги і втручання. Важливо не лише усвідомлювати ризики професійного вигорання, але й впроваджувати профілактичні заходи, які допоможуть підтримувати емоційний і фізичний стан педагогів. Це може включати збалансоване навантаження, психологічні тренінги, хобі та особистісні інтереси, а саме головне відпочинок. Впровадження цих заходів може суттєво знизити ризик професійного вигорання, підвищити ефективність роботи педагогів і поліпшити їх загальне самопочуття.

Куций Данило Максимович

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.

Державний біотехнологічний університет

ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ СТОЇКІВ ТА «БІЙЦІВСЬКОГО КЛУБУ» ДЛЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У світі, де соціальні мережі диктують ідеали, а очікування часто перевищують реальність, сучасна молодь може знаходити розраду у мудрості древніх стоїків і бунтарській філософії "Бійцівського клубу".

Стоїцизм, започаткований ще в давнину, пропонує ідеї, які звучать як мудрість кризь віки. Стоїки, такі як Епіктет, Сенека і Марк Аврелій, навчали прийняттю речей, які ми не можемо змінити, фокусуючись на внутрішній силі і мудрості. Для сучасної молоді, яка стикається з постійними стресами, очікуваннями і невизначеністю, стоїчні принципи можуть стати джерелом внутрішнього спокою. Стоїцизм пропонує інструменти для боротьби зі

страхами і стресами, нагадуючи, що єдине, над чим ми маємо справжню владу це наші власні реакції і дії. Філософія "Бійцівського клубу", популяризована через однойменний роман Чака Паланіка і фільм, зображує бунт проти конформізму та пошук справжньої ідентичності. В епоху, коли маркетингові кампанії переконують молодих людей у тому, що щастя можна купити, "Бійцівський клуб" викриває порожнечу матеріалізму. Головний герой, відчуваючи порожнечу свого життя, створює альтернативне "Я", що підриває звичні соціальні структури. Ця історія резонує з сучасною молоддю, яка шукає глибші сенси та прагне знайти справжнє "Я" у світі фальшивих ілюзій. Ідеї стоїків і філософія "Бійцівського клубу" здаються на перший погляд протилежними: одна філософія пропонує внутрішній спокій, а інша - активний бунт. Однак, в їх поєднанні, на мій погляд, народжується нова форма мудрості. Сучасна молодь може черпати із стоїцизму здатність приймати речі такими, які вони є, а з "Бійцівського клубу" - прагнення діяти та шукати істину. Ця синергія може допомогти нам знаходити внутрішню силу і одночасно не боятися ставити під сумнів те, що нав'язується. Сучасна молодь виростає у світі, де зміни відбуваються з неймовірною швидкістю, і старі інститути часто не можуть надати відповідей на нові виклики. У цьому контексті ідеї стоїків та філософія "Бійцівського клубу" стають маяками мудрості і надії. Вони можуть навчити молодих людей знаходити силу в собі, бути стійкими перед обличчям випробувань і не боятися ламати шаблони.

Таким чином, поєднуючи древню мудрість і сучасний бунт, молодь може створювати новий філософський підхід до життя, який допоможе орієнтуватися у складному світі. Ідеї стоїків і філософія "Бійцівського клубу" можуть стати дороговказом на шляху до справжньої ідентичності та внутрішнього миру.

Мелікян Сабіна,

Андрієнко Катерина

Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У КЛАСИЧНІЙ, НЕКЛАСИЧНІЙ ТА ПОСТНЕКЛАСИЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Питання, що таке істина, залишається одним із сенсоутворюючих у сучасному філософському дискурсі, продовжуючи хвилювати мислителів, як і в часи Античності. Істина як філософська категорія створювала простір, де були артикульовані питання, пов'язані з розумінням світу, людини та їхнього спів-буття. Різні епохи та філософські школи формулювали власні патерни, які визначали ставлення до істини, проте останні не залишалися незмінними, що дозволяє говорити про обґрунтування істини в контексті класичної, некласичної та постнекласичної парадигм.

Проблема істини як одне з фундаментальних питань філософського знання в межах класичної філософії репрезентується як об'єктивне та універсальне поняття, яке можна обґрунтувати за допомогою логічного аналізу. Інакше кажучи, істина може бути досягнута через інтелектуальні зусилля. Для класичної філософії істина є об'єктивним, універсальним і незмінним явищем. Цей підхід до розуміння істини відображають праці філософів періоду високої класики епохи Античності – Платона й Аристотеля. Так, для Аристотеля істина є відповідністю між думкою та дійсністю. Це класичне визначення стало одним із найвпливовіших у філософії й є засадничим для розуміння істини в межах класичної філософії. Прикладом репрезентації істини в межах класичної парадигми знання є знаменитий принцип Р. Декарта «*cogito, ergo sum*» («Я мислю, отже, я існую»). Філософ стверджував, що раціональне мислення веде до незаперечної істини. Ця ідея стала провідною для формування непорушної віри в можливість отримання повного й об'єктивного знання, незалежного від суб'єктивних чинників.

У працях представників некласичної філософії (Ф. Ніцше, Е. Гуссерль, М. Гайдеггер) істина вже не є абсолютною, а розуміється як результат взаємодії людського досвіду та

свідомості. Так, для Ніцше істина – це ілюзія, а для Гайдеггера вона має часову й контекстуальну природу. Істина набуває історичної та суб'єктивної конфігурації. Проте джерело істини залишається досяжним для людини, яка прагне її віднайти.

Постнекласична філософія була спровокована змінами, які переживала спільнота у 2-й половині ХХ ст., коли змінився вектор досліджень. Єдина методологія втрачається, і виникає плеяда шкіл, які доповнюють одна одну у прагненні знайти відповіді на глибинні філософські питання, у тому числі й осмислити сутність та можливість істини. У філософії постмодернізму (Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Делез) істина втрачає статус універсального принципу, проголошується відмова від метанаративів та претензій на абсолютне знання. Вказується на залежність істини від мови, влади та соціальних відносин: відтепер релятивізм постає основним підходом до знання. У рамках цього підходу жодна істина не є остаточною чи незаперечною. Прагматизм і конструктивізм набувають значення альтернативних підходів до розуміння істини (В. Джеймс, Дж. Дьюї, Т. Кун, Ж. Піаже). Істина остаточно постає контекстуальною, змінюючись відповідно до індивідуальних обставин і потреб. Конструктивізм підкреслює активну роль суб'єкта у творенні істини. Відтепер істина не є пасивним відображенням зовнішнього світу, а виступає результатом процесу конструювання реальності. Цей підхід підкреслює відносність істини, особливо у науковому пізнанні, де парадигми змінюються з часом, породжуючи нові істини.

У сучасній філософії питання істини залишається невирішеним. Класичний підхід, що наголошував на об'єктивності та універсальності істини, поступився місцем постнекласичній концепції, яка підкреслює відносність, контекстуальність та суб'єктивність істини. В епоху постмодерну істина стала більш динамічною категорією, яка піддається постійному переосмисленню та перегляду. Сучасна філософія продовжує досліджувати різні підходи до розуміння істини та шукає шляхи інтеграції класичних, некласичних і постнекласичних концепцій в єдине цілісне бачення цього складного явища, що є відповіддю на виклики сучасності. Ми погоджуємося, що «ідеться про новий рівень діалогу суспільства й філософів у сучасному глобалізованому світі для вирішення нагальних проблем людства. Подальший аналіз цих змін дозволить не лише простежити подальший шлях трансформації філософії, але й надасть можливість виробити найбільш сприятливі механізми взаємодії філософської спільноти та соціуму» [1, с. 90].

Отже, у сучасній філософії істина продовжує залишатися багатовимірним феноменом, що потребує глибокого переосмислення. Зміна парадигм від класичної до постнекласичної філософії демонструє еволюцію розуміння цього поняття, від універсальної та об'єктивної істини до відносної, суб'єктивної та контекстуальної. Постмодернізм надав нові виклики в дослідження цього питання, підкресливши важливість соціальних, мовних та культурних факторів у формуванні істини. Однак це не означає остаточного заперечення можливості пізнання, а радше надає нові потужні можливості до обґрунтування нових шляхів до її осмислення. Сучасний філософський дискурс спрямований на інтеграцію різних підходів, що дозволяє продовжувати пошук істини в її множинності та динамізмі.

Література

1. Пилипенко С. Г. Академічність і публічність як модуси поширення філософського знання в умовах сучасності. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. 2019. Вип. 2 (86). С. 83–91.

Павелко Даниїл Геннадійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.
Державний біотехнологічний університет

СЕНС ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФСЬКОМУ ОСМИСЛЕННІ

В чому сенс життя? Над цим питанням задумувались і задумуються й далі, мабуть всі. Питання про сенс життя людини - це ключова світоглядна проблема розпочинаючи з тих пір, відколи людина стала розумною, аж до нашого часу. Кожен з нас хоча б раз у житті стикався з цим, намагаючись знайти відповідь. Особливо часто такі питання постають перед людиною, коли вона міркує над життям і смертю. Від його вирішення залежить спрямованість соціальної діяльності людини. Хтось вважає за сенс життя - залишити за собою потомство, хтось приймає за сенс життя просто якимось прожити його.

Протягом своєї довгої історії філософія надала багато можливих відповідей на питання про сенс життя, кожна з яких має свій сенс. Можливо, відповідь залежить від того з якої точки зору розглядати це питання. Це може бути позиція щодо духовності, моралі, безсмертя, підсвідомість, сила, самовдосконалення. Однак єдиний сенс для всіх людей народів не знайти, бо поряд із загальнолюдськими, вічними істинами в йому є щось спецефічне.

Сократ вважав, що сенс життя полягає в поліпшенні своєї душі, адже саме це дозволить пройти земний шлях з гідністю і без злих помислів. Аристотель радив стати щасливою людиною. Він вважав, що метою всієї людської діяльності є щастя (eudaimonia), яке виражає сутність кожної людини. Антисфен і Діоген із «Синопису» погоджувалися з Аристотелем, тільки слово «щастя» було замінене словом чеснота. За вченням мислителів, чеснота — це вміння задовольнятися дрібницями й уникати зла. Епікур стверджував, що сенс людського існування полягає в тому, щоб жити життям богів: жити десь в затишному місці, з коханими, мати прості радощі і не втручатися в політичну ворожнечу. Склавши найбільш відомі філософські гіпотези про сенс життя можна узагальнити все до єдиної думки, що сенс життя полягає в шляху до особистого вдосконалення (успіху), тобто в постійному потоці життя в якому людина постійно самовдосконалюється. В цьому потоці людина проживає життя, залишає потомство, самовдосконалюється, виповнює свої мрії, що в комплексі робить людину щасливою.

Тобто сенс життя тим чи іншим чином полягає або відноситься до набуття щастя в житті. Щастя — психоемоційний стан цілковитого вдоволення життям; відчуття радості, приємних емоцій та задоволення життям. Це визначення досить схоже з успіхом. Набутий людиною успіх стає великим збудником нової енергії, необхідної для нових досягнень. Людина, повинна постійно йти до нових досягнень задля поповнення енергії. Успішним досягненням можна вважати взаємне порозуміння в сім'ї, вдаль прогулянку у хорошу погоду або легкий робочий день і так далі.

Після всього сказаного можна підвести підсумок, що сенс життя кожної людини унікальний і неповторний, як і її життя, що може постійно змінюватись і переоцінюватись.

Самкова Катерина Владиславівна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Глобальні проблеми сучасності охоплюють широкий спектр питань, що впливають на все людство та його майбутнє. Ці проблеми виявляються у різних сферах: від екології та демографії до економіки, соціальних відносин та безпеки. Виникнення глобальних проблем пов'язане з посиленням впливу людини на природу та суспільство, зростанням чисельності населення, науково-технічним прогресом та економічною глобалізацією. У доповіді матиме місце ключові проблеми, з якими стикається світ у XXI столітті.

1. Російська війна

Росія порушила в 2014 році територіальну цілісність захопивши Крим та окремі території Луганської і Донбаської області. А у 2022 році здійснилась повномасштабна військова агресія проти нашої України з боку Росії, яка триває до тепер.

2. Збройні конфлікти й міжнародна безпека

Незважаючи на розвиток міжнародного права та миротворчі зусилля, у світі продовжують існувати численні збройні конфлікти. В результаті гинуть люди, руйнується інфраструктура та дестабілюються цілі регіони.

•Тероризм : Тероризм є однією з головних загроз міжнародній безпеці. Такі терористичні організації, як Аль-Каїда та ІДІЛ, прагнуть поширювати екстремістські ідеї через насильство та зловживання, загрожуючи безпеці держав та населення.

3. Екологічні кризи

Екологічна ситуація на планеті викликає серйозне занепокоєння. Наслідки нерационального використання природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища та глобальне потепління впливають на всі аспекти життя людей. Основні екологічні проблеми включають:

•Глобальне потепління та зміна клімату : Викиди парникових газів внаслідок спалювання викопного палива призвели до значного підвищення температури на Землі. Ця зміна клімату створює екстремальні погодні явища — урагани, посухи, повені — які зараз завдають величезної шкоди екосистемам і людському життю. Глобальне потепління також загрожуює біорізноманіттю, приводячи до зникнення багатьох видів.

•Забруднення навколишнього середовища : Антропогенні викиди забруднюючих речовин, таких як пластик, важкі метали та хімічні сполуки, суттєво погіршили стан води, повітря й ґрунт. Особливу загрозу становлять пластикові відходи, які забруднюють океани, вбиваючи морську фауну.

•Змінення природних ресурсів: постійне використання невідновлюваних ресурсів, таких як нафта, газ і вугілля, призводить до їх виснаження. Водночас дефіцит прісної води стає все більш серйозною проблемою, особливо в густонаселених районах.

4. Демографічна проблема

Зростання населення Землі пов'язане з багатьма викликами для сучасного суспільства. За оцінками ООН, населення світу може досягти 10 мільярдів осіб до 2050 року. Це створює значні труднощі в забезпеченні продовольством, водою та житлом, особливо у країнах, що розвиваються.

•Перенаселення та урбанізація : Швидке зростання чисельності населення в країнах Африки, Азії та Латинської Америки причиною перенаселення, місто де інфраструктура не справляється з навантаженням. Це веде до зниження умов життя, підвищення рівня безробіття та соціального напруження. Прикладом перенаселення та урбанізації в Африці можна назвати Нігерію, яка стикається з одними із найгостріших проблем, пов'язаних із швидким зростанням населення та некерованою урбанізацією.

5. Соціальна, економічна нерівність і бідність

Нерівність в рівні життя між країнами і всередині країни залишається однією з головних глобальних проблем. Незважаючи на загальний ріст світової економіки, розрив між багатими і бідними продовжує зростати.

•Бідність : Понад 600 мільйонів людей продовжують жити за межею бідності. У країнах, що розвиваються, значна частина населення не має доступу до чистої води, їжі, охорони здоров'я та освіти.

•Гендерна нерівність : Жінки та, як і раніше, стикаються з дискримінацією у доступі до освіти, праці та участі у політичному житті, що уповільнює прогрес у суспільстві.

6. Збройні конфлікти й міжнародна безпека

Незважаючи на розвиток міжнародного права та миротворчі зусилля, у світі продовжують існувати численні збройні конфлікти. В результаті гинуть люди, руйнується інфраструктура та дестабілюються цілі регіони.

•Тероризм : Тероризм є однією з головних загроз міжнародній безпеці. Такі терористичні організації, як Аль-Каїда та ІДІЛ, прагнуть поширювати екстремістські ідеї через насильство та зловживання, загрожуючи безпеці держав та населення.

7. Охорона здоров'я та пандемії

Глобальні проблеми охорони здоров'я стали особливо очевидними у ході пандемії COVID-19, яка торкнулася всіх країн світу. Поряд із інфекційними захворюваннями, важливою загрозою для захворювання залишаються хронічні хвороби.

•Пандемії : Інфекційні захворювання, такі як COVID-19, віспа та ВІЛ/СНІД, продовжують погіршувати життя мільйонів людей. Стрімке поширення інфекційних захворювань у глобалізованому світі вимагає від міжнародної спільноти спільних зусиль для запобігання новим епідеміям.

•Недолік поширення медичної допомоги : У багатьох країнах, особливо в Африці та Азії, рівень охорони здоров'я залишається низьким, що загострює проблеми з хворобами. Нестача кваліфікованого персоналу, обладнання та лікарів заважає багатьом людям отримати доступ до лікування.

Ці глобальні проблеми вимагають скоординованих дій на всіх рівнях - від урядів країн до міжнародних організацій та шкільних товариств. Вирішення цих питань є ключовим для розвитку планети.

Смородько Павло Володимирович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.
Державний біотехнологічний університет

ІМРЕ ЛАКАТОС – ОДИН З ВИДАТНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ПОСТПОЗИТИВІЗМУ

Імре Лакатос був видатним філософом науки, який зробив значний внесок у розвиток критичного раціоналізму та методології науки. Народився у 1922 році в Угорщині, він пережив складне дитинство під час Другої світової війни, втративши матір і бабусю в Освенцимі. Щоб уникнути переслідувань, Лакатос двічі змінював прізвище – спершу з єврейського Ліпшиць на угорське Мольнар (Мельник), а потім, коли Угорщина стала комуністичною державою, на більш "пролетарське" прізвище Лакатош (Столяр). Після війни він зайняв високий пост в Міністерстві освіти Угорщини, але в 1949 році був заарештований за "ревізіонізм" і провів три роки в таборі. Внаслідок Угорської революції 1956 року йому вдалося уникнути повторного арешту і емігрувати до Англії, де він викладав у Кембриджі та Лондонській школі економіки, яка тоді була центром філософії критичного раціоналізму під керівництвом його наставника Карла Поппера.

Широку популярність Лакатосу принесла докторська дисертація "Есе про логіку математичного відкриття", на основі якої була написана книга "Докази і заперечення". Вона стала новаторським поглядом на математичне знання як процес гіпотез та спростувань, віддаляючись від класичного розуміння математики як зібрання абсолютних істин. Лакатос продовжив розвивати цю ідею в ряді статей, де формував нове підґрунтя критичного раціоналізму, створюючи концепцію науково-дослідницьких програм. Відповідно до цієї концепції, науковий розвиток – це не просте накопичення фактів, а складний процес конкуренції між дослідницькими програмами, перемога яких залежить не стільки від доказів, скільки від їхньої евристичної сили та продуктивності.

Лакатос залишив вагомий слід у філософії науки завдяки своєму яскравому літературному стилю, що вирізнявся афористичністю та інтелектуальною сміливістю. Його праці не лише інтелектуально збагачували філософів, але й створювали естетичне враження, завдяки чому його ідеї користувалися попитом і за межами академічних кіл. Сьогодні його ідеї займають важливе місце в історії філософії науки, і хоча вони піддаються критиці, досі залишаються джерелом натхнення для багатьох науковців.

Концепція Імре Лакатоса стосовно науково-дослідницьких програм є революційною для філософії науки, оскільки пропонує альтернативний підхід до пояснення того, як розвиваються наукові теорії. На відміну від більш лінійного підходу Карла Поппера, який акцентував на фальсифікації окремих теорій, Лакатос наголошує на складній структурі наукових досліджень, де теорії розвиваються всередині довготривалих програм, що мають спільне «жорстке ядро».

Основні постулати цієї концепції:

1. Жорстке ядро і захисний пояс. Жорстке ядро – це сукупність базових припущень, які формують основу дослідницької програми і не піддаються фальсифікації. Ці основні постулати залишаються незмінними, тоді як «захисний пояс» включає додаткові гіпотези та припущення, які можуть коригуватися і замінюватися для адаптації до нових експериментальних даних.

2. Прогресивний та дегенеративний розвиток. Лакатос стверджує, що наукові програми можуть розвиватися прогресивно або дегенеративно. Програма є прогресивною, якщо нові модифікації (гіпотези) створюють успішні передбачення і розширюють пояснювальну силу програми. Якщо ж програма не продукує нових передбачень або починає втрачати пояснювальну силу, вона стає дегенеративною, що може призвести до її заміни іншою програмою.

3. Евристика як методологічний інструмент. Лакатос розрізняє два види евристики – позитивну та негативну. Негативна еристика визначає, що жорстке ядро не повинно змінюватися, а позитивна еристика допомагає дослідникам розробляти гіпотези у межах програми, спрямовані на пояснення нових феноменів.

Таким чином, Лакатос створює модель, в якій наукові теорії існують у вигляді структурованих програм, що розвиваються за рахунок розширення захисного поясу, зберігаючи ядро. Цей підхід дозволяє більш гнучко підходити до наукових теорій, не відкидаючи їх за першої ж емпіричної невідповідності.

Концепція науково-дослідницьких програм Лакатоса має значний вплив у різних наукових галузях, де зміни теорій відбуваються не шляхом відмови від старих парадигм, а через поступову еволюцію знань у межах дослідницьких програм:

1. Фізика. Одним із прикладів застосування є дослідження в галузі квантової механіки. Замість того щоб відкидати квантову теорію через певні невідповідності з експериментальними даними, науковці розробляють додаткові гіпотези та модифікації (наприклад, концепцію суперпозицій і квантової запутаності), зберігаючи основне «жорстке ядро» квантової теорії.

2. Космологія. Дослідницька програма, що пояснює походження та еволюцію Всесвіту, також використовує принципи Лакатоса. Наприклад, моделі темної матерії та темної енергії слугують як елементи захисного поясу в програмі, яка має на меті пояснити спостережуване розширення Всесвіту. Хоча прямого підтвердження існування темної матерії немає, концепція дозволяє зберегти жорстке ядро космологічної теорії.

3. Біологія. Еволюційна біологія є прикладом програми, де постулати Дарвіна слугують жорстким ядром, а захисний пояс включає численні теорії про механізми мутації, генетичного дрейфу та інші, що доповнюють загальну теорію еволюції, зберігаючи її основні положення.

4. Соціальні науки та економіка. У соціології та економіці дослідницькі програми Лакатоса застосовують для пояснення довготривалих тенденцій та складних соціально-економічних явищ, таких як цикли економічного зростання чи соціальні зміни. Жорстке ядро теорії, скажімо, ринкової економіки зберігається, тоді як окремі гіпотези можуть змінюватися, щоб пристосуватися до нових соціальних чи політичних умов.

Філософська концепція Імре Лакатоса дала науковцям новий інструмент для розуміння динаміки наукових змін. Його модель дозволяє дослідникам не тільки уникати безкінечної фальсифікації, а й створювати стійкі наукові програми, які можуть еволюціонувати. Це допомагає зрозуміти, чому певні теорії залишаються домінуючими навіть у разі значних

експериментальних невідповідностей. Завдяки Лакатосу наука розглядається як динамічний процес, що містить внутрішню логіку розвитку.

Література

1. Історія філософії: навчальний посібник / Салій А. В., Зінченко Н. О., Біланов О. С. – Полтава: Дивосвіт, 2018. – 192 с.

2. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. – 440 с.

Тоберт Олександр Юрійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ЕТИКА В ЕПОХУ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Технологічний прогрес, що супроводжує людство протягом останніх десятиліть, значно змінив не лише спосіб нашого життя, але й самі основи філософських рефлексій про моральність та етичні цінності. Технології стали невід'ємною частиною повсякденного існування, впливаючи на такі сфери, як комунікація, медицина, економіка та освіта. У цих нових умовах виникає необхідність переосмислити поняття моральної відповідальності, свободи, приватності та людської автономії. В умовах цифрової епохи нові етичні дилеми вимагають адаптації філософських систем до реалій, які швидко змінюються.

Сучасні технології, такі як штучний інтелект, біотехнології, великі дані та соціальні мережі, не лише розширюють межі людських можливостей, але й створюють нові етичні дилеми. Одним із найскравіших прикладів є технологія редагування геному, яка відкриває шлях до так званої "генної інженерії людини". Науковий прорив у цій галузі ставить перед філософами питання про межі людської природи: чи має людина моральне право втручатися у процеси еволюції та змінювати власний генетичний код? Противники генної інженерії стверджують, що такі дії загрожують розірванням фундаментальних зв'язків між природою та людиною, а також можуть призвести до непередбачуваних наслідків для суспільства.

Ще однією проблемою є використання штучного інтелекту (ШІ) в різних сферах життя. ШІ здатен приймати рішення автономно, що піднімає питання відповідальності: хто повинен нести відповідальність за помилки машин, особливо якщо вони призводять до шкідливих наслідків для людей? Це питання є особливо актуальним у сфері військових технологій, де автономні бойові дрони можуть здійснювати атаки без втручання людини. У цьому контексті постає необхідність розробки нових етичних рамок для використання таких технологій.

Біоетика є одним із центральних напрямів сучасних філософських рефлексій, пов'язаних із розвитком технологій. Генна інженерія, штучні органи та трансплантація, репродуктивні технології та евтаназія ставлять перед людством складні етичні питання. Чи можемо ми вважати морально виправданим втручання в природні процеси задля покращення якості життя? З одного боку, біотехнології відкривають нові горизонти у лікуванні невиліковних хвороб, покращенні здоров'я та збільшенні тривалості життя. З іншого боку, такі втручання можуть призвести до нерівності, оскільки доступ до новітніх медичних технологій часто обмежується фінансовими можливостями окремих людей та країн. Проблема нерівності в доступі до медичних інновацій також викликає питання справедливості. Етика повинна зосередитися на тому, як забезпечити рівний доступ до біотехнологій для всіх соціальних груп, що особливо актуально в контексті глобальної пандемії COVID-19. Питання вакцинації та доступу до медичних ресурсів стали показовими прикладами того, як технологічний прогрес може посилювати або, навпаки, вирішувати проблеми соціальної нерівності.

Штучний інтелект вже змінив багато сфер нашого життя, і це тільки початок. Однією з найбільш обговорюваних тем є вплив автоматизації на ринок праці. Автономні системи здатні виконувати складні завдання, що раніше вимагали людської участі. З одного боку, це може

підвищити продуктивність і зменшити кількість помилок. З іншого боку, автоматизація може призвести до масового безробіття та соціальної нерівності. Філософська етика повинна вирішувати питання про те, як інтегрувати ШІ в суспільство без негативних соціальних наслідків.

Окрім того, штучний інтелект викликає питання про соціальну взаємодію та етичність алгоритмів, які керують нашими цифровими світами. Алгоритми, що використовуються соціальними мережами, часто формують інформаційне середовище користувачів, маніпулюючи їхніми уподобаннями. Це призводить до так званих "інформаційних бульбашок", коли люди опиняються в середовищі, де їм показують лише ті дані, які підтверджують їхні вже сформовані переконання. Це може сприяти поляризації суспільства та втраті здатності до критичного мислення.

Розвиток інформаційних технологій призвів до того, що питання захисту приватності набуло особливого значення. У цифровому світі кожен наш крок залишає слід, який може бути використаний корпораціями або урядами для контролю та маніпуляцій. Великі корпорації збирають та аналізують дані про користувачів, створюючи докладні профілі кожної особи, що дає їм можливість впливати на поведінку людей, їхні покупки, політичні уподобання та навіть особисті стосунки. Окрім того, технології спостереження, такі як камери з розпізнаванням обличчя, викликають побоювання щодо контролю за громадянами та порушення їхніх прав на приватність. Уряди багатьох країн використовують такі системи для моніторингу та контролю населення, що може призводити до обмеження свободи слова та переслідування політичних опонентів. Виникає необхідність вироблення нових етичних стандартів для захисту приватності у цифрову епоху. Важливою стає розробка міжнародних нормативних актів, які б регулювали обробку персональних даних та гарантували їх безпеку. Захист приватності є ключовою умовою збереження свободи та автономії особистості в умовах глобальної цифровізації.

Етика в епоху технологій вимагає постійного переосмислення традиційних цінностей. Філософи та етики повинні шукати нові шляхи адаптації моральних принципів до реалій, в яких цифрові технології стають дедалі впливовішими. Важливим завданням для майбутньої етики є пошук балансу між розвитком технологій та збереженням людських цінностей. Це включає не лише захист прав особистості, але й питання екологічної відповідальності, соціальної рівності та етики штучного інтелекту.

Швидкий розвиток технологій створює нові дилеми, які вимагають як критичного осмислення, так і розробки нових етичних парадигм. Філософська рефлексія щодо цих проблем має ключове значення для формування етики майбутнього, яка буде здатною адекватно реагувати на виклики сучасності.

Тронько Сергій Тарасович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

ІМПРЕ ЛАКАТОШ ТА ЙОГО ВНЕСОК У НАУКОВУ ТЕОРІЮ

Постпозитивізм це термін який не має загальноприйнятого й однозначного визначення. Найчастіше під цим терміном розуміють низку теорій в різних галузях, таких як теорія свідомості, епістемологія, наука філософії та інші. Під суттю постпозитивізму найчастіше розуміють спроби перегляду деяких базових положень і принципів логічного позитивізму.

Однією з ключових подій, яка вплинула на появу нового напрямку, стала публікація англійською мовою книги Карла-Раймунда Поппера «Логіка наукового дослідження» 1959 року. В ній автор обговорює принцип фаліблізму, відповідно до якого, будь-яке наукове знання може бути помилковим і тому завжди є гіпотетичним. Ріст наукового знання відбувається за допомогою висування й критики гіпотез, їх фальсифікацій. Таким чином, К.-Р. Поппер вводить правило фальсифікування, згідно з яким теорія є науковою коли допускає

можливість власного спростування, тобто існування таких фактів, які не можна пояснити в рамках даної теорії. В пізнішій праці «Об'єктивне знання» 1972 року К.-Р. Поппер ввів ще одну новацію – теорію «трьох світів», куди увійшли фізичний світ, світ об'єктивного знання, який включає зміст наукових теорій, світ ментальних феноменів і характеристик.

Концепція «трьох світів» К.-Р. Поппера сильно розійшлась із позицією логічного позитивізму, з його неприйняттям будь-яких не фізичних форм реальності. Тому послідовник К.-Р. Поппера Імре Лакатош запропонував свою, ослаблену версію принципу фальсифікування. І. Лакатош говорить, що жодна наукова теорія не виникає одночасно, а проходить кілька етапів свого становлення. Для теорій, що знаходяться в процесі розвитку він вводить поняття науково-дослідної програми, у якій є внутрішнє ядро або «тверде ядро теорії», куди входять фундаментальні, ще не спростовані положення теорії. До ядра ні за яких обставин не можна вносити зміни. Якби нові факти не з'явилися в тій галузі, яку намагається пояснити теорія, ядро змінювати не можна ні в якому разі. Для заборони зміни ядра І. Лакатош пропонує спеціальний термін – негативна евристика. Це такий собі захисний пояс – набір допоміжних гіпотез, які мають захистити ядро програми від критики та деструктивних аргументів. Разом з цим, теорія повинна мати й позитивну евристику. Тобто мати змогу розробляти допоміжні гіпотези, які можуть модифікувати зміст теорії без зміни ядра. Це означає що нові факти органічно входять в базис теорії, не змінюючи основних положень. Іншими словами, позитивна евристика передбачає видозміни в теорії, які є безпечними для «твердого ядра».

І. Лакатош критикував роботи К.-Р. Поппера, вважаючи що той не до кінця подбав про механізм фальсифікацій. А без цього механізму сама ідея принципу фальсифікації може бути знівельована. І. Лакатош вважає, що наука розвивається «програмно» і нічого змінювати не потрібно, а потрібно лише уявити і дотримуватись цих правил. Ще треба розуміти, що сама по собі теорія не «скасовується». Скасувати теорію може тільки інша теорія, сформульована незалежно від першої, тобто теорія-конкурент. Таким чином фальсифікація відбувається не фактами що суперечать даній теорії, а іншою теорією, яка пропонує інший концепт реальності і підтверджується багатьма фактами, при чому в перелік цих фактів входять ті, які спростовують попередню теорію.

Література

1. Постпозитивізм URL: <https://esu.com.ua/article-882799> (дата звернення 28.10.2024)

2. Імре Лакатош URL: https://stud.com.ua/5188/filosofiya/imre_lakatosh (дата звернення 28.10.2024)

Шуміленко Анна Анатоліївна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О. М.
Державний біотехнологічний університет

НАУКОВИЙ РЕАЛІЗМ ТА АНТИРЕАЛІЗМ У СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Науковий реалізм та антиреалізм є фундаментальними філософськими підходами, що визначають наше розуміння природи наукових теорій та їхнього відношення до реальності. Питання про те, чи наукові теорії дійсно описують об'єктивну реальність, чи є лише корисними інструментами для пояснення спостережуваних явищ, залишається відкритим. Обидва підходи мають свої прихильники та критики, що обговорюють можливість існування невидимих об'єктів, таких як атоми та електрони, або ж заперечують реалістичні претензії на істинність наукових теорій.

Науковий реалізм стверджує, що наукові теорії описують світ таким, яким він є насправді. Реалісти вважають, що навіть невидимі об'єкти, як-от атоми чи електрони, що постулюються наукою, дійсно існують. Успіх науки у поясненні та прогнозуванні явищ вважається аргументом на користь того, що наукові теорії наближаються до істини. Прикладом реалізму є сучасна астрономія. Теорія гравітації, запропонована Ісааком

Ньютоном, хоч і була модернізована завдяки загальній теорії відносності Альберта Ейнштейна, все ж таки продовжує пояснювати поведінку великих космічних об'єктів. Хоча сучасні теорії космології передбачають існування темної матерії та темної енергії, які не можна безпосередньо спостерігати, їхня наявність підтверджується через вплив на видимі об'єкти, що, з точки зору наукових реалістів, підтверджує їхнє існування.

Інший приклад наукового реалізму можна знайти у хімії. Атомна теорія Джона Дальтона, яка припускала існування атомів як будівельних блоків матерії, з часом отримала експериментальне підтвердження, хоча на момент її створення атоми залишалися невидимими. Поява нових інструментів, таких як сканувальний тунельний мікроскоп, дозволила спостерігати окремі атоми, що стало важливим підтвердженням реалістичних претензій наукових теорій. Хімічні реакції, будова речовин та їхні властивості тепер успішно пояснюються атомними й молекулярними моделями, що свідчить на користь реалістичного підходу до науки.

Антиреалізм, з іншого боку, заперечує, що наукові теорії можуть претендувати на істинне відображення невидимих об'єктів і процесів. На думку антиреалістів, наукові теорії — це лише корисні інструменти для організації та прогнозування спостережуваних явищ, а не обов'язково відображення об'єктивної реальності. Вони можуть бути замінені новими, більш ефективними теоріями, що, на їхню думку, підкреслює еволюційний характер науки. Класичним прикладом антиреалізму є історія з теорією флогістону. До кінця XVIII століття флогістонна теорія широко використовувалася для пояснення процесів горіння та окислення. Проте з розвитком хімії і відкриттям кисню Антуаном Лавуазьє ця теорія була повністю відкинута. З антиреалістичної точки зору, теорія флогістону була корисною у свій час, але не відображала об'єктивну істину.

Ще один приклад антиреалізму можна побачити в квантовій механіці. Інтерпретація Копенгагенської школи, запропонована Нільсом Бором і Вернером Гайзенбергом, стверджує, що квантові об'єкти не мають визначених властивостей до моменту їх вимірювання. Цей підхід стверджує, що квантова механіка не відображає реальність на мікрорівні, а лише дає змогу прогнозувати результати експериментів. Для антиреалістів це приклад того, як наукова теорія може бути надзвичайно успішною у своїх прогнозах, але не обов'язково описує об'єктивний стан справ.

Науковий реалізм базується на кількох ключових принципах, серед яких — інтерпретація наукових теорій як відображення реальності, успішність у поясненні явищ, метод фальсифікації та важливість емпіричної перевірки. Прихильники реалізму стверджують, що наукові теорії описують не тільки видимі явища, але й невидимі об'єкти та процеси, які справді існують. Успіх теорії, на їхню думку, свідчить про її відповідність реальності, навіть якщо повне розуміння цієї реальності є недосяжним у даний момент. Наприклад, моделі електромагнітних полів, що постулюють існування невидимих полів, підтверджуються через їхні реальні ефекти на матеріальні об'єкти. Реалісти також визнають важливість історичного та соціального контексту у формуванні наукових знань. Вони припускають, що наука розвивається еволюційно, уточнюючи теорії, а не створюючи їх із нуля. Наприклад, хоча теорія Ньютона про гравітацію була замінена теорією відносності Ейнштейна, це не означає, що ньютонівські закони були хибними. Вони залишаються правильними у своєму контексті, але є частиною картини, яку продовжує вдосконалювати наука.

Антиреалісти, з іншого боку, підкреслюють, що наукові теорії не слід розглядати як точне відображення об'єктивної реальності. Вони вважають, що наукові знання мають інструментальну цінність і зосереджуються на здатності теорій пояснювати і передбачати спостережувані явища, не претендуючи на істинність їхньої інтерпретації. Для антиреалістів це доводить, що наука може бути успішною без необхідності відображати справжній стан речей. Антиреалісти також наголошують на тому, що наукові теорії можуть змінюватися разом із розвитком суспільства та технологій, що демонструє їхній контекстуальний характер.

Історія науки рясніє прикладами теорій, які замінювалися новими без втрати їхньої практичної корисності.

Науковий реалізм та антиреалізм пропонують два різних підходи до розуміння науки і її здатності описувати реальність. Реалізм підкреслює, що наукові теорії наближаються до істини через свої успіхи у поясненні та прогнозуванні явищ, тоді як антиреалізм вважає їх корисними інструментами, не обов'язково відображаючи об'єктивну реальність. Обидва підходи дозволяють краще зрозуміти природу наукових знань і виклики, що виникають у процесі дослідження світу. Сучасний розвиток технологій та нові наукові відкриття продовжують ставити запитання щодо можливості наближення до абсолютної істини, надаючи підґрунтя для подальших дискусій між реалізмом та антиреалізмом.

Юрко Павло Юрійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Вступ.

Філософія відіграє важливу роль у розумінні викликів і проблем сучасного світу. Стрімкі зміни в усіх сферах людського життя змушують нас переосмислювати такі фундаментальні питання, як свобода, мораль, справедливість та ідентичність.

Технологічний прогрес та його вплив на людину.

Технологічний прогрес відкриває нові можливості, але водночас піднімає важливі етичні та філософські питання. Одним із ключових аспектів є розвиток штучного інтелекту (ШІ), який має значний вплив на ринки праці, комунікацію та етику. ШІ тепер може виконувати завдання, які раніше вимагали втручання людини, що ставить питання про майбутнє праці та етичні аспекти використання таких технологій [1]. З розвитком технологій також зростає ризик дехуманізації, тобто втрати емпатії та здатності розуміти один одного, які є важливими аспектами людських стосунків. Це викликає занепокоєння щодо того, як технології можуть впливати на соціальні взаємодії та людські цінності.

Глобалізація та ідентичність.

Сучасний світ стає все більш взаємозалежним, що кидає виклик традиційним уявленням про ідентичність. Глобальна культура поширює універсальні цінності, але призводить до втрати національної ідентичності та культурної унікальності. Як зберегти баланс і уникнути втрати національної культурної специфіки? Глобалізація сприяє обміну ідеями та цінностями, але також призводить до культурної уніфікації [2] але також глобальною проблемою для центрів світу стає міграція і вона є новим викликом для суспільств, які повинні знайти шляхи інтеграції різних культур без втрати національної ідентичності. Це майже неможливе завдання, оскільки різні культури дуже відрізняються одна від одної і конфлікти в цьому контексті можна побачити на прикладі конфліктів в Європі .

Екологічна криза і відповідальність.

Загострення екологічних проблем, таких як зміна клімату та забруднення, піднімає питання про відповідальність людини за планету. Наприклад дуже важлива тема на даний момент це екологічна стійкість планети: необхідно переглянути моделі споживання та переосмислити цінності гармонійного співіснування з природою. Нинішні моделі споживання часто призводять до виснаження природних ресурсів, тому необхідно шукати більш сталий підхід, щоб захистити планету від глобального руйнування і забруднення, яке вже не є справою одного-двох поколінь. Але за допомогою іншого погляду на антропоцентризм ми можемо переосмислити роль людини в екосистемах і знайти більш гармонійні способи взаємодії з природою. Але в цьому випадку рівень комфорту, до якого люди давно звикли, швидко похитнеться через кількісні зміни в економіці та суспільному житті.

Мораль та етика в контексті сучасних суспільних проблем.

Сучасні етичні проблеми відображають складність суспільних відносин. Соціальна справедливість - це проблема нерівності та бідності в глобалізованому світі, що піднімає питання: чи може економічний розвиток бути справедливим для всіх? Свобода слова є основною цінністю, але вона повинна бути збалансована з відповідальністю за наслідки своїх висловлювань. Де знаходиться межа між свободою слова та захистом прав інших? Наразі це складно, оскільки людей судять насамперед за законом, а не за мораллю, і щоб досягти успіху в цій сфері, необхідно знайти золоту середину. Моральні дилеми в медицині, такі як аборт і генна інженерія, ставлять перед суспільством нові етичні виклики, які потребують ретельного розгляду [2].

Висновок.

Філософська рефлексія над сучасними проблемами може допомогти нам глибше зрозуміти природу глобальних змін. Окрім розуміння цих питань, важливо також шукати інші шляхи вирішення цих ситуацій для збалансованого розвитку суспільства та особистості в сучасному світі.

Література

1. Техніка і людина: сучасна репрезентація. Режим доступу: <http://filos.dspu.in.ua/index.php/filos/article/view/162>

2. Шаповалова І. В. Мораль як суспільний інститут: проблеми осмислення в системі сучасних соціально-економічних координат. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shapovalova_Iryna/Moral_iak_suspilnyi_instytut_problemy_osmyslenia.pdf

Ярема Владислав Юрійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.

Державний біотехнологічний університет

ФІЛОСОФІЯ ЯК КОНСТАНТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СОЦІУМУ

Філософія завжди була і залишається фундаментом інтелектуальної культури суспільства. Вона впливає на розвиток науки, моральні цінності та соціальну структуру. Філософські концепції проникають у всі сфери людського життя, формуючи не лише особистісний світогляд, але й суспільні парадигми.

Філософія відіграє ключову роль у розвитку суспільства через пошук відповіді на базові питання буття: що таке життя, що є добром і злом, як досягти щастя. Такі теми залишаються актуальними незалежно від історичного періоду чи соціально-економічних умов. Філософські ідеї, висловлені ще в античності, продовжують впливати на сучасні суспільні відносини, науку та культуру.

Одна з ключових функцій філософії полягає в розробці критичного мислення. Сучасний світ, перенасичений інформацією, вимагає від індивідуума здатності аналізувати, інтерпретувати та робити висновки. Критичне мислення, як один з основних елементів інтелектуальної культури, допомагає уникати маніпуляцій та формувати об'єктивне сприйняття реальності. Філософія сприяє розвитку навичок критичного мислення через обговорення суперечливих питань, постановку проблем та пошук раціональних рішень. Таким чином, філософія формує основу для інтелектуальної свободи, самостійного судження та відкритості.

Філософські концепції часто стають джерелом натхнення для наукових відкриттів. Відомі вчені, такі як Ісаак Ньютон чи Альберт Ейнштейн, неодноразово зверталися до філософських питань, шукаючи відповіді на найбільш складні проблеми фізики та математики. Без філософського осмислення, наука залишалася б на рівні прикладних дисциплін, що позбавило б її загальної методології та розуміння фундаментальних принципів. Соціум, в свою чергу, потребує філософських основ для регуляції соціальних відносин. Різні

філософські напрямки, такі як гуманізм, стоїцизм чи утилітаризм, вплинули на розвиток правових систем, моральних норм та соціальних стандартів, що й досі визначають взаємодію людей у суспільстві.

У сучасному світі, де інформаційні технології визначають соціальні процеси, філософія залишається важливим інструментом осмислення нових викликів. Цифровізація та розвиток штучного інтелекту піднімають нові етичні питання, такі як право на приватність, свобода слова, рівність доступу до ресурсів. Філософія допомагає знаходити відповіді на ці питання через аналіз етичних дилем, які виникають у процесі технологічного прогресу. Крім того, цифрова епоха сприяє зростанню потреби у філософських дослідженнях, що стосуються взаємодії людини і технологій. Філософські концепції можуть стати основою для вирішення складних соціально-економічних проблем, зумовлених технологічним розвитком, забезпечуючи гуманістичний підхід до формування суспільства майбутнього.

Філософія також відіграє важливу роль у формуванні етичних стандартів у різних професійних сферах. Наприклад, у медицині філософські принципи допомагають визначити етичні межі втручання в людське життя, а в бізнесі – встановлювати стандарти корпоративної соціальної відповідальності. Філософські дослідження в області штучного інтелекту та робототехніки допомагають розробляти етичні рамки для використання нових технологій, забезпечуючи баланс між інноваціями та захистом прав людини.

Таким чином, філософія є константою інтелектуальної культури соціуму, яка впливає на всі аспекти людського життя – від індивідуального мислення до суспільних процесів. Її значення не обмежується лише історичними чи теоретичними рамками, оскільки вона постійно трансформується відповідно до нових соціальних і наукових викликів. У часи технологічних інновацій та соціальних змін, філософія залишається тим інтелектуальним інструментом, що допомагає людству осмислити себе і своє місце у світі.

СЕКЦІЯ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Андренко Анна Сергіївна

Науковий керівник – ст. викладач Сергієва АВ.

Харківський національний університет радіоелектроніки

ПЕРШИЙ ПІДРУЧНИК «ГРАМАТКА» П. КУЛІША

Багатогранна діяльність П. Куліша охопила літературу, етнографію, філологію, а також педагогічну, перекладацьку та видавничу справи. Головним завданням творчості П. Куліш вважав збереження національних традицій, розвиток рідної мови і культури, утвердження почуття національної самосвідомості, збагачення духовного арсеналу українського народу здобутками світової цивілізації, що привертало увагу біографів й учених.

Дослідження «Граматки» П. Куліша [1], її значення для розвитку української мови та освіти, здійснювали різні науковці. І. Огієнко (митрополит Іларіон), один із найбільш відомих дослідників української мови та її історії, у своїх працях [2] звертав увагу на роль П. Куліша у кодифікації українського правопису та значення «Граматки» в освітньому процесі. В. Шаркань [2] проаналізував морфологічні та словотворчі особливості мови букваря П. Куліша, виявив ті мовні одиниці, які не стали нормативними в сучасній українській літературній мові (ненормативи) на морфологічному та словотворчому рівнях.

Мета нашої роботи: висвітлити роль «Граматки» як першого українського підручника з граматики та значення для розвитку української мови її кодифікації та спроби уніфікації правопису.

«Граматка» П. Куліша – «перший україномовний буквар, за яким українці в підросійській Україні мали можливість навчатися рідною мовою. Виданий в 1857 році в Санкт-Петербурзі, буквар П. Куліша відкрив серію україномовних підручників для початкової освіти, що з'явилися в Східній Україні впродовж 1857 – 1862 років. Обсяг «Граматки»: 149 сторінок; формат 12x18 см; ціна становила 50 копійок. Буквар завоював популярність серед українства і до кінця 1860 року весь тираж (5 тисяч примірників) розійшовся» [4].

Друге видання «Граматки» П. Куліша вийшло у 1861 р. в скороченому вигляді. У передмові до даного видання автор зазначив, що «скрізь по Україні люди заходилися відкривати рідні школи» [5]. Зміст складався переважно з церковних творів, «оскільки тогочасна цензура, насамперед духовна, навряд чи пропустила б інший варіант. Однак ці релігійні мотиви були великої моральної вартості» [5].

Розглянемо структуру «Граматки».

У передмові автор підкреслює важливість вивчення рідної мови.

На 5-6 стор. подається «Азбука», «маленька азбука», «прописна азбука», «стрічна азбука», «крива азбука». З 7 стор. наведені «Правила для учителя», де для вчителів надано опис правописної системи. З 8 до 14 стор. надаються «Склади» розподілені на 12 уроків. З 15 стор. починається «Читання по верхамь», де були надруковані ті ж тексти, але не розбиті на склади.

Навчання християнським чеснотам подано через скорочену Біблійну історію, важливі цитати і псалми із цієї Книги, а також через молитви. З 45 стор. починається «Погляд на Божу правду». З 63 до 78 стор. викладено «Коротеньку священну історію». З 79 до 93 стор. викладено «Коротку науку Християнської віри». На 94 стор. починаються «Пословиці».

З 97 стор. починається «Арифметика», що за формою є початковим підручником з арифметики, де подано назви чисел, правила додавання, віднімання, множення й ділення, а також задачі, що допомагають засвоїти матеріал.

Далі надруковано церковнослов'янські афоризми з Біблії з україномовними коментарями П. Куліша. На 129 стор. починається розділ «Велики слова изъ Письма Святого». З 142 до 145 стор. подано «Молитви».

Далі йде «Слово до письменнихъ» – післямова.

«Граматка» написана новим фонетичним правописом (названий згодом кулішівкою), який впроваджував П. Куліш. Деякі релігійні тексти (молитви, витяги зі Святого Письма, науки Християнської віри) написані церковнослов'янською мовою. Підручник добре проілюстрований. Є три картини на релігійну тематику: зображення розіп'ятого на хресті Ісуса, Ісус Христос на Таємній вечері, Діва Марія з маленьким Ісусом. У кожному розділі виділені заголовні букви, у кінці невеликий малюнок.

Внесок П. Куліша у кодифікацію української мови та уніфікацію правопису є одним із ключових етапів у становленні сучасної української літературної мови. Видана П. Кулішем у 1857 році «Граматка» стала першим підручником української мови, який базувався на нових підходах до правопису. У цій праці П. Куліш прагнув створити основу для навчання грамоти, що було надзвичайно важливим для розвитку національної освіти. «Граматка» також популяризувала його фонетичний правопис серед широкого кола українців. «Кулішівка» і «Граматка» стали основою для подальших реформ українського правопису. Створення першого українського підручника з граматики «Граматки» дало початок процесу уніфікації правопису, вплинуло на майбутні реформи і сприяло зміцненню національної ідентичності через мову. Хоча деякі його ідеї були суперечливими, вони відкрили нові шляхи для розвитку української мови та культури.

Література

1. Повний текст «Граматки» на Вікісховищі. Режим доступу – https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kulish_gramatka_1857.pdf
2. Огієнко Іван (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. Режим доступу – <http://litopys.org.ua/ohukr/ohu.htm>
3. Шаркань В. В. Морфологічні та словотворчі особливості мови Букваря Пантелеймона Куліша (1857) з погляду сучасних норм. Режим доступу – <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/philology/2008/92-79-10.pdf>
4. Граматка (до 160-річчя з часу виходу у світ). Режим доступу – https://dnrb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/Kulish_P.Gramatka-2022.pdf
5. Велет українського слова (до 200-ліття Пантелеймона Куліша): збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Режим доступу – https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722773/1/thesis_2p.pdf

Борюшкін Антон Олександрович

Науковий керівник – канд. соц. наук, доц. Борюшкіна О.В.

Державний біотехнологічний університет

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТСТВА

Студентство це унікальна за своїми характеристиками соціальна мобільна група, метою діяльності якої є засвоєння певних соціально-професійних ролей, підготовка до виконання важливих соціальних функцій: професійних, громадсько-політичних, сімейних тощо. Головним напрямом діяльності студентів безумовно є професійне навчання, розвиток інтелектуального потенціалу, духовне збагачення, а також моральне та фізичне самовдосконалення.

О. Дусавицький розглядає студентський вік як завершальний етап формування особистості, її когнітивних, емоційних, мотиваційних, вольових якостей, а також цивільної позиції та системи цінностей. Саме в рамках даного віку самосвідомість особистості досягає певної зрілості, ієрархія цінностей стає стійкою, поведінка носить не ситуативний, реактивний характер, а навпаки, проактивний, тобто такий, що опирається на усвідомлену відповідальність.

Початковий етап в набутті первинного професіоналізму є ключовим і найчастіше визначальним для подальшого життя людини. Важливою складовою цього етапу є період навчання у вузі, де майбутній фахівець одержує необхідні знання й уміння, знайомиться з одногрупниками та успішними представниками, що вже реалізували себе в обраній професії, уточнює своє первісне уявлення про ту діяльність, якій він вирішив присвятити себе, вступаючи в обраний навчальний заклад. Саме в період студентського життя молода людина повинна розставити пріоритети своїх життєвих цінностей, перевірити себе в різних професійних та соціально значимих рольових ситуаціях. Формування професійної складової Я-концепції, яка необхідна для успішного самовизначення містить у собі як усвідомлювані когнітивні та операціональні компоненти, так і неусвідомлювані цінності і смисли, що надають емоційне забарвлення окремим професійним актам і всій професійній діяльності в цілому, надає суб'єкту можливість сформувати внутрішній образ майбутньої професійної діяльності і можливих способів пошуку місця роботи. Передумовами і стимулами до такої рефлексивної діяльності свідомості і самосвідомості виступають насамперед проблеми, які виникають у майбутнього спеціаліста під час навчання у вузі.

Виділяють декілька важливих проблемних сфер, які сприяють формуванню професійної самосвідомості, а тому й зрілої позиції щодо активності на ринку праці і працевлаштування (А.Юпітов).

Професійна компетентність. На противагу школі, у ЗВО загальноосвітні навчальні завдання стають професійно-орієнтованими, викладання матеріалу відрізняється деталізованою цілеспрямованістю. Із самого початку занять викладання будується на основі особистісно-зацікавленого, активного відношення студента до предметного матеріалу. Взагалі, шкільна робота «на оцінку» замінюється діяльністю по професійній самоосвіті. Нерідко повноцінне сприйняття лекцій, участь у семінарах, практичних заняттях вимагають від студента великої ерудиції, певних умінь.

Стиль навчальної діяльності. Вступивши до ЗВО, учень знайомиться із зовсім новими для нього способами організації навчального процесу, у порівнянні із середньою школою змінюються як форма викладання, так і форма звітності. Теоретичний матеріал викладається на лекціях великими порціями, великій кількості людей; освоєнню практичних навичок виділяється інший час. Таким чином, відсутнє звичне чергування способів діяльності в рамках одного заняття, що допомагає концентрації уваги, що особливо важливо при сприйнятті та осмисленні нової інформації.

Образ професійної діяльності і суб'єктивна концепція професійної підготовки. Абитурієнт, як правило, не має ясного уявлення про роботу, яку він очікує, про її завдання і засоби. Тим більше він виявляється не в змозі оцінити освітню концепцію ЗВО, внесок тієї або іншої залікової дисципліни в її освоєння. Найвний у нього образ професійної діяльності дифузний, неструктурований, багато в чому нереалістичний.

Життєва ситуація і ціннісно-смилова сфера. Навчальна діяльність - тільки одна з багатьох сторін життя студента. У період одержання вищої освіти молодь продовжує свій особистісний ріст, зіштовхується з багатьма проблемами, пов'язаними з її вступом у роль дорослого. Постійне рішення цих проблем вимагає внутрішньої самоорганізації, уміння розподіляти час і сили у вкрай ущільненому режимі, стимулює роботу з виявлення й усвідомлення життєвих пріоритетів, уточненню поточних і перспективних планів.

Найбільш типові з таких життєвих криз (які пов'язані з провідною діяльністю студентів під час навчання) відображають найбільш важливі етапи навчання студентів у ЗВО. Технологія соціально-психологічного супроводу студентів у професійній освіті непогано висвітлена в роботах Е.Зеєра. Він пов'язує вирішення завдань психологічного супроводу з етапами професійного навчання: адаптацією, інтенсифікацією та ідентифікацією.

Початковий етап включає період навчання студента на першому курсі з супроводом кризи очікувань та вимушеною адаптацією. Зіткнення очікувань, що простежується у вчорашніх абитурієнтів щодо обраної професії з навчальним процесом, проживанням у гуртожитку тощо. Цей етап характеризується високими показниками професійних і

навчальних цінностей, які виступають у ролі мотивів, що керують навчальною діяльністю студентів. Професійні цінності та цінності навчання на цьому етапі ще надмірно ідеалізовані, тому що обумовлені скоріше розумінням їх суспільного значення, ніж особистісним усвідомленням, тобто значенням цих цінностей для самого студента, а система мотивації ще не утворює цілісної ієрархічної структури.

Численні дослідження процесу адаптації першокурсників в умовах навчання у виші, дозволяють виділити наступні головні труднощі: переживання, пов'язані з перехідним періодом від шкільного до дорослого життя; невизначеність мотивації вибору професії; недостатню психологічну готовність до самостійного життя, відмову брати на себе відповідальність за власні дії і вчинки; невміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки і діяльності.

Воронянський Юрій Олександрович

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО
СВІТОГЛЯДУ**

Сучасний світ із стрімкими технологічними та культурними змінами породив потребу зрозуміти психологічні основи домінуючого в суспільстві мислення. Один із таких світоглядних напрямків, що здобув популярність в останні десятиліття, є постмодернізм — інтелектуальний рух, який піддає сумніву традиційні уявлення про істину, об'єктивність і цілісність реальності, надаючи значення суб'єктивному баченню та індивідуальним досвідам.

Проблематика аспектів постмодерністського світогляду в контексті психології та соціології розглядається в працях українських дослідників, таких як Ольга Кочубейник, Віра Огорокова, Мирослав Савчин, Микола Слюсаревський, Тетяна Титаренко, Катерина Черемних.

Метою доповіді є короткий розгляд формування світосприйняття через постмодерністський світогляд.

Психологія постмодерністського бачення стверджує, що події у світі не мають «об'єктивного сенсу», адже значення їм надають люди. У цій парадигмі втрачається поняття єдиної істини, оскільки різноманітні тлумачення мають однакову цінність, формуючи наше сприйняття залежно від зайнятих позицій. У відсутності абсолютного сенсу виникає потреба переосмислення моральних стандартів і етичних орієнтирів, які раніше слугували основою для їх розуміння. У постмодерністській парадигмі особливе значення надається індивідуальному досвіду та особистій суб'єктивності, що забезпечує всім точкам зору рівну вагу, звільняючи від необхідності дотримуватися загальноприйнятих чи авторитарних інтерпретацій. Однак така концепція підсилює невпевненість і скептицизм, адже відсутність єдиної реальності може викликати сумніви у правильності власних переконань і виборів, породжуючи екзистенційну тривогу та внутрішні конфлікти.

Постмодернізм заперечує можливість об'єктивного пізнання світу, трактуючи реальність як імітацію, що не підлягає систематизації в межах класичних теорій. Він висуває мережевий підхід до знання, пропонуючи відмову від категорії суб'єкта, вважаючи, що це зменшує суб'єктивність процесу пізнання. Основою стає поняття «епістема» — структура, що описує змінність знання в історичному контексті. З позицій постмодерну об'єктивність досягається не через логіку, а через комунікацію та взаємні домовленості, де інтерсуб'єктивність стає мірилом істини, а методологічний прогрес пов'язується з міждисциплінарністю. У цьому контексті особистість бачиться як гнучка, плинна й багатогранна, без жорсткої детермінованості. Індивідуальність трактують як унікальну, не прив'язану до загальнолюдських цінностей, що призводить до нейтрального ставлення до об'єктивної моралі. Свобода іноді сприймається як безмежна дозволеність навіть у процесах

самореалізації. Такий зсув акцентів впливає на психологію особистості, де множинність поглядів замінює концепцію єдиної істини.

Крім того, постмодернізм піддає сумніву концепцію поступального розвитку та лінійні наративи, замінюючи їх фрагментованими і багатошаровими уявленнями про світ. Це може призводити до дезорієнтації та втрати сенсу, коли люди стикаються з численними, часто суперечливими, перспективами, що змушує їх постійно переосмислювати свою ідентичність.

Зростання медіакультури та мас-медіа, які створюються великими корпораціями, призводить до знеособлення ідентичностей, оскільки вони замінюють індивідуальні переконання масовими стереотипами. Культура, що формується інформаційними гігантами, зводить нанівещь автентичність індивідуального досвіду, зливаючи особисте в узагальнені образи, які втрачають зв'язок з унікальністю. Також постмодерністська недовіра до великих наративів і владних структур розширює скептицизм щодо авторитетів, що, хоч і є реакцією на історичні зловживання владою, сприяє виникненню цинізму та зниженню довіри до усталених джерел знання.

Таким чином, постмодернізм є складною концепцією, що збагачує наше розуміння суспільства, але створює значні психологічні виклики. Усвідомлення цих наслідків дає можливість створити нові інклюзивні наративи, що сприятимуть особистісному зростанню і соціальній єдності. Психологічний вплив постмодернізму спонукає нас задуматися про природу реальності, силу особистого досвіду і значення спільності у формуванні сучасного світогляду.

Одним із ключових понять екзистенційної гуманістичної психотерапії є дихотомія між «змістовним» і «позбавленим сенсу» життям. Змістовне життя має чітку мету і свідоме спрямування, тоді як беззмістовне визначається випадковими обставинами. У стійкому сенсі життя можна бачити результатом усвідомленого вибору й пошуку унікальної стратегії існування. Часто пошук сенсу стає актуальним у ранньому чи пізньому юнацтві, передбачаючи аналіз соціальної дійсності та співставлення її ресурсів із внутрішніми потребами, такими як потреба в досягненнях, здатність до розвитку та необхідні уміння для реалізації життєвих цілей. У системі цінностей людини сенс займає центральну позицію, стаючи основою для визначення життєвих цілей. Безсенсне життя ж схильне до фрагментарності та залежить від зовнішніх умов.

Сьогодні світ, включаючи Україну, переживає постмодерну нестабільність, де хаос і глобальні зрушення впливають на соціум і спосіб життя особистості. Глобалізація та економічні кризи призвели до системного безладу у всьому світовому співтоваристві, що змінило онтологічний сенс нових соціально-економічних і культурних умов та трансформувало особисті смислові уявлення. У такому контексті постає питання взаємозв'язку між об'єктивним сенсом постмодерного світу та суб'єктивними уявленнями й цінностями кожного індивіда. Сконструйована медіахолдингами віртуальна соціальна реальність, впроваджувана в масову свідомість і закріплювана в психології об'єктів впливу, має на меті позбавлення життя реальних сенсів, заміщуючи їх малозмістовними діями для досягнення віртуальних інтересів. Позбавлена орієнтирів маса не в змозі знайти основу для колективної взаємодії і, на відміну від політично організованого суспільства індустріального періоду, не представляє загрози для привілейованої меншості, яка контролює ресурси через економічні та владні інститути.

Висновки.

- Віртуальна реальність постмодернізму: Постмодернізм формує віртуальну реальність, яка базується на невизначеності методологій пізнання та запереченні можливості об'єктивного розуміння світу. Це веде до створення умов, в яких реальні механізми соціальної діяльності стають неясними.

- Контроль владної меншості: Ця віртуальна реальність стає інструментом для владних меншин, які контролюють державні структури та економіку. Вони використовують медіахолдинги для формування і маніпулювання громадською думкою, що унеможлиблює осмислення реальних механізмів соціальної діяльності.

•**Заборона на осмислення:** Через цю конструкцію владна меншість позбавляє більшість громадян можливості адекватно усвідомлювати свої інтереси та організувати колективну взаємодію для їх реалізації. Це підриває основи демократичного суспільства і сприяє підтримці статус-кво.

•**Зміцнення привілейованого положення владних еліт:** Віртуальна реальність служить захистом привілейованого становища владних меншин, оскільки дезорієнтує суспільство і відвертає увагу від справжніх проблем та викликів, що стоять перед більшістю.

•**Психологічні наслідки:** Відсутність можливості для критичного мислення та усвідомлення соціальних реалій веде до колективної апатії та дезінформації, що ускладнює побудову активної громадянської позиції. Виникає ситуація соціальної дезорієнтації, коли індивіди не можуть чітко розрізнити реальність від ілюзії, що ускладнює їхню здатність до адекватної соціальної взаємодії та формування спільних цінностей.

•**Необхідність свідомої взаємодії:** Усвідомлення цих процесів є критично важливим для розвитку інклюзивних наративів, які б сприяли відновленню соціальної єдності і забезпеченню активної участі громадян у формуванні суспільної реальності. Для протидії цим явищам необхідно розвивати нові підходи, які б підтримували критичне мислення, підвищували обізнаність громадян і сприяли формуванню інклюзивних наративів, здатних протистояти маніпуляціям.

Гончар Максим Вікторович

Науковий керівник – ст. викладач Сергієва А.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Психологія та педагогіка як одні із соціально-поведінкових наук мають ряд особливостей у порівнянні з іншими гуманітарними чи, тим більш, технічними дисциплінами. Вони є чимось схожим на живий об'єкт, що постійно змінюється, оскільки є репрезентацією суспільства, але без плоті і крові – лише сукупність наших поведінкових особливостей, заснованих на розумовій діяльності, керуючим центром якої є свідомість. Зважаючи на те, що остання залишається фактично невизначеною, а суспільство стрімко розвивається та видозмінюється, сьогодні психологія та педагогіка мають досить велику кількість нерозв'язаних питань. З кожним наступним поколінням з'являються нові бачення та підходи для розв'язання старих проблем, водночас як нові набирають обертів та змушують шукати методи боротьби з ними для покращення якості життя кожного з нас.

Багато учених сьогодні, як українських, так і закордонних, проводять дослідження в області проблематики сучасної психології та педагогіки, діляться власним поглядом на них та пропонують можливі рішення. За останні п'ятнадцять років з'явилися публікації Л. Херншоу, В. Татенка, І. Сальник, присвячені вищезазначеній темі. Вони наголошують в першу чергу на адаптації до змін у суспільстві, переосмисленні минулого та розвитку нової методології.

Сьогодні серед учених існує плутанина в розумінні того, що саме досліджує психологія. Тому важливим завданням залишається чітке визначення об'єкта та предмета дослідження – речей, без яких важко уявити будь-яку іншу науку. Вони мають окреслити межі досліджуваного матеріалу та створити певну систему, на якій надалі будуть базуватись інші пов'язані поняття. Основне питання, на яке досі ніхто не здатен дати чітку відповідь, яка задовольнила б відразу всіх науковців – це: "Що є власне людська свідомість за своєю сутністю?". Необхідно враховувати суб'єктивність сприйняття дійсності кожним окремим індивідом, що ускладнює пошук дійсно універсальних теорій та практик, які працювали б для кожного чи хоча б значної групи людей. Саме тому зараз психологія стикається з гострою проблемою розробки та імплементації нових методів дослідження, які при цьому не порушували б права людини. Наразі психологія переживає кризу переходу до інших парадигм дослідження свідомості індивіда. Існує більше сотні різних підходів для визначення та

профілактики психологічних проблем, деякі популярні із них – це психоаналіз, гуманістична психологія, гештальт-психологія, когнітивно-поведінкова терапія. Часто багато з них суперечать одна одній у своєму трактуванні об'єкта дослідження і, як наслідок, різняться підходи до розв'язання психологічних проблем. Тому постає закономірна дилема: чи потрібно та взагалі можливо створити єдину теоретичну основу для психології, чи все ж необхідно визнати та прийняти плюралізм парадигм як основний шлях розвитку?

З огляду на неоднозначні та напружені соціальні, економічні та екологічні умови, в яких живе сучасне суспільство, зростає потреба у знаннях психології людських відносин та нашого сприйняття оточення. Це може стати в пригоді у вирішенні гострих соціальних конфліктів, які нікуди не поділись, якщо згадати, для прикладу, проблему толерантного ставлення до національних меншин чи людей з нетрадиційною орієнтацією, гендерну нерівність, яка досі існує в багатьох сферах життя, зокрема у нашій культурі. Також в сучасному світі психологія має на меті пошук способів подолання надмірного стресу у людей через перенавантаження на роботі чи неякісний відпочинок. Психологія повинна знайти шлях ефективною та дієвою інтеграції своїх теоретичних досягнень у поле практики: від консультування до психотерапії.

Психологію складно уявити без взаємодії та обміну знаннями з іншими науками, такими як, для прикладу, біологія, соціологія, філософія, нейрофізіологія. Проблема полягає в явищі редуccionізму – зведенні психічного виключно до процесів певної категорії. Тому критично важливим залишається знаходження балансу між біологічними та соціокультурними факторами у вивченні людської психіки[1].

Подібно до психології, педагогіка стикається з кризою методології, що характерно для усіх гуманітарних і соціальних наук. Ця криза є результатом невідповідності традиційних теорій сучасним реаліям. У сучасному світі соціальні зміни відбуваються з небаченою швидкістю, що вимагає від педагогічної науки швидкого адаптування до нових умов[3]. Традиційні підходи в освіті можуть не враховувати нові форми комунікації та взаємодії, які виникають у зв'язку з цифровізацією та глобалізацією[2]. Педагогічна наука повинна розробляти нові моделі навчання, які відповідатимуть реаліям сучасного мультикультурного середовища та допомагатимуть долати виклики, пов'язані з інтеркультурною взаємодією. Також варто переглянути те, як соціум впливає на процеси навчання та виховання, та яким чином можливо поєднати культурологічні підходи з природничими.

У сучасній педагогіці часто наявна відсутність ефективного впровадження наукових розробок у навчальний процес, що гальмує розвиток науки. Це спричинено здебільшого відсутністю діалогу між науковцями та практиками[3].

Сучасна педагогіка акцентує увагу на важливості самостійної роботи студентів, що сприяє розвитку навичок самоосвіти. Однак, часто студенти не вміють ефективно організувати свою діяльність власноруч. Необхідно вдосконалювати методи навчання, які спрямовані на розвиток навичок самоорганізації та критичного мислення, що допоможе студентам краще засвоювати новий матеріал.

У закладах вищої освіти наявна проблема недостатньої інтеграції теоретичних знань із практичною підготовкою студентів. Багато теоретичних концепцій, які вивчаються в університетах, важко застосувати на практиці. Педагогіка повинна розробляти нові підходи до навчання, які б дозволяли студентам краще підготуватися до реальних умов праці та забезпечували інтеграцію теоретичних знань у практичну діяльність[2].

Таким чином, для подолання кризових явищ у сучасних психології та педагогіці необхідно забезпечити відкритість до нових ідей, міждисциплінарну співпрацю та переосмислення ключових принципів навчання та виховання в умовах постмодерного суспільства. Лише так можна підготувати підґрунтя для подальшого розвитку цих наук та їх внеску у підвищення якості життя людини.

Література

1.Татенко В.О. «Сучасна психологія».-Київ:2009.-288с.

2. Сільвейстр А., Моклюк М. «Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Мотивація навчання студентів як психолого-педагогічна проблема».-2014.-№5.-152-158 с.

3. Сухомлинська О. В. «Психолого-педагогічні проблеми сільської школи (Випуск 3). Історія педагогіки як наука і як навчальний предмет: актуальні проблеми».-2003

Гребенюк Олексій Сергійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Проблема емоційного вигорання серед педагогів та психологів стає однією з найактуальніших проблем сучасності. Емоційне вигорання стало серйозною проблемою для освітян та психологів у сучасному світі.

Зростання навантаження, високі вимоги до результатів та соціальні очікування часто призводять до хронічного стресу, що, у свою чергу, погіршує якість навчального процесу та психологічного консультування. Емоційне вигорання виявляється у зниженні мотивації до роботи, постійній втомі, а також виникненні психологічних розладів.

Масове впровадження цифрових технологій кардинально змінило спосіб навчання та взаємодії дітей із навколишнім світом. Хоча гаджети полегшують доступ до інформації, вони також викликають занепокоєння з приводу впливу на увагу, пам'ять та мислення.

Довготривале користування електронними пристроями може призводити до зниження концентрації, а також збільшувати ризик розвитку залежності від цифрових технологій.

Пандемія коронавірусу внесла значні зміни у життя дітей та підлітків. Перехід на дистанційне навчання, ізоляція від однолітків та обмеження соціальних контактів суттєво вплинули на психоемоційний стан молоді. Відсутність прямого контакту та зниження соціалізації викликали нові труднощі в навчанні, особливо у молодших школярів. Зростання тривожних розладів, депресій та інших психічних проблем стало викликом для сучасної педагогіки та психології.

Інклюзивна освіта, яка передбачає навчання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх закладах, досі стикається з численними викликами. Відсутність достатньої кількості спеціалістів, низький рівень адаптації навчальних програм та недостатнє фінансування є основними перешкодами для ефективної інклюзії.

У сучасному світі глобалізація та міграційні процеси призводять до зростання кількості дітей, які стикаються з труднощами адаптації в нових школах та суспільствах. Це особливо стосується дітей-мігрантів, які можуть відчувати культурний шок, ізоляцію та труднощі у спілкуванні.

Роль психологів у суспільстві продовжує зростати, що викликає необхідність перегляду етичних стандартів їхньої діяльності. У роботі з дітьми важливими є питання конфіденційності, згоди на терапію та відповідальності за інтервенції.

Водночас педагоги також стикаються з етичними дилемами, пов'язаними із взаємодією з учнями та їхніми батьками.

Розвиток емоційного інтелекту у дітей та підлітків є дуже важливим. Емоційний інтелект відіграє ключову роль у формуванні особистості та соціальних навичок. У сучасній педагогіці зростає розуміння важливості навчання дітей розпізнаванню своїх емоцій, вміння управляти ними та вибудовувати ефективну взаємодію з оточуючими.

Широке використання соціальних мереж серед молоді має суттєвий вплив на їхню самооцінку, розвиток особистості та психічне здоров'я. Постійне порівняння себе з іншими, кібербулінг та надмірне споживання інформації можуть призводити до підвищення рівня тривожності, депресії та зниження соціальних навичок.

Роль гендерних стереотипів у педагогіці та їх вплив на розвиток особистості має велике значення. Гендерні стереотипи продовжують впливати на освітній процес, обмежуючи можливості як хлопців, так і дівчат. Невідповідність між інтересами та очікуваннями суспільства може призводити до низької самооцінки, відчуження та нерівності у виборі професій та сфер діяльності.

Економічна нестабільність, конфлікти, зміна клімату та соціальні проблеми створюють тривожне середовище для молодого покоління. Психологи відзначають значне зростання рівня тривожності та депресії серед підлітків, що вимагає додаткових досліджень та уваги.

У сучасній освіті часто спостерігається перенавантаження учнів теоретичними знаннями, що негативно впливає на їхній психічний та фізичний стан. Висока кількість завдань та тиск на академічну успішність можуть призводити до тривожності, стресу та зниження мотивації до навчання.

Проблема підготовки педагогів до роботи з дітьми з особливими потребами також є нагальною. Не всі педагоги мають достатню кваліфікацію для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Відсутність відповідної підготовки і ресурсів ускладнює створення інклюзивного навчального середовища, що потребує уваги та реформ у педагогічній освіті.

Сучасна психологія та педагогіка стикаються з низкою викликів, що обумовлені швидкими змінами в суспільстві, розвитком технологій та глобальними кризами, такими як пандемія COVID-19.

Психологічне здоров'я освітян, вплив цифрових технологій на розвиток дітей, інклюзивна освіта, а також адаптація дітей до нових соціальних умов є важливими питаннями, що потребують комплексного підходу та нових рішень.

Окрім того, важливою залишається етична складова професійної діяльності педагогів та психологів, а також розвиток емоційного інтелекту серед дітей і підлітків.

Для успішного подолання цих проблем необхідні спільні зусилля держави, освітніх установ, громадськості та спеціалістів. Сучасна педагогіка та психологія повинні бути гнучкими та готовими до постійних змін, аби забезпечити ефективне навчання та психоемоційну підтримку молоді в нових умовах.

Колесник Дмитро Станіславович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

1. Виклики психологічної підтримки в умовах війни

Травматичний досвід дітей та дорослих: Війна призводить до масових психічних травм. Необхідно впровадження спеціальних програм для реабілітації та підтримки.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): Збільшення кількості випадків ПТСР вимагає від психологів нових підходів та методик.

Інтеграція кризового консультування: Потреба в екстреній психологічній допомозі як складовій шкільної та університетської педагогічної системи.

2. Освітня інтеграція та інклюзія

Інклюзивне навчання: Виклики інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у звичайні класи вимагають підготовки фахівців та методик адаптації.

Інклюзивні технології: Використання сучасних технологій для полегшення навчання учнів з особливими потребами, включаючи спеціальні навчальні платформи та інструменти.

3. Цифровізація освіти та психологічний вплив технологій

Психологічний вплив дистанційного навчання: Під час пандемії дистанційна освіта призвела до збільшення рівня стресу, що зберігається й досі. Потрібно оцінювати її довгостроковий вплив.

Інформаційне перевантаження: Сучасні учні та студенти стикаються з великим потоком інформації, що ускладнює концентрацію та критичне мислення.

Цифровий етикет і кібербулінг: Збільшення випадків кібербулінгу серед учнів вимагає введення уроків з цифрової безпеки та культури спілкування.

4. Емоційний інтелект та соціальні навички

Розвиток емоційного інтелекту: Освіта зосереджується на академічних знаннях, часто нехтуючи розвитком емоційних та соціальних навичок.

Конфліктологія у школі: Вивчення та впровадження методів вирішення конфліктів серед учнів, розвиток навичок емпатії та толерантності.

5. Професійне вигорання педагогів

Збільшення стресу серед учителів: Велика відповідальність, невизначеність умов праці та перевантаженість призводять до високого рівня стресу і вигорання.

Ментальна підтримка освітян: Потрібні програми для психологічної підтримки та профілактики професійного вигорання серед педагогів.

6. Інноваційні методики навчання

Комунікативні підходи: Підвищення інтересу до інтерактивних методик, проектного навчання та використання гейміфікації.

Індивідуалізація навчання: Визнання необхідності персоналізованого підходу, враховуючи унікальні особливості та потреби кожного учня.

Ці актуальні питання є важливими для подальшого розвитку психології та педагогіки, оскільки від ефективного вирішення цих викликів залежить психологічне здоров'я та якість освіти майбутнього покоління.

Линник Денис Віталійович,
Чобітько Михайло Ігорьович

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Золотарьов В.С.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ХАРКІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО ГРАМОТНОСТІ: ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ І ВІХИ ДІЯЛЬНОСТІ

На самому початку 60-х років XIX століття, саме після звільнення селян, кращі сили тогочасної інтелігенції усвідомили необхідність просвітництва широких народних мас. Це прагнення приблизити просвітництво до народу вилилось спершу у заснування цілого ряду недільних шкіл, які діяли з успіхом. Перша цифра вражає настільки, що надалі вже перестають дивувати будь-які статистичні дані. На початку 60-х років XIX ст. письменних людей в Росії було не більше 6 % Так, в 1856 р. на Україні було лише 1320 початкових шкіл, в яких навчалось 67,1 тисяч учнів, тобто, одна школа на 6,6 тисяч жителів, один учень на 150 чоловік населення. Подібно іншим містам у Харкові були відкриті недільні школи, кількістю п'ять, в яких навчалось більше 1200 людей, а кількість вчителів досягало 200. Але недовго існували ці недільні школи. За царським наказом 13 липня 1862 р. існуючі недільні школи були закриті.

Таким чином прогресивні інтелігентні сили були позбавлені можливості здійснювати свої ідеї. Але ці сили не здалися, а навпроти, групуючись навколо відомих суспільних діячів, професорів Харківського університету Э. С. Гордієнко, Д. І. Каченовського, А. А. Потебні, А. Н. Стоянова, М. М. Бекетова, вирішили створити нову організацію, яка дала їм можливість здійснити свої завітні мрії.

Першим в Україні, яка перебувала у складі Російської імперії, було створено в 1867 р. Харківське товариство поширення в народі грамотності. Пізніше в Україні виникають Одеське слов'янське товариство (1870 р.) та Київське товариство грамотності (1882 р.).

Ідея створення товариства грамотності у Харкові вперше була висловлена громадським діячем М. П. Балліним. Маючи намір започаткувати товариство грамотності в Костромі, М. П. Баллін уже тоді в листах до своїх друзів харків'ян радив заснувати подібне товариство й у

Харкові. Один із слідчих, що займався політичними процесами, князь О. Ф. Голіцин доповідав цареві у вересні 1862 р.: «... перша думка заснування комітетів грамотності належить Балліну, і він вже має намір втілити її в життя». Після переїзду до Харкова Баллін одразу розпочав здійснення своєї ідеї. В нього вже був чималий досвід у створенні громадських організацій: в 1857 р. він заснував в Катеринославі «Товариство самовдосконалення» перейменоване в 1858 р. у «Пікквікський клуб» (за Діккенсом), основною метою якого була «боротьба з неправдою». В Харкові він спочатку створив «Клуб чесних і благородних людей», на одному із засідань якого було прийнято рішення про відкриття в Харкові перших недільних шкіл. Разом з майбутніми членами Харківського товариства грамотності М. М. Бекетовим, і П. Ковалевським М. П. Баллін викладав у другій недільній школі. І саме недільні школи 1859-1862 рр. підготували ґрунт для започаткування Харківського товариства грамотності. На користь цього говорить той факт, що першу редакцію статуту Харківського товариства підписали 159 учителів недільних шкіл. Саме діячі, які працювали в недільних школах, після закриття урядом цих навчальних закладів «як вогнищ революційної пропаганди», першими почали пошук нових форм освітнього руху, гуртуючи навколо себе людей і запалюючи їх ідеєю створення культурно-просвітньої організації. З їх осередку було обрано комісію, якій доручили виробити статут такої організації.

Початком практичної діяльності щойно створеної громадської організації стало заснування школи-інтернату для селян приміських районів Харкова з українською мовою навчання. Ініціатором цієї справи став учений-хімік, професор Харківського університету М. М. Бекетов, ім'ям якого називали і школу – Бекетівська. Ця школа, що мала готувати сільських учителів проіснувала 3 – 4 роки, після чого стала урядовою. Незабаром її перевели до Білгорода, і вона стала називатися Білгородська вчительська семінарія.

Днем заснування Харківського товариства поширення в народі грамотності вважається день, коли все ж міністерство внутрішніх справ затвердило статут цього Товариства – 24 березня 1869 р. Статут Товариства поклав початок існуванню самого Товариства і був внутрішнім регламентом його діяльності, своєрідним керівництвом до дії, згідно з яким будувалася структура Товариства, здійснювалися зносини з іншими громадськими організаціями, чітко визначалися права та обов'язки Товариства і його членів.

В статуті 1869 р. було визначено головну мету діяльності Товариства - «посилене розповсюдження грамотності і початкових корисних знань в рамках, дозволених урядом». Основна мета мала впроваджуватися в життя шляхом надання матеріальної допомоги вже існуючим народним школам, відкриття нових шкіл, розповсюдження в народі дозволених цензурою книг тощо.

Роки, що настали по революційних подіях 1906-1907 рр., відзначилися посиленням тиску з боку уряду. В листопаді 1909 р. в приміщеннях всіх закладів Товариства протягом тижня проводився обшук. Не було знайдено нічого незаконного. Перевірка документації Товариства за 1905-1907 роки не дала ніяких компрометуючих матеріалів.

Товариство вдалося врятувати від негайного закриття, але жити і діяти надалі воно могло лише за умови прийняття нового статуту. Губернатор встановив термін для вирішення питання про прийняття нового статуту до 15 липня 1910 р. Але, залучившись підтримкою з Петербурга, члени Харківського товариства посміливішали і, навіть, ухвалили на засіданні правління звернутися до губернатора з проханням відкласти справу нового статуту до 15.10.1910 р.

Отже, при ознайомленні з історією створення Харківського товариства грамотності була розглянута жахлива ситуація освіти в Харкові до створення Товариства, кроки міської інтелігенції щодо його створення, перші зміни з початку діяльності Товариства. Вже протягом першого року свого існування Харківське товариство грамотності оформилося організаційно, почало відкривати школи, що дало високі результати в підвищенні грамотності серед населення і як результат великий внесок в освіту, культуру, науку Харкова.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Інновації у сфері освіти, особливо з впровадженням дистанційного навчання, значно вплинули на психологічні й педагогічні аспекти взаємодії між викладачами та студентами. Сучасні інформаційні технології сприяють доступності освіти для широких верств населення, включаючи людей з обмеженими можливостями, але одночасно вимагають адаптації навчальних методик та моделей поведінки учнів, зокрема їхнього ставлення до організації часу та самодисципліни.

Проблема управління часом є одним із головних викликів як для студентів, так і для викладачів. Неefективне використання часу сприяє збільшенню тривожності та зниженню успішності. Відсутність традиційної аудиторії, де викладач може контролювати процес навчання в реальному часі, призводить до недостатньої організованості та самостійності студентів, що є ключовою психологічною проблемою в умовах дистанційного навчання.

Психологічні наслідки відсутності безпосередньої взаємодії між учасниками освітнього процесу — ще одна серйозна проблема. Недолік особистого контакту, що існує у дистанційному форматі, може призвести до почуття ізоляції, самотності та навіть втрати мотивації до навчання. Ці проблеми вимагають більш ретельного підходу до організації зворотного зв'язку та психологічної підтримки учнів.

Сучасна педагогіка повинна адаптуватися до нових умов і розробляти нові методи для дистанційної освіти. Це включає вдосконалення способів взаємодії, розробку нових навчальних матеріалів та підвищення ефективності надання зворотного зв'язку. Недоліки дистанційного навчання також можуть включати затримку комунікації між викладачами та учнями, що ускладнює процес навчання та знижує його ефективність.

Психологічні аспекти, такі як відчуття ізоляції, самодисципліна та управління часом, є ключовими факторами успішності у дистанційному навчанні. Для забезпечення високих результатів необхідно враховувати індивідуальні особливості студентів та надавати їм відповідну підтримку у вигляді додаткових консультацій, розширення каналів комунікації та використання технологій, що допомагають студентам відчувати себе частиною колективу.

Зв'язок між мотивацією та самодисципліною є ключовим фактором, що впливає на успішність учнів у дистанційному навчанні. Відсутність безпосереднього контакту з викладачем може призвести до зниження мотивації та почуття відповідальності за власне навчання. Однак важливо зазначити, що дистанційне навчання також дає можливість студентам навчатися самостійно, що, у свою чергу, сприяє розвитку важливих навичок самоорганізації.

Психологічна підтримка студентів у такому форматі має бути спрямована на створення умов для збереження їхньої мотивації, впровадження більш індивідуалізованого підходу та постійного зворотного зв'язку, який допоможе студентам почуватися частиною навчальної спільноти.

Важливу роль у цьому відіграє і психологічна стійкість як викладачів, так і студентів. Викладачі, працюючи в умовах дистанційного навчання, стикаються з додатковими завданнями, які виходять за межі традиційного навчального процесу. Це може включати модерування дискусійних форумів, перевірку великої кількості онлайн-завдань, постійне оновлення навчальних матеріалів тощо. Подібний обсяг роботи часто призводить до перевтоми, що потребує впровадження нових підходів до тайм-менеджменту та організації праці викладачів.

Психологічні аспекти, такі як відчуття ізоляції, самодисципліна та управління часом, є ключовими факторами успішності у дистанційному навчанні. Для забезпечення високих результатів необхідно враховувати індивідуальні особливості студентів та надавати їм

відповідну підтримку у вигляді додаткових консультацій, розширення каналів комунікації та використання технологій, що допомагають студентам відчувати себе частиною колективу.

Іншим важливим аспектом дистанційного навчання є розвиток цифрових навичок у студентів та викладачів. Оскільки навчальний процес перемістився у віртуальне середовище, учасники освітнього процесу мають бути здатними ефективно використовувати різноманітні онлайн-інструменти та платформи для навчання. Це включає як базові навички роботи з комп'ютером, так і вміння користуватися спеціалізованими освітніми програмами, онлайн-бібліотеками та іншими ресурсами. Відсутність таких навичок може стати серйозною перешкодою для ефективного засвоєння матеріалу, особливо серед студентів, які раніше не стикалися з цифровими технологіями у такому обсязі.

Не менш важливим є питання академічної доброчесності в умовах дистанційного навчання. Відсутність фізичного нагляду під час виконання завдань та тестів створює ризики недобросовісної поведінки, як-от списування або використання сторонньої допомоги. Для вирішення цієї проблеми навчальні заклади повинні впроваджувати сучасні технології для виявлення академічних порушень, як-от системи для моніторингу під час тестів, а також формувати у студентів розуміння важливості чесної праці та відповідальності за свої результати. Крім того, слід активно популяризувати етичні норми та розвивати академічну культуру серед студентів, зосереджуючи увагу на довгостроковій користі від чесного навчання та саморозвитку.

Таким чином, для ефективного впровадження дистанційного навчання сучасна педагогіка та психологія мають зосередитися на адаптації як методів навчання, так і підходів до підтримки студентів. Це дозволить подолати основні проблеми, пов'язані з ізоляцією, відсутністю мотивації та складністю самодисципліни, забезпечуючи ефективність освітнього процесу та психологічну підтримку учнів.

Пережняк Ганна Олександрівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ В ГАЛУЗІ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Сучасні проблеми в галузі психології та педагогіки мають складний характер і впливають на процеси навчання та розвитку особистості. Ці проблеми викликають активні дискусії, спрямовані на покращення педагогічної практики та розвиток психологічної підтримки в сучасному освітньому середовищі.

Психоемоційне вигорання учнів та вчителів. Однією з ключових проблем у психології освіти є емоційне вигорання, яке стає все більш поширеним серед учнів і педагогів. Постійний стрес, великий обсяг завдань, відсутність відпочинку призводять до зниження продуктивності, втрати мотивації та погіршення психологічного стану. Це викликає потребу у вдосконаленні підходів до організації навчального процесу.

Проблеми адаптації в умовах цифрового середовища. Зростаюче використання технологій в освіті вимагає від студентів і педагогів високої цифрової грамотності. Проте не всі можуть легко адаптуватися до нових вимог, що створює труднощі в навчанні та призводить до зниження якості освітнього процесу. Сучасна педагогіка повинна враховувати психологічні аспекти впровадження технологій, щоб забезпечити належний рівень підтримки.

Складність соціалізації учнів. У багатьох країнах спостерігається тенденція до зменшення особистого спілкування між учнями через онлайн-навчання, що може впливати на їхню соціалізацію.

Особливо це стосується дітей і підлітків, для яких важливим етапом розвитку є формування соціальних навичок. У таких умовах виникає необхідність у створенні нових методів підтримки соціальних взаємодій у дистанційній освіті.

Розвиток інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта спрямована на забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, незалежно від їхніх фізичних або психічних особливостей. Однак залишається багато проблем, пов'язаних з адаптацією навчальних програм, підтримкою вчителів та забезпеченням психологічної допомоги для учнів з особливими освітніми потребами.

Гендерні та культурні виклики. Сучасна педагогіка також стикається з питаннями рівності та інклюзивності в освітньому процесі. Гендерні стереотипи та культурні розбіжності можуть впливати на ставлення до учнів і студентів. Важливо створювати навчальне середовище, де всі учасники освітнього процесу відчувають себе рівноправними та не стикаються з дискримінацією через свій соціальний статус, національну або гендерну приналежність. Трансформація педагогічних ролей. В умовах стрімкого розвитку освітніх технологій роль педагога також змінюється. Вчителі більше не є єдиним джерелом знань, і це вимагає від них нових навичок у ролі наставників та модераторів навчального процесу. Важливо, щоб педагоги розуміли, як стимулювати самостійне навчання і допомагати учням орієнтуватися в великому масиві інформації, який вони отримують з різних джерел.

Мотивація та особистісний розвиток. Мотивація є ключовим фактором успішності в навчанні. Однак сучасна педагогіка стикається з проблемою втрати внутрішньої мотивації у студентів, які часто зосереджені на зовнішніх досягненнях, таких як оцінки чи дипломи. Психологи й педагоги повинні розробляти нові підходи до навчання, що спонукатимуть до особистісного розвитку та інтересу до знань.

Проблеми формування критичного мислення. В епоху інформаційного перенасичення стає дедалі важливішим навчати учнів критично мислити, аналізувати інформацію та відрізняти достовірні джерела від фейків. Проте сучасна система освіти часто орієнтується на механічне запам'ятовування інформації фактів, а не на розвиток аналітичних навичок. Для розв'язання цієї проблеми необхідно впроваджувати методики, які сприяють розвитку критичного мислення, активного обговорення та творчого підходу до вирішення завдань.

Проблеми ментального здоров'я учнів. У сучасному суспільстві питання психічного здоров'я стає дедалі актуальнішим. Високий рівень стресу, тривожність та депресивні розлади серед школярів та студентів є серйозною проблемою, яку потрібно вирішувати комплексно. Школам і університетам необхідно впроваджувати системи психологічної підтримки та програм розвитку емоційної стійкості, що допоможе учням краще справлятися з викликами, які виникають в процесі навчання.

Роль емоцій у навчанні. Психологія навчання визнає важливість емоцій в процесі засвоєння знань. Стрес, тривога та інші негативні емоції можуть значно впливати на здатність до навчання. Тому важливо враховувати емоційний стан учнів і створювати комфортне середовище, яке сприятиме успішному навчанню.

Отже, сучасна психологія та педагогіка стикаються з цілим спектром складних і взаємопов'язаних проблем, що вимагають інноваційних підходів та рішень. Серед найбільш актуальних викликів виділяються питання адаптації до цифровізації, які впливають не лише на навчальні методи, але й на соціалізацію учнів. Психоемоційне вигорання вчителів та учнів стає нагальним питанням, яке вимагає перегляду освітніх підходів, аби створити більш стійкі та гармонійні умови для навчання.

Сердюк Валерія Василівна

Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Ця тема дуже актуальна, бо вона дає змогу розглянути проблеми, які допоможуть знайти шляхи для розвитку психології та педагогіки у напрямку підтримки ментального

здоров'я та ефективної освіти, які сприятимуть формуванню стійкого і гармонійного суспільства.

Особистісний підхід як напрям діяльності вчителя – це базова ціннісна орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожним учнем в колективі. Суть особистісного підходу в тому, що в школу приходять не просто учні, а учні-особистості зі своїм світом почуттів і переживань. Учитель має враховувати ці особливості і використовувати такі прийоми, в яких кожен учень відчуває себе особистістю, відчуває індивідуальну увагу вчителя. У кожному учневі необхідно бачити унікальну особистість, поважати її, розуміти, створювати ситуацію успіху, підтримки, надавати можливість реалізувати себе в позитивній діяльності. Почуття задоволення, радості викликає потяг до подолання труднощів.

Зайченко І.В показала нам, що навіть М. Пирогов вважав, що головною ідеєю навчання і виховання було врахування індивідуальних особливостей характеру, темпераменту та гідності учнів. Педагог стверджував, що дійсне виховання повинно бути спрямованим на «внутрішню» особу. Починати виховувати дитину, як розумову та духовно-розвинену особистість, здатну до самоосвіти, вважав М. Корф, необхідно з молодшого шкільного віку, у період навчання дитини в народній національній школі. В його педагогічній діяльності перевага надавалась вихованню високоморальної вільної людини. М. Корф висував високі вимоги до особистості вчителя і постійно дбав про забезпечення школи добре підготовленими вчителями. Особлива роль і відповідальність, на його думку, покладені на вчителя початкових класів, бо саме в молодшому шкільному віці закладається фундамент особистості. Навчання та виховання дітей з вадами зору спрямоване на корекцію і компенсацію порушених функцій, соціалізацію у суспільстві, формування готовності свідомо володіти знаннями.

Основним завданням педагога в інклюзивному класі є розвиток потенційних можливостей осіб з особливими потребами, навичок пізнання навколишнього середовища з користуванням збережених аналізаторів. В умовах активного процесу державотворення нашої країни особливо актуальним є питання вдосконалення змісту освіти. Під час організації навчально-виховного процесу має знайти свій розвиток та реалізацію різносторонній зміст шкільної освіти, а це передбачає формування основ життєвої компетентності дитини, розвиток позитивного емоційного ставлення до життя, потреби в реалізації власних творчих здібностей. Реалізація зазначених завдань ініціює необхідність перегляду й ґрунтовного осмислення, дослідження розвитку змісту освіти початкової школи з урахуванням антропологічної складової. Період XVI–XVII століть став епохою вільного мислення, епохою оновлення наук та періодом зародження педагогіки як науки, мистецтва освіти й виховання. Педагоги, філософи й літератори цього часу почали розуміти, що підкорення дитини вимогам педагогічної системи не дозволяє їй досягти повної реалізації власних можливостей. Навпаки, успішною є така освіта і таке виховання, коли вони пристосовуються і узгоджуються з фізіологічними й інтелектуальними потребами дитини. Треба навчити дитину мислити, щоб навчити її жити, треба зробити з неї людину, а із людини – повноцінного громадянина своєї країни.

Основні проблеми психології включають підвищення рівня тривожності та депресії серед різних вікових груп, необхідність розробки нових методів психотерапії та ефективної профілактики психологічних розладів. Педагогіка стикається з викликами інтеграції сучасних інформаційних технологій у навчальні процеси, зниженням мотивації до навчання та важливістю формування у дітей та молоді критичного мислення і навичок, потрібних у XXI столітті. Також обидві дисципліни мають справу з етикою впливу на особистість, а питання моралі та соціальної відповідальності психологів і педагогів стають дедалі важливішими.

Тема "Проблеми сучасної психології та педагогіки" охоплює широкий спектр актуальних викликів, з якими стикаються ці науки в умовах динамічних змін у суспільстві. Сучасна психологія, з одного боку, розширює свої кордони у вивченні людської поведінки, розуму та емоцій, враховуючи технологічні досягнення, глобалізацію та зростання кількості психічних розладів. З іншого боку, педагогіка намагається адаптувати методи навчання до

нових соціальних реалій, включаючи цифровізацію освіти, інклюзивність та потребу в особистісно-орієнтованому підході.

Отже, ключове завдання освіти на сучасному етапі полягає гармонійному поєднанні та реалізації всіх складових готовності дитини до систематичного шкільного навчання: фізіологічної, фізичної, соціальної, мотиваційної, дидактичної та інтелектуальної.

Література

1. Зайченко І.В. Історія педагогіки: навч. посібник : У 2 кн. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга II. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. Київ : ВД «Слово», 2010. 1032с.

2. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : Навчальний посіб. / За заг. ред. Н. Борисової. Київ : Вища школа, 2004. 690с.

3. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки в Україні : навч. посібник / упоряд. та заг. ред. І.Г. Улюкаєвої ; Міністерство освіти і науки України. Вид. 2-е, доп. Донецьк : Юго-Восток, ЛТД, 2008. 213с.

4. Франсуа. История образования и воспитания / Франсуа Ге. – М.: Книгоиздательство К.И. Тихомирова, 1912. – 661с.

Анопрієнко Олексій

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ШЛЯХ УНР ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ

В кінці 1917 року в Росії відбулася революція, яка спричинила крах царської влади. У цей час в Україні виникла Українська Центральна Рада (УЦР), яка стала головним представницьким органом українського народу. УЦР була створена в Києві 4 березня 1917 року. До її складу входили представники різних політичних партій і громадських організацій, які прагнули до незалежності України.

Першим кроком УЦР на шляху до незалежності стало прийняття IV Універсалу 20 листопада 1917 року. Цим документом УЦР проголосила автономію України у складі Російської республіки. IV Універсал був прийнятий на хвилі зростання українського національно-визвольного руху. Він мав великий вплив на суспільно-політичне життя України.

Однак, більшовики, які захопили владу в Росії, не визнали автономії України. У лютому 1918 року вони захопили Київ і розпустили УЦР.

УЦР була відновлена в Житомирі 22 січня 1918 року. 29 січня вона прийняла IV Універсал, яким проголосила незалежність України. Цей акт став найважливішим кроком на шляху до незалежності України. Він був схвалений більшістю українського народу і мав міжнародне визнання.

У 1919 році УНР об'єдналася із Західноукраїнською Народною Республікою (ЗУНР), яка постала внаслідок розпаду Австро-Угорської імперії. Об'єднана Українська Народна Республіка (УНР) займала територію більшої частини України. Однак, УНР зіткнулася з опором більшовиків, які прагнули встановити свою владу в Україні. У 1918-1920 роках тривала українсько-радянська війна, в результаті якої УНР була змушена залишити більшу частину своєї території.

У 1920 році УНР уклала союзний договір з Польщею, спрямований проти більшовиків. Однак, польські війська були розбиті більшовиками, і УНР втратила контроль над усією територією України.

Уряд УНР змушений був піти в еміграцію. УНР продовжувала існувати як політична організація, але її реальна влада обмежувалася незначними територіями в Західній Україні та на Кубані.

Шлях УНР до незалежності був довгим і важким. Українському народу довелося пройти через революції, війни та еміграцію, щоб здобути свою незалежність. Однак, незважаючи на всі труднощі, українці змогли відстояти своє право на самовизначення і побудувати незалежну державу. УНР залишила важливий слід в історії України. Вона була першою незалежною українською державою, яка проголосила права українського народу на самовизначення. УНР стала символом українського державотворення. Вона показала, що український народ здатний жити в незалежній державі. УНР стала основою для відновлення української незалежності в 1991 році.

Шлях УНР до незалежності був складним і драматичним. Однак, незважаючи на всі труднощі, українці змогли відстояти своє право на самовизначення. УНР стала важливою віхою в історії України і заклала основи для відновлення української незалежності.

DIE DEUTSCH–UKRAINISCHE KOOPERATION

Die Zusammenarbeit zwischen Deutschland und der Ukraine in Wissenschaft, Technologie und Innovation sowie im Bildungsbereich besitzt eine langjährige Tradition. Attraktive ukrainische Partnereinrichtungen für die wissenschaftlich-technische Zusammenarbeit mit Deutschland sind vor allem die Institute der Akademie der Wissenschaften, aber auch Einrichtungen anderer Forschungszentren sowie die Hochschulen, deren Forschungsaktivitäten weiter ausgebaut werden. Die Kooperation gewinnt zusätzliche Bedeutung durch die herausgehobene Rolle der Ukraine im Rahmen der Nachbarschaftspolitik der Europäischen Union.

Die allgemeinen Grundlagen für die Zusammenarbeit zwischen staatlichen Einrichtungen der Bundesrepublik und der Ukraine sind im Vertrag vom 10.06.1993 zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Ukraine über die Entwicklung einer umfassenden Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Wirtschaft, Industrie, Wissenschaft und Technik und in der „Gemeinsamen Erklärung des Bundesministeriums für Forschung und Technologie der Bundesrepublik Deutschland und des Staatskomitees für Wissenschaft und Technologie der Ukraine über wissenschaftlich-technische Beziehungen“ vom 10.06.1993 niedergelegt.

Eine wichtige Rolle spielen auch die Abkommen und Vereinbarungen auf dem Gebiet des Umweltschutzes und der Reaktorsicherheit. Im Rahmen der deutschukrainischen Kooperationsaktivitäten in der Umweltforschung wurde im entsprechenden Fachprogramm des deutschen Bundesministeriums für Bildung und Forschung (BMBF) unter der Schirmherrschaft der UNESCO ein ukrainischdeutsches Projekt zur Untersuchung des Ökosystems am oberen Teil des Dnister durchgeführt. Mit seiner Hilfe wurden Grundlagen für zukünftige Nutzungskonzepte in den Bereichen Land-, Forst- und Wasserwirtschaft der betrachteten Modellregionen geschaffen. In Kooperation mit der Gebietsverwaltung Lwiw wurde eine begleitende Arbeitsgruppe zuständiger Behörden und Ämter eingerichtet, die diesen Prozess unterstützten.

Die bilaterale wissenschaftlich-technische Zusammenarbeit zwischen Deutschland und der Ukraine hat sich in den letzten Jahren dynamisch entwickelt.

Die Schwerpunkte in der Kooperation mit der Ukraine liegen in den Bereichen:

- Nanophysik/Nanotechnologie einschließlich Nanobiotechnologie,
- physikalische und chemische Technologien,
- Meeresforschung, Gesundheitsforschung einschließlich Medizintechnik,
- Umwelt und Nachhaltigkeit.

Kooperationspartner auf deutscher Seite sind traditionell Universitäten und Einrichtungen der Fraunhofer-Gesellschaft, der Helmholtz-Gemeinschaft, der MaxPlanck-Gesellschaft und der Leibniz-Gemeinschaft; ukrainische Partner sind vor allem die Institute der Nationalen Akademie der Wissenschaften und die Hochschulen. Auf beiden Seiten wächst außerdem die Beteiligung von Unternehmen.

Auch die multilaterale wissenschaftlich-technische Zusammenarbeit mit gemeinsamer deutscher und ukrainischer Beteiligung hat sich deutlich intensiviert. Von besonderer Bedeutung ist dabei die gemeinsame Beteiligung an der Schaffung eines europäischen Forschungsraumes. Bewährte Programme sind hier die europäischen Rahmenprogramme, INTAS, EUREKA und COST.

Seit einer 2011 abgeschlossenen Reorganisation sind die Staatliche Agentur für

Wissenschaft, Innovationen und Informatisierung und das Ministeriums für Bildung, Wissenschaft, Jugend und Sport der Ukraine die zentralen Partnereinrichtungen des deutschen Bundesministeriums für Bildung und Forschung (BMBF). Die Tagungen der deutsch-ukrainischen Arbeitsgruppe, die sich aus Vertretern der beiden Ministerien und anderer Behörden zusammensetzt, finden abwechselnd in beiden Ländern statt. Während der 8. Tagung der gemeinsamen deutsch-ukrainischen wissenschaftlichen Arbeitsgruppe im November 2009 in Kiew wurde ein „Memorandum of Understanding“ über die gemeinsame Förderung der Zusammenarbeit in

Wissenschaft, Technologie und Innovation auf der Grundlage regelmäßiger Bekanntmachungen auf beiden Seiten unterzeichnet. Die 9. Tagung der gemeinsamen deutsch-ukrainischen WTZ-Arbeitsgruppe fand im April 2012 in Bonn statt.

Zur Unterstützung des BMBF bei der Planung und Umsetzung der Forschungs- und Technologiekoooperation mit der Ukraine ist seit Anfang 2010 ein Ansprechpartner für Forschungskoooperationen im Auftrag des BMBF in Kiew tätig.

Er sammelt und bewertet Informationen zu Wissenschafts- und

Innovationspotenzialen und aktuellen relevanten Entwicklungen in der Ukraine, pflegt kooperationsbezogene Kontakte mit deutschen und ukrainischen Ansprechpartnern in Behörden und Forschungseinrichtungen vor Ort, berät deutsche Akteure und wirkt bei der Organisation von Veranstaltungen in der Ukraine mit.

Бобонець Єлизавета

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Божидай І.І.

Державний біотехнологічний університет

РОЗУМНЕ МІСТО ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні діджиталізація ставить перед містами нові виклики, які включають стале управління ресурсами, підвищення якості життя мешканців та забезпечення екологічної безпеки. Щоб подолати ці проблеми, багато міст у світі впроваджують концепцію «розумних міст», де ключову роль відіграють цифрові інновації, хмарні технології та аналіз великих даних. У сучасному світі концепція «розумного міста» набуває все більшої актуальності, особливо для країн, які перебувають у стані війни, глибокої суспільної трансформації та надії на відновлення, таких як сучасна Україна. Чому ми повинні звертати увагу на розвиток «розумних» технологій у наших містах? Це не лише питання інновацій, але й питання виживання та процвітання. Сучасні дослідження в сфері «розумного міста» акцентують на значущості міждисциплінарного підходу, який поєднує технологічні, соціальні та управлінські аспекти[1]. Тому вивчення та аналіз концепцій «розумного міста» важливі не тільки для теоретичного розуміння, але й для їх практичного застосування в реальних умовах, що сприятиме сталому розвитку українських міст і громад. Щороку діджиталізація продовжує активно розвиватися, освоюючи нові технології та набуваючи нових можливостей. Цифрова трансформація розумного сектору та зростання розумних міст стали широко поширеними явищами. В умовах сьогодення діджиталізація виступає ключовою прерогативою перманентних змін. Вона характеризується процесом, що включає трансформацію, впровадження цифрових технологій, які мають на меті не тільки оптимізувати, але й автоматизувати бізнеспроцеси, що таким чином призведе до покращення комунікаційних зв'язків і підвищення ефективності діяльності самих підприємств[2]. На думку К. Купріної та Д. Хазанової, діджиталізація – це способи приведення будь-якого різновиду інформації в цифрову форму. Дещо іншу позицію з цього питання займає О. Халапсіс, визначаючи діджиталізацію не як спосіб, а як пов'язаний із тенденцією приведення в електронний вигляд найрізноманітніших видів використовуваної людиною інформації процес, умовно названий дослідником «оцифровуванням буття» [3]. Глобальна цифровізація описує сучасний світ з точки зору «розумного», а саме розумної промисловості, розумного дому, розумного міста тощо. Розумна економіка вимірюється як конкретна, вимірنا, досяжна, реалістична та тимчасова. Концепція розумного міста включає впровадження цифрових технологій у різні аспекти міського життя. Її мета — створення умов, у яких інновації допомагають вирішувати проблеми в міських системах, зокрема екологічні, економічні та соціальні виклики. Наприклад, розумна транспортна інфраструктура автоматизує контроль руху, знижує затори, скорочує викиди CO₂ та зменшує рівень забруднення[4]. У сфері енергетики використовуються інтелектуальні лічильники, автоматизовані системи керування і розподілені енергетичні мережі, що робить споживання енергії більш раціональним. Такі

рішення допомагають містам скоротити витрати на енергію і підвищити ефективність використання ресурсів. Розумний сектор економіки охоплює галузі, що активно впроваджують цифрові технології для підвищення ефективності виробництва, управління ресурсами та прогнозування попиту. Наприклад, у сільському господарстві сенсорні системи допомагають відстежувати стан ґрунту та погодні умови, що оптимізує використання ресурсів і збільшує врожайність. У транспорті інтелектуальні системи покращують безпеку, оптимізують маршрути та керують трафіком, що знижує витрати та сприяє сталому розвитку економіки. Переваги діджиталізації у сфері розумних міст і розумного сектору є значними. Серед них — оптимізація ресурсів, зменшення екологічного впливу, скорочення витрат і підвищення ефективності управління. Проте необхідно враховувати і певні виклики. Наприклад, питання захисту даних і конфіденційності стають особливо важливими, оскільки цифрові системи збирають велику кількість інформації про мешканців. Кібербезпека набуває критичного значення, оскільки будь-які збої чи несанкціонований доступ можуть мати негативні наслідки для безпеки міської інфраструктури і благополуччя громадян[5]. Перспективи розвитку розумних міст і секторів ґрунтуються на активному впровадженні цифрових технологій через міждисциплінарний підхід, який поєднує технічні, соціальні та управлінські елементи. Це вимагає співпраці між державними структурами, бізнесом і громадянським суспільством, а також забезпечення рівного доступу до цифрових технологій для всіх верств населення. Ключовими умовами для успішної реалізації концепцій розумних міст і сектору є розвиток інфраструктури, створення відповідного законодавства та впровадження нових освітніх програм. Отже, діджиталізація розумного сектору та розвиток розумних міст є ключовими аспектами сталого розвитку. Вони сприяють більш ефективному використанню ресурсів, забезпечують екологічну безпеку і покращують якість життя в умовах швидкої урбанізації. Реалізація таких ініціатив має великий потенціал для українських міст і громад, відкриваючи нові можливості для економічного зростання та соціального прогресу.

Література

1. Бабасв В. Ю., Дейкало С. О. (2024). Розвиток концепції розумного міста: публічно-управлінський аспект. Управління розвитком територій. URL: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-02>.
2. Клименко К. В. (2020). Діджиталізація як інноваційний розвиток підприємств: досвід України. Вісник Хмельницького національного університету. URL: [2020-4t3-04.pdf](https://doi.org/10.26565/1684-8489-2020-4t3-04.pdf)
3. Купріна К. А., Хазанова Д. Л. (2016). Діджиталізація: поняття, передумови виникнення і сфери застосування. Вісник наукових конференцій, 5-5(9), 259-263. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=26383210>
4. Єршова О. Л., Бажан Л. І. Розумне місто: концепція, моделі, технології, стандартизація. Статистика України. 2020. № 2–3. С. 68–77. URL: [DSpace NASAA Repository: Розумне місто – концепція, моделі, технології, стандартизація](https://www.dspace.nasaa.gov.ua/handle/123456789/12345)
5. Townsend, A. M. (2013). Smart Cities: Big Data, Civic Hackers, and the Quest for a New Utopia. W.W. Norton & Company. URL: https://ssir.org/books/excerpts/entry/smart_cities_big_data_civic_hackers_and_the_quest_for_a_new_utopia

Анексія Криму Російською Федерацією у 2014 році стала одним із ключових моментів сучасної міжнародної політики, спричинивши тривалу політичну кризу, конфлікт на сході України та зміну геополітичного ландшафту світу. Ця подія не лише вплинула на політичну та економічну стабільність в регіоні, але й загострила відносини між Росією та Заходом.

Передумови анексії

Передумовами анексії Криму стало кілька факторів. По-перше, Росія мала стратегічні інтереси у збереженні контролю над Чорним морем, зокрема базою Чорноморського флоту в Севастополі. По-друге, тривалі історичні зв'язки між Кримом і Росією, які датуються ще з часів Російської імперії та Радянського Союзу, сприяли формуванню політичної риторики про «возз'єднання» півострова з Росією.

Крім того, політична нестабільність в Україні після Євромайдану та усунення від влади президента Віктора Януковича дали поштовх для активізації дій Росії. Після розпаду радянської системи безпеки Україна втратила частину своєї обороноздатності, що дозволило Росії використати військову силу для швидкого контролю над півостровом.

У березні 2014 року, під час політичної кризи в Україні, Росія організувала референдум у Криму, який пройшов у контексті активної військової присутності російських військ. Референдум, згідно з офіційними даними, показав високий рівень підтримки приєднання Криму до Росії, однак його результати були оскаржені міжнародною спільнотою та не були визнані легітимними. Ця подія відбулася у порушення міжнародного права, зокрема Хартії ООН та Будапештського меморандуму 1994 року, згідно з яким Україна відмовилася від ядерної зброї в обмін на гарантії безпеки та територіальної цілісності від Росії, США та Великої Британії.

Міжнародна реакція та наслідки

Анексія Криму викликала широке міжнародне засудження та запровадження санкцій проти Росії. Європейський Союз, США та інші країни Заходу наклали економічні санкції на ключові сектори російської економіки, зокрема енергетику, фінансові установи та оборонну промисловість. Ці санкції мали на меті обмежити можливості Росії фінансувати свої агресивні дії на міжнародній арені.

Санкції мали значний вплив на економіку Росії, зокрема спричинили девальвацію рубля, скорочення інвестицій та відтік капіталу. Проте, всупереч очікуванням Заходу, російський уряд не змінив своєї політики щодо Криму, а навпаки, використав анексію для зміцнення націоналістичних настроїв всередині країни. Президент Росії Володимир Путін отримав значну підтримку серед населення, а анексія була представлена як відновлення історичної справедливості.

Україна, зі свого боку, зазнала не лише територіальних втрат, але й серйозних економічних проблем. Крим був важливим туристичним та аграрним регіоном, тому його втрата мала значний вплив на українську економіку. Крім того, анексія стала початком подальшої дестабілізації ситуації на сході України, де почався конфлікт із проросійськими силами на Донбасі.

Вплив на міжнародну безпеку

Анексія Криму створила нові виклики для глобальної безпеки. Це був перший випадок після Другої світової війни, коли країна в Європі використала військову силу для зміни міжнародно визнаних кордонів іншої держави. Така ситуація поставила під загрозу принцип непорушності кордонів, який був основою європейської безпеки з часів закінчення війни.

НАТО та інші міжнародні організації були змушені переглянути свою стратегію в контексті нової загрози з боку Росії. Відбулося зміцнення оборонних сил у країнах Східної

Європи, зокрема у Польщі, Литві, Латвії та Естонії. Це було зроблено для того, щоб запобігти подальшим агресивним діям Росії в регіоні.

Загалом, анексія Криму призвела до зміни балансу сил у Європі та значно ускладнила відносини між Росією та Заходом. Це також сприяло підвищенню ролі санкцій як інструмента міжнародної політики, що стало важливим фактором для стримування агресії в інших частинах світу.

Соціальні та гуманітарні наслідки

Анексія Криму призвела до серйозних соціальних і гуманітарних наслідків для населення півострова. Відразу після подій 2014 року почалася масштабна хвиля переслідувань проти тих, хто не підтримував нову владу. Представники кримських татар, українців, а також активісти, що виступали за єдність з Україною, зазнали утисків, включно з арештами, викраденнями і катуваннями. Такі дії стали порушенням основних прав людини, зокрема права на свободу слова та мирні зібрання. Кримські татари, які історично мають глибоке коріння на півострові, опинилися у важкому становищі, зазнавши репресій з боку нової влади.

Крім того, анексія спричинила значну зміну демографічної ситуації. Багато українців і кримських татар були змушені покинути Крим через загрозу репресій або дискримінації, водночас відбувалося переселення російських громадян на територію півострова, що ще більше вплинуло на етнічний склад населення.

Висновки

Анексія Криму у 2014 році мала глобальні наслідки як для України, так і для міжнародного співтовариства. Вона не лише порушила міжнародні норми, але й спричинила тривалу політичну кризу в Європі, яка досі впливає на політичну стабільність та безпеку в регіоні. Водночас, це подія продемонструвала, наскільки важливою є міжнародна солідарність та колективна відповідальність у підтримці миру та стабільності у світі.

Волошко Дмитро Олексійович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

РОСІЙСЬКО–УКРАЇНСЬКА ВІЙНА В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

З XVII століття українські землі мали власні демократичні традиції, що контрастувало з автократичною системою Російської імперії.

Росія намагалась інтегрувати українські території через ліквідацію автономії Гетьманщини та знищення Запорізької Січі, що супроводжувалося русифікацією і заборонаю української мови та культури.

В умовах падіння царизму Україна заявила про автономію, а потім і незалежність. УНР прагнула побудувати демократичну державу, що спиралася на західні цінності свободи і права народу на самовизначення.

Як і сучасна Україна, УНР прикладала зусилля, щоб відійти від автократії та встановити незалежну державу з власними демократичними інститутами.

Республіка стикнулася з агресією з боку більшовицької Росії, яка створила маріонетковий «український» уряд для виправдання свого втручання. Це гібридне втручання схоже на методи у сучасній війні, зокрема створення «ДНР» і «ЛНР».

Російська Федерація сьогодні не визнає самостійність України, як і Російська імперія сто років тому.

Українська РСР була інтегрована у радянську систему, яка продовжувала контроль за національною культурою. Україна залишалася економічно залежною, а її політичні інститути перебували під жорстким керуванням центру.

Після розпаду СРСР Україна обирає шлях незалежності та демократії, що підтверджується референдумом, на якому понад 90% населення підтримало суверенний вектор розвитку країни. Цей вибір був черговим свідченням прагнення українців до свободи.

Але успадкована планова економіка була залежна від Росії, що створювало певні проблеми в перехідний період, коли закладалися основи ринкової економіки і політичної системи з прозорими інститутами. Україна стикнулася з економічними труднощами та зовнішнім тиском, зокрема через енергетичну залежність від Росії, але продовжувала розбудову демократичного суспільства.

Сучасна віха Російсько-Українського конфлікту розпочалась у дуже складний соціально-політичний період для нашої держави. Масові протести стали реакцією на відмову президента Януковича підписати Угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Євромайдан символізував вибір українського суспільства на користь демократії, проти корупції та авторитаризму.

У відповідь, на прозахідний курс України, Росія анексувала Крим і почала гібридну війну на Донбасі, використовуючи створення «ДНР» і «ЛНР» для легітимізації агресії.

Українське суспільство активно підтримувало збройні сили, волонтерський рух став міцною опорою армії. Ця мобілізація суспільства — свідчення глибокої демократичної мотивації у відстоюванні незалежності.

Повномасштабне вторгнення 2022 року спрямоване на знищення незалежності України та встановлення проросійського режиму, що нагадує амбіції Російської імперії та Радянського Союзу щодо контролю над українськими землями.

Українське суспільство консолідується навколо ідеї незалежності та демократії, і має за мету рух до європейських стандартів і збереження свободи, що є значним контрастом до авторитарної Росії.

Західні країни підтримують Україну фінансово і постачають зброю, що дозволяє утримувати оборону. Ця підтримка нагадує спроби УНР заручитися допомогою Антанти для боротьби проти більшовиків.

Міжнародні санкції, спрямовані на обмеження можливостей Росії фінансувати війну, мають довгостроковий вплив на її економіку і здатність продовжувати агресію.

Сучасна Україна, прагне закріпити свій статус незалежної держави через інтеграцію з ЄС, що має вирішальне значення для стабільності і розвитку демократичної системи. У цій меті вбачається продовження демократичних ідеалів, що зародилися ще в часи УНР.

Перспектива членства в ЄС і НАТО є стратегічною ціллю, що забезпечить довгострокову безпеку і стабільність. На відміну від часів минулого століття, коли міжнародна підтримка була обмеженою, нині Україна має шанс реалізувати цей курс.

Роль суспільства як гаранта демократії залишається вирішальною для України. Громадянське суспільство продовжить відігравати центральну роль у боротьбі з корупцією, розвитку прозорих інституцій і захисті свободи.

Але слід зауважити, що історія формування Української державності надає нам наочний та повчальний урок: намагатись – не означає здобути. Майбутнє нашої країни, і нас самих, залежить від того зусилля, яке буде спрямовано на спільну справу.

Гавриловська Богдана Вікторівна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет
ГОЛОДОМОР 1932–1933 РОКІВ

Геноцид українського народу: Голодомор є визнаним геноцидом багатьма країнами. Сталінський режим свідомо використав голод як зброю для знищення українського селянства, яке чинило опір колективізації, і для знищення національної самосвідомості.

Штучний голод: Голод був наслідком не природних причин, а жорстокої політики вилучення продовольства, зокрема зерна, та блокади сіл. Забороняли не лише вивозити їжу, але й виїздити людям, прирікаючи їх на голодну смерть.

Масові смерті: За оцінками, від Голодомору загинуло від 4 до 7 мільйонів українців, зокрема діти та літні люди, які найбільше постраждали від браку продовольства.

Закон "про п'ять колосків": Цей закон передбачав суворе покарання за збирання навіть найменшої кількості зерна або врожаю з полів — аж до страти або ув'язнення, що фактично позбавляло людей шансів на виживання.

Ізоляція та контроль: Влада запровадила "чорні дошки" — списки сіл, де селянам забороняли торгувати та отримувати будь-яку допомогу. Ці села ізолювали, що зробило голод ще більш смертоносним.

Випадки канібалізму: У деяких регіонах, через крайню нестачу їжі, були зафіксовані випадки канібалізму, що підкреслює глибину відчаю і катастрофічні наслідки голоду.

Мовчання і пропаганда: Радянська влада заперечувала існування голоду і поширювала фальшиву пропаганду про успіхи колективізації. Міжнародні спостерігачі часто не мали доступу до реальної інформації або замовчували трагедію через політичні причини.

Відновлення пам'яті: Після здобуття незалежності Україною, трагедія Голодомору почала вивчатися та визнаватися на міжнародному рівні. Щорічно у четверту суботу листопада в Україні вшановують пам'ять жертв Голодомору.

Глибокі наслідки: Голодомор мав не лише демографічні, але й психологічні та культурні наслідки для українського народу. Він вплинув на формування національної ідентичності та усвідомлення власної історії.

Гацула Катерина Віталіївна

Науковий керівник – канд. політ. наук, доц. Волянчук О.Я.

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЕТНОПОЛІТИКИ: МІСЦЕ В ДЕРЖАВАХ І СУСПІЛЬСТВАХ

Поняття етнополітики, як політичного процесу регулювання відносин між етнічними групами, має глибоке історичне коріння та складну еволюцію. Зародившись у ранніх імперіях, де етнічні групи перебували під жорстким контролем, етнополітика поступово адаптувалася до потреб національних держав, що формувалися на хвилі націоналізму в XIX столітті. Кожна нова епоха – від колоніалізму до глобалізації – формувала особливі моделі етнополітики, які використовувалися для регулювання міжетнічних відносин, інколи підживлюючи конфлікти, а іноді розвиваючи можливості для мирного співіснування. Сьогодні, в умовах культурного різноманіття, етнополітика є фактором соціальної стабільності, сприяючи інтеграції етнічних спільнот у демократичних державах.

Цілком логічно сучасна етнополітика могла би розвиватися через гуманістичні принципи політики загалом, тобто передусім виходити з концепції людиноцентризму, коли на першу роль висувається індивід і його гідність, незалежно від походження, кольору шкіри, традицій, мови, віросповідання тощо. Проте сучасні політологи, соціологи, культурологи слушно зауважують, що і гуманізм у ретроспективі видозмінюється, адаптується аж до самозаперечення, поширення ідеалістичних, глобалізованих, навіть шовіністичних різновидів [3]. Відтак «самої лише декларації загальнолюдських цінностей недостатньо, вона вимагає конкретизації, розвитку чітких алгоритмів і механізмів обороноздатності» [2]. Отже, гуманізм все ще не став вирішальним для регулювання етнонаціональних відносин і процесів, а в своєму розвитку набуває часто неочікуваних форм і проявів у політиці.

Розглядаючи історичний розвиток етнополітики, можна виокремити різні напрями та підходи, ми ж пропонуємо ретроспективно зосередитися на кількох таких етапах: етнополітика в імперіях, націоналізм та формування національних держав, радянська етнополітика.

В імперіях формували спеціальні системи етнополітики, які були орієнтовані на контроль та обмеження автономії етнічних груп, залишаючи за ними певні культурні та

релігійні свободи в межах жорсткої централізованої влади. Б. Андерсон визначає ці моделі як «уявлені спільноти», у яких етнічні групи існували в умовах ієрархії та підконтрольності [1].

На початку XIX століття націоналізм став рушійною силою для формування національних держав. Ідеї про право нації на самовизначення стимулювали національно-визвольні рухи, що призводило до утворення незалежних держав. Цей період супроводжувався зростанням міжетнічних конфліктів, нові держави формувалися за етнічним принципом, що загострювало протистояння між етносами.

Радянська політика в міжетнічних відносинах базувалася на концепції «радянського народу» – спробі створити єдину ідентичність, що об'єднувала різні етноси і нації на основі соціалістичної ідеології. Водночас політика коренізації вирізняла культурні самобутності народів, при цьому така політика контролювалася державою.

Сучасні держави розробили різні підходи до етнополітики, які допомагають регулювати відносини між етнічними групами. За найбільш загальними характеристиками можна виділити три основні моделі: мультикультуралізм, асиміляцію та інтеграцію.

Мультикультуралізм акцентує увагу на підтримці культурного різноманіття, дозволяючи етнічним громадам зберігати свої традиції та мову. Асиміляція, навпаки, заохочує меншини інтегруватися в домінуючу культуру, що потенційно може призводити до зменшення їхніх культурних особливостей. Інтеграція поєднує елементи обох підходів, сприяючи участі етнічних груп в суспільстві, одночасно визнаючи їхню культурну ідентичність.

Ці підходи допомагають країнам справлятися з викликами, які виникають унаслідок глобалізації та міграційних процесів, шукати ресурси національної стійкості та соціальної стабільності, забезпечуючи мирне співіснування різних етнічних спільнот.

Сучасна Україна також повинна розвивати етнополітику, спрямовану на збереження культурної ідентичності корінних народів, національних меншин та забезпечення їхніх прав. Особливо важливою ця політика стала в теперішніх умовах війни, що актуалізували питання національної єдності та інтеграції.

Історичний розвиток етнополітики демонструє її важливу роль у забезпеченні стабільності та соціальної єдності. Етнополітика, адаптована до сучасних викликів, є інструментом сприяння мирному співіснуванню в багатонаціональних суспільствах. Вона є ключовим аспектом розвитку демократичної держави, що підтримує культурне розмаїття. Сучасні виклики збройної агресії, глобалізації та міграції підкреслюють необхідність нових підходів, які дозволять зберегти як національну ідентичність, державний суверенітет, так і соціальну єдність у багатокультурному світі.

Література

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти: міркування щодо походження і поширення націоналізму. Київ: Критика, 2001. 271 с.

2. Волянчук, О. Етнополітика: практичні знання для реального світу // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін : зб. Наук. Праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. Вип. 32. С. 99-110.

3. Akopian V., Timashova V. (2023). The Discourse of Humanism in the Context of the Civilizational Process in the 21st century. *Philosophy and Cosmology*. Vol. 30. S. 24-32.

Джусь Микита

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ПОСТУПОВА ЛІКВІДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОНОМІЇ ЦАРИЗМОМ У ПРОЦЕСІ ПІДПИСАННЯ ДОГОВІРНИХ СТАТЕЙ НА ПРАВЛІННЯ МІЖ ГЕТЬМАНАМИ УКРАЇНИ І ЦАРСЬКИМ УРЯДОМ

Після приєднання Лівобережної України до Московської держави в середині XVII століття, українські гетьмани змушені були укладати договірні статті з царським урядом, що визначали характер їхньої влади та взаємини між Гетьманщиною і Московською державою. На початку договірні статті зберігали відносну автономію України, але поступово права гетьманів обмежувалися. Цей процес поступової ліквідації автономії був зумовлений прагненням осовських царів посилити централізовану владу та ліквідувати будь-які автономні утворення в імперії.

Першим важливим кроком до обмеження автономії Гетьманщини стало підписання Березневих статей 1654 року гетьманом Богданом Хмельницьким. Ці статті визнавали автономію Гетьманщини, але закріплювали залежність від московського царя в питаннях зовнішньої політики. Водночас внутрішні справи залишалися під контролем гетьмана.

З часом Московська держава почала втручатися в управління Гетьманщиною. Після смерті Хмельницького, нові гетьмани, зокрема Іван Брюховецький і Петро Дорошенко, були змушені укладати нові угоди з царем, які поступово звужували права гетьманської адміністрації. Брюховецький, наприклад, підписав Московські статті 1665 року, які обмежували зовнішню політику України і зобов'язували гетьмана підкорятися царському

управлінню в Києві. Далі, після поразки шведсько-українського союзу під Полтавою, гетьман Іван Мазепа намагався захистити автономію Гетьманщини, але був зраджений. Його наступник Іван Скоропадський підписав Решетилівські статті 1709 року, які ще більше обмежували гетьманську владу та запроваджували прямий контроль царського уряду над

Гетьманщиною. У 1722 році була створена Малоросійська колегія, яка фактично підпорядкувала гетьманську адміністрацію московським чиновникам.

Процес поступової ліквідації української автономії царизмом був зумовлений прагненням Московської держави до централізації влади та усунення будь-яких ознак самоврядування на підконтрольних територіях. Хоча початкові договори між гетьманами та царем визнавали певну автономію, поступово права гетьманів обмежувалися. Це призвело до остаточного знищення української автономії в середині XVIII століття і перетворення Гетьманщини на звичайну частину Російської імперії.

Коваленко Антон Миколайович

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

СУБ'ЄКТНІСТЬ СУВЕРЕНІТЕТУ

Суб'єктність суверенітету вже майже 500 років обговорюється науковцями з різних сфер. Однак, попри тривале вивчення, ключові питання залишаються відкритими, що вказує на складність цього явища. Це не дивно, адже з кожним новим дослідженням відкриваються нові аспекти, які вимагають більш комплексного підходу. Наприклад, якщо раніше основний фокус був на тому, кому належить суверенітет і хто може його обмежувати, то останнім часом все більше уваги приділяється тому, що саме визначає спроможність суб'єкта реалізувати цей суверенітет.

Метою цієї статті є вивчення питання суб'єктності суверенітету з урахуванням того, як саме вона реалізується в сучасних умовах. Простими словами, суб'єктність суверенітету – це

сукупність властивостей, що дозволяють суб'єкту (державі, організації чи іншій владі) ефективно керувати.

Серед основних характеристик можна виділити реальну можливість розподіляти ресурси та повноваження, а також політичну волю – здатність ухвалювати важливі рішення і спрямовувати на їх виконання всі наявні ресурси, приймаючи при цьому ризики. Для цього суб'єкт повинен бути здатний до самоідентифікації, аналізу ситуації і формування чітких цілей. Політична самоідентифікація означає, що суб'єкт суверенітету (держава, лідер чи інша структура) чітко ототожнює свої цінності та інтереси з певними політичними ідеями та стратегіями.

З точки зору політичної науки, управління — це постійний процес збереження влади суб'єкта над об'єктом, використовуючи наявні ресурси. Оскільки об'єкт влади може чинити опір, а різні групи змагаються за контроль, ці ресурси завжди є обмеженими. Як показує практика навіть у невеликих корпоративних колективах, для ефективного управління потрібно створювати кілька рівнів керування та чітко розподіляти обов'язки між ними. Це означає, що суверен не лише передає ресурси та повноваження управлінському апарату, але й створює інституції, які закріплюють організацію управління. Це включає внутрішні правила, що визначають, як перерозподіляються ресурси та влада, а також процедури ухвалення рішень і контролю за їх виконанням. У процесі з'являються стабільні канали і рівні концентрації влади та ресурсів, які збільшуються залежно від важливості завдань, які стоять перед певними частинами управлінського апарату.

Таким чином, управлінські завдання потребують чіткої ієрархії влади, що, у свою чергу, вимагає розподілу ресурсів і повноважень. Однак разом із цими повноваженнями довірені особи також отримують можливість використовувати ресурси у власних інтересах, які можуть відрізнятися від інтересів суверена. Це створює необхідність постійного контролю над їхньою діяльністю. Для цього потрібно створити контрольний орган, який матиме вищі повноваження і ресурси для ефективного нагляду. Водночас, його функціонування також потребує додаткових ресурсів та витрат.

Ситуація ускладнюється тим, що економічні центри влади, як-от великі компанії та корпорації, прагнуть самостійно керувати своїми ресурсами, мінімізуючи або повністю усуваючи податкові та митні зобов'язання перед державою. Це ставить суверена в конкуренцію за ресурси, які є на його території, з іншими суб'єктами, що володіють власними значними ресурсами. Аналіз цих умов показує, що суверенітет не можна розуміти як абсолютну або всеохопну політичну владу. Носій державного суверенітету змушений передавати частину своїх ресурсів та повноважень інститутам управління, правоохоронним органам та структурам адміністративного контролю.

Це призводить до появи так званого "корпоративного конкурента" у вигляді чиновницького апарату, який також впливає на управління ресурсами. Фактично, суверен не має абсолютної верховної влади. Він виконує роль розпорядника державних ресурсів і повноважень, схвалюючи або відхиляючи рішення, підготовлені для нього іншими державними органами. Крім того, суверен змушений ділитися ресурсами з іншими центрами влади, зокрема економічними. Таким чином, свобода вибору суверена в ухваленні рішень обмежена тим, як розподілені ресурси та влада між різними центрами, як всередині державного апарату, так і за його межами.

Література

1. Воронянський О. В. Концепт національного суверенітету як принцип реалізації політичних прав нації //Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2011. – №. 9. – С. 255-260.

2. Воронянський О. В. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади. – 2015.

3. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.

4. Voronianskyi O. V. Національний суверенітет: політологічний аспект //Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки. – 2017. – №. 2. – С. 13-16.

Корж Анастасія Романівна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

СУСПІЛЬСТВО ТА ДЕРЖАВА: ІСТОРИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Суспільство та держава є двома основними компонентами політичної та соціальної систем, які взаємодіють і розвиваються разом. Держава виконує функції управління, захисту та регулювання суспільства, а суспільство, у свою чергу, формує державу через свої потреби, політичну участь та соціальну активність. У цій доповіді ми розглянемо історичний розвиток держави, її соціально-політичну функцію та правовий аспект, що визначає взаємовідносини між державою та суспільством.

Історично держава виникла внаслідок еволюції суспільних відносин. Первісні спільноти не мали чітко виражених державних інститутів, але з розвитком землеробства, ремесел та торгівлі з'явилася необхідність у централізованій владі для регулювання відносин, захисту територій та управління ресурсами. Перші держави виникли в межах давніх цивілізацій, таких як Єгипет, Месопотамія та Китай. Вони були теократичними або деспотичними, де влада належала правителю, що вважався намісником богів на землі. У середньовічній Європі домінували феодальні держави, де влада була розподілена між королем, церквою і феодалами. Суспільство було розділене на стани: знать, духовенство і селянство, що визначало соціальну структуру і права кожного стану. У період Відродження та Реформації в Європі почали з'являтися нові моделі держави, засновані на централізованій владі та національних інтересах. Абсолютизм, а потім революції у Франції та Америці створили передумови для переходу до демократичних форм правління. Сучасна держава виконує комплекс функцій, які охоплюють політичні, економічні та соціальні аспекти управління суспільством. Основна мета держави — забезпечити стабільність, справедливість та розвиток.

Держава володіє монополією на застосування сили та управління суспільством через інститути влади — законодавчу, виконавчу та судову гілки. Важливою функцією держави є захист прав і свобод громадян, а також забезпечення внутрішнього правопорядку і національної безпеки.

Існують різні форми державної влади, серед яких демократична, авторитарна та тоталітарна. У демократичній державі суспільство має активну участь у прийнятті рішень через вибори, у той час як в авторитарних та тоталітарних державах влада зосереджена в руках невеликої групи або однієї особи. Держава не існує ізольовано від суспільства. Воно визначає політичні процеси через вибори, громадські рухи та інститути громадянського суспільства. Сильна держава потребує здорового суспільства, яке бере участь у формуванні державних рішень.

Правова держава — це основа сучасного суспільства, де всі дії держави та її громадян підпорядковуються закону. Право забезпечує стабільність у відносинах між суспільством і державою, а також регулює права та обов'язки громадян. Принцип верховенства права вимагає, щоб всі органи державної влади діяли у межах закону. Це забезпечує баланс між владою держави та правами суспільства. У такій системі влада не може бути необмеженою, а права громадян — порушені.

Основний закон держави визначає базові принципи функціонування державної влади, права та обов'язки громадян, структуру управління та захист основних прав людини. Конституція є фундаментом правової держави, яка обмежує дії влади та забезпечує стабільність правової системи. Однією з основних функцій держави є захист прав і свобод громадян. Це включає право на життя, свободу слова, право на працю, освіту та соціальний захист. Держава гарантує, що кожен громадянин має можливість користуватися своїми правами, і забезпечує справедливість через судову систему.

Важливим аспектом сучасних держав є взаємодія між державою та громадянським суспільством. У демократичних країнах громадянське суспільство, представлене різними організаціями, громадськими рухами та об'єднаннями, контролює дії держави та бере участь у формуванні політичних рішень. Громадянське суспільство також виступає важливим фактором для підтримки демократії та захисту прав людини, сприяючи створенню умов для відкритого діалогу між владою та громадянами.

Це комплекс недержавних організацій та ініціатив, які представляють інтереси різних груп населення і сприяють формуванню політичного курсу держави. Роль таких організацій полягає не тільки в захисті прав певних груп, але й у формуванні політичної культури, що ґрунтується на принципах рівноправ'я, верховенства права та соціальної відповідальності. Суспільство може впливати на прийняття рішень через активну участь у виборах, громадських акціях, медіа та волонтерській діяльності. Ці механізми забезпечують можливість для кожного громадянина висловити свою позицію та впливати на рішення, які приймаються на державному рівні.

Держава забезпечує соціальні права громадян, такі як доступ до освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Вона виконує роль арбітра у розподілі ресурсів і підтримує соціальну справедливість через податкову політику та програми підтримки вразливих верств населення. Особливо важливою є здатність держави реагувати на соціальні виклики, забезпечуючи підтримку тих, хто найбільше цього потребує. Це включає створення умов для рівного доступу до базових соціальних послуг, що є ключовим елементом соціальної справедливості.

Держава і суспільство перебувають у постійній взаємодії, визначаючи розвиток соціально-політичних процесів та правових норм. Історично держава виникла як засіб забезпечення порядку і управління суспільством, але сьогодні вона виконує набагато складніші функції, регулюючи політичне життя, економіку та захист прав громадян.

Важливим елементом сучасної держави є дотримання верховенства права та взаємодія з громадянським суспільством, що гарантує стабільність, свободу і справедливість у соціумі.

Краснощок Олександр Миколайович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ В МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ НА БАЛКАНАХ

Україна активно брала участь у миротворчих місіях на Балканах в складі миротворчих сил ООН та НАТО, з моменту отримання незалежності це була одна з перших миротворчих операцій української армії. Особливу увагу заслуговує подвиг українських військових в анклаві Жєпа, де український контингент врятував тисячі життів. Цей досвід став частиною міжнародної репутації України як миротворчої нації.

Югославія розпалася через низку факторів: етнічні та національні конфлікти, економічні труднощі, зростання націоналізму серед різних народів та слабкість центральної влади. Різні республіки прагнули незалежності.

Після смерті голови Республіки Югославія - Йосипа Броза Тіто, відбувся "бум" міжнародних та міжетнічних конфліктів що супроводжувалися низкою збройних протистоянь у 1990-х роках.

Символом “Югославських війн” є водонапірна башта у місті Вуковар (Хорватія). Найбільшою і найкривавішою битвою хорватської війни за незалежність, являється 87-денна облога хорватського міста Вуковар, яка завершилася поразкою місцевого підрозділу Хорватської національної гвардії, великим спустошенням Вуковара та численними вбивствами і переслідуваннями хорватського населення. У битві загинуло від 2900 до 3600 осіб.

Головним керманичем та ініціатором конфліктів є Слободан Мілошевич — ключова фігура конфліктів, перший президент Сербської Республіки, воєнний злочинець. Після розпаду Югославії конфлікти на Балканах супроводжувалися масовими етнічними чистками, що викликало необхідність міжнародного втручання. Саме у цей період Україна долучилася до міжнародних миротворчих місій, спрямованих на стабілізацію ситуації.

Українські миротворці забезпечували порядок та безпеку в зонах конфліктів, виконуючи завдання під керівництвом ООН та НАТО. Особливу увагу варто звернути на операції з охорони мирних жителів та гуманітарних конвоїв.

За словами мирних жителів населених пунктів які перебували під охороною українських миротворців, ситуація була доволі тихою і спокійною, майже контрольованою.

Але статус миротворців не завжди допомагав українським військовим, що було доведено безліччю атак та засідок на миротворців в ході виконання поставлених задач. Свідченням цього, стало захоплення українських військових у Вогошчі та Іліджі, в ході атаки на українських миротворців, в зв'язку з нестачею боєприпасів та нерівним поставленням сил, було прийнято рішення про здачу в полон, загальна кількість полонених склала близько 30 осіб.

У 1995 році українські миротворці врятували мешканців анклав Жєпа у Боснії, який знаходився під загрозою повного знищення сербськими військовими. Завдяки рішучим діям українців, вдалося евакуювати мирних жителів і запобігти геноциду, аналогічному до трагедії в Сребрениці. За різними джерелами, українським миротворцям вдалось врятувати від 5 до 10 тисяч осіб.

Микола Верхогляд - український офіцер, командувач українського миротворчого контингенту в анклаві Жєпа під час війни у Боснії. Герой України.

Найбільш відомий тим, що під час наступу армії Республіки Сербської на анклав Сребреницю та Жєпу забезпечив евакуацію мирного населення Жєпи. Водночас населення Сребрениці, де розміщувався голландський миротворчий контингент, не евакуювали, що стало причиною масових убивств, більш відомих як «різанина у Сребрениці».

За словами пана Верхогляда, перемовини між ним та сербами відбувались дуже напружено, місцями офіцери переходили на “підвищений тон”. Згодом український офіцер прокоментує ситуацію наступним чином “З сильними домовляються, Слабким - диктують умови”.

Разом з українським офіцером на перемовини вирушив полковник армії Боснії та Герцєговини – Авдо Палич, але на жаль зник безвісти, за словами представників ООН на прєсконференції в Сараєво, в умовах війни це найімовірніше розстріл.

Пан Верхогляд розумів що скоріш за все він теж може не повернутись з перемовин, але в ході декількох зустрічей, українському миротворцю вдалось добитись отримання зеленого коридору, процес евакуації тривав 3 безсонні доби, з 23 по 27 липня 1995 року.

Перебуваючи в смертельній небезпеці, полковник Верхогляд зміг добитись того, що в кожному автобусі з мирними мешканцями був як мінімум один український військовий який забезпечував безпеку, тим що слугував живим щитом від атак сербських бойовиків. Українські миротворці взяли участь в операціях KFOR у Косово, де активно займалися розмінуванням і охороною стратегічних об'єктів. Вони також допомагали у стабілізації регіону після війни, що було важливо для відновлення мирного життя.

Українські військові здобули визнання за свою професійність і рішучість на Балканах, зокрема за операцію в Жєпі. Проте під час виконання миротворчих обов'язків Україна також зазнала втрат серед своїх солдатів.

Завдяки участі у миротворчих місіях на Балканах, Україна підтвердила свою репутацію як надійного партнера у міжнародних операціях. Участь у місіях під егідою НАТО та ООН в Косово, Албанії та Македонії стала важливим внеском у стабілізацію регіону. Ці операції стали частиною міжнародного визнання України як країни, здатної ефективно підтримувати мир.

Досвід який отримала Україна та українські миротворці під час проведення даної миротворчої місії мав велике значення коли на нашу державу була здійснена повномасштабна російська агресія.

Кривошея Богдан Олександрович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.
Державний біотехнологічний університет

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ

Протягом усього часу свого існування людство створювало різноманітні соціальні механізми, які допомагали суспільствам залишатися стабільними, адаптуватися до змін у навколишньому середовищі, економіці та соціальних зв'язках. У наш час ці механізми отримали назву «політична система».

Якщо говорити простіше, політична система — це спосіб організації суспільного життя, який дозволяє різним групам людей боротися за владу, впливати на рішення та відстоювати свої інтереси. В сучасних умовах політична система включає не лише державні установи, але й громадські організації, партії та різні політичні рухи.

Цікаво, що сам термін «політична система» з'явився не так давно — у середині ХХ століття. Його поява була пов'язана з розумінням того, що політика — це не лише діяльність уряду чи держави, але й ширше явище, що охоплює весь процес взаємодії між громадянами і владою. Наприклад, коли громадяни об'єднуються в політичні організації або виступають за свої права — це теж частина політичної системи.

Важливою особливістю політичної системи є її здатність відображати складність політичних процесів і явищ. За допомогою цієї концепції науковці можуть розглядати політику як сукупність взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле.

Політична система — це інструмент, за допомогою якого в суспільстві реалізується політична влада. У ній беруть участь різні соціальні групи, класи та угруповання, які змагаються за доступ до влади та намагаються впливати на державу.

Конкурентна боротьба за владу в суспільстві відображає різні інтереси різних соціальних груп і спільнот. Ці інтереси можуть бути навіть протилежними, але через свої організації та рухи вони намагаються впливати на державу. Важливо розуміти, що політична система не відображає єдиний «спільний» інтерес усіх громадян, як можна було б уявити за ідеєю суспільного договору. Насправді, це динамічна мережа, в якій окремі соціальні групи намагаються реалізувати свої інтереси, і все залежить від того, хто має більший вплив на політичну арену в конкретний момент.

Через політичну систему ті, хто здобуває владу, легітимізують свою позицію перед іншими. Тобто вони не лише захоплюють владу, але й намагаються переконати суспільство в правомірності цього. Таким чином, навіть у соціально різноманітному суспільстві досягається певна інтеграція завдяки тому, що політична еліта — як правляча, так і інші привілейовані групи — має доступ до центрів влади та розподілу ресурсів.

Політична система — це складна, багаторівнева мережа відносин між тими, хто намагається здобути або утримати владу (суб'єктами), та тими, на кого спрямовані ці дії (об'єктами). Ці відносини регулюються як державними, так і недержавними інститутами, які створені для управління суспільством або для боротьби за владу.

Політичну систему можна уявити як соціальну систему, яка складається з багатьох взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле. Як і будь-яка соціальна система, вона існує в різних середовищах, на які впливає і з якими взаємодіє. Ці середовища включають:

- Природне: забезпечує ресурси для існування;
- Економічне: визначає базові владні відносини та доступ до ресурсів;
- Соціальне: відображає розширення суспільства на різні групи за інтересами та неполітичними відносинами влади;
- Культурно-цивілізаційне: зберігає традиції та норми, зокрема політичні;
- Зовнішньополітичне: може бути як сприятливим, так і ворожим щодо політичної боротьби за ресурси.

Змінюючи свої характеристики, політична система адаптується до змін у цих середовищах. Тому на кожному етапі розвитку суспільства політична система виглядає по-різному, залежно від умов. Хоча політична система тісно пов'язана з соціально-економічними відносинами, вона все ж є самостійним комплексом, що включає інститути та відносини з власними правилами і нормами. Ці правила регулюються як правовими, так і політичними нормами, що формують її особливості та закономірності.

Література

1. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
2. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
3. Воронянський О. В. Соціальна філософія в контексті глобальних трансформацій соціального простору постіндустріального суспільства. – 2023.
4. Моїсєєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. – 2014.

Кулик Олена Андріївна

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

НАЦІОНАЛЬНО–ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА (1648–1657 рр.)

Розглядаючи причини війни, хочеться наголосити на основних:зміцнення феодалної земельної власності та посилення кріпацтва;погіршення становища міщанства, засилля іноземців у містах;обмеження козацьких прав «Ординацією Війська Запорозького...»;посилення релігійного гніту й утиски православ'я;відсутність власної держави та перспектив її створення; колонізація і покатоличення національної еліти.

У 1647 році чигиринський підстароста Даніель Чаплинський напав на хутір Суботів Богдана Хмельницького. Пограбував його, а малого сина Хмельницького забив до смерті. Це стало приводом початку війни. Хмельницький разом зі своїми синами і невеликим загonom переманив на свій бік козаків і розпочав повстання.

У 1648 р. розпочалося нове козацьке повстання проти встановлених Річчю Посполитою порядків. Його підтримали не лише селяни й міська біднота, а й духовенство, заможне міщанство, дрібна українська шляхта. Завдяки цьому повстання швидко перетворилося на всенародну Національно-визвольну війну на чолі з Богданом Хмельницьким.

Перша битва Національно-визвольної війни відбулася 5–6 травня 1648 р. на берегах річки Жовті Води. Повстанці оточили польське військо і швидко розгромили його. Наступна битва з основними силами поляків на чолі з великим коронним гетьманом М. Потоцьким і польним коронним гетьманом М. Калиновським відбулася 16 травня під Корсунем. Перемоги на Жовтих Водах і під Корсунем стали сигналом для повстань по всій Україні й визвольного походу української армії на захід.

До кінця липня було визволено з-під польської влади все Лівобережжя, а до кінця серпня – Брацлавське, Київське, Подільське (крім м. Кам'янця) воєводства на Правобережжі, східні й південні райони Волинського воєводства.

У вересні 1648 р. воєнні дії поновилися. Неподалік містечка Пилявці (нині – с. Пилява Хмельницької обл.) для нової битви зійшлися коронне військо та українська армія. Вирішальна битва 11–13 вересня завершилася для польської армії нищівною поразкою. Повстанців вона надихнула на нові перемоги, активізувала селянські рухи на Західній Україні. 26 вересня Б. Хмельницький почав облогу Львова. Гетьман не бажав руйнувати Львів, а прагнув змусити магістрат виконати умови козаків. Захоплення Замостя відкривало б повстанцям шлях на Варшаву, тому в столиці почали обговорювати питання про скликання сейму.

Українське військо було стомлене, погано забезпечене боєприпасами, порохом, провіантом, наближалася зима. Покладаючи великі надії на претендента на польський престол Яна Казимира, Б. Хмельницький погодився на перемир'я. 23 грудня 1648 р. Б. Хмельницький урочисто в'їхав до Києва, де радо вітали переможця. Назустріч українським полкам вийшли Патріарх Єрусалимський Паїсій, який перебував тоді в Києві, й київський митрополит Сильвестр Косів. Студенти Києво-Могилянської академії виголосили на честь героя свої вірші-панегірики.

Навесні 1649 р. польські війська, порушивши умови перемир'я, розпочали воєнні дії. 30 червня українські й татарські війська взяли в облогу місто Збараж (нинішня Тернопільська обл.), біля якого розташувалися основні сили поляків. Генеральний наступ розпочався 27 липня. Завдяки налагодженій розвідці Б. Хмельницький дізнався, що з Варшави до Зборова (нині – Тернопільська обл.) рушило польське військо на чолі з Яном II Казимиром, обраним королем у листопаді 1648 р.

Після напружених перемовин 8 серпня 1649 р. було укладено Зборівський мирний договір. Визнання автономії Війська Запорозького давало можливість гетьманському уряду продовжити боротьбу за незалежність.

Протягом 1650 р. Польща готувалася до нового етапу війни. Вів приготування до продовження війни й Б. Хмельницький. Ще влітку 1648 р. гетьман робив спроби встановити добросусідські відносини з молдовським господарем Василе Лупу. Проте останній намагався балансувати між Османською імперією та Річчю Посполитою. Тому влітку 1650 р. Б. Хмельницький почав підготовку воєнного походу проти молдовського господаря. Було укладено новий договір з татарами, які мали разом виступити проти князівства Молдова в обмін на спільні бойові дії проти Московського царства. На початку вересня козаки захопили столицю князівства – м. Ясси. В. Лупу уклав з Б. Хмельницьким угоду, за умовами якої відмовлявся від союзу з поляками та зобов'язувався видати свою дочку Розанду за сина гетьмана Тимоша. Таке родичання реалізовувало далекоглядні плани гетьмана – створення спадкової монархії.

Вирішальні бої між основними силами польської та української армій відбулися 18–30 червня 1651 р. поблизу Берестечка на Волині. Місцем для битви було обрано межиріччя Стиру й Пляшівки. Зранку 18 червня спалахнули перші сутички, з яких розпочалася Берестецька битва. Вона була найбільшою в Національно-визвольній війні за чисельністю вояків, що брали в ній участь.

18 вересня 1651 р. в Білій Церкві було укладено мирний договір, за яким територія гетьманського управління обмежилася Київським воєводством. У Брацлавському й Чернігівському воєводствах було відновлено польську адміністрацію. Магнатам і шляхті повертали їхні маєтності. Козацький реєстр скоротили з 40 до 20 тис.

Після Берестецької битви молдовський господар В. Лупу відмовився виконувати свої зобов'язання щодо України. Нагадати про умови українсько-молдовського договору Б. Хмельницький вирішив силою зброї, рушивши в новий похід на Молдову.

22 травня 1652 р. передові козацькі частини під командуванням Тимоша Хмельницького й загони татарської кінноти почали бій із польською кіннотою, а основні

частини підійшли непомітно 23 травня. Оточивши польський табір, українська армія атакувала водночас з усіх боків. До вечора польське військо було розгромлене, загинув і його головнокомандувач.

Блискуча перемога ліквідувала принизливі умови Білоцерківського договору – Україна за фактом знову стала незалежною державою. Визвольна боротьба спалахнула з новою силою. Владу гетьманського уряду було відновлено на Брацлавщині та Чернігівщині. Крім того, гетьман фактично визнав соціально-економічні завоювання селянства, що засвідчило перехід значної частини землі до рук селян, які виступали її співвласниками на рівні з державою.

Після Батозької битви, у травні–червні 1652 р., українська армія, вступивши до Молдови, змусила В. Лупу виконати попередні зобов'язання. У серпні Тиміш узяв шлюб із Розандою.

Занепокоєні українсько-молдовським союзом Польща, Валахія і Трансильванія об'єдналися в антиукраїнську коаліцію. У квітні 1653 р. валаський господар Матей Басараб і трансильванський князь Дьордь II Ракоці за підтримки польського уряду захопили Ясси й посадили на престол свого ставленика. В. Лупу звернувся по допомогу до Б. Хмельницького.

21–22 квітня 1653 р. українське військо, очолене Тимошем Хмельницьким, розбило загони нового молдовського господаря. Влада знову перейшла до В. Лупу, який підбурив Т. Хмельницького до походу на Валахію. Похід виявився невдалим. Козацьке військо повернулося в Україну. Військова допомога В. Лупу не поклала край колотнечі за владу в Молдові. Невдовзі молдовського господаря знову скинули з престолу. Потрапивши у скруту, він вкотре звернувся по допомогу до козаків. Вірне союзницьким зобов'язанням, українське військо, очолене Тимошем, вирушило в похід. У фортеці Сучава (сучасна Румунія) козаки потрапили в облогу, а Тиміш дістав смертельне поранення. Батозька перемога не означала швидкого завершення війни проти Польщі. Від лютого 1653 р. польські загони здійснювали спустошливі рейди на козацьку територію. Тривали бойові дії і на Брацлавщині, де козаки під проводом І. Богуна розгромили під Монастирищем військо С. Чарнецького. Восени 1653 р. польський король із 40-тисячною армією вирушив з-під Львова до Галича, а звідти – до Кам'янця-Подільського і став табором під містечком Жванець, між річками Жванчик і Дністер. Туди підійшли й основні сили українсько-татарського війська. Польський табір було взято в тривалу облогу, яка виснажила ворожу армію – почався голод, спалахнула епідемія. Від остаточної поразки поляків уже вкотре врятували ординці. Хан і польський король 5 грудня під Кам'янцем-Подільським уклали усну угоду, за якою припиняли воєнні дії. Татари отримували дозвіл брати ясир на українських землях протягом 40 днів. Інтереси України за Кам'янецькою угодою не брали до уваги, бо передбачене відновлення умов Зборівського договору вже не влаштувало українців.

Отже, попри вдачі воєнні дії, наслідки Жванецької кампанії для Української козацької держави виявилися вкрай несприятливими.

Пізніше усну домовленість закріпили "Березневими статтями". Гетьман та московський уряд по-різному трактували зміст угоди. Для козаків це була, насамперед, військово-політична угода про визнання протекторату Москви, що передбачало військову допомогу у боротьбі з Річчю Посполитою. Московський цар розглядав угоду скоріше як визнання своєї влади на цих територіях, що крім того ж прекрасно вписувалося в давню ідею "збирання руських земель".

Окрім війни з союзом Війська Запорозького та Москви, на Річ Посполиту прибув зоряний десант Швеції зі своїми союзниками. Шведи досить швидко окупували більшу частину Польщі, включно з Познанню, Варшавою та Краковом.

На сході перейшли у наступ і українсько-московські війська. У вересні 1655 року вони знову взяли в облогу місто Львів, захопили майже всю Білорусь.

Унаслідок національно-визвольних змагань і підписання Зборівського мирного договору частину українських земель було звільнено від польського панування. Тут відбувалося формування Української козацької держави з особливим політичним та соціально-економічним устроєм.

1654-56 рр. — війна Гетьманщини та Москви проти Речі Посполитої і Туреччини.

Окрім війни з союзом Війська Запорозького та Москви, на Річ Посполиту прибув зоряний десант Швеції зі своїми союзниками. Шведи досить швидко окупували більшу частину Польщі, включно з Познанню, Варшавою та Краковом.

На сході перейшли у наступ і українсько-московські війська. У вересні 1655 року вони знову взяли в облогу місто Львів, захопили майже всю Білорусь.

Річ Посполиту від повного розгрому врятувала лише неприязнь між країнами-нападницями та непомірне марнославство московського царя. Цар Олексій Михайлович боявся подальшого просування шведів і зростання їхньої могутності, а тому пішов на мирову з Річчю Посполитою, в обмін на обіцянку стати польським королем після смерті Яна Казимира.

Без згоди Хмельницького, Москва підписує з Річчю Посполитою Віленське перемир'я у жовтні 1656 року.

А поки Віленське перемир'я, по суті, нівелювало Березневі статті, українсько-московську угоду і викликало справедливе обурення гетьмана та козацької старшини.

Хмельницький починає шукати нових союзників для продовження війни з Річчю Посполитою, присягнувши на вірність "лише собі, а не комусь з чужих монархів". В жовтні 1656 року Військо Запорозьке приєднується до антипольської коаліції разом з Швецією, Трансильванією (або Семигородом) та Бранденбургом. Частково, до дій коаліції приєдналися і Молдова з Волощиною.

Наслідком національно-визвольної війни 1648—1657 років було відновлення державності українського народу і завершення, в основному, процесу формування української національної держави — Української козацької республіки.

Ланько Михайло Володимирович
Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ З ПОГЛЯДУ ІСТОРІЇ, ПРАВА Й СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У доповіді розглянута проблема взаємодії суспільства та держави, проаналізовані з історичного, соціально-політичного, правового аспекту точки перетину інтересів влади та соціуму. Досліджено суть та причини потреби у співпраці як з боку верхівки суспільства, так і з боку простих громадян. Спираючись на дослідження як українських, так і зарубіжних учених-політологів визначено важливість позитивної взаємодії суспільства та держави.

Протягом всієї історії людства взаємодія між суспільством та державою характеризувала рівень розвитку цивілізації. Результатом плідної співпраці був активний соціум, що здатен підтримувати країну або навпаки, за потреби брати владу в свої руки. Враховуючи повномасштабну війну росії проти України й рівень напруги в суспільстві, дослідження співпраці народу й влади з історичного, соціально-політичного та правового аспекту є важливим для усвідомлення як ризиків, так і потенційних досягнень.

Абсолютна більшість досліджень на цю тему, спираючись на ті самі поняття, визначають аспекти взаємодії суспільства та держави по-різному. Західні політологи та історики, такі як Френсіс Фукуяма, вважають початком активної співпраці у Європі владної верхівки з народом XIX століття. А от українські експерти, серед них О. Майборода, Ю. Шаповал, С. Кириченко, визначають, що на території сучасної України цей процес почав активно розвиватися лише 1991 року. Відповідно, залишаються не до кінця визначеними шляхи досягнення успішної співпраці активного суспільства з демократичною державою.

Метою доповіді є аналіз взаємодії соціуму та влади через призму історичного, соціально політичного та правового аспекту для усвідомлення загальної ситуації та потреби у розвитку. Для досягнення мети передбачається вирішення таких завдань:

-визначити з точок зору вищезазначених аспектів шляхи взаємодії держави та суспільства;

-визначити, які особливості впровадження варіантів співпраці можуть виникнути і що варто робити задля досягнення успішного співробітництва.

Держава виникла як засіб організації управління колективом. Це було обумовлено необхідністю контролю суспільних процесів, підтримання порядку, захисту від зовнішніх загроз тощо. У первісних спільнотах соціальна організація базувалася на племінних відносинах, проте надалі виникла потреба в значно складніших формах влади. У рабовласницьких і феодальних суспільствах держава була інструментом контролю нечисельних панівних класів над народом. З подальшим розвитком соціуму та підняттям загального рівня освіченості почали формуватися правові держави. За цією моделлю влада виконує роль гаранта прав і свобод своїх громадян. Нині ж абсолютна більшість держав прийняли цю концепцію, оскільки лояльність населення гарантує успішну взаємодію між соціумом та владою.

Суспільно-політичний аспект передбачає, що держава є ключовим інститутом, що здійснює керування суспільством. Держава демократичного типу є посередником між різними соціальними групами, забезпечуючи баланс інтересів через власне політичне представництво, проведення виборів та правову систему. Її влада базується на легітимності, тобто суспільному визнанні її права на управління. Це досягається через політичні механізми, такі як вибори, та через правові механізми, як-от конституція та законодавчі акти.

Важливим правовим аспектом взаємодії суспільства і держави є концепція правової держави. Правова держава — форма державного устрою, в якій усі дії органів влади, громадян і організацій регулюються правовими нормами. Основним принципом цієї моделі є верховенство права, яке забезпечує загальну рівність перед законом і обмежує можливості впливу та втручання у суспільні процеси з боку влади. Водночас правовий контроль над владою є найважливішим елементом забезпечення прав і свобод. Відсутність такого контролю може призвести до розквіту авторитаризму. У такому випадку держава наближається до тоталітарного типу, що в сучасному світі гарантує проведення санкційної політики та ізоляцію. Саме тому запроваджуються механізми контролю за діяльністю держави, такі як незалежна судова система, конституційний нагляд, права громадян на захист своїх інтересів у суді.

Таким чином, що з історичного, що з суспільно-політичного, що з правового боку результатом успішної взаємодії держави з соціумом є міцні зв'язки народу з владою, усвідомлення можливостей одних та заміненості інших, єдність у моменти слабкості однієї зі сторін, підтримка одне одного. Тож у перспективі подальші дослідження допоможуть розуміти, як краще зберігати баланс впливу влади і впливу суспільства, що для України критично важливо.

Література

1. Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність / О. М. Майборода та ін. – Київ, 2013. – 184 с.
2. Політична енциклопедія / уклад.: Ю. А. Левенець, Ю. І. Шаповал. – Київ, 2011. – 808 с.
3. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. з англ. Т. Цимбал, Р. Корнута. – Київ, 2019. – 608 с.
4. Кириченко С. О. Громадянське суспільство та правова держава: поняття та зміст. – Київ, 1999. – 43 с.

РЕВОЛЮЦІЯ 1905–1907 В УКРАЇНІ

Революція 1905—1907 в Україні — перша загальнонародна демократична революція, котру традиційно називають першою російською революцією; найбільш активними її учасниками на території українських земель стали проросійськи налаштовані політичні сили.

Політичними факторами стали: відсутність політичних свобод для підданих імперії, архаїчність державного управління у формі самодержавства; недоліки державної «бюрократичної машини»; поглиблення «кризи еліт»; відсутність політичних свобод для підданих імперії, економічна криза 1900–03, наявність залишків кріпосництва на селі; необхідність зміни форм селянського землекористування; зростання національної самосвідомості окраїн і національних рухів, революційний романтизм, психологічне піднесення, посилення протистояння між працею і капіталом; селянськими товарними і технологічно застарілими поміщицькими господарствами;

У весні та літі 1905 року робітничий та селянський рух в Україні ще не набув значущої масовості. Страйки, які відбулися в січні-березні 1905 року, мали економічний характер, і лише святкування 1 травня викликало дійсно масові демонстрації. У цей період селянський рух впливав виступами робітників, і більшість виступів селян була спрямована проти поміщиків. Було зафіксовано близько 2 тисяч виступів селян, зокрема у сільській місцевості Півдня і Правобережної України. Важливим фактором боротьби селян були протиріччя між україно-польськими та україно-російськими інтересами в аграрному секторі. Селянський рух був стихійним, і більшість селян ще не втратили віру в "доброго царя".

Влітку 1905 року відбулося повстання на панцернику "Потьомкін", яке визначало подальші події. Матроси виступили проти царської влади, але повстання було придушено. Це подія вплинула на тактику руху та сприяла активізації політичного страйку та готовності до збройного повстання. Незважаючи на ці події, робітничий та селянський рух в Україні ще не досягнув масового розгортання, а самодержавство царизму продовжувало утримувати українські землі під своєю контролем.

Восени та взимку 1905 року в Україні активізувалися радикально налаштовані політичні сили, зокрема соціал-демократи та есери. Вони бойкотували вибори до I Державної думи Росії та ініціювали політичний страйк, який розпочався у Санкт-Петербурзі та Москві, а потім розповсюдився і в Україні. Метою страйку було встановлення демократичних прав і свобод, ліквідація самодержавства та проведення виборів до Установчих зборів. У Харкові, наприклад, 9 жовтня 1905 року почався страйк залізничників, який швидко перетворився у загальний страйк робітників міста. У Катеринославі та інших містах також відбувалися масові протести та страйки, участь у яких взяли понад 120 тисяч робітників.

Окремо варто відзначити селянську війну, яка почалася у жовтні-грудні 1905 року. Селяни виступали проти поміщиків, виборюючи своє право на володіння землею. Здійснювалася значна роз'яснювальна і організаторська робота есерів серед селян. Найвідомішим прикладом стало повстання в Сорочинцях на Полтавщині, яке було жорстоко придушено царськими військами. У цей період утворилося вісім робітничих рад у різних містах України. Ради обирали своїх голів, здійснювали контроль за виробництвом і розподілом, підтримували громадський порядок у містах. Також тривали сутички між заможними і бідними селянами, що ілюструється прикладом с. Вихвостів Чернігівської губернії. В цій атмосфері революційного піднесення стали поширюватися профспілки робітників. Ці організації розпочали політичну діяльність та сприяли координації опозиційних сил. Також партії, зокрема соціал-демократичні, вели роботу з розгортанням профспілкової політики. Таким чином, восень та взимок 1905 року в Україні були важливим періодом революційних подій, які визначили долю багатьох політичних та соціальних процесів.

Восени та взимку 1905 року українське суспільство стало ареною різноманітних протестів, виступів робітників, селян, студентів, солдатів і матросів. Навіть при застосуванні збройної сили царській режим не зміг придушити невдоволення.

17 жовтня 1905 року цар випустив Жовтневий маніфест, яким "дарувались" народу демократичні права та свободи. Однак реакції на маніфест були різні: ліберали вважали його кроком до конституційної демократії, поміщики вважали його вимушеним, а меншовики та більшовики вважали це перемогою революції, при цьому більшовики продовжували готуватися до збройного повстання. Маніфест також мав важливе значення для України, знімаючи обмеження щодо української культури та дозволяючи створення культурних організацій. Наслідки маніфесту виявилися у формуванні нових політичних партій та рад робітничих депутатів, а також у підтримці антиурядових акцій в армії. Однак влада готувалася до вирішальної боротьби, формуючи "чорні сотні" та придушуючи повстання. Невдачі революційних спроб у грудні 1905 року свідчили про слабкість сил протесту порівняно з силами царизму, і революція в Україні тимчасово зазнала поразки.

Після поразки збройних повстань робітників у грудні 1905 р., революція в Росії переживала завершальний етап до червня 1907 р. Влада вживала жорстких заходів для придушення руху, включаючи воєнний стан на 2/3 території імперії, каральні експедиції та військово-польові суди. Внаслідок цього загальний терор був поширений по всій країні. Під час цього періоду, підприємці влаштовували локауті, щоб придушити спроби робітників вимагати покращень умов праці та заробітної плати. Терор та репресії призвели до спаду страйкової боротьби робітників та селян. Виборча кампанія до I Державної думи відбувалася в умовах воєнного стану, і закон про вибори був недемократичним, обмежуючи участь жінок, військових та інших груп населення. Ліберальна буржуазія та меншовики підтримували виборчу кампанію, в той час як більшовики закликали до бойкоту. У Державну думу обрано 497 депутатів, з яких 95 представляли територію України. Виборча участь варіювалася в залежності від регіону. I Державна дума, яка працювала всього 72 дні до липня 1906 р., надавала певні можливості для легальної політичної діяльності. Українці використовували цю можливість для висловлення своїх вимог, таких як автономія для України, використання рідної мови та розвиток національної культури.

У роки революції 1905-1907 рр. Державна дума працювала невдовзі через недосвід депутатів та короткий термін. 8 липня 1906 р. цар розпустив I Державну думу після обговорення питання про розподіл землі. П. Столипін став головою уряду, і скасували викупні платежі за надільну землю. Вибори до II Державної думи відбулися за консервативним законом. Українські партії взяли участь, і в українській фракції домінували учасники виборів. Проте, думу розпустили 3 червня 1907 р. через питання про конфіскацію земель. Підписаний новий виборчий закон закінчив першу революцію. Революція зміцнила політичну і національну свідомість українців. Закон дозволив друкувати українською мовою, створено культурні установи, і видано багато газет і книг українською мовою. Товариство "Просвіта" стало центром освітньої роботи, залучивши видатних постатей культури. Незважаючи на труднощі, інтелігенція працювала для української культури та мови.

Линник Вікторія Вадимівна

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

ВЛАДА ЯК ТРИГЕР ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ: МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА ВПЛИВУ

У сучасній економіці влада відіграє вагомую роль, навіть якщо це не завжди очевидно на перший погляд. Вона не є окремим елементом, який стоїть осторонь економічних процесів, а являє собою важливий фактор, що впливає на формування ринкових відносин.

Багато економічних шкіл традиційно аналізують ринкові процеси через призму конкуренції та обміну. Зазвичай вважається, що саме ці механізми є основою економічних відносин. Проте дослідники не завжди звертають увагу на той факт, що влада також формує важливу частину економічної системи. Це проявляється через вплив певних гравців ринку, які можуть встановлювати свої правила гри, диктувати умови або створювати монополні структури.

Відомий мислитель Е. Тоффлер свого часу зазначив, що влада є невіддільною частиною виробництва, і це стосується будь-якої економічної системи. Уявімо ситуацію: великий постачальник товару, завдяки своїй монополії, може створювати умови, що підвищують попит на його продукцію. Цей вплив є не чим іншим, як реалізацією влади в процесі економічного обміну.

Інституціональна економіка, яка досліджує взаємозв'язок між владою та економікою, наголошує, що влада виникає через нерівний розподіл ресурсів між учасниками ринку. Якщо один гравець має більше доступу до ресурсів, він автоматично отримує можливість контролювати інших, впливаючи на їхні економічні рішення.

Складність вивчення феномену економічної влади полягає в тому, що механізми її виникнення не завжди чітко визначені. Проте очевидно, що вона стає значущим фактором у ринкових відносинах тоді, коли один агент ринку володіє ресурсами, до яких інші мають обмежений доступ. Наприклад, постачальник ексклюзивного товару завжди буде мати перевагу над тими, хто пропонує менш значущу продукцію.

Крім того, залежність ринкових агентів від постачальників ресурсів формує стійкі відносини влади. Той, хто контролює доступ до ресурсів, завжди має можливість змінювати ринкову ситуацію у вигідному для себе напрямку. Власне, саме нерівність доступу до ресурсів і створює основу для виникнення економічної влади.

Економічна влада — це не лише про безпосередній контроль над ринковими процесами, а й про можливість впливати на мотивацію та поведінку інших учасників ринку. Коли один агент має монополію на певний ресурс, він здатний встановлювати свої правила та умови для інших. Це дає йому можливість отримувати від взаємодії з іншими ринковими учасниками більше, ніж він сам пропонує взамін.

Отже, влада в економіці — це не абстракція, а реальний інструмент впливу, який формує умови розвитку ринкових процесів. Вона постійно відтворюється в економічній системі, оскільки залежить від таких факторів, як нерівний доступ до ресурсів, асиметрія ринкової значущості та різні можливості пошуку альтернативних взаємодій.

Висновок: економічна влада виникає з нерівності доступу до ресурсів і є ключовим фактором формування відносин обміну. Її вплив поширюється на всю систему, створюючи умови для стабільного функціонування економіки та формування конкурентних відносин.

Література

1. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю. Влада як системний елемент економічних відносин: механізм відтворюваності. – 2016.
2. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
3. Воронянський О. В. Соціальна філософія в контексті глобальних трансформацій соціального простору постіндустріального суспільства. – 2023.
4. Моїсєєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. – 2014.

ПОДІЇ В СФЕРІ ПОЛІТИКИ В УСРР В ПРОДОВЖ 20–30–Х РОКІВ

Протягом всього свого існування, Україна боролася за свободу та незалежність. Варто згадати події 1920-30-х років, які мали великий вплив на формування країни в майбутньому.

У 1923 році в Радянському Союзі більшовики взяли курс на так звану коренізацію, котра мала на меті посилення їхнього впливу в національних районах держави шляхом залучення місцевого населення до радянського будівництва. У той час більшовицьке керівництво зіткнулося зі злетом національних рухів. І щоб він не призвів до руйнування радянської держави, яка стала своєрідною реінкарнацією Російської імперії, більшовики вирішили очолити ці рухи. 27 липня 1923 року Рада народних комісарів УСРР видала декрет «Про заходи в справі українізації шкільно-виховних та культурно-освітніх установ», що передбачав перехід на українську мову викладання в навчальних закладах. 1 серпня цього ж року було видано постанову «Про забезпечення рівноправності мов та про сприяння розвиткові української культури».

Сама українізація тривала до початку 1930-х років. За цей час дуже активну боротьбу вела саме преса, намагаючись збільшити кількість друкованих видань українською мовою.

Відбулася українізація початкової й середньої школи. На початку 1930-х років українською мовою навчалося понад 80 відсотків учнів, що загалом відповідало відсотку українців серед людності республіки. Однак в сфері вищої й професійно-технічної освіти ситуація виглядала гірше.

Одним з інструментів русифікації була індустріалізація. Так як, українські селяни, потрапляючи в міста на промислові підприємства, часто опинялися в російськомовному середовищі. Адже чимало таких підприємств мали загальносоюзний характер, де управлінці послуговувалися російською мовою. Тому колишні українські селяни, ставши пролетаріями, русифікувалися. Та й, зрештою, міське середовище в радянській Україні залишалося переважно російськомовним. Це був спадок з часів царської Росії.

Зрештою, незважаючи на певну українізацію партійного й державного апарату, в ньому близько 40 відсотків становили росіяни й русифіковані елементи. Звісно, ці люди не поспішали впроваджувати українізацію й часто користувалися російською мовою. До того ж в радянській Україні працювали загальносоюзні установи, де діловодство здійснювалося російською мовою. Так що в управлінській сфері українізація була далеко не повною.

У 1932–1933 роках русифікаційна політика подавила українізацію. Саме події 1930-х років (Голодомор, репресії проти української інтелігенції, припинення українізації, зміна правопису тощо) стали важким ударом по українській культурі й, зрештою, по українській мові, відкривши широкі можливості для русифікації.

Як і очікувалося, українізація принесла певні наслідки, а саме: розвиток національної освіти; розширення писемності; збільшення кількості українців в партійному апараті; розширення сфери вживання української мови; тощо. Однак в цей самий час в Україні прокотилися масові репресії. Спочатку колективізація, потім штучний голод, а на останок так званий «великий терор».

Все це ми можемо споглядати і в наш час, тому не зайвим буде ознайомитися з подіями тих років та їх впливом на теперішню Україну.

Оскнер Артем Євгенійович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Німецька окупація України тривала з червня 1941 до жовтня 1944 року під час Другої світової війни, коли українські землі були захоплені нацистською Німеччиною. Гітлерівський режим мав агресивні плани щодо України: використання її ресурсів і продовольства для потреб німецької армії, а також значне скорочення корінного населення. Німецька влада заборонила Українське державне правління, арештувала провідних українських діячів, зокрема Степана Бандеру і Ярослава Стецька. 17 липня 1941 року Гітлер видав наказ, який визначав управління окупованими територіями. Перші кроки в напрямі колонізації українських земель були здійснені у 1942 р. У цей час у 486 українських селах проживало 45 тис. німецьких колоністів. У липні 1942 р. Гітлер переніс свій генеральний штаб із Растенбурга в околиці Вінниці. У грудні 1942 р. після виселення місцевого населення на території, що охоплює частину Вінницької та Житомирської областей, було створено «німецьку переселенську округу Хегевальд», у якій проживало 9 тис. чол. Це було своєрідне містечко колонізаційного потоку. Основною метою окупаційної влади була експлуатація природних ресурсів і населення на користь Німеччини. На території України запровадили систему військових судів, комендатур і поліцейних органів, а всі радянські установи та організації були заборонені. Мешканці повинні були проходити реєстрацію в поліції, а будь-які пересування за межі свого місця проживання потребували дозволу влади. Також була організована примусова праця українців на користь Німеччини, зокрема через систему оstarбайтерів. Майже 3 тис. мирних жителів знищили гітлерівці у м. Берестечку. Там фашисти закопали напівживих людей, над якими ще довго ворушилася земля. У вересні 1941 р. у Львові було вперше застосовано автомобілі - газові камери, в яких жертви умиротворялись під час руху відпрацьованими газами. Жорстока політика нацистської та румунської адміністрації, включно з депортацією продовольства і відсутністю медичної допомоги, призвела до трагічних наслідків. Порушення розпоряджень окупаційної влади каралося смертю, і окупанти застосовували системні заходи для винищення українського населення. В Україні було організовано понад 200 концентраційних таборів і 50 гетто для знищення єврейського населення, зокрема в Бабиному Яру. Окупанти намагалися придушити український народ, знищуючи його інтелігенцію та культурні установи, проте у відповідь виникли рухи Опору. Саме завдяки партизанському руху та боротьбі на східному фронті вдалося зірвати плани нацистів, включаючи план «Барбаросса». Українські землі були звільнені в період з 1943 до 1944 року, а остаточне звільнення відбулося на Закарпатті 28 жовтня 1944 року. Під час окупації загинули понад 5,2 мільйона людей, з них 1,3 мільйона – радянські військовополонені, 1,8 мільйона – євреї, решта – мирне населення. Крім того, 2,4 мільйона людей були примусово вивезені до Німеччини. Загальні людські втрати України внаслідок окупації оцінюються в 10–13 мільйонів осіб. Окупанти зруйнували близько 714 міст і смт та 28 тисяч сіл, знищили тисячі пам'яток історії та культури. Великі історичні центри, як Київ, Харків, Чернігів та Полтава, зазнали значних руйнувань, а з музеїв було вивезено безліч цінних експонатів.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ У ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постіндустріальне суспільство представляє собою нову форму соціальної організації, яка докорінно змінює роль та структуру політичної суб'єктності. Еволюція економічної системи, спрямована на автоматизацію та роботизацію, значно вплинула на політичну активність та зумовила зміни у соціальних групах. Якщо в індустріальному суспільстві ключовими гравцями виступали масові політичні партії та організовані робітничі рухи, то нині політична діяльність фокусується навколо дрібних соціальних груп. Вони формуються переважно за культурними або споживчими ознаками, а не за економічними інтересами, як це було раніше.

Зміна соціальної структури відбилася на політичному житті суспільства. Зникнення великих робітничих об'єднань, які були основою політичної активності в індустріальну епоху, призвело до фрагментації суспільства та зниження реальної політичної сили громадян. У постіндустріальному суспільстві нова політична суб'єктність формується на основі штучно створених інтересів та симулякрів, які активно просуваються медіакультурами та бізнес-групами.

Аналіз сучасних тенденцій

Однією з найяскравіших характеристик сучасного політичного процесу є поширення протестних рухів, що однак не приносять суттєвих змін для суспільства. В умовах, коли більшість громадян не мають доступу до формування політичних рішень, активність протестних рухів часто завершується лише косметичними змінами у політичній системі. Постіндустріальна система підтримує споживчі симулякри, які допомагають уникнути серйозних суспільних реформ.

Економічні фактори та зростання рентної поведінки

Економічні труднощі постіндустріального суспільства, зокрема скорочення ринку та зниження реальних доходів, зумовили орієнтацію на рентну поведінку. Сьогодні замість справжньої економічної активності більшість груп прагнуть контролювати доступ до політичних ресурсів. Вони намагаються отримати соціальні привілеї та ренту через політичну лояльність до певних владних еліт або бізнес-структур. Це спричиняє поглиблення соціальної роздрібненості, де окремі групи конкурують за доступ до обмежених ресурсів.

Сучасна політична еліта та рентна модель капіталізму

Сучасне суспільство демонструє рентно-орієнтовану політичну модель, де головними бенефіціарами стають великі бізнес-групи, які домінують у державних інститутах. Вони формують політичну ідеологію, що має на меті забезпечення своїх інтересів, часто за рахунок обмеження політичної активності решти населення. Більше того, через глобалізацію спостерігається загальне повернення до рентного типу капіталізму, де доступ до привілеїв визначається не економічними, а політичними чинниками.

Для уникнення подальшої політичної фрагментації та забезпечення стабільності політичної суб'єктності у постіндустріальному суспільстві необхідно створити умови для ефективної координації інтересів соціальних груп. Це можливо через формування нового політичного класу, здатного виступити єдиним суб'єктом у боротьбі за загальні соціальні інтереси. Політична суб'єктність має базуватися не на індивідуальних вигодах, а на колективній відповідальності та на засадах громадянської солідарності.

Пропозиції

Для розвитку політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві необхідно:

1. Сприяти побудові нових форм соціальної взаємодії, які б враховували потреби дрібних груп у самореалізації та представництві.

2. Формувати довіру між різними соціальними групами через підтримку прозорих політичних інститутів.
3. Запроваджувати нові форми економічної взаємодії, орієнтовані на сталий розвиток, а не лише на прибуток.

Висновок

Перехід до нової моделі політичної суб'єктності є надзвичайно актуальним завданням. Лише шляхом згуртування розрізнених соціальних груп і переосмислення суспільних цінностей можливо відновити справжню політичну суб'єктність. Така трансформація вимагає створення нових інститутів, орієнтованих на довгострокову стабільність та справедливий розподіл ресурсів, а також об'єднання інтересів різних груп, що дозволить повернути масову політичну активність у конструктивне русло.

Література

1. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
2. Воронянський О. В. Соціальна філософія в контексті глобальних трансформацій соціального простору постіндустріального суспільства. – 2023.
3. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
4. Воронянський О. В., Моїсеєва Н. І. Вектори інституціоналізації нового світового порядку в контексті глобальних трансформацій постіндустріального суспільства //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2024. – Т. 1. – №. 26. – С. 27-40.
5. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. – 2017.

Сергієнко Вікторія Володимирівна

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ САМООРГАНІЗАЦІЇ В ПІДТРИМЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність дослідження самоорганізації в контексті національної безпеки України стає особливо важливою в умовах сучасних загроз та викликів. Громадянське суспільство визначається як важлива складова національної безпеки, що охоплює не лише традиційні державні та ринкові механізми, але й активні добровільні асоціації, які забезпечують участь громадян у забезпеченні стабільності та захисту країни. Ці організації відіграють важливу роль у формуванні колективної свідомості та мобілізації суспільства для подолання зовнішніх і внутрішніх загроз.

Попри зростаючий інтерес до вивчення громадянського суспільства, наукові дослідження в цій сфері залишаються недостатньо розвиненими. В Україні, зокрема, спостерігається низький рівень громадянської активності, що свідчить про недостатній рівень свідомості щодо національної безпеки. Це ускладнює формування єдиного бачення громадянського суспільства як активного учасника у захисті національних інтересів, що, в свою чергу, може призводити до суперечностей у розумінні його ролі.

Соціокультурні особливості України, такі як трансформація від традиційних до сучасних суспільних структур, також впливають на розвиток національної безпеки. Зміни, що супроводжують децентралізацію та демократизацію, створюють нові виклики, зокрема, потребу у швидкій адаптації до змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі.

Різний рівень розвитку самоорганізації в суспільствах має значний вплив на національну безпеку. У авторитарних режимах соціальний порядок часто є жорстко структурованим, що ускладнює активну участь громадян у безпекових питаннях. На противагу цьому, демократичні суспільства з високим рівнем самоорганізації здатні швидше реагувати на загрози, завдяки активному залученню громадян у процеси ухвалення рішень.

Самоорганізація в громадянському суспільстві відіграє важливу роль у підтримці національної безпеки, оскільки дозволяє формувати соціальні інститути, що відповідають на виклики безпеки. Ці інститути, що базуються на потребах і інтересах їхніх членів, мають здатність до швидкої мобілізації ресурсів у кризових ситуаціях. Відсутність самоорганізації може призвести до виникнення псевдогромадянського суспільства, яке лише формально підтримує демократичні цінності, не спроможне протистояти реальним загрозам.

Отже, самоорганізація є критично важливим фактором для забезпечення національної безпеки в Україні. Вона дає можливість громадянам активно впливати на процеси формування безпекових структур та ухвалення рішень у цій сфері. Важливо відзначити, що не всі форми самоорганізації можуть бути конструктивними; лише ті, що підтримують цінності свободи, законності та солідарності, можуть бути визнані ефективними для зміцнення національної безпеки.

Для подальшого розвитку національної безпеки в Україні необхідно підтримувати процеси самоорганізації, які забезпечують активну участь громадян у формуванні безпекових стратегій та реагуванні на виклики. Громадянське суспільство, засноване на принципах самоорганізації, стане важливим елементом для підвищення рівня національної безпеки та забезпечення стабільності в країні.

Література

1. Бевзенко Л. Соціальні зміни у дзеркалі самоорганізаційного моделювання //Вісник Національної академії наук України. – 2002. – №. 9. – С. 22-28.
2. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. Харків: «Міськдрук», ХНТУСГ імені Петра Василенка; ХНУБА, 2017. 284 с.
3. Воронянський О. В. Евристичний потенціал концепту «глибинна держава» в політологічній аналітиці //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2021. – Т. 2. – №. 21. – С. 15-26.

Скуридін Ігор Вячеславович

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

ГЛИБИННА ДЕРЖАВА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Концепція «глибинна держава» (deep state) вперше стала предметом політичних дискусій після заяви президента США Дональда Трампа в 2017 році, де він описав цю ідею як тіньову коаліцію фінансової олігархії, розвідувальних служб та державних чиновників, що чинять опір рішенням обраного президента. Це визначення стало основою для вивчення політичних систем у США, Європі, Росії та Туреччині, але його точність і аналітичне значення залишаються предметом дискусій.

В американській політичній науці термін отримав позитивну оцінку, оскільки він допомагає пояснити реальні політичні механізми. Однак часто його трактують у контексті конспірології, а не з позицій інституційного аналізу.

Згідно з вітчизняними концепціями, глибинна держава може мати три рівні: «глибинний президент», «глибинний парламент» і «глибинне громадянське суспільство».

Глибинна держава постає як структура, що базується на корупційних угодах між олігархами та державою, де ресурси та доступ до влади контролюються обмеженим колом осіб.

Дослідження показують, що «глибинна держава» відображає практику постіндустріального суспільства, де концентрація влади і ресурсів веде до зникнення реальної демократії. Загалом термін «глибинна держава» описує паралельну систему прийняття рішень, яка існує поруч із офіційною політичною структурою. Феномен глибинної держави є наслідком концентрації капіталу і влади, що підтримує статус-кво для привілейованих груп. Це підкреслює системну невідповідність між формальною політичною системою і реальним розподілом влади в суспільстві.

В умовах сучасних викликів, з якими стикається Україна, завдання захисту національної безпеки набуває особливої актуальності. Глибинна держава, представлена олігархами та вищими чиновниками, функціонує як система, що стягує владну ренту з громадян через механізми держави. Ця ситуація ставить під загрозу не лише суверенітет нації, але й основи національної безпеки.

Глибинна держава створює численні ризики для національної безпеки, зокрема:

- Корупція та зловживання: Олігархи та чиновники часто використовують державні ресурси для особистого збагачення, що веде до економічної нестабільності та погіршення соціальних умов.

- Підрив довіри до інститутів: Громадяни, спостерігаючи за діями представників глибинної держави, втрачають довіру до державних установ, що ускладнює реалізацію політики національної безпеки.

- Вплив на зовнішню політику: Інтереси олігархів можуть підпорядковуватися особистим вигодам, а не національним інтересам, що загрожує суверенітету України.

- Завдання захисту національної безпеки

- У світлі вищезазначених ризиків, необхідно визначити ключові завдання для забезпечення національної безпеки:

- Боротьба з корупцією: Створення прозорих механізмів контролю за витратами державних коштів і розширення повноважень антикорупційних органів.

- Відновлення довіри до держави: Залучення громадян до процесів прийняття рішень та підвищення прозорості роботи державних інституцій.

- Захист суверенітету нації: Формування політики, що враховує інтереси всіх громадян як співвласників національної держави, а не тільки еліти.

- Створення умов для економічного розвитку: Зменшення впливу олігархів на економіку шляхом реформування секторів, що підлягають монополізації.

Висновок. Захист національної безпеки України в контексті глибинної держави вимагає комплексного підходу, спрямованого на ліквідацію корупційних схем, відновлення довіри до державних інституцій та забезпечення справедливого розподілу ресурсів. Лише в цьому випадку можливо досягти справжнього суверенітету нації, що є основою для стабільного та безпечного розвитку держави.

Література

1. Воронянський О. В. Концепт національного суверенітету як принцип реалізації політичних прав нації //Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2011. – №. 9. – С. 255-260.

2. Воронянський О. В. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади. – 2015.

3. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.

4. Воронянський О. В. Евристичний потенціал концепту «глибинна держава» в політологічній аналітиці //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2021. – Т. 2. – №. 21. – С. 15-26.

5. Дідух Г. Я. Національна держава в умовах другого модерну: міфи і реальність //Наукові праці МАУП. – 2013. – №. 1. – С. 12-17.

6. Савченко О. ТАЄМНИЦІ ВЛАДИ. ХТО НАСПРАВДІ КЕРУЄ УКРАЇНОЮ? <https://savchenko.co.ua/tayemnici-vladi-xto-naspravdi-keruye-ukrainoyu/>

Сизикова Маргарита Віталіївна

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бондар Н.О.

Державний біотехнологічний університет

ОПЕРАЦІЯ «ВІСЛА» – ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ТА ОЦІНКА УКРАЇНЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ

Актуальність дослідження причин, перебігу, наслідків операції "Вісла" обумовлена її значним впливом на історію та суспільство як Польщі, так і України. Це подія демонструє наслідки політики примусу та етнічних переселень, які мали місце в середині ХХ століття. Розуміння причин, перебігу й наслідків операції допомагає проаналізувати складні стосунки між українським та польським народами, а також виявити механізми міжетнічної напруженості, які можуть бути актуальними і в сучасному контексті.

До того ж, вивчення цієї теми сприяє глибокому усвідомленню історичних травм, що заважають налагодити діалог та примирення між поляками та українцями. Сучасні суспільства потребують розуміння минулого для того, щоб формувати більш мирне і злагоджене майбутнє.

Передумови операції "Вісла" закладені в історичній напруженості між українським та польським народами. Протягом ХІХ–ХХ століть польсько-українські відносини були складними через територіальні суперечки й політичні розбіжності. Друга світова війна посилила цю напругу, коли частина українців, що мешкала на Закерзонні (Підляшшя, Холмщина, Лемківщина), опинилася під польським комуністичним урядом, контрольованим СРСР. Радянська влада та уряд Польщі прагнули позбутися "українського питання" шляхом примусового переселення.

План операції передбачав виселення українців із прикордонних районів і їх розселення на землях Польщі так, щоб вони не могли створювати компактних громад. Це мало зруйнувати українську ідентичність і асимілювати населення.

Аналіз та визнання історичних помилок є важливим як на державному рівні так і на рівні суспільства. Так, у серпні 1990 р. Сенат Республіки Польща зробив заяву про засудження акції "Вісла" як характерну для тоталітарних режимів, і "... намагатиметься відшкодувати образи, що випливають з неї". В цьому ж році Верховна Рада Української РСР зробила заяву про ставлення до акції "Вісла", підкресливши її протиправність. В заяві також було наголошено на засудженні "... страхітливих злочини сталінського режиму проти поляків".

Оцінка операції "Вісла" в Польщі характеризується різними аспектами і точками зору. З одного боку, частина суспільства та деякі політики сприймали її як необхідний захід у боротьбі з українським націоналізмом та потенційною загрозою для стабільності держави. Для них операція стала інструментом для відновлення порядку в регіоні, де активізувалися повстанські рухи.

З іншого боку, багато польських істориків і культурних діячів підкреслюють, що методи, використані під час операції, були жорстокими і неправомірними. Вони вказують на те, що примусове виселення цілої етнічної групи порушувало права людини і не могло бути виправдане у демократичному суспільстві.

Оцінка операції "Вісла" українцями має інший контекст. Українська спільнота сприймає її як акт етнічної чистки, що порушив права українців і призвів до втрати їх

культурної ідентичності. Виселення розглядається не лише як фізичний акт переміщення людей, а як спроба знищення української культурної спадщини, яка існувала на цих землях століттями.

Пам'ять про операцію "Вісла" займає особливе місце в українській свідомості. В Україні і Польщі ведуться активні дискусії про спосіб пам'яті про ці події, адже вони формують наративи, які впливають на суспільні відносини, освіту, культурну політику та міждержавні стосунки. Сьогодні в Україні та Польщі зростає інтерес до вивчення історії спільних трагедій, їх об'єктивному висвітленні, що дозволить обом сторонам краще розуміти один одного та зменшувати напругу між народами.

Труфанов Данило Віталійович

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

СУВЕРЕНІТЕТ ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В ЕПОХУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН

Суверенітет є однією з основоположних концепцій міжнародних відносин та політичної теорії, особливо в контексті захисту національної безпеки України. Він визначає верховенство держави над її територією та населенням, а також здатність держави здійснювати владу без зовнішнього втручання. Однак, в умовах сучасних викликів, таких як агресія з боку інших держав, внутрішня політична нестабільність та вплив олігархів, проблема суб'єктності суверенітету стає дедалі актуальнішою.

В Україні владна еліта, що складається з олігархів та високопосадовців, часто використовує механізми держави для стягування ренти з громадян, що підриває суверенітет нації як сукупності громадян, які є співвласниками національної держави. У цьому контексті, суб'єктність суверенітету можна розглядати як здатність держави діяти незалежно в міжнародних відносинах, забезпечуючи політичну, економічну та соціальну автономію, а також адаптацію до нових викликів.

Сучасні технології, такі як інтернет, штучний інтелект та великі дані, створюють нові можливості, але також й нові загрози для національної безпеки. З одного боку, технології надають державам інструменти для моніторингу і контролю, що може бути використано для забезпечення безпеки і порядку. Наприклад, технології можуть допомогти у боротьбі з корупцією, яка є одним із засобів глибокої держави для збереження влади.

Проте з іншого боку, ці ж технології можуть підривати суверенітет. В умовах глобалізації інформація та дані стають ресурсами, які важко контролювати. Соціальні мережі можуть використовуватися для маніпуляції громадською думкою, що загрожує демократичним процесам в Україні. Втручання у вибори, дезінформація та пропаганда – це лише деякі з викликів, що постають перед українською державою.

Великі технологічні компанії мають величезний вплив на суспільство, ставлячи під сумнів традиційні уявлення про суверенітет. Коли приватні компанії можуть формувати інформаційний простір і впливати на політичні рішення, виникає питання: чи може держава залишатися основним суб'єктом влади? Це вимагає нових механізмів регулювання, які враховують вплив технологій на суверенітет і національну безпеку.

Держави повинні знайти баланс між використанням технологій для забезпечення безпеки та контролю і захистом прав своїх громадян. Україні, зважаючи на внутрішні та зовнішні виклики, важливо адаптувати свої законодавчі та регуляторні системи до нових реалій. Необхідна міжнародна співпраця в галузі кібербезпеки, обміну інформацією та регулювання технологій, щоб захистити суверенітет у нових умовах.

Висновок. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технологічних змін є складною і багатогранною. Українська держава повинна адаптуватися до нових реалій, знаходячи баланс між технологічними можливостями для забезпечення безпеки та захистом

прав своїх громадян. Лише усвідомлення цих викликів дозволить знайти ефективні рішення для збереження суверенітету в умовах технологічних змін, що вкрай важливо для стабільності та безпеки нації в сучасному світі.

Література

1. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
2. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
3. Воронянський О. В., Моїсєєва Н. І. Вектори інституціоналізації нового світового порядку в контексті глобальних трансформацій постіндустріального суспільства //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2024. – Т. 1. – №. 26. – С. 27-40.
4. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. – 2017.

Фісак Валерія Андріївна

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Економічна політика є важливим інструментом для стабілізації та зростання економіки України. В умовах внутрішніх реформ, військового конфлікту та інтеграції з Європейським Союзом вона грає ключову роль у подоланні економічних викликів.

Основні напрями економічної політики

1. Макроекономічна стабілізація та фінансові реформи

У відповідь на воєнні дії та економічну кризу 2014 року, головним завданням економічної політики України стало забезпечення макроекономічної стабільності. НБУ запровадив реформи для зниження інфляції, стабілізації валюти та контролю банківської системи. Ключовою зміною стала політика таргетування інфляції, яка дозволила знизити її до однозначних показників.

2. Бюджетна політика та зменшення дефіциту

Бюджетне регулювання є ключовим елементом економічної політики. Україна співпрацює з МВФ та Світовим банком, отримуючи фінансову підтримку для стабілізації. Ці програми вимагають проведення реформ, включаючи скорочення державних витрат та підвищення прозорості фінансових механізмів.

Економічні виклики

1. Кору́пція та тіньова економіка

Кору́пція залишається однією з головних проблем економіки України, з великою часткою тіньового сектору, що знижує податкові надходження та конкурентоспроможність. Економічна політика має зосереджуватися на посиленні інституцій та прозорості.

2. Інфраструктурні проблеми

Інфраструктура України потребує інвестицій та модернізації. Держава планує залучати приватні інвестиції та кредити для покращення інфраструктури й підтримки економічного зростання.

3. Соціальні виклики

Бідність і нерівність гальмують розвиток економіки. Держава має підвищувати рівень життя через створення робочих місць, збільшення зарплат і покращення соцзахисту.

Реформи та перспективи розвитку

1. Децентралізація та регіональний розвиток

Децентралізація дала регіонам більше повноважень, що покращило управління бюджетами та залучення інвестицій, стимулюючи економічне зростання по всій країні.

2. Європейська інтеграція та міжнародна торгівля

Ключовим напрямом економічної політики є співпраця з ЄС. Угода 2014 року відкрила нові ринки, збільшивши експорт і залучення інвестицій, вимагаючи адаптації до стандартів ЄС. Співпраця з міжнародними фінансовими установами підтримує реформи й розвиток, а зовнішня торгівля зменшує залежність від російського ринку.

3. Зелена енергетика та інновації

Перспективним напрямком є розвиток зеленої енергетики. Україна активно розвиває сонячну та вітрову енергетику, підтримуючи стартапи й інноваційні проекти через програми цифрової економіки.

Висновки. Економічна політика України охоплює макроекономічну стабілізацію та структурні реформи. Основні виклики — корупція, тіньова економіка та модернізація інфраструктури. Децентралізація, інтеграція з ЄС і розвиток зеленої енергетики створюють можливості для зростання. Успіхи економіки залежать від ефективності реформ, міжнародної підтримки та адаптації до глобальних викликів.

Література

1. Воронянський О.В. Економічна політика держави в сучасній Україні: короткий огляд. Гілея. Київ 2012. Вип. 59. (№ 4). С. 692–697.

2. Воронянський О. В. Неоконсервативна модель державного регулювання економічних процесів: сутність та досвід //Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2016. – №. 177. – С. 51-60.

3. Джура Р. О. Основні етапи еволюції державної економічної політики //Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – №. 72. – С. 180-189.

4. Саловський О. Б. Державна політика реформування інституційної системи України //Науковий вісник НЛТУ України. – 2020. – Т. 30. – №. 2. – С. 66-71.

Червоніс Сніжана В'ячеславівна

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.

Державний біотехнологічний університет

ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ (1932–1933)

1. Вступ Голодомору 1932–1933 років – це одна з найжахливіших трагедій в історії України, яка стала наслідком політики радянської влади. За офіційними даними, мільйони українців загинули через штучно організований голод, а справжні масштаби трагедії досі є предметом досліджень.

2. Причини Голодомору. Основною причиною Голодомору була політика колективізації, яку запровадила радянська влада. Ця політика полягала в примусовому об'єднанні приватних селянських господарств у колгоспи. Влада вимагала від селян надзвичайно великих хлібозаготівель, які були нереальними для виконання. Крім того, держава конфіскувала зерно, продовольство, а також худобу, що призводило до масового голоду.

Політична мета Голодомору полягала в ослабленні українського села, яке вважалося потенційною загрозою для центральної влади через свій сильний національний дух. Політика ліквідації "куркулів" і розкуркулення стала додатковим фактором, що сприяв поширенню голоду в сільських регіонах.

3. Наслідки Голодомору, Голодомор призвів до масової смертності серед населення України. За різними оцінками, кількість жертв коливається від 4 до 7 мільйонів осіб. Деякі регіони України постраждали більше за інші: особливо постраждали центральні та східні частини країни. Крім прямих людських втрат, голод залишив глибокий слід в історії та

культури українського народу. Було знищено цілі села, а виживші залишилися з фізичними та психологічними травмами на все життя.

Цікаві факти про Голодомор

1. Штучність голоду. Незважаючи на те, що Україна мала багаті сільськогосподарські ресурси, радянська влада свідомо блокувала допомогу голодуючим і навіть забороняла виїзд селян за межі України. Ті, хто намагався втекти до інших регіонів СРСР, щоб знайти їжу, були часто арештовані або депортовані назад.

"Закон про п'ять колосків". У серпні 1932 року радянська влада прийняла закон, який передбачав смертну кару або тривале ув'язнення за крадіжку навіть найменшої кількості зерна. Цей закон фактично дозволяв владі репресувати будь-кого, хто намагався вижити, збираючи залишки зерна з полів

4. Пам'ять про Голодомор.

В Україні щорічно відзначають День пам'яті жертв Голодомору, який припадає на четверту суботу листопада. Цей день є нагадуванням про трагедію, що стала національною катастрофою.

Міжнародна реакція. Під час Голодомору радянський уряд активно приховував масштаби трагедії від міжнародної спільноти. Однак журналісти, такі як Гарет Джонс, намагалися донести до світу правду про ситуацію в Україні, незважаючи на цензуру та загрозу для власного життя.

Наостанок, як віруюча християнка, хочу поділитися власними думками про ставлення християн до трагедії Голодомору.

Християни, як і інші люди, пережили жакливі події Голодомору. Релігійні громади часто намагалися допомогти голодуючим, хоч і зазнавали переслідувань з боку радянської влади. Багато священників було заарештовано або вбито за допомогу людям та за відкриту критику радянської політики. У період Голодомору церква намагалася залишатися осередком підтримки, надаючи духовну розраду, хоч і не могла допомогти матеріально через обмеження, накладені владою.

Християнське вчення засуджувало насильство та несправедливість, тож багато віруючих протестували проти методів радянського уряду. Однак через суворі репресії більшість таких протестів була пригнічена. Церква як інституція у СРСР в цей період була значно обмежена в правах та піддавалась систематичному знищенню. Священники, які залишалися на своїх місцях, ризикували життям, надаючи духовну допомогу вірянам.

Християнське вчення засуджувало насильство та несправедливість, тож багато віруючих протестували проти методів радянського уряду. Однак через суворі репресії більшість таких протестів була пригнічена. Церква як інституція у СРСР в цей період була значно обмежена в правах та піддавалась систематичному знищенню. Священники, які залишалися на своїх місцях, ризикували життям, надаючи духовну допомогу вірянам. Для багатьох українців у ті важкі часи віра залишалася єдиною підтримкою. Навіть у період найбільшої кризи люди зверталися до Бога в надії на порятунок, шукаючи сили, щоб вижити. У багатьох випадках віруючі організовували таємні молебні, незважаючи на ризик бути виявленими та покараними.

Попри переслідування, християнська мораль та віра продовжували впливати на українців, особливо в моменти крайньої відчаю. Люди шукали відповіді на питання про страждання та причини трагедії в релігії, і хоча багато хто ставив під сумнів свою віру через страждання, для інших саме вона стала порятунком у часи безнадії.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Процес становлення сучасної української держави вимагає глибокого вивчення національного суверенітету як ключового елемента державотворення. Національний суверенітет, як складна та динамічна категорія, відіграє важливу роль у визначенні права нації на контроль над своєю державою та її ресурсами. У контексті української історії та сучасності це питання набуває особливої актуальності.

Незважаючи на тривалу історію терміна "національний суверенітет", що з'явився ще у XVIII столітті, досі не існує єдиного підходу до його суті та змісту. У сучасних дослідженнях часто використовуються три близькі за змістом поняття: народний суверенітет, національний суверенітет і суверенітет нації. Народний суверенітет передбачає, що джерелом влади є народ, який реалізує свою волю через вибори або референдуми. Держава в цьому контексті розглядається як організація, що представляє політичну єдність нації.

Класична західна політична наука трактує національний і державний суверенітет як синонімічні поняття. Наприклад, у Національній доповіді "Національний суверенітет України в умовах глобалізації" від 2011 року пропонується розглядати ці два терміни як тотожні. Водночас дефініція "народ" втрачає політичний аспект, перетворюючись на просте позначення населення, без уваги до політичної суб'єктності. Натомість термін "суверенітет нації" є точнішим і відображає сутність політичної влади, яка належить нації як сукупності громадян.

Питання національного суверенітету в сучасній українській науці здебільшого розглядається через призму міжнародних відносин і права на самовизначення. Однак цей звужений підхід не враховує повну складність поняття національного суверенітету як верховної влади, яку здійснюють громадяни в межах своєї держави. В українському дискурсі дослідження цієї теми ще не отримали належної уваги, хоча сам концепт часто використовувався в політичній риторичі як стратегічна мета державотворення.

На практиці національний суверенітет передбачає конкуренцію за контроль над державою з боку різних політичних груп, що володіють ресурсами. Суверенітет нації як носія влади не є статичною категорією; він формується і змінюється під впливом соціальних і політичних процесів.

Основними кроками по реалізації національного суверенітету в Україні можна вважати:

1. Проголошення незалежності України в 1991 році. Це був ключовий крок до відновлення національного суверенітету після багатовікової боротьби за незалежність, що відображало право українського народу на самовизначення.

2. Референдум 1991 року. Загальнонаціональне голосування, в якому понад 90% українців підтримали незалежність країни, продемонструвало волю народу як носія суверенітету і підтвердило легітимність проголошеної незалежності.

3. Події Революції Гідності 2013–2014 років. Цей масовий громадський рух став виразом народного суверенітету в умовах загрози національним інтересам, коли українське суспільство активно захищало свої політичні права та курс на європейську інтеграцію.

4. Відстоювання територіальної цілісності в умовах збройної агресії Росії з 2014 року. Суверенітет України опинився під загрозою через окупацію Криму та збройний конфлікт на Донбасі, проте держава та її громадяни активно відстоюють незалежність і право на самовизначення.

Для реального забезпечення національного суверенітету необхідна рівність доступу до державних механізмів, що є складним завданням в умовах сучасної політичної конкуренції. Основними інституціями для реалізації суверенітету є не лише держава, але й громадянське суспільство, яке забезпечує участь різних соціальних груп у державних процесах.

Національний суверенітет передбачає вирішення ряду протиріч: між державними інтересами та правами індивідуума, а також між потребою забезпечення прав нації як політичного суб'єкта та правами тих, хто не належить до цієї нації. Суверенітет нації реалізується через всю політичну систему держави і відображає ступінь участі її громадян у політичному житті країни.

Висновок. Національний суверенітет — це динамічна категорія, яка визначає право нації контролювати власну державу та її ресурси. Український національний суверенітет продовжує зміцнюватися на тлі внутрішніх і зовнішніх викликів, зокрема в умовах війни та необхідності проведення політичних і економічних реформ. Лише усвідомлюючи складність і багатогранність національного суверенітету, можна знайти ефективні рішення для його забезпечення в умовах сучасного виклику, зокрема в контексті глобалізації та технологічних змін.

Література

1. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
2. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
3. Воронянський О. В., Моїсеєва Н. І. Вектори інституціоналізації нового світового порядку в контексті глобальних трансформацій постіндустріального суспільства //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2024. – Т. 1. – №. 26. – С. 27-40.
4. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. – 2017.

Боженів Михайло Андрійович
Науковий керівник – канд. тех. наук, доц. Кравцов А.Г.
Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вступ

•Війна є одним з найсерйозніших викликів для прав людини, оскільки вона призводить до масових порушень основних свобод і прав людини.

•В Україні, з початком збройної агресії Росії у 2014 році та подальшим введенням воєнного стану у 2022 році, ситуація з правами людини стала особливо складною.

•Метою даних тез є аналіз порушень прав людини під час збройних конфліктів та впливу воєнного стану на реалізацію прав людини в Україні.

Порушення прав людини під час збройних конфліктів

1.Право на життя

•В умовах війни це право є особливо вразливим. Вбивства, військові злочини, а також терористичні акти призводять до загибелі цивільного населення.

•Згідно з даними міжнародних організацій, тисячі людей стали жертвами насильства, що є прямим порушенням міжнародного гуманітарного права.

2.Право на особисту недоторканність

•Під час конфліктів часто відбуваються випадки катувань, сексуального насильства та інших форм жорстокого поводження.

•Жертви таких злочинів часто залишаються без належної підтримки та захисту.

3.Право на свободу та безпеку

•У багатьох випадках під час війни відбуваються масові арешти та затримання без обґрунтованих причин.

•Затримані можуть не мати доступу до адвокатів або медичної допомоги.

4.Доступ до медичних послуг

•Війна ускладнює доступ до охорони здоров'я через руйнування інфраструктури, нестачу медичних працівників та ресурсів.

•Це призводить до збільшення захворюваності та смертності серед цивільного населення.

5.Право на освіту

•Конфлікти часто призводять до закриття шкіл і університетів, що обмежує доступ дітей та молоді до освіти.

•Діти, які пережили війну, можуть страждати від травм і психологічних розладів, що впливає на їхнє навчання.

Вплив воєнного стану на реалізацію прав людини в Україні

1.Обмеження конституційних прав

•Воєнний стан дозволяє державі вводити обмеження на свободу пересування, право на приватність, а також забороняє проведення виборів і масових зібрань.

•Це може призвести до зловживань з боку державних органів і обмеження демократичних процесів.

2.Зміна правового режиму

•Законодавство передбачає можливість тимчасового обмеження прав у разі загрози національній безпеці.

•Однак важливо забезпечити баланс між безпекою і захистом прав людини, щоб не допустити їхнього систематичного порушення.

3.Відступ від міжнародних зобов'язань

- Україна частково відступила від Конвенції про захист прав людини, що викликало побоювання щодо подальших обмежень прав громадян.

- Необхідно забезпечити дотримання міжнародних стандартів навіть під час воєнного стану.

Невідчужувані права

- Незважаючи на воєнний стан, деякі права залишаються невідчужуваними: право на життя, рівність перед законом, особисту недоторканність та справедливий суд.

- Держава повинна знайти способи забезпечити ці права навіть в умовах надзвичайної ситуації.

Виклики для вразливих груп

1.Діти

- В умовах війни діти часто стають жертвами насильства і можуть бути розлучені з батьками або позбавлені доступу до освіти та медичних послуг.

- Важливо забезпечити спеціальні програми підтримки для дітей, які пережили травматичні події.

2.Внутрішньо переміщені особи (ВПЛ)

- ВПЛ стикаються з додатковими труднощами у реалізації своїх прав на житло, медичне обслуговування та соціальні послуги.

- Держава повинна забезпечити їм необхідну допомогу і підтримку для інтеграції в нові громади.

3.Жінки

- Жінки під час конфліктів часто стають жертвами сексуального насильства і дискримінації.

- Необхідно створити програми підтримки для жінок, які постраждали від насильства під час війни.

4.Національні меншини

- Національні меншини можуть стикатися з додатковими викликами у захисті своїх прав в умовах конфлікту.

- Держава повинна забезпечити рівний доступ до ресурсів і послуг для всіх груп населення.

Заключення

- Забезпечення захисту прав людини в умовах війни є критично важливим для підтримки демократичних цінностей і стабільності суспільства.

- Розробка ефективних механізмів захисту прав людини в умовах військових конфліктів повинна стати пріоритетом для держави та міжнародної спільноти.

- Необхідно активізувати співпрацю між урядом, громадянським суспільством та міжнародними організаціями для захисту прав людини в Україні.

Василенко Олександр Костянтинович,

Подпряттов Владислав Данилович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ГОЛОВНІ ПРИНЦИПИ ПРАВ ЛЮДИНИ

Тема прав людини та їх захисту є однією з найбільш важливих і актуальних у сучасному світі. Розуміння прав людини та їхнього захисту охоплює широкий спектр питань, від базових прав на життя і свободу до складніших аспектів, таких як право на рівність, захист приватності, доступ до освіти та медичних послуг. Сучасний вимір прав людини вимагає врахування як традиційних проблем, так і нових викликів, що виникають у зв'язку з глобалізацією, розвитком технологій та змінами у політичних та соціальних умовах.

Основні принципи прав людини базуються на загально визнаних принципах рівності та гідності кожної людини. Вони проголошені низкою міжнародних документів, серед яких найвідомішими є Загальна декларація прав людини 1948 року, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

Ці документи формують основу для захисту прав людини на міжнародному рівні і стають важливими орієнтирами для держав при розробці національних політик.

Права людини зазвичай поділяють на кілька категорій: громадянські, політичні, соціальні, економічні та культурні права. Цивільні та політичні права включають такі права, як право на життя, свободу слова, свободу зібрань, право на участь у політичному житті. Соціальні та економічні права забезпечують доступ до житла, освіти, охорони здоров'я, права на працю та соціальний захист.

З розвитком технологій з'явилися нові виклики та загрози правам людини у сучасному світі. Проблема конфіденційності та захисту персональних даних стає актуальною у зв'язку з поширенням цифрових технологій. Використання великих масивів даних державними і приватними структурами, а також впровадження систем масового нагляду ставлять під загрозу право людини на приватність.

Крім того, екологічні проблеми також набувають нового значення у контексті прав людини. Зміни клімату, забруднення довкілля та знищення природних ресурсів можуть порушувати права людей на здорове довкілля, доступ до води та їжі. Все частіше екологічні кризи визнаються як питання прав людини, оскільки їх наслідки вражають мільйони людей, особливо в найбільш вразливих регіонах світу.

Захист прав людини здійснюється через систему міжнародних інституцій, таких як ООН, Рада Європи, Міжнародний кримінальний суд та інші. Ці організації працюють над моніторингом ситуації з правами людини, приймають резолюції та рекомендації щодо покращення ситуації в конкретних країнах, а також проводять розслідування порушень.

На національному рівні багато країн створили спеціальні органи та інституції для захисту прав людини. Наприклад, у деяких країнах діють омбудсмени, які займаються захистом прав громадян та контролем за виконанням міжнародних зобов'язань у цій сфері.

Також треба окремо наголосити вплив глобалізації на права людини. Це визначення суттєво вплинуло на сферу прав людини. З одного боку, глобалізація відкрила нові можливості для міжнародної співпраці в захисті прав, сприяючи обміну досвідом і найкращими практиками між країнами. Завдяки інтернету і швидкому доступу до інформації порушення прав людини стали більш видимими для міжнародної спільноти, що дозволяє швидше реагувати на ці проблеми.

З іншого боку, глобалізація також породила нові загрози для прав людини. Багатонаціональні корпорації, переслідуючи власні економічні інтереси, часто порушують права працівників у країнах, що розвиваються.

Це включає експлуатацію робочої сили, відсутність належних умов праці та низьку заробітну плату. У таких випадках міжнародне регулювання і контроль з боку держав та міжнародних організацій є необхідними для запобігання порушенням.

Пандемія COVID-19 створила нові виклики для захисту прав людини. Уряди багатьох країн ввели обмежувальні заходи, що торкнулися таких прав, як свобода пересування, право на працю та освіту. Однак ці заходи, хоча й були спрямовані на захист громадського здоров'я, часто супроводжувалися порушеннями основних прав.

Водночас пандемія загострила нерівність у доступі до медичних послуг і вакцин. Багато країн, особливо з низьким рівнем доходу, зіткнулися з проблемами недостатнього фінансування системи охорони здоров'я, що призвело до порушення права на медичну допомогу. Це вкотре підкреслило важливість міжнародної солідарності у захисті прав людини в умовах глобальних криз.

Перспективи розвитку прав людини у майбутньому будуть залежати від здатності міжнародної спільноти адаптуватися до нових викликів. Важливим напрямком є розвиток

міжнародного права в контексті кібербезпеки та захисту прав у цифровому просторі. Захист від кібербулінгу, забезпечення права на приватність в умовах цифрової революції та контроль за поширенням дезінформації стануть ключовими викликами.

Також значним викликом залишатиметься питання кліматичних змін. Очікується, що екологічні кризи призведуть до зростання кількості «кліматичних біженців», що вимагатиме нових підходів до захисту прав на міжнародному рівні.

У висновку можна зазначити, що захист прав людини залишається однією з головних умов мирного і справедливого розвитку суспільства. Нові виклики, такі як цифрові технології, екологічні кризи та пандемії, вимагають оновлення міжнародних та національних механізмів захисту прав.

У цьому контексті співпраця держав, міжнародних організацій та громадянського суспільства є критично важливою для досягнення стабільного та справедливого майбутнього для всіх людей.

Вітчинова Таїсія Максимівна

Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.

Державний біотехнологічний університет

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Проблема прав і свобод людини завжди була актуальною для цивілізованого суспільства, як у минулому, так і сьогодні. В одних країнах людина, її життя, гідність, оцінюються більш високою мірою, для цього створюються реальні механізми для реалізації цих цінностей. В інших державах обсяг прав і свобод, навпаки, звужується, а сама людина піддається постійним утискам. Усе це залежить від багатьох чинників історичного, релігійного, соціального, психологічного характеру, що формують державність та суспільний лад країн сучасного світу.[1, с. 49]

В умовах сьогодення надскладним та актуальним питанням для нашої держави залишається питання дотримання та захисту прав людини у сфері кримінального процесу, так як він є однією з найбільш чутливих галузей правозастосування. Загалом, Кримінальне процесуальне законодавство України ґрунтується на європейських стандартах у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина в рамках кримінального провадження і подальшого судового розгляду, але сама специфіка кримінального процесу полягає в тому, що для розкриття і розслідування кримінальних правопорушень нерідко виникає необхідність обмеження окремої людини в її правах і свободах оскільки в кримінальному провадженні діяльність органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду не може бути повноцінною, якщо вони не мають у своєму арсеналі різноманітних засобів впливу на поведінку суб'єктів, які залучаються до даного провадження.

Конституція України, норми міжнародного права та внутрішні нормативні акти гарантують права людини на всіх етапах кримінального процесу: від початку досудового розслідування і до виконання вироку. Окрім цього, міжнародні стандарти, такі як Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), визначають вимоги до справедливого кримінального судочинства.

Ключовий аспект у захисті прав людини в нашій державі відіграє Європейський суд з прав людини, який є авторитетною міжнародною інституцією, беззаперечним та неупередженим гарантом захисту прав людини в кримінальному процесі європейських держав. З моменту свого заснування в 1959 році, Суд став на захист прав людини на міжнародному рівні, і поширює свою юрисдикцію на судові рішення та вироки, винесені в межах судової системи держав-членів Ради Європи.[2, с. 249]

Рішення європейського суду впливають на розвиток національного законодавства, а особливо на кримінально-процесуальну сферу. В рішеннях Європейського суду з прав людини неодноразово виокремлювали низку порушень, з приводу порушення права на справедливий

суд, права на захист, презумпції невинуватості тощо. Саме це спонукає державу до подальших кардинальних змін у сфері кримінального правосуддя.

Захист прав людини в кримінальному процесі забезпечується та гарантується також завдяки засадам, які закріплені у главі 2 Кримінального процесуального кодексу, а саме засада верховенства права, законності, змагальності сторін, презумпції невинуватості, права на захист тощо.[3] Варто зазначити, що значення засад якраз і полягає у тому, що вони визначають стратегію реалізації кримінальної процесуальної політики держави; є системою основних гарантій забезпечення реалізації мети кримінального процесу та створюють цілісну систему захисту прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства.

Отже, аналізуючи вище викладене, можемо зазначити, що належний захист прав людини у сфері кримінального судочинства є важливою ознакою правової держави, і є комплексним процесом, який характеризується функціонуванням низки правозахисних механізмів та реалізацією законодавчих вимог уповноваженими службовими особами, які ведуть кримінальний процес щодо запобігання порушенням прав і свобод учасників кримінального провадження, зокрема затриманої особи, підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого тощо. Основними аспектами подальшого забезпечення ефективного захисту прав учасників кримінального судочинства, є належне нормативно правове регулювання та приведення національного кримінального процесуального законодавства у відповідність з міжнародними стандартами у сфері захисту прав людини.

Література

1.Яцковина В. Міжнародні стандарти у сфері захисту прав людини// Південноукраїнський правничий часопис. № 1-2. – 2022. С. 49-53

2.Полянський Є. Ю., Матковська І. О., Про вплив практики Європейського Суду з прав людини на застосування Кримінального та Кримінального процесуального законодавства в Україні//Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 1. 2023. – С. 249-254.

3.Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Вітчинова Таїсія Максимівна

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.

Державний біотехнологічний університет

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Кожен член суспільства має права. Оскільки дитина є повноцінним членом суспільства, вона також має свої права, деякі особливості реалізації яких обумовлені виключно тим фактом, що її фізична та розумова незрілість потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист. В залежності від віку дитини, законодавством передбачено різний обсяг та механізми реалізації її прав. Повноцінний та дієвий захист прав дитини є обов'язком держави.

Права дитини – система можливостей, її комплексного психологічного, емоційного та інших аспектів розвитку і росту в умовах середовища, якому вона існує.

Українське законодавство є достатньо комплексним в сфері прав дитини та на гідному рівні може регулювати права дитини. Зокрема Конституція України статтями 51 та 52 визначає, що кожна дитина є рівною у своїх правах незалежно від походження, незалежно чи ця дитина була народжена в шлюбі чи ні, також переслідуються за законом будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація, а дитина, яка була позбавлена батьківського піклування переходить під обов'язок держави піклуватися про неї, також закон зазначає, що поки дитиною не було досягнуто повнолітнього віку, батьки повинні утримувати їх до цього моменту. Охорона батьківства, материнства та дитинства є базовими в Конституції України.

Російсько-українська війна, що триває з 2014 року і загострилась у 2022 році, створила численні виклики для системи захисту прав дітей в Україні. За даними ООН, тисячі дітей в Україні були змушені покинути свої домівки, більшість із них зазнала психологічних травм, і багато дітей залишилися без доступу до базових соціальних послуг, включаючи освіту та медичну допомогу. Діти в зоні бойових дій стали особливо вразливими до порушень їхніх прав, зокрема права на життя, безпеку, здоров'я, розвиток і освіту. Війна також піднімає питання щодо ролі держави та міжнародної спільноти у забезпеченні захисту дітей у зоні бойових дій.

Основними міжнародними документами, що регулюють захист дітей у збройних конфліктах, є Конвенція ООН про права дитини (1989), Женевська конвенція (1949) та Додаткові протоколи до неї (1977). Конвенція про права дитини гарантує право дітей на життя, розвиток, освіту, охорону здоров'я та захист від усіх форм насильства, і в умовах збройного конфлікту ці права повинні забезпечуватися з особливою увагою. Відповідно до Женевської конвенції, діти, які опинилися в зоні конфлікту, повинні мати захист від воєнних дій, їхнє примусове залучення до військових операцій заборонено, а також мають бути забезпечені умови для евакуації з небезпечних територій.

Війна в Україні призвела до знищення та пошкодження багатьох освітніх закладів, що унеможливило нормальний навчальний процес для десятків тисяч дітей. Перехід на дистанційну форму навчання став вимушеною альтернативою, проте забезпечення доступу до інтернету та відповідних пристроїв є проблематичним для багатьох сімей, особливо у прифронтових районах. Недоступність освіти не лише позбавляє дітей можливостей для розвитку, але і створює ризики для їхньої соціалізації та психічного здоров'я, оскільки вони перебувають у соціальній ізоляції від однолітків.

Збройний конфлікт ускладнив доступ до медичних послуг для дітей, особливо у прифронтових регіонах, де лікарні пошкоджені або працюють у надзвичайних умовах. Багато дітей зазнали травм або мають хронічні захворювання, лікування яких стало недоступним через війну. Окрім того, діти часто потребують психосоціальної підтримки, адже їхній психологічний стан суттєво постраждав від наслідків бойових дій, втрати близьких та вимушеного переміщення.

Чимало дітей в Україні стали внутрішньо переміщеними особами (далі – ВПО) або біженцями через воєнні дії. Згідно з українським законодавством, діти, які були змушені покинути свої домівки, мають право на отримання допомоги та тимчасового житла. Однак забезпечення доступу до послуг для ВПО залишається викликом через значні обсяги міграції та обмежені ресурси. Міжнародні організації, такі як ЮНІСЕФ, надають допомогу у вигляді гуманітарної підтримки, проте цього часто недостатньо для задоволення всіх потреб переселенців.

Міжнародні організації відіграють важливу роль у забезпеченні прав дітей в умовах конфлікту. ЮНІСЕФ, ООН та інші організації надають гуманітарну допомогу, допомагають евакуювати дітей із зон конфлікту, забезпечують доступ до освіти та медичних послуг. Вони також працюють над підвищенням обізнаності про порушення прав дітей та залучають міжнародну спільноту до підтримки України. Завдяки співпраці з українським урядом міжнародні організації сприяють створенню умов для тимчасового проживання, інтеграції та захисту прав дітей.

Таким чином, російсько-українська війна підкреслила необхідність посилення захисту прав дітей у зонах конфлікту. Україна має розробити додаткові механізми захисту прав дітей, зокрема забезпечення доступу до освіти та медичних послуг, незалежно від місця перебування дитини. Важливо також посилити міжнародну співпрацю для забезпечення належного рівня захисту та гуманітарної допомоги дітям, що постраждали від конфлікту. Створення ефективної системи психологічної підтримки та соціальної реабілітації є також критичним завданням для мінімізації довготривалих негативних наслідків війни на розвиток та благополуччя дітей.

Література

1. Джуган В. О. Проблеми захисту прав дітей під час воєнних дій в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № . С. 63–67.
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08 червня 1977 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
3. Женевська конвенція про захист цивільного населення підчас війни від 12 серпня 1949 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
4. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

Вовк Вікторія

Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ЗАБОРОНА ТА ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ 1930–Х РОКІВ

У 1930-х роках в історії України розгорталися події, що залишили невід'ємний слід на культурному та літературному полі країни. Однією з ключових тем цього періоду є заборона та переслідування літературних об'єднань, що виникли в контексті тогочасних соціально-політичних трансформацій. Ця тема відкриває широкий обсяг проблем, пов'язаних із суворою цензурою та репресіями, спрямованими на творчі колективи. Детальне вивчення цього аспекту історії дозволяє краще розуміти вплив політичних факторів на розвиток культурної сфери, а також виявити витоки та наслідки цього періоду для літературного середовища України. У цьому контексті, важливим є аналіз причин, обставин, та наслідків заборони та переслідування літературних об'єднань, який стає ключовим завданням даного дослідження.

У 1930-х роках в Україні заборона та переслідування літературних об'єднань були безпосередньо пов'язані з тоталітарним режимом та політико-ідеологічними змінами, які спричинили формування культурної політики, націленої на підкорення та контроль над творчістю.

В цей період стали відчутними інтенсивні політичні тиски, спрямовані на формування ідеологічно вірної літератури, яка відображала новий світогляд та соціальні принципи. Об'єднання, що не вписувалися у ці рамки, ставали об'єктом систематичної репресії.

Заборона та переслідування літературних об'єднань призвели до глибоких змін у структурі та напрямках літературного та культурного життя. Велика частина талановитих письменників та інтелектуалів опинилася поза межами легального та творчого простору, що призвело до втрати непередбаченої творчої енергії та зниження культурного рівня суспільства. Ці наслідки впливали на літературну сцену протягом десятиліть, заважаючи розвитку креативності та критичного мислення.

Я вважаю вивчення цих подій важливо для того, щоб розуміти вплив політичних факторів на суспільство та культуру, а також для того, щоб уникати повторення подібних помилок у майбутньому. Історія таких періодів нагадує про важливість захисту та підтримки свободи слова, творчої вільності та різноманітності поглядів у суспільстві.

Заборона та переслідування літературних об'єднань у 1930-х роках в Україні стали значущим елементом тоталітарного режиму, який контролював та спрямовував літературну та культурну діяльність країни. Ці події залишили величезний вплив на розвиток української літератури, обмеживши свободу висловлення, це призвело до втрати талановитих особистостей. Репресії цього періоду є нагадуванням про важливість захисту основних прав та свобод, а також про необхідність збереження та розвитку культурної різноманітності.

Вивчення цих історичних аспектів стає важливим для формування усвідомленого сучасного суспільства та для уникнення повторення подібних втручань у майбутньому.

Воронкіна Мирослава Юріївна
Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.
Державний біотехнологічний університет

ЗАВДАННЯ І РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ДЕРЖАВНОМУ МЕХАНІЗМІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЗАХИСТІ ПРАВ ОСОБИ

Пріоритетну роль у забезпеченні дотримання основоположних прав людини у правових демократичних державах світу, як відомо, відіграє наявність ефективного державного механізму у сфері розкриття і розслідування кримінальних правопорушень та розгляді питань, пов'язаних із притягненням особи до кримінальної відповідальності, тобто у сфері кримінального процесу. Кримінальний процес— це діяльність правоохоронних органів, що здійснюється у встановлених законом процесуальних формах і спрямована на досягнення завдань кримінального судочинства. Кримінальний процес - один із видів реалізації державної влади, що регулюється нормами кримінально- процесуального права, здійснюється з моменту отримання інформації про злочин і протягом усього провадження специфіка якого обумовлена особливістю завдань, що здійснюються у сфері боротьби зі злочинністю.

Загалом, завдання кримінального процесу сформульовані у статті 2 Кримінального процесуального кодексу України, перше місце серед яких відведено захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень.[1] Варто зазначити, що завдання захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень уперше отримало нормативне закріплення у Кримінальному процесуальному кодексі України. Ефективна протидія сучасним злочинним проявам вимагає від законодавця запровадження дієвої системи кримінальної юстиції, яка, з одного боку, забезпечить швидке, повне та неупереджене розкриття та розслідування, а з іншого дозволить гарантувати захист особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень.[2, с.12]

Надання пріоритетності захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень можна вважати кроком уперед щодо інтеграції основних нормативних положень європейського законодавства у вітчизняне кримінально-процесуальне право та впровадження Європейських стандартів щодо забезпечення прав людини у кримінальному судочинстві. На думку науковців, Європейські стандарти забезпечення прав людини у кримінальному судочинстві виконують такі функції: виявлення та усунення прогалин і колізій кримінально-процесуального законодавства у частині забезпечення прав людини; орієнтування при формуванні кримінально-процесуального законодавства; встановлення меж примусового втручання державних органів у права людини під час кримінального провадження; відновлення порушених прав людини у сфері кримінального судочинства; забезпечення поваги державних органів до прав людини тощо.[3, с. 178]

У науці кримінального процесу є позиція, відповідно до якої процесуальний механізм забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи у кримінальному процесі має подвійну природу і являє собою, з одного боку, динамічну систему взаємопов'язаних соціально-правових умов, засобів та заходів, що у своїй єдності сприяють забезпеченню прав учасника кримінального провадження; а з іншого боку – діяльність осіб, які здійснюють кримінальне провадження, та інших учасників, спрямована на забезпечення реалізації, охорони, захисту прав особи.

Виконання завдання щодо захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень у першу чергу, визначається функціональним призначенням державних органів і посадових осіб, які ведуть кримінальний процес, і зобов'язані повно, всебічно та об'єктивно досліджувати усі обставини кримінального провадження, встановити особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, доказати передбаченими законом засобами її

винуватість, призначити справедливе покарання, забезпечити відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, не допустити притягнення до відповідальності невинуватого, а у разі слідчо-судової помилки реабілітувати особу та відшкодувати їй шкоду, завдану незаконними діями.

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що кримінальний процес виконує важливу роль у системі державного управління, оскільки за допомогою кримінального правосуддя держава контролює дотримання законності та забезпечує захист людини та суспільства. Ефективність кримінального провадження не в останню чергу визначається через вирішення поставлених законодавцем завдань. Завдання захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень на сьогодні є одними з найголовніших та найпріоритетніших, забезпеченню якого приділяється належна увага у кримінально процесуальному законодавстві. Разом з тим в Україні на сьогодні, незважаючи на досить високий рівень наукової розробленості питань захисту прав та свобод людини у кримінальному судочинстві, до цього часу існує велика кількість невирішених питань, які потребують належного теоретичного напрацювання та нормативного врегулювання, з урахуванням досвіду європейської спільноти.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи на стадії досудового розслідування: монографія / В. Г. Дрозд, А. В. Пономаренко, С. Є. Абламський та ін. ; Держ. наук.-досл. ін-т. ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 498 с

3. Симонович Д. В. Міжнародні стандарти з прав людини у сфері кримінального судочинства: зміст та класифікація. Право і суспільство. 2010. №2. С.178-183.

Воронкіна Мирослава

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Ковач О.В.

Державний біотехнологічний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН В ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечення прав і свобод громадян під час дії правового режиму воєнного стану є складним, багатоаспектним питанням, яке вимагає балансу між забезпеченням безпеки держави та захистом основоположних прав людини.

Правовий режим воєнного стану відображає такий стан суспільства, коли країна стикається з великими загрозами безпеці, переживає внутрішню або зовнішню агресію. За таких умов постає питання, як забезпечити безпеку нації, не порушуючи основні права та свободи людей?! Незважаючи на всі складнощі сучасних реалій, права людини підлягають виключній охороні. Такий підхід зумовлено тим, що положення Конституції України визнають найвищою соціальною цінністю людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку. Гідність людини є однією з основоположних цінностей людства. Застосування катувань, тортур, жорсткого чи принижуючого людську гідність поводження або покарання неприпустиме за жодних умов, навіть у період дії правового режиму воєнного стану.

У 2022 році Україна вперше за роки своєї незалежності опинилась в умовах воєнного стану, правовий режим якого охопив всю її територію та став суттєвою причиною обмежень прав і свобод людини і громадянина. Відповідно до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" [1] воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній

незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Правове регулювання захисту прав людини і громадянина, на національному рівні, в умовах дії правового режиму воєнного стану регулюється такими нормативними актами, як: Конституція України[2], Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»[3], Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [4] та ін.

Порушення громадянами, встановлених військовим командуванням заходів правового режиму воєнного стану, тягне за собою встановлену законом відповідальність: адміністративну або кримінальну.

Сьогодні, обмеження прав і свобод людини та громадянина є необхідним елементом взаємовідносин між людьми та державою. Хоча правові обмеження не завжди сприймаються позитивно, їх запровадження має раціональні мотиви спрямовані на захист прав і свобод людини від свавілля, збереження громадської безпеки тощо.

Правовий режим воєнного стану передбачає введення обмежень деяких прав і свобод людини та громадянина задля забезпечення безпеки держави. Держава вводить певні обмеження прав і свобод людини і громадянина з метою максимального залучення всіх ресурсів держави, в тому числі і людських для подолання викликів в особливий період. Також, за необхідністю, застосовуються механізми, що забезпечують максимальний захист критично важливих ресурсів. Держава має право тимчасово обмежувати свободу пересування, певних категорій населення, в правовий спосіб, а також може відбувається обмеження свободи слова та діяльності засобів масової інформації через цензуру або заборону поширення інформації, що може загрожувати національній безпеці. Право на мирні зібрання також зазнало обмежень, що є частиною заходів для підтримання громадського порядку та безпеки. Водночас слід зазначити, що введення правового режиму воєнного стану створює загрозу для реалізації деяких соціальних прав громадян. Постраждали від війни люди, особливо уразливі категорії (ВПО, діти, діти позбавлені батьківського піклування, люди з особливими потребами, самотні люди похилого віку тощо), зустрічаються з значними проблемами щодо доступу до гідного житла, працевлаштування та отримання соціальних послуг. Ще одна важлива проблема — це доступ до правосуддя під час війни. У регіонах, де ведуться активні бойові дії, багато судів не можуть нормально функціонувати. Це ускладнює доступ громадян до судового захисту та реалізації їх прав, особливо коли йдеться про відшкодування збитків, завданих війною.

Важливо наголосити, що в умовах дії правового режиму воєнного стану держава повинна продовжувати виконувати свої міжнародні зобов'язання у сфері захисту прав людини. Україна ратифікувала Європейську конвенцію з прав людини та інші міжнародні договори, що покликані захищати права людини в умовах дії правового режиму воєнного стану й не може відступити від захисту фундаментальних прав людини, навіть в особливі періоди. Незважаючи на проведення бойових дій на території України, тривають процеси вдосконалення механізмів захисту прав людини, а саме відбувається: 1) скорочення формальних процедур розгляду скарг громадян, які подаються щодо порушення прав і свобод людини; 2) високий рівень незалежності законодавчих процесів; 3) надання безоплатної правової допомоги; 4) надання інформаційно-психологічних послуг та ін.

В умовах дії правового режиму воєнного стану захист прав людини є уразливим. Правові обмеження прав і свобод мають бути пропорційними, тимчасовими та законними, а громадяни повинні бути поінформовані про свої права та обов'язки в умовах воєнного стану. Дотримання міжнародних стандартів і контроль за дотриманням прав людини на національному рівні є обов'язковим. Держава має удосконалювати механізми захисту прав людини в умовах нестабільності й соціальних викликів.

Література

1. Закон України "Про правовий режим воєнного стану" від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2015, № 28, ст. 250.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141.
3. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. Офіційний вісник Президента України, 2022, № 1, ст. 64.
4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2015, № 28, ст. 250.
5. Центр правової допомоги. Права і свободи громадян в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/> (дата звернення: 22.10.2024).
6. Політова А. С. Стан наукової розробки проблем кримінальної відповідальності [Електронний ресурс]. URL: https://www.researchgate.net/profile/Anna-Politova-2/publication/373643367_Politova_AS_Stan_naukovo_i_rozrobki_problem_kriminalnoi_vidpovidalnosti (дата звернення: 22.10.2024).
7. Політова А. С. Стан наукової розробки проблем кримінальної відповідальності за гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту (воєнного стану) в Україні у 2012–2014 роках: Аналітично-порівняльне пра [Електронний ресурс]. URL: <https://www.researchgate.net/.../Politova-AS-Stan-naukovo-i-rozrobki-problem-kriminalnoi-vidpovidalnosti-za-genderno-zumovlene-nasilstvo-v-umovah-zbrojnogo-konfliktu-voennogo-stanu-v-Ukraini-u-2012-2014-rokah-Analiticno-porivnalne-pra.pdf#page=95> (дата звернення: 22.10.2024).
8. Ананьєв С. В. Порушення прав людини під час збройного конфлікту: практика та правозастосування [Електронний ресурс]. URL: <https://archive.mcmd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/366/373> (дата звернення: 22.10.2024).

Горденко Анна Сергіївна

Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.

Державний біотехнологічний університет

СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Права і свободи людини є невід'ємною та ключовою цінністю сучасного демократичного суспільства. Безумовно, навіть у нинішніх складних умовах воєнного стану пріоритетним завданням для України залишається гарантування та забезпечення прав і свобод людини. Вказане завдання у першу чергу обумовлено, конституційним положення, відповідно до якого найвищою соціальною цінністю у нашій державі визнано людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку. Загально зрозуміло, що в умовах воєнного стану забезпечення та захист прав людини є особливо ускладненим. Конституція України та інші нормативно-правові акти передбачають механізм, що допускає обмеження здійснення окремих прав громадян. Разом з тим, у Конституції України встановлений вичерпний перелік прав та свобод, що не можуть бути обмежені в жодному разі. Вони зазначені у частині 2 статті 64 Конституції. [1]

Інші права, які не зазначені в статті 64 Конституції України можуть обмежуватись українською владою в умовах воєнного стану. Відповідно до Указу Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року «Про введення воєнного стану в Україні» можуть бути обмежені такі права та свободи: право на недоторканність житла (ст. 30 Конституції України); право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31 Конституції України); право на невтручання в особисте і сімейне життя (ст. 32 Конституції України); свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати

територію України (ст. 33 Конституції України); право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34 Конституції України); право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38 Конституції України) тощо. [2] У вказаному переліку прав, які можуть бути обмежені в умовах воєнного стану відсутнє право на свободу та особисту недоторканність.

Загалом, право на свободу та особисту недоторканність – це особисте суб'єктивне право людини, яке гарантує їй свободу від протиправних посягань на життя, здоров'я, індивідуальну безпеку з боку кого б то не було, не допускає незаконних і безпідставних дій посадових осіб державних органів і громадських організацій щодо особистої недоторканності при виконанні ними своїх обов'язків і надає можливість відновлення порушеного права.

На законодавчому рівні, право на свободу та особисту недоторканність закріплене у ст. 29 Конституції України та в основних міжнародно правових актах, які є базовими у сфері прав людини. Ст. 3 Загальної декларації прав людини зазначає, що кожна людина має право на життя, свободу і особисту недоторканність. У ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод підкреслено, що кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Ніхто не може бути позбавлений свободи, крім випадків, зазначених у законі, і відповідно до процедури, встановленої законом. Отже, право на свободу та особисту недоторканність гарантується Конституцією України і міжнародними договорами. [3, с. 62]

Як уже зазначалося, право на свободу та особисту недоторканність не підлягає обмеженню в умовах воєнного стану. Водночас детальне ознайомлення з текстом ст. 29 Конституції України свідчить, що це право підлягає обмеженню під час застосування заходів кримінального процесуального примусу. У разі вчинення кримінального правопорушення особа може бути піддана затриманню, триманню під вартою відповідно до норм закону. Проте закон надає такій особі комплекс специфічних процесуальних прав, їх обсяг збільшується, коли особа притягується як підозрюваний, обвинувачений і до неї обирається такий запобіжний захід, як тримання під вартою. Однак і в цьому разі про права, які надаються особі, робиться спеціальне застереження, щоб людина знала про них і могла ними користуватися.

Проаналізувавши певні норми Кримінального процесуального кодексу України варто зазначити, що в кожному конкретному випадку суддя, слідчий суддя, прокурор, слідчий при вирішенні питання щодо застосування процесуальних заходів примусового характеру, зобов'язаний зважити на те, наскільки необхідне втручання в права та свободи особи, та на те, наскільки забезпечені будуть інтереси держави, інтереси інших суб'єктів кримінально-процесуальних відносин у випадку, якщо не буде здійснено такого втручання.

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що право на свободу та особисту недоторканність є одним із найбільш вагомих та значущих природних прав людини, хоча і не є абсолютним. У передбачених законом випадках, особливо у кримінальному провадженні, воно може бути обмежене у зв'язку з необхідністю захисту соціально значущих цінностей, а також прав і свобод інших людей. Обмеження конституційного права на свободу та особисту недоторканність має здійснюватися з дотриманням конституційних гарантій захисту і як і будь яке інше право, потребує захисту від свавільного обмеження. Обмеження такого права можливо лише як виключення, за умови дотримання певних гарантій, які унеможливають свавільне позбавлення особи свободи.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року «Про введення воєнного стану в Україні»// <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
3. Сорока С.О., Конституційне право на свободу та особисту недоторканність: нормативно-правове регулювання // Юридичний науковий електронний журнал. – С. № 7/2020. – С. 62-64.

Останнім часом ми є свідками того, як збройні конфлікти впливають на життя мільйонів людей, як руйнуються основи міжнародного гуманітарного права та права прав людини. Більшість актів насильства можна кваліфікувати як геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності виходячи з принципів міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права які в своїй основі виступають стандартами захисту, що вироблені на основі необхідності збереження гідності та людяності. Нові методи ведення війни ставлять мирне населення в таку ж небезпеку як і професійних солдат, адже гвалтування та сексуальне насильство застосовується як воєнна зброя, як тактика приниження, демонстрування свого домінування та вселяння страху в суспільстві [3, с. 146–147].

З раннього дитинства в людини формуються головні ціннісні орієнтири. Цей період також характеризується особливою залежністю, наївністю, можливістю зловживань або експлуатації з боку інших осіб. Діти, поза сумнівом, – особливо вразлива категорія населення. І, навіть, незважаючи на зусилля більшості країн світу, вони продовжують залишатися основними суб'єктами-об'єктами системної дискримінації, що вразливі в кризових ситуаціях, у тому числі під час збройних конфліктів. Збройні конфлікти супроводжуються неймовірними економічними та соціальними руйнуваннями, стражданнями, каліцтвом, вбивством людей. Повномасштабне вторгнення в Україну зламало не тільки попередні усталені правила, але й фактично дезорієнтувало правові інституції у сфері захисту прав дитини. В умовах збройного конфлікту права та свободи дитини зазнають численних порушень, що мають незворотні суспільно-небезпечні наслідки. Захист дітей у таких умовах є найгострішою проблемою [1, с. 36].

Дитина є самостійним суб'єктом належних їй особистих і майнових прав, що відповідає положенням Конвенції про права дитини та прийнятим на себе Україною зобов'язанням забезпечити захист прав та інтересів дітей. Інтерес можна визначити як об'єктивну категорію, що представляє собою умови благополуччя суб'єкта, в нашому випадку – дитини. Права ж дітей відображені у великій кількості українських законодавчих та інших нормативно-правових актах. Однак, незважаючи на приведення законодавства України у відповідність з нормами міжнародного права, на практиці виникає ще чимало питань щодо захисту прав та інтересів дітей [2, с. 34].

За інформацією Офісу генерального прокурора, починаючи з 24 лютого 2022 р. станом на 1 жовтня 2024 р. в результаті збройної агресії 585 дітей було вбито і щонайменше 1664 дітей поранені. З України до Росії були викрадені понад 234 000 дітей і значна кількість дітей зазнали різного роду насильства. Злочини проти дітей є найбільш цинічними та зухвалими і їхня кількість постійно зростає. Тому для України вкрай важливим та болісним є саме захист прав дітей. І це питання стосується не тільки прямо постраждалих дітей під час воєнних дій, а й попередження усіх можливих пов'язаних із ними ризиків. Адже з 7,5 млн українських дітей, кожен має або тілесні ушкодження, або порушення своїх прав, які продовжують завдаватись і сьогодні. [4, с.59–60]

Законом України «Про охорону дитинства» забороняється участь дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, включаючи вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання дітей з метою використання у збройних конфліктах інших держав або насильницьких діях, спрямованих на повалення державної влади чи порушення територіальної цілісності, використання дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, залучення та/або втягування дітей до не передбачених законами України воєнізованих чи збройних формувань. Крім того, Концепцією Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року в якості завдань було передбачено забезпечення захисту прав та інтересів дитини в умовах воєнних дій чи збройного

конфлікту, зокрема: недопущення участі дітей у воєнних діях чи збройному конфлікті; забезпечення захисту прав дітей, які перебувають у зоні воєнних дій чи збройного конфлікту; впровадження комплексних заходів щодо створення умов для повноцінного життя та соціально-психологічної реабілітації дітей, які постраждали від воєнних дій чи збройного конфлікту. Зазначені положення відповідають аналогічним нормам міжнародного гуманітарного права. В цьому контексті, важливо акцентувати увагу на положеннях Римського статуту Міжнародного кримінального суду, яким передбачено, що насильницька передача дітей з однієї людської групи до іншої є одним з елементів злочину геноциду.[4, с. 61–62]

Найвищою соціальною цінністю та, навіть, передумовою всіх інших прав дитини є право на життя. Сьогодні в Україні війна стала найбільшою загрозою для життя дітей. Одним із факторів національної безпеки країни є охорона здоров'я, а захист права дитини на охорону здоров'я є одним із пріоритетних напрямків державної політики. В районах України, охоплених війною, це право зазнає численних порушень. Незважаючи на норми та звичаї, закріплені міжнародним гуманітарним правом, в Україні зафіксовано безліч випадків обстрілів медичних закладів, автомобілів швидкої допомоги, ракетні удари по пологових будинках тощо. Згубні наслідки мають порушення права дитини на освіту, що має ключове значення для стабільного миру, подальшого відновлення зруйнованих регіонів. Численних порушень зазнає і право дитини на сімейне виховання. В умовах військового стану зріс рівень сирітства, у тому числі і соціального. Прямим порушенням права дитини на сімейне виховання є людські втрати під час війни. Тісно пов'язане із правом на сімейне виховання право вибору місця проживання дитини. На жаль, це далеко не вичерпний перелік злочинів, які принесла росія в Україну. [1, с. 36–39]

Таким чином, з огляду на збройний конфлікт на території України, необхідно підкреслити критичну важливість посилення захисту прав дітей. На сьогодні порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини стало масовим явищем, що виражається в актах насильства, які можна кваліфікувати як геноцид та злочини проти людяності. Права дітей залишаються вразливими, незважаючи на зусилля української держави та міжнародної спільноти. Діти зазнають численних порушень своїх прав на життя, здоров'я, освіти, захист від насильства та сімейне виховання, особливо в зонах бойових дій.

Для ефективного захисту прав дітей держава має адаптувати законодавство, враховуючи реалії воєнного часу, та забезпечити постійний моніторинг і контроль за дотриманням міжнародних стандартів захисту. Необхідно також розвивати програми психосоціальної підтримки та соціальної реабілітації, оскільки тривалий вплив війни має незворотні наслідки для психічного та фізичного здоров'я дітей. Важливим є також співпраця з міжнародними організаціями, що можуть надати експертну допомогу у створенні безпечного середовища для зростання та розвитку дітей, які постраждали від конфлікту.

Література

1. Грекул-Ковалик Т. А. Порушення прав дітей в умовах війни в Україні. Права людини та публічне врядування в сучасних умовах. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-8> (дата звернення: 06.10.2024).

2. Журило С. С., Владишевська В. В. Захист прав та інтересів дітей в умовах воєнного стану. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. № 2. С. 34–38. URL: <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2.1013> (дата звернення: 06.10.2024).

3. Заяць Н. В. Теоретичні аспекти відповідальності держав за порушення прав людини в умовах війни. Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики. 2022. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-41> (дата звернення: 06.10.2024).

4. Малюга Л. Ю. Правове забезпечення захисту прав та інтересів дітей під час війни в Україні. Закарпатські правові читання. Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів. Частина 2. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-298-5-92> (дата звернення: 06.10.2024).

АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальні підходи до захисту прав людини у сучасному світі є надзвичайно актуальною темою в контексті глобалізації, технологічного прогресу, соціальних і політичних змін, які визначають сучасний світ. У цей період динамічних змін, захист прав людини набуває нових форм і потребує постійного вдосконалення підходів, що відповідають викликам сьогодення.

Інтеграція прав людини в міжнародні та національні політики є основою сучасних підходів до їх захисту. Глобалізація потребує узгоджених дій на міжнародному рівні, що включає розробку та імплементацію нових законодавчих ініціатив, а також контроль за їх виконанням. Міжнародні організації, такі як ООН, ЄС, а також різні регіональні об'єднання, відіграють критичну роль у формуванні стандартів і моніторингу їх дотримання. Ці організації не тільки встановлюють правові норми, але й забезпечують платформу для обговорення і вирішення міжнародних правозахисних питань.

Суттєвим аспектом є також розширення освітніх ініціатив та підвищення обізнаності щодо прав людини. Ефективні освітні програми допомагають підвищити рівень знань про права людини серед громадян, сприяють формуванню відповідального ставлення до цих прав і розуміння механізмів їх захисту. Сучасні формати навчання, включаючи онлайн-курси, вебінари та інформаційні кампанії в соціальних мережах, дозволяють донести важливу інформацію до ширшої аудиторії. Це також включає підвищення обізнаності серед дітей і молоді, що є важливою для формування майбутніх поколінь.

Технологічний прогрес вносить як нові можливості, так і нові ризики для захисту прав людини. Інноваційні технології, такі як штучний інтелект, блокчейн і великі дані, можуть суттєво покращити моніторинг порушень прав людини, забезпечити більшу прозорість у фінансових і державних процесах, а також полегшити доступ до правових ресурсів. Однак, ці ж технології можуть використовуватися для масового спостереження, маніпуляцій і порушень приватності, що ставить під загрозу основні права особистості. Тому важливо розробляти і впроваджувати етичні норми і правові регулювання, що забезпечать захист прав людини у цифрову еру.

У контексті нових глобальних викликів, таких як зміни клімату, міграційні процеси та тероризм, сучасні підходи до захисту прав людини повинні бути адаптивними і враховувати специфіку кожної проблеми. Зміна клімату призводить до екологічних катастроф, які можуть викликати примусові переселення і погіршення житлових умов, що ставить під загрозу основні права на гідне життя і доступ до життєво важливих ресурсів. Міграційні процеси вимагають особливої уваги до прав мігрантів і біженців, забезпечення їхньої безпеки, гідності та доступу до соціальних послуг.

Важливим є також захист прав уразливих груп населення, які часто стикаються з особливими викликами. Розробка і реалізація спеціалізованих програм і політик для жінок, дітей, людей з інвалідністю, національних меншин та інших уразливих груп є критично важливою для забезпечення рівного доступу до прав і можливостей. Це включає не лише реагування на існуючі проблеми, але й запобігання новим формам дискримінації і нерівності. Потрібно забезпечити участь цих груп у процесах прийняття рішень, що впливають на їхнє життя, щоб вони могли висловити свої потреби і пропозиції.

Захист прав людини вимагає також постійного вдосконалення механізмів доступу до правосуддя. Справедливе правосуддя є основою захисту прав людини, і тому необхідно забезпечити, щоб усі громадяни мали можливість реалізувати свої права через ефективні правові засоби. Це включає розширення юридичної допомоги для осіб з обмеженими фінансовими можливостями, а також покращення роботи судових органів для забезпечення своєчасного і неупередженого розгляду справ. Забезпечення прозорості і підзвітності у судових процесах є критичним для підтримки довіри до правової системи.

Міжнародна солідарність і співпраця є також важливими компонентами захисту прав людини. Співпраця між державами, міжнародними організаціями та неурядовими організаціями дозволяє координувати зусилля для боротьби з глобальними порушеннями прав людини, такими як торгівля людьми, насильство на основі статі та інші серйозні порушення. Міжнародні механізми, такі як Міжнародний кримінальний суд, комісії ООН з прав людини та інші, забезпечують підтримку в розслідуванні і вирішенні випадків серйозних порушень прав людини.

Не менш важливо враховувати культурні і соціальні контексти при розробці правозахисних ініціатив. Залучення місцевих спільнот до формування рішень, що стосуються їхніх прав, може допомогти забезпечити більш ефективний захист прав людини на місцевому рівні. Участь культурних і соціальних лідерів у процесах формування політики сприяє більшій прийнятності і реалізації правозахисних заходів.

Сучасні підходи до захисту прав людини також передбачають розвиток нових форм глобального та регіонального управління. Це може включати створення спеціалізованих комітетів і платформ для обміну інформацією та ресурсами, а також нових механізмів для швидкого реагування на кризові ситуації. Механізми раннього попередження і запобігання кризам, а також системи підтримки постраждалих, є важливими для зменшення негативних наслідків і відновлення справедливості.

У кінцевому підсумку, сучасні підходи до захисту прав людини є комплексними і динамічними, з акцентом на інтеграцію прав людини у всі сфери життя, врахування нових глобальних викликів, використання нових технологій і культурний контекст. Постійний перегляд і вдосконалення стратегій є необхідними для забезпечення ефективного і стійкого захисту прав людини у швидко змінюваному світі. Комплексний підхід, що включає всі ці аспекти, допоможе досягти реального прогресу у захисті прав людини і створити справедливе суспільство для всіх.

Драник Світлана Вікторівна

Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.

Державний біотехнологічний університет

ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Повномасштабна російська агресія, що розпочалася 24 лютого 2022 року, драматично вплинула на все українське суспільство. Сама приналежність до української нації та факт проживання на українській землі стали факторами ризику, які реально загрожують життю та здоров'ю кожної людини. Загально зрозуміло, що захист населення у військовий час є надзвичайно складною справою. Водночас вразливі категорії населення найбільше страждають від наслідків війни.

Термін «вразливий» означає той, який легко й швидко піддається зовнішнім подразненням; сприйнятливий, чутливий. А «верства» - це частина суспільного класу, соціальна група, соціальний стан. [1, с. 331 - 332] Законодавче визначення поняття вразливі групи населення, міститься у статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 №2671-VIII, відповідно до якої, вразливі групи населення – особи/сім'ї, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників. У науковій літературі вразливі групи вчені поділяють на такі категорії: 1) люди з обмеженими засобами існування та соціальною конкурентоспроможністю, які не перебувають у стані соціальної дезадаптації; 2) люди, які перебувають у стані дезадаптації через життєві труднощі, але не втратили самостійності за певних умов; 3) люди, які тимчасово або безповоротно втратили можливість жити самостійно і потребують сторонньої допомоги для виконання своїх потреб. В свою чергу до цих категорій відносяться: неповні та багатодітні сім'ї, підлітки та молодь, особи похилого віку, люди з особливими потребами, з неповною

працездатністю (III групи інвалідності), біженці, переселенці; особи з функціональними обмеженнями або які зазнали важких травм, особи, що опинилися в стані соціальної дезадаптації, внаслідок злочинів, постраждали від торгівлі людьми, експлуатації, насилля тощо. [2, с. 11]

Серед вразливих верст населення, окреме місце займають діти з особливими потребами. Цю категорію осіб хочеться виокремити, адже це найменші та найбільш вразливі громадяни нашої країни, які з малечку виборюють своє право на життя та борються з безліччю важких захворювань.

Єдиної офіційної термінології для характеристики дітей з особливими потребами на сьогодні в Україні немає. В законодавчих та підзаконних актах найчастіше використовуються такі поняття, як «діти, що потребують фізичної реабілітації або психологічної допомоги», «особи, що мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть повноцінно реалізувати себе у суспільстві та не мають можливості навчатись у масових навчальних закладах на загальних засадах», або, що найчастіше, – «діти з інвалідністю». Станом на сьогоднішній день захист прав дітей з особливими потребами регулюють наступні правові акти: Конституція України, Закон України «Про охорону дитинства», Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Також, окрему увагу слід приділити Конвенції Про права осіб з інвалідністю, Україна ратифікувала конвенцію 16 грудня 2009 року, визнаючи цим свої міжнародні зобов'язання забезпечувати права людей з інвалідністю, у тому числі дітей. [3]

Загально зрозуміло, що коли держава ратифікує певну конвенцію, вона зобов'язана її дотримуватись. Відповідно, це несе за собою процес планування і здійснення заходів задля реалізації всіх зазначених у конвенції прав осіб, яких вони стосуються. Життя також вимагає нових законодавчих актів, які б регулювали нові шляхи вирішення таких питань, як соціальний захист дітей з і з особливими потребами, раннє втручання, розробка ефективних наскрізних реабілітаційних програм – від раннього втручання до професійного навчання та працевлаштування. Потрібен комплексний підхід до проблеми, який характеризуватиметься ширшим охопленням та більшою гнучкістю, включаючи системи реабілітаційних та корекційних заходів, які дають змогу подолати фізичні та інтелектуальні вади, набути знань, умінь і навичок, що у свою чергу надасть змогу дітям інтегруватися у суспільстві. Також, слід зазначити про створення Кабінетом Міністрів України Розпорядження «Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей». У рамках даної реформи державного управління, влада створює Державну соціальну службу як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Його головною функцією є здійснення державної політики та забезпечення дотриманням вимог законодавства по відношенню до соціального захисту населення та прав дітей-інвалідів.

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що державний механізм захисту особливо вразливих верств населення, зокрема дітей з особливими потребами, повинен функціонувати та покращуватись нашим законодавцем, адже саме зараз, в період воєнного стану соціально вразливі громадяни потребують належної фінансової, психологічної підтримки, як з боку держави так і суспільства. Реалізація захисту особливо вразливих верств населення є важливою складовою механізму захисту сучасної правової країни.

Література

- 1.Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – Т. 1.
- 2.Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник статей учнів, студентів і викладачів за результатами конкурсних і кваліфікаційних досліджень / за заг. ред. Н.П. Павлик]. — Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2019. — Вид. 9. — 146 с.
3. Марцеляк О. Омбудсмен з прав дитини: проблеми формування і розвитку у світі і в Україні / О. Марцеляк // Право України. – 2003. – № 10. – С. 44–48.

Євтушенко Андрій Володимирович
Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бондар Н.О.
Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКІ ШІСТДЕСЯТНИКИ ТА ПИСЬМЕННИКИ–ДИСИДЕНТИ

Становище Радянської України у другій половині ХХ століття характеризувалось жорстким контролем з боку радянського тоталітарного режиму всіх сфер суспільного життя, включаючи культуру, освіту та літературу. Однак, попри жорсткі репресії, цензуру та ідеологічний тиск, національно свідомі діячі не припиняли боротьбу за збереження української ідентичності, мови та прав людини. Особливо помітними в цьому контексті стали представники так званого покоління "шістдесятників" і письменники-дисиденти, серед яких найяскравіші постаті — Ліна Костенко, Василь Стус, Василь Симоненко, Євген Сверстюк, Іван Дзюба, Микола Руденко. Вони відіграли ключову роль у збереженні культурної самобутності, національних цінностей та формуванні основ для майбутнього демократичного суспільства в Україні. Їхня творча та громадська діяльність, спрямована на критику радянської системи, захист прав людини, боротьбу за свободу слова та збереження української мови, залишається надзвичайно актуальною і в сучасних умовах, коли Україна знову бореться за свою незалежність та національну ідентичність. В умовах війни Росії проти України особливо важливо пам'ятати про цінність ідей, які захищали ці постаті, та продовжувати їхню боротьбу за свободу думки, культуру та незалежність.

Діяльність шістдесятників стала реакцією на репресивну політику радянської влади, спрямовану на обмеження свободи слова, культури українського народу, та руйнування національних традицій. Шістдесятники сміливо протистояли режиму, звертаючи увагу суспільства на проблеми утиску культурних прав та свободи думки. Через літературні твори та публічні виступи вони прагнули зберегти національні цінності та розбудити національну самосвідомість українців, що викликало значний резонанс в суспільстві.

В умовах політичного та ідеологічного тиску, дисиденти та шістдесятники зіштовхнулися з переслідуванням, цензурою, а часто й фізичними репресіями з боку радянської влади. Проте, попри загрозу арештів та позбавлення волі, вони не припиняли боротьбу за права українців та право на власну культуру й мову. Завдяки їхній діяльності українське суспільство отримало важливий досвід спротиву та відстоювання власної ідентичності.

Дисидентські гуртки діяли переважно в Києві та Львові. В Україні налічувалося не більше тисячі активних дисидентів. Проте їх підтримували й співчували їм багато тисяч.

Естетичним взірцем письменників 60-их років стала творчість митців Розстріляного Відродження. Літературне шістдесятництво зробило чималий внесок у розробку нових жанрів, розширюючи тематику художньої літератури темами підкорення космосу, етичної правомірності науково-технічної революції, темою голодомору.

Таким чином, рух українських шістдесятників та письменників-дисидентів (Ліна Костенко, Василь Стус, Василь Симоненко, Євген Сверстюк, Іван Дзюба, Микола Руденко) в другій половині ХХ століття відіграв важливу роль у розвитку української національної ідентичності та утвердженні ідеалів свободи й прав людини.

Камишанська Дар'я Романівна
Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.
Державний біотехнологічний університет

ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Стаття 3 Конституції України проголошує людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Однак, незважаючи на конституційний захист, у повсякденному житті є свідчення частих порушень основоположних

прав та свобод людини, що забезпечують вищезазначені цінності людини, через неправильне тлумачення самих прав, свобод та неналежне правове регулювання певних відносин, що випливають з цих правових норм. [1, с. 3]

У сучасному світі цінність має не лише те, що ті чи інші права і свободи людини і громадянина проголошені чи навіть кодифіковані, а насамперед те, що вони реально реалізуються, особливо в частині їх ефективного захисту. Доцільно зазначити, що захист прав людини хвилював людство з незапам'ятних часів і залишається актуальним і сьогодні. [2, с. 35] Права і свободи людини – це основа демократичного суспільства. Їх розуміння та практичне застосування потребують ґрунтовного теоретико-методологічного підґрунтя.

Теоретичні аспекти прав і свобод людини ґрунтуються на різних філософських і правових концепціях. Наприклад, однією з найвідоміших теорій є концепція природних прав, яка стверджує, що права людини є вродженими і невід'ємними. Відповідно до цієї концепції, права існують незалежно від держави і повинні гарантуватися незалежно від будь-яких зовнішніх обставин. Інша теорія – концепція позитивних прав, яка стверджує, що права існують лише тоді, коли вони закріплені в законах держави. Згідно з цією концепцією, права і свободи людини визнаються та гарантуються державою, яка встановлює їх межі та обов'язки. До того ж доречно зазначити концепцію соціальних прав та свобод. Дана концепція передбачає, що права людини повинні включати не лише політичні та громадянські права, але й соціальні, економічні та культурні права [3, с. 16]. Згідно з цією концепцією, держава повинна гарантувати реалізацію всіх цих прав для всіх своїх громадян.

Методологічні аспекти прав і свобод людини містять в собі визнання, захист і реалізацію цих прав. Відповідно, для забезпечення вище зазначених чинників необхідна ефективна система правових норм, що гарантуватиме дотримання прав людини і встановлюватиме відповідальність за їх порушення. Тому, для дослідження прав і свобод людини доцільно застосовувати різні методологічні підходи:

- юридичний, тобто аналіз правових норм та актів, що регулюють права та свободи;
- соціологічний: дослідження прав та свобод у контексті соціальних відносин;
- політологічний, мається на увазі аналіз політичних систем та їх впливу на права та свободи;
- міждисциплінарний: поєднання знань з різних наук для комплексного аналізу прав та свобод [4, с. 29].

Базуючись на дослідженій літературі можна стверджувати, що один з основних методів захисту прав і свобод людини – це створення конституційного гаранта, який закріплює основні права і свободи в конституції країни та встановлює механізми їх захисту. Судові органи і органи правоохоронної системи відіграють важливу роль у забезпеченні додержання прав людини та розгляді скарг на їх порушення.

Крім того, міжнародне право та міжнародні документи, такі як Загальна декларація прав людини, Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод, також визнають і гарантують права і свободи людини. Ці міжнародні норми є додатковим механізмом захисту прав людини на міжнародному рівні і можуть використовуватися як джерело права в національних судах.

Отже, проаналізувавши все вище зазначене можна підсумувати, що теоретико-методологічні аспекти прав і свобод людини представляють сукупність концепцій, що визначають основи визнання, захисту і забезпечення прав і свобод людини. Різні концепції, включаючи концепцію природних прав, позитивних прав та соціальних прав, пропонують різні підходи до розуміння та існування прав людини. Дотримання та захист прав і свобод людини і громадянина значною мірою сприяє досягненню глобальних цілей миру, демократії, розвитку та безпеки. У зв'язку з цим у сучасній державі Україна, яка виступає за побудову правової держави, вкрай необхідна постійна та змістовна (насамперед з правової точки зору) правозахисна діяльність, спрямована на особливу відповідальність як органів державної влади, так і інших інституцій, що входять до складу правової системи держави, а також є частиною системи захисту прав людини.

Література

1. Кожан В.В. Особисті права та свободи людини: загально теоретичне дослідження: автореф. дис...канд юрид. наук: 12.00. 01. Львів. 2016. 23 с.
2. Матвійчук А.В. Захист прав і свобод людини як прямий обов'язок сучасної держави / А.В. Матвійчук // Аеро-2020. Повітряне і космічне право: [Матеріали Всеукраїнської конференції молодих учених і студентів, м. Київ, Національний авіаційний університет, 20 листопада 2020 р.] Том 1. – Тернопіль: Вектор. – С. 35-38.
3. Федоренко В. Л. Конституційні права і свободи людини та їх гарантування й захист в Україні: монограф. Київ: Вид-во Ліра, 2020. – 138 с.
4. Косілова О. І. Теоретичні та практичні аспекти обмеження прав і свобод: вітчизняний та зарубіжний досвід//Інформація і право.- 2020. №. 3 (34). - С. 26-33.

Коваленко Сергій Юрійович

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бондар Н.О.

Державний біотехнологічний університет

ВІДНОСИНИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В 1930–Х РОКАХ

Проблема відносин радянської влади та української інтелігенції в 30-х роках ХХ ст. є актуальною з точки зору потреби у розумінні того, як тоталітарні режими впливають на інтелектуальні та культурні еліти, а також як національні еліти формують національну пам'ять і ідентичність в умовах жорсткого переслідування та контролю. Сьогодні ми спостерігаємо схожі процеси у різних частинах світу, де творча і наукова еліта стикаються з утиском свобод, цензурою та політичними репресіями. Досвід української інтелігенції 1930-х років є важливим уроком для сучасного суспільства, яке прагне зберегти незалежність думки, творчий потенціал і національну ідентичність. Окрім того, розуміння ролі інтелігенції в цей складний період української історії сприяє відновленню історичної справедливості стосовно тих, хто став жертвами репресій. Сучасні дослідження та обговорення цієї теми допомагають відновити зв'язок між поколіннями, підкреслюючи важливість свободи слова, творчості та наукових досліджень у побудові сильного і свідомого суспільства.

Під інтелігенцією розуміють верству освічених людей, які займаються творчою, науковою або культурною діяльністю. Ця освічена частина суспільства відіграє важливу роль у формуванні культурної свідомості, національної ідентичності, моральних та етичних принципів. Проте в радянській системі інтелігенція часто сприймалася як потенційна загроза, оскільки вона мала здатність до критичного мислення та могла висловлювати незалежні думки, що не завжди відповідали державній ідеології.

Політичні репресії 1930-х років торкнулися інтелігенції в повній мірі. Багато українських письменників, науковців, художників й діячів культури стали жертвами сталінських чисток. Режим прагнув знищити незалежну думку, замінюючи її соціалістичним реалізмом — офіційною художньою течією, що мала пропагувати переваги радянської системи й формувати позитивний образ Сталіна та правлячої партії. Творчість митців піддавали жорсткому контролю та цензурі, а тих, хто не відповідав цим вимогам, звинувачували у "ворожій діяльності" та антирадянських настроях.

Багато представників української інтелігенції, таких як Микола Хвильовий, Микола Куліш, Лесь Курбас, Олександр Довженко та інші, стали символами покоління, яке відоме як "Розстріляне Відродження". Їхні твори не лише збагачували українську культуру, а й сприяли розвитку національної свідомості. Однак за часів Сталіна вони часто ставали об'єктом переслідувань, оскільки їхня творчість підкреслювала самобутність українського народу та відображала його унікальні традиції й історичні події, що не відповідало інтернаціональним настановам радянської влади.

Сфабриковані судові справи проти неіснуючих організацій Українського національного центру, Союзу визволення України, за якими засуджувалась українська інтелігенція, стали символами систематичного знищення української національної еліти, яка боролася за культурну ідентичність свого народу.

Знищення інтелігенції мало катастрофічні наслідки для української культури та суспільства. Багато видатних діячів культури були репресовані або змушені пристосовуватися до умов, які диктувала держава. Література, мистецтво та наука перестали бути вільним полем для висловлення ідей; замість цього вони стали інструментами державної пропаганди, що звеличували радянський режим і пригнічували національне самовираження. Це призвело до руйнування культурної спадщини, згорання незалежної думки та створення страху, який проник у всі сфери життя.

Політика Сталіна залишила глибокі шрами на українському суспільстві: репресії проти інтелігенції, Голодомор, колективізація — усе це стало складовими частинами широкомасштабного наступу на самобутність і незалежність української нації. Проте навіть у цих умовах багато українців продовжували боротьбу за збереження своєї культури, традицій і мови, що дозволило в майбутньому зберегти та відродити національну самосвідомість.

Отже, вплив радянської влади на українську інтелігенцію в 1930-ті роки був деструктивним, призводячи до втрати культурного та інтелектуального потенціалу нації. Однак, незважаючи на жорстокі репресії, культурна спадщина та творча діяльність українських митців продовжують жити, надихаючи наступні покоління на відстоювання національних інтересів і самобутності.

Кононенко Гліб

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Ковач Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

ПРАВА ЛЮДИНИ В АГРОБІЗНЕСІ

Особливо гостро питання захисту прав людини постає в умовах політичної нестабільності та соціальних викликів, які переживає Україна з 2014 року. Повномасштабне вторгнення РФ серйозно порушило виробництво та торгівлю продовольством в Україні та поставило під загрозу продовольчу безпеку України та світу. Цілеспрямовані атаки на експортоорієнтований бізнес і сільське господарство ускладнили функціонування національного аграрного сектору. За таких умов, час від часу, держава проявляє свою неспроможність щодо забезпечення захисту прав людини, адже «є абсолютно очевидним, що компанії – незалежно від того, локальні чи мультинаціональні, публічні чи приватні – значно впливають на права людини, як позитивно, так і негативно» [1]. Попри повномасштабні бойові дії, кризові явища, блекаути бізнес в Україні продовжує працювати, розвиватись і є головним роботодавцем в країні.

Бізнес безпосередньо впливає на права людини у межах різних видів економічної діяльності (фінансові, освітні, медичні послуги, газодобувна промисловість, сільське господарство тощо), а також може впливати на різних суб'єктів (працівників, мігрантів, вразливі верстви населення) позитивним або негативним способом.

Згідно з останніми даними Держстату України сільське господарство до початку війни забезпечувало близько 10 % ВВП і 40% експортних надходжень. Станом на 2023 рік війна завдала українському агробізнесу значних збитків.

В аграрному секторі України функціонує велика кількість компаній-суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм, які вступають у відносини з метою отримання прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції. Розуміння агробізнесу відбувається крізь проекцію його предмета. Метою агробізнесу є підтримання розвитку села, отримання прибутку внаслідок виробництва, переробки, продажу сільськогосподарської продукції. Законодавчим підґрунтям розвитку агробізнесу є ЗУ «Про пріоритетність

соціального розвитку села та агропро-мислового комплексу в народному господарстві». Це вказує на існування соціальних цінностей мети агробізнесу й залучення великої кількості працездатного населення країни для виконання певних видів робіт задля загального добробуту країни та населення [2]. Отже, агробізнес на сьогодні відіграє ключову роль в суспільстві і в умовах глобалізації має транслювати сучасні цінності поваги до прав людини.

Сучасна рамка бізнесу і прав людини викладена в таких міжнародних принципах як: Десять принципів Глобального договору ООН (The UN Global Compact Ten Principles), Трестороння Декларація принципів щодо багатонаціональних корпорацій та соціальної політики, Міжнародна організація праці (International Labour Organization Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy), Основні конвенції Міжнародної організації праці (International Labor Organization: Core Conventions), Керівні принципи ОЕСР для транснаціональних підприємств (редакція 2011 р.) (OECD Guidelines for Multinational Enterprises (ed. 2011), Керівні принципи ОЕСР щодо належної обачності задля відповідального ведення бізнесу (2018) (OECD Due Diligence Guidance For Responsible Business Conduct (2018), Рада з прав людини ООН, «Розробка міжнародного юридично обов'язкового документа про транснаціональні корпорації та інші підприємства щодо дотримання прав людини», Повідомлення від Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського Економічної та Соціальної Ради та Комітету регіонів: Оновлена Стратегія ЄС-2011 на користь корпоративної соціальної відповідальності, Рекомендація CM/Rec (2016)3 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам з прав людини та бізнесу, прийнята у березні 2016 р. (Recommendation CM/Rec(2016)3 of the Committee of Ministers to member States on Human Rights and Business), Принципи Екватора (Equator Principles), Добровільні принципи безпеки та прав людини (2000 р.) (Voluntary Principles on Security and Human Rights (2000), Кімберлійський процес (The Kimberly Process), Керівництво із соціальної відповідальності (ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility), Принципи відповідального інвестування (Principles for Responsible Investment), Цілі стало розвитку (Sustainable Development Goals) та ін. Такий підхід спрямовує бізнес поважати права люди та сприяти їх реалізації та розвитку.

Отже, на сучасному етапі розвитку, Україна має вивчати досвід розвинених країн світу щодо розумного балансування зобов'язань держави у сфері захисту прав людини, розробити ефективні механізми щодо захисту прав людини від порушень з боку бізнесу, особливо в умовах збройного конфлікту та внутрішнього переміщення осіб, також уряд має переглянути правила та норми розвитку сільського господарства на відповідність спільній аграрній політиці з ЄС.

Література

1. Уварова О.О., Буряковська К. О. Бізнес і права людини : навчальний посібник / О. О. Уварова, К. О. Буряковська. – Харків, 2019. – 148 с.
2. Корнієнко Г. С. «Агробізнес» як правова категорія. Актуальні проблеми екологічного, земельного та аграрного законодавства в сучасних умовах: матер. круг. столу, присвяч. 90-річчю В.К. Попова (Харків, 2019), 2019. С. 135-137.

Кострікова Анна Юріївна

Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

У доповіді порушується проблема сучасних загроз і викликів, що постають перед правами людини. Основна увага зосереджена на аналізі міжнародних механізмів захисту прав людини та ролі національних урядів у забезпеченні дотримання цих прав. Спираючись на праці вчених, розглянуто основні підходи до захисту прав людини в умовах глобальних викликів, таких як міграційні кризи та розвиток цифрових технологій.

Права людини є основоположною цінністю сучасного суспільства, проте глобальні процеси, такі як міграція, тероризм, та екологічні катастрофи, створюють нові виклики для їх захисту [4]. Особливої актуальності набуває питання забезпечення прав людини в умовах, коли технології розвиваються швидше, ніж закони, а міжнародні організації часто не мають достатніх важелів впливу. У науковій спільноті питання прав людини активно досліджуються, проте проблема залишається невирішеною через різноманіття культур, правових систем та політичних режимів у світі. Вирішення цього питання є необхідним для забезпечення стабільності та гармонії у світі, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Сучасні дослідження прав людини охоплюють широкий спектр тем. Наукові праці таких авторів, як Т. Сироїд [2], зосереджені на філософських аспектах прав людини, зокрема, на теорії справедливості та етичних підходах до правозахисту. Інші дослідники, як-от О. Онишко [1], розглядають права людини з позиції розвитку індивідуальних можливостей. Окремо варто зазначити роботи Й. Раз та Т. Погге, які аналізують вплив глобалізації та економічної нерівності на дотримання прав людини. Однак питання адаптації правозахисних механізмів до нових викликів, таких як цифрові технології та екологічні загрози, що потребує детального вивчення.

Метою доповіді є аналіз сучасних положень прав людини та визначення ефективних механізмів їх захисту. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- проаналізувати основні загрози для прав людини в сучасних умовах;
- визначити міжнародні правозахисні інституції та їхню роль у захисті прав людини;
- запропонувати можливі шляхи удосконалення існуючих правозахисних механізмів.

Сучасний світ постійно стикається з новими викликами у сфері прав людини, що вимагає гнучкої реакції та адаптації правозахисних механізмів. Як зазначає Д. Робертсон, одним із ключових викликів є стрімкий розвиток цифрових технологій, що прямо впливає на право людей на приватність [3]. В епоху масових технологій спостереження та штучного інтелекту виникають нові загрози, пов'язані з неконтрольованим збиранням, обробкою та використанням персональних даних. Уряди та приватні корпорації можуть мати доступ до особистої інформації громадян, що викликає занепокоєння щодо зловживання цією інформацією та порушення прав людини.

Окрім того, як вважає М. Робінсон, глобалізація та міграційні кризи посилюють виклики для забезпечення прав людини, зокрема, прав біженців та мігрантів [4]. Країни, які приймають великі потоки мігрантів, стикаються з проблемою забезпечення доступу до правових, соціальних та економічних ресурсів для цих людей. Біженці часто стають жертвами дискримінації, насильства та порушень прав на гідне життя, оскільки правозахисні системи не завжди здатні швидко та ефективно реагувати на їхні потреби. На міжнародному рівні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Європейський суд з прав людини, відіграють важливу роль у моніторингу та реагуванні на порушення прав людини. Проте їхні можливості обмежені через національні інтереси держав та складнощі у гармонізації міжнародних правових норм з національними законодавствами. Зокрема, ООН розробляє рекомендації та резолюції щодо захисту прав людини, але їхня імплементація залежить від політичної волі окремих держав.

Необхідність адаптації існуючих правозахисних норм до нових умов є ключовою проблемою, яку слід вирішити на міжнародному рівні. Дослідники [1, 3] вважають, що це включає оновлення правових стандартів, що регулюють цифрову сферу, посилення захисту прав мігрантів та біженців, а також створення нових міжнародних механізмів контролю за дотриманням прав людини.

Таким чином, у дослідженні було виявлено, що права людини у сучасному світі стикаються з низкою нових викликів, які вимагають адекватної реакції національних урядів та міжнародних організацій. Потреба у посиленні правозахисних механізмів є нагальною, оскільки технологічний прогрес та глобалізація створюють нові загрози для прав людини. Для вирішення цих проблем необхідно підвищити ефективність міжнародного співробітництва,

адаптувати існуючі правові норми до сучасних викликів та забезпечити захист прав людини в умовах цифрової епохи.

Література

- 1.Онишко О. Б. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с.
- 2.Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини. Видавництво: Право, 2024.
- 3.Robertson, Geoffrey. Crimes Against Humanity: The Struggle for Global Justice. New York: Penguin Books, 2013.
- 4.Robinson, Mary. A Voice for Human Rights. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2006.

Линник Вікторія Вадимівна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
Державний біотехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ–СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, представляють одну з найуразливіших груп суспільства, що потребує особливих заходів захисту та комплексної підтримки з боку держави. Відповідно до положень Конвенції ООН про права дитини та національних правових актів, таких як Закон України «Про охорону дитинства», держава має обов'язок забезпечити реалізацію прав дітей, які залишилися без батьківського піклування. Це передбачає створення правових, економічних і соціальних умов для всебічного розвитку таких дітей, їхньої соціальної адаптації, а також психологічної підтримки.

З огляду на важливість цього питання, правове регулювання статусу дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, є ключовим напрямом державної соціальної політики. Йдеться про забезпечення доступу до якісної освіти, медичних послуг, забезпечення житлом та допомоги у підготовці до самостійного життя. Актуальним залишається питання підвищення ефективності механізмів захисту їхніх прав, зокрема шляхом створення умов для їхньої інтеграції в суспільство, удосконалення процедур усиновлення, а також розвитку системи патронатних сімей. Державна політика в цьому напрямі повинна враховувати міжнародний досвід та рекомендації міжнародних організацій щодо зниження інституційної опіки на користь сімейних форм виховання, які довели свою ефективність у забезпеченні емоційної та соціальної стабільності дітей.

Незважаючи на існування законодавчих гарантій, захист прав дітей-сиріт стикається з низкою проблем.

По-перше, недостатнє фінансування та обмежена державна підтримка прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу в Україні значно обмежують їхню спроможність забезпечувати дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, належні умови для розвитку. Внаслідок цього прийомні батьки часто стикаються з браком коштів для забезпечення базових потреб дітей, таких як якісне харчування, одяг, медичне обслуговування та належні освітні можливості. Крім того, низький рівень фінансування позначається на обмеженому доступі до спеціалізованої допомоги, зокрема психологічної підтримки, яка є важливою для дітей, що пережили травматичні події втрати сім'ї.

Дитячі будинки сімейного типу, які виконують функцію альтернативних форм сімейного виховання, також зазнають фінансових труднощів, що впливає на якість соціально-педагогічних і реабілітаційних послуг. Відсутність стабільного фінансування не тільки ускладнює створення умов, наближених до сімейних, але й стримує подальше впровадження сучасних підходів до виховання дітей у таких установах.

Для вирішення цих проблем необхідні комплексні заходи з боку держави, що передбачають збільшення фінансування на рівні місцевих та державних бюджетів, а також залучення міжнародної допомоги. Додатково варто розвивати програми, спрямовані на підвищення кваліфікації прийомних батьків та вихователів, що забезпечить дітям-сиротам більш якісний та безпечний догляд.

По-друге, нестача інституційної підтримки та кваліфікованих спеціалістів, особливо у сфері психологічної підтримки, суттєво ускладнює процес реабілітації та соціалізації дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Багато установ, що працюють у сфері захисту дитячих прав, не забезпечені достатньою кількістю фахівців з психології, педагогіки та соціальної роботи, що необхідні для ефективного догляду та підтримки таких дітей. Часто навантаження на існуючих спеціалістів є надмірним, що знижує ефективність надання індивідуальної допомоги кожній дитині.

Брак кваліфікованих психологів є особливо проблемним через те, що діти-сироти часто мають складні емоційні переживання, травми, пов'язані з втратою родини, соціальною ізоляцією, а також зловживанням та жорстоким поведінням у минулому. Без професійної психологічної допомоги багато з них не можуть належним чином адаптуватися до нових умов і повернутися до нормального соціального життя. У такій ситуації підвищується ризик виникнення поведінкових порушень, депресії, а також труднощів у навчанні та соціалізації.

Для вирішення проблеми нестачі кадрів необхідно збільшити фінансування навчальних програм, які б готували фахівців у цій сфері. Додатково слід стимулювати професійний розвиток уже працюючих працівників шляхом забезпечення тренінгів, сертифікацій та підвищення заробітної плати. Важливим аспектом також є налагодження співпраці з громадськими організаціями та міжнародними фондами, які могли б надавати підтримку в наданні послуг з психологічної реабілітації для дітей-сиріт.

Запровадження програм із залучення волонтерів-психологів і соціальних працівників також могло б зменшити навантаження на постійний персонал, а створення інтегрованої системи супроводу дітей у державних та громадських інституціях підвищить якість допомоги.

По-третє, Низький рівень підготовки дітей-сиріт до самостійного життя є значною проблемою, яка обумовлюється недостатньо розвиненими соціальними програмами, спрямованими на підготовку до реалій дорослого життя. В багатьох випадках ці діти не отримують належних навичок у таких критичних аспектах, як самостійне прийняття рішень, планування особистого бюджету, управління власними ресурсами та побудова кар'єри. Як наслідок, вони стикаються з труднощами в працевлаштуванні, взаємодії з іншими людьми, забезпеченні себе житлом і адаптації до вимог суспільства.

Однією з причин є те, що нинішні навчальні програми в інтернатах або дитячих будинках, як правило, фокусуються на загальних освітніх дисциплінах і мало часу приділяють практичному життю, такому як навички домоведення, фінансова грамотність, побудова здорових стосунків і самостійне прийняття рішень. Діти-сироти часто не отримують належної підтримки в здобутті професійних навичок, які могли б допомогти їм бути конкурентоспроможними на ринку праці, що обмежує їхні можливості досягти фінансової стабільності.

Крім цього, відсутність наставництва після виходу з дитячих закладів також є серйозним бар'єром, оскільки навіть мінімальна адаптація до дорослого життя вимагає підтримки від кваліфікованих спеціалістів. Ефективне вирішення цієї проблеми включає розробку і впровадження комплексних програм з підготовки до самостійного життя, що включають психологічну підтримку, консультації, навчання фінансовій та правовій грамотності, а також курси з кар'єрного розвитку. Додатково важливо створити системи наставництва, де кожна дитина-сирота матиме можливість консультуватися з професіоналом, який допомагатиме їй адаптуватися до нових умов, що забезпечить більш ефективну інтеграцію у суспільство та зменшить ризик соціальної ізоляції.

Отже, захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є однією з головних задач соціальної політики України. Попри значний прогрес у сфері правового

регулювання, все ще залишаються проблеми, які потребують подальшого вдосконалення. Забезпечення належного фінансування, розвиток соціальних програм адаптації та підвищення кваліфікації спеціалістів є пріоритетними напрямками, які дозволять поліпшити якість захисту дітей-сиріт, сприятимуть їх повноцінному розвитку та інтеграції в суспільство.

Література

1. Грабовська Г.М., Лисюк А.М. Захист прав дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування під час військових дій. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/05/15.pdf>
2. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

Майорова Тетяна Іванівна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипасєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Захист прав людини в умовах збройного конфлікту є надзвичайно важливою та складною темою, яка потребує комплексного аналізу та осмислення. Конфлікт не лише призводить до фізичного знищення, але часто супроводжується масовими порушеннями прав людини, що може мати довгострокові наслідки для суспільства та окремих людей.

Основою захисту прав людини під час збройних конфліктів є міжнародне гуманітарне право (МГП). Ця сукупність норм, закріплена в Женевських конвенціях, спрямована на забезпечення гуманності навіть у найважчих умовах. Зокрема, міжнародне гуманітарне право забороняє напади на цивільне населення, використання забороненої зброї, такої як хімічна чи біологічна зброя, а також встановлює правила щодо поводження з військовополоненими та пораненими. Однак на практиці ці норми часто ігноруються, що не тільки порушує міжнародне право, але й може призвести до катастрофічних гуманітарних наслідків. Міжнародні організації, такі як ООН і Міжнародний комітет Червоного Хреста, відіграють важливу роль у моніторингу ситуації та наданні допомоги постраждалим. Організація Об'єднаних Націй, зокрема, регулярно розслідує порушення прав людини та направляє місії в зони конфлікту для оцінки ситуації. Важливим прикладом є робота Спеціальної комісії Організації Об'єднаних Націй, яка задокументувала злочини, скоєні під час сирійського конфлікту, включно з заявами про використання хімічної зброї.

Захист цивільного населення є одним із ключових аспектів міжнародного гуманітарного права. Однак під час війни цілями часто стають мирні жителі. Наприклад, під час конфлікту в Ємені блокада гуманітарних поставок призвела до жахливої гуманітарної катастрофи, коли мільйони людей не мали доступу до їжі, води та медичної допомоги. За даними ООН, понад 24 мільйони жителів Ємену потребують гуманітарної допомоги.

Особливої уваги заслуговує питання військових злочинів. Порушення міжнародного гуманітарного права, такі як вбивства мирних жителів, тортури, насильство над жінками та дітьми, мають бути належним чином розслідувані. Міжнародний кримінальний суд (МКС) виконує цю функцію, притягаючи до відповідальності винних у найтяжчих злочинах. Наприклад, влітку 2021 року Міжнародний кримінальний суд почав розслідувати злочини, скоєні в Палестині під час конфлікту між Ізраїлем і ХАМАС. Цей процес важливий, оскільки демонструє відданість міжнародної спільноти боротися з безкарністю.

Особливу увагу слід приділяти захисту жінок і дітей під час збройних конфліктів. Жінки часто стають жертвами сексуального насильства, яке використовується як зброя війни. Наприклад, під час конфлікту 1994 року в Руанді сотні тисяч жінок стали жертвами масового

згвалтування в рамках систематичного геноциду проти етнічної групи тутсі. Такі злочини можуть мати важкі фізичні та психологічні наслідки та вимагати відповідної реакції з боку міжнародних та національних агенцій.

Діти, у свою чергу, страждають у збройних конфліктах. Вони часто стають жертвами вербування озброєними групами, як це відбувається в деяких африканських країнах, де діти-солдати беруть участь у бойових діях. Згідно зі статистикою ООН, близько 250 000 дітей у всьому світі беруть участь у збройних конфліктах, що серйозно порушує їхні права. Міжнародне співтовариство має реагувати на ці проблеми створенням спеціальних програм реабілітації жертв війни.

Після завершення конфлікту забезпечення реабілітації суспільства та відновлення справедливості стає вирішальним. Процеси постконфліктного правосуддя можуть включати комісії правди та примирення, призначені для розкриття реальності воєнних злочинів. Видатним і ефективним прикладом цього є Комісія правди та примирення в Південно-Африканській Республіці, яка відіграла значну роль у об'єднанні суспільства після закінчення апартеїду.

Сучасні збройні конфлікти створюють нові виклики, зокрема тероризм і гібридні війни, які перешкоджають захисту прав людини. Ситуації в Україні, Сирії та на Близькому Сході ілюструють складність дотримання міжнародного права, коли недержавні актори активно його порушують. Доречним прикладом є війна 2022 року в Україні, коли обидві конфліктуючі сторони висунули одна одній звинувачення у військових злочинах, підкресливши критичну потребу в неупереджених міжнародних розслідуваннях і притягненні до відповідальності.

У сфері збройних конфліктів забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб і біженців є надзвичайно важливим. УВКБ ООН (Управління Верховного комісара ООН у справах біженців) повідомляє, що під час війни мільйони людей змушені залишати свої домівки. До 2022 року кількість біженців у світі перевищила 100 мільйонів, ставши безпрецедентним рекордом. Ці люди стикаються з численними перешкодами, включаючи недостатній доступ до основних послуг, притулку та правової допомоги. Ситуація сирійських біженців є прикладом того, як конфлікт спровокував гуманітарну кризу, що вплинула на сусідні країни, такі як Туреччина та Ліван, де багато біженців живуть у бідності та нестачі ресурсів.

Реформи як на міжнародному, так і на національному рівнях необхідні для ефективного вирішення цих проблем. Вкрай важливо, щоб механізми, призначені для захисту прав людини, розвивалися у відповідь на нові види збройних конфліктів і зміни у практиці ведення війни. Необхідно покращити співпрацю між державами, міжнародними організаціями та правозахисними установами для забезпечення належного захисту прав людини у всьому світі.

Отже, захист прав людини в умовах збройних конфліктів є складним і багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу. Це включає дотримання міжнародних норм, ефективну діяльність правозахисних організацій, моніторинг ситуації в зонах конфлікту та забезпечення справедливості для жертв. Безсумнівно, ця проблема потребує постійної уваги і зусиль з боку міжнародної спільноти для створення більш безпечного і справедливого світу для всіх.

Мисник Денис Олексійович

Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.

Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ АДВОКАТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

В надскладних умовах державотворення в Україні зростає значення правових інститутів, покликаних захищати права людини. Особливе місце серед таких інститутів займає адвокатура, яка в демократичному суспільстві є важливим правозахисним інститутом,

діяльність якої суттєво підвищує гарантії забезпечення конституційних прав та свобод громадян особливо у сфері кримінального процесу.

Призначення кримінального процесу полягає у тому, щоб повно і всебічно дослідити усі обставини кримінального правопорушення та притягнути до кримінальної відповідальності винних, одночасно уникаючи залучення до сфери кримінального провадження осіб, які не причетні до вчинення кримінального правопорушення. З огляду на це, можна зазначити, що роль адвоката у кримінальному провадженні є надзвичайно важливою. Завдяки своїм професійним знанням та навичкам, адвокат забезпечує захист прав та інтересів свого підзахисного, сприяє встановленню усіх обставин кримінального правопорушення та забезпечує справедливість у судовому процесі.

Діяльність адвокатури, регламентується Конституцією України, у статті 59 якої зазначено, що кожен має право на професійну правничу допомогу, а у ст. 131-2 визначено, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. [1] Правовий статус захисника як суб'єкта кримінального провадження врегульований Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" та КПК України, у статті 45 якого зазначено що, захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, особи, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). [2]

Отже, захисник — це учасник кримінального процесу, уповноважений у передбаченому законом порядку здійснювати захист прав і законних інтересів підозрюваних, обвинувачених та надавати їм необхідну правову допомогу. Участь захисника у кримінальному процесі дозволяє цим особам більш повноцінно реалізувати своє конституційне право на захист. Під час здійснення функції захисту у кримінальному провадженні адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги. Захисник користується процесуальними правами підозрюваного, захист якого він здійснює, окрім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним чи обвинуваченим і не може бути доручена захиснику (наприклад, право давати показання). У кримінальному провадженні адвокату забороняється зловживати своїми повноваженнями, використовувати інформацію, отриману у ході виконання своїх професійних обов'язків у своїх інтересах або в інтересах інших осіб, відстоювати позицію, яка не збігається з позицією підзахисного, окрім випадків завідомо неправдивої самообмови. Адвокату забороняється безпідставно відмовлятися від виконання своїх професійних обов'язків щодо захисту та надання правової допомоги.

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що діяльність адвоката у кримінальному процесі є важливою гарантією забезпечення права на захист. Його діяльність у першу чергу зорієнтована на спростування підозри, встановлення обставин, які пом'якшують відповідальність підзахисного та недопущення порушень його конституційних прав, але загалом, вона здійснюється не лише в інтересах (підозрюваного), обвинуваченого, а й забезпечує реалізацію принципу верховенства права та справедливість у судовому процесі.

На превеликий жаль, до сьогодні ще існує низка проблем, які обмежують ефективність діяльності адвоката у кримінальному процесі. Вступаючи у кримінальний процес, адвокати стикаються із випадками порушення їх професійних прав органами досудового слідства, прокуратури або суду, що напрями обмежує їх незалежність, та порушує принципи справедливого судочинства. Окремим викликом для незалежності адвокатури є перманентні спроби залучати адвокатів як агентів правоохоронних органів. За законом це прямо заборонено, і практика йде шляхом позбавлення таких негласних помічників адвокатських свідоцтв. [3]

Очевидно, що вирішення проблем участі адвоката у кримінальному процесі потребує низки нагальних заходів, спрямованих на підвищення незалежності адвокатури, покращення якості роботи адвокатів та розширення доступу до професійної правничої допомоги.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами, унесеними згідно із Законом від 02.12.2019 № 11-р/2019). База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n5268>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 05.01. 2021).

3. Ізовітова Л. Ключові проблеми адвокатури у 2023 році// <https://unba.org.ua/news/8622-klyuchovi-problemi-advokaturi-u-2023-roci-okreslila-lidiya-izovitova.html>

Мисник Денис Олексійович

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.

Державний біотехнологічний університет

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Воєнний стан в Україні створює нові виклики для правової системи, змінюючи і трансформуючи цивільно-правові відносини. Зміни в законодавстві, викликані необхідністю забезпечення національної безпеки та захисту громадян, призводять до коригування ключових правових принципів у сфері цивільного права. Розглянемо ключові аспекти впливу воєнного стану на цивільне право, зокрема обмеження прав, вплив на власність, договірні відносини та правовий статус внутрішньо переміщених осіб.

Стаття 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» закріплює поняття воєнного стану, відповідно до якого – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Впровадження воєнного стану обмежує конституційні права і свободи людини і громадянина та права і законні інтереси юридичних осіб, що безпосередньо впливає на сферу цивільного права. Серед найбільш актуальних аспектів є право власності, свобода укладання договорів, а також питання відшкодування збитків, завданих військовими діями.

Воєнний стан суттєво впливає на право власності, особливо у випадках конфіскації або націоналізації майна для потреб оборони. Згідно з Конституцією України та Законом України «Про правовий режим воєнного стану», держава має право вилучати майно у громадян та юридичних осіб за умови компенсації його вартості. Однак, на практиці, компенсація може відбуватись із затримкою або частково, що створює певні ризики для власників майна.

Крім того, війна впливає на користування власністю, особливо нерухомим майном, яке може опинитися в зоні бойових дій або в територіях, що підлягають евакуації. Таке майно піддається значним ризикам, а доступ до нього може бути обмежений чи зовсім втрачений на невизначений термін. Це породжує ряд правових викликів, оскільки правова система ще не має чітких механізмів захисту прав власників у таких випадках. Важливо також відзначити, що додаткові правові механізми захисту майна під час воєнного стану, які враховували б специфіку військових дій, стають дедалі актуальнішими.

Зазначені виклики також потребують створення ефективного законодавства щодо забезпечення компенсацій за завдані збитки. Це включає правове врегулювання не лише процедури відшкодування, а й обґрунтованого підходу до оцінки збитків, завданих збройною агресією, що допоможе захистити права власників майна, постраждалих від воєнного конфлікту.

Воєнний стан суттєво впливає на договірні відносини, змінюючи порядок виконання зобов'язань та інтерпретацію правових норм, пов'язаних із договорами. В умовах форс-

мажорних обставин сторони часто стикаються з неможливістю виконати договірні умови, що особливо актуально для орендних, будівельних, логістичних та інших зобов'язань. Воєнні дії можуть перешкодити виконанню контрактів у повному обсязі або затримати їхнє виконання на невизначений термін. При цьому форс-мажор, визнаний юридично, може стати підставою для призупинення зобов'язань, перегляду умов договорів або навіть їх розірвання.

У випадку орендних відносин багато орендарів не можуть використовувати орендоване майно або змушені припинити свою діяльність з огляду на загрозу безпеці та неможливість продовжувати бізнес у звичному режимі. Це викликає потребу в урегулюванні питань щодо продовження або припинення орендних платежів, можливості зупинення дії договорів або внесення змін до умов оренди. У деяких випадках суди можуть враховувати форс-мажор як підставу для часткового або повного звільнення від відповідальності за невиконання договірних зобов'язань, проте для цього необхідні відповідні докази та дотримання процесуальних вимог.

Крім того, форс-мажор може впливати на обслуговування кредитних зобов'язань, постачання товарів і послуг, виконання будівельних та інших робіт. У таких випадках сторони можуть шукати компромісні рішення, що дозволять уникнути порушення умов контракту або збитків для обох сторін. Необхідність перегляду законодавства в напрямку детальнішого визначення порядку дій при форс-мажорі в умовах воєнного стану є актуальною, оскільки це допоможе захистити права та інтереси як фізичних, так і юридичних осіб.

Ще один аспект впливу воєнного стану – це внутрішньо переміщені особи (далі ВПО) та їх статус. В умовах збройного конфлікту в Україні значна частина населення була змушена залишити свої домівки та переміститися всередині країни, що створює нові юридичні виклики та потребує додаткових заходів захисту їхніх прав. ВПО часто стикаються з труднощами у доступі до базових послуг, зокрема житла, працевлаштування та медичної допомоги. Оскільки вони втратили своє постійне місце проживання, багато з них потребують термінової підтримки для забезпечення життєво необхідних потреб.

Держава надає ВПО певні гарантії, включаючи доступ до соціальних виплат, медичної допомоги, а також можливість отримання тимчасового житла. Однак ці заходи часто є тимчасовими та не завжди достатніми для повного задоволення потреб переміщених осіб. Нестача житлових ресурсів, обмеженість фінансування та велика кількість переселенців посилюють навантаження на систему соціального захисту, що нерідко призводить до затримок у наданні допомоги.

Особливо важливим аспектом є правове регулювання майнових прав ВПО. Багато переселенців втратили доступ до своїх домівок або іншого майна, яке залишилося в зоні активних бойових дій або на окупованих територіях. Право на повернення до своїх домівок і компенсацію за втрачене майно залишається нерегульованим, оскільки поточне законодавство не повністю охоплює специфіку таких ситуацій. Це породжує додаткові виклики, зокрема необхідність створення ефективних механізмів відшкодування та відновлення втраченого майна.

Потреба в більшій законодавчій підтримці, яка враховувала б специфічні потреби ВПО, є особливо актуальною. Законодавчі зміни можуть допомогти вирішити питання компенсацій, забезпечити повноцінний доступ до медичних та соціальних послуг, а також гарантувати довготривалий захист їхніх прав. Подальший розвиток правових механізмів для захисту ВПО буде сприяти стабільності та справедливості в суспільстві, що постраждало від конфлікту, та забезпечить належну підтримку тим, хто був змушений залишити свої домівки.

Отже, воєнний стан суттєво впливає на цивільно-правові відносини в Україні, змінюючи їхній характер та регулювання. В умовах кризи надзвичайно важливо забезпечити правовий захист громадян та ефективне функціонування правової системи. Це включає створення дієвих механізмів компенсації збитків, підтримки ВПО, перегляду договірних умов та забезпечення захисту прав власності.

Література

1. Кочина О. С., Болдирева В. М. Вплив воєнного стану на цивільні правовідносини. Нове українське право, Вип. 2, 2022. С. 53–58. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/232/210>
2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 35.

Мунтян Артем Юрійович

Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Міносян А.С.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА

Я вважаю, що українське козацтво виникло не випадково. У ті часи загрози були звідусіль – і татари напали, і поляки тиснули. Люди просто мусили організуватися, щоб захистити себе і свої землі. Саме це й стало причиною появи козаків, які стали справжнім символом свободи і боротьби за незалежність.

Гетьманщина — це перша реальна спроба українців створити власну державу. Так, вона не проіснувала довго, але її поява була важливим кроком вперед. Навіть у ті важкі часи українці намагалися об'єднатися і організувати своє життя за своїми правилами, і це не могло не вплинути на подальшу історію нашого народу.

Богдан Хмельницький для мене — справжній герой. Він зумів об'єднати людей і створити державу, якої всі так прагнули. Хоча його угода з Московією з часом стала причиною втрати автономії, важливо пам'ятати, що в той момент це був крок, який міг забезпечити козакам підтримку

Мене завжди вражало, що козацька держава мала виборну систему управління. У той час, коли Європа жила під владою королів і царів, українці обирали свого гетьмана. Це свідчить про те, що навіть у таких умовах вони прагнули до справедливості і народовладдя.

Козаки — це справжні майстри військової справи. Їхні тактичні маневри на суші й на воді стали легендарними. Вони могли захистити свої землі від будь-якого ворога — чи то Османська імперія, чи то Польща. Їхній бойовий дух, напевно, додавав їм сил і надихав на нові перемоги.

Мені подобається, що в козацькій державі не було шляхти, як в інших країнах. Кожен міг піднятися до вершини завдяки своїм заслугам, а не тому, що народився в багатій сім'ї. Це створювало відчуття рівності, хоч із часом все одно з'явилася козацька еліта, що стало причиною внутрішніх розбіжностей.

Дипломатія козаків — це окремий етап їхньої історії. Вони були змушені шукати союзників і постійно лавірувати між великими державами. Це була нелегка задача, але козаки вміли грати на міжнародній арені, що допомагало їм утримувати свою державність якомога довше.

Право в козацькій державі теж було цікавим. Вони не просто жили за своїми традиціями, але й перейняли європейські норми. Це свідчить про те, що українці прагнули розвиватися і бути частиною європейської спільноти.

Запорозька Січ була справжнім центром козацької демократії. Там усе вирішувалося колективно, і керівників обирали. Це нагадує про важливість спільної думки і колективного прийняття рішень, що було рідкістю в ті часи.

Козаки завжди підтримували православ'я, яке стало важливою частиною їхньої ідентичності. Вони захищали свою віру від католицької Польщі, і це об'єднувало їх ще більше. Релігія була для них не тільки духовною, але й політичною зброєю.

З часом козацька старшина стала набувати дедалі більше влади і багатства, що призвело до певних розколів у суспільстві. Це природний процес, коли ті, хто має більше впливу, хочуть зберегти свої привілеї. Але це також послабило козацьку державу зсередини.

Освіта в козацькій державі, зокрема заснування Києво-Могилянської академії, була важливим досягненням. Це показує, що навіть у воєнний час українці дбали про освіту і розвиток культури. Це дало плоди на багато років уперед і вплинуло на всю східнослов'янську культуру.

Переяславська угода — це складний момент в історії. Вона дала козакам тимчасовий захист, але в довгостроковій перспективі призвела до підпорядкування Москві. Це сумний приклад того, як непрості політичні рішення можуть мати непередбачувані наслідки.

Після смерті Хмельницького держава розпалася на дві частини, що значно послабило козацьку владу. Це підкреслює важливість єдності в державі — як тільки вона втрачається, з'являються проблеми, які важко вирішити.

Гетьман був центральною фігурою, і від нього залежало багато. Але постійна боротьба за владу між гетьманами показує, що для сильної держави потрібна стабільність і взаємодія між лідером і народом, а не постійні конфлікти.

Знищення Гетьманщини і Січі стало трагічним завершенням козацької державності. Українці втратили свою автономію і опинилися під повним контролем Росії. Це стало нагадуванням про те, що без постійної боротьби і захисту своїх прав за свободу можна швидко втратити свою незалежність.

Козацька епоха залишила неймовірний культурний спадок. Їхні пісні, легенди і традиції досі живі й надихають нас. Вони нагадують про боротьбу за свободу і те, що український народ завжди прагнув до незалежності.

Мурадян Гехам

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

ЗАХИСТ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

У сучасному світі технологічний прогрес невпинно змінює наше життя. Інтернет, соціальні мережі, мобільні додатки та штучний інтелект надають людству нові можливості для спілкування, навчання та розвитку. Однак ці досягнення також породжують нові виклики для захисту приватності. Питання, як захистити право на приватність в умовах масового збирання даних і контролю за інформацією, стає одним з найбільш актуальних у цифрову епоху.

Цифрові платформи, на яких ми щоденно залишаємо сліди своїх дій, перетворилися на величезні бази даних, що містять інформацію про кожен наш крок в інтернеті. Пошукові запити, активність у соціальних мережах, покупки онлайн – усе це може стати об'єктом аналізу як приватних компаній, так і державних органів. Це викликає питання: де проходить межа між легітимним використанням інформації та порушенням права на приватність?

Захист приватності в цифрову епоху стикається з проблемами через відсутність чітких міжнародних стандартів та законодавчих механізмів, які б могли ефективно регулювати збирання і використання даних. У деяких країнах регуляція є більш жорсткою, як наприклад у Європейському Союзі з його Загальним регламентом щодо захисту даних (GDPR), тоді як в інших регіонах захист приватності залишається на низькому рівні. Відсутність узгодженого підходу створює глобальну дискусію про те, як ефективно захищати це право у цифрову епоху.

Іншою проблемою є баланс між захистом приватності та суспільними інтересами. З одного боку, держави потребують доступу до інформації для забезпечення безпеки, запобігання терористичним актам або боротьби зі злочинністю. З іншого боку, надмірний

контроль над даними громадян може призвести до тотального нагляду, що порушує основоположні права людини. Пошук компромісу між безпекою та приватністю є складним завданням для сучасного суспільства.

Отже, у цифрову епоху захист права на приватність стає однією з найбільш гострих проблем. В умовах технологічного прогресу необхідно розробляти нові законодавчі ініціативи та міжнародні стандарти, які б забезпечували захист приватності громадян, не порушуючи при цьому інші їхні права. Лише шляхом ефективної співпраці держав, приватного сектору та громадянського суспільства можна знайти баланс між технологіями та захистом основних прав людини.

Нікітін Марк Олександрович

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Держава виникає як система управління суспільством і неможлива без нього. Історія формування державних інститутів демонструє, як суспільство, об'єднане цінностями та інтересами, формує запит на модель управління, а держава забезпечує стабільність і правопорядок, застосовуючи соціально-політичні й правові інструменти.

Антична Греція це важливий приклад ранньої демократії, де формувалися основи писаного права. Реформи Солона закріпили пріоритет закону над тлумаченням, а греко-перські війни сприяли зміцненню єдності серед грецьких полісів, що стало основою для політичного об'єднання і відображенням спільних інтересів.

Відома своєрідною суспільно-правовою структурою, Київська Русь поєднувала традиції самоврядування через Віче та князівські укази. У XI столітті «Руська правда» замінила кровну помсту на систему штрафів, що заклало фундамент правопорядку. Прийняття християнства сприяло інтеграції елементів візантійського права, посиливши зв'язки з іншими європейськими державами. Під час русько-печенізьких воєн князі розвивали оборонну систему та дипломатію, що посилило єдність народу в боротьбі за спільну безпеку.

Військо Запорозьке – напів самостійна держава у XVII-XVIII століттях, що поєднувала елементи військової демократії, козацькі звичаї та польсько-московські правові впливи. Гетьмани, обрані на раді, мали обмежену владу, адже ключові рішення ухвалювалися колективно. Через складну геополітичну ситуацію Гетьманат був змушений балансувати між Московією, Річчю Посполитою, Османською імперією та Кримським ханством, укладаючи військові союзи, що, на жаль, призвело до втрати автономії після Переяславської угоди з Москвою у 1654 році. Суспільство Гетьманату, підкріплене військовими традиціями, зберігало політичну культуру самоврядування й самооборони.

Конституція Пилипа Орлика це документ 1710 року, що обмежував владу гетьмана та закріплював права козаків і козацької громади. Її демократичні ідеї поділу влади, захисту прав і основ самоврядування надихнули подальші покоління українців у боротьбі за незалежність, ставши символом прагнення до державності.

Після входження до складу СРСР як УРСР Україна втратила політичну автономію, ставши повністю підконтрольною Москві. Однопартійна система, керована Комуністичною партією, не допускала політичної конкуренції, а громадянські права значно обмежувалися. Українське суспільство зазнало репресій, Голодомору 1932-33 років і примусової русифікації, що спричинило значні втрати населення та руйнування національної культури. Конституції 1937 і 1978 років, формально проголошуючи права громадян, на практиці не забезпечували їх. Лише після здобуття незалежності в 1991 році Україна відновила суверенітет, проголосивши права громадян і верховенство закону у новій Конституції 1996 року.

Із набуттям незалежності Україна поступово розвивала демократичні інститути та прагнула європейської інтеграції, що особливо активізувалося після Революції Гідності 2014

року. Анексія Криму та створення проросійських сепаратистських угруповань на Донбасі спричинили тривалий конфлікт із РФ, який продовжувався до початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Росія, використовуючи економічні та політичні важелі, намагалася утримати Україну у своїй сфері впливу, але зіткнулася із серйозним опором з боку українського суспільства. У 2022 році українське громадянське суспільство, волонтери та благодійники продемонстрували стійкість і єдність у захисті демократичних цінностей та незалежності країни, підтвердивши необхідність посиленої підтримки з боку західних держав для протидії російській агресії.

Оковитий Владислав Миколайович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ТА СУЧАСНІСТЬ

Права людини є наріжним каменем кожного демократичного суспільства. Вони належать людині від народження, незалежно від її етнічної приналежності, статі, віку, віросповідання, політичних переконань та інших особистих характеристик. Ці права є не лише індивідуальним надбанням, але й основою для побудови відкритого, справедливого і гуманного суспільства. Захист прав людини підтримує демократичні процеси та зміцнює суспільні інститути.

В умовах глобалізації та інтенсивного технологічного розвитку права людини стають дедалі вразливішими. Глобальні процеси впливають на різні аспекти життя суспільства: трудову діяльність, політичну участь, соціальну рівність, захист особистих даних тощо. Одночасно, новітні виклики, такі як війни, соціальні та економічні нерівності, порушення конфіденційності, екологічні загрози та масові міграції, сприяють посиленню необхідності в захисті прав людини. Їх захист є необхідним для збереження безпечного та стабільного середовища для всіх людей. Світова спільнота та національні уряди повинні об'єднати зусилля, щоб створити умови, за яких кожна людина може реалізувати свої права та жити в мирі й безпеці.

Історичний розвиток прав людини пройшов довгий і складний шлях. Ідея про те, що кожна людина від природи наділена певними правами, які не можуть бути відняті, існувала ще в античних культурах, наприклад, у Стародавній Греції та Римі. Проте саме в епоху Просвітництва ці ідеї отримали новий розвиток. Філософи, як Джон Локк, Жан-Жак Руссо, Шарль Монтеск'є, висунули положення про невід'ємні права людини, що охоплюють свободу, рівність та недоторканість особистості. Локк, зокрема, вважав, що держава зобов'язана захищати права своїх громадян, інакше вона втрачає легітимність. Його ідеї були основою американської Декларації незалежності та французької Декларації прав людини і громадянина, що стали символами нових підходів до правової системи. Вершиною історичного розвитку концепції прав людини стало прийняття Загальної декларації прав людини ООН у 1948 році, яка стала основним міжнародним документом і визнала фундаментальні права для кожної людини незалежно від її національності та соціального статусу.

Сучасні реалії ставлять перед правами людини нові виклики, які виникають у зв'язку з глобальними подіями, технічним прогресом, війнами та екологічними кризами. Збройні конфлікти залишають серйозний слід на правах цивільного населення: порушуються основні права на життя, безпеку та здоров'я. Мільйони людей, що стають жертвами примусових переселень і насильства, часто не мають доступу до правосуддя та підтримки. Водночас проблема дискримінації залишається актуальною у світі, де багато людей стикаються з обмеженнями через гендерну, расову або іншу соціальну належність. Технологічний прогрес також створює нові ризики: порушення конфіденційності, незаконне використання особистих даних, зростання випадків кібернасильства. Крім того, екологічні катастрофи та зміни клімату

загрожують правам людини, особливо праву на здорове навколишнє середовище та безпечні умови життя. Таким чином, сучасні виклики потребують узгоджених зусиль з боку міжнародної спільноти для захисту та збереження прав людини.

Для забезпечення дотримання прав людини на глобальному рівні діють численні міжнародні та національні інституції. Ключову роль у міжнародній системі захисту прав людини відіграє Організація Об'єднаних Націй, зокрема її Рада з прав людини. Її завданням є моніторинг ситуацій із порушеннями прав людини, надання гуманітарної допомоги та підтримка урядів у створенні відповідних політик. Інші організації, такі як Amnesty International, Human Rights Watch, Європейський суд з прав людини, також вносять великий вклад у захист прав і свобод, документуючи порушення та здійснюючи інформаційні кампанії. На національному рівні багато країн мають інституції, що спеціалізуються на захисті прав людини: омбудсмени, комісії з прав людини та правозахисні відомства.

Активна роль громадянського суспільства в захисті прав людини є необхідною умовою для формування демократичних інститутів і збереження принципів гуманності. Активісти та правозахисні організації часто виявляють порушення прав людини та надають підтримку жертвам дискримінації, насильства та інших соціальних утисків. Завдяки їхній діяльності вдається привернути увагу суспільства до проблем, які інакше могли б залишатися невидимими для широкої громадськості. В Україні роль громадянського суспільства набула особливого значення у зв'язку з сучасними викликами, пов'язаними з військовим конфліктом, який призвів до появи великої кількості внутрішньо переміщених осіб, які потребують соціального та правового захисту. Активісти й волонтери допомагають таким людям забезпечити доступ до життєво важливих ресурсів, надаючи правову допомогу, гуманітарну підтримку та психологічну реабілітацію. Вони також сприяють прозорості та підзвітності державних органів, що робить громадянське суспільство важливим фактором у захисті прав людини.

Права людини є основою стабільного та справедливого суспільства, а їх захист — необхідною умовою для підтримання миру, свободи та гідності. У сучасному світі, що стрімко змінюється, постійно виникають нові загрози, що ставлять під сумнів здобутки в галузі прав людини. Воєнні конфлікти, зміни клімату, розвиток цифрових технологій, соціальні нерівності — всі ці фактори потребують злагоджених дій з боку держав, міжнародних організацій і громадськості. Захист прав людини стає спільним завданням, що потребує підтримки та активної участі кожного громадянина. Лише через тісну співпрацю на глобальному та національному рівнях можна забезпечити реальне дотримання прав людини, щоб кожен індивід міг жити в умовах безпеки, гідності та справедливості.

Панеїваненко Артур Вячеславович

Науковий керівник – канд. юрид. наук, викладач Брулевич В.В.

Державний біотехнологічний університет

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В Україні, з початку військового конфлікту в 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення росії в 2022 році, ситуація з правами людини стала критично важливою темою. Війна призвела до масових порушень прав людини, які потребують термінового реагування з боку держави та міжнародного співтовариства. Перш за все, необхідно зазначити, що в умовах збройного конфлікту права людини, хоч і можуть бути обмежені, проте не можуть бути повністю скасовані. Основні міжнародні документи, такі як Загальна декларація прав людини та Женевські конвенції, визначають, що цивільне населення має право на захист і гуманне ставлення, навіть у часи війни.

Однією з найгостріших проблем є порушення прав цивільних осіб. Особливо вразливими є жінки, діти, літні люди та особи з обмеженими можливостями. Згідно з даними правозахисних організацій, тисячі людей стали жертвами воєнних злочинів, а тисячі інших

були змушені залишити свої домівки, шукаючи безпеки в інших регіонах або за кордоном. Держава України зобов'язана забезпечити захист прав людини. Важливим кроком у цьому напрямку стало прийняття законодавства, яке регулює питання гуманітарної допомоги, соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, а також механізмів моніторингу за дотриманням прав людини. Створення Офісу Уповноваженого Верховної Ради з прав людини та інших інституцій стало важливим сигналом про намір держави захищати права громадян. Крім того, важливу роль у захисті прав людини відіграють міжнародні організації. ООН, Червоний Хрест, Amnesty International та інші структури постійно моніторять ситуацію в Україні, надають допомогу постраждалим і закликають до дотримання міжнародного гуманітарного права. Їх діяльність є незамінною для документування фактів порушень прав людини і надання інформації, що може слугувати основою для майбутніх судових розслідувань.

Однак, незважаючи на зусилля, ситуація залишається складною. Військові дії продовжуються, і зростає ризик безкарності за злочини проти людяності. Багато жертв не мають доступу до правосуддя, а їхні права залишаються порушеними. Необхідно забезпечити механізми, які б сприяли розслідуванню злочинів і відшкодуванню шкоди постраждалим. Суспільна свідомість також є важливим чинником у захисті прав людини в умовах війни. Освіта та інформаційні кампанії можуть підвищити обізнаність населення про свої права, а також про механізми їх захисту. Громадянське суспільство, яке активно залучається до процесів моніторингу і адвокації, може суттєво вплинути на ситуацію, заважаючи безкарності.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що захист прав людини в умовах війни в Україні є складним, але необхідним завданням. Спільні зусилля держави, міжнародного співтовариства та громадянського суспільства можуть створити ефективний механізм захисту, що забезпечить дотримання прав людини навіть у найскладніших умовах. Майбутнє України залежить не лише від перемоги у військових діях, а й від здатності відновити і захистити права своїх громадян.

Свинарєва Дар'я Сергіївна

Науковий керівник – канд. юрид. наук Клеріні Г.В.

Державний біотехнологічний університет

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЕННОГО СТАНУ

Неспровокована агресія російської федерації і її повномасштабне вторгнення на територію України змусили усе суспільство перейти до функціонування в умовах воєнного стану, що у свою чергу значно ускладнило захист та гарантування державою конституційних прав людини в умовах об'єктивної необхідності їх часткового обмеження. Загально зрозуміло, що певні обмеження конституційних прав людини вводяться з метою відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки незалежності України, її територіальній цілісності, але вони відбуваються за рахунок зменшення обсягу реалізації прав, свобод та законних інтересів людини. [1, с. 994]

Загалом, обмеження конституційних прав людини, розглядається, як інститут права, який складається з великої кількості взаємопов'язаних, узгоджених між собою правових норм різних галузей права, які встановлюють порядок, підстави, умови, правомірність, механізми звуження змісту й обсягу прав людини. У науковій доктрині обмеженням прав і свобод людини розглядається як законодавче звуження змісту та обсягу прав і свобод людини щодо її можливостей мати, володіти, користуватися й розпоряджатися соціальними цінностями, свободою дій і поведінки з метою захисту суверенітету і територіальної цілісності або громадського порядку, забезпечення економічної й інформаційної безпеки, охорони здоров'я, суспільної моралі й забезпечення захисту прав і свобод людини та є показником державних стандартів рівня життя людини. [2, с. 14]

Варто зазначити, що для більшості держав світу є характерним введення режиму воєнного стану, що розглядається як ефективна реакція держави на збройну агресію. У нормативно-правових актах закріплюються вказівки на спеціальну правову конструкцію, що у сою чергу надає додаткові права публічній адміністрації у випадках, коли держава стикається із непередбачуваними ситуаціями, подолання яких вимагає мобілізації всіх наявних ресурсів – так звані надзвичайні режими чи режими воєнного стану. Можливість обмеження основних прав і свобод людини державою також передбачено фактично у всіх важливих міжнародно-правових актах, що визначають загальнолюдські стандарти прав та свобод людини.

Правовою основою інституту обмеження прав людини в Україні є Конституція, як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили та прямої дії, Конституція України закріплює вихідне й фундаментальне положення: права і свободи людини є непорушними й невідчужуваними (стаття 21 Конституції України). Відповідно до ст. 64 встановлюючи воєнний стан, органи публічної влади можуть встановити окремі обмеження прав людини. У даному випадку варто наголосити, що в Основному законі нашої держави йдеться, по-перше, про окремі обмеження, а, по-друге, саме про обмеження, а не скасування (права людини є природними, невід’ємними та невідчужуваними). [3] Питанням обмеження прав людини також приділяється увага і в інших нормативно-правових актах, зокрема згідно зі ст. 6 Закону України “ Про правовий режим воєнного стану” в указі Президента України про введення воєнного стану зазначається вичерпний перелік конституційних прав і свобод людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв’язку з введенням воєнного стану із зазначенням строку дії цих обмежень, а також тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. [4]

Окрім цього, ст. 64 Основного Закону зазначає, що в період воєнного стану не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24-29, 40, 47, 51,52, 55-63. Аналізуючи національне законодавство, а саме положення Конституції України, можна стверджувати, що у ній закріплено основні стандарти правової держави щодо обмеження конституційних прав людини в умовах воєнного стану, а саме: по-перше, обмеження прав людини і громадянина в державі є тимчасовим та мінімально необхідним за характером; по-друге, зберігається певний перелік прав, які не можуть порушуватися у жодному разі; по-третє, остаточне рішення про оголошення воєнного стану ухвалює вищий загальнодержавний представницький орган – парламент. Такі обмеження допускається в інтересах захисту національної безпеки, територіальної цілісності держави, забезпечення конституційних прав людини.

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що правовий інститут обмеження конституційних прав людини в умовах воєнного стану має свої певні особливості, і загалом, обмеження конституційних прав можна визначити, як закріплені в Конституції України та конкретизовані у поточному законодавстві правомірні, цілеспрямовані, тимчасові юридичні заходи органів державної влади, які не позбавляють людину самого права, а полягають у звуженні обсягу і змісту фундаментальних потенційних можливостей на їх реалізацію. Обмеження прав людини під час воєнного стану зачіпає серйозні етичні та правові питання, тому контроль з боку держави та міжнародних організацій є важливим для запобігання зловживанням.

Література

1. Pivnenko L. Конституційні права людини в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні: правові аспекти їх обмеження//International security studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Georgian Aviation University. Tbilisi, Georgia 2023. – 1438 p. С. 993- 1017

2. Осинська О. В. Обмеження прав і свобод людини: теоретико-прикладні аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2010. 20 с.

3. Конституція України: прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

4.Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року. Відомості Верховної Ради. 2015. № 28. Ст. 250.

Свинар'ова Дар'я Сергіївна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
Державний біотехнологічний університет

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Уперше проблема внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) постала перед Україною після російської анексії Криму та розгортання конфлікту на частині території Донбасу, звідки змушені були переселитися приблизно 1,5 млн осіб. Нова, значно потужніша хвиля вимушених переселень, спричинена повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року.

Стаття 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі – Закон) закріплює поняття внутрішньо переміщеної особи як громадянина України, іноземця або особи без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Закон визначає, що кожна особа, яка змушена залишити місце свого постійного проживання через військовий конфлікт, має право отримати статус ВПО. Це дає їй доступ до певних пільг і соціальних послуг на основі офіційного визнання її статусу.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» встановлюється здійснення обліку такої категорії громадян у формі функціонування єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

Порядок створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб визначається Кабінетом Міністрів України. Відповідальною за здійснення та ведення єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб є Національна соціальна сервісна служба України, яка є центральним органом виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах соціального захисту, соціального обслуговування населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну. Відомості про внутрішньо переміщених осіб з Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб безоплатно надаються центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, для використання у статистичних цілях.

Процедура набуття статусу внутрішньо переміщеної особи регулюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про облік внутрішньо переміщених осіб» № 509 від 01 жовтня 2014 року.

Функціонування Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб спрощує отримання довідкових документів для такої соціальної категорії.

Але не дивлячись на певні допоміжні інструменти, внутрішньо переміщені особи стикаються із труднощами доступу до житла, медичних та соціальних послуг, працевлаштування й освіти, що ставить перед державою важливе завдання забезпечення їхнього належного правового захисту.

Однією з найбільших проблем ВПО є відсутність стабільного житла. Згідно з даними Міністерства соціальної політики України, лише частина ВПО має доступ до тимчасового житла, тоді як решта живе у складних умовах. Це спричиняє відчуття нестабільності та впливає на соціально-економічний стан ВПО.

ВПО часто стикаються з труднощами у працевлаштуванні через втрату попереднього місця роботи, обмежені можливості в нових регіонах або дискримінацію на ринку праці. Ситуація погіршується через низький рівень зайнятості та потребу в перекваліфікації.

Військові дії також вплинули на доступ ВПО до медичних послуг. ВПО не завжди мають рівні можливості для отримання медичної допомоги, особливо у випадках серйозних захворювань, що потребують спеціалізованого лікування. Діти ВПО також стикаються з проблемами в доступі до освіти, через що зростає рівень психосоціального стресу.

Соціальна адаптація залишається важливим аспектом життя ВПО. Багато ВПО відчують дискримінацію та стигматизацію в нових громадах, що негативно впливає на їхню інтеграцію та адаптацію. Державні та місцеві органи влади зіштовхуються з викликом сприяння соціальній інтеграції цих осіб, що потребує створення програм соціальної допомоги та підтримки.

Захист прав внутрішньо переміщених осіб в Україні є важливим аспектом соціальної політики та правового захисту населення. Сучасна ситуація вимагає вдосконалення правового регулювання та створення комплексної системи підтримки ВПО, яка включає забезпечення доступу до житла, працевлаштування, медичних послуг та освіти. Україна повинна дотримуватися міжнародних стандартів захисту прав людини, надаючи ВПО належну підтримку та можливість для соціальної адаптації та інтеграції.

Література

1. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-п#Text7>

2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>

3. Про облік внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-п#Text>

4. Шевирталов В. С. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні. URL: <https://www.journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/570/532>

Сімаков Сергій Геннадійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Сучасний розвиток суспільства значно вплинув на підходи до прав людини, що стали відображенням соціальних, економічних та екологічних змін, які характеризують XXI століття. Визначення та захист прав людини більше не обмежується лише базовими свободами — такими як право на життя, свободу слова та релігії. Сьогодні в цьому спектрі з'являються нові вимоги, обумовлені глобалізацією, швидким розвитком цифрових технологій, а також загостренням військових конфліктів. Усе це формує нові виклики для суспільства, змушуючи оновлювати правозахисні механізми й адаптувати їх до сучасних реалій.

Розвиток інформаційних технологій та штучного інтелекту змінює наше уявлення про приватність і свободу слова. Технології масового спостереження й обробки даних стали звичними, але водночас викликають значні етичні питання, адже інструменти, які використовуються для безпеки, можуть стати засобом порушення прав людини. Цифрові права, що забезпечують захист персональних даних і приватності, вже визнаються одними з основних прав, необхідних для стабільності демократичного суспільства. Відсутність належного регулювання може призвести до серйозних наслідків, серед яких — маніпуляція суспільною думкою, неправомірне використання особистої інформації та обмеження свободи вираження.

Так, Європейський Союз уже запровадив Загальний регламент захисту даних (GDPR), який став важливим кроком для захисту прав у цифрову епоху. Однак, це лише початок, адже глобалізація потребує міжнародної уніфікації таких стандартів, щоб усі люди, незалежно від географічного положення, мали рівний доступ до захисту особистих даних.

Екологічні кризи також стали важливим аспектом правозахисної діяльності. Забруднення навколишнього середовища, зміна клімату й екологічні катастрофи, з якими щорічно стикається людство, ставлять під загрозу основні права людей на здоров'я, безпеку та життя. Сучасні екологічні права прагнуть забезпечити кожній людині право на чисте, безпечне та стає навколишнє середовище. Це не лише питання етики, а й важливий крок у розвитку правової системи, що дозволяє більш ефективно відповідати на глобальні виклики.

Дослідження ООН показують, що зміна клімату вже впливає на понад 3,5 мільярда людей. Визнання екологічного права як базового права людини є важливим у забезпеченні справедливості та соціальної стабільності, особливо для країн і регіонів, які найбільше потерпають від екологічних змін.

Глобалізація з одного боку створює умови для розвитку демократичних принципів, відкриває доступ до нових технологій та ресурсів. Однак, з іншого боку, вона загострює проблеми соціальної нерівності та експлуатації працівників, особливо у менш розвинених країнах. Трудові стандарти, прийняті міжнародними організаціями, як-от Пакти ООН про економічні, соціальні та культурні права, не завжди відповідають сучасним умовам праці та виробництва. Оновлення таких стандартів дозволить забезпечити справедливі умови праці для всіх категорій працівників і сприяти зменшенню глобальної нерівності.

Сучасна тенденція до зміцнення авторитарних режимів створює нові виклики для міжнародної системи захисту прав людини. Режими, які прагнуть посилити свою владу, часто маніпулюють стандартами прав людини, що вимагає посилення незалежних механізмів міжнародного контролю. Історичний досвід, зокрема період Холодної війни, демонструє, що права людини можуть бути ефективним інструментом боротьби з тоталітарними системами. Таким чином, міжнародне право потребує зміцнення для забезпечення незалежних моніторингових механізмів та посилення відповідальності держав, які порушують права своїх громадян.

Напад Росії на Україну на сході Європи, що триває з 2014 року, став прикладом систематичного порушення прав людини. Він відкрив глобальній спільноті очі на масштабність порушень прав людини, які можуть супроводжувати військові дії. Багаточисленні свідчення про воєнні злочини підкреслюють критичну необхідність вдосконалення міжнародних правозахисних механізмів. Війна Росії проти України показала, що наявні міжнародні норми та інституції, хоч і важливі, часто не здатні ефективно запобігати та оперативно реагувати на грубі порушення під час конфліктів. Це вимагає перегляду підходів до захисту прав людини та притягнення до відповідальності за воєнні злочини, що може включати розширення повноважень таких організацій, як Міжнародний кримінальний суд.

Більш того, крім того що напад Росії є сам по собі військовим злочином й викликом проти світового суспільства, ця війна створила новий прецедент для гуманітарної діяльності та міжнародної допомоги. Зокрема, надання підтримки переміщеним особам, створення спеціальних програм для захисту прав постраждалих від насильства та забезпечення базових потреб біженців стали пріоритетом для багатьох країн. Європейський Союз, ООН та численні неурядові організації працюють над інтеграцією нових методів і стандартів допомоги, що сприятиме більш ефективному захисту прав людей у кризових ситуаціях. Ця війна на сході Європи показує, що захист прав людини в умовах військового конфлікту потребує не лише правових, а й соціально-економічних рішень, які зможуть відновити справедливість і забезпечити допомогу жертвам насильства та воєнних злочинів. Як Нюрнберзький процес став важливим прецедентом після Другої світової війни, так і Російсько-Українська війна підштовхує міжнародне право до пошуку нових рішень.

Сьогодні права людини стикаються з новими викликами, що потребують інноваційних підходів для забезпечення їхнього захисту. Визнання цифрових та екологічних прав як невід'ємних елементів сучасної правозахисної системи є важливим кроком на шляху до більш інклюзивного та справедливого світу. Глобалізація, авторитаризм та війна Росії проти України — це приклади, які свідчать про нагальну необхідність у реформах міжнародного права, що дозволять більш ефективно захищати права людини в умовах сучасних глобальних викликів.

Скидан Владислав Леонідович
 Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
 Державний біотехнологічний університет

ОЦІНКА ЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ МЕДІАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВ ЛЮДИНИ

В сучасному динамічному світі трудових відносин ефективне та справедливе вирішення спорів між працівниками та роботодавцями є ключовим аспектом підтримання гармонії та продуктивності на робочому місці. Відповідно до статті 222-1 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП) [1], медіація є основним інструментом мирного вирішення трудових спорів. Цей законодавчий документ визначає правові рамки, в яких медіація може бути використана для досягнення взаємоприйнятних домовленостей між сторонами, забезпечуючи тим самим альтернативу традиційному судовому розгляду. Розуміння положень статті 222-1 КЗпП та її застосування на практиці є важливим для забезпечення прав працівників, збереження стабільності трудових відносин та підтримання загальної соціальної злагоди. У цьому контексті аналіз ролі медіації в трудових спорах та її впливу на трудове право України є актуальним та важливим.

Медіація – це особливий метод примирного вирішення трудових спорів, який є альтернативою традиційному судовому розгляду. Важливим фактором для розуміння та управління динамікою конфлікту в медіації є застосування трансактного аналізу, розробленого Еріком Берном [1]. Цей підхід передбачає розпізнавання та реагування на «его-стани» (Батько, Дорослий, Дитина) конфлікуючих сторін, що дозволяє медіатору вміло орієнтуватися в діалозі, враховуючи як емоційні, так і раціональні аспекти учасників. Застосування трансактного аналізу в процесі медіації дозволяє медіатору не тільки зрозуміти, але й ефективно управляти взаємодією та комунікацією між сторонами. Це включає в себе здатність медіатора ідентифікувати та вирішувати різні его-стани, а також застосовувати відповідні стратегії для забезпечення продуктивного діалогу та компромісу. В Таблиці 1 детально описані ключові характеристики та ролі медіатора в контексті трансактного аналізу. Кожен з цих аспектів має вирішальне значення для успішної медіації та вирішення конфліктів.

Таблиця 1
Характеристики та ролі медіатора в контексті трансактного аналізу

Характеристика	Опис ролей
Об'єктивність, нейтральність	Медіатор повинен підходити до конфлікту з нейтральної позиції, уникаючи упередженості та надаючи об'єктивний погляд на ситуацію.
Розуміння его-станів	Медіатор повинен використовувати принципи транзакційного аналізу, щоб зрозуміти емоційні та раціональні стани сторін конфлікту, що допомагає виявити першопричини розбіжностей.
Критична постановка питань	Медіатор ставить ключові питання, які спонукають сторони замислитися над своїми позиціями та мотиваціями, що сприяє глибшому розумінню конфлікту.

Сприяння діалогу	Сприяння відкритому діалогу та ефективній комунікації між сторонами для пошуку спільних позицій та досягнення порозуміння.
Трансформація конфлікту	Пропонувати нестандартні рішення для зміни конфліктної ситуації, перетворюючи її на можливість для взаєморозуміння та співпраці.
Створення середовища для продуктивного діалогу	Медіатор створює безпечне і сприятливе середовище, де сторони можуть відкрито обговорювати свої погляди і відчувати, що їх почули.

Розроблено на основі джерел [1, 2]

Переходячи до ролі медіатора, як це визначив Галтунг [3], можна виділити такі ключові функції:

- складання карти формування конфлікту (сторони, цілі, протиріччя);
- оцінити легітимність чи нелегітимність усіх цілей;
- звести легітимні цілі за допомогою творчого підходу, уявивши нову реальність з протиріччями, які подоланими протиріччями та трансформованими конфліктами.

Крім того, медіатор створює сприятливе середовище для проведення сторонами діалогу сесії, що ведуть до вирішення конфліктів, збагачує, працюючи над спільними темами, і привертає увагу до проблемних питань, допомагає сторонам визначити та досягти спільних позицій з метою подолання їхніх страхів та з метою подолання їхніх страхів і задоволення їхніх реальних потреб (Best, 2006) [4].

Медіація є добровільним процесом. Медіатор не нав'язує сторонам спору жодного рішення а робить так звану пропозицію медіатора, яка може бути прийнята, змінена або відхилена. Медіація сприяє вирішенню конфліктів, відкриваючи шляхи для примирення за допомогою нейтральної третьою стороною.

Отже, медіація в Україні є ключовим методом для мирного вирішення трудових спорів, сприяючи гармонії та продуктивності на робочому місці. Медіатор, як нейтральний посередник, створює середовище для відкритого діалогу, дозволяючи сторонам досягти компромісу. Медіація пропонує менш конфронтаційне рішення порівняно з судовими процедурами, що є важливим для підтримки довгострокових позитивних трудових відносин. Використання трансакційного аналізу та функції медіатора за Галтунгом додатково сприяють ефективному вирішенню конфліктів. В цілому, медіація важлива для розв'язання трудових конфліктів в Україні, пропонуючи альтернативу судовому процесу та сприяючи соціальній згоді.

Література

1. Кодекс законів про працю України : Закон від 10 грудня 1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Berne, E. (1964). *Games people play: The psychology of human relationships*. New York: Grove Press.
3. Galtung, J. (1990) Cultural Violence. *Journal of Peace Research*, 27.3.
4. Best, S.G (2006) Conflict Analysis. In Best, S.G. (Ed) *Introduction to Peace and Conflict in West Africa*. Ibadan: Spectrum Books Lt.

Злочинність серед неповнолітніх стає однією з найсерйозніших проблем сучасного суспільства. Вона відображає не лише моральні цінності та рівень соціально-економічного розвитку країни, але й має вагомий вплив на майбутнє суспільства. Часто злочини, скоєні підлітками, вказують на глибокі соціальні та культурні проблеми, а також економічні труднощі. Дане явище потребує глибокого вивчення, оскільки формує основи майбутнього покоління. Останні тенденції вказують на зростання насильницьких злочинів серед неповнолітніх, поширення наркотичних речовин та алкоголю, а також використання сучасних технологій для вчинення правопорушень. У нинішніх умовах глобальних змін та швидкого розвитку технологій проблема злочинності молоді стає все більш актуальною. Злочини, які скоюють неповнолітні, відображають не тільки вплив зовнішнього середовища, а й недоліки у системі освіти, виховання та правової профілактики, що потребують негайної уваги.

Загальна кількість вчинених неповнолітніми кримінальних правопорушень за період з 2017 по 2023 роки знизилась вдвічі – з 5608 до 2529. [1] При цьому найменшу кількість вчинених неповнолітніми кримінальних правопорушень було зареєстровано у 2022 році при тому, що в цьому році відбулось суттєве зростання загальної злочинності. Це може бути пов'язано з декількома факторами.

Домінуючими в загальній масі вчинених неповнолітніми кримінальних правопорушень є посягання на власність (60-70%); за ними у порядку зменшення йдуть кримінальні правопорушення: проти життя та здоров'я особи (9-14%), у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення (3-11%), проти безпеки руху та експлуатації транспорту (близько 6%), проти громадського порядку та моральності (3-3,5%), проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів (близько 2%), проти громадської безпеки (близько 1%). Інші категорії кримінальних правопорушень у структурі злочинності неповнолітніх складають менше 1% кожна [2].

Погоджуючись з думкою вчених, варто зазначити, що пояснюючи причини індивідуальної злочинної поведінки, слід враховувати, що зовнішні фактори середовища, а також внутрішні особистісні риси самі по собі не можуть спричинити скоєння кримінального правопорушення. Ці чинники проходять через внутрішній світ людини — її світогляд, систему цінностей, інтереси та нахили, що формують мотивацію і рішення вчиняти протиправні дії. [3, с. 137] Тобто, носієм причини індивідуальної злочинної поведінки виступає людина та її антисуспільна мотивація.

Насамперед слід зазначити, що неповнолітні злочинці часто вирізняються наявністю негативних рис, які не притаманні законослухняним громадянам. Серед них – відчуження від нормальних соціальних зв'язків, стосунків і цінностей, низький рівень освіти, культури та моральності. Вони схильні вважати кримінальні засоби прийнятними для досягнення своїх цілей. До того ж, їхні психологічні характеристики включають підвищену імпульсивність і тривожність, що поглиблює схильність до правопорушень. [4, с. 712]

У структурі причин злочинності серед неповнолітніх важливу роль відіграє так звана «ігрова потреба», що проявляється в легковажному ставленні до своїх дій. Підлітки часто недооцінюють наслідки запланованого та недостатньо усвідомлюють скоєне, сприймаючи свої вчинки як небезпечну «гру». У таких випадках їхніми жертвами переважно стають діти, жінки, літні люди або особи з проблемами з алкоголізмом чи наркоманією, оскільки вони здаються підліткам легшими мішенями. В основі таких дій лежить бажання підлітків домінувати та самостверджуватися через пригнічення слабших, що є особливістю підліткової психології.

Аналізуючи дані правопорушення, слід зазначити, що їх зазвичай скоюють підлітки, які виростили в неблагополучних соціальних умовах. Це діти із занедбаних сімей, вихованці інтернатів або ті, хто не отримує належної турботи й підтримки. Відторгнення та неприйняття з боку суспільства формують у таких підлітків відчуття ворожості та агресії до соціуму. Вони компенсують своє почуття непотрібності й вразливості через аморальну поведінку, зловживання алкоголем та вчинення насильства. Прагнення самоствердитися та подолати соціальну ізоляцію найчастіше здійснюється через насильство, яке підживлюється їхньою агресією та розчаруванням.

Для нашої держави запобігання злочинності неповнолітніх та боротьба з нею є одним із найбільш пріоритетних напрямів розвитку. Стан і тенденції злочинності неповнолітніх вимагає рішучих і цілеспрямованих заходів для її попередження. Необхідно досліджувати всі чинники, які детермінують цю злочинність. Результативним засобом запобігання злочинності взагалі, а злочинності серед неповнолітніх, зокрема є принцип неминучості покарання і справа не в тяжкості покарання а в усвідомленні, що кожне правопорушення буде виявлено і належним чином оцінено в кримінальному відношенні. Попередження злочинності неповнолітніх виступає потужною основою кримінально-правового захисту прав дітей.

Література

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/prozareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2>

2. Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalnopravoporushennya-2>

3. Криминологія : підручник. Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін. ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

4. Закалюк А. П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика: у 3 кн. Київ.: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. Кн. 2. С. 712.

Чава Віктор Вікторович

Науковий керівник – канд .філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Права та свободи людина і громадянина проголошені в усьому світі найвищою цінністю. Одним із актуальних питань залишається питання можливості їх реалізації та захисту. Утвердження, забезпечення, реалізація прав людини є важливим напрямом діяльності, що вказує на демократичність сучасної правової держави.

Відповідно до статті ст. 3 Конституції нашої держави – людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Гарантії дотримання прав людини та їх захисту закріплені як в національних, так і в міжнародних нормативних актах. Основна проблема співвідношення міжнародного і національного права полягає насамперед у визначенні ступеня впливу цих двох видів права один на одного.

16 липня 1990 року Верховною Радою УРСР була прийнята Декларація про державний суверенітет, в якій Розділом 10 було закріплено наступне положення: Україна визнає верховенство загальнолюдських цінностей над класовими, примат норм міжнародного права перед нормами внутрішнього права. Ось тут виникає питання співвідношення норм міжнародного та національного прав.

В доктрині права існують три концепції співвідношення міжнародного й національного права:

а) Концепція верховенства міжнародного права (стосується пріоритету міжнародних норм і стандартів над національними законами в ситуаціях, коли існує конфлікт між ними. Це поняття впливає з принципу державного суверенітету та взаємозалежності держав у глобалізованому світі, де міжнародне право забезпечує правову основу для співпраці між країнами).

б) Концепція верховенства національного права (стверджує, що національне законодавство має найвищу юридичну силу в межах території держави і переважає над будь-якими іншими правовими нормами, зокрема міжнародними договорами. Ця концепція є основою суверенітету держави, за якої національні інститути, такі як уряд, парламент і суди, самостійно визначають правову систему держави без втручання зовнішніх джерел права.)

в) Дуалістична концепція (у дуалістичних системах міжнародні договори не мають прямого застосування до моменту їхньої ратифікації на національному рівні)

Аналізуючи законодавстві України, то з упевненістю можна сказати, щодо примату міжнародного права. Так у ст. 9 Конституції України зазначається, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною внутрішньодержавного права.

Також відповідно до ч. 4 ст. 55 Конституції кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертання за захистом своїх прав та свобод до відповідних міжнародних організацій, членом або учасником яких, є Україна. В ієрархії джерел права в Україні норми Конституції України займають найвищий рівень. Тобто конституційні норми мають найвищу юридичну силу порівняно з іншими джерелами права національної правової системи. Норми міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України, мають нижчу юридичну силу, ніж норми Конституції, але вищу, ніж норми інших законодавчих актів України.

В ієрархії джерел права національної системи України норми міжнародних договорів «розташовані» між нормами Конституції України та нормами інших законодавчих актів України. Вступ України до Ради Європи, засвідчив прийняття Україною на себе цілої низки міжнародно-правових зобов'язань, насамперед, щодо поваги та захисту прав людини. Чільне місце серед виконаних зобов'язань перед Радою Європи займає ратифікація Україною Конвенції про захист прав і основних свобод людини у 1997 р. з визнанням юрисдикції Європейського суду з прав людини. Європейський суд виносить свої рішення, керуючись нормами Конвенції і практикою застосування своїх попередніх рішень.

Рішення Європейського суду є обов'язковими для держав. Сучасна тенденція зміни варіантів співвідношення національного й міжнародного права багатьох держав зумовлена процесами зближення та взаємовпливу держав для якісного спільного вирішення загальних проблем, для забезпечення миру й безпеки. Практична потреба визначення варіанта співвідношення міжнародного та національного права для України нині є досить гострою, адже зовнішньополітична діяльність нашої держави спрямована на інтеграцію до світової та європейської системи міжнародного співробітництва. Варто зазначити, що постанови міжнародного права та постанови права внутрішньодержавного повинні перебувати у злагоді між собою. Внутрішньодержавне право не може суперечити міжнародному. Якщо ж подібні протиріччя є – держава зобов'язана усунути їх.

Чим більше держава залучена до системи міжнародних відносин, тим більше вона залежить від міжнародного співтовариства, але тим же більше стає відкритою правова система цієї держави для безпосередньої дії міжнародного права. Звичайно, що кожна держава у своєму законодавстві визначає власну систему співвідношення через встановлення в конституції норм, що передбачають особливості застосування норм міжнародного права в національному правопорядку. У сучасному світі, в умовах постійного зростання взаємопов'язаності між державами, роль міжнародного права, як основного регулятора міждержавних відносин, має стабільну тенденцію до збільшення. Міжнародне право, як система юридичних норм, які регулюють міждержавні відносини з метою забезпечення миру

та співробітництва, повинно мати пріоритетний характер у сучасному правовому регулюванні міжнародних відносин.

Особливо гостро це стосується України. Складна військово політична ситуація на сході країни, питання Криму, цінності кордонів – все це не тільки внутрішньодержавні, а і міжнародні завдання країни.

Шмельова Дарина Вячеславівна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ПРАВА БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА РЕАЛІЇ

У сучасному світі через збройні конфлікти, економічні кризи та екологічні катастрофи міграційні потоки значно зросли. Захист прав біженців та мігрантів є актуальним викликом для міжнародної спільноти.

Мета аналізу – розглянути міжнародні стандарти захисту прав біженців та мігрантів, а також проблеми їхнього доступу до притулку, дискримінації та правового статусу.

Міжнародні стандарти захисту прав біженців та мігрантів

Основні документи: Конвенція ООН про статус біженців 1951 року та Протокол 1967 року визначають права біженців та зобов'язання держав щодо їх захисту.

Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права визначають права мігрантів незалежно від їхнього статусу.

Право на притулок та проблеми доступу до нього

Право на притулок гарантується міжнародним правом, але багато держав обмежують доступ до процедури отримання притулку через жорсткі вимоги та адміністративні бар'єри.

Зміни у політиці країн Європейського Союзу щодо закриття кордонів, встановлення таборів та повернення шукачів притулку до третіх країн демонструють проблеми з дотриманням міжнародних стандартів.

Дискримінація та порушення прав мігрантів

Мігранти стикаються з дискримінацією на основі національності, раси, релігії чи соціального статусу, що порушує їхні права на рівність та недискримінацію.

Приклади дискримінації: відмова у працевлаштуванні, відсутність доступу до медичних послуг та освіти, жорстоке поводження під час депортації або затримання.

Проблеми з правовим статусом мігрантів

Незаконний статус або відсутність документів залишають мігрантів без правового захисту, роблячи їх уразливими до експлуатації, насильства та депортації.

У багатьох країнах немає ефективних процедур легалізації мігрантів, що створює правову невизначеність та позбавляє їх базових прав.

Права біженців на житло та соціальні послуги

Права біженців включають доступ до гідного житла, медичної допомоги та освіти, але на практиці ці права часто не забезпечуються.

Перенаселені табори, нестача ресурсів та обмежений доступ до соціальних послуг підривають базові права біженців, особливо в країнах першого прийому.

Проблеми інтеграції та соціальної адаптації

Мігранти стикаються з труднощами інтеграції через мовний бар'єр, культурні відмінності, дискримінацію та недостатню підтримку з боку державних структур.

Недостатність програм підтримки, таких як курси мови, професійне навчання та психологічна допомога, ускладнює адаптацію мігрантів у нових суспільствах.

Експлуатація праці мігрантів

Незаконні мігранти часто стають жертвами трудової експлуатації через відсутність правового захисту та страх перед депортацією.

Праця у небезпечних умовах, низькі зарплати та відсутність соціального захисту є поширеними порушеннями прав мігрантів у багатьох країнах.

Діти-мігранти та біженці: особливі потреби та проблеми

Діти, які мігрують без супроводу або з родинами, стикаються з серйозними порушеннями прав, включаючи затримання, відсутність доступу до освіти та жорстоке поводження.

Особливо складна ситуація у дітей без супроводу, які можуть стати жертвами торгівлі людьми, насильства та експлуатації.

Виклики та перспективи захисту прав біженців та мігрантів

Незважаючи на міжнародні стандарти, реалії часто не відповідають зобов'язанням держав. Дискримінація, обмеження доступу до притулку та невизначеність правового статусу залишаються значними проблемами.

Необхідно посилювати міжнародне співробітництво, розвивати програми інтеграції та реформувати системи надання притулку для забезпечення прав мігрантів у сучасному світі.

Закриття кордонів: Глибокий аналіз наслідків

Порушення права на пошук притулку: Це фундаментальне право, закріплене у міжнародному гуманітарному праві. Закриття кордонів фактично позбавляє людей можливості скористатися цим правом.

Збільшення нелегальної міграції: Намагаючись обійти кордони, люди вдаються до ризикованих шляхів, що призводить до зростання смертності серед мігрантів.

Гуманітарна криза:

Закриття кордонів створює гуманітарну кризу в прикордонних зонах, де люди опиняються в пастці без доступу до їжі, води та медичної допомоги.

Гуманізм як фундаментальний принцип: Гуманістичні принципи, такі як повага до людської гідності, справедливість та солідарність, є основою для ефективного прийому біженців та мігрантів.

Міжнародні стандарти та національне законодавство: Аналіз міжнародних конвенцій та національного законодавства різних країн з точки зору їх відповідності гуманістичним принципам.

Інтеграція та адаптація: Дослідження процесів інтеграції та адаптації біженців та мігрантів у нове суспільство, а також факторів, що сприяють або перешкоджають цьому процесу.

Шмельова Дарина Вячеславівна

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.

Державний біотехнологічний університет

РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ ТА ПРАВА ЛЮДИНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

1. Основні порушення прав людини під час війни
2. Проблеми внутрішньо переміщених осіб (ВПО)
3. Гуманітарна криза та медичні виклики
4. Правові виклики та безкарність
5. Роль міжнародної спільноти у захисті прав людини
6. Порушення соціально-економічних прав.
7. Порушення прав дітей.

Сучасна російська агресія в Україні, що розпочалася у 2014 році й значно загострилася після повномасштабного вторгнення у 2022 році, створив численні виклики для прав людини. Військові дії, окупація територій, масові переміщення населення й порушення міжнародного

гуманітарного права суттєво вплинули на права цивільних, особливо на право на життя, свободу, безпеку та здоров'я.

1. Основні порушення прав людини під час війни

Військова російська агресія спричиняє серйозні порушення базових прав.

Зокрема:

Право на життя. Загибель мирних жителів унаслідок обстрілів цивільних об'єктів, зокрема житлових будинків, лікарень, шкіл.

Право на свободу. Викрадення та незаконне утримання людей на окупованих територіях.

Право на особисту недоторканність і захист від катувань. Звітність міжнародних організацій, таких як ООН, свідчить про масові випадки катувань і жорстокого поводження.

Економічні права. Втрата домівок, засобів до існування, робочих місць призвела до соціальної нестабільності та зuboжіння населення.

2. Проблеми внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

Після початку повномасштабної війни мільйони українців були змушені залишити свої домівки. Відсутність адекватних житлових умов, соціального захисту та доступу до основних послуг, таких як охорона здоров'я й освіта, є серйозним викликом для держави та міжнародної спільноти. Особливо вразливими залишаються жінки, діти та люди з обмеженими можливостями.

3. Гуманітарна криза та медичні виклики

Війна значно ускладнила доступ до медичних послуг, що порушує право на охорону здоров'я. Руйнування медичних установ, брак медикаментів і медичного персоналу спричинили зростання кількості захворювань та ускладнення для надання допомоги пораненим. Блокади та обмеження доступу до окупованих територій створили ще більші труднощі в доставці гуманітарної допомоги.

4. Правові виклики та безкарність

В умовах війни дотримання верховенства права значно ускладнюється. Багато випадків воєнних злочинів залишаються безкарними, через обмежені можливості судової системи під час війни. Міжнародні організації докладають зусиль для документування порушень та притягнення винних до відповідальності, однак процеси відновлення справедливості та правосуддя потребують часу та широкого залучення міжнародної спільноти.

5. Роль міжнародної спільноти у захисті прав людини

ООН, ОБСЄ, Міжнародний кримінальний суд та інші організації, на жаль, продемонстрували неспроможність впливати на стримання, заборону, неефективність запропонованих заходів та дій.

6. Порушення соціально-економічних прав.

Руйнування інфраструктури, знищення житла, шкіл і лікарень порушують право людей на гідний рівень життя, освіту та охорону здоров'я. Втрата роботи та джерел доходу змушує людей жити в умовах бідності.

7. Порушення прав дітей.

Війна в Україні поставила під загрозу життя і розвиток мільйонів дітей. Їх насильницьке вивезення до Росії є порушенням міжнародних правових норм, що захищають права дитини.

СЕКЦІЯ. НАЦІОНАЛЬНО-ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Бражник Анна Геннадіївна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

БУДИНОК ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ

*«У Харкові на вулиці
На вулиці - барачній
Стоїть будинок слово
І зойк там чути лячний
Там виховує поетів
Славная Система
Рабство - це свобода!
Слоган править Карфагеном»*

Хвильовий, Тичина, Курбас, Семенко, Остап Вишня, Сосюра, Йогансен, Яловий... Всім знайомі прізвища з підручників української літератури, об'єднувало сусідство не тільки там, а й сходовий майданчик в будинку «Слово». «Розстріляне відродження» - велика рана української культури. Арешти, розстріли та ув'язнення – це все чекало кожного другого мешканця будинку «Слово». Мешканців 40 квартир з 66 було репресовано, 33 людини – розстріляно, 3 – відправлено в заслання, 2 з яких там померли, 1 самогубство та 1 смерть при «загадкових» обставинах.. Це все на руках радянської влади, котра сама ж виділила кошти на будівництво будинку «Слово».

В 1927 році році за ініціативою та проханням літературного об'єднання «Плуг», який очолив Павло Губенко (Остап Вишня) починається будівництво будинку радянських літераторів. На околицях Харкова, за адресою провулок Барачний, 9 (нині вул. Культури) зводиться незвичний будинок у формі літери «С», котрий пізніше отримає назву будинок «Слово». Але як це інколи трапляється, фінансування не вистачає, і вже у лютому 1929 році Остап Вишня з іншими письменниками відправляється до москви, щоб просити грошей на будівництво в самого Сталіна. Коли Губенко повернувся до готелю, в ту саму ніч йому принесли гроші, щоб продовжили будівництво. Наприкінці цього ж року почалось заселення будинку, що й стало пасткою для всіх відомих нам людей.

У квартирі №30 мешкав Михайло Яловий, кращий друг Миколи Хвильового. Саме з нього почались репресії української інтелігенції. В ніч з 12 на 13 травня письменника арештували. Пізніше, про нього будуть казати, що Яловий завжди був спочатку активний громадський діяч, а потім вже митець.

13 травня 1933 року у квартирі №9 зберуться всі друзі Миколи Фітільова (Хвильового). Він перший здогадається про справжній сенс будинку «Слово», про що й хотів попередити своїх колег. Хвильовий заявив, що нарешті зрозумів, як має виглядати гарний письменник для радянської влади. Пішовши до себе в кабінет, написав записку зі словами «Хай живе комунізм!... Хай живе комуністична партія!», він сподівався, що друзі зрозуміють його та спробують врятуватись, і скоротив собі віку. Попри те, що Микола в часи війни був на боці червоних, ця ж система його й вбила.

Наступного заарештували мешканця квартири №64 – Леся Курбаса, геніального режисера та засновника театру «Березіль». Він був справжнім фанатиком своєї справи. Перше кохання Курбаса ледь не закінчилось самогубством, він пустив собі кулю в серце, з якою прожив недовге, але щасливе життя. Пізніше він одружиться на балерині та акторці Валентині Чистяковій, етнічній росіянки, котру навчить української мови. 26.12.1933 року його арештували та призначили 5 років ув'язнення, а за 4 роки вирок був змінений на розстріл.

Існує легенда, що Курбас був розстріляний разом з кращим другом Миколою Кулішем і кулею.

Не оминули репресії й Остапа Вишню, котрий мешкав в квартирі №22. Гумориста заарештували 23.12.1933 року. Рівно за 2 місяці він почує свій вирок – розстріл, котрий 3 березня замінить 10 років ув'язненням в таборах, куди за Павлом поїде його дружина – Варвара Маслюченко. 3.12.1943р письменник вийде на волю, але за ним продовжить слідкувати радянська влада.

Мешканець квартири №57 Володимир Сосюра дуже любив Україну та КГБісток. В часи громадянської війни поет був у рядах Петлюрівської армії та виборював незалежність УНР. У 1934 році Сосюра потрапить на примусове лікування до психіатричної лікарні, з котрої вдалося втекти. Трохи згодом, почне писати «правильні» вірші та навіть у 1948 році отримає Сталінську премію, але вже за 3 роки буде знову заарештований за вірш «Любіть Україну!» і звинувачений у «буржуазному націоналізмі».

Основоположника українського футуризму та авангардизму, а також мешканця квартири №39 – Михайля Семенка заарештують тільки в травні 1937році. Оскільки він проживав і в Харкові, і в Києві, підготують одразу 2 ордери на арешт. Він був свідком на весіллі Леся Курбаса, допомагав знаходити гроші на його «Молодий театр». Пізніше заснував футуристичний журнал «Нова генерація». Як Семенко напише в своїх мемуарах, він спалив «Кобзар» Т.Г. Шевченка, оскільки казав «Там де є культ, там немає мистецтва!». Після 3 днів допитів та катувань, Михайль Семенко зізнається в усьому, що потребувало НКВД. У жовтні цього ж року винесуть вирок – розстріл, який приведуть до виконання на наступний день.

Сьогодні існує суспільний спір стосовно мешканця квартири №15 – Павла Тичини, зрадник чи геній? Хоч він і не був репресований, але радянська влада «зламала» письменника. У 1926 році письменника заарештують за «просочування в літературу буржуазного націоналізму», але йому вдасться виступити в газеті «Комуніст», де спростує ці звинувачення. Під кінець 20-х років, в творчості Тичини не залишиться нічого від «Сонячних кларнетів», а з'являться поетичні та релігійні мотиви. Попри те, що поет був заручником тоталітарної системи, він продовжував працювати на благо України, рятував людей із заслання, відкрив музей Т.Г.Шевченка в Києві, а так же допомагав молодим літературам-шістидесятникам, На пості міністра УРСР завжди виступав за підтримку всього українського.

Будинок «Слово» з самого початку планувався як пастка для українських письменників, та й літера «С» з'явилась не просто так, а щоб з іншого боку вулиці не було чути криків. Мешканці будинку були кардинально різними та унікальними, хоч в часи громадянської і воювали по різні боки, але жили за неподільне та померли за спільне. Стали могилою української літератури (як сказав Юрій Шевельов) в будинку «С», в будинку «Слово»...

Ващенко Марія Олександрівна

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ЯК ГОЛОДОМОР ВПЛИВАЄ НА УКРАЇНУ СЬОГОДНІ

Ця дослідницька робота має на меті ретельний аналіз впливу Голодомору 1932-1933років на сьогодення українського народу. Основний фокус дослідження спрямований навивчення того, як трагедія визначила ментальність та цінності українського суспільства, а також як ці впливи проявляються в сучасних реаліях. Україна пережила страшну трагедію в період між 1932 та 1933 роками - голодомор, який призвів до втрати мільйонів життів. В основі цієї трагедії лежало радянське керівництво та його політика колективізації сільськогосподарських земель.

Радянська влада намагалася здійснити перехід від індивідуального сільськогосподарювання до колективізованого, що призвело до конфіскації земель та

об'єднання їх у великі колгоспи. Примусові обкрадання хліба та зерна залишили сільські регіони без належного резерву їжі, спричинивши масовий голод серед населення.

Масовий голод негативно вплинув на фізичне та психічне здоров'я населення, призводячи до смерті мільйонів людей та залишаючи тисячі бездомними та сиротами. Спроби влади приховати істинний масштаб трагедії поглибили ще більше страждання та безпомічність тих, хто вижив.

Голодомор став наслідком злочину геноциду, окрім фізичного вбивства мільйонів людей, стало руйнування традиційного українського устрою життя. Голод став зброєю масового біологічного знищення українців, на довгі десятиліття порушив генетичний фонд народу, призвів до морально-психологічних змін у свідомості українців.

Традиційна культура та народні звичаї зазнали деформації. Голодомор повністю змінив звичний порядок господарювання на селі. На десятки років українські селяни були зведені до становища безправних колгоспників, позбавлених паспортів та пенсій. Як казала письменниця Оксана Забужко: «Найбільша проблема Голодомору, із якою нині стикається українське суспільство — це те, що це не щось, що належить минулому.

Третє та четверте покоління після тих, хто вижили під час Голодомору, також зазнають впливу цієї трансгенераційної травми набагато більше, ніж вони це усвідомлюють», тож як голодомор впливає на Україну сьогодні? - Українці адаптувалися до травматичних подій, але глибокий слід Голодомору видно у їхньому підході до сімейних та соціокультурних аспектів життя.

Дослідження дозволяє зрозуміти, що голодомор не лише призвів до масових втрат та гуманітарної катастрофи, але й значно вплинув на формування психічного стану українців та їхню гідність. Велика частина суспільства несе тягар втрат та травм, які можуть передаватися через покоління та визначати сприйняття світу.

Сьогодні у таких фразах, як «щастя любить тишу», можна проглядати вплив закладеної під час Голодомору установки про важливість «не висовуватися»: бути таким, як усі, не демонструвати власних здобутків, не притягувати до себе уваги. Така установка припиняє будь-яку ініціативу та можливість розвитку приватної власності «не так, як у всіх». А отже, це унеможливило розбудову власних бізнесів чи навіть кар'єрного зростання на місцях роботи. Голодомор змінив ціннісні засади українців, внаслідок чого, як вказує дослідник Сергій Максудов, з'явився новий тип індивіда: — Цей тип був пасивним; він підкорювався і виконував навіть найбільш абсурдні владні накази; він був готовий працювати за найнижчу зарплатню або взагалі без неї; він не любив і не цінував своєї праці; був непевний щодо себе; жив у страху невідомого; порушував закон, де це було можливо; вважав крадіжку природним способом перерозподілу власності; не мав жодної поваги до себе самого. Такі етичні якості, як людяність, співчуття, любов до родини і сусідів, ослабли, або ж їх витіснили страх і голод. Водночас цей індивід брав участь у всіх офіційних заходах, вірив, що вони правильні, і зовсім не знав про невідповідність між слоганами радянської пропаганди та реальністю (наприклад, коли неанонімне

голосування за єдиного кандидата називали виборами, бідність — процвітанням і так далі).

Психологічними наслідками Голодомору стали почуття вини та сорому. Люди відчували провину за те, що не змогли врятувати рідних, сором за аморальні вчинки, які чинилися задля виживання. Люди стали обережними, люди стали набагато більш егоїстичними. Стало зрозуміло, що виживання, — головна цінність. Ще один важливий аспект особистісних змін — ставлення до їжі. Рідні багатьох очевидців голоду розповідали про дуже бережливе їхнє ставлення до їжі, навіть до залишків та крихт. Деякі завжди мали у себе мішечок із засушеними сухарями «про всяк випадок» і продовжували його зберігати навіть із появою повних супермаркетів. Втім, подібне бажання чи то навіть необхідність завжди мати щось про запас, у сховку, у «тумбочці», у льосі, про яке не знають сторонні, — притаманне не лише очевидцям голоду. Навіть сучасні покоління мають звичку «запасатися» їжею на майбутнє.

Отже, у висновку стає зрозуміло, що голодомор несе за собою купу наслідків і вплив на сьогоднішній день. Психологічна та фізична травма наших предків залишилася непроговореною. Несправедливість та відсутність покарання винуватців — те, з чим померла більшість свідків Голодомору.

Це дослідження визначає важливість розуміння впливу історичних трагедій на формування національної ідентичності, гідності та психічного благополуччя сучасного українського суспільства. Методи дослідження включають аналіз історичних документів, літературних творів, свідчень очевидців, а також вивчення візуальних джерел, таких як фільм “Гірки жнива”.

Градиська Юлія Юріївна

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.

Державний біотехнологічний університет

КОЛИ ВИ ВМИРАЛИ, ВАМ ДЗВОНИ НЕ ГРАЛИ, НІХТО НЕ ЗАПЛАКАВ ЗА ВАМИ (з історії моєї родини)

З офіційної довідки:

Українська повстанська армія (УПА) — це військово-політична організація, створена під час Другої світової війни для боротьби за незалежність України. Вона виникла в 1942 році як збройне крило Організації українських націоналістів (ОУН), зокрема фракції Степана Бандери (ОУН-Б). УПА боролася як проти німецької, так і проти радянської окупації, а також польських збройних сил на українських територіях. Основною метою УПА була незалежна Українська держава. УПА діяла переважно в західних регіонах України, використовуючи партизанські методи, зокрема швидкі атаки і маневри в лісових масивах. Її бійці, хоч і не мали регулярного постачання зброї, мали високий моральний дух і широку підтримку місцевого населення. Діяльність УПА стала символом боротьби за свободу і незалежність України, а пам'ять про героїв УПА продовжує надихати українців до сьогодні. Зберіглася ця пам'ять і в нашій родині. Пам'ять ця - про мого дідуся, який був один із вояків Колківської республіки.

А далі наведу матеріали з Газети «Нова Доба» датована 1999 року

«— Народився 1927 року тут, у Колках. Після приходу німців оунівське підпілля створило в нас молодіжний осередок націоналістів, тобто тих, любить свою націю. Я і ще група однолітків вступили до цієї організації. Тепер вже можна назвати їх імена, а тоді, у роки фашистської окупації, ми прикривались різними псевдами. Зі мною був Кирило Садовський, Леонід Мартинюк, Данило Наглюк, Кригорій Рейкепа інші, всього близько 20 членів. В боях та рейдах ми — юнаки — участі не брали, хоча тоді дуже хотілося. У будні після домашньої роботи нас тренували ходити строем, вчили розкладати на запчастини різні види зброї і складати її на швидкість. В маєтку пані Ольховської було стадо коней, ми їздили верхи їмріяли стати кавалеристами. Тут же діяла школа молодших командирів, саперів, медсестер, артилеристів, розвідників. У Колках розташувався один з найбільших шпиталів. Чітких меж наша республіка тоді не мала, але не менше двадцяти навколишніх сіл підпорядковувалось колківській адміністрації. Майже в кожному селі стояли загони наших хлопців — курені та рої, а найбільший гарнізон був у нашому містечку. Ми готувалися до антифашистського повстання, принаймні так нам говорили командири. Німці довідалися про це і пробували ліквідувати нашу республіку силою своїх місцевих військ. Вони наступали з різних боків невеликими загонами, та кожного разу перемагали повстанці. Колківська республіка завдавала гітлерівцям не тільки матеріальних збитків, а ще й моральних. Вісті про нашу незалежність поширилися від Львова до Мінська і в багатьох місцях почали виникати подібні до нашої самостійно керовані округи. Разом з тим в лісах переховувалось чимало радянських партизанів, втікачів з полону. Німецький тил був небезпечний для самих же гітлерівців. Тому вони змушені були залучити авіацію, танки, артилерію і фронтові частини проти нас. 4 листопада повстанська Колківська республіка перестала існувати. Через три місяці на місце

фашистів прийшли більшовики. Розпочалися арешти та розстріли повстанців, тому більшість вояків пішли в ліс. А членів юнацької групи УПА, кому виповнилося по 17 літ, весною 1944-го призвали у Червону Армію, в тому числі й мене. На фронті я не був, служив у запасному полку в кількох містах України, мав армійські нагороди. Минуло чотири роки, я вже закінчував військову службу. Одного дня викликали мене в штаб і, нічого не пояснюючи, зняли ремінь та відправили на гауптвахту. Через кілька днів, відвезли у Львів і посадили в тюрму. Півроку я чекав суду. Мене звинуватили відразу по трьох пунктах 54 статті Кримінального кодексу: зрада Батьківщини, груповий розбій, антирадянська пропаганда.

На очній ставці мій земляк, нині покійний Олександр Мартинюк, намагався "пришити" мені ще кілька вбивств радянських активістів 1944-47 років. Та це йому не вдалося, адже я фізично не міг таємно покидати свій полк, приїжджати додому, когось вислідити, вбити і знову непоміченим вернутися на військову службу. Пізніше ми, повстанці, запідозрили, що вищезгаданий Мартинюк в ті роки вів подвійну гру — був членом УПА і одночасно співробітництво НКВС. На суді прокурор оголосив що моїх злочинів достатньо для вищої міри покарання, але саме в той час розстріли в СРСР були скасовані. Я одержав 25 літ концтаборів. Працював на рудниках в Магадані, видобував рідкісні метали в Оймяконі та на березі Індигірки. Серед нас найбільше було українців і литовців. Разом з політичними відбували свої строки і кримінальники. Вони мали певні привілеї. На втікачів полювали якутські мисливці і здавали людей за півлітра горілки. Після смерті Сталіна всіх кримінальних елементів від нас відділили і послабили режим. В 1956 році мене звільнили і видали довідку про те, що я був незаконно засуджений.» На цьому інтерв'ю мого дідуся завершується, а усі інші його спогади про війну я вже дізналася під час багатьох бесід в колі усією нашою родиною. В такі хвилини мене переповнювало почуття гордості, розуміння важкої долі, яка спричинилася в житті багатьох захисників нашої країни, серед яких був і мій дід, народного подвигу в ім'я людяності і майбутнього рідної України. Моєму дідусяві випало побачити Україну вільною, і його роздуми з цього приводу, сповнені гордості і віри у яскраве майбутнє нашої вітчизни, вплинули на мою подальше професійне визнання що до майбутньої професії.

Гущина Маргарита Олександрівна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Початок. 23 серпня 1939 року, Німеччина і Радянський Союз уклали договір про ненапад, відомий як Пакт Молотова - Ріббентропа. У таємному додатку до угоди сторони домовилися про розподіл сфер впливу у Східній Європі. Цей договір став прологом до Другої світової війни, яка розпочалася через тиждень після його підписання.

Наслідки для України. Україна зазнала надзвичайних втрат внаслідок війни. Сукупні демографічні втрати українців і громадян України інших національностей упродовж воєнних років наразі оцінюються у понад 8 мільйонів осіб. Було зруйновано майже 700 українських міст і 28 тисяч сіл, вивезено 550 промислових підприємств, незліченну кількість історичних цінностей. Друга світова війна повністю змінила етнічне обличчя українського суспільства, зникли впливові національні меншини, німці, кримські татари.

Внесок України. Сотні тисяч українців боролися в лавах партизанів та повстанців. Надзвичайно вагомий внесок у перемогу над нацизмом українці зробили ставши однією з націй - переможниць та отримували звання Героя Радянського Союзу.

Для України Друга Світова війна — національна трагедія, під час якої українці, позбавлені власної державності, змушені були воювати за чужі інтереси і вбивати інших українців. За Україну воювали дві тоталітарні системи, що однаково не рахувалися з ціною людського життя.

Рух опору. Український народ чинив активний опір окупантам. Діяли як радянські партизани, так і Українська повстанська армія (УПА), що боролася за незалежність України. УПА, заснована в 1942 році, вела боротьбу проти як нацистських, так і радянських сил, відстоюючи ідею незалежної української держави. Це рух породив значні суперечки у післявоєнний час, оскільки радянська влада ставилася до УПА як до «ворогів народу».

Визволення України. Після Сталінградської битви радянська армія почала наступ на захід. Битва за визволення України тривала протягом 1943-1944 років. Одним із ключових моментів стало визволення Києва у листопаді 1943 року. Операція з визволення Києва мала важливе символічне і стратегічне значення, адже місто було однією з головних цілей німецької окупації. Поступово, протягом 1944 року, всі українські території були визволені від нацистської окупації.

Висновок. Друга світова війна стала для України одним із найтрагічніших періодів в її історії. Мільйони людей загинули, країна зазнала великих руйнувань і страждань. Проте український народ виявив неймовірну силу і стійкість у боротьбі за свою свободу та виживання. Цей період став важливим уроком для подальшого розвитку України як держави.

Задорожня Христина Ігорівна

Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.

Державний біотехнологічний університет

ПРО ГАРБУЗ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ...

Гарбуз з'явився на території України здавна. Відомо, що українці не тільки вживали цей овоч в їжу, але й надавали йому символічного значення в традиціях та звичаях. В українських народних традиціях гарбуз посідає виняткове місце. Цей овоч згадують і в піснях, і приказках, і казках, і загадках. Наприклад, прислів'я: «Молодий та зелений, як гарбуз у спасівку» чи «Голова як гарбуз, а розуму – ані ложки», загадки: «Сивий кіт перевісився через пліт» або «Повна хата горобців, та нікуди вилетіти» тощо.

Насамперед гарбуз використовували в звичаях передвесільного циклу, а саме – під час сватання. Тут гарбуз є символом відмови. Тому дівчина виносила гарбуза, коли не хотіла одружуватися з парубком. Тоді для залицяльника отримати гарбуза було дуже ганебно. Тому часто хлопці відправляли когось на «вивідування», щоб дізнатися наперед, чи є в нього шанси на одруження. Так, не випадково в українській мові є такі фразеологізми, як-от: «дати гарбуза» та «годувати гарбузами», «покуштувати печеного гарбуза» (у значенні – відмовити в сватанні), «як виросте гарбуз на вербі» (ніколи не буде), «вхопити гарбуза» та «піти з гарбузом» (отримати відмову).

Крім цього, гарбуз символізував господаря дому, голову роду та достатку. В деяких регіонах України побутувала традиція, коли на Святвечір перед Різдом господар вносив гарбуза, до якого прив'язав колоски пшениці. Після цього уся родина качала гарбуза по підлозі (від столу до порогу), щоб в родині був достаток наступного року. Тоді гарбуза ставили під стіл на сіно та ставили на нього ноги. Крім того, першу ложку куті клали саме на нього. Такий гарбуз називали «дідухом».

Гарбуз використовували й під час забав на Андріївські вечорниці. В цей час хлопці робили збитки родинам, в яких були незаміжні дівчата. Зокрема, клали під вікнами гарбузи. Також гарбуз мав значення обрядової страви під час свят. Зокрема популярною була гарбузова каша, яку готували на молоці з галушками або пшоном.

Крім того, образ гарбуза українські письменники часто використовували для зображення традиційного сільського краєвиду або ж для відтворення того ж обряду сватання. Наприклад: у вірші Андрія Малишка: «Гарбуз піднімає лапаті дзвоники; Я стану у тінь, загубивши слово...»; в творах Панаса Мирного: «По невеличких тичинках вився горох, квасоля, а гарбузи, розпустивши широке листя, наче шнуром, кругом обводили невеличкі грядочки»; Остапа Вишні: «Стецько, діставши гарбуза від Уляни Шкуратової, пішов із

Слобожанщини аж на Львівські землі»; Івана Франка «Остап Вишенський»: «Голова його могутня на худій, жилистій шиї гнула сама вдалину, мов на гичці той гарбуз».

Отже, широке використання цього овочу в українських традиційних обрядових діях дає матеріал для подальшого вивчення та популяризації.

Калініченко Павло Вячеславович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ІВАН МАЗЕПА: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ

Я обрав саме цю тему для дослідження, бо на мою думку Гетьман Війська Запорозького Іван Мазепа дійсно заслуговує пошани, так як він був дуже талановитим воїном, досвідченим дипломатом, людина з багатим внутрішнім світом, яким розумом та ерудованою вдачею.

Іван Мазепа- народився 20 березня 1639 року у селі Мазепниці, на Київщині Український військовий, політичний і державний діяч. Гетьман Війська Запорозького. Голова козацької держави на Лівобережній (1687-1704рр.) і всій Наддніпрянській Україні (1704-1709рр.) Представник шляхетського роду Мазеп-Колединських. Сподвижники Петра I, у проведенні зовнішньої та внутрішньої політики Росії наприкінці XVII на початку XVIII століття. Під час повстання Палія тимчасово контролював Правобережну Україну.

Іван Мазепа – колоритна фігура в українській історії. Він викликав різноманітні емоції у оточуваних при житті та великі розбіжності при оцінюванні вкладу в історію батьківщини у нащадків. Вороги його сприймали як зрадника та небезпечного політика, прихильники відзначали велике прагнення гетьмана до процвітання рідної землі. Далекоглядний дипломат та мудрий полководець, поліглот та людина, закохана в мистецтво, музикант та поет, ловелас та вірний сім'янин, символ прагнення до свободи – все це про відомого гетьмана України.

У 1655 році Мазепа зайняв посаду Чернігівського підчашого, а в 1669 році став ротмістром гвардії гетьмана Дорошенка. У 1674 році потрапив до запорізьких козаків, де через кілька років став генеральним осавулом. Іван Мазепа після обрання гетьманом намагався відновити авторитет гетьманства в Україні. Зробив великий внесок до економічно-культурного розвитку Лівобережжя, проводив курс на відновлення козацької держави, дбав не лише про економічну та військову могутність України, а й про її культуру, освіту, науку, мистецтво і зміцнення авторитету церкви. Вільно володів польською, італійською, німецькою, французькою, татарською, латинською мовами.

Служба при польському дворі та в уряді двох гетьманів Петра Дорошенка та Івана Самойловича вплинула на формування національних та політичних переконань майбутнього гетьмана України, який мріяв про відродження соборної, незалежної та культурно розвиненої держави. Отриманий досвід в міжнародних справах, впливові зв'язки в російських урядових колах, вольові якості характеру, блискуча європейська освіта та бездоганні манери допомогли Івану Мазепі у 1687 році стати гетьманом. На військовій раді він прийняв булаву з рук Самойловича.

Прагнення Івана розширити автономію Гетьманщини йшли в розріз із політикою російського царя Петра I. А завдяки Мазепі налагодження стосунків з Петром I таким чином врятувало країну від руйнування, яке загрожувало державі після перевороту у Московії 1689 року. Завдяки багатому досвіду грамотно вибудовувалась зовнішня політика гетьмана. Під час Північної війни Іван уклав угоду зі шведським королем Карлом VII, за якою Швеція мала забезпечити звільнення України з-під влади Москви, за допомогою українців у війні проти московитів. Уклавши цю угоду він зрадив Петру I. Після поразки в Полтавській битві (17 червня 1709р) відступив у Бендери (Молдова), де і помер у ніч на 22 вересня 1709 року.

Політична діяльність гетьмана Мазепи мала як критиків, так і прихильників. Навіть сучасні історики ставляться до неї неоднозначно. Та його меценатська, культурна діяльність безумовно варті уваги. Саме Іван Мазепа є найвідомішим українським гетьманом за межами

України: зокрема, в Америці та Європі. У російській історіографії Мазепа сприймається переважно як зрадник держави. В Україні Іван Мазепа вважається національним героєм. Український історик М. С. Грушевський охарактеризував перехід Мазепи до шведів так: «Політичний крок Мазепи був роздутий як вчинок небувалий та надзвичайний. Але насправді у цьому вчинку Мазепи та його однодумців не було нічого надзвичайного, нічого нового». До таких характеристик приєднуються і деякі російські історики. Вони пояснюють перехід Мазепи до шведів загрозою шведського вторгнення та недостатнім часом на підготовку оборони Лівобережжя російською армією, і що цей перехід був «відчайдушний кидок за примарною незалежністю».

Іван Мазепа – досить суперечлива особистість в українській історії. Мусимо визнати, що для України він зробив чимало. Період його правління характеризувався відродженням гетьманської України, передусім Києва – її духовного центру, розвитком культури, а також піднесенням соціального та релігійного життя. За його гетьманства активно видавалися українські твори. В історії України не часто таке спостерігалось, за сприяння Івана Мазепи в Україні того часу почалось "культурне відродження", яке охопило не тільки мистецтво та архітектуру, а й філософію, теологію, літературу та науку. Цікаво, що у той час якраз виник новий напрям в українському мистецтві – українське барокко, яке ще називали мазепинським.

Гетьман Війська Запорозького Іван Мазепа дійсно заслуговує пошани, так як він був дуже талановитим воїном, досвідченим дипломатом, людина з багатим внутрішнім світом, яким розумом та ерудованою вдачею. Інтелектуал Іван Мазепа та його біографія займає цілком законне місце, так як він зробив багато чого для нашої України.

Калініченко Артем Сергійович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

СИМОН ПЕТЛЮРА: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ

1879, 22 травня – у Полтаві народився Симон Петлюра, журналіст, літературний і театральний критик, діяч, що став символом українського визвольного руху. Голова Директорії, Головний Отаман військ і флоту УНР. Народився в сім'ї міщан козацького походження.

Початкову освіту здобув у церковно-парафіяльній школі. 1895 року вступив до Полтавської духовної семінарії. Захоплювався історією, хоромим співом, грою на скрипці, літературою. Гарно співав, грав у виставах. Світогляд юнака формувався під впливом Шевченкового «Кобзаря», творів Котляревського й історичної літератури. Із 1898-го належав до таємного українського самоосвітнього гуртка, 1900 року познайомився із харківським адвокатом Миколою Міхновським, автором брошури «Самостійна Україна». Петлюра стає активним членом Революційної української партії. 1901-го брав участь у Всеукраїнському студентському з'їзді, представляв громаду духовної семінарії. у 1901 р. Виключений з семінарії через революційний і "мазепинський" дух – участь в організації виступу в семінарії композитора Миколи Лисенка.

Рятуючись від арешту, Симон Петлюра у 1902 році виїхав із приятелем Прокопом Понятенком на Кубань. У Катеринодарі (нині Краснодар) вчителював. Однак невдовзі був заарештований за діяльність у Чорноморській вільній громаді (Кубанській організації РУП) і поширення антиурядових прокламацій. Згодом його відпустили але як "неблагонадійному" заборонили викладати. Тож кубанський історик, член-кореспондент Російської АН Федір Щербина запропонував упорядковувати архів Кубанського козацького війська. Там Петлюра зарекомендував себе як кваліфікований працівник.

Після політичної амністії в Російській імперії та повернення додому, їде до Петербурга, де знову долучається до політичної боротьби. 1911 року перебирається до Москви – тут на нього чекає наречена Ольга Більська, полтавка, студентка Московського університету.

З початком революції в Російській імперії Симон Петлюра організує в Мінську український з'їзд фронту, його обирають головою Української фронтової ради. Рада делегує його на Всеукраїнський військовий з'їзд, де Петлюру обирають головою Генерального військового комітету, а 28 червня 1917 року – генеральним секретарем у військових справах. Симон Петлюра негайно віддає наказ українським військам зайняти всі найважливіші урядові об'єкти Києва. Але натикається на спротив Володимира Винниченка – Голови Генерального секретаріату УНР. Винниченко вважав, що Радянська Росія, до влади у якій прийшли соціал-демократи, не буде воювати з такою ж соціалістичною Україною. Тому армія державі, що відродилась, не потрібна. На знак протесту проти такої позиції Винниченка 18 грудня 1917 року Петлюра подав у відставку. Але від боротьби за Українську державу не відійшов – саме під його керівництвом відбувся штурм “Арсеналу”, коли більшовики вчинили до війни з Росією, вважаючи, що «російські більшовики не збройний заколот у Києві».

15 листопада Петлюра, за своїм підписом як Головного Отамана Військ УНР видав лист-Універсал до українського народу, в якому закликав до боротьби за волю України. Спалахнуло антигетьманське повстання, а 14 грудня 1918 року Київ був узятий штурмом. Директорія триумфально увійшла до столиці через п'ять днів.

У жовтні 1920-го Польща уклала перемир'я з радянською Росією. , в листопаді 1920 року залишки українських військ відступили до Польщі, де були інтерновані. Після військової поразки від Радянської Росії Петлюра в еміграції намагається знову організувати боротьбу за незалежність України.

Москва постійно вимагала у Варшави видати Петлюру. Тож він змушений був постійно переховуватися. Під псевдо Полтавченко залишив Тарнов. Перебрався до Варшави. Там продовжував проводити переговори задля підтримки УНР, здійснював політичне керівництво урядом і військовими підрозділами та інституціями на території Польщі.

Як Петлюра оселився у Парижі не зважаючи на відстань, продовжував бути загрозою для радянської влади.

В підрадянській Україні більшовицька влада вважала його одним з найбільших ворогів. Пропаганда зробила з нього польського шпигуна, активного ворога України та організатора єврейських погромів. Тому Петлюру вирішили вбити. Це зробив єврейський поет та більшовицький агент Самуїл Шварцбард.

25 травня 1926-го Симон Петлюра вийшов з дому без дружини та охорони, які зазвичай його супроводжували. Скромно пообідав у паризькому закладі й зупинився біля книжкового магазину.

«Він завжди так робив, він завжди цікавився книжкою. Тому не дивина, що Шварцбард просто знав, де він буде, і він просто до нього підійшов. І він ніколи не відмовлявся, коли до нього підходили люди, він завжди з ними спілкувався».

Тому коли його озвали: «Ви Симон Петлюра?», він повернувся і сказав: «Так, це я»». Але замість питань, замість будь-яких слів йому в обличчя полетіли кулі»,

Він похований на цвинтарі Монпарнас у французькій столиці.

Симон Петлюра - засновник війська, яке захищало Україну від більшовиків понад століття тому. І коли визвольні змагання 1917-1921 років закінчилися, Петлюра намагався зберегти державницьку традицію. Він очолював Державний центр Української Народної Республіки за кордоном, сподіваючись, що українську державність вдасться відновити.

Збереження цієї традиції закінчилося тим, що державність була відновлена, і в 1992 році президент УНР в екзилі Микола Плав'юк передав клейноди й символи влади першому президенту незалежної України Леоніду Кравчуку.

Героїзм – це почуття людина, яке спонукає попри небезпеку захищати рідних, друзів, свою країну.

Метою даної роботи є аналіз проявів героїзму під час війни, зокрема в контексті російсько – українського протистояння. Я прагну висвітлити різні аспекти героїзму, включаючи дії військових, медиків, волонтерів і цивільних осіб. А також маю на меті дослідити, як героїзм посилює зміцнення національної ідентичності та єдності суспільства в умовах конфлікту. Хочу зазначити, що героїзм може проявлятися у звичайних вчинках, а не лише на полі бою.

Героїзм під час війни - тема, яка здатна торкнутися найглибших струн людської душі. Це величність духу, яка проявляється у найбільш темні часи. У контексті війни між Україною та Росією, що почалася у 2022 році, героїзм набув особливого значення. Ця війна не лише змінила життя мільйонів людей, але й відкрила світових героїв, чия самовідданість та незламність підкорює навколишній світ.

Одним із найяскравіших прикладів героїзму є українські військові, які з перших днів війни стали на захист своєї землі. У той час, коли російська армія намагалася швидко захопити ключові міста України, українські солдати та добровольці, часто без належного озброєння та підготовки, давали опір. Ті самі бої за Київ, Харків, Херсон, Бахмут... Це не просто героїзм, це пролита кров кожного нашого воїна. Також відзначити необхідно медиків, які під обстрілами, ціною власного життя, рятують інших.

Не меншим є героїзм мирного населення, простих українців, які, незважаючи на страх та небезпеку, допомагають військовим, організовують волонтерські штаби та підтримують один одного у важкі години. Мати, яка відправляє свого сина на фронт, дружина, яка чекає повернення чоловіка – вони всі є героями у своїх родинях, символами стійкості та вірності. Війна зробила кожного українця воїном у своїй справі. Хтось боровся з ворогом зі зброєю в руках, а хтось – рятував життя поранених або забезпечував фронт усім необхідним.

У багатьох містах, таких як Маріуполь, Харків і Київ, цивільні особи організовували евакуацію жителів під обстрілами. Наприклад, жителі Маріуполя, незважаючи на постійне бомбардування, формували колони автомобілів, щоб вивезти людей, які залишилися без даху над головою, або потребували медичної допомоги. Вони ризикували своїм життям, намагаючись дістатися до безпечних місць. В цей важкий час ми бачимо героїзм не тільки у військових, але й у звичайних людей, які, попри все, продовжують боротися за своє життя і свободу своєї країни. Їхні історії надихають і залишають незабутній слід у нашій свідомості, адже героїзм – це те, що робить нас справжніми людьми.

Волонтери стали тією могутньою силою, яка допомагає армії отримувати амуніцію, медикаменти, продукти харчування, а також евакуювати поранених та цивільних осіб із зони бойових дій. Героїзм проявлявся і в тих українцях, які залишилися у зруйнованих містах, відновлювати інфраструктуру та продовжувати життя попри всі труднощі. Люди знаходять в собі сили жити, допомагати одне одному та вірити в перемогу.

Героїзм під час війни – це не тільки про силу чи відвагу, це також про людяність у критичних умовах. Коли під час страшних руйнувань українці показали світові приклади справжньої єдності та солідарності. Лікарі, які працюють цілодобово в умовах комендантської години, волонтери, які ризикують життям, доставляючи гуманітарні вантажі на окуповані території, звичайні люди, які діляться останнім шматком хліба з сусідами – усе це героїзм, що виходить за межі військових. У конфлікті між Україною та Росією світ побачив, як українці зберігають гідність та віру в справедливість, незважаючи на всі жахи, які відбуваються зараз.

Отже, ця війна показала світові, що справжній герой – це не лише солдат на фронті, а й проста людина, яка щодня бореться за своє життя, за свободу своєї країни та за майбутнє своїх

дітей. Українці довели, що героїзм притаманний кожному з нас, і що навіть у найтемніші часи завжди є місце для світла людяності та доброти. Війна ще триває, але вже зараз можна впевнено сказати, що Україна стала символом героїзму для всього світу.

Катречко Денис

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ІСТОРІЯ, ЩО НАДИХАЄ: ОГЛЯД ПАТРІОТИЧНОГО ФІЛЬМУ «КРУТИ 1918»

Фільм "Крути 1918", є не лише історичною драмою, а й національним маніфестом, що висвітлює одну з найтрагічніших та водночас героїчних сторінок Української революції — бій під Крутами, який відбувся у січні 1918 року. Ця битва, в якій кілька сотень українських студентів, гімназистів і курсантів протистояли чисельно переважаючій більшовицькій армії, стала символом самопожертви молодого покоління в боротьбі за незалежність України.

Режисер фільму вміло підкреслює героїчну складову цієї події, звертаючи особливу увагу на емоційну напруженість ситуації, у якій опинилися молоді люди, котрі добровільно вирушили захищати свою країну. Фільм зображує, як патріотичні почуття і віра в майбутнє незалежної України стимулюють студентів свідомо йти на самопожертву, розуміючи, що їхня місія полягає не стільки в перемозі, скільки у затримці ворога, щоб дати час урядові УНР для укладення Брест-Литовського мирного договору.

Сюжетна лінія фільму зосереджена не тільки на самій битві, а й на психологічних аспектах життя і вибору персонажів. Вони опиняються перед дилемою: захищати свою батьківщину чи врятувати власне життя. Ця внутрішня боротьба доповнюється відчуттям несправедливості ситуації, коли молоді люди, які щойно почали свій шлях у житті, змушені боротися з досвідченими військовими противниками. Проте фільм наголошує, що їхня боротьба за незалежність і свободу України була не марною, оскільки ця подія стала частиною української національної пам'яті та символом боротьби за державність.

Однією з найсильніших сторін фільму є його здатність передати атмосферу тогочасної паніки, хаосу та відчаю. Студенти, які до останнього моменту не були готові до битви, стикаються з жорстокою реальністю війни, але водночас знаходять у собі силу для опору. Візуальний ряд фільму передає атмосферу постійної напруженості, страху, але й мужності, яка перетворюється на головну рушійну силу героїв.

Окрім цього, важливою складовою фільму є емоційна складність стосунків між героями. Глядач бачить, як студенти, що належать до різних соціальних верств, об'єднуються у своїй спільній меті захистити батьківщину. Різні життєві долі перетинаються у вирі трагічних подій, але всі вони знаходять спільну віру у майбутнє України.

Операторська робота фільму вражає своєю сучасністю та вмілим використанням кінематографічних засобів для підсилення драматичних моментів. Акцент на крупних планах обличчя героїв дозволяє глядачеві зануритися в їхній емоційний стан, відчути весь спектр переживань — від страху до гордості та рішучості. Технічні аспекти фільму, включаючи освітлення, композицію кадрів і динаміку руху камери, додають глибини сюжету, дозволяючи краще розкрити атмосферу тогочасних подій.

Музичний супровід фільму відіграє не менш важливу роль. Він супроводжує ключові моменти і значно посилює емоційне враження. Завдяки вдало підібраним музичним композиціям глядач занурюється у трагічну, але водночас піднесену атмосферу битви.

Однак фільм має і деякі слабкі сторони. Серед них можна виділити схематичність у зображенні персонажів. Хоча глядач розуміє їхні мотиви, характер та внутрішню боротьбу, іноді не вистачає глибини для повнішого розкриття індивідуальних доль кожного героя. Однак це можна виправдати обмеженим хронометражем стрічки, оскільки акцент робиться на подіях загального значення, а не на детальному вивченні кожного персонажа.

На мою думку, "Крути 1918" є потужною стрічкою, яка не лише відтворює історичну подію, а й передає дух національного відродження та боротьби українців за свою незалежність. Це фільм про мужність, самопожертву та надію, який відлунує в серцях кожного, хто цікавиться історією України та прагне зрозуміти її багатогранне минуле. Стрічка залишає сильне враження і нагадує про важливість пам'ятати подвиг тих, хто віддав життя заради майбутнього.

Кляп Дмитро Андрійович
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
Державний біотехнологічний університет

ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ ТА РЕПРЕСІЇ У ФІЛЬМІ «ВІРИТИ»

У наш час не часто можна побачити фільми, присвячені захисту свободи віросповідання, але українська пам'ять про події минулого століття не дозволяє мовчати про переслідування християн у найбільшій на той час атеїстичній державі. Стрічка «Вірити» базується на реальних подіях України 1920-х, коли на Поділля прийшли комуністи, і розпочалася кампанія активної боротьби з вірою. Більшість населення не сприймала атеїстичну більшовицьку пропаганду, а тому комуністи просували безбожництво звичним способом – за допомогою сили й репресій.

У фільмі «Вірити» глядач бачить долю як однієї родини, що постраждала від репресій, так і загальну ситуацію раннього СРСР. В ті часи людей позбавляли будь-якої можливості сповідувати християнство, а тим паче передавати віру дітям. Священики ставали жертвами революційного терору.

Події фільму розгортаються в Радянській Україні, на Вінниччині. У 1953 році головний герой Петро повертається після 30 років ув'язнення в Сибірі додому, до своєї сім'ї. А далі флешбек переносить сюжет в 1920-ті роки. Саме тоді почались драматичні події, коли до влади прийшли комуністи. Вони агітували людей приймати ідеї радянської влади, відмовившись від Бога та віри і організовували руйнацію храмів. Петро зі своєю сім'єю та односельчанами були свідками та учасниками тих подій, що стали великим випробуванням віри.

Розстріл священиків є першою і символічною сценою. Це протистояння між двома світами та системами. Перед обличчям терору всі конфесії рівні: тут і католики, і греко-католики, і православні. "Ця сцена будує символічну експозицію фільму – це холодний образ того часу, коли під прес радянської системи підпадали люди, які мали інші погляди та переконання, які вірили в Бога. Зрозуміло, що для тодішньої атеїстичної системи найбільш небезпечними були священнослужителі". Саме вони зазнали найбільших репресій. Початок фільму ілюструє ті страшні часи, які пережили люди.

Сцена на кладовище не лише показує священне місце молитви впродовж багатьох років переслідувань. Вона розказує також і про те, що безбожна влада робила з людьми, які молилися на цвинтарі, а також і з самими цвинтарями, адже безліч з них, зрівняли з землею, побудували на їхньому місці дороги, а людські тіла не лише ховали безіменно, як це відбувається тепер під час війни на сході України, їх також кидали у спільні могили. Слід усім нам пам'ятати, що багато католиків померли, і жодних нагадувань про них не збереглося, жоден хрест не стоїть на їхніх могилах, бо тогочасний режим цілеспрямовано нищив кладовища. Говорили, що це робилося задля розширення територій міст та колгоспних земель, але насправді влада хотіла знищити хрести і віддалити від людей думку про смерть та вічне життя.

Висновок: фільм стає вражаючим викриттям злочинів проти віри, наводячи нас на стежку подій, що обтяжують людські серця і віру в гідність. Крізь об'єктив камери розкривається глибока трагедія, коли віруючі стають об'єктом неправомірної переслідуваності. Фільм допомагає глядачеві відчувати належну емпатію до героїв, які стикаються з безпідставними терористичними актами та втратами. Режисер вправно поєднує

реалізм і художественність, викликаючи не лише обурення від несправедливих подій, а й заохочуючи задуматися про важливість свободи віросповідання та толерантності в сучасному суспільстві. "Вірити" - це не лише кінопроект, але й актуальна та потужна рефлексія над вірою, яка призиває до злагоди та поваги різноманіття в інтересах гуманізації суспільства. Фільм повинен показати людям що поки вони будуть боротися за свою віру вона не загине і буде процвітати завжди.

Козлова Катерина Віталіївна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКІ КОМПОЗИТОРИ XVIII – XIX СТОЛІТТЯ

Видатні українські композитори XVIII – XIX століття зробили значний внесок у музиці та у розвиток мистецтва взагалі. В історії української музичної культури другу половину XVIII ст. називають «золотим віком української музики». У цей період досягає вершин хорова творчість блискучого тріо українських композиторів Максима Березовського, Артемія Веделя і Дмитра Бортнянського. Основоположником жанру духовного хорового концерту був Максим Березовський — композитор, диригент, співак, класик європейської музики. Народився у Глухові на Сумщині в козацькій родині. Вищу освіту здобув у Києво-Могилянській академії. 1769 року відряджений до Італії на навчання у Болонській філармонічній академії. Він створив оперу «Демофонт» і сонату для скрипки і чембало. Його музика поєднувала традиції західноєвропейської (італійської) музики з елементами української мелодики. Духовні музичні твори Березовського охоплюють Літургію, причасні вірші, хвалебну пісню і ряд концертів, із яких збереглася лише невелика частина.

Дмитро Бортнянський — класик хорової музики, реформатор церковного співу. Народився в Глухові. Навчався у Італії протягом десяти років. Він був першим композитором, музичні твори якого почали виходити друком. Він написав понад 100 хорових творів, декілька опер та інших творів світських жанрів, зокрема Концертну симфонію, концерт для чембало з оркестром, сонати тощо. Видатний композитор Станіслав Людкевич у своїй статті закликав українських музикантів розвивати традиції, закладені Бортнянським, «глибше і ґрунтовніше зануритися у велику культурну скарбницю, що зосереджена в творах Бортнянського, знайти в ній джерела й основи нашого відродження». Вплив творчості Бортнянського спостерігається у творчості видатних українських композиторів Миколи Лисенка, Кирила Стеценка, Михайла Вербицького, Миколи Леонтовича, Миколи Дремлюги, Лева Ревуцького, Климентія Домінчена, Бориса Лятошинського тощо.

Артемії Ведель — композитор, диригент, співак (тенор), скрипаль, педагог. Народився у сім'ї київського багатого міщанина. Ведель навчався у Києво-Могилянській академії. Згодом Артемії Ведель переїхав до Харкова, організував новий намісницький хор і оркестр, викладав спів і музику в Казенному училищі при Харківському колегіумі. У Харкові його дуже високо цінували. Але поступово культурно-мистецьке життя Харкова занепадає. У церквах забороняють співати духовні концерти, забороняють поширені в Україні канти й колядки. Сам митець за життя зазнав переслідувань. Твори Веделя тривалий час були заборонені і поширювалися в рукописах, їх знали й виконували, незважаючи на заборону. Видатний композитор Д. Бортнянський відгукувався про Веделівські вокальні класи як про «музичну академію».

Семен Степанович Гулак-Артемівський — український композитор, співак, баритон (бас-баритон), драматург, племінник письменника П.П.Гулака-Артемівського, близький друг Тараса Шевченка. Народився на хуторі Гулаківщина. Захоплювався музикою Дмитра Бортнянського та Артемія Веделя. Його перу належать вистави «Картина степового життя циган», «Українське весілля», «Ніч напередодні Іванова дня», основою яких була українська

музична традиція. Широку популярність йому принесла опера «Запорожець за Дунаєм», яка стала українською музичною класикою.

Суттєвий внесок у становлення опери зробив Микола Аркас. Він народився в Миколаєві в заможній сім'ї етнічного грека. Написав оперу «Катерина» на текст поеми Т.Шевченка. Цей твір започаткував оперну Шевченкіану і став першою українською ліричною народно-побутовою оперою. «Катерина» з великим успіхом була поставлена трупною драматурга Марка Кропивницького.

Як висновок хочу сказати, що українські композитори XVIII - XIX ст. зробили дуже вагомий внесок у розвиток музичного мистецтва в Україні. Вони є гарним прикладом культурного, музичного та духовного росту країни того часу.

Крицина Валерія

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ ТА РЕПРЕСІЇ У ФІЛЬМІ «ПОВОДИР»

Фільм "Поводир" - український історичний - драматичний фільм, режисера і сценариста Олесе Саніна. Світова прем'єра фільму відбулася на Одеському міжнародному кінофестивалі 16 липня 2014 року за повного аншлагу. Робота над стрічкою тривала з 2012 року. Державною агенцією з питань кіновиробництва на створення фільму було профінансовано 16.6 млн грн. 9 вересня 2014 Український Оскарівський комітет обрав фільм "Поводир, або Квіти мають очі" представляти Україну у номінації "Найкращий фільм іноземною мовою" на здобуття премії "Оскар" 2015 року.

Події фільму відбуваються у 1932-1933-х роках в УСРР у часи індустріалізації, колективізації та напереродні й під час Голодомору й репресій представників Розстріляного відродження. Американський інженер Майкл Шемрок разом зі своїм десятирічним сином Пітером приїздить до Харькова працювати іноземним спеціалістом, де закохується в актрису Ольгу Левицьку. В Ольгу також закоханий співробітник ОДПУ Володимир, який всіма силами намагається позбутись конкурента. Випадково до рук Шемрока потрапляють секретні документи про заплановане радянською владою масове вилучення продовольства та супутні репресії. Коли він сідає з сином у потяг, Майкла вбивають спецслужбовці, а Пітер тікає та ховається у вагоні іншого потягу. Вбивство списують на диверсію "агентів світового імперіалізму". Хлопчиків дивом вдається втекти від переслідувачів - завдяки сліпому бандуристові Івану Кочерзу, що потай подорожує в тваринному вагоні. Іван здогадається, що хлопчика шукатимуть в порту, куди прямував потяг, тож радить на якийсь час сховатися та допомагає Пітеру.

Поводир належить до тих фільмів, прийшовши на який, забуваєш про все на світі, не в силі відірватися від екрану. Тут переплелися елементи драми, екшену, детективу, а в основному художнім засобом є контрастне зіставлення поганого і хорошого, повторного і вродливого, сліпого і зрячого, голодного і ситого. Найюльше вразила картина самогубства Ситника, яка розгортається під звуковий ряд степу, який відбиває на сцені столичного ресторану професійних актор. Десь життя ллється через край, а хтось йде з життя загнаний у кут власним сумлінням і обкладаний чекістами, ніби звір на полюванні. Чим швидшим тає темп тнц., тим хуткіше біжать коридорами червоні посіпаки, отримавши наказ "взяти живим", але не встигають. Обирається танець - обривається життя.

Попри безліч заявлених у фільмі проблем і проблемних ракурсів, основним все ж залишається повернення історичної пам'яті українського народу. Ми, живі, маємо зберігати пам'ять про закатованих і знищених системою українців, і цим уже відродити їх, вирвати з лабетів небуття. Залишається дивуватися геніальній обдарованості режисера, який зумів поєднаний цікаву, захоплюючу історію із потужним пластом української історії.

Висновок: однозначно, "Поводир" Олеся Саніна має подивитися кожен українець і хай він не отримає хепі-енду, але він матиме катарсис, що є у стократ бажанішим з кута бачення духовності. Смішити - добре, але вчити любити і співпереживати, пам'ятати і поважати - значно краще. Варто відзначити, що особами до вісімнадцяти і із слабкою психікою краще утримати від перегляду "Поводиря" не через наявність сцен жорстокості, а у зв'язку із сильними переживаннями, які виклакає ця картина.

Кулак Тетяна Олександрівна
Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В.
Державний біотехнологічний університет

НАЦІОНАЛЬНО – ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Найтяжчими випробуваннями українського народу стали жорстокі бойові дії між нацистською Німеччиною та Радянським Союзом. Війна принесла руйнацію, масові жертви, зміну соціального та політичного ладу. У цей період українська культура та література віддзеркалювали всі тяготи і страждання, пережиті народом, а письменники своїми творами намагалися висвітлити події війни через призму людських долі, моральних виборів та національної боротьби.

Серед ключових письменників, які зверталися до теми війни, є Олесь Гончар. Його роман «Прапорносії» яскраво відображає героїчний дух українських солдатів, які змагаються за звільнення Європи від фашизму, залишаються морально стійкими та людяними. Гончар підкреслює важливість братерства, взаємопідтримки та людяності навіть у найскладніших умовах. Основні герої твору — це символи стійкості, здатності зберігати духовну красу навіть у найжорстокіших боях. Цей гуманістичний підхід Гончара є важливою частиною його твору, адже показує не лише війну, але й прагнення до миру та справедливості.

Інший важливий автор — Анатолій Дімаров, у своєму романі «І будуть люди» розкриває трагічну долю українських селян у період колективізації та Другої світової війни. Дімаров зосереджується на складних моральних виборах, з якими стикаються його персонажі, та на втраті віри у можливість змінити свою долю. Його роман дає глибоке розуміння того, як політичні репресії, голод і війна зруйнували традиційний спосіб життя українців. Письменник показує, що, незважаючи на всі випробування, люди залишаються відданими своїм цінностям, зберігаючи віру в краще майбутнє.

Особливу роль у відображенні війни відіграють твори Олександра Довженка, зокрема його «Щоденник» і кіноповість «Україна в огні». У цих творах Довженко намагається передати гірку правду про долю українців під час війни. Його твори викликають глибокі емоції, адже автор безкомпромісно розкриває страждання та жертви українського народу, змушеного боротися на два фронти: проти нацистської окупації та репресивного радянського режиму. Довженко акцентує увагу на зламі людських долі, критикує радянську систему та підкреслює важливість збереження національної ідентичності.

Іван Багряний, відомий своєю емігрантською творчістю, у романах «Тигролови» та «Людина біжить над прірвою» зосереджується на боротьбі людини з тоталітаризмом. Його герої, як-от Григорій Многогрішний, прагнуть зберегти свободу та гідність, незважаючи на фізичні та моральні випробування. У цих творах війна є не лише фоном, а й частиною внутрішнього конфлікту, де герої стикаються з вибором між життям і смертю, між підкоренням і боротьбою. Багряний показує, що навіть у найскладніших умовах людина може зберегти моральну стійкість і надію на свободу, що є символом незламності українського духу.

Твори Гончара, Дімарова, Довженка та Багряного є важливими літературними свідченнями про події Другої світової війни, які допомагають краще зрозуміти ті випробування, з якими зіткнувся український народ. Письменники діаспори, маючи більше свободи у висловленні своїх поглядів, змогли показати справжні масштаби трагедії та

підкреслити важливість національної боротьби. Натомість радянські автори намагалися зберегти баланс між офіційною ідеологією та власним прагненням розповісти правду про народне горе. Обидва підходи доповнюють одне одного, створюючи багатогранну картину війни в українській літературі.

Отже, ці твори залишаються актуальними і сьогодні, коли Україна знову стикається з війною. Вони розкривають тему боротьби за національну ідентичність і свободу, що резонує із сучасною боротьбою України за незалежність. Ці твори важливі для осмислення українського минулого і розуміння трагічних подій війни та їхнього впливу на сучасність.

Література

1. Аналіз (критика) роману “Прапорonosці” Олеся Гончара

<https://ukrtvory.in.ua/analiz-kritika-romanu-praporonosci-olesya-gonchara/>

2. В контексті сьогодення: Іван Багряний «Людина біжить над прірвою»

<https://art-area.com.ua/2015/02/v-konteksti-sogodennya-ivan-bagryaniy-lyudina-bizhit-nad-prirvoyu/>

3. ВІЙНА І ЛІТЕРАТУРА

<https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/Polishchuk.Viyna-i-literatura-z-pravkamy.pdf>

4. “І будуть люди...”: вибрики пам’яті та непокора <https://zbruc.eu/node/115770>

5. Іван Багряний “Тигролови”: аналіз твору <https://navsi200.com/literaturne/ivan-bahrianyi-tyhrolovy/>

6. Кіноповість Олександра Довженко “Україна в огні”

https://osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/18083/

7. «Щоденник» (1941–1945 роки)

Олександр Довженко <https://ru.osvita.ua/school/hrestomatiya/11class/87235/>

Кусенко Константин

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ІСТОРІЯ, ЯКУ НЕ ВАРТО ЗАБУВАТИ: ФІЛЬМ «КРУТИ 1918»

Фільм «Крути 1918» – це потужна історична драма, яка перенесе глядачів у буремні часи російсько-української війни, що відбулася на початку ХХ століття. Створений режисером Олексієм Янчуком, фільм охоплює битви під Крутами, коли молоді українські студенти та солдати зіштовхнулися з військовими більшовиків у боротьбі за незалежність Української Народної Республіки.

Постановка фільму заслуговує на особливу увагу: операторська робота та сценографія використовує реальні історичні факти та додає вигадані персонажі й сюжетні лінії, щоб створити більш драматичний ефект фільму. Основна лінія сюжету фокусується на братах Андрія та Олекси Савицьких, які, майбутні студенти, долучаються до захисту держави та стають учасниками бою під Крутами. Крізь призму їхньої історії показано не тільки військовий аспект, але й особисту трагедію, патріотизм та самопожертву. Неперевершений видимий стиль та мелодійний саундтрек підсилюють емоційний контекст, що робить перегляд ще більш насиченим. Важливим елементом є також акторська гра, яка вражає щирістю та проникненням в ідейний зміст. Головні герої, зіграні молодими акторами, передають ідеали молодості, жертви та відданості своїй країні.

Сюжетна лінія, хоч і місцями затягнута, розкриває глибокі емоції – від страху до героїзму. Фільм торкається важливих тем, таких як патріотизм, жертвність і національна ідентичність. Однак деякі другорядні персонажі не витримують достатнього розвитку, що може залишити глядачів з відчуттям неповноти.

Зрештою, "Крути 1918" – це важливий фільм, який не тільки інформує, але й створює гордість за минуле. Стрічка нагадує про силу духу, патріотизм та самопожертву молоді, яка в найкритичніші моменти стає на захист свого краю. Незважаючи на незначні недоліки, фільм здатний зачепити за живе, висвітлити почуття гордості та пам'яті за героїв Крут. Його варто побачити всім, хто цінує історію і патріотизм.

Латишева Марія

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ ЛЮДЯНОСТІ, ЩО ПОРУШУЮТЬСЯ У ФІЛЬМІ «КРУТИ 1918»

Фільм «Крути 1918» від режисера Олексія Шапарєва оповідає про історичні події першого етапу радянсько-української війни, на початку ХХ століття. Кінострічка була знята на реальних подіях того часу, тому вона ілюструє явища від лиця головного героя картини – Андрія Савицького. Переглянувши цей фільм у мене склалося багато як позитивних, так і негативних вражень про нього. Проте головною темою цієї рецензії я обрала саме проблему людяності, яку вважаю центральною у цій стрічці.

Події війни часто викликають негативні людські якості, такі як злість, розчарування, та бажання відстоювати свої інтереси будь-яким шляхом, навіть через смерті інших людей. У страшні періоди людства, через власний страх за своє життя, ми геть забуваємо про інших людей, та людяне ставлення до них. На мою думку така позиція дуже добре показана у фільмі «Крути 1918». Головний герой на початку стрічки виражає своє пацифістичне ставлення до війни, тобто засуджує та не бажає приймати у ній участь. Однак після розмови зі своїм батьком та старшим братом, які були військовими й вважали війну необхідним аспектом для досягнення перемоги, Андрій змінює свою позицію. Він імпульсивно приймає рішення також стати на військову службу. На мою думку таку різку зміну герой зробив керуючись своїми емоціями та враженнями від почутого й побаченого. Він не виявив бажання спочатку всебічно розібрати інформацію стосовно ситуації. Тому ця страшна звістка викликала у нього страх, та небажання опинитися на місці постраждалих людей. Зіграв механізм тваринного світу: «найкращий захист - це напад». Головний герой настільки піддався емоціям, що не змінив свого рішення навіть коли почув попередження від брата. Виходить, що навіть інстинкт самозбереження Андрія, і його здоровий глузд затьмарилися емоціями страху і ненависті, незважаючи на те, що він був попереджений про маніпуляції. Але я вважаю, що позбавляючи життя людини – ми позбавляємо життя і себе, забуваємо про людяне ставлення одне до одного.

Отже головним висновком своєї рецензії я хочу винести те, що історичний фільм «Крути 1918» безсумнівно ілюструє проблеми війни у художній формі. Я вважаю, що ми повинні знати та пам'ятати свою історію, щоб не допускати таких страшних подій у майбутньому. І найголовніше – завжди залишатися добрими та людяними одне до одного, та формувати наше спільне щасливе майбуття разом.

Логвиненко Неллі Андріївна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО-ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Основним осередком, де закладаються перші основи моральності, патріотизму та національної свідомості, є сім'я. Вона виконує архіважливу роль у формуванні національно-духовних цінностей у молоді, оскільки саме в сімейному колі відбувається передача культурних традицій, звичаїв і норм поведінки в суспільстві.

Сім'я є тією основою, на якій формується особистість, що потім вплине на її соціальну активність, ставлення до рідної культури та суспільства в цілому.

Сім'я формує базові цінності через наочний приклад. Діти, спостерігаючи за поведінкою батьків, засвоюють ті моральні орієнтири, які стають для них еталоном. Якщо батьки проявляють повагу до своєї культури, мови та традицій, діти, вірогідно, переймуть ці цінності.

Наприклад, святкування національних свят у родинному колі, розповіді про історію рідного краю, спілкування українською мовою — все це сприяє формуванню патріотичних почуттів. Особливо важливо, щоб у родині були присутні традиційні страви, обряди, що допомагає дітям усвідомити своє коріння та належність до певної культури.

Крім того, сім'я забезпечує емоційний комфорт і підтримку, що є важливими для розвитку особистості. Коли молодь відчуває любов і прийняття в родині, вона більш відкрито сприймає ідеї національної ідентичності. Сім'я може стати місцем, де обговорюються важливі питання суспільства, історії та культури, що допомагає молодим людям усвідомити своє місце в цьому світі. Такі розмови формують критичне мислення і розуміння соціальних процесів, що відбуваються в Україні та за її межами.

Важливою є роль батьків у вихованні толерантності та відкритості до інших культур, рас та національностей. У сучасному глобалізованому світі, де змішуються найрізноманітніші традиції та цінності, сім'я може навчити дітей поважати розмаїття, зберігаючи при цьому свою національну ідентичність. Це дозволяє молоді бути не лише патріотами своєї країни, а й громадянами світу, здатними до конструктивного діалогу з представниками інших культур.

Сім'я має можливість залучати дітей до культурних заходів: відвідування музеїв, театрів, участь у народних святах. Такі активності сприяють глибшому розумінню національної спадщини та формують почуття гордості за свою Батьківщину. Взаємодія з культурою через участь у художніх виставках, концертах та фестивалях допомагає молоді усвідомити цінність своєї історії та культурної спадщини.

Проте сучасні технології та соціальні медіа можуть стати своєрідною перешкодою, відволікаючи молодь від сімейних цінностей. На жаль, сьогодні молоді люди часто проводять більше часу в інтернеті, ніж з рідними. Це може призводити до зменшення кількості спільних сімейних заходів, які так важливі для формування системи цінностей. Тому важливо, щоб батьки активно залучали дітей до сімейних традицій і спілкування. Наприклад, організація спільних вихідних, під час яких сім'я може займатися активностями, що зміцнюють зв'язки між її членами, стає важливою складовою виховання та становлення особистості.

Необхідно також зазначити, що дією впливом сучасних реалій, в умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій молодь стикається з безліччю різноманітних впливів ззовні. Це може бути як позитивним, так і негативним фактором. Наприклад, доступ до міжнародної культури та освітніх ресурсів розширює горизонти молоді, але одночасно може викликати кризу ідентичності, коли молоді люди починають відчувати тиск від різних культурних норм і цінностей.

У цьому контексті сім'я може стати надійним щитом, який допоможе молоді знайти баланс між збереженням власної культурної ідентичності та прийняттям інших традицій.

Одним з важливих аспектів є те, що батьки повинні бути активними учасниками в житті своїх дітей, а не просто авторитетами. Взаємодія на рівні відкритого спілкування допомагає дітям відчувати, що їхня думка важлива, а їхні переживання та почуття мають значення. Це створює атмосферу довіри, в якій молодь може вільно висловлювати свої думки про національні цінності, патріотизм і культурну ідентичність.

Також, сім'я може сприяти розвитку волонтерства серед молоді, залучаючи їх до благодійних акцій, екологічних ініціатив та інших соціально важливих проєктів. Це не лише розвиває почуття відповідальності, але й підсилює зв'язок із суспільством, у якому вони живуть. Коли молоді люди бачать, що їхня сім'я активно долучається до вирішення соціальних та громадських проблем, вони, швидше за все, переймуть ці цінності й самі стануть активними громадянами.

Сім'я відіграє ключову роль у формуванні національно-духовних цінностей у молоді. Вона не лише передає знання про культуру та традиції, але й формує емоційний зв'язок з рідною землею.

Сімейні цінності стають основою для розвитку свідомих і відповідальних громадян, які здатні не лише зберігати національну спадщину, а й активно розвивати її. Спільні зусилля сім'ї у вихованні патріотизму, моральності та відкритості до світу формують ті основи, на яких молодь може будувати своє майбутнє, сприяючи розвитку суспільства в цілому.

Отже, роль сім'ї в формуванні національно-духовних цінностей є незамінною. Від того, наскільки активно і відповідально батьки підходять до виховання своїх дітей, залежить не лише їхня особиста ідентичність, але й майбутнє нашої нації. Тому важливо пам'ятати про цей безцінний внесок, який робить кожна родина у формування свідомого, відповідального і патріотичного покоління.

Ложнікова Марія Євгеніївна,

Зубенко Ілля Андрійович

Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Олешко Н.П.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ І МЕДІА У НАЦІОНАЛЬНО-ДУХОВНОМУ ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ВІД ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ

З початком російсько-української війни на території України важливість національної самосвідомості та духовних цінностей набуває певного значення, зокрема серед молоді. Наразі, збереження національної культури, мови та історії для формування сильної та патріотичної молоді, яка здатна захищати інтереси своєї країни та розвивати її в майбутньому, є важливим завданням. Національно-духовне виховання в умовах агресії Росії, особливо після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р., стає не лише елементом соціального та культурного розвитку, але й засобом протистояння викликам війни.

Національно-духовне виховання може реалізовуватися у різний спосіб: шляхом передачі національних цінностей (традицій, звичаїв, свят) у межах сім'ї; через мережу освітніх закладів, зокрема закладів вищої освіти, де викладаються дисципліни, пов'язані з історією, культурою, мовою, етнографією України; через релігійні установи та громади, які підтримують релігійні цінності як частини національної культури та є осередками моральних орієнтирів і духовних сил для подолання викликів війни; також, шляхом передачі інформації та популяризації національної культури, історії та духовності, використовуючи сучасні інформаційні технології, зокрема через соціальні мережі та медіа.

Повномасштабна російсько-українська війна зумовила українську молодь активніше цікавитися власною мовою, культурою, історією та традиціями. Зазвичай, сучасна молодь черпає необхідну їй інформацію із соціальних мереж, телеграм-каналів, різних форумів, медіа (Facebook, Instagram, Tik-Tok, Viber, WhatsApp, Youtube, Facebook Messenger, Telegram). У свою чергу, вона активно долучається і до створення такого медіаконтенту, що підсилює національну ідентичність та підтримує дух єдності. Тому, пропонуємо зупинитися на даному способі національно-духовного виховання молоді.

Через соціальні мережі та медіа розповсюджуються події щодо боротьби та опору українців російським окупантам. Відповідно, таким же шляхом, включаючи комп'ютерні ігри, відбувається й поширення національно-патріотичних настроїв. Наприклад, у комп'ютерній грі Minecraft є пояснення подій Революції Гідності 2013-2014 рр. в Україні, де простежується хронологія, причини, наслідки й її роль у нашій історії; у Tik-Tok, Instagram, Facebook, Telegram є багато надихаючих, патріотичних і духовних відео та фото від наших захисників і захисниць із танцями, українськими піснями, українською поезією та з тваринами, про яких вони піклуються, що підкреслює любов і людяність. Youtube містить велику кількість науково-

популярного історичного відеоконтенту, що ґрунтується на сучасних історичних розвідках науковців із залученням віднайдених архівних та інших джерел і розповідає про українську історію та культуру, спростовуючи російські фейки.

Користуватися українськими сайтами та споживати український продукт – важлива частина патріотизму, яка актуальна саме для молоді. Окрім інтересу до національних цінностей, вони також активно сприяють збереженню української культури та народної творчості. Через соціальні мережі розповсюджується інформація про різні національні культурні проекти та заходи, національні свята, концерти українських художніх колективів, музичних виконавців, виставок українського мистецтва тощо. Таким чином, українська молодь популяризує національні традиції, творчість і культурну спадщину. Це слугує як важливим бар'єром проти асиміляції та збереження національної автентичності, так і як вагомий чинник національно-духовного виховання та самовиховання молодого покоління нашої країни.

Війна підсилює усвідомлення необхідності декомунізації та дерусифікації, тобто відмежування від радянської спадщини та російського культурного впливу. Це включає зміну назви вулиць, руйнування радянських символів, зростання інтересу до української історії. Соціальні мережі активно допомагають поширити інформацію, фото та відеоконтент, який ілюструє процеси декомунізації, дерусифікації в Україні, зокрема на деокупованих українських територіях.

Молоді люди активніше залучаються до громадських та волонтерських ініціатив, готові захищати свою країну не тільки на полі бою, а й у інформаційному просторі та у волонтерській діяльності. Поряд із тим, кожна людина потребує підтримки. Молодь також стикається зі стресом, тривогою, переживає втрати близьких. У цих умовах особливо важливою стала психологічна та моральна підтримка, яка надається через спеціальні програми допомоги, психологів, волонтерів, а також через спільноти, де вона може знайти підтримку та розуміння. Через медіа та соціальні мережі можна знайти інформацію щодо волонтерських організацій та проєктів, до яких може долучитися наша молодь, а також певні рекомендації щодо організацій та психологів, які надають психологічну підтримку. Психологічна підтримка сприяє формуванню стійкості та мужності перед обличчям випробувань.

Поряд із тим, необхідно наголосити на тому, що українська молодь має відповідально ставитися до тієї чи іншої інформації, що надається у соціальних мережах. Оскільки, Росія веде проти українського суспільства ще й інформаційну війну, поширюючи неправдиві, перекручені, спотворені факти про ту чи іншу подію, необхідно зберігати інформаційну гігієну і не піддаватися ІІСО (інформаційно-психологічним спеціальним операціям). Тобто, необхідно перевіряти достовірність фактів і не поширювати фейки.

Отже, національно-духовне виховання української молоді в умовах війни набуває більш свідомого та поглибленого характеру - важливості підтримки своєї країни, єдності всього народу перед обличчям агресії, важливості національної ідентифікації, а також залученню молоді до активної громадянської та культурної діяльності.

Лукінов Ярослав

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ГЕРОЇЗМ І ЖЕРТВА В ФІЛЬМІ «КРУТИ 1918»

Фільм «Крути 1918» – це потужна кінематографічна робота, що відображає одні з найважливіших моментів в історії України. Фільм переносить глядача в буремні часи боротьби за незалежність, коли молоді люди, які ніколи не мали досвіду війни, переповнені патріотизмом, встають на захист своїх ідеалів. Він розкриває не лише військові події, але й глибокі людські переживання, страхи і мрії молодих героїв. З допомогою якісної акторської гри, продуманої режисури Олексія Шапарева та візуальних ефектів, фільм створює атмосферу

напруженості та емоційної глибини. Кожен кадр немов нагадує про важливість національної ідентичності та патріотизму в сучасному світі.

Основна частина фільму вражає своєю візуальним аспектом. Актори чудово передають емоції своїх персонажів, зображаючи не лише фізичну силу, а й внутрішні переживання. Глядачі можуть відчувати, як персонажі борються не лише з ворогами, а й з власними страхами та сумнівами. Ці моменти створюють сильний емоційний зв'язок з аудиторією, роблячи героїв близькими та зрозумілими. Крім того, операторська робота та візуальні ефекти сприяють відтворенню атмосферності тих часів, зображуючи деталі, які надають правдоподібності подіям.

Музичний супровід фільму підкреслює емоції, що переживають герої, створюючи ще більш напружену атмосферу. Фільм також містить важливі історичні факти, які можуть спонукати молодь до вивчення української історії та культури. Ця військова драма є не лише художнім твором, але й історичним документом, що нагадує нам про героїзм молодих людей, які стояли на захисті своєї Батьківщини.

У підсумку, «Крути 1918» – це важливий фільм, який надихає і спонукає до роздумів. Він показує, що навіть у найскладніші часи героїзм і патріотизм можуть стати потужними силами, що змінюють історію. Фільм нагадує нам про значення боротьби за свої ідеали та цінності. Це обов'язкова для перегляду стрічка, яка залишає глибокий слід у серці кожного глядача.

Мандрик Сергій Володимирович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

РОМАН ШУХЕВИЧ: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ

Роман Шухевич, один із ключових діячів українського національно-визвольного руху ХХ століття, залишив вагомий слід в історії України. Відомий як воєначальник, політик і організатор, він очолював боротьбу за незалежність України в умовах складного політичного середовища, коли на українські землі одночасно претендували СРСР і Третій Рейх. Його діяльність об'єднувала ідеї націоналізму, які він активно втілював у рамках Організації українських націоналістів (ОУН) та Української повстанської армії (УПА), яку очолював з 1943 року.

Ранні погляди та формування світогляду: Роман Шухевич народився 30 червня 1907 року у Львові, на той час частині Австро-Угорської імперії, в сім'ї з націоналістичними поглядами. Ці настрої значною мірою вплинули на формування його патріотичної позиції та майбутньої діяльності. У 1920-х роках Шухевич навчався в Українській академічній гімназії, де активно долучався до студентського націоналістичного руху. Вже тоді проявився його лідерський талант, а також глибокі переконання в необхідності збройної боротьби за незалежність.

З початку 1930-х років Шухевич активно співпрацював з Організацією українських націоналістів (ОУН), очолюваною Євгеном Коновальцем, та став одним із керівників молодіжного крила організації. Участь у бойових акціях, зокрема у вбивстві польського міністра внутрішніх справ Броніслава Перацького, підготувала його до подальшої боротьби. Незважаючи на жорстоке переслідування польськими, а пізніше й радянськими силами, Шухевич не залишав справу визвольної боротьби.

Політична роль у ОУН та перехід до керівництва УПА: у 1938 році, після вбивства Коновальця, Шухевич посів важливу позицію у структурі ОУН, ставши провідним організатором руху на західноукраїнських землях. Після розколу ОУН на дві фракції — ОУН(Б) (бандерівці) та ОУН(М) (мельниківці) — він приєднався до радикального крила Степана Бандери. У цей період Шухевич обирає збройну боротьбу як ключову стратегію здобуття незалежності.

Шухевич відзначався політичною гнучкістю, що дозволяла йому адаптувати діяльність ОУН до мінливих умов Другої світової війни. Після початку війни між Німеччиною та СРСР у 1941 році, він брав участь в створенні збройних підрозділів, які могли б вести партизанську боротьбу проти обох окупантів. Згодом, у 1943 році, Роман Шухевич очолив Українську повстанську армію (УПА), що стала найбільшим збройним формуванням, яке боролось за незалежність України на західноукраїнських землях.

Боротьба за незалежність у складних умовах: Шухевичу вдалося створити організовану структуру, що об'єднувала тисячі повстанців, розгорнути підпільні штаби і налагодити взаємодію з місцевим населенням. На чолі УПА Шухевич проводив політику протистояння як з німецькими окупантами, так і з радянськими військами. Його метою була незалежна Українська держава, вільна від зовнішнього диктату.

УПА під керівництвом Шухевича розробила стратегію, яка включала збройні рейди, саботажні акції проти радянських і німецьких військ, а також адміністративних структур. Шухевич прагнув організувати підтримку широких верств населення, підкреслюючи важливість ідеї самостійної України. Саме ця мета стала визначальною для його політичної діяльності.

Політичні ідеї і спадщина: Шухевич залишив після себе складну і суперечливу спадщину, що й сьогодні викликає дискусії в українському суспільстві та за кордоном. Його політичні ідеї базувалися на націоналізмі, самовизначенні та боротьбі з окупантами. На відміну від деяких лідерів УПА, Шухевич закликав до боротьби навіть після Другої світової війни, коли стало очевидно, що СРСР встановив свій контроль над українськими територіями.

Шухевича розглядають не лише як воєначальника, а й як символ національного опору. Незважаючи на спірні моменти в його діяльності, його внесок у боротьбу за незалежність визнають важливою частиною української історії. Його життя і діяльність відображають прагнення до національної свободи, яким пройнятий національно-визвольний рух України в середині ХХ століття. Роман Шухевич, загиблий у 1950 році в бою з радянськими силами, залишився в пам'яті українського народу як символ незламної волі до свободи та незалежності.

На мій погляд, Роман Шухевич був складною, суперечливою, але величною фігурою українського національно-визвольного руху. Його внесок у боротьбу за незалежність України важко переоцінити, адже він зумів організувати і керувати рухом опору в надзвичайно складних умовах, коли українські землі перебували під тиском потужних тоталітарних режимів. Шухевичу вдалося не лише створити боєздатну армію, яка боролася за ідею незалежності, але й закласти основи для майбутніх поколінь, які продовжили прагнення до суверенітету. Водночас, як і багатьох лідерів визвольних рухів, його діяльність супроводжували складні етичні й моральні питання, особливо в умовах Другої світової війни. Проте, з точки зору прагнення до національної свободи, його рішучість і відданість ідеалам незалежності викликають повагу. Роман Шухевич став уособленням незламної волі українського народу, а його спадщина є важливим елементом національної пам'яті та гордості для сучасної України. Його боротьба є нагадуванням про цінність свободи та самовизначення, які є основою для майбутнього держави.

Манжос–Кириловська Маргарита Михайлівна
Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В.

Державний біотехнологічний університет

НАРОДНА МУДРІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ФОЛЬКЛОРНІ МОТИВИ КРІЗЬ ПРИЗМУ СЬОГОДЕННЯ

Ми звикли сприймати фольклор, як щось із далекого минулого, з часів, коли українці жили в мазанках, традиційно прикрашених рушниками і розписаним глиняним посудом, пасли

худобу, а по вечорах збиралися в коло десь біля вогню та співали ті самі народні пісні, танцювали і розповідали легенди.

Але чи задумувались ви коли-небудь, що ми самі продовжуємо створювати фольклор? Прийнято вважати ним саме наведене вище, колоритне відображення стародавніх часів, але ця думка не єдина, оскільки головними його ознаками є динамічність, колективність, усні джерела та традиційність, все це й до тепер можна знайти в будь-якому куточку планети. З давніх-давен люди передавали свої думки і досвід у вигляді казок, прислів'їв, пісень та простих оповідань. Усе це дійшло до наших часів завдяки кропіткій праці окремих авторів-фольклористів, які, подорожуючи дорогами, відвідували найвіддаленіші села й хутори й дбайливо записували всі прояви народного мистецтва. Так відбувалося завжди, причому вид і характер народної творчості змінювався з часом розвитку самого народу. Кожне нове покоління має свій світогляд, на який впливають різні події, випробування, розвиток технологій та багато інших факторів. І в сучасній усній та письмовій творчості наявна своя естетика.

У цій доповіді я хочу звернути увагу саме класичний фольклор, який пройшов довгий шлях від предків і зберігся в серцях українців і його теперішнє втілення в житті народу.

Всі ми знаємо календарно-обрядові, соціально-побутові пісні, які супроводжували різноманітні святкування в кожній родині, будь-то весілля, Різдво, народження дитини або збір врожаю. Вони слугували важливим соціальним чинником, поєднували жителів селищ і членів родини в меті і надії на добре життя, допомагали пережити складні часи. Слідування традиціям допомагало відчувати себе більш впевнено, бути частиною єдиної спільноти, що дуже важливо для людей згідно їх соціальної природи. Носіння одягу певного стилю, виготовлення аксесуарів і прикрас, приготування особливих страв, виконання пісень і танців, дотримання вірувань, ритуалів – все це було засобом поєднання окремих людей у щось більше – народ. Такі люди відчувають силу, значимість. Подібний підхід залишається актуальним і зараз, бо як би не оновлювалися покоління, деякі речі лежать занадто глибоко всередині нас, створюючи ту саму народну ідентичність. Хоча більшість традицій сильно змінилася, деякі збереглися і дійшли до наших днів – наприклад, різдвяні колядки, щедрівки та інші зимові пісні і обряди, які ще декілька років тому можна було почути на кожному українському подвір'ї у виконанні дітей, що прийшли побажати злагоди і миру родинам. Та незважаючи на всі негаразди останніх років, люди продовжують жити, святкувати Новий рік, Пасху тощо.

Велике значення в усній народній творчості мають історичні пісні, в тому числі думи, що зазвичай виконувались кобзарями, які оспівували подвиги козаків та інших народних героїв і об'єднували людей в боротьбі за незалежність або в тузі навколо їх загибелі. Ця ж відважна і, водночас, сумна тема об'єднала українців і зараз.

Неможливо не зазначити такий жанр, як народні казки, які й досі мають великий вплив на людей будь-якого віку. Дитячі казки особливі тим, що в простих, на перший погляд, подіях прихована мудрість, уявлення про добро і зло та інші ідеї, що допомагають дитячій свідомості зрозуміти основи нашого світу за допомогою яскравих персонажів та історій, про які їм цікаво слухати. Є й інші казки, більш серйозні, іноді трагічні, до яких звертаються й дорослі люди, щоб зрозуміти життя в усіх його проявах і навчитись приймати рішення навіть в найскладніших ситуаціях.

Підсумовуючи, хочу сказати, що фольклор залишається невичерпним джерелом для української літератури, мистецтва й музики, сучасні митці постійно надихаються роботами, що формувались століттями. Твори, створені в різні історичні періоди, відображають ключові події нашого минулого: боротьбу за незалежність, виживання під іноземним гнітом, радість від національних здобутків і гіркоту поразок. І, звісно, дають можливість навчатись на досвіді й мудрості наших предків.

Література

1.Звонарьова Л.Є. Український фольклор: від історії до сучасності. Українські студії в європейському контексті, 2024. № 8.

2. Кучменко Є.М. Фольклор як історико соціальне та художнє явище. 2020
3. Руснак І.Є. Український фольклор. Київ: Видавничий центр "Академія", 2012. 303 с.

Степура Юлія Андріївна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ

Факти життя:

Народився у місті Вісбаден (Німеччина) 15 травня 1873 року, нащадок козацько-старшинського роду;

Дружина Олександра-найщиріший друг та порадник, в родині народилося шестеро дітей;

Навчався в Пажеському корпусі;

Кар'єру військового розпочав у 1893 році. Брав участь у російсько-японській та Першій світовій війнах, відзначений орденами, медалями і нагородною зброєю;

9 квітня 1918 року внаслідок державного перевороту взяв владу в Україні. Його гетьманство тривало близько 7 місяців;

Ухвалив близько 400 державних актів;

Затвердив державну символіку й ухвалив закон про українське громадянство;

Брав участь у формуванні постійної армії, що склалася з 8 армійських корпусів, а також військово-морського флоту та авіації;

В усіх державних установах і військових частинах створив курси українознавства;

Після зречення влади емігрував до Європи, очолював Гетьманський рух.

Діяльність.

Павло Скоропадський проявив себе творчим політичним діячем, який зумів розгорнути будівництво української держави у надзвичайно складній і суперечливій ситуації: вона вимагала чітких і конкретних дій у творенні розмаїтих і численних державних інституцій. І значною мірою вони були створені у надзвичайно короткий термін і фактично на голому місці. Це була безприкладна лабораторія українського державного будівництва, яка спиралася на конкретний професійний досвід її учасників і реанімацію досягнень державотворення в історичному минулому України.

На тлі руйнації більшовиками національних і соціальних вартостей у сусідній Росії Гетьманат Павла Скоропадського демонстрував своєрідний прорив у майбутнє, утверджував незаперечні державно-правові і національно-культурні цінності. Досвід Української Держави Павла Скоропадського є переконливим доказом реальних творчих здобутків українського консерватизму, адаптацію якого до сьогоденного буття України важко переоцінити.

Дмитро Дорошенко, якому довелося бути свідком напруженої повсякденної праці Павла Скоропадського на чолі держави, з нагоди 25-річчя відновлення гетьманства закликав завжди пам'ятати його діяльність "як великий прецедент, як дороговказ, як образ того, чого змогли досягнути творчі сили українського генія за такий короткий час і серед таких тяжких обставин".

Український історик засвідчив, звертаючись до гетьмана: "...За сім з половиною місяців Вашого правління Ви не спочили й жодного дня, хіба що як були в дорозі, коли їздили до Німеччини відвідати імператора Вільгельма II. А Ваш робочий день тягнувся мало не 16 годин. Відбувши численні прийоми делегацій, урядовців, офіційні аудієнції, парадні обіди й вечері для чужоземних представників, Ви брали раз-у-раз участь у засіданнях Ради Міністрів і, пам'ятаю, глибокі ночі, по засіданні, – а кінчалися ці засідання звичайно о 3-4 годині уночі. Тяжко помилюся б той, хто думав би, що життя гетьмана України – то було спокійне, безжурне, приємне життя".

Суттєві зрушення відбулися в організації економічного життя. Вони обумовили неабиякі успіхи, в основі яких лежало оздоровлення фінансів.

Без золотого покриття було поставлено на тверду основу українську валюту. Гетьманський карбованець дорівнював за паритетом царському рублю. Бюджет Української Держави було зведено без дефіциту. Це дало змогу промисловості, транспорту і торгівлі діяти на повну потужність.

Економісти відзначали це як надзвичайне явище у порівнянні з іншими регіонами колишньої імперії.

Павло Скоропадський писав, що в час його правління "Україна була не тільки в стані організації, але майже зовсім зорганізованою країною: економічне життя в ній відновлялося, торгівля була інтенсивна, залізничний рух і транспорт були майже нормальними.

У нас було 400.000.000 пудів пшениці (6.400.000 тонн); я зібрав більше 4 мільярдів, здебільшого в чужій валюті. Ми мали по складах більше 3-ох мільйонів пудів цукру (48.000 тонн); металургійна індустрія теж починала функціонувати".

Водночас відбувалося неухильне і регулярне створення державного апарату. Дуже швидко було налагоджено роботу міністерств, відновлено правильний адміністративний розподіл України на губернії і повіти, створено адміністративний губернський і повітовий апарат – староства. В результаті усі закони і розпорядження керівних центральних органів держави не залишалися суто декларативними актами, як це переважно було за урядування Центральної ради, а реалізовувались набагато ефективніше на місцях.

Такі послідовно конструктивні наміри діяльності гетьманського уряду весь час наштовхувалися на опір чи нерозуміння традиційних українських політичних партій. Вони, за словами Дмитра Дорошенка, "з самого моменту проголошення гетьманства вважали, що українська державність серйозно zagrożена".

Намагання уряду залучити до державотворчої діяльності фахові сили трактувалися згаданими політичними колами як "виступи проти самої української національності".

В той же час замість того щоб брати участь в уряді, діяльності адміністрації і вносити послідовно "національну" корекцію у політичний курс Гетьманату, українська опозиція фактично розхищувала національну державність. В результаті усі закони і розпорядження керівних центральних органів держави не залишалися суто декларативними актами, як це переважно було за урядування Центральної ради, а реалізовувались набагато ефективніше на місцях.

Міністр внутрішніх справ Ігор Кістяківський констатував, що українська держава може йти по шляху свого національного розвитку тільки за умови політичної толерантності.

"Окремим політичним партіям необхідно надати повну свободу відстоювати свої ідеї і погляди. В цьому питанні не може бути виключення і для партій соціалістичних, які стоять на основах еволюційного розвитку соціалізму", – зауважив міністр.

Водночас т. зв. "революційний соціалізм", який сповідували українські ліві, цілком логічно кваліфікувався як антидержавне явище, і держава зобов'язувалася поборювати його. Виступаючи на нараді губернських старост і міських отаманів, він наголосив, що "зростання і процвітання України можливе тільки на твердих національних засадах".

Ігор Кістяківський демонстрував чітке розуміння відродженого гетьманства як вияв масового прагнення до самостійної держави, яке необхідно всебічно підтримувати. "Могутній рух селян-хліборобів, пронизаний здоровими ідеями державності, висунув історичний прапор української самостійності – гетьманство, – зазначав він. – Під цим прапором крокує глибокий національний рух і наше завдання – всебічна і послідовна його підтримка".

Дуже складною справою виявилось формування збройних сил Української Держави. За основу військового будівництва було прийнято проект, розроблений військовим відомством УНР. Він передбачав створення 8-ми піхотних корпусів, 4-х з половиною кінних дивізій на основі територіального комплектування. Проте цей документ не став практичним стимулом до створення регулярних і постійних збройних сил.

Від 22 червня суттєво оновлено персональний склад військової адміністрації. Було заплановано створення системи військових шкіл для підготовки офіцерів усіх родів зброї, розпочато організацію Державної військової академії. 24 липня вийшов закон про загальну обов'язкову військову повинність. Мобілізація мала розпочатися в жовтні 1918 р. і дати 85 тис. вояків, на 1 березня 1919 р. – ще 79 тис. У липні було сформовано Гвардійську сердюцьку дивізію (5 тис. вояків), яка мала стати взірцем для майбутньої української армії.

Надзвичайно важливою є заувага Павла Скоропадського щодо характеру його зобов'язань перед німцями, які були ним взяті при вступі на гетьманство. "Я лише підтвердив ті умови, які були вироблені Українською Центральною радою", – наголосив гетьман. Надзвичайно важливим державотворчим аспектом зовнішньої політики Української Держави було прагнення до консолідації усіх українських етнічних територій.

Гетьман демонстрував виразні наміри включити до складу України Кубань, Крим, значною мірою заселені українцями, які ніколи не втрачали духовної і культурної спорідненості з метрополією. Було досягнуте таємне порозуміння про приєднання Кубані до України. На Кубань було вислано значну кількість зброї та амуніції. Спеціальні кошти виділялися Українською Державою на видання українських часописів на Кубані та на проукраїнську агітаційну роботу. Гетьман висував завдання поширення геополітичного впливу України на широкому просторі т. зв. козацької території від Кавказького Причорномор'я до Каспію. Територія, заселена донськими, кубанськими, терськими, уральськими (яїцькими) козаками, кавказькими народами, калмиками, казахами, включала також потужні анклавні українських колоністів, які простяглися довгою смугою аж до Тихоокеанського узбережжя. Створення міцного союзу з козацькими державними утвореннями та кавказькими державами давали реальну можливість обмеження російського імперіалізму, найголовнішого ворога української самостійності. Однією з найважливіших проблем, які стояли перед Гетьманом, було розв'язання земельного питання і проведення оптимальної аграрної політики. Від цього значною мірою залежало подальше існування Української Держави.

Павло Скоропадський пізніше зауважував: "Я був переконаний, що тільки міцна організація великих, середніх і дрібних власницьких елементів зможе поставити нашу Державу на правильний шлях розвитку, а всякий уряд у нас, опертий на соціалістичні партії, неминуче в короткий час докотиться до більшовизму". Важливе концептуально-принципове значення мала промова гетьмана на прийомі великої делегації хліборобів з Харківської, Херсонської, Полтавської і Волинської губерній 21 червня 1918 р. Він заявив: "Великих маєтків більше не буде, земля передається хліборобському населенню, але в кількості не більше 25 десятин в одні руки, при чім купівля землі одною особою в різних місцях також не дозволена. За цим наглядатимуть власті та прокурорський догляд. Поміщикам надається право продавати всю землю державному земельному банку для утворення земельного фонду держави. Уряд сам буде ділити між безземельних земельні запаси".

10 червня відкрилися обов'язкові курси українознавства для вчителів. За деякими відомостями, їх закінчило близько 50 тис. осіб. 3 липня засновуються українські нижчі школи, на які було призначено близько 89 млн. крб., на вищі початкові школи – майже 21 млн. крб. На позашкільну освіту лише на півріччя – близько 6 млн. крб., на дошкільну освіту на півріччя – 500 тис. крб.

Протягом усього часу існування Гетьманату відкрито 150 українських гімназій, фінансованих державою, причому деякі з них були навіть у селах. Призначено 350 стипендій імені визначних українських письменників. Від 25 червня до 15 вересня 1918 р. було продано вчителям і учням 2 млн. шкільних українських підручників. Особливо слід відзначити, що на державний кошт були прийняті усі українські середні школи, створені українською громадськістю за доби Центральної ради, і водночас була створена ціла низка нових українських початкових шкіл та гімназій, які фінансувались державою.

Засновано два державних українських університети у Києві та Кам'янці-Подільському, історико-філологічний факультет у Полтаві, який мав трансформуватися в університет. Українізовано Київський, Харківський та Одеський університети та Київську політехніку. Для

молодих учених, що мали вдосконалювати свої знання за кордоном, засновано 30 стипендій, на які виділялось 150 тис. крб.

Табара Антон Євгенійович

Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Бондар Н.О.

Державний біотехнологічний університет

РЕЄСТРОВЕ КОЗАЦТВО – ВІЙСЬКОВА АРИСТОКРАТІЯ ЧИ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЕЛІТА

Реєстрове козацтво відіграло визначну роль в історії української державності та націєтворення. Суперечки щодо того, ким були реєстрові козаки — військовою аристократією чи національною елітою — не вщухають серед істориків. Їхній соціальний статус, відносини з владою та народом визначаються як ключові елементи у дослідженні цієї проблеми.

Реєстрове козацтво виникло як організована форма козацького війська, створена польською владою у 1572 році. Цей рік став переломним для українського козацтва, оскільки саме тоді король Сигізмунд II Август наказав створити офіційний реєстр, до якого було включено кілька сотень козаків. Основною причиною такого кроку було бажання польської держави використовувати козаків як союзників у боротьбі проти татар та Османської імперії, а також зменшити небезпеку з боку неконтрольованих козацьких загонів, які часто здійснювали грабiжницькі напади на сусідні території.

Створення реєстрового козацтва змінило природу козацького руху. Козаки, які потрапили до реєстру, отримували стабільну платню, землі та привілеї. Вони були зобов'язані служити польській державі, але водночас зберігали певну автономію. Наявність привілеїв підносило реєстрових козаків до рівня напіваристократії, що створювало певний розкол серед самого козацтва.

Окрім військових функцій реєстрові козаки виконували ще й адміністративні функції: вони захищали українські землі від зовнішніх загроз і здійснювали контроль за порядком у регіоні. Реєстрові козаки часто займали високі адміністративні посади в українських містах, де вони виконували функції суддів, урядників та військових командирів. Крім того, їхня роль як посередників між польською владою та українським населенням підсилювала їхній вплив у політичній системі. Реєстрові козаки зберігали зв'язки з народом, часто виступаючи на його боці під час конфліктів із польською шляхтою.

Реєстрові козаки не завжди були лояльні до польської держави. Під час національно-визвольної війни Богдана Хмельницького (1648-1657) частина реєстрового козацтва приєдналася до повстанців, підтримуючи ідею створення незалежної української держави та демонструючи власні політичні амбіції та національну самосвідомість. Тоді вони стали основою для створення нового типу української державності — Гетьманщини. Реєстрові козаки брали активну участь у формуванні козацької адміністрації, організації місцевого самоврядування та створенні української військової системи.

З одного боку, належність реєстрових козаків до привілейованої групи дозволяє вважати їх козацькою аристократією. Вони мали права, які не були доступні більшості населення, зокрема селянству. Їхній статус дозволяв їм брати участь у політичному житті, виконувати адміністративні функції та володіти значними земельними наділами.

З іншого боку, реєстрові козаки не були ізольовані від українського суспільства. Вони активно підтримували національно-визвольні рухи, відстоювали права українського населення та виступали за збереження традицій козацького самоврядування. Участь реєстрових козаків у боротьбі за незалежність України та їхня важлива роль у створенні Гетьманщини свідчить про їхнє значення як української національної еліти.

Важливо також зазначити, що реєстрове козацтво стало символом національної свідомості українців, втіленням українського національного духу та волелюбства.

Отже, реєстрове козацтво, яке мало особливі привілеї та права, безумовно, можна розглядати як еліту козацької спільноти, проте їх роль виходить за межі простої аристократії. Вони представляли соціальний прошарок, що формував національну свідомість, зберігав традиції та сприяв становленню української державності. Це дозволяє стверджувати, що реєстрове козацтво було не тільки військовою аристократією, але й українською національною елітою, яка впливала на політичні та соціальні процеси того часу.

Хиленко Єлизавета Вікторівна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
Державний біотехнологічний університет

НАЦІОНАЛЬНО–ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Кожна епоха розвитку людства визначає тип моральної свідомості, який вважається домінуючим для відповідного періоду, відповідного народу, певного соціально-економічного середовища.

На сьогоднішній день українська молодь – це активна сила політичних змін та в залежності від того, які цінності вона вносить в ці зміни, яку культуру пропонує, багато в чому буде залежати майбутнє суспільства, його напрямки трансформації.

Проблема формування духовно-моральних цінностей молодого покоління в країні в період інтеграції до загальноєвропейського співтовариства є дуже актуальною.

Дослідження духовно-морального виховання здійснювали філософи, педагоги та психологи, безпосередньо або опосередковано розкриваючи різні аспекти формування духовно-моральних цінностей молоді.

Розроблення досліджуваної проблеми ґрунтуються на положеннях філософського вчення про цінності С. Борхович, О. Вишневського, П. Ігнатенка, Ю. Руденка, В. Сухомлинського, М. Савчина, К. Чорної, В. Фазан, С. Яремчука, М. Ярошевського та багатьох інших.

Аналіз наукових джерел вказує на те, що існує досить велика кількість теоретичних уявлень про мораль, духовність та моральне виховання.

Фазан В. духовність пов'язує із працею, яка спрямована на саморозвиток, що допомагає людині стати Людиною та зберігає її людяність [3].

Вишневський О. впевнений, що духовність – це результат абсолютних цінностей і пов'язує її зі шляхом людини до Бога, її орієнтуванням в додержані Божих заповідей [2].

Таким чином, враховуючи думки дослідників, слід відмітити, що духовність – це моральна культура людства, а відродження духовності має зв'язок із поверненням до традиційних духовних цінностей народу.

Щодо національно-морального виховання Борхович С. відзначив, що це цілеспрямований процес формування особистої та національної свідомості, підготовки її до життя, місця в суспільстві, де вона може принести максимум користі Україні та відчутти власне задоволення [1].

Оскільки в національно-свідомій молоді – майбутнє нації самостійної держави, формування української державності, реформування, розбудова громадянського суспільства не можуть існувати без розвитку української духовності. На протязі останніх років незалежності нашої країни головним завданням державного управління був розвиток економіки, тому вирішення проблем в духовній сфері суспільства відбувалося за залишковим принципом.

Слід зауважити, що відсутність чітко визначеної програми духовного відродження українського суспільства пригальмовувало впровадження різних реформ в багатьох сферах суспільного життя. Пріоритетним сектором в духовності та культурному розвитку суспільства була та залишається освіта. Тому головне завдання сучасності – це розвиток духовної культури, що в результаті стає базою для формування та становлення особистості.

Дослідження надають змогу визначити, що важливе місце в національному вихованні особи посідає сім'я. Оскільки, основна мета морального виховання у сім'ї – набуття підростаючим поколінням морального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, здобуття культури міжлюдських та міжнаціональних взаємин, а основне завдання – набуття знань про моральні принципи, правила та норми суспільної поведінки, виховання моральних почуттів, потреб та відношення до навколишнього світу, а також набуття навичок та звичок моральної поведінки.

Слід зауважити, що моральні стосунки в родині накладають відбиток на все життя людини, тому що їх вплив має зв'язок, в першу чергу, із сильними переживаннями, по друге, вони є більш постійними, а по третє, у них закладаються підвалини всіх моральних ставлень людини до праці, до соціуму загалом.

Варто підкреслити, що на сьогоднішній день, серед умов формування громадянського суспільства, важливим є проблема виховання в молоді відповідальності. Відповідальність обумовлюється здатністю людини об'єктивно сприймати реальність, пов'язувати її з особистими цінностями і поводитися у відповідності з цим.

Формування моральної відповідальності особистості передбачає вироблення в неї усвідомленого та неухильного здійснення взятих на себе обов'язків, розумного додержання прийнятих моральних та правових норм, звітування перед власним “Я”, колективом, батьками за дії та вчинки.

Також, важливим регулятором взаємин молоді в суспільстві є ціннісні орієнтації, що відображаються в морально-етичних ідеалах, почуттях, принципах, переконаннях духовних цінностях, що усвідомлені та пережиті особистістю та реалізують в молоді регулятивну, орієнтувальну та проектувальну функції. Саме ціннісні орієнтації вважаються одним з найбільш важливих складових особистості, оскільки формують свого роду вісь свідомості, що забезпечує стійкість особистості.

Ефективними в національно-духовному вихованні є дебати, дискусії, які спонукають конструктивно сприймати сучасне та минуле, відстоювати власні судження та погляди, захищати власну думку та поважати точку зору інших, ставити запитання і відповідати, формувати культуру поведінки та спілкування.

Таким чином, проблема формування національної духовності та моралі серед молоді сьогодні є дуже актуальною.

Національно духовне виховання молоді – це цілий процес засвоєння моральних правил та норм, а також навичок поведінки. На формування національної духовності особи впливають: суспільство, сім'я в ролі соціального інституту та навчальні заклади. Важливе місце в розвитку посідають: дискусії, колективні справи, науково-практичні конференції, проектна діяльність тощо.

Від того, наскільки молоде покоління національно-свідоме, патріотичне, готове взяти на себе відповідальність за розвиток та збереження духовності та культурних надбань української держави великою мірою залежить доля країни та її національні інтереси.

Література

1. Борхович С. М. Поняття духовно-моральне виховання в сучасному педагогічному просторі. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. 2018 р. № 1. С. 62–68.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. третє вид., доопрац. і доп. Київ. Україна : Знання. 2016 р. 566 с.
3. Фазан В. В. Духовно-моральне виховання молоді як умова ціннісного становлення особистості. Реформування вищої освіти в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства: збірник матер. міжн. наук.-практ. конф. Полтава. 2022. № 23. С. 15–17.

ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Національна ідентичність — це сукупність соціальних, культурних, історичних і психологічних аспектів, що формують приналежність людини до нації. Вона охоплює мову, традиції, історію, символи та цінності, що об'єднують суспільство. В умовах війни, розв'язаної російським агресором проти України, ця ідентичність стає ключовим чинником стійкості та єдності, допомагаючи нації протистояти зовнішнім загрозам і забезпечувати національну безпеку. Війна створює загрози для національної ідентичності, але водночас мобілізує зусилля щодо її збереження.

Основні складові національної ідентичності включають кілька важливих аспектів. Культура є основою національної ідентичності, до якої належать мова, традиції та мистецтво. Мова не тільки забезпечує комунікацію, але й передає культурні цінності, об'єднуючи національну спільноту. Історія відіграє важливу роль у формуванні національної свідомості. Спільні історичні події, зокрема боротьба за незалежність, укріплюють національну ідентичність, особливо в умовах війни. Цінності, як-от культура, свобода та територія, об'єднують народ навколо захисту цих ключових аспектів. Під час війни вони сприяють згуртованості й стійкості суспільства. Географія, включаючи територіальні межі й природні ресурси, теж впливає на національну ідентичність, оскільки боротьба за територію нерозривно пов'язана з її збереженням. Політична структура, яка включає державні інституції, забезпечує стабільність та захист, що дозволяє громадянам відчувати себе впевнено у своїй ідентичності.

Проблеми національної ідентичності в умовах війни залишаються складними й багатоаспектними. Глобалізація створює загрозу розмивання традиційних національних цінностей через вплив глобальних культурних процесів, що стає особливо небезпечним у періоди військових конфліктів. Міграція, яка часто супроводжує військові дії, може спричинити культурні суперечки й напруженість між різними етнічними групами, що підриває національну єдність. Війни також загострюють питання національної ідентичності, часто провокуючи етнічні конфлікти або насильство на національному ґрунті. Політичні маніпуляції можуть бути використані для мобілізації населення або для розпалювання внутрішніх конфліктів, що посилює напругу в суспільстві. Інтеграція національних меншин стає особливо складною під час війни, коли можуть виникати труднощі із забезпеченням їхніх прав, що може загрожувати єдності суспільства. Культурна спадщина, яка включає пам'ятки, традиції та мову, також може опинитися під загрозою знищення в умовах військових дій. Крім того, цифрова епоха створює нові виклики: соціальні мережі можуть як сприяти збереженню національної ідентичності, так і поширювати дезінформацію та посилювати розкол у суспільстві.

Шляхи збереження національної ідентичності в умовах війни включають кілька важливих заходів. Освіта та культура повинні стати ключовими інструментами збереження національної ідентичності. Система освіти повинна акцентувати увагу на вивченні національної історії, культури та мови, що допоможе закріпити національну пам'ять та передати її наступним поколінням. Популяризація національної культури є ще одним важливим аспектом: підтримка митців, науковців і культурних діячів допоможе зміцнити національні традиції та адаптувати їх до сучасних умов. Міжнародна підтримка через дипломатичні й культурні ініціативи може сприяти збереженню національної ідентичності та захисту від зовнішніх загроз. Зміцнення державних інституцій є необхідним для підтримки соціальної згуртованості, освіти та культури, що є основою для захисту національної ідентичності. Нарешті, підтримка діаспори відіграє важливу роль у збереженні національної ідентичності за межами країни. Діаспора може допомагати зберігати зв'язки з батьківщиною, сприяючи національному єднанню та міжнародній підтримці національної ідентичності.

Збереження національної ідентичності в умовах війни є складним, але життєво важливим процесом для забезпечення єдності та стійкості нації. Військові конфлікти підривають культурні, соціальні та політичні основи суспільства, ставлячи під загрозу самобутність народу. Однак правильна державна політика, спрямована на підтримку національної культури, освіти, мови та традицій, здатна зміцнити відчуття єдності та національної свідомості. Важливу роль також відіграє міжнародна солідарність, яка через дипломатію, гуманітарну підтримку та культурну співпрацю допомагає захистити національні цінності. Лише так можна зберегти національну ідентичність, яка є фундаментом для стабільного майбутнього та подальшого розвитку демократичної держави, якою і є Україна.

Босенко Аліна Олександрівна
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
Державний біотехнологічний університет

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Григорій Савич Сковорода (1722-1794), видатний український філософ, музикант, просвітител-гуманіст, письменник, народився в сім'ї малоземельного козака в с. Чорнухи на Полтавщині. Початкову освіту здобув у школі - дяківці. По закінченні сільської школи в 1738 році вступив до Києво-Могилянської академії. В 1742 р., як вдалого співака, його відібрали для навчання та співу у придворній хорівій капелі. Проте інтерес до життя та навчання у Києво-Могилянській академії переважили, і, симулюючи хворобу горла, у 1744 році він повертається до Києва. Загалом юнак виявився здібним до наук і особливо до мов.

В історії педагогічної думки XVIII ст. одне з чільних місць займає педагогічна спадщина й просвітницька діяльність видатного педагога-наставника Григорія Сковороди. Згідно з періодизацією педагогічної думки в Україні, розробленою та обґрунтованою академіком О.В.Сухомлинською, педагогічна спадщина Г.С.Сковороди складалася і розвивалася в період педагогіки і школи Козацької доби (українського бароко), хронологічні межі якого охоплюють другу половину XVII — XVIII ст.

Григорій Сковорода деякий час працює добровільно з найкращими студентами Харківського колегіуму у позанавчальний час у монастирських садах (на околиці м. Харкова). Пізніше, майже чверть віку, він мандрує лівобережною Україною, навчаючи при цьому простий український люд.

Першу збірку "Сад божественних пісень" він написав у 50-ті роки. Пізніше, мандруючи Слобожанщиною, він зібрав багатий матеріал для власної творчості. Саме в цей час були створені його основні філософські, педагогічні та літературні твори - трактати, діалоги та притчі. Створені у різні роки байки були об'єднані у 1774 році в збірник "Байки Харківські".

Г. Сковорода увійшов в історію української педагогіки як «ідеолог» природного виховання, під яким він, на думку деяких авторів, розуміє «обдарування, нахили, отримані від народження». Григорій Сковорода, як представник української філософської антропології, розглядаючи людину як біосоціокультурну істоту, мав на увазі не тільки суто фізіологічні нахили, але весь комплекс здібностей людини, оскільки в усіх його працях розгортається антропологема природо- й культуровідповідності навчання і виховання людини, яка вимагала від батьків, педагогів вивчення усіх чинників життя людини, щоб впливати на неї цілеспрямовано.

Науково-педагогічні погляди українського мислителя формувалися під впливом історичної епохи XVIII століття, яку європейські культурологи називають епохою Просвітництва. Вперше у педагогіці принцип гуманізму обґрунтовано представниками Відродження, одним з був Г.Сковорода, який розкрив цей принцип як розуміння вихователем думок, переживань та прагнень дитини, віру у благородне особистісне начало, та в силу виховання. За Г.Сковородою, цей принцип реалізується лише за умови, коли вихователь виявлятиме високу чуйність і повагу до вихованця.

Загально-педагогічні погляди Г.С. Сковороди висвітлюються в статтях сучасних педагогів-науковців Л. Атлантової „Григорій Саввич Сковорода (1722-1794)” (1988), О. Любара і Д. Федоренка „Освітня діяльність і педагогічні погляди Г. Сковороди” (1999), Л. Попової „Г.С. Сковорода – просвітител і педагог” (1999) і „Педагогічні погляди і просвітницька діяльність Г. Сковороди на Харківщині” (2003) та деяких інших.

Отже, одним із основних завдань педагога Г. Сковорода вважав виховання високоморальної людини. Він стверджував, що головне в житті – це серце, бо воно є «корень, сонце, голова и царь человеку». Саме тому «виховання серця», тобто моральне виховання,

має бути в центрі уваги вчителів. Григорій Савич передусім вимагав учити дітей вдячності. Велику увагу приділяв просвітитель естетичному вихованню засобами музики, яка повинна бути обов'язковою складовою освіти. То ж не дивно, що сам Григорій Сковорода все своє життя не розлучався з музичним інструментом, чергуючи свої бесіди і проповіді з грою на сопілці або співом дбаючи про естетичний розвиток учнів.

Гречка Ю. П.

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

Г. С. СКОВОРОДА ФІЛОСОФСЬКИЙ, ПОЕТИЧНИЙ, БОГОСЛОВСЬКИЙ, МІСТИЧНИЙ ДОСЛІДНИК, І ЯКИМ ЧИНОМ МИ МОЖЕМО ЗБЕРЕГТИ ЦЮ СПАДЩИНУ

Григорій Савич Сковорода народився 3 грудня (22 листопада за старим стилем) 1722 р. на Полтавщині в козачому селі Чорнухи, колишнього Лубенського полку (нині Лохвицький район). Батьки Г. Сковороди належали до малоземельних селян-козаків. На майбутнього філософа незабутнє враження справили чудові рідні краєвиди, народні звичаї і традиції, пісні й думи лірників. Григорій Савич Сковорода був не лише видатним філософом XVIII ст., просвітителем-демократом, поетом, культурним діячем, але й видатним теоретиком в галузі педагогіки, педагогом-новатором, який вимагав уважного ставлення до особи дитини, закликав розвивати в ній кращі риси, властиві нашому народу, глибоко вірив у силу науки і освіти. Висловлені у його творах прогресивні ідеї і думки мали великий вплив на розвиток вітчизняної педагогічної думки, а деякі поради, зокрема, про необхідність будувати педагогічний процес з урахуванням психофізичних особливостей дітей та деякі думки філософа про виховання, насамперед, про моральне виховання вільної, всебічно розвиненої особистості, не втратили свого значення і до наших днів та співзвучні з вимогами сучасної педагогіки.

Останні чотири роки життя видатного українського мислителя минули в маєтку поміщиків Ковалівських. Колишня садиба Ковалівських, пам'ятка архітектури XVIII століття, слугувала панським будинком до занепаду Російської імперії. У часи більшовизму тут певний час господарював колгосп, згодом була сільська школа. Нарешті в 1960 році ентузіастами було влаштовано музей Григорія Сковороди, що 1972 року розширився та дістав державне фінансування. Музей невеличкий, проте охайний, дбайливо доглянутий, як, власне, й територія довкола. Поруч із входом експонується старовинна могильна плита з надгробку Сковороди 1874 року. Нажаль внаслідок прямого влучення російської ракети під дах будівлі у ніч проти 7 травня 2022 року, спалахнула пожежа і вогонь охопив усі приміщення музею, що знаходився в маєтку XVIII століття... В мене особисто є пропозиція до обговорення і співпраці стосовно розширення зони, і розробки проекту з залученням бажаючих з широким охопленням для обговорювання і розвитку ідеї створення еко центру імені Г.С. Сковороди у масиві Бабаївського лісу з прев'язкою до місця під назвою грушник Сковороди. З урахуванням що це місце пов'язано географічно і з джерелом Сковороди, та так званою Сковородинівською криницею. Не можливо не відчувати перевагу і зв'язок самої атмосфери цього місця і великої любові до природи, та живого котрою було пропитане життя дослідника і поета. Еко Центр повинен на мій погляд вписатись в існуючий природний комплекс доповнюючі його і підкреслюючі тонкий зв'язок між будівлею і живою природою. Як казав Григорій Савич: Від природи, як від матері, легесенько спіє наука сама собою. Вона є всеродна й істинна вчителька, і — єдина.

Великий досвід, і великий об'єм інформації для аналізу і корисного використання у житті залишив Г.С. Сковорода, Допмагаючі у відновленні і вкладаючі у розвиток історичних пам'ятних місць ми сприяємо збереженню і розвитку як спадщини, так і сучасного розвитку

Дергачівської громади у вигляді нової туристичної локації. Це чудова можливість зацікавити молодь і інвесторів.

Гуренко Микита Олегович
Науковий керівний – канд. арх., доц. Рябушина І.О.
Державний біотехнологічний університет

МАЗАНКА, СЕЛО МОСКАЛЕНКИ

Мазанки знову почали користуватися популярністю через свою екологічність.

Для будівництва мазанки використовують природні ресурси. Ці матеріали не містять токсинів, не забруднюють довкілля, дуже прості у добуванні.

Ця мазанка – типовий приклад традиційного українського сільського житла. Її стіни зроблені з глини, змішаної із соломою, що забезпечує добру теплоізоляцію та комфорт у будь-яку пору року. Глиняні стіни добре зберігають прохолоду влітку й тепло взимку, що було важливим для сільського побуту, особливо в умовах

холодного клімату.

Побудована вона була ще до 1868, це можна побачити подивившись на старі карти 1868 року, де мазанка вже була.

Дах виконаний із металевих листів, проте в основному дах робили із соломи або очерету, але з частих пожеж, що виникали через легкозаймисті дахи було прийнято рішення робити їх із заліза.

Металевий дах забезпечує більшу міцність та захищає від дощу й снігу, що підвищує довговічність будівлі. Такий дах має крутий нахил, що сприяє стіканню води і захищає стіни від надлишкової вологи.

Фундамент викладений з каменю, що піднімає будівлю над землею та оберігає від підняття ґрунтової вологи. Це важливо, оскільки глина може втрачати свої властивості при постійному впливі вологи, тому підняття стін забезпечує додатковий захист.

Мазанки, як ця, є частиною української історії та архітектурної спадщини. Вони не лише слугували надійним і зручним житлом, але й були втіленням гармонії з природою, використовуючи екологічні матеріали, які легко знайти в місцевості. Такі будинки залишаються символом минулого і відображенням народної майстерності та практичного підходу до будівництва.

В перші десятиліття ХХ століття мазанки були основним типом житла для більшості селян. Для їх будівництва використовували місцеві матеріали: глину, солому, очерет і деревину, які були дешевими та легкодоступними. Глиняні стіни таких будинків мали чудові теплоізоляційні властивості, тому мазанки були комфортними для проживання як взимку, так і влітку.

Мазанки є унікальним елементом української архітектурної спадщини, який відображає майстерність та винахідливість нашого народу. Використовуючи прості й доступні матеріали – глину, солому, деревину, – українці створили житло, що гармонійно поєднується з природою, відповідає кліматичним умовам і забезпечує комфортні умови проживання. Мазанки не лише задовольняли базові потреби в житлі, а й стали символом народної культури, частиною ідентичності українського села.

Література

- 1.Родович Р. Техніка та технологія спорудження стін житла на Золотоніщині. URL: https://drive.google.com/file/d/1fgmjQYc5jbeyVNSF6d_nZ-M1t5C6-Ex_/view?usp=classroom_web&authuser=0&hl=ru [03.11.2024]
2. Мазанка. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [03.11.2024]

МИСТЕЦТВО КРАСНОМОВСТВА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Г. С. СКОВОРОДИ

Вивчаючи історію вітчизняної педагогічної риторики, варто зазначити, що з XVIII століття вчителі займалися професійно-педагогічною діяльністю в різних навчальних закладах, таких як народні школи, духовні семінарії, професійні училища, академії, університети, колегії, гімназії, ліцеї та інститути [3, с. 58]. Сьогодні риторична наука набуває все більшої популярності в освітніх закладах як окремий курс. В Україні риторика здавна була однією з основних гуманітарних дисциплін [3, с. 156]. Зокрема, видатні проповідники й педагоги-ритори Києво-Могилянської академії заклали основи педагогічної риторики, які залишаються актуальними у досі.

Києво-Могилянської академії є одним із найдавніших навчальних закладів в країні. Протягом кількох століть вона була осередком освіти й культури для українських земель. Викладання велося латинською мовою, також вивчали грецьку та церковнослов'янську мови, а також сім вільних наук. Риторика в академії займала особливе місце – її викладали як наукову дисципліну. Одним із найвідоміших випускників академії став Г. С. Сковорода [2, с. 60].

Григорій Савич Сковорода (1722–1794) – видатний представник давньої книжної української мови, поет, філософ, педагог, просвітник та оратор [1, с. 19; 2, с. 116]. Після здобуття освіти в Києво-Могилянській академії він сформувався як мислитель і майстер слова. Подорожуючи Європою, відвідував лекції з різних наук [3, с. 98], а згодом викладав у колегіумах та вів життя мандрівного філософа.

Сучасники свідчили, що Г. Сковорода в повсякденному житті спілкувався простою українською мовою, добре знав народний фольклор й був обізнаний із життям різних верств суспільства [1, с. 20]. Мова Г. Сковороди має два визначення: 1) це мова українських учених XVIII століття [3, с. 59]; 2) це мова «українського бароко з її двома полюсами – церковнослов'янською гомілетикою та народною мовою», тобто літературна мова на народно-розмовній основі [1, с. 20]. Його мовотворчість охоплювала різні жанри та втілювалася у філософських і педагогічних трактатах, байках, поезії, притчах, проповідях та епістолярній спадщині [1, с. 19]. До популярніших поетичних збірок Г. Сковороди відноситься «Сад божественних пісень», а до байок – «Байки Харківські» [2, с. 116].

Мовний стиль Г. Сковороди пов'язаний з українським бароко, що має характерну рису – риторизм [2, с. 116]. У своїх творах він використовував фігуральні вирази, метафоричні конструкції та символи [1, с. 20], а також прийоми та засоби красномовства такі як епітети, перифрази, антитези, ампліфікації, асонанси, метафори. Серед його афоризмів найвідомішими є такі крилаті вислови, як: «Всякому городу нрав і права», «Народ спить, но всякий сон есть пробудний», «Світ ловив мене, та не впіймав», «Сад божественних пісень», «Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися» [2, с. 116], які залишилися в культурній пам'яті та збагатили українську мову образними значеннями.

Г. Сковорода приділяв увагу узагальнено-образним смислам повчального мовлення, що підтверджують такі його афоризми, як «Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися», «Найкраща помилка – яку допускають під час навчання», «Святість життя полягає в робленні добра людям». Наведені вислови відображають смислові відношення, які стали основою його логосу, етосу та пафосу [3, с. 59].

Проблему єдності слова та діла Г. Сковорода розглядав у трьох контекстах: морально-естетичному, пізнавально-дидактичному та мовно-виражальному. Система дидактичних принципів була створена педагогом працюючи у Переяславському (1750–1751) та Харківському (1759–1769) колегіумах, де викладав поетику, риторичку, катехізис та грецьку мову. Під час лекції Г. Сковорода використовував діалог, який, на його думку, був «процесом пошуку істини в суб'єкт-суб'єктній взаємодії». У ході діалогу він допомагав своїм учням

пізнавати етичні поняття, такі як щастя, доброта, дружба, любов, чесність, повага. та формулювати власні судження. Метою педагогічної риторики Г. Сковороди було переконати учнів словом через діалог, тим самим допомогти їм знайти істину [3, с. 59], що відрізняє його методику від традиційного монологічного викладання.

Григорій Савич Сковорода – вітчизняний оратор, який переконливими фразами формував особистість своїх слухачів. У своїх висловлюваннях використовував риторичні конструкції, символи та різні мовні засоби для впливу на аудиторію, створення переконливих аргументів та забезпечення виразності своїх ідей. Внесок Г. Сковороди у мовотворчість залишається значущою як для педагогів-сучасників, так і для розвитку української риторики, педагогіки та філософії. Осмислення навчання й цінностей робить його спадщину актуальною не тільки в історичному, а й у сучасному контексті української освіти.

Література

1. Волошук В. І., Хавкіна О. М. Конспект лекцій з дисципліни «Риторика й культура мовлення» для студентів 5 курсу спеціальності «Германські мови та літератури» всіх форм навчання. Запоріжжя: НУ«ЗП», 2024. 104 с.

2. Маковий Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.

3. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика: монографія / О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін. Київ: КНТ, 2016. 258 с.

Жадан Богдан Анатолійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелєва Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

ТВОРЧИЙ УНЕСОК ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В КУЛЬТУРНУ СПАДЩИНУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Розвиток культури українського народу пов'язаний з іменем видатного філософа, поета й педагога, музиканта Григорія Савича Сковороди, який був однією з найцікавіших постатей в історії української літератури та культури загалом. Його творча спадщина належить до вагомих надбань вітчизняної літератури, його праці посідають унікальне місце в історії української культури. За визначенням Івана Франка, «мислитель, поет і педагог Григорій Савич Сковорода чи найпомітніший з усіх духовних діячів наших XVIII ст. – лишив глибокий слід в історії духовного розвитку народу» [1, с. 12]. Дослідниками його творчості були О. Білецький, М. Возняк, Г. Хоткевич, П. Тичина, І. Драч, С. Кримський, М. Попович, Д. Чижевський.

Його філософсько-літературна діяльність охоплює другу половину XVIII століття. Погляди і переконання Григорія Сковороди формувалися на тлі соціально-економічних процесів цієї доби. Своєю творчістю він проголошує протест проти нерівності, засуджує владолюбність і жадобу наживи духівництва, глитаїв, здирників тощо. Через вірші та епіграми Григорій Сковорода висміює державний лад і притаманні йому недоліки [1, с. 58].

Пізніше автор замислюється над важливими тогочасними проблемами, складаючи філософські притчі та діалоги. Він порушує естетичні, морально-етичні принципи, питання виховання та педагогіки, всебічно розвиненої і високоморальної особистості. Окрім того, Сковорода звертається до питання «побудови світу та сенсу людського життя і щастя» [2, с. 78].

В історії світової української філософської думки мислитель постає одним із засновників концепції, центральним об'єктом якої є людина, її покликання та діяльність. Ця концепція була сформована під впливом античної філософії. Серед багатьох філософських думок первинною для письменника постає ідея самопізнання людини, потреба осягнення свого внутрішнього світу, відчуття власного «я», любові до людей, праці, постійного

вдосконалення особистості, реалізації ідеї про вільний і всебічний розвиток. За словами мислителя, коли людина має веселий дух, спокійні думки, серце мирне, то все є світлим, щасливим, блаженним: «Се є філософія» [3, с. 78].

Основою теорії Г. Сковороди є концепція існування трьох світів: макрокосму (усесвіт), мікрокосму (людина) і світу символів (Біблія). «Світ у світі» – так відзначає філософ побудову суспільства та керується зазначеним принципом світобудови у власній поетичній творчості.

У творах мандрівного філософа людина є основоположною, бо перш ніж пізнати великий і символічний світи, людина повинна пізнати себе саму, свій душевний світ. Найважливішим для людини, на думку Сковороди, є щастя. У кожній людині є своя природа. Її можна пізнати і обрати собі заняття у «сродності» з цією природою. Тобто «сродна праця» – та, що відповідає природі людини [3, с. 76]. Концепція людини у творчості Григорія Сковороди набула подальшого розвитку у філософському вченні про «сродну» працю, провідною ідеєю якої постає ідея «спорідненості», що повинна поєднувати практичні навички з покликанням людини, бо кожен має виконувати саме ту роботу, до якої в нього є здібності: «Пізнавай себе, вдосконалюйся, учися тому, до чого маєш здібності», «Займайся тією професією, що відповідає твоїй природі», «Добрий розум робить легким будь-який спосіб життя», «Хто добре запалився, той добре почав, а добре почати – це наполовину завершити» [4, с. 125].

Мислитель у своїх творах порушує «вічні теми»: життя і смерті, добра і зла та підтримує ідеї високої моральності, основним критерієм якої є «чиста совість». Г. Сковорода возвеличує людину з «чистою совістю», яка передусім послуговується моральними принципами: «Лучше час честно жить, неж скверно цѣлый день», «Неправда гнобить і протидіє, але тим дужче бажання боротися з нею», «Ніхто не може вбити в собі зло, коли не втямить спершу, що таке те зло, а що добро. А не визнавши сього у себе, як можна взнати і вигнати його в інших» [4, с. 138].

Своєрідність філософського вчення Сковороди пов'язане з такими джерелами, як Біблія та міфологія. Дослідник спадщини Сковороди В. Шинкарук у своїй статті «Великий селянський просвітитель» пояснює ставлення мислителя до Біблії: «Істинний смисл Біблії, за Сковородою, полягає в прихованій за символічною формою ідеї рівності всіх людей, любові і спільності всього» [5, с. 42].

Щодо релігії Сковорода виходив з визнання закономірності розвитку природи, можливості пізнання світу і людини. Саме в цьому яскраво виявилась матеріалістична тенденція його вчення, пов'язаного з традиціями гуманізму та просвітництва [2, с. 65].

Прагнення до народності в Григорія Сковороди виявлялося у використанні у своїх творах народної поезії та народних пісень. Він є засновником теорії «філософія серця», у якій наголошує, що серце є центром духовного життя людини: «Усе минає, але любов після всього зостається», «Не за обличчя судить, а за серце», «Кожен є той, чиє серце в нім: вовче серце – справдешній вовк, хоч обличчя людське; серце боброве – бобер, хоча вигляд вовчий; серце вепрове – вепр, хоч подоба бобра» [4, с. 125].

Отже, спадщина поета, байкаря і мислителя Григорія Савича Сковороди є важливим надбанням української національної та світової культури. Григорій Савич Сковорода – геній, якого поцінують і шанують в усьому світі. Він постав новатором української філософської думки, оскільки випереджав свій час глибокими філософськими роздумами. Григорій Сковорода є автором концепції щодо сенсу людського буття, «сродної праці», філософії серця, які мають допомогти людині стати щасливою.

Література

1. Багалій Д. Український мандрований філософ – Григорій Сковорода. Київ : АТ «Обереги», 1993.

2. Іваньо І. В. Філософія і стиль мислення Г. Сковороди. Київ : Наукова думка, 1983. 272 с.

3. Роменець А. В. Григорій Сковорода і проблема людського самопізнання: традиції і новаторство. Філософська думка. 1987. № 3. С. 71–78.
4. Сковорода Григорій. Повне зібрання творів : у 2-х т. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 1. 531 с.
5. Шевченко З. Григорій Сковорода – останній представник українського літературного бароко. Українська література. 2013. Вип. 13. С. 40–42.

Каплуновський Сергій Володимирович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.
Державний біотехнологічний університет
ДОРОГАМИ СКОВОРОДИ

Григорій Сковорода — знакова фігура української культури XVIII століття, відомий мислитель, письменник та мандрівник, який залишається символом пошуку духовного щастя, самопізнання та гармонії. Його творчість і спосіб життя стали ідеалом самостійного мислення та особистісної свободи.

Основою філософії Сковороди є ідея внутрішньої свободи, досягнутої через самопізнання та незалежність від матеріального світу. На його думку, істинна свобода починається всередині людини, незалежно від зовнішніх умов. Афоризм "Світ ловив мене, та не спіймав" відображає його невідкорення мирським умовам та прив'язаностям.

Вчення про «сродну працю» Сковорода вважав однією з найважливіших складових людського щастя. Він вірив, що кожна людина має власне покликання, і тільки віднайшовши цю «сродну працю», людина може досягти внутрішньої гармонії та самореалізації. Ця концепція залишається актуальною і в сучасному суспільстві, нагадуючи про важливість займатися улюбленою справою, яка відповідає природним нахилам.

Сковорода обрав життя мандрівника, вважаючи подорожі способом досягнення духовної гармонії та розвитку. Він багато подорожував Україною, зустрічався з людьми, пропагуючи свої ідеї серед простого люду. Його шлях можна розглядати як метафору духовного пошуку та відмову від мирських прив'язаностей. Цей образ мандрівника став уособленням духовної незалежності.

Сковорода часто критикував і світську, і церковну владу за лицемірство, корупцію та нехтування інтересами людей. Він ставив під сумнів значення цих інституцій у духовному житті людини, стверджуючи, що релігія та духовність мають бути вільними від матеріального впливу. Його погляди на антиклерикалізм були своєрідним маніфестом чистої віри.

Творчість Сковороди вирізняється багатством символів, алегорій і афоризмів, що зробило його твори важливою частиною української літературної та філософської традиції. Він поєднував барокову риторіку з простотою, роблячи свої твори доступними і зрозумілими. Його байки та філософські діалоги мали на меті не лише виховувати, а й стимулювати до роздумів про свій внутрішній світ.

Сковорода пропагував ідею, що щастя досягається через гармонію з собою та природою, а не через зовнішні здобутки. Він вважав, що внутрішній спокій та рівновага — це основа людського щастя, яку можна знайти лише через пізнання своїх внутрішніх бажань та сутності.

Сковорода залишив глибокий слід в українській культурі. Його ідеї про свободу, самопізнання та «сродну працю» вплинули на багатьох українських мислителів і митців, і вони залишаються актуальними й у сучасному світі. Образ Сковороди як мудреця та філософа став національним символом духовності, а його вчення продовжують надихати на пошук власного шляху та гармонії.

Григорій Сковорода сприяв формуванню української національної ідентичності, пропагуючи ідеї незалежності, самовизначення та духовної свободи. Він підтримував

національні ідеали, закликаючи до моральної чесності та відповідальності за свої дії, що робить його прикладом для поколінь українців.

Ідеї Сковороди про необхідність самопізнання, внутрішньої свободи, незалежності та «сродної праці» стають все більш актуальними в сучасному суспільстві. У часи глобальних перетворень та масових змін його погляди на духовне багатство та важливість особистісного розвитку є важливими орієнтирами для тих, хто прагне знайти баланс між зовнішніми впливами та внутрішнім світом.

Котелевський Назар

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ПОШУКИ ЩАСТЯ

Григорій Сковорода — видатний український філософ, мислитель та поет XVIII століття, відомий своїми ідеями про духовність, моральність та людське щастя. Поняття щастя було для нього центральним у його творчості й філософії. Він неодноразово наголошував на тому, що справжнє щастя людина може знайти лише в гармонії із собою та світом.

Основною філософською ідеєю Сковороди щодо щастя є концепція "сродної праці". За Сковородою, кожна людина має свою природну схильність до певного виду діяльності, свій внутрішній покликання, який веде її по життю. Віднайти цей покликання і займатися "сродною", тобто спорідненою з природою людини працею, означає жити щасливо. Сковорода вважав, що той, хто знайшов своє призначення в житті, не відчуває тягара роботи, адже це приносить йому внутрішнє задоволення і радість. Навпаки, той, хто змушений займатися чимось, що суперечить його природним нахилам, відчуває себе нещасливим і пригніченим.

Ця думка Сковороди про те, що справжнє щастя залежить не від зовнішніх обставин, а від внутрішньої гармонії людини, була для свого часу революційною. Він протиставляв свої погляди загальноприйнятим у суспільстві уявленням про щастя, що базувалися на матеріальних благах, кар'єрі або владі. Для Сковороди ці речі були тимчасовими та нестійкими. Він стверджував, що справжнє щастя полягає в простоті життя, в гармонії з природою та у внутрішньому спокої.

Особливо важливою в його філософії є думка про духовний світ. Сковорода підкреслював, що зовнішній світ не є джерелом справжнього щастя. Людина повинна звернутися до свого внутрішнього світу, до самопізнання, щоб знайти спокій і радість. Він говорив, що світ поділяється на два — видимий і невидимий. Перший складається з матеріальних речей, другий — з духовних цінностей. Щастя, на думку Сковороди, є виявом внутрішньої свободи, яку можна досягти тільки через пізнання своєї душі та зв'язок з духовними цінностями.

Григорій Сковорода також був переконаний, що щастя не залежить від багатства чи соціального статусу. Людина може мати багатства, але якщо вона втратить зв'язок зі своєю природою, то не знайде щастя. Протягом свого життя він дотримувався ідеї аскези — добровільної відмови від матеріальних благ для досягнення духовного спокою. Сковорода вважав, що надмірна прив'язаність до матеріальних цінностей може перешкоджати пізнанню істинного щастя.

Загалом, пошуки щастя у філософії Сковороди — це шлях до пізнання себе, до усвідомлення свого місця у світі та гармонії з власною природою. Це щастя — не зовнішнє і не пов'язане з матеріальними благами, а внутрішнє, що виростає з духовного світу людини, її праці та моральних цінностей.

ТВОРЧА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Григорій Сковорода, видатний український філософ, поет та педагог 18-ого століття, що залишив по собі глибокий слід у культурному та інтелектуальному житті України. Його творча спадщина є унікальним поєднанням філософії, моралі, релігії та поезії. Вона охоплює широкий спектр тем, від пошуку людського щастя до аналізу соціальних проблем. Праці поета ідеалізують внутрішню свободу людини та самопізнання, пропонуючи альтернативу матеріалізму й суєтності життя.

Основна частина творчої спадщини Г. Сковороди складається з філософських трактатів, поетичних творів і діалогів, у яких він намагався осмислити сутність людського буття. У своїх філософських творах, таких як «Наркіс» та «Кільце» автор звертається до теми самопізнання та духовного пробудження, наголошуючи на важливості внутрішньої гармонії людини. Поет проповідував ідею «сродної праці» — тобто тієї діяльності, що відповідає природним нахилам людини, та приносить їй справжнє задоволення. За його переконанням, саме в такій діяльності людина може досягти найбільшого щастя та гармонії з собою і світом.

Окрім філософських праць, важливим елементом спадщини Сковороди є його поезія, яка також віддзеркалює його філософські ідеї. Вірші філософа, часто у формі псалмів або духовних пісень, вражають глибиною думки і простотою вираження. У них відчувається прагнення до свободи, відмова від земних благ і пошук гармонії з Богом. Також важливе місце у його творчості займають діалоги, у яких поет описував бесіди уявних співрозмовників на теми моралі, етики та релігії. Через ці форми він прагнув передати свої ідеї доступним і зрозумілим способом.

Увесь доробок Сковороди свідчить про його прагнення до духовної свободи та самовдосконалення. Він був переконаний, що справжнє щастя досягається через пізнання себе та своєї природи, а не через накопичення матеріальних благ. Його філософія залишається актуальною й сьогодні. Оскільки саме через свої твори, автор передавав універсальну істину, що допомагала людям пробудити свою душу, та зрозуміти сутність буття.

Отже, творчість Григорія Сковороди глибоко вплинула на розвиток української літератури, філософії та духовності, ставши невід'ємною частиною національної спадщини нашої країни. Його вклад має велике значення для української культури та світової філософської думки. Твори поета про самопізнання, сродну працю та пробудження духовної свободи, продовжують впливати на сучасних мислителів, та людей що шукають істину, залишаючи творчість митця живою і сьогодні.

Липова Вікторія Сергіївна

Науковий керівник – канд. арх., доц. Рябушина І.О.

Державний біотехнологічний університет

БУДІВЛЯ ХІХ СТОЛІТТЯ СЕЛО ОРДИНКА(ОДРИНКА)

Ми давно звикли до життя в сучасних будинках, які забезпечені усіма зручностями, не замислюючись про побут наших предків. Подорожуючи малими селами можна натрапити на аутентичні пам'ятки традиційної української архітектури, які розповідають про уклад життя минулих часів. Одна з них зберіглася у с. Одринка (Ординка) Харківської області.

У центрі села, поблизу невеличкої церкви, стоїть будинок родичів харківського посідника А.Ф.

Ковалевського – літератора, документаліста, історіографа, укладача служб і акафістів на честь святих та ікон Божої Матері.

Село Одринка розташоване в мальовничій долині р. Чернеча, яка багата на історичні знахідки – на околиці виявлено поселення скіфського часу, поряд передбачається існування старовинної фортеці. Будинок Ковалевських стоїть на високому пагорбі. Цегляний, зруйнований часом фундамент, все ще остається міцним. Дерев'яний зруб з врізаними вікнами – 21 перехресний вінець, що забезпечує стабільність і міцність. Обшивка – дранка (частково віточки) поверх сволок, між якою солома чи очерет як утеплювач, поверх дранки тонкий шар «народної штукатурки» – суміш глини, очерету та кізяку, що було притаманно Слобожанщині. Вальмовий дах був покритий стріхою (соломою в кулях чи очеретом у горстках), потім, згідно наказу, «залізом», наприкінці 1950-х вже був шифер.

Цей будинок є показовим зразком народної архітектури і цінною культурною спадщиною Слобожанщини. Збереження таких пам'яток необхідне, бо надає розуміння традицій та побуту України минулих часів, будівельних навичок та вміння пристосовуватися до природних умов.

Література

1. История Городов и Сел. Одринка. Архивная копия от 22 ноября 2018 на Wayback Machine. URL: <https://web.archive.org/web/20181122005558/http://malorus.ru/igsu/Harkovskja.obl/Novovodolazhskij.rajon/Odrynka.html> [23.10.2024]
2. Акмен І.Р. Лекція 5 «Матеріали та конструкції в народній архітектурі». URL: <https://classroom.google.com/w/NjIxNTIzNTg5NDIy/tc/NjMxNDg5NzI3NjQ0> [24.10.2024]
3. «История Змиевского края» Ковалевський Андрій Федорович (1840–1901) URL: <https://colovrat.org/publ/8-1-0-351> [26.10.2024]

Лукінов Ярослав Володимирович

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Фільм «Крути 1918» – це потужна кінематографічна робота, що відображає одні з найважливіших моментів в історії України. Фільм переносить глядача в буремні часи боротьби за незалежність, коли молоді люди, які ніколи не мали досвіду війни, переповнені патріотизмом, встають на захист своїх ідеалів. Він розкриває не лише військові події, але й глибокі людські переживання, страхи і мрії молодих героїв. З допомогою якісної акторської гри, продуманої режисури Олексія Шапарева та візуальних ефектів, фільм створює атмосферу напруженості та емоційної глибини. Кожен кадр немов нагадує про важливість національної ідентичності та патріотизму в сучасному світі.

Основна частина фільму вражає своєю візуальним аспектом. Актори чудово передають емоції своїх персонажів, зображаючи не лише фізичну силу, а й внутрішні переживання. Глядачі можуть відчувати, як персонажі борються не лише з ворогами, а й з власними страхами та сумнівами. Ці моменти створюють сильний емоційний зв'язок з аудиторією, роблячи героїв близькими та зрозумілими. Крім того, операторська робота та візуальні ефекти сприяють відтворенню атмосферності тих часів, зображуючи деталі, які надають правдоподібності подіям.

Музичний супровід фільму підкреслює емоції, що переживають герої, створюючи ще більш напружену атмосферу. Фільм також містить важливі історичні факти, які можуть спонукати молодь до вивчення української історії та культури. Ця військова драма є не лише художнім твором, але й історичним документом, що нагадує нам про героїзм молодих людей, які стояли на захисті своєї Батьківщини.

У підсумку, «Крути 1918» – це важливий фільм, який надихає і спонукає до роздумів. Він показує, що навіть у найскладніші часи героїзм і патріотизм можуть стати потужними силами, що змінюють історію. Фільм нагадує нам про значення боротьби за свої ідеали та цінності. Це обов'язкова для перегляду стрічка, яка залишає глибокий слід у серці кожного глядача.

Місюра Дарина

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Філософія Григорія Сковороди, одного з провідних українських мислителів 18 століття, чия творчість залишила глибокий слід в культурному житті України. Його світогляд охоплював важливіші аспекти людського життя, включаючи щастя, свободу та моральні цінності. Його думки залишаються важливими та до сьогодні, пропонуючи шлях до самопізнання.

Головною ідеєю Сковороди є «сродна праця», тобто праця, яка включає в собі самопізнання внутрішньої сутності людини. Мислитель переконаний, що кожна людина має своє призначення, яке потрібно відкрити, щоб відчувати гармонію і щастя. На його думку, що тільки в «сродній праці», незважаючи на матеріальний достаток та соціальний статус, можна знайти душевний спокій. Люди, які задоволені своєю роботою і відчувають, що вона відповідає їхнім здібностям, не вважають свою роботу обтяжливою.

Для Сковороди справжнє щастя полягає у внутрішній свободі, яку можна досягти через самопізнання та свободу від зовнішніх умовностей. Його філософія полягає в заохоченні людей зосередитися на особистісному зростанні та незалежності від матеріальних благ. Він вважав, що тільки ті, хто внутрішньо вільні, можуть бути щасливими та по-справжньому жити відповідно до своєї істинної природи. Також закликав людей бути вільними від власних переконань, оскільки люди завжди шукають гармонії і прагнуть залишатися вірними своїм переконанням.

Сковорода вірив, що кожна людина повинна пройти через процес самопізнання, щоб знайти свій істинний шлях. Він вважав цей процес необхідним кроком на шляху до духовного зростання. Мислив, що пізнання Бога неможливе без пізнання самого себе і що самопізнання - це шлях до духовного єднання з Богом. Тому справжнє пізнання полягає в духовному спогляданні та самовдосконаленні, через яке можна досягти єдності з Богом і сенсу існування.

Сковорода критикував сучасне йому суспільство, особливо пристрасть до багатства та влади, яку він вважав джерелом людських страждань. Він вважав, що матеріальні речі обмежують духовний розвиток, тому сам відмовився від комфорту і багатства та обрав стриманий спосіб життя. Його спосіб життя є прикладом того, як уникнути залежності, щоб досягти внутрішнього спокою і свободи. Цей спосіб життя також демонструє його глибоке переконання в необхідності боротьби з людськими слабкостями і пристрастями.

Таким чином, філософія Сковороди нагадує нам про важливість внутрішньої гармонії, пошуку свого призначення та самопізнання як шляху до справжньої свободи. Його ідеї продовжують жити і надихати навіть сьогодні, коли багато людей шукають справжнього щастя та свободи через внутрішню гармонію.

Міхальова Кіра Максимівна
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
Державний біотехнологічний університет

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА ЯК ВІЧНИЙ УЧЕНЬ

Григорій Сковорода був геніальним мислителем, відомим як український філософ, богослов, поет, педагог та композитор. Його ідеї, погляди та творчість вплинули на формування незалежної України. Однак, щоб досягти такого пізнання, Григорію Сковороді довелося багато вивчити.

Григорій Сковорода ще з ранніх років був дуже розумною дитиною. В ранньому віці виявив сильний потяг до знань, непересічні здібності до наук і великий інтерес до читання. Батьки прагнули дати синові освіту: спочатку хлопчика навчав сільський дяк, а згодом його віддали до сільської церковнопарафіяльної школи. Сковорода оволодів грамотою з богослужбових книг, а через відсутність під руками іншої літератури захоплювався читанням книг релігійного змісту. Потім, у 1738 р. він став студентом Києво-Могилянської академії, яка у той час була єдиним вищим загальноосвітнім навчальним закладом Наддніпрянської України, але не поступалася своїм рівнем перед тогочасними європейськими університетами. У навчанні Григорій Сковорода був перший, і всі найкращі похвали належали йому. Протягом навчання в Академії вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку й інші мови, що давало йому можливість читати в оригіналах твори античних філософів, поетів та істориків. Навчався він в Київській академії з перервами майже 10 років. З 1742 р. до 1744 р. його як соліста академічного хору, забрали до Петербурга у придворну співацьку капелу, згідно з царським указом «Про набір співаків у придворну капелу, між іншим і із студентів Київської академії». Окрім цього, Григорій Савич здобув ще і додаткову музичну освіту. Проте, не задовольнившись званням придворного співака, він у 1744 р. повертається до Академії і в 1750 р. закінчує клас піітики, риторики й філософії, а також прослуховує лише дворічний (замість чотирьох років) курс богослов'я. Сковорода не обмежився лише навчанням в академії. Прагнучи поглибити свої знання, він вирушив у подорожі до Європи, де мав можливість вивчати інтелектуальні й культурні досягнення різних народів.

«Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися, хоча б зовні він і здавався бездіяльним». Отже, це висловлювання Григорія Сковороди ще раз підтверджує, що освіта була безперервним процесом для нього, що ґрунтувалася на прагненні до самопізнання і вдосконалення. Ця невтомна тяга до знання й самопізнання дозволяє називати Григорія Сковороду "вічним учнем", який постійно відкривав нові горизонти в розумінні буття.

Півоварова Ірина Юріївна,
Ткаченко Ярина Ростиславівна
Науковий керівник – канд. арх. Акмен І.Р.
Державний біотехнологічний університет

СЕЛО СКОВОРОДИНІВКА (ПАН-ІВАНІВКА): ЖИТЛОВА ЗАБУДОВА ХІХ СТ.

На сьогодні дуже мало залишається зразків житлових споруд минулих років, а також прикладів забудови сільських місцевостей станом на початок ХІХ ст., коли в будівництві використовували природні матеріали: дерево, очерет, глину тощо. Дивлячись на те, як швидко ми втрачаєм залишки автентичної культури наших предків, виникла ідея дослідити стан вже напівзруйнованої забудови села Сковородинівка, яка, ймовірно, існувала за часи Г. С. Сковороди.

Село засновано у ХVІІІ ст. як Пан-Іванівка, що належало поміщикам Ковалевським. Перейменовано на Сковородинівку вже у 1924 році за радянські часи. А відомо тим, що незадовго до смерті у 1790–1794 рр. тут проживав Григорій Сковорода — відомий український філософ, поет, просвітитель-гуманіст і перекладач.

Український мандрівник Григорій Савич Сковорода, якого знав весь світ, народився 3 грудня 1722 року в селі Чорнухах на Полтавщині в сім'ї малоземельного козака, а останні чотири роки життя присвятив філософським думкам мешкаючи в Пан-Іванівці в маєтку поміщиків Ковалевських, де зараз знаходиться його могила.

Ідею створення музею у місці поховання Сковороди висловив академік Дмитро Багалій у 1920-х роках. Серед чудових природніх ландшафтів, в той час ще зберігались хати під солом'яними дахами, старі дуби і липові алеї. Тому, зберігаючи автентичність оточення, місцеві мешканці зберігали і пам'ять про Сковороду.

За часи перебування у селі Г. Сковороди воно почало розвиватись. Будувався з цегли садибний будинок Ковалевських. Станом на 1804 рік у селі розвивається цегляне виробництво. Тут з'являється броварня, яка виготовляла горілку. У 1793 році завершувалось зведення кам'яної Преображенської церкви, будівництво якої ймовірно бачив Сковорода.

На трьохсотверстовій карті Федора Федоровича Шуберта, станом на 1868 рік ми бачимо, що у селі було дві такі вулиці: Садова і Заозерна, які і зараз формують структуру забудови. В селі та навколо нього було чимало дерев'яних. Цегла була малодоступна для пересечного мешканця села і дозволити будівництво з цього матеріалу було задорого. На період XVIII—початку XIX ст. село закінчувалося на вулиці Садовій. Навколо села були ставки та колодязі з джерельною водою. Колись біля Пан-Іванівки проходив Муравський шлях.

Зараз вже старі забудови залишилось обміль. По вулиці Садової є декілько хат, які можна, ймовірно, датувати межою XVIII–XIX ст.

Хати у Сковородинівці побудовані як типові зразки дерев'яної архітектури Слобожанщини. Якщо роздивлятися, можна побачити, технологію, яку використовували під час зведення дерев'яної конструкції. Нижній вінець зрубу («підваліни») встановлений на цегляний фундамент. На фундаменті зібрано оціп із сволок й колод для подальшого зведення дерев'яних стін конструкції. Дерев'яна рублена конструкція з пиляного не обробленого лісу зібрана «в шули» з горизонтальним заповненням міцним деревом, ймовірно дубом. Така конструкція зветься зруб. До висоти вікон йдуть чотири вінці з міцного дерева, а над вікнами вінці з м'якого дерева, які вже напівзруйновані. На рівні вікон вінці з короткої деревини, що мали назву «сумаки». Над вікнами зав'язані 3–4 довгі вінці. По кутах вінці зв'язані зарубками «в зуб» з торчащим краєм. Вікна вирубані у сволоках (дерев'яних балках) і мають розпашні віконниці. Їх головною метою була функціональність: захист від вітру та морозливої погоди. Всі пройми замалі в розмірах, що дозволяло зберігати тепло у хаті.

У першій половині та в середині XIX ст. зрубна хата була рідкістю, хіба що будували «старовинні хати найбагатша, малочисельна частина населення» [1], саме небідні козаки. Тому можна казати, що ці хати і залишилися в забудові вулиці Садової.

Дахи у XIX столітті у цьому регіону з більшою вірогідністю були із соломи, якої в ярах цього краю було забагато. Для Слобожанщини характерний такий матеріал, бо був доступніший для простого народу. Такий дах під соломою набув етнічної виразності у XVIII ст. й став етнографічною ознакою українського народу завдяки українським митцям, які малювали старі хати Слобожанщини.

Зараз будинки покриті шифером, який замінив будівельні матеріали — солому і метал вже у 1970–1980-х рр. у зв'язку з розвитком ринку матеріалів нового покоління.

Збереження старої забудови Сковородинівки (Пан-Іванівки) має бути пріоритетом для майбутнього покоління. Це село можна розглядати як музей просто неба із збереженням традиційних народних особливостей сільської забудови та житла Слобожанщини, яке певною мірою відтворює середовище Пан-Іванівки XVIII–XIX століть.

Література

1. Русов М.А. Поселения и постройки крестьян Полтавской губернии. Сборник Харьковского историко-филологического общества. Харьков: Печатное дѣло, 1902. Т. XIII. С. 72—120. (Труды Харьковского предварительнаго комитета по устройству XII Археологическаго съезда. Т. II. Ч. I—II. С. 98.

Римар Ярослав Петрович
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
Державний біотехнологічний університет

ЗАРОДЖЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Григорій Сковорода вважається першим філософом на Русі. Він вважається завершувачем епохи козацького бароко і родоначальником української релігійної філософії.

Філософська спадщина Г. С. Сковороди багатогранна. Вона охоплює самі різноманітні аспекти людського життя: науку, релігію, культуру, мистецтво. Можна однозначно стверджувати, що всі грані філософії Сковороди спираються на загальний центральний стержень, що розглядає проблему природи людини і її призначення

Щоб зрозуміти філософію Г.Сковороди варто звернутися до його біографії. Народився він у бідній козацькій сім'ї на Полтавщині. Життя його припало якраз на той час, коли відбулося руйнування та ліквідація українських державних інститутів, у т.ч. й запорізького козацтва. Скасування Гетьманщини та руйнування Запорізької Січі. Перехід українських земель до складу Російської імперії. Розкол козацького стану — верхівка перетворювалася в дворянство, в той час як прості козаки за своїм статусом наближалися до безправного селянства. Паралельно з цим йшов наступ на українську культуру, обмежувалася діяльність українських освітніх інституцій, друкарень тощо. Для багатьох освічених і мислячих українців то був час непевності, непорозумінь. У той час з особливою силою загострилося бажання «втікати від світу», шукати свою «хату скраю». Що власне і зробив Г.Сковорода, ставши мандрівним філософом.

Г.Сковорода виходив з того, що світ різноманітний і люди теж різні. Суспільство, на його думку, нагадує машину. Кожна людина мала б знайти місце в світі й зайнятися тим, що їй «прописала» природа. Звісно, для цього треба пізнати себе.

Характеризуючи етику Г.Сковороди, можемо вказати на її консервативний характер. Шукаючи щастя, мислитель закликав зосередитися на собі, не шукати його у «великому світі», обмежитися «тим, що необхідне». Це загалом відповідало ідеалу традиційного, малодинамічного суспільства, яке поступово руйнувалося. Г.Сковорода реально бачив вихід у «втечі від світу». «Моя хата скраю» — так можна зрозуміти одну з центральних ідей мандрівного філософа.

Самойленко Антон Романович
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
Державний біотехнологічний університет

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ФІЛОСОФІЯ ТА ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Григорій Сковорода – видатний український філософ, поет та педагог XVIII століття, якого часто називають "українським Сократом". Його ідеї та твори мають велике значення для розвитку української культури та національної свідомості. Сковорода залишив після себе спадщину, що спирається на вчення про самопізнання, внутрішню свободу та гармонію людини з навколишнім світом.

Головна ідея філософії Сковороди полягає в концепції "сродної праці" – розуміння того, що кожна людина повинна знайти свою справу, яка відповідає її природі. Сковорода вірив, що щастя досягається лише тоді, коли людина займається тим, до чого відчуває покликання. Він наводив приклад того, що як риба не може жити поза водою, так і людина не зможе бути щасливою, займаючись тим, що суперечить її природі. Цей підхід до самореалізації став важливим аспектом його етичних і соціальних переконань, і він закликав людей до самопізнання, щоб знайти свій шлях у житті. Ще однією ключовою темою у творчості Сковороди є його бачення внутрішньої свободи. Він підкреслював важливість духовної незалежності від матеріальних благ, стверджуючи, що справжнє щастя лежить не у

зовнішніх обставинах, а у внутрішньому стані людини. Сковорода критикував гонитву за багатством та славою, вважаючи, що вони не приносять справжнього задоволення. Його життя стало прикладом такого підходу, адже він відмовився від пропозицій високих посад, вважаючи за краще вести простий мандрівний спосіб життя.

Сковорода також значно вплинув на розвиток української культури, адже його твори розвивали національну мову та самосвідомість. Його поезія та філософські діалоги часто були написані у формі доступній простим людям, що дозволило його ідеям поширюватися серед широких верств населення. Він використовував народні мотиви, казки та притчі, щоб зробити свої філософські думки більш зрозумілими для кожного. Це підкреслює його зв'язок з народом та прагнення до освіченості суспільства.

Григорій Сковорода залишив неоціненний внесок у розвиток української філософії та культури. Його ідеї про сродну працю та внутрішню свободу залишаються актуальними і сьогодні, спонукаючи нас до самопізнання та гармонійного життя. Сковорода своїм життям та творчістю показав, що істинне щастя криється у пізнанні себе та пошуку свого справжнього призначення.

Сліченко Марина Миколаївна

Науковий керівний – канд. арх., доц. Рябушина І.О.

Державний біотехнологічний університет

САДИБА ГОРДІЄНКО, СЕЛО КАДНИЦЯ

Народна архітектура України багата типами споруд та самотністю архітектурних форм. На їх формування та становлення впливали природні умови, уклад побуту та традиції українців, наявні місцеві будівельні матеріали і апробовані часом способи будівництва. Так народжувалися мальовничо розташовані оригінальні, але такі характерні типи селянської хати, садиби, християнського храму та ін. Але на сьогодні ці малочисельні об'єкти – ілюстрації української історії та культури знаходяться в жахливому стані та потребують вивчення, опису, обмірів, реставрування та захисту.

Одним із прикладів української садибної архітектури є садиба Гордієнка, що розташована біля живописного озера в селі Кадниця Богодухівського району Харківської області. Будівлю було зведено на самому початку ХІХ ст. колезьким асесором, ватажком валківського дворянства А.І. Ковалевським. Ковалевські були освіченою та популярною сім'єю, зналися з багатьма відомими людьми, в т.ч. з Н.А. Каразіним, який приймав активну участь у формуванні та заснуванні Харківського університету, і Г.С. Сковородою, з яким сім'єю пов'язувала тісна дружба.

Останнім власником садиби був нащадок давнього козацького роду Доценків дворянин Є.С. Гордієнко. Він був людиною освіченою та дуже активною – професором кафедри фармакології Харківського університету, членом-кореспондентом Паризького фармацевтичного товариства та відомим громадським діячем – постійним членом Харківської міської думи, очолювачем Повітової земської управи, почесним членом багатьох товариств і т.і. А ще Гордієнко опікувався освітою населення, будівництвом та благоустроєм шкіл. В 1892 р. він передав свою садибу в Кадниці під облаштування земської школи, яка запрацювала вже в 1893 р., а в 1894 р. школі було привласнено ім'я засновника – ім. Є.С. Гордієнко.

Будинок має типові риси садибної архітектури другої половини ХІХ ст. Він зведений з місцевих будівельних матеріалів – деревини, що забезпечувала тепло, та цегли для досить високого фундаменту, що добре зберігся і вказує на статусність господаря.

Згідно технології будівництва це сруб, складений з 28 перехресних вінців, які обшиті дошками з фасками. Головний вхід трохи висунуто вперед, двері - з верхньою перетинкою, що забезпечувала провітрювання, обрамлені лиштвами з класичними мотивами, зверху – імітація фронтона. Над вікнами багаті карнизи з тими ж класичними мотивами. Дім підперезаний

стрічкою різного геометричного орнаменту, його елементи і на «фронтонах», і на карнізах, і під дахом – показове єднання статусності з народністю.

Вальмовий дах, скоріш за все, спочатку був вкритий гонтом – стріхою було б занадто просто. Пізніше, згідно офіційного наказу, дах був перекритий «залізом», тобто став металевим, пожегобезпечним, довговічним, здатним добре захищати дім від дощів і снігу. Таким він залишився і сьогодні.

В радянські часи садибу було націоналізовано, після війни в ній було влаштовано місцевий Дім культури, а потім і цього не стало – запустіння, руйнація та сміття навколо і в чудових інтер'єрах. Садиба Гордієнко, як і багато інших маєтків, є пам'яткою славетної української історії, культури, садибної архітектури. Такі перлини потрібно вивчати більш детально, надавати їм нове життя, бо це є наше минуле, а без минулого, як відомо, немає і майбутнього.

Література

1. А. Бондарєв Невеликий звіт про велику поїздку. Лютівська садиба. URL: <https://moniacs.kh.ua/uk/nevelikij-zvit-pro-veliku-poyizdku-lyutivska-sadiba/> [28.10.2024]
2. Ольга Дзюба. Садиба Гордієнко, Кадниця – HedgeHog Stories. URL: <https://hghstories.com/ua/kadnica/> [29.10.2024]
3. Кадниця. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [02.11.2024]

Тутов Денис В'ячеславович

Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.

Державний біотехнологічний університет

КОНЦЕПЦІЯ ДУХОВНОЇ СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ: ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ І ЗНАЧЕННЯ

Григорій Сковорода – одна з ключових постатей в історії української філософії, чия Григорій Сковорода є однією з найбільш впливових постатей української філософії XVIII століття, чие вчення про духовну свободу стало основою його філософських пошуків. Духовна свобода, на думку Сковороди, полягає у внутрішній гармонії, яка досягається через самопізнання та правильний життєвий вибір — "сродну працю". У своїх творах Сковорода підкреслював, що справжня свобода не залежить від зовнішніх обставин, а є результатом глибокого внутрішнього усвідомлення і морального вдосконалення. У даній дисертації досліджується концепція духовної свободи у філософії Сковороди, її етапи досягнення та взаємозв'язок цих етапів між собою.

Духовна свобода, за Сковородою, є станом душевного спокою та внутрішньої гармонії. Ця гармонія можлива тільки тоді, коли людина діє відповідно до своєї істинної природи. Він наголошував, що зовнішні обставини, такі як багатство або соціальний статус, не можуть принести людині справжньої свободи, оскільки вона залежить від внутрішнього світу. Вільною є тільки та людина, яка досягла внутрішнього балансу і розуміння свого місця у світі. Однак ця гармонія — не самоціль, а перший етап на шляху до справжньої свободи, який потребує глибокого самопізнання.

Важливою складовою досягнення духовної свободи, за Сковородою, є самопізнання. Людина повинна зосередитися на своїх внутрішніх відчуттях і прагненнях, щоб зрозуміти свою природу. Самопізнання допомагає відкрити справжню сутність, що дозволяє уникнути зовнішнього тиску та обмежень, які намагаються диктувати, як жити. Лише глибоке розуміння себе дає можливість людині прийняти рішення, яке принесе внутрішній спокій і гармонію. Самопізнання є безперервним процесом, що веде до розуміння, яка діяльність є "сродною" людині. Саме це веде до наступного етапу — вибору сродної праці.

Внутрішня гармонія та самопізнання, досягнуті на попередніх етапах, приводять людину до розуміння того, яку діяльність їй належить обрати для повної реалізації своєї свободи. Сковорода вважав, що кожна людина має своє природне покликання, і лише виконуючи працю, яка відповідає її природним здібностям і нахилам, вона може бути вільною. Сродна праця — це не лише професійна діяльність, але й життєвий вибір, що відповідає внутрішнім прагненням і не нав'язується зовнішніми обставинами. Таким чином, сродна праця є кульмінацією процесу самопізнання та гармонії, яка дозволяє досягти істинної свободи.

Коли людина знаходить сродну працю, вона не тільки стає вільною, але й здатна до морального вдосконалення. За Сковородою, свобода несе відповідальність за вибір дій, що ґрунтуються на внутрішньому моральному законі. Моральні вчинки, що випливають із сродної праці та гармонії, не є підпорядкованими зовнішнім нормам або очікуванням суспільства, а керуються глибоким внутрішнім розумінням добра і зла. Таким чином, духовна свобода призводить до морального вдосконалення, коли людина діє згідно зі своєю внутрішньою сутністю та з почуттям відповідальності перед собою та іншими.

Концепція духовної свободи Григорія Сковороди тісно пов'язана з самопізнанням і сродною працею. Вона є поступовим процесом, що починається з внутрішньої гармонії, переходить через самопізнання та знаходження сродної праці і завершується моральним вдосконаленням. Сковорода показав, що істинна свобода полягає не в матеріальних або соціальних досягненнях, а в здатності людини бути в гармонії з собою, займатися діяльністю, яка відповідає її природі, і діяти на основі внутрішнього морального закону. Його філософія залишається актуальною, надаючи дороговказ сучасним людям у пошуках справжньої свободи та гармонії.

Дорошенко Ігор Ігорович
Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.
Державний біотехнологічний університет

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІТЬ

В епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій соціальні мережі стали невід’ємною частиною нашого життя і важко буде знайти людину, котра ними не користується – вони трансформуються, адаптуються під людські потреби, множаться, тим самим покриваючи різноманітні запити будь-яких вікових категорій. Багато людей проводять в них значну частину свого життя, що звісно не може не впливати на нашу особистість. Спробуємо розібратись як саме.

Соціальні мережі дозволяють користувачам отримувати доступ до знань і оперативно обмінюватися інформацією, легко спілкуватися, а також створювати сприятливе середовище для співпраці або навпаки – дозвілля та розваг. Вони дають можливість вільно висловлювати свої думки, індивідуальність, ідеї, дають простір для творчості, що може стимулювати розвиток особистості та креативності. Вони також можуть бути корисними для вивчення різних культур, релігій, мов, країн, що покращує динаміку міжособистісних стосунків та кидає виклик уявленню про те, що люди зобов’язані дружити лише при живому спілкуванні. З іншого боку, час, витрачений на спілкування онлайн, може призвести до зменшення спілкування особисто, а сама природа миттєвого та нескінченного доступу до життя близьких тобі людей навпаки може спричинити взаємну віддаленість. Зловживання ж віртуальною взаємодією взагалі може негативно вплинути на розвиток соціальних навичок в реальному житті.

Досить часто людина у соц-мережі прагне створити ідеалізовану версію себе, що, як мінімум, може формувати невірну оцінку її особистості іншими, створюючи нереалістичні очікування. В гіршому випадку – впливати на самосприйняття інших людей: нездорове порівняння себе з іншими образами, часто ідеалізованими за рахунок вбудованих фільтрів та масок, призводить до зниження самооцінки та незадоволеності власним тілом. Публікації, що підкреслюють успіхи, можуть створювати ілюзію, що життя інших краще, ніж твоє власне. Виникає висока ймовірність наслідування чужої поведінки, як певна підказка, що ми повинні робити, що сказати, як діяти, що думати і навіть як одягатися, а не самостійно приймати рішення в тих чи інших життєвих ситуаціях. Все це так чи інакше веде до збільшення випадків стресу та депресії серед користувачів соціальних мереж. А якщо додати до низької самооцінки ще й зниження рівня критичного мислення, такими людьми стає легко маніпулювати, чим активно користуються різноманітні коучі та «продавці успіху».

Чому ж так відбувається з критичним мисленням? Кількість інформації, яку отримує сучасна людина через соціальні мережі, є надзвичайно високою, що ускладнює її аналіз і перевірку. Фільтрувати та відокремлювати важливе від неважливого стає складніше. Крім цього алгоритми соціальних мереж, орієнтуючись на ваші уподобання та інтереси, поступово налаштовують для вас певну інформаційну бульбашку і люди починають отримувати лише ту інформацію, ті новини, які підтверджують їхні погляди. Це призводить до поляризованого мислення та знижує можливість критично аналізувати альтернативні точки зору.

Окремої небезпеки соціальні мережі набувають на фоні зростаючого впливу в світі неототалітарних та популістичних течій в поєднанні з розвитком штучного інтелекту. Налаштовані потрібним чином боти лишаяють коментарі, створюючи масовість потрібної думки; вони ведуть маніпулятивні діалоги, завдяки яким у свідомості людей закріплюються шкідливі наративи; а соціальні мережі в цілому перенасичені анонімними каналами та фейковими новинами. Відео, створені за допомогою технології Deepfake, з кожним днем все

важче відрізнити від реальних. Українці як ніхто інший повсякденно відчують на собі цей небезпечний вплив – в часи війни за власне існування та ідентичність, ймовірно немає жодної людини, яка б не стикалась з ІПСО, котре покликано посіяти паніку, недовіру, маніпулювати нашою свідомістю та створювати інші негативні кумулятивні ефекти.

Зловживання соц-мережами веде до втрати усвідомлення часу. Наприклад, сидіння до глибокої ночі, гортаючи короткі смішні відео, стало таким самим відео-жартом, але заснованим на сумній реальності. Це не тільки суттєво віднімає наш час, але і знижує якість відпочинку, а як наслідок – погіршується самопочуття та ментальне здоров'я. Крім цього постійне використання соціальних мереж може викликати тривогу через так званий феномен "страху упустити щось важливе" (FOMO), коли люди бояться, що вони пропустять важливі події, можливості та новини, постійно оновлюючи та перевіряючи власну стрічку новин.

Деякі люди можуть стикатись з невиправданим масованим хейтом та булінгом у свій бік через певні індивідуальні особливості або ж незалежну позицію, що в певних випадках може підштовхнути не підготовлену людину навіть до думок про суїцид. З іншого боку важливо пам'ятати, що соціальні мережі також можуть бути джерелом підтримки та натхнення. Тож свідомо вибираючи для себе позитивний і релевантний вміст в просторі соц-мереж, можна навпаки сприяти більш здоровому самопочуттю.

Вплив соціальних медіа на особистість незаперечний, і в міру того, як технології продовжують розвиватися, їхній вплив зростатиме. Чи є шкідливим, чи корисним цей вплив – здається немає однозначної відповіді на це питання. Хоча використання соц-мереж, приносить користь, об'єднує, надає можливості, важливо активно боротися з будь-якими негативними наслідками для нашого добробуту. А ключ до використання хорошого та пом'якшення поганого лежить у нашому власному виборі і поведінці. Ми маємо також розуміти, що вплив соц-мереж відрізняється в залежності від особистісних рис людей, і не можемо чітко знати – чи є ми в групі ризику. А тому ніколи не буде зайвим провести цифрову детоксикацію – час від часу відключатися від соціальних мереж, щоб за потреби відновити свій психічний та емоційний стан.

Жарніс Василь Андрійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелєва Д.Л.
Державний біотехнологічний університет

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО

Сучасна людина вже майже не уявляє свого життя без соціальних мереж. Останнім часом кількість соціальних мереж збільшилась, як і збільшилась кількість респондентів у них.

Сьогодні молодь є активним користувачем соціальних мереж, і вони мають значний вплив на їх спосіб сприйняття та взаємодії з іншими медіа. Соціальні мережі стають основним джерелом отримання новин та інформації для молоді, а також впливають на формування їхніх переконань і світогляду. Вони стають платформою для спільного обговорення та обміну думками, що сприяє активній участі молоді у громадських дебатах та соціальних рухах. Зокрема, соціальні мережі допомагають молоді голосно висловлювати свої проблеми та здобувати підтримку спільноти. Крім того, взаємодія з іншими медіа, такими як відео, музика, блоги та подкасти, через соціальні мережі дозволяє молоді розвивати свої творчі здібності.

Тривале використання соціальних мереж може спричинити формування залежності. Це проявляється у неконтрольованому бажанні часто перевіряти повідомлення та новини, що може негативно позначитися на психічному здоров'ї та якості життя. Порівняння себе з ідеалізованими образами інших користувачів може викликати почуття неповноцінності та невдоволення собою. Дослідження показують, що надмірне використання соціальних мереж пов'язане з підвищеним рівнем депресії та тривожності. Особливо серед молоді, постійне перебування в соціальних мережах може призвести до спотвореного сприйняття реальності та нездорових очікувань щодо себе та свого життя.

Важливо контролювати час, що проводиться у соціальних мережах, встановлюючи чіткі рамки їхнього використання. Потрібно зберігати баланс між віртуальним та реальним життям. Приділяти час зустрічам з друзями та сім'єю, займатися хобі та активностями, які приносять задоволення поза інтернетом.

Соціальні мережі, безсумнівно, мають сильний вплив на сучасне суспільство та психологію людини. Вони можуть бути джерелом натхнення, знань та підтримки, але також несуть ризики, пов'язані із залежністю, психологічними проблемами та спотворенням сприйняття реальності. Ключ до здорового використання соціальних мереж полягає в усвідомленості, критичному мисленні та підтримці рівноваги між віртуальним та реальним життям.

Література

1. Вплив соціальних мереж на психологію сучасної людини [Електронний ресурс] // remedium – Режим доступу до ресурсу: <https://remedium.dp.ua/uk/vplyv-sotsialnyh-merezh-na-psyhologiyu-suchasnoyi-lyudyny>.

2. Як соціальні мережі впливають на суспільство та бізнес [Електронний ресурс] // in project – Режим доступу до ресурсу: <https://inproject.org/en/vplyv-soczialnuh-merezh-na-suspilstvo-i-biznes/>.

3. Як соцмережі впливають на наш настрій, сон, психічне здоров'я і стосунки [Електронний ресурс] // BBC News Україна – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-42693578>.

Ковальова Марія Олександрівна

Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.

Державний біотехнологічний університет

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ВПЛИВУ НА БІЖЕНЦІВ

Повномасштабне вторгнення російського агресора проти України 24 лютого 2022 року спричинило потрясіння та зміни у багатьох сферах нашого життя: економічній, політичній, соціально-психологічній тощо. В умовах військового конфлікту виникає такий соціальний феномен як біженство та переселення: люди часто змушені залишати свої будинки, свій сталий звичний спосіб життя та бігти у пошуках безпеки. Це може бути надзвичайно важким періодом для них, під час якого вони стикаються з безліччю викликів як фізичних, так і психологічних. Біженці стикаються із значно високим рівнем тривожності порівняно з населенням країни-господаря та навіть з іншими мігрантами. Це пов'язано з травматичними подіями, яких багато біженців зазнали у своїй рідній країні, включаючи насильство, переслідування, втрату близьких та домівки.

Саме тому для багатьох біженців соціальні мережі є головним джерелом інформації. Через них вони можуть дізнаватися про важливі правові аспекти у країнах перебування: процедури отримання притулку, доступ до медичних послуг, освіти та інші соціальні гарантії. Інтернет і соціальні платформи стають місцем, де поширюється корисна інформація від неурядових організацій, правозахисників та самих біженців. Наприклад, багато громадських організацій використовують соціальні мережі для того, щоб оперативно доносити актуальні новини або контакти місцевих служб. Окрім цього, у соціальних мережах можна знайти групи підтримки, де біженці діляться власним досвідом та порадами, що допомагає новоприбулим швидше інтегруватися в суспільство.

Одним із найбільших викликів для біженців є ізоляція та розлука з родиною. У цьому контексті соціальні мережі відіграють важливу роль у підтриманні зв'язків. За допомогою Facebook, WhatsApp, Telegram та інших платформ біженці можуть спілкуватися з рідними, друзями та знайомими, які залишилися в країні походження чи розсіялися по світу. Це дає змогу зберігати почуття єдності, навіть перебуваючи на великій відстані, що є важливим

чинником психологічної стійкості. Соціальні мережі також дозволяють створювати нові соціальні зв'язки на новому місці проживання. Багато біженців знаходять через них однодумців, людей зі схожими проблемами, що може суттєво полегшити їхню адаптацію.

Процес адаптації в новій країні часто є складним і тривалим. Завдяки соціальним мережам біженці можуть отримувати доступ до ресурсів, які допомагають їм вивчати нову мову, розуміти місцеві закони та звичаї, шукати житло та роботу. Наприклад, платформи типу YouTube пропонують безліч навчальних відео, що охоплюють різноманітні теми – від вивчення іноземної мови до культурних особливостей нової країни. Крім того, на таких платформах як Facebook або Telegram часто створюються місцеві групи, присвячені різним аспектам життя біженців у певних містах чи країнах. Вони стають своєрідними спільнотами, де можна дізнатися про актуальні події, знайти волонтерів або отримати допомогу від місцевих жителів.

Проте соціальні мережі можуть також нести загрози для біженців. Одна з головних проблем – це поширення дезінформації. Наприклад, шахраї можуть використовувати платформи для обману біженців, пропонуючи фіктивні послуги або обіцяючи допомогу за гроші. Окрім цього, існує ризик потрапляння під вплив радикальних груп, які можуть використовувати соціальні мережі для вербування або поширення екстремістських ідей. Небезпечною проблемою є кібербулінг та дискримінація, з якими можуть стикатися біженці в інтернеті. Деякі люди можуть використовувати соціальні мережі для того, щоб поширювати ворожнечу та нетерпимість щодо мігрантів, що лише ускладнює процес інтеграції.

Отже, соціальні мережі є потужним інструментом для біженців, який може полегшити їхню адаптацію, забезпечити емоційну підтримку та надати доступ до важливої інформації. Однак використання цих платформ має супроводжуватися з обережністю, щоб уникнути можливих ризиків.

Купіна Марія Олександрівна

Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.

Державний біотехнологічний університет

СУЧАСНІ МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Молодий вік – це час пошуку себе, соціалізація, набуття важливих комунікативних навичок. Але водночас це час протесту, протиставлення себе суспільству. Молодь часто об'єднується у субкультури з власними традиціями та стилем життя. Молодіжна субкультура – це моделі поведінки, стилі одягу, музичні уподобання, мова (сленг), специфічні цінності і їх символічні вирази, характерні для груп молодих людей. Юнацькі субкультури на особистісному рівні – це спосіб домогтися самоповаги та компенсувати негативне ставлення оточуючих до себе. Головною характерною особливістю молодіжної субкультури є її відстороненість, часто демонстративність, епатажність що відрізняється від культурних цінностей старших поколінь, національних традицій.

Субкультурні об'єднання впливають на процес соціалізації молоді, побудову відносин у суспільстві, стосунки з оточуючими. Причиною виникнення молодіжних субкультур є потреба самореалізації молоді, бажання привернути до себе увагу оточення. Молодь прагне належати до якоїсь соціальної групи, водночас протиставляючи себе суспільству. Субкультура дає їй можливість висловити свій протест дорослому світові й водночас готує до життя в ньому.

За моїми спостереженнями, сучасні субкультури, примаїмні ті, що я бачила в Україні, є досить мирними об'єднаннями за інтересами. Вони, зазвичай, не пропагують девіантну поведінку та в більшості своїй дозволяють розкрити особистий творчий потенціал та креативність.

Яскравий приклад – це косплеєри, які власноруч створюють костюми персонажів. Найчастіше перевтілюються у героїв аніме. Шують одяг, роблять аксесуари, замовляють

перуки. Існують фестивалі косплею, у яких учасники виходять на сцену із задалегідь поставленим номером під музику. Або квадробери, які роблять маски тварин, хоч учасникам цього руху в середньому 12-14 років. До того ж, вони вважають квадробіку спортом. І хоч багато дорослих не розуміють такого заняття, на мою думку, це дійсно непогана фізична підготовка. Головне – не переходити за межу та не переносити це у реальне життя.

Інша велика субкультура – це корейська хвиля. Вона об'єднує різні складові: корейську поп-музику, кавер танці, телесеріали (дорами), корейську красу (стиль макіяжу, косметичні засоби). Корейська поп-музика динамічна, усі виступи супроводжуються складною хореографічною складовою. Тексти пісень чіпають такі теми, як дискримінація, знущання, булінг, незалежність, дружба, боротьба з суспільством, любов. А це про традиційні цінності разом із актуальними питаннями, які є усупільстві.

Кавер танці на виступи корейськів виконавців – це теж про спорт. Дівчата та хлопці можуть разом годинами репетирувати номер, а отже, ще й розвивати комунікативні навички.

Геймери, які беруть участь у міжнародних кіберспортивних турнірах – це люди з розвинутим аналітичним та стратегічним мисленням, швидкою реакцією. Що не зайве й у повсякденному житті. Головне – не стати залежним від ігор і не жити цілком у віртуальному світі.

Ще одна популярна субкультура – це альт. Ця молодь неформально вдягається, зазвичай в оверсайз, та носить масивне взуття. В образі переважає чорний колір. Але, на мою думку, це більше про картинку, а не про стиль життя. Вони не є депресивними, як були емо, не мають ненависті до суспільства, як були готи. Але деякі елементи образу запозичені з тих субкультур, які були в минулому. Головне, що вони не наносять шкоди ні собі, ні суспільству. Лише привертають увагу до себе.

Отже, молодіжні субкультури – це спосіб знайти однодумців, самореалізуватися, проставлення себе суспільству. В Україні субкультури – це більш про креативність та самовираження. Вони допомагають молоді у пошуку себе, а також розвивають комунікативні навички.

Лозенко Вікторія Віталіївна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Однією з ключових ознак сучасного суспільства є швидкий розвиток інформаційних технологій, особливо мережі Інтернет, яка стала невід'ємною частиною життя кожної людини. Вона відкриває необмежені можливості для навчання, обговорення актуальних тем, а також для знайомств та спілкування. Окрім цього він дозволяє мандрувати різними країнами, дізнаватися про їхні культури та традиції. Проте, поряд із чисельними перевагами, слід враховувати й негативні аспекти, які можуть стосуватися як дорослих, так і дітей.

Одна з головних загроз є інтернет-залежність, що позначається на якості живого спілкування та здатності будувати реальні соціальні зв'язки. Соціальні мережі, з одного боку, є потужним інструментом для формування та розширення світогляду, але з іншого — вони можуть витіснити класичні механізми соціалізації, такі як родина, школа та друзі. Підлітки, які проводять значну частину свого часу в мережі, можуть зазнавати серйозного впливу на свої цінності, поведінку та самовизначення. Зважаючи на те, що сьогодні соціальні мережі об'єднують мільйони підлітків, важливо вивчати їхній вплив на формування особистості молоді. Ця тема є надзвичайно актуальною, оскільки від того, як соціальні мережі впливають на підлітків, залежить їхнє майбутнє та місце в суспільстві. Інтернет-спілкування дійсно має свої позитивні аспекти для особистісного розвитку. Воно допомагає подолати комунікативний дефіцит, розширити коло знайомих і знайти однодумців. Це особливо важливо для людей, які відчувають труднощі в реальному спілкуванні або мають обмежені можливості для соціальної

взаємодії. Однак, варто пам'ятати, що дружба в соціальних мережах часто буває поверхневою. Молоді люди, особливо підлітки, прагнуть бути в центрі уваги і збільшувати кількість друзів, навіть якщо це незнайомі люди. Такий підхід може нести потенційну загрозу особистій безпеці, оскільки підлітки часто занадто відкриті у поширенні персональної інформації. Крім того, створення кількох профілів з різними іменами в одній соціальній мережі може негативно вплинути на самоідентифікацію підлітків. Вони можуть втратити відчуття власної ідентичності, що важливо для їхнього особистісного розвитку.

Серед науковців зростає стурбованість щодо впливу цифрових технологій на емоційне здоров'я дітей і підлітків, особливо у контексті виникнення страхів, тривожності та депресії. Тривожність і депресія часто розглядаються разом, оскільки їхні симптоми та супутні проблеми значною мірою збігаються. Раніше дослідження здебільшого зосереджувалися на впливі традиційних медіа, таких як телебачення та кіно, на формування у дітей сильних страхів, які можуть спричинити тривожні розлади та порушення сну, що важко піддаються корекції. Сучасні наукові роботи враховують інтерактивний характер нових медіа, зокрема соціальних мереж, та їхній потенційний вплив на розвиток тривожності та депресивних станів. За останні роки соціальні мережі стали надзвичайно популярними як в Україні, так і в усьому світі. Щодня все більше користувачів реєструються в Інтернеті та починають активно взаємодіяти в нових соціальних мережах, які вже міцно закріпилися серед найвідвідуваніших сайтів українськими користувачами. Соціальні мережі, без сумніву, мають свої негативні аспекти. Одним із найбільш поширених є залежність від них та Інтернету в цілому. Це може негативно впливати на психофункціональний стан користувачів, викликаючи стрес, тривогу та навіть депресію. Незахищеність особистої інформації також є серйозною проблемою. Користувачі часто не усвідомлюють, наскільки легко їхні дані можуть бути використані зловмисниками. Крім того, інформація в соціальних мережах не завжди є достовірною, що може призводити до дезінформації та маніпуляцій. Відкритий доступ до негативної інформації, такої як онлайн-насилля та порнографія, може мати руйнівний вплив, особливо на молодь. Фінансові витрати на соціальні мережі, хоча й не завжди очевидні, також можуть бути значними, враховуючи платні підписки та рекламу. Водночас, корисність чи шкідливість використання соціальних мереж та Інтернету загалом залежить від рівня інформаційної культури і грамотності користувача. Тому важливо зосередити увагу на навчанні дітей, підлітків і молоді основам безпечної поведінки в Інтернеті. Це допоможе їм використовувати ці ресурси з користю, мінімізуючи ризики.

Дослідження показує, що майже кожен четвертий підліток віком від 10 до 17 років регулярно відчуває сильне бажання користуватися соціальними мережами. Особливо це стосується хлопчиків 10 років (35,2%) та студентів професійно-технічних закладів (28,5%). Крім того, 15,1% опитаних школярів зізналися, що відчували дискомфорт через неможливість доступу до соціальних мереж. Також 18,2% підлітків регулярно ігнорували інші важливі справи, такі як хобі чи спорт, через бажання залишатися в мережі. Серед них найбільше дівчат 16 років — 26,0%. Кожен шостий (16,8%) підліток стикався з регулярними конфліктами через використання соціальних мереж, особливо це було характерно для дівчат 16 і 17 років (22,6% і 25% відповідно) та хлопчиків 10 років (20,5%). Близько третини підлітків, а саме 32,8% хлопців та 39,9% дівчат, використовують соціальні мережі як спосіб уникнути негативних емоцій. Крім того, 13,5% підлітків повідомили про конфлікти з близькими через надмірне використання соцмереж. Психіка підлітків формується в умовах постійного зростання інформаційного потоку, що підсилює потребу в користуванні Інтернетом. Це може негативно впливати на розвиток комунікативних навичок, призводити до порушення сну, зниження мотивації до навчання та змін у поведінці. Як наслідок, це може викликати залежність, депресію та соціальну ізоляцію.

Соціальні мережі значно впливають на процес соціалізації сучасної молоді і охоплюють багато аспектів її життя. З одного боку, ці платформи допомагають молодим людям розширювати коло знайомств, спрощують взаємодію між різними соціальними групами та

дозволяють відкривати для себе нові культури і ідеї. Крім того, через соціальні мережі молодь може розвивати свої соціальні навички та відчувати себе частиною спільноти.

Меркулова Анна Олександрівна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.
Державний біотехнологічний університет

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: МЕХАНІЗМИ, КРИТЕРІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ

Процес інституалізації громадянського суспільства є важливим елементом організації суспільних відносин, оскільки встановлює певні правила і норми взаємодії між громадянами та владою. Це питання займає центральне місце у сфері політичної та філософської думки, адже саме через інституційну базу громадянське суспільство може ефективно реалізовувати свої цілі. Інституційний аналіз надає науковцям змогу досліджувати функціонування соціальних інститутів та вивчати механізми, які регулюють їхню діяльність. У сучасних умовах соціальних змін є необхідність поглибленого розуміння адаптаційних процесів, що відбуваються у рамках соціальних інститутів, а також дослідження впливових факторів на їх функціонування.

Однією з головних проблем є забезпечення стабільності соціальних інститутів в умовах глобалізації та підвищеної складності суспільних відносин. Соціальні інститути повинні бути достатньо гнучкими, щоб швидко реагувати на нові виклики, зберігаючи при цьому стабільність. Вивчення громадянського суспільства та його взаємодії з державними інститутами продовжує бути важливим напрямом досліджень у політичній науці та соціології. Науковці розглядають суспільні групи, які формують та впливають на соціальні інститути, через призму їх взаємодії з державою.

Інституалізація громадянського суспільства є складним багатогранним процесом, який забезпечує стабільність соціальних організацій та їхню здатність впливати на прийняття державних рішень. Для дослідження інституалізації широко застосовують інституційний аналіз, що дозволяє вивчати структури та поведінкові моделі соціальних інститутів. Цей підхід включає розвиток класичного інституціоналізму, зосередженого на структурних аспектах, та неоінституціоналізму, який виник у ХХ столітті і орієнтується на поведінку індивідів у цих структурах.

Теорії раціонального вибору та теорія ігор, запозичені з економіки, допомагають розглянути, як люди приймають рішення в рамках соціальних інститутів. Це важливо для розуміння, як громадянське суспільство регулює свої взаємини з владою, орієнтуючись на досягнення вигідних результатів з мінімальними витратами.

Основними критеріями інституалізації є адаптивність, складність, автономія та згуртованість інститутів. Ці критерії дозволяють оцінити рівень інституціоналізації громадянського суспільства та його здатність ефективно виконувати свої функції. Інститути мають бути достатньо гнучкими, щоб адаптуватися до змін, при цьому зберігаючи власну автономію та згуртованість.

Громадянське суспільство, що функціонує на основі інституалізації, забезпечує гармонійне співіснування соціальних груп та ефективне управління ресурсами і владою, що сприяє прогресу та розвитку суспільства. Воно створює умови для участі різних соціальних груп у політичному процесі, стимулює їхнє усвідомлення власних інтересів та залучення до політичної боротьби за ресурси та вплив.

Висновки. Інституалізація громадянського суспільства є визначальним чинником у забезпеченні сталості соціальних організацій та їхньої здатності впливати на політичні процеси. Соціальні інститути не лише формують стабільні поведінкові моделі, але й забезпечують сталість суспільних відносин, дозволяючи уникати конфліктів у питаннях розподілу ресурсів та політичної влади. У сучасних умовах інституалізоване громадянське

суспільство є одним із ключових механізмів забезпечення гармонійного розвитку суспільства, що функціонує на основі чітких правил взаємодії, зберігаючи стабільність та адаптивність до нових викликів.

Література

1. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
2. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
3. Воронянський О. В., Моїсеєва Н. І. Вектори інституціоналізації нового світового порядку в контексті глобальних трансформацій постіндустріального суспільства //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2024. – Т. 1. – №. 26. – С. 27-40.
4. Моїсеєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. – 2014.

Накрапленний Олександр Геннадійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Проблема соціальної нерівності завжди була дуже близька суспільству. Її розглядають як нерівність з погляду соціальних ознак, а не індивідуальних. Отже соціальній нерівності притаманні ознаки, які уподібнюють між собою певні спільноти (соціальні групи) або в деяких випадках позиції в соціальних структурах. Найважливіші соціальні ознаки людини – це характер груп, до яких вона належить, і характер позицій, які вона займає.

Більшість соціальних позицій та груп, які ми зустрічаємо у повсякденному житті мають відмінності один від одного. Щоб говорити про нерівність повинен бути присутній конкретний елемент, наприклад легший або складніший доступ до можливостей або нерівний шанс на отримання суспільних благ.

Три основних суспільних блага – це влада, багатство і престиж. Перше благо – це влада. Людям потрібна влада для відчуття сили, панування, особистої значущості. Влада надає багато можливостей, в які входить підвищений доступ до матеріальних благ, велика кількість корисних зв'язків та набагато більша проінформованість. Влада також є обмеженим благом. Можна сказати, що влада існує тільки завдяки того, що цю владу має не кожний. В цьому і є суть нерівності: завжди будуть ті, хто надають накази і ті, хто їх виконує.

Друге благо – багатство, необхідно для задовільнення мінімальних життєвих потреб (їжа, житло, одяг). Але окрім цього сучасне суспільство схильне до ідеології споживацтва, тобто на людей має вплив культура, вона визначає об'єкти, яким надається деяка культурна цінність і які бажано мати, навіть якщо ці об'єкти не мають ніякої користі для людини. Матеріальне благо є обмеженим через існування його ліміту та через зростаючі в ньому потреби. Різний доступ до матеріальних благ – це чинник, що має вирішальне значення для функціонування суспільства і самопочуття громадян. Найважливіше при цьому – не рівень багатства, а майнова дистанція, що розділяє найбагатших і найбідніших.

Третє благо – престиж, тобто слава, популярність, прийняття. Слава надає змогу людині шукати більші перспективи, претендувати на більшу зарплатню. Якщо людина хоче бути при владі, прийняття та схвалення суспільства допомагає в демократичних країнах під час виборів, або якщо людина вже при владі – підтримувати довіру людей. Престиж також обмежене благо, тому що завжди будуть більш відомі особистості, якими захоплюються люди.

Є ще багато суспільних благ, такі як освіта, здоров'я, тощо, але попередні три блага є найбільшми в створюванні соціальної нерівності та максимального розриву в суспільстві.

Соціальна нерівність несе масивний негативний вплив та має глобальний масштаб. Одними з багатьох наслідків нерівності можуть бути зниження якості життя, занепад морально – психологічного стану суспільства, підвищення рівня бідності, порушення прав людини. Це є доказом потреби боротьби з нерівністю в усіх прошарках соціуму.

Література

1. Пйотр Штомпка. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020, 800 с.

Піскун Катерина Сергіївна

Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.

Державний біотехнологічний університет

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ

Соціальні мережі стали невід’ємною частиною повсякденного життя мільярдів людей по всьому світу. Вони трансформували не тільки спосіб комунікації між людьми, але й вплинули на різні аспекти суспільного життя, зокрема й політику. У сучасному світі політичні діячі та організації активно використовують соціальні медіа для досягнення своїх цілей: від поширення ідей до мобілізації виборців, організації протестів та навіть впливу на результати виборів. Насамперед, соціальні мережі використовуватися як:

1. Канал політичної комунікації: соціальні мережі надають політикам та політичним організаціям нові можливості для безпосередньої взаємодії з аудиторією. Політики використовують такі платформи, як Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, щоб напяму звертатися до своїх виборців, минаючи традиційні медіа. Це дозволяє поширювати політичні меседжі швидко та в масових обсягах, формувати громадську думку, спрощувати доступ до інформації для широких верств населення та зміцнювати імідж. Цей безпосередній контакт з аудиторією забезпечує зворотний зв’язок, що робить політичні кампанії більш інтерактивними. Наприклад, політичні діячі активно відповідають на коментарі своїх виборців, збирають думки через опитування та беруть участь у дебатах в режимі реального часу, що створює враження відкритості та прозорості.

2. Політична мобілізація через соціальні мережі: соціальні мережі стали ключовим інструментом для організації політичних рухів, мобілізації населення та проведення виборчих кампаній. За допомогою цих платформ політичні організації можуть ефективно збирати великі групи людей для участі у мітингах, протестах або акціях громадянської непокори.

Прикладом можуть бути протести під час «Арабської весни» та українського Євромайдану 2013-2014 років, які були організовані та координовані через платформи соціальних медіа, такі як Facebook і Twitter, що значно прискорило їх розвиток.

3. Платформа для поширення дезінформації: однак, разом із можливістю швидкого поширення інформації, соціальні мережі стали джерелом дезінформації та фейкових новин, що впливає на суспільну думку. Політичні сили, зовнішні актори та навіть хакерські групи можуть створювати фальшиві акаунти, новини та контент, який маніпулює громадською думкою і формує викривлене уявлення про реальні події.

4. Вплив на суспільну думку через алгоритми: соціальні мережі використовують алгоритми, які підлаштовують контент під інтереси користувачів, щоб підвищити їх залученість. Це може призводити до так званих «інформаційних бульбашок», коли користувачі отримують лише ті новини та повідомлення, які підтверджують їхні попередні переконання. У політичній сфері це може сприяти радикалізації поглядів і розколу в суспільстві, оскільки різні групи громадян отримують різну інформацію, яка часто є маніпулятивною. Наприклад, під час виборів політичні партії можуть адаптувати свої повідомлення для різних категорій громадян, використовуючи особисті дані користувачів, які збирають соціальні мережі.

5. Інструмент для активістів: соціальні мережі відкрили нові можливості для громадянських активістів, які використовують ці платформи для просування соціальних змін та боротьби за права людини. За допомогою соціальних медіа громадянські рухи можуть швидко мобілізувати підтримку, поширювати важливу інформацію та організувати масові заходи. Прикладом є рух #MeToo, який став глобальним завдяки поширенню інформації через соціальні мережі. Активісти використовують платформи для привернення уваги до питань гендерної нерівності, соціальної справедливості та порушень прав людини.

6. Виклики регулювання та етичні аспекти: один із найбільших викликів використання соціальних мереж у політиці – це питання регулювання. Традиційні медіа підпадають під законодавчі рамки, які обмежують поширення фальшивих новин, забезпечують прозорість виборчих кампаній та захищають особисті дані. Однак соціальні мережі часто діють у правовому вакуумі, що дозволяє маніпулювати інформацією без наслідків. Наприклад, політична реклама в соціальних мережах може бути прихованою або спрямованою на вузькі групи громадян без широкого огляду. Це ускладнює контроль за дотриманням етичних норм та регуляторних вимог у політичних кампаніях, що може призвести до маніпуляцій і підриву демократичних процесів.

8. Використання соціальних мереж в Україні: Україна також є прикладом активного використання соціальних медіа в політичних процесах. Виборчі кампанії українських політиків активно ведуться через Facebook, Instagram та YouTube. Зокрема, соціальні мережі відіграли ключову роль під час Революції Гідності, коли вони стали інструментом для організації протестів, координації дій активістів та поширення інформації про події на Майдані.

Окрім того, українські політичні діячі активно використовують соціальні медіа для залучення молодих виборців і проведення комунікаційних кампаній. Це дозволяє політикам бути ближчими до народу та оперативно реагувати на виклики і зміни в суспільних настроях.

Отже, соціальні мережі мають великий вплив на політичні процеси та суспільну думку в сучасному світі. Вони надають нові можливості для мобілізації населення, організації кампаній та просування ідей, але разом із тим створюють значні виклики, пов'язані з маніпуляцією інформацією та порушенням етичних норм. У майбутньому важливо знайти баланс між свободою вираження думок у соціальних мережах та необхідністю контролю за політичним впливом на демократичні процеси.

Суворова Мирослава Олександрівна

Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Бондар Н.О.

Державний біотехнологічний університет

ЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄДНАННЯ СУСПІЛЬСТВА В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Дослідження теми об'єднання суспільства у кризових ситуаціях є актуальним з огляду на зростання кількості та масштабів глобальних і локальних криз у сучасному світі. Соціальні, економічні та екологічні виклики, а також військові конфлікти ставлять перед суспільством завдання миттєвої мобілізації зусиль для виживання та подолання криз. У таких умовах саме згуртованість людей, здатність до колективних дій і взаємопідтримки є одним з ключових факторів, що визначають, наскільки швидко і ефективно суспільство може подолати труднощі.

Дослідження цієї теми допоможе глибше зрозуміти механізми, які сприяють згуртованості суспільства, а також шляхи, як можна використовувати ці механізми для подолання негативних наслідків криз. Об'єднання суспільства під час кризових ситуацій є вирішальним фактором для подолання труднощів та забезпечення стійкості держави. Історія демонструє численні приклади того, як соціальна солідарність, взаємопідтримка та колективні дії допомагали країнам і народам виходити з криз сильнішими та згуртованішими.

У будь-яких кризах - від війни до природних катастроф або соціальних потрясінь - спільні зусилля допомагають зберегти стабільність, організувати ефективну

протидію викликам і швидше відновитися. В умовах загрозливих ситуацій люди, об'єднані спільною метою, здатні мобілізувати ресурси та діяти злагоджено.

Громадські ініціативи, волонтерські рухи та соціальні організації відіграють важливу роль у вирішенні криз. Їхня здатність швидко реагувати на нові виклики та допомагати вразливим групам населення робить їх невід'ємною частиною соціального захисту в умовах криз.

Не менш важливою є роль медіа у кризових ситуаціях. Медіа не лише поширюють інформацію, але й формують порядок денний з суспільних проблем, підтримують позитивні зразки поведінки та боротьбу з дезінформацією. Медіа здатні мотивувати до колективних дій та сприяти зміцненню єдності.

Об'єднання людей у кризових ситуаціях не лише сприяє фізичному захисту, але й забезпечує психологічну підтримку, допомагає знизити рівень стресу та тривожності. Спільні дії та солідарність надають громадянам відчуття контролю над ситуацією та впевненості у майбутньому.

Як показують приклади з історії - від рухів за права людини до сучасних криз, таких як пандемія COVID-19 або війна в Україні - об'єднання суспільства є ефективним способом протистояти викликам та досягати значних змін. Солідарність сприяє як соціальним, так і політичним трансформаціям, що поліпшують якість життя.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року українці продемонстрували безпрецедентний рівень згуртованості та взаємодопомоги. Мільйони людей долучилися до волонтерської роботи: збирали гуманітарну допомогу, допомагали армії, підтримували переселенців і тих, хто постраждав від війни.

Українське суспільство, від бізнесу до звичайних громадян, об'єдналося для захисту своєї держави. Цей рух солідарності став одним із найважливіших чинників, що дозволив Україні протистояти агресору і підтримувати обороноздатність.

Отже, вміння суспільства об'єднуватися у складні часи стає основою для виживання, розвитку та зміцнення як окремих спільнот, так і цілих держав. Об'єднане суспільство може ефективніше реагувати на кризи, будувати стійке майбутнє та формувати нові можливості для подальшого прогресу.

Яловенко Вікторія Олегівна,
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

СУСПІЛЬСТВО ТА ЗМІ: ВПЛИВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Центральність мас-медіа в сучасному суспільстві є ключовою для розуміння впливу медіа на нашу реальність. Сучасне суспільство, як вказують дослідники з медіа та культурних студій, можна охарактеризувати як насичене медіа. Як стверджують британські дослідники Альбертацці та Коблі, мас-медіа впливають на наше сприйняття світу, формуючи наші уявлення про події, культурні норми, цінності та спосіб взаємодії з навколишнім середовищем. Вони поширюють нові ідеї, впливають на наші покупки, стиль життя, розклад та навіть здоров'я.

Мас-медіа – це важливий, потужний і всюдисущий соціальний інструмент, глибоко інтегрований у структуру сучасного суспільства. З розвитком Інтернету та цифрових технологій вплив медіа значно зріс, що привело до виникнення нових форм комунікації та доступу до інформації. Новини, реклама, соціальні мережі та інші онлайн-платформи не лише поширюють інформацію, але й створюють специфічне сприйняття реальності, часто моделюючи її у відповідності до інтересів різних груп. Цей вплив ЗМІ стає все більш відчутним у різних аспектах життя, що значно змінює соціальні та культурні пріоритети.

Об'єктивність в журналістиці має свої коріння в західних медіа-культурах, особливо в Сполучених Штатах, на початку 20-го століття. Принцип об'єктивності потрапив у кодекси етики та навчання журналістики в, Азії, Африці та Латинській Америці. Проте сьогодні

об'єктивність є обговорюваною нормою. У сфері журналістської етики питання полягає в тому, чи залишається об'єктивність, з її традиційним розумінням як нейтральне повідомлення "лише фактів", валідним ідеалом.

В суспільстві обговорюється майбутнє демократичних громадських просторів та потреба в надійних джерелах новин. Завдяки поширенню дезінформації та нарративів політичних партій відбувається загроза переповнення публічних каналів неякісною інформацією. Як громадяни можуть відрізнити правду від брехні в журналістиці? Об'єктивність від суб'єктивних повідомлень? Аналіз від упередженої думки? Ці питання залишаються такими, що вимагають відповіді.

Дослідники та журналісти висловлюють різні погляди на об'єктивність. Деякі відстоюють більш залучений журналізм, інші відкидають ідею нейтральних фактів. Цифрова революція 21-го століття сприяла появі онлайн-комунікації, яка підтримує інтерпретативний журналізм, сумнівний щодо нейтральності та об'єктивності. Таким чином, обговорення об'єктивності в журналістиці залишається актуальним. Журналісти можуть обирати між традиційним підходом до об'єктивності та новими формами журналістики.

Науковці вже давно обговорюють зв'язок між медіа-репрезентаціями та насильством і злочинністю. У той час як науковці досліджували різні ефекти медіа, кримінологи особливо зацікавлені в розумінні того, як насильство, зображене в популярних медіа, пов'язане з агресією та злочинною поведінкою в реальному житті. Вплив медіа можна пояснити двома потенційними механізмами: індивідуальний канал (медіа надають нову інформацію, яка переконує людей прийняти певні норми) і соціальний канал (медіа інформують слухачів про те, що дізнаються інші, сприяючи координації дій). Соціальні норми можна розглядати як проблеми координації, де кожен бере участь лише тоді, коли інші також беруть участь. Громадська інформація посилює координацію завдяки створенню спільних знань.

Щоб протистояти впливу медіа, люди повинні критично ставитися до них, користуватися різними джерелами та усвідомлювати потенційну упередженість і фреймінг. Сенсаційність і зображення насильства можуть впливати на суспільне сприйняття, але взаємозв'язок між медіа та реальним насильством залишається складним.

Соціальні медіа посилити і прискорили етичні виклики, з якими стикаються комунікатори в усьому світі. Етична журналістика, з її пріоритетом правдивої комунікації, слугує парадигмою для вивчення ширших викликів у глобальній мережі соціальних медіа. Ці виклики включають збільшення швидкості та обсягу інформації завдяки цифровим технологіям, зменшення журналістського впливу в мережі та транскордонні інформаційні потоки. Навмисне маніпулювання соціальними мережами – чи то людьми, чи то найнятими спікерами – додає складнощів, включаючи дезінформацію, що поширюється авторитарними режимами або операціями іноземного впливу.

Дослідники вивчали практику використання соціальних мереж у журналістиці, зосереджуючись на перевірці та прозорості. Однак відкриті дискусії про етичні наслідки в рамках етичної теорії залишаються обмеженими. Застосування існуючих рамок медіа-етики до практик соціальних мереж має вирішальне значення, враховуючи культурні відмінності та відповідальність журналістів у протидії дезінформації. Кодекс виступає за нові регуляторні системи для забезпечення відповідальності громадянської журналістики перед суспільством. Відповідальні журналісти дотримуються етичних кодексів, які наголошують на таких обов'язках, як служіння суспільству, ретельний аналіз діяльності центрів влади, підтримка прозорості та підзвітності. Ці норми спрямовують журналістів у їхньому обов'язку надавати громадськості точну, справедливую та неупереджену інформацію.

Таким чином, відповідальність ЗМІ включає в себе етичні міркування, прозорість та підзвітність. Орієнтуючись у складнощах соціальних мереж, журналісти повинні дотримуватися своїх обов'язків, протидіяти дезінформації.

Література

1. Albertazzi, D., Cobby, P. (2013). *The Media: An Introduction*. 3rd ed. London: Routledge.
2. Castells, M. (1996). *The Rise of the Network Society*. Blackwell Publishers.
3. Latour, B., & Woolgar, S. (1979). *Laboratory Life: The Construction of Scientific Facts*. Princeton University Press.

Воронкін Андрій Олександрович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ В УМОВАХ ЗМІН

Сучасна глобальна економіка та швидка цифровізація спричинили серйозні трансформації в управлінні людським капіталом. Внаслідок змін в організаційних структурах, підходи до менеджменту персоналу потребують значної гнучкості та інновацій. Це пов'язано з необхідністю адаптації до нових реалій, таких як дистанційна робота, гібридні моделі зайнятості та нові технології. Крім того, управління людським капіталом тепер вимагає не тільки уваги до ефективності працівників, але й до їхнього психологічного стану, мотивації та залученості.

Одним із найважливіших аспектів змін у сучасному робочому середовищі є впровадження гнучких моделей зайнятості. Такі моделі передбачають не тільки можливість роботи з дому, але й гнучкість у виборі робочого часу та місця. Дистанційна робота стала стандартом для багатьох компаній, що дозволяє працівникам краще балансувати між роботою та особистим життям. Однак цей підхід створює виклики для управлінців, особливо у питаннях продуктивності та контролю над результатами.

Відсутність постійної фізичної присутності ускладнює традиційні методи оцінки продуктивності працівників, що змушує менеджерів шукати нові способи контролю та комунікації. Важливу роль тут відіграють цифрові інструменти для відстеження продуктивності в реальному часі. Використання таких платформ, як Trello, Slack або Asana, допомагає чітко структурувати робочі процеси, забезпечувати розподіл завдань та підтримувати ефективний зворотний зв'язок між співробітниками.

Питання мотивації та залученості персоналу в умовах дистанційної роботи стає особливо гострим. Оскільки працівники не мають регулярної фізичної взаємодії з колегами, існує ризик втрати командної згуртованості та відчуття ізоляції. Це може негативно вплинути на рівень залученості до роботи і навіть спричинити емоційне вигорання. Для вирішення цих питань менеджери повинні активно використовувати інструменти для підтримки командного духу та зв'язку з працівниками.

Регулярні віртуальні зустрічі, визнання досягнень працівників через онлайн-церемонії та інші цифрові заходи допомагають підтримувати високий рівень мотивації та сприяти згуртованості команди. Наприклад, компанії можуть впроваджувати системи винагород, які передбачають визнання працівників не тільки за їхні професійні досягнення, але й за командну роботу.

Питання утримання працівників у компанії стає особливо актуальним у зв'язку з можливістю пошуку нових робочих місць на глобальному рівні. Дистанційна робота відкриває для працівників безмежні можливості співпраці з компаніями по всьому світу, що підсилює конкуренцію за таланти. Одним із ключових елементів стратегії утримання працівників є забезпечення можливостей для професійного зростання.

Компанії повинні організовувати регулярні тренінги, вебінари та курси підвищення кваліфікації, що дозволяють працівникам розвивати нові навички. Такий підхід не тільки підвищує рівень компетентності працівників, але й зміцнює їхнє відчуття приналежності до компанії, що позитивно впливає на їхню лояльність. Крім того, це дає можливість працівникам бачити перспективи кар'єрного зростання, що є важливим мотиватором у сучасних умовах.

Корпоративна культура відіграє ключову роль у підтримці зв'язку між працівниками та компанією, особливо в умовах дистанційної роботи. Збереження сильного корпоративного духу, незважаючи на відсутність фізичної присутності, є важливим завданням для менеджерів.

Створення віртуальних заходів, таких як тимблдінг, корпоративні тренінги та спільні онлайн-заходи, допомагає зберігати відчуття єдності.

Запровадження програм підтримки ментального здоров'я та благополуччя також стає необхідним для того, щоб запобігти вигоранню та забезпечити комфортні умови праці для працівників. Такі програми можуть включати консультування, коучинг, а також заходи для зниження стресу, що стають особливо важливими у віддаленій роботі.

Одним із найбільших викликів, з якими стикаються компанії в умовах дистанційної роботи, є забезпечення ефективної комунікації та продуктивності. Технологічні інструменти дозволяють підтримувати зв'язок, але вони не завжди можуть замінити особисту взаємодію, яка є важливою для вирішення креативних та складних завдань. Компаніям слід інвестувати в розвиток лідерів, здатних ефективно організовувати роботу віддалених команд, будувати довіру та забезпечувати командну взаємодію.

Ефективна організація віртуальних зустрічей, коротких і продуктивних, а також чітке розподілення завдань є ключем до підвищення продуктивності. При цьому важливо зменшувати зайве навантаження на працівників, уникати надмірних зустрічей і забезпечувати умови для творчої роботи.

Менеджмент сучасних компаній повинен активно використовувати новітні технології для підтримки продуктивності та взаємодії працівників. Використання штучного інтелекту, автоматизації процесів та аналізу даних дає можливість оптимізувати робочі процеси, поліпшити ефективність і знизити рутинні завдання. Водночас важливо розуміти, що успіх в управлінні людським капіталом залежить не тільки від технологій, але й від здатності адаптувати підходи до індивідуальних потреб працівників.

Гнучкі моделі праці та віддалена робота суттєво змінюють не лише робоче середовище, але й управлінські стратегії компаній. Сучасний менеджмент повинен бути гнучким, інноваційним і здатним реагувати на зміни, враховуючи індивідуальні потреби працівників.

Таким чином, управління людським капіталом у сучасному світі стає важливим фактором успіху компаній, які прагнуть залишатися на ринку в умовах постійних змін та викликів.

Вороніна Валерія Вадимівна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.

Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Психологія – наука про психічні процеси, поведінку та емоції людини. Вона охоплює широкий спектр тем, від когнітивної функції (здатність розуміти, пізнавати, вивчати, усвідомлювати, сприймати та переробляти зовнішню інформацію) до соціальних взаємодій, і має багато підрозділів, таких як клінічна, соціальна, розвиткова психологія та інші.

Основні напрямки психології:

1. Соціальна психологія
2. Розвиткова психологія
3. Клінічна психологія
4. Когнітивна психологія
5. Нейропсихологія
6. Психологія особистості

Актуальні проблеми психології:

1. Ментальне здоров'я
 - Зростаючий рівень психічних завоювань, зокрема депресії та тривожності
2. Вплив технологій
 - Вплив соціальних мереж та цифрових технологій на психічне здоров'я
3. Культурні адаптації

-Як глобалізація та міграція впливають на психічне здоров'я та адаптацію людей

4.Етика та конфіденційність

-Захист прав пацієнтів та конфіденційність даних у психологічних досліджень та практиці

Педагогіка – наука про навчання та виховання людини. Вона охоплює широкий спектр тем і методів, спрямованих на розвиток і освіту дітей та дорослих. Основні аспекти педагогіки включають теорії навчання, методи викладання, розвиток освітніх програм та інклюзивну освіту.

Основні напрямки педагогіки:

1.Теорії навчання (конструктивізм, соціокультурна теорія та біхевіоризм)

2.Методи викладання (традиційні, інтерактивні, технологічні)

3.Інклюзивна освіта

4.Розвиток освітніх програм

Актуальні проблеми педагогіки:

1.Інклюзивна освіта

-Забезпечення рівного доступу та якісної освіти для всіх учнів

2.Цифровізація

-Використання технологій у навчанні та баланс між традиційним та цифровим методом

3.Мотивація учнів

-.. Залучення учнів до навчального процесу та стимулювання інтересу до навчання

4.Професійний розвиток викладача

-Підвищення кваліфікації вчителів та впровадження нових методик у навчанні

Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки потребують комплексного підходу та постійної адаптації до змін. Систематичне дослідження, інновації та співпраця між науковими установами, освітніми закладами та суспільством є ключовими для вирішення цих викликів та забезпечення ефективного навчання і підтримки ментального здоров'я. Такі зусилля сприяють створенню гармонійного та стійкого суспільства, де кожен може реалізувати свій потенціал.

Література

1.https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/18260/1/Zbirka_Aktualni%20pytannia%20suchasnoho%20sotsiohumanitarnoho%20znannia%202022-20-21.pdf

2.https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42617/1/N_Vinnyk_APPN_FPSRSO.pdf

3.<https://mu.edu.ua/storage/MSU/pages/conferences/2015>

Гришко Світлана Юріївна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ І АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Менеджмент і адміністрування в сучасному суспільстві стикаються з численними проблемами, що вимагають адаптації та нових підходів. Одним із ключових викликів є стрімка діджиталізація, яка змінює спосіб організації роботи. Використання технологій підвищує ефективність, але часто впровадження нових рішень стикається з недоліками підготовки персоналу, проблемами кібербезпеки та труднощами адаптації до змін.

Глобалізація та мультикультурність також змінюють ландшафт сучасного управління. Менеджерам доводиться враховувати різноманіття культурних особливостей і працювати в міжнародних командах, що вимагає розвинутої інтеркультурної компетентності.

Сучасні стилі лідерства також трансформуються. Традиційні ієрархічні моделі поступово поступаються місцем більш гнучким, де на перший план виходить емоційний

інтелект, наставництво та коучинг. Лідери тепер не лише керують, а й підтримують свої команди у вирішенні складних завдань.

Постійні зміни у світі – від економічної нестабільності до екологічних катастроф – вимагають від організацій постійного вдосконалення стратегій адаптації. Управління змінами та ризиками стає важливою частиною менеджерських компетенцій.

Поряд з цим, зростає роль етики та соціальної відповідальності бізнесу. Компанії дедалі більше зобов'язані дотримуватись етичних стандартів, бути прозорими та активно брати участь у вирішенні соціальних і екологічних проблем.

Баланс між роботою та особистим життям стає ще однією важливою темою. Інтенсивність праці та високі вимоги до результатів призводять до вигорання та зниження продуктивності. Компаніям доводиться шукати способи підтримки здорового балансу, щоб зберегти мотивацію та ефективність своїх працівників.

Залучення та утримання талановитих фахівців є одним із пріоритетів. У сучасному світі кваліфіковані працівники шукають не лише гідну заробітну плату, але й можливості для кар'єрного росту, гнучкі умови роботи та можливості для професійного розвитку.

Криза управлінських компетенцій також залишається проблемою. Багато управлінців, попри доступ до безлічі ресурсів, не мають достатніх навичок для прийняття ефективних рішень у складних умовах. Це вимагає постійного навчання та розвитку лідерських якостей.

Управління в умовах невизначеності стало новою реальністю для багатьох компаній. Економічні та політичні кризи, пандемії та природні катастрофи вимагають від менеджерів високої гнучкості та здатності швидко реагувати на непередбачувані події.

Інновації та конкурентоспроможність також залишаються центральними питаннями для організацій. Постійний пошук нових підходів до ведення бізнесу є запорукою успіху в умовах глобальної конкуренції. Це стосується як нових продуктів і послуг, так і оптимізації внутрішніх процесів.

Отже, сучасний менеджмент і адміністрування потребують комплексного підходу, що передбачає готовність до змін і постійний розвиток нових компетенцій.

Швидкий розвиток технологій, особливо в сфері штучного інтелекту, автоматизації та Big Data, вимагає від менеджерів адаптації до нових цифрових інструментів і платформ. Традиційні методи управління застарівають, виникає потреба в розвитку цифрових компетенцій та впровадженні цифрових рішень у всі аспекти бізнесу.

Підприємства, що працюють на міжнародних ринках, стикаються з викликами, пов'язаними з культурною різноманітністю, регіональними регуляторними нормами та геополітичними змінами. Від менеджерів вимагається розуміння міжкультурної комунікації та гнучке адміністрування для ефективного управління глобальними командами.

Сучасне суспільство очікує від лідерів не лише компетенції, але й емоційного інтелекту, етики та прозорості. Виникає необхідність у трансформаційному лідерстві, що орієнтоване на розвиток співробітників і стійке зростання організації, а не на командно-адміністративні методи.

Зростає увага до сталого розвитку та екологічної відповідальності. Компанії змушені впроваджувати стратегії корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), де баланс між економічними результатами, екологічними наслідками та соціальним благополуччям стає ключовим аспектом управління.

Швидкі зміни в економіці та суспільстві, такі як кризи, пандемії та технологічні прориви, змушують організації переглядати свої бізнес-моделі. Сучасні менеджери повинні бути готові до частих трансформацій, здатні впроваджувати інновації та вести команду через невизначеність.

Пандемія COVID-19 змусила підприємства швидко адаптуватися до дистанційних і гібридних моделей роботи. Це змінило підхід до адміністрування персоналу, поставило нові виклики щодо контролю ефективності та забезпечення корпоративної культури на відстані.

Однією з основних проблем менеджменту є утримання та розвиток талантів. Компанії змушені інвестувати в навчання і розвиток працівників, а також адаптувати свої системи

мотивації та винагороди до нових очікувань сучасного покоління працівників, таких як гнучкість та баланс між роботою і життям.

Таким чином, з ростом залежності від інформаційних технологій збільшується кількість кіберзагроз, що вимагає посиленої уваги до захисту даних та управління ризиками для майбутніх менеджерів.

Дружинська Катерина Сергіївна
Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.
Державний біотехнологічний університет

АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Головними завданнями менеджерів у кризових ситуаціях є попередження або пом'якшення впливу кризи, адаптація до кризової стадії, що настала, прогнозування розвитку кризи та різноманітних шляхів її послаблення, швидке прийняття рішучих і ефективних дій щодо відшкодування збитків.

Оцінка та діагностика кризової ситуації складається з кількох етапів:

1. Проаналізувати фінансовий стан підприємства (знайти ознаки несприятливого майбутнього для підприємства та своєчасно виявити причини та основні чинники розвитку кризової ситуації);

2. Моніторинг та прогнозування розгортання ситуації на ринку.

Початковий етап аналізу, а саме чітке діагностування фінансового забезпечення, має розпочинатися з дослідження базових параметрів діяльності бізнесу.

На нашу думку, для швидкої діагностики фінансового стану підприємства необхідні наступні кроки: - провести попередній аналіз економічного та фінансового забезпечення організації;

-з'ясувати «хворі» та «симптоматичні» статті балансу;

-проаналізувати причини суттєвих коливань у структурі майна та окремих балансових сумах у суміжних звітних періодах (попередніх роках та звітних роках, кварталах, місяцях);

-дотримуватися балансових показників, оцінити основні показники можливої неплатоспроможності, провести попередню класифікацію підприємств за характеристиками фінансових ресурсів.

Підходи до прогнозування повинні реалізовувати перспективу для попередження розвитку проблемних ситуацій. Необхідність цього етапу в управлінському циклі зрозуміла, оскільки він є другим кроком після розпізнавання ситуації у вирішенні ситуаційного завдання в управлінні.

Найпростішими видами прогнозів є різноманітні експертні підходи, які використовуються в ситуаційному менеджменті:

1.Застосування традиційної зустрічі для аналізу проблеми.

2.Серед більш непростих способів реалізації таких нарад є «мозковий штурм», який проводиться за допомогою спеціалізованої групи експертів.

3.Метод Дельфі. Метод Дельфі дозволяє усунути вплив негативних суб'єктивних факторів, які неминуче виникають під час взаємодії експертних груп, отримуючи таким чином послідовну колективну оцінку параметрів проблеми, яка прогресує.

4.Морфологічний аналіз Цвєцького використовується для структурування самої ситуації та її варіантів розвитку та компонування. Такий підхід дозволяє систематично перераховувати всі можливі комбінації структурних компонентів проблеми, що є хорошою основою для написання сценаріїв розвитку ситуації.

5.Методом формування прогностичної моделі складної ситуації та її вирішення є метод «дерева цілей», який дозволяє визначити наступну кількісну оцінку параметрів структурних складників ситуації [1].

Прогнозування кризи підприємства включає два напрямки, а саме прогнозування зовнішніх кризових умов, що впливають на підприємство, та прогнозування внутрішніх криз життєвого циклу підприємства.

Крім того, прогнозування можливих криз вимагає включення показників, які характеризують ефективність таких процесів: розгортання виробництва; удосконалення виробництва; модернізація продукції; управління персоналом.

Усе це зумовлює виділення показників для прогнозування кризових ситуацій всередині підприємств, які поділяються на такі групи: «Виробництво», «Люди», «Фінанси».

До групи показників «Виробництво» рекомендується віднести такі ознаки: прогнозування зносу обладнання, прогнозування завантаження обладнання, прогнозування збитків і дефіциту. До групи показників «Люди» включають такі ознаки, відображають кваліфікацію та забезпеченість персоналом: прогнозування кваліфікації співробітників, прогнозування кадрового забезпечення, прогнозування трудових витрат. До групи показників «Фінанси» рекомендується включити ознаки, що описують явище кризи з точки зору фінансової підтримки: прогнозування ліквідності, прогнозування залучених капітальних витрат, прогнозування рентабельності.

Отже, представлені методи становлять науковий підхід прогнозування кризових явищ в управлінні розвитком підприємства на основі врахування характеристик криз, які можуть загрожувати підприємству. Застосування такого підходу на підприємстві надає змогу розпізнати небезпеку від різноманітних типів кризових явищ та дати обґрунтовану оцінку впливу кризи на прогнозовану реалізацію продукції підприємства.

Література

1.П. І. Бідюк, О. Л. Тимошук, А. Є. Коваленко, Л. О. Коршевніюк. Системи і методи підтримки прийняття рішень. Підручник: Електронне видання. Київ КПІ ім. Ігоря Сікорського 2022. - <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/6958f683-fbac-4506-9c85-5115c8f8b4c6/content>

Євдокимова Наталія Олександрівна
Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.
Державний біотехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В роботі будь-якого підприємства чи організації менеджмент відповідає за успішність їх існування та розвитку. Чотири основні функції менеджменту (планування, організація, мотивація, контроль), а саме їх вдале застосування на практиці є одним з головних ключів до високих результатів роботи. Кожна функція є важливою в життєвому циклі організації чи товару. Але на мою думку, правильно сформована система мотивації є рушійною силою в досягненні результатів підприємством.

Мотивація – це процес спонукання себе та інших до діяльності для досягнення особистих цілей або цілей організації (таке визначення дано в книзі М.Х. Маскон, М. Альберт, Ф. Хедоурі «Основи менеджменту»).

Результатом системи мотивації для управлінців є чітко виконані основні функції менеджменту, які в подальшому несуть за собою створення сприятливих умов для їх підлеглих та виконання їх функціональних обов'язків. Що в свою чергу полегшує роботу управлінців - створює безперервний цикл існування підприємства і залишає більше часу для його розвитку.

В сучасному світі бізнесу можна окреслити дві основні проблеми в системі мотивації.

По-перше, це різноманітність стимулів у працівників. Кожна окрема людина - це індивід зі своїм набором потреб і мотивів. Тому створення однієї системи мотивації не вирішить її проблеми. Для побудови системи мотивації важливо визначити потреби та мотиви

кожного учасника трудового процесу. Це можна зробити за рахунок методів опитування (анкетування та інтерв'ю), метод спостереження, відкриті групові дискусії, нарративні інтерв'ю та аналіз документів. Наступними етапами є виокремлення людей за групами мотивації; розробка системи мотивації; запуск ; отримання зворотного зв'язку; контроль.

По-друге, проблемою є зміна мотивації. Мотив залишається дієвим, тобто бере участь у мотивації поведінки, до тих пір, поки залишається недосяжним, або поки індивід до нього максимально не наблизиться, або поки не зміняться життєві обставини працівника і домінувати стане зовсім інша потреба. Менеджеру важливо «тримати руку на пульсі», спілкуватися і слідкувати за атмосферою у його колективі.

Основні правила яких варто дотримуватися в формуванні системи мотивації :

-.. відчутність - мотивація повинна мати цінність для персоналу і бути відчутною;
- поступовість - формувати мотивацію відповідно до заслуг людини. Перебільшена мотивація матиме короткостроковий ефект, і викличе завищені очікування щодо наступного заохочення;

- комплексність - вдалою є та мотивація яка охоплює матеріальну і нематеріальну сторони;

- прозорість - система винагород має бути зрозумілою і доступною для кожного працівника;

- своєчасність - вчасно отримана винагорода формує асоціацію конкретної винагороди з результатами їх роботи.

Успішне впровадження політики мотивації несе за собою такі результати :

- підвищення якості виконуваної роботи і продуктивності в цілому;

- позитивна атмосфера в колективі;

- зниження плинності кадрів, збереження цінних кадрів;

- підвищення лояльності і відповідальності з боку персоналу;

- стійка корпоративна культура.

Отже, мотивація персоналу є важливою складовою товару чи послуги, яку надає підприємство. Від неї залежить такі характеристики товару : швидкість виготовлення, якість, науковість , конкурентоспроможність тощо.

Коваленко Антон

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

МЕНЕДЖМЕНТ І АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Менеджмент (або «управління») – це процес планування, організації, мотивації та контроль організації з метою досягнення координації людських, фінансових, природних і технологічних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань.

Основні види менеджменту:

Виробничий менеджмент (управління виробництвом) - це комплексна система забезпечення конкурентоздатності товару, що випускається на конкурентному ринку. Вона включає питання побудови виробничих і організаційних структур, вибору організаційно правової форми управління виробництвом, збуту і фірмового обслуговування товару відповідно до попередніх стадій життєвого циклу.

Фінансовий менеджмент (управління фінансами) – це комплексна система стійкості, надійності і ефективності управління фінансами. Вона включає формування і планування фінансових показників з дотриманням наукових підходів і принципів менеджменту, балансу прибутків і витрат, показників ефективності використання ресурсів, рентабельності роботи і товарів.

Інноваційний менеджмент (управління розвитком і розробками) – це комплексна система управління інвестиціями, що вкладаються власниками в розвиток всіх видів інновацій. Вона включає побудову організаційних структур, вибір напрямів інновацій, оптимізацію інвестицій, різні аспекти управління персоналом.

Адміністративний менеджмент – це один з напрямків сучасного менеджменту, що вивчає адміністративно-розпорядчі форми управління.

Які ж проблеми менеджменту і адміністрування в сучасному суспільстві?

По-перше - бізнес орієнтований на одержання прибутку.

На жаль, економічна ситуація в нашій країні породжує зацикленість на грошах, нестачу творчого підходу. Звичайно є менеджери, які прагнуть покращити управлінську методику, правда у рамках своїх можливостей. Тому важливим є навчання управлінців, застосування нових методів управлінської освіти, підвищення кваліфікації топ-менеджерів.

Зумовлено це тим, що рівень освіти і знань керівників даної ланки сьогодні в середньому є нижчим від рівня знань їх підлеглих, які, в основному, мають професійну освіту.

По-друге - ігнорування інтересів споживачів.

Наша країна ще не доросла до максимальної орієнтації на клієнта. У нас основне завдання на даному етапі розвитку - вижити за всяку ціну. Необхідно пам'ятати, що вижити можна тільки завдяки клієнтам, оскільки в кінцевому рахунку бізнес існує для клієнтів, а не для керівництва. Якщо дотримуватись цього правила, то й збагачення стане логічним наслідком такої діяльності, що зорієнтована на інтереси споживача.

По-третє — це конкуренція.

Ми можемо спостерігати, як у цілих галузях бізнесу виникають складності через те, що люди знищують один одного і не вміють співпрацювати. Особливо, якщо галузь висококонкурентна. Поняття конкуренції саме по собі жорстке і передбачає виграв за рахунок програшу іншого, але ж у конкуренції також можливий варіант «виграю я – виграє інший».

Це явище продиктоване зосередженістю на власній особі, самозакоханістю. Більшість керівників впевнені, що тільки вони знають, як чинити правильно, і абсолютно не погоджуються з чужою думкою. Такі бізнесмени не будуть думати про людей, які розвивають його бізнес, вони прагнуть контролювати максимум процесів на підприємстві.

Для них характерна позиція: якщо в компанії трапляються невдачі – винні співробітники, але якщо стався успіх, то він став можливий завдяки особистим зусиллям керівника.

Ця проблема свідчить про невміння розділяти успіх зі своїми співробітниками. Через недостатню кількість досвідчених менеджерів на ринку праці та недовіру на найманих менеджерів з боку власників підприємств ускладнюється делегування повноважень.

По-четверте – недовірливе та упереджене ставлення до консалтингу та консалтингових фірм.

В інших країнах консалтинг є пріоритетним напрямом діяльності. Іноді краще скористатися думкою професіонала, щоб досягти більшої ефективності свого бізнесу. Власникам підприємств потрібен об'єктивний аналіз ефективності їх роботи, «погляд збоку». Це зумовлює об'єктивну потребу підприємств у зовнішньому аудиті та консалтингу.

По-п'яте - недосконалість організаційних структур, відсутність чіткої структури управління компанією, низька гнучкість організаційних структур, формалізованої ієрархії, відсутність чітких посадових зобов'язань, формалізації функціональних та інформаційних зв'язків на підприємстві; занадто глибокі вертикальні зв'язки.

Наслідком цього є необґрунтована бюрократизації компанії, коли всі рішення приймаються на верхньому рівні; відсутність чітких посадових зобов'язань, формалізації функціональних та інформаційних зв'язків на підприємстві; недостатність та несвоєчасність забезпечення управлінців якісною інформацією для прийняття управлінського рішення.

Таким чином, менеджмент являє собою область знань і професійної діяльності, спрямованих на формування і забезпечення досягнення цілей організації шляхом розсудливого використання певних ресурсів.

В діяльності організації присутні значні проблеми, пов'язані з управлінням підлеглими, але для вирішення є багато шляхів для їх рішень.

Лазько Олексій Борисович,
Жар Вікторія Вікторівна
Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Таран О.М.
Державний біотехнологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

В сучасній системі публічного управління прийняття управлінських рішень виступає однією з надважливих функцій управління, становлячи при цьому основу всього управлінського процесу. Управлінське рішення – це результат вибору суб'єктом (органом) управління способу дії, спрямованого на вирішення конкретної проблеми управління, це вибір альтернативи, здійснений керівником у рамках його посадових повноважень і компетенції і спрямований на досягнення цілей [1].

Сучасними вітчизняними науковцями та зарубіжними дослідниками зданої тематики управлінські рішення розглядаються у таких аспектах: вид діяльності, яка відбувається в керуючій системі й пов'язана з підготовкою, знаходженням, вибором та прийняттям певних варіантів дій (в цьому аспекті управлінські рішення – вид роботи в апараті управління, певний етап процесу управління); - варіант впливу керуючої системи на керовану (в такому розумінні управлінське рішення являє собою опис передбачуваного впливу керуючої системи на керовану); організаційно-практична діяльність керівника у вже добре сформованій керованій системі.

Загальними особливостями системи публічного управління та адміністрування є її масштабність, складність, монополія на законодавчу та нормативно-правову діяльність, різноманіття управлінських процесів в органах влади і управління. Управлінські рішення, що приймаються в публічному адмініструванні досить складні та різноманітні, що ускладнює процес їх прийняття. Відомо, що саме прийняття рішень є основою управлінської діяльності взагалі та в публічному адмініструванні зокрема [2].

У процесах публічного управління систематично виникає потреба в ухваленні рішень щодо проблем розвитку: економічного, соціального, гуманітарного, екологічного, технологічного тощо. Від таких рішень залежить культурний, освітній, науковий, технологічний рівень країни (галузі, регіону, території), її місце та роль у процесах світового розвитку. Під час ухвалення таких рішень необхідно орієнтуватися на світовий рівень розвитку, забезпечувати конкурентність результатів (політичних, економічних, технологічних та ін.), що отримані як їхній наслідок [3].

В процесі прийняття та реалізації управлінських рішень в публічній сфері виникає ряд проблем, які стосуються не тільки правильності та своєчасності прийняття таких рішень, але й відсутності ефективних каналів передачі такої інформації, не готовності її прийняти на усіх рівнях управління, відсутності відповідальності за прийняття такого роду рішень [4].

Зазначимо, що рішення приймається з використанням різних механізмів. Проте, зважаючи на те, що си туації, функціональні, галузеві особливості державного органу, стан соціального середовища є різні, так і механізми їх вирішення будуть різнитися. Отже, актуальні задачі становлять не тільки наукове освоєння використання механізмів прийняття управлінських рішень, але і включення їх в управлінську практику. Встановлено, що механізм прийняття управлінських рішень у публічній сфері визначає поєднання розподілу влади, а також управлінських технологій. Так, публічна служба оцінює і вирішує свої проблеми як інститут, який утворює форму управління і організації громадського порядку на певній території. В цьому плані прийняття рішень пов'язане з підтриманням відносин і спільної діяльності всіх публічних службовців з громадянами, а також застосування функцій держави,

а це в свою чергу забезпечення безпеки населення, здійснення вищого суверенітету та інші функції [5].

Література

1. Яремко І. (2021). Особливості прийняття та реалізації управлінських рішень в системі публічного управління. Грааль науки, (7), 57-61. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.08.2021.007>
2. Брюшкова Н. О., Ніколюк О. В., Удовиця О. Ф. Особливості прийняття управлінських рішень в публічному управлінні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 3. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1605> (дата звернення: 28.10.2024). URL: DOI: 10.32702/2307-2156-2020.3.39
3. Коврига О.С. Процес прийняття управлінських рішень у публічному управлінні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 30(69). №4. 2019. С.67-72. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/14.pdf
4. Сухий Н., Юрик Н. Особливості прийняття управлінських рішень в сфері публічного управління. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/28303/2/MNPK_2019_Suhiy_N-Features_of_decision_making_69-70.pdf
5. Лащук Я. М. Організаційний механізм прийняття управлінських рішень у публічній сфері. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 16. С. 113–117. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.16.113

Линник Вікторія Вадимівна
Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.
Державний біотехнологічний університет

ОСНОВНІ ЗАДАЧІ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Зв'язки з громадськістю (Public Relations) – це важливий інструмент управління репутацією та налагодження стосунків між організаціями та їхньою аудиторією. У сучасному світі, де інформація поширюється блискавично, кожна організація чи установа стикається з необхідністю формувати та підтримувати позитивну репутацію, будувати ефективну комунікацію та реагувати на кризи. Вивчення цих задач допомагає фахівцям з PR забезпечити успішний розвиток організації та її стабільність в умовах постійних змін.

Основні задачі зв'язків з громадськістю полягають в наступному:

1. Створення позитивної репутації. Робота в сфері зв'язків з громадськістю (PR) є комбінацією створення та захисту іміджу організації, бренду та конкретних продуктів. Основна мета PR полягає в поширенні необхідної інформації, щоб закріпити у свідомості цільової аудиторії, потенційних інвесторів та всіх зацікавлених сторін позитивну репутацію. Успіх бізнесу значною мірою залежить від його репутації та охоплення аудиторії, які є основними цілями PR-кампаній. Хоча раніше вважалося, що PR необхідний лише для великих організацій, нинішня ситуація показує, що журналісти все частіше зацікавлені у малому та середньому бізнесі. Споживачі також змінюють своє ставлення. Сучасний світ диктує нові умови, і для малих або середніх регіональних бізнесів та брендів це може бути унікальною можливістю заявити про себе.

2. Побудову ефективної комунікації. Першим кроком до успішної комунікації є розуміння цільової аудиторії. Це передбачає аналіз демографічних показників, інтересів і захоплень нашої аудиторії. Сегментація аудиторії допомагає створити контент, який буде дійсно актуальним і цікавим для ваших цільових груп. Вибір правильних платформ. Іноді бізнеси вважають, що їм необхідно бути представленими на всіх соціальних мережах. Проте не всі платформи підходять для всіх типів контенту та аудиторій. Наприклад, Instagram є відмінним для візуального контенту, TikTok забезпечує охоплення молодшої аудиторії,

Facebook може бути корисним залежно від специфіки вашої діяльності, а LinkedIn краще підходить для професійних комунікацій та бізнес-контенту.

Контент повинен бути цікавим, корисним і відповідати потребам вашої аудиторії. Використовуйте різні формати: статті, відео, інфографіку, подкасти. Регулярно перевіряйте, які матеріали викликають найбільший інтерес, і коригуйте свою стратегію відповідно до зворотного зв'язку.

Активно взаємодіючи з вашою аудиторією, ви будете довіру та лояльність. Відповідайте на запитання, беріть участь у дискусіях. Будьте відкритими та чесними: люди цінують прозорість і автентичність, тому уникайте маніпуляцій та неправдивої інформації. Діліться реальними результатами та правдивими історіями.

Слідкуйте за актуальними тенденціями у соціальних мережах і намагайтеся впроваджувати їх у свої інформаційні кампанії (участь у популярних викликах, використання нових функцій платформ або створення контенту на актуальні теми).

3. Управління конфліктами та кризовими ситуаціями є критично важливими для ефективності організацій і їхньої здатності адаптуватися до змін.

Основні етапи цього процесу:

- Прогнозування конфліктів. Успішне управління конфліктами починається з їхнього прогнозування, що передбачає аналіз об'єктивних і суб'єктивних факторів, які можуть викликати конфлікти. Важливо також враховувати психологічні характеристики учасників і регулярно досліджувати причини, які можуть призводити до напруженості.

- Методи управління. Кожен етап конфлікту вимагає своїх підходів. На ранніх стадіях, коли конфлікт ще не виявлений, необхідно запобігати його виникненню, в той час як у відкритих конфліктах важливо використовувати методи регулювання і вирішення ситуацій.

- Кризове управління. У кризових ситуаціях організації повинні мати стратегічні плани, які враховують не тільки управління конфліктами, але й комунікаційні стратегії. Це дозволяє ефективно реагувати на інциденти та зменшувати їх негативний вплив на бізнес.

- Стратегічний підхід. Ефективне управління конфліктами вимагає комплексного підходу, який охоплює різні аспекти, включаючи управління людськими ресурсами і системи реагування. Всі функції організації мають працювати в єдиному руслі, оскільки кризи можуть мати широкий спектр наслідків.

- Побудова довіри. Чесність і прозорість у спілкуванні є ключовими для підтримання довіри серед працівників та інших зацікавлених осіб. У випадках відкритих конфліктів важливо надавати достовірну інформацію і дотримуватись етичних норм.

Отже, зв'язки з громадськістю (PR) є незамінним інструментом для організацій, які прагнуть підтримувати позитивний імідж та ефективно взаємодіяти зі своєю аудиторією. Основні задачі PR, такі як формування репутації, побудова комунікацій і управління конфліктами, сприяють не лише розвитку бренду, але й стабільності в умовах змін та викликів.

Меркулова Анна Олександрівна

Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.

Державний біотехнологічний університет

ОСНОВНІ ФУНКЦІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Сучасні динамічні умови ведення бізнесу, активна взаємодія з громадськістю та швидкий інформаційний обмін підкреслюють важливість організації зв'язків з громадськістю (Public Relations). Основні завдання PR - це формування позитивного іміджу, управління репутацією та побудова ефективних комунікацій між організацією та її цільовою аудиторією. Окрему увагу слід приділяти ролі PR у кризових ситуаціях, коли репутація організації під загрозою, а правильне комунікаційне реагування може мінімізувати шкоду.

Забезпечення позитивного іміджу та підтримання репутації є складним процесом, який вимагає не лише знань і досвіду, а й ефективних інструментів для взаємодії з різними групами

громадськості. Особливо важливою є роль PR під час кризових ситуацій, які можуть зруйнувати багаторічні зусилля організації щодо побудови довіри та лояльності. Виникає необхідність вивчення інструментів сегментації аудиторії, а також алгоритмів дій у кризових обставинах для захисту репутації.

У сучасних дослідженнях PR приділяється значна увага методам кризового менеджменту та важливості сегментації аудиторії для побудови більш ефективних комунікацій. Роботи таких дослідників, як Джеймс Грюніг і Тодд Хант, підкреслюють роль PR у збереженні репутації через діалог із громадськістю та активне залучення зацікавлених сторін під час кризових ситуацій.

До основних функцій організації зв'язків з громадськістю (PR) можна віднести : - формування іміджу: PR працює над створенням і підтримкою позитивного образу організації, що допомагає зміцнити довіру до бренду;

- управління репутацією: Регулярні комунікації з громадськістю дозволяють контролювати сприйняття організації та уникати репутаційних ризиків;

- створення комунікацій: PR допомагає організаціям будувати взаємини з різними групами громадськості, що є критично важливим для досягнення довгострокових стратегічних цілей.

Отже, зв'язки з громадськістю є надзвичайно важливим інструментом як для формування позитивного іміджу, так і для ефективного управління організаціями. Ефективний PR допомагає організаціям залишатися конкурентоспроможними та адаптивними в умовах динамічного ринку.

Миколенко Олена Юріївна

Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.

Державний біотехнологічний університет

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Антикризове управління є комплексним підходом до збереження стабільності організації в умовах зовнішніх та внутрішніх загроз. Його основна мета полягає у передбаченні потенційних кризових ситуацій, розробці превентивних стратегій та забезпеченні стабільності компанії. Сучасні організації постійно стикаються з ризиками, тому антикризове управління стало однією з ключових функцій сучасного менеджменту.

Кризи можна класифікувати за різними критеріями, зокрема за походженням, масштабами впливу та швидкістю розвитку. Внутрішні кризи зазвичай викликаються недостатньою ефективністю управлінських процесів, застарілими технологіями або людськими помилками. Зовнішні ж кризи можуть бути пов'язані з економічними факторами, такими як рецесії, політична нестабільність або природні катаклізми [1].

Аналіз причин кризи є першим кроком для побудови ефективної стратегії подолання наслідків.

Процес антикризового управління включає кілька важливих етапів:

-раннє виявлення загроз, аналіз ситуації,

-розробка плану дій,

-впровадження кризових заходів та оцінка результатів.

Кожен з цих етапів важливий для ефективної роботи організації в умовах нестабільності. Постійний моніторинг ризиків та своєчасне реагування на зміни в зовнішньому середовищі допомагають мінімізувати збитки.

Антикризове управління може передбачати різні типи стратегій, залежно від характеру кризи. Превентивні стратегії спрямовані на запобігання кризам і включають детальне планування та оцінку ризиків. Стабілізаційні заходи використовуються під час кризи для підтримки ключових функцій підприємства. Післякризові стратегії допомагають організації відновитися та запровадити нові механізми захисту від майбутніх загроз.

У кризових умовах антикризовий менеджер стає основною фігурою в системі управління. Він відповідає за координацію роботи всіх підрозділів організації, розробку стратегії виходу з кризи та забезпечення безперервної комунікації з ключовими зацікавленими сторонами. Менеджери, які працюють в умовах криз, повинні мати високий рівень стресостійкості, вміння швидко приймати рішення та проявляти лідерські якості.

Для досягнення успіху у кризових умовах використовуються різні аналітичні інструменти, зокрема SWOT-аналіз, який дозволяє визначити основні сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості і загрози зовнішнього середовища.

Фінансовий контроль та планування, управління грошовими потоками є також важливими інструментами для забезпечення стабільності під час кризи. Крім того, важливу роль відіграють комунікаційні стратегії, оскільки вміння правильно передати інформацію та зменшити негативний вплив на репутацію компанії є критичним.

Технологічний прогрес пропонує нові можливості для антикризового управління. Використання штучного інтелекту, великих даних та цифрових платформ дає змогу краще прогнозувати кризові ситуації та реагувати на них в реальному часі. Автоматизація процесів знижує ймовірність людських помилок, підвищує ефективність операцій і дозволяє швидше приймати важливі управлінські рішення.

Література

1. Антикризове управління: теорія та практика / Іваненко І. М., Кузьменко О. В. – К.: Видавничий дім «Фінанси та Кредит», 2020. – 256 с.

Мовчан Ліна Олександрівна

Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.

Державний біотехнологічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

Менеджмент – це процес планування, організації, керівництва та контролю за ресурсами організації з метою досягнення її цілей. Він є ключовим елементом успішної діяльності будь-якої організації, незалежно від її розміру, типу чи сфери діяльності.

Менеджмент - це не просто «керівництво», а комплексний процес, який складається з декількох ключових функцій. Ці функції взаємопов'язані та спрямовані на ефективне управління ресурсами організації для досягнення поставлених цілей.

Основні функції менеджменту:

1. Планування: Визначення цілей організації. Розробка стратегії та тактики їх досягнення. Створення планів дій, включаючи бюджет, терміни, ресурси. Моніторинг виконання планів та внесення коректив.

2. Організація: Формування структури організації, включаючи підрозділи, посади та обов'язки; розподіл повноважень та відповідальності; створення команд та координація їхньої роботи; надання необхідних ресурсів для виконання завдань.

3. Мотивація: створення умов для ефективної роботи персоналу; визначення потреб та мотивів працівників; застосування різних методів мотивації (грошових, нематеріальних, психологічних); забезпечення зворотного зв'язку та визнання досягнень.

4. Контроль: Моніторинг виконання планів та встановлених стандартів; оцінка результатів діяльності, виявлення відхилень; внесення коректив та розробка заходів для усунення проблем; забезпечення звітності та аналізу результатів.

5. Координація: узгодження дій між різними підрозділами організації; визначення спільних цілей та завдань; створення ефективних комунікаційних каналів; забезпечення взаємодії та співпраці між працівниками.

6. Комунікація: ефективний обмін інформацією між менеджерами та працівниками; забезпечення прозорості та доступності інформації; заохочення зворотного зв'язку та діалогу; створення сприятливого середовища для спілкування.

Організаційна структура - це «скелет» будь-якої організації, який визначає її внутрішню організацію, розподіл повноважень, взаємозв'язки між підрозділами та працівниками. Вона є ключовим фактором, що впливає на ефективність менеджменту та досягнення цілей організації [1].

Роль організаційної структури в ефективності менеджменту: - визначення відповідальності та повноважень; - створення комунікаційних каналів; - оптимізація процесів; - зменшення конфліктів; - створення системи контролю; - забезпечення гнучкості та адаптивності.

Організаційна структура та функції менеджменту - це два тісно взаємопов'язані елементи, які впливають на успіх будь-якої організації. Структура визначає, як організація розподіляє свої ресурси, а функції менеджменту надають інструменти для ефективного управління цими ресурсами.

Організаційна структура визначає рамки для виконання функцій менеджменту. Наприклад, функція планування вимагає наявності чітких ліній відповідальності та повноважень, що забезпечується структурою. Функція контролю стає ефективнішою, коли структура чітко визначає, хто відповідає за які завдання. Функція координації полегшується, коли структура дозволяє легко спілкуватися між підрозділами. Функції менеджменту формують необхідність певних структурних елементів.

Менеджмент є невід'ємною частиною успішної діяльності будь-якої організації. Організаційна структура та функції менеджменту є ключовими елементами для успіху будь-якої організації. Організаційна структура допомагає оптимізувати робочі процеси, забезпечує чіткий розподіл відповідальності, сприяє ефективній комунікації та контролю. Вибір відповідної структури залежить від багатьох факторів, таких як розмір організації, тип діяльності, культура та цінності. Вибір відповідної організаційної структури та ефективне виконання функцій менеджменту сприяє досягненню стратегічних цілей.

Отже, сучасні тенденції в організаційній структурі та менеджменті вимагають від керівників гнучкості, адаптивності та використання інноваційних підходів. Організаційна структура та функції менеджменту тісно пов'язані між собою, і їх взаємодія визначає успіх організації. Щоб досягти оптимальної ефективності, необхідно вибирати структуру, яка найкраще відповідає характеру діяльності організації і дозволяє ефективно виконувати функції менеджменту.

Література

1. Назарчук Т. В. Менеджмент організацій: Навчальний посібник. / Т. В. Назарчук, О. М. Косіюк – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 560 с.

Попков Максим Максимович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ І АДМІНІСТРУВАННЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Менеджмент та адміністрування в сучасному суспільстві є невід'ємними компонентами успішного функціонування будь-якої організації, будь то комерційні підприємства, державні установи чи неурядові організації. Роль менеджменту сьогодні значно розширюється у відповідь на нові суспільні й економічні виклики, що виникають на тлі стрімкого розвитку технологій, глобалізації та змін в соціальних і культурних цінностях. Сучасні організації мають бути гнучкими, адаптованими до нових умов і готовими до

швидкого впровадження змін, щоб залишатися конкурентоспроможними та ефективними. Відповідно, перед керівниками стоїть завдання переосмислення традиційних управлінських підходів і впровадження інноваційних рішень, що відповідають сучасним реаліям.

Серед актуальних проблем виділяються чотири основні напрямки: цифрова трансформація, глобалізація, управління змінами та дистанційна робота. Ці аспекти охоплюють широкий спектр питань від потреби у впровадженні нових технологій до необхідності формування мультикультурних команд та забезпечення стабільності у періоди змін. Розглянемо їх докладніше.

Цифрова трансформація кардинально змінює підходи до управління організаціями. Сучасні технології великі дані, автоматизація процесів, штучний інтелект та інші інноваційні рішення формують нові можливості для підвищення продуктивності і ефективності в усіх галузях економіки. Автоматизація рутинних процесів, аналіз величезних масивів даних та використання передбачувальної аналітики допомагають керівникам приймати обґрунтовані рішення, підвищуючи швидкість реагування на зміни в ринковій ситуації. Проте, разом із перевагами, цифрова трансформація несе й нові ризики, зокрема у сфері кібербезпеки та захисту даних.

Менеджери повинні забезпечувати належний рівень кібербезпеки, оскільки витоки даних чи кібератаки можуть завдати значних збитків як фінансових, так і репутаційних. Окрім того, розвиток нових технологій вимагає від керівників здатності до постійного навчання і розвитку цифрових компетенцій. Сучасні лідери мають не лише розуміти принципи роботи нових цифрових інструментів, а й мати навички для їхньої інтеграції в організаційні стратегії, що сприятиме довготривалому розвитку бізнесу.

У сучасному світі, що стає все більш глобалізованим, зростає важливість розуміння культурних відмінностей та адаптації до них. Глобалізація дозволяє організаціям розширювати свої ринки і співпрацювати з партнерами по всьому світу, що збільшує прибутковість, але й ускладнює управління через розмаїття культурних особливостей. Менеджери мають враховувати національні особливості, стилі комунікації, цінності та бізнес-етикет у різних країнах, щоб забезпечити ефективну роботу міжнародних команд.

Побудова мультикультурних команд це не лише питання взаємодії на рівні керівників і працівників; вона також вимагає дотримання різних юридичних та регуляторних норм, характерних для різних ринків. Наприклад, регуляції щодо трудового права чи захисту споживачів у різних країнах можуть відрізнятися, що вимагає від менеджерів глибокого розуміння локального законодавства.

Впровадження змін потребує створення організаційних структур, здатних швидко реагувати на нові обставини, зберігаючи при цьому свою стабільність. Гнучкість стає вирішальним фактором у таких випадках, оскільки дозволяє організації не тільки пристосовуватися до зовнішніх змін, але й бути ініціатором інновацій. Це також передбачає формування культури, відкритої до змін, де працівники не бояться експериментувати і вносити нові ідеї, які можуть бути корисними для розвитку організації. Здатність залучати персонал до процесу змін, підвищувати їхню зацікавленість і відповідальність за результати одне з головних завдань сучасного управлінця.

Управління людськими ресурсами в умовах дистанційної роботи: Розвиток дистанційної роботи став одним з основних викликів для менеджерів у сучасному середовищі. З початком пандемії COVID-19 багато компаній були змушені переходити на віддалений режим роботи, і це стало новою реальністю для багатьох з них. Менеджерам потрібно знаходити способи забезпечення ефективної комунікації, контролю за виконанням завдань, підтримки мотивації та збереження корпоративної культури, коли співробітники фізично віддалені один від одного. Віддалена робота ставить перед менеджерами нові завдання щодо організації робочих процесів: важливо створити чітку систему оцінювання результатів, визначення індивідуальних завдань та розподілу ролей у командах. Психологічне здоров'я працівників також стає важливим аспектом, адже ізоляція від колег і нестача прямих контактів можуть негативно впливати на моральний стан та продуктивність.

Соціальна відповідальність та етика стали важливими елементами управлінських рішень. Сучасні організації все частіше стикаються з вимогами суспільства щодо дотримання етичних норм і відповідальності за екологічну та соціальну стійкість. Менеджери мають ухвалювати рішення, які не тільки приносять економічний зиск, але й відповідають принципам соціальної справедливості та етичних стандартів. Питання екологічної відповідальності, зокрема зменшення негативного впливу на довкілля, стали важливими для багатьох компаній, адже це не тільки покращує імідж, але й сприяє довготривалим позитивним змінам у суспільстві.

Таким чином, успішне управління вимагає постійного розвитку компетенцій, впровадження інноваційних технологій та належної уваги до соціальної відповідальності бізнесу. Лідери повинні бути готові шукати нові можливості та підходи, які дозволяють не лише адаптуватися до сучасних змін, але й знаходити шляхи для позитивного впливу на суспільство, залишаючись при цьому конкурентоспроможними та ефективними в умовах постійних викликів.

Сергієнко Вікторія Володимирівна
Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.
Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Зв'язки з громадськістю - «публік релейшнз» (від англ. public relations - відносини з публікою) - одна із конкретних функцій управління, яка сприяє встановленню та підтриманню спілкування для виявлення спільних інтересів та досягнення взаєморозуміння й співробітництва між організацією і громадськістю. PR сьогодні сприймається як важливий елемент ділових відносин усіх сфер повсякденного життя.

Основною метою організації зв'язків з громадськістю у системі публічного управління є інформування суспільства про діяльність, політику, програми та послуги державних структур. Це допомагає громадянам зрозуміти прийняті рішення та формує обізнаність про роботу органів влади. PR також має на меті формування довіри між органами влади та населенням, оскільки довірливі відносини є важливими для легітимації діяльності державних інститутів і підвищення їх авторитету.

Важливою складовою PR є управління іміджем органу влади, особливо у випадках негативного сприйняття або в часи кризи. Це включає просування позитивних ініціатив і досягнень, що покращують сприйняття державної структури. Залучення громадськості є ще однією ключовою метою PR. Створення платформ для зворотного зв'язку дозволяє громадянам висловлювати свої думки та пропозиції, що сприяє більшій участі населення в процесах прийняття рішень. PR органів державної влади також пропагує соціальні ініціативи, які мають позитивний вплив на громаду, такі як екологічні проекти чи освітні програми. Крім того, PR забезпечує швидке і ефективне реагування на кризові ситуації, що включає надання актуальної інформації, зменшення паніки та управління ризиками.

Під час становлення в Україні новітньої публічної політики саме система зв'язків з громадськістю є більш всього необхідною, оскільки фахівцям в цій сфері частіш за все доводиться висвітлювати в засобах масової інформації поточні події, зміни в роботі органів влади чи дії політиків у позитивному плані.

У результаті, організація зв'язків з громадськістю у системі публічного управління виконує стратегічну роль у забезпеченні комунікаційної ефективності та сприяє розвитку демократії через відкритість і прозорість у діяльності державних органів.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КРИЗ

Термін «криза» (з грец. «krisis») означає різкий перелом, важкий період переходу, крайню точку спаду або гострий дефіцит [1]. В економіці цей термін отримав широке застосування у зв'язку з теорією циклічності економічного розвитку, яка стала основоположною частиною економічної теорії й понад сто років є предметом вивчення різних наукових шкіл та напрямів економічної думки. Будь-яка система прагне до стабільності, щоб уникнути безладу. Однак закони діалектики говорять про інше: стабільність не існує окремо від хаосу і криз. Криза і стабільність є постійними протилежностями, які супроводжують розвиток будь-якої системи. Історично людство постійно проходило різні випробування – війни, епідемії, природні катастрофи. Подібно до цього, кризові моменти в розвитку є важливими для прогресу системи. Кризу можна розглядати як переломну точку, що відкриває нові можливості для економічних змін.

Причинами криз є сукупність факторів, які впливають на соціально-економічні та інші системи, сприяючи їх виникненню і визначаючи характер їх розвитку. Ці причини допомагають обґрунтувати вибір методів для прогнозування та подолання кризових ситуацій. Одним із видів передбачуваних криз є циклічна криза, якщо її природа і особливості достатньо вивчені. Несподівані кризи (викликані суб'єктивними факторами) можуть виникати через управлінські помилки, природні катастрофи або економічну залежність. Кризи також можуть бути явними - з очевидними проявами, які легко помітити, та прихованими, що робить їх особливо небезпечними.

Систематизація основних факторів, які є причиною появи та розгортання кризових явищ на підприємстві, у вигляді їх класифікації:

1. За місцем виникнення: внутрішні - виникають у межах конкретного підприємства, галузі чи однієї країни; зовнішні - виникають у зовнішньому середовищі та мають вплив на підприємство.

2. За рівнем виникнення: мікроекономічні - характерні для окремого підприємства; мезоекономічні - їхня дія проявляється на галузевому рівні; макроекономічні - кризові явища виникають на державному рівні; міжнародні - проявляються поза межами країни або пов'язані з діяльністю окремих іноземних партнерів.

3. За шириною охоплення: спеціалізовані (галузеві) - кризові явища, які поширюються на діяльність спеціалізованих підприємств; локальні - кризові явища, які охоплюють підприємства різних сфер у визначений проміжок часу, але на певній визначеній території; групові - кризові явища, що призводять до одночасного погіршення діяльності цілої групи підприємств.

4. За причинами виникнення: випадкові; закономірні; циклічні.

5. За джерелами походження: стихійні - залежать від форсмажорних обставин; штучні - створені з певною метою.

6. За масштабами впливу: автономні - внутрішні кризи, які не поширюють свій вплив на інших суб'єктів господарювання; масштабні - внутрішні кризи, які поширюють свій вплив на інших суб'єктів господарювання.

7. За станом протікання: латентні - кризи, які характеризуються тривалим накопиченням негативних явищ та їх помірним і поступовим проявом; руйнівні — кризи, які швидкими темпами накопичують негативні явища і одночасно проявляють свій вплив.

8. За сферою виникнення: екологічні; економічні; політичні; фінансові; демографічні тощо.

Таким чином, криза – це певний етап у розвитку соціально-економічної системи, який обумовлює об'єктивну потребу в її якісному оновленні. При визначенні поняття кризи важливо враховувати не лише її негативні наслідки, але й можливі позитивні причини та наслідкові

зв'язки. Запобігти кризі можна лише шляхом усунення низки соціально-економічних причин і передумов, зокрема, через розуміння наслідків ігнорування об'єктивних економічних законів і надмірної суб'єктивізації економічних відносин. Практика показує, що кризи часто передбачувані, а їхній прихід можна як прискорити, так і віддалити, при бажанні навіть викликати. Кризи в певній мірі піддаються управлінню, а належна підготовка дозволяє ефективніше виходити з кризових ситуацій і знижувати їхній негативний вплив. Глибина та тривалість кризи зазвичай є результатом помилок у кризовому управлінні, навмисних руйнівних дій керівництва або нерозуміння причин і можливих наслідків кризи. Можна припустити, що з часом стане можливим повністю усунути кризи з розвитку соціально-економічних систем.

Література

1. Криза та антикризова діяльність підприємства. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0200191g-8586.doc.html>

Ярова Анастасія Олександрівна
Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М.
Державний біотехнологічний університет

ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасне бізнес-середовище є динамічним і непередбачуваним, де економічні кризи, законодавчі зміни, природні катастрофи та технологічні інновації можуть мати негативний вплив на стабільність підприємства. У таких умовах важливо не лише вміти реагувати на кризи, але й мати чіткі стратегії для їх попередження та подолання.

Проблематика антикризового управління підприємством включає кілька важливих аспектів,:

- непередбачуваність криз - ситуації виникають раптово через різноманітні фактори, ускладнюючи підготовку;
- недостатня підготовленість – багато компаній не мають ефективних планів подолання криз, що ускладнює реагування на кризові ситуації;
- оцінка ризиків – відсутність детального аналізу ризиків призводить до недооцінки загроз;
- управління людськими ресурсами – антикризові заходи, такі як звільнення, можуть мати негативний вплив на моральний дух і продуктивність;
- комунікаційні бар'єри – непрозора комунікація може погіршити ситуацію та знизити конкурентоспроможність [1].

Ці проблемні питання вимагають комплексного підходу до антикризового управління. Першим кроком у розробці антикризових стратегій є детальний аналіз ситуації, яка склалась. Необхідно оцінити фактори, як зовнішні, так і внутрішні, які можуть вплинути на підприємство. Це включає вивчення фінансових показників, аналіз конкурентного середовища та моніторинг макроекономічних тенденцій. Оцінка ризиків допомагає виявити потенційні загрози та розробити відповідний план дій.

На основі проведеного аналізу підприємство повинно розробити антикризовий план дій, який включає чіткі цілі, стратегії та тактики подолання кризи. Важливо, щоб цей план був гнучким і реагував на зміни у зовнішньому середовищі.

Ключовими елементами антикризового є:

- управління фінансовими ресурсами для забезпечення ліквідності та ефективного управління грошовими потоками;
- комунікації для забезпечення прозорості серед працівників, партнерів та клієнтів;
- управління людськими ресурсами для збереження високомотивованої команди.

Кризове управління не обмежується лише реагуванням на проблеми, проактивний підхід передбачає передбачення можливих загроз і підготовку до них. Регулярний моніторинг ринку та інновації можуть допомогти підприємству залишатися конкурентоспроможним, зокрема через інвестиції в нові технології.

Кризи також можуть бути джерелом нових можливостей. Бізнеси, які здатні адаптуватися до нових умов, можуть знайти нові ніші для розвитку. Наприклад, зміна споживчих уподобань під час економічного спаду може відкрити можливості для нових продуктів та послуг. Гнучкість і готовність до змін є ключем до успіху.

Отже, можна сказати, що ефективні стратегії антикризового управління підприємством є запорукою виживання та розвитку компанії в умовах непередбачуваних подій. Детальний аналіз ситуації, розробка гнучких планів подолання криз, проактивний підхід та використання можливостей, що виникають у кризових ситуаціях, є основою успішного управління. Компанії, які інвестують у такі стратегії, не лише здатні долати кризи, але й виходити з них сильнішими та стійкішими.

Література

1. Кульчій І. О. Антикризове управління: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2016. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/1205>

СЕКЦІЯ. УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Андрєєва Марія Андріївна

Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В.

Державний біотехнологічний університет

ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ЗМІЦНЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Важливим аспектом збереження національної ідентичності та культурної спадщини українського народу є відновлення української мови через літературу. Українська мова завжди була символом єдності та патріотизму, а також засобом передачі історичних, культурних та моральних цінностей. Вона є не лише інструментом комунікації, але й важливим чинником розвитку особистості та формування національної свідомості.

За свою історію українська мова зазнала численних утисків та заборон, особливо у XVIII та XIX століттях, коли укази російських імператорів значно обмежували її використання. Зокрема, Емський указ 1876 року забороняв друкувати україномовну літературу, ставити українські театральні вистави та навіть публікувати тексти народних пісень. У XX столітті придушення української мови продовжувалося у Польщі та Румунії, що також призвело до масових закриттів українських шкіл і закладів культури.

Незважаючи на всі труднощі, процес відродження української мови розпочався ще в 1980-ті роки, коли з'явилися нові культурні рухи, такі як «шістдесятники». Вони активно популяризували українську мову та літературу, створюючи нові можливості для їх розвитку. Ключовим моментом став 1991 рік, коли після проголошення незалежності України, українська мова отримала статус державної, що дозволило значно розширити її використання у сфері освіти, культури та медіа.

Українська література відіграє центральну роль у процесі збереження та відновлення мови. Твори видатних письменників не лише зберігають історичну пам'ять, але й передають культурні традиції та світогляд українського народу. Важливим етапом на цьому шляху стала творчість таких авторів, як Григорій Сковорода та Тарас Шевченко, які заклали основи української літературної традиції. Шевченко, зокрема, зробив українську мову доступною для широкого загалу, і його твори стали символом національного відродження в XIX столітті.

Сучасні українські автори, такі як Юрій Винничук і Марія Матіос, продовжують розвивати українську літературу, підносячи її на міжнародний рівень. Їхні твори перекладаються на інші мови, стають частиною освітніх програм і сприяють популяризації української мови серед молоді. Винничук своїми творами активно підтримує інтерес до української історії та культури, а Марія Матіос у своїй прозі відображає глибокі людські переживання, використовуючи народні мотиви та реалії сучасного життя.

Таким чином, українська література не лише допомагає зберегти мову в умовах нових викликів, але й робить її актуальною для нових поколінь. Вона виступає як міст між минулим і сучасним, сприяє формуванню національної самосвідомості та збереженню культурної ідентичності. Через художні твори передаються цінності, ідеї та емоції, які об'єднують суспільство, сприяють розвитку критичного мислення і гармонії між поколіннями. Популяризація української мови через літературу є важливим кроком на шляху до її подальшого розвитку і зміцнення в умовах сучасного світу.

Література

1. <https://e-dem.in.ua/ukrayinska-literatura-ta-yiyi-vpliv-na-formuvannya-kulturi> - Роль літератури у збереженні та розвитку мови.

2. <https://www.nbu.gov.ua/node/6028> - Біографія Григорія Сковороди

3. <https://dovidka.biz.ua/taras-shevchenko-biografiya-kоротko/> - Біографія Тараса Шевченка

4. <https://osvita.ua/school/biography/89372/> - Біографія Юрія Винничука

5. <https://osvita.ua/school/biography/91964/> - Біографія Марії Матіос

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА: ВПЛИВ НОВИХ СЛІВ, ДІАЛЕКТІВ ТА ІНШИХ МОВ НА СЬОГОДЕННЯ

Українська мова в сучасному світі має активний розвиток та зміни. З од-ного боку, відбувається збагачення словникового запасу новими термінами та неологізмами, які приходять із сучасного життя. З іншого боку, значний вплив мають як внутрішні діалектні відмінності, так і взаємодія з іншими мовами, що є результатом глобалізаційних процесів.

Основним джерелом нових слів є технологічний розвиток, глобалізація та популяризація інтернет-культури. З'являються терміни, пов'язані з інформацій-ними технологіями, соціальними мережами, сферою зайнятості та соціальною взаємодією. Наприклад, слова типу «таргетинг», «флешмоб», «вайб», «профі» «консалтинг» та ін. активно входять у повсякденне життя.

Українська мова має значне діалектне різноманіття, яке досі має вплив на мовлення в різних регіонах країни. Найпомітніші діалектні відмінності є між південно-західними, південно-східними та північними діалектами. Західно-українські діалекти, мають багато польських та німецьких запозичень, тоді як на Сході з болгарської, турецької та румунської мов.

Із багатьох ознак північного діалекту, перш за все, я б хотіла виділити:

- Додавання літери «г» до слів, що починаються на голосну
- Вживання «о, у, и» замість «і»
- Вживання «а,у» замість «о»
- Серед характерних рис південно-західного діалекту варто виділити такі особливості:
- Вимова літери «и», наближеною до «е»
- Оглушення дзвінких приголосних

Використання енклітичних займенників та часте вживання частки «ся»

До характерних особливостей південно-східного діалекту можна віднести такі риси:

- Використання «д, з» замість «дж, дз»
- Використання «х, хв» замість «ф»
- Фонема «е» та «и» не розрізняються

Діалекти мають вплив на літературну мову, збагачуючи її новими формами та зворотами. Це можна простежити у творчості багатьох українських письменників, які використовують діалектизми для створення автентичних образів та відображення менталітету певних регіонів.

– І нащо ви-те, панно, стільки вучитесь? – питає Дарка («Приязнь» Леся Українка)

Історично склалося, що українська мова перебувала під впливом інших мов, зокрема польської, німецької, турецької тощо. Сьогодні основним джерелом запозичень є англійська мова. Англіцизми проникають у різні сфери життя, особливо серед молоді, сфері технологій та культури. Запозичення можуть бути як лексичними (слова), так і граматичними (синтаксичні конструкції, звороти). Наприклад: спікер, комп'ютер, баскетбол, маркетинг та багато інших.

Соціальні мережі стають важливим фактором формування мови, створюючи нові слова та мовні звороти. Вони активно впливають на мовну культуру, запроваджуючи сленгові вирази, такі як «краш», «рофл», «кріповий»...

Міграція також сприяє взаємодії української мови з іншими мовами, що призводить до появи нових лексичних запозичень і фразеологізмів. Це явище можна простежити як у мовленні українських діаспор за кордоном, так і у внутрішніх міграційних процесах.

Отже, сучасна українська мова постійно змінюється під впливом нових суспільних, культурних та технологічних факторів. Вивчення нових слів, діалектів та впливу інших мов допомагає зрозуміти зміни, які відбуваються в мові сьогодні, та прогнозувати її подальший розвиток.

Література

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. — К.: Вища школа, 1980.
2. Ющук І. П. Запозичення з англійської мови – Українська мова: Підручник. – 3-є видання. – К.: Либідь, 2006.
3. Інтернет-ресурси:
<https://uk.wikipedia.org/>
<https://www.ukrainskamova.com>

Білостоцький Ілля Олександрович,

Тягло Володимир Андрійович

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Нікуліна Н. В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

УКРАЇНСЬКА МОВА – ПЕРЕВАГА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ З РОСІЄЮ

Ліна Костенко казала, що нації вмирають не від інфаркту, адже початку їм відбирає мову. Ці слова нагадують нам про важливість мови як основи існування нації. Без мови не можна зберегти ідентичність, адже саме через неї передаються традиції, історія та культурні цінності.

Російська пропаганда вже давно використовує мову як інструмент для дезінформації та маніпуляцій. Вони створюють фейки, які спотворюють реальність і намагаються змінити сприйняття подій як в Україні, так і за її межами. Це один із ключових інструментів гібридної війни, що ведеться проти України.

В умовах сучасного світу інформаційна війна стає невід'ємною частиною будь-якого збройного конфлікту або геополітичного протистояння. Війна на сході України та анексія Криму Росією поставили перед українським суспільством не лише питання захисту своїх територій і суверенітету, але й потребу в боротьбі на інформаційному фронті. В цьому контексті українська мова виступає як важливий інструмент та перевага у боротьбі проти російської агресії, адже саме мова є основою національної ідентичності, культурної спадщини та засобом об'єднання народу.

Перш за все, українська мова є потужним засобом самоідентифікації. Вона допомагає українцям усвідомлювати себе як окремий народ із своєю унікальною історією, культурою та традиціями. Це стає надзвичайно важливим у протистоянні російській пропаганді, яка часто намагається представити українців і росіян як один народ або заперечувати право українців на власну державу. Використання української мови в державних установах, медіа, освіті та культурі зміцнює національну єдність і протистоїть спробам нав'язування російського культурного та інформаційного впливу.

Крім того, українська мова слугує важливим бар'єром проти дезінформації. Російська пропаганда активно використовує російськомовні ресурси для поширення фейкових новин, маніпуляцій та перекручень фактів, щоб впливати на українське суспільство та міжнародну спільноту. Популяризація української мови в медіапросторі сприяє створенню альтернативної інформаційної реальності, де українці можуть отримувати об'єктивну інформацію, аналізувати події та формувати свою думку незалежно від зовнішніх маніпуляцій.

Також варто зазначити, що українська мова є засобом міжнародної комунікації та дипломатії. Після початку агресії Росії проти України, світова спільнота дедалі більше звертає увагу на Україну та підтримує її в боротьбі за незалежність. Використання української мови в міжнародних заходах, дипломатичних переговорах та комунікації з іноземними партнерами

допомагає донести українську позицію, показати світові унікальність української культури та історії, а також підкреслити відмінність між українською та російською державами.

Розвиток української мови як основного засобу комунікації на всій території України сприяє також внутрішній консолідації суспільства. Це особливо важливо в умовах війни, коли єдність народу стає вирішальним фактором у протистоянні агресору. Вивчення та використання української мови допомагає долати розбіжності між різними регіонами країни, створюючи спільне інформаційне поле та зміцнюючи національну ідентичність.

Однак, щоб українська мова дійсно стала ефективним інструментом в інформаційній війні, необхідно докладати зусиль для її популяризації та розвитку. Це включає в себе не лише підтримку українських медіа, книговидавництва та культури, але й розвиток сучасних технологій і ресурсів українською мовою, таких як соціальні мережі, мобільні додатки та інтернет-ресурси. Важливим є також забезпечення якісної освіти українською мовою, яка допоможе новим поколінням краще усвідомлювати свою національну ідентичність та розуміти важливість української мови у контексті захисту держави.

Сьогодні, коли російська пропаганда намагається спотворити реальність та посіяти сумніви у свідомості людей, українська мова стає тим фундаментом, який не дозволяє зламати дух нашого народу. Вона є своєрідним бар'єром, що захищає від ворожої дезінформації та допомагає тримати зв'язок з рідною землею, де б ти не був. Зберігаючи та поширюючи українську мову, ми не лише утворюємо нашу ідентичність, а й активно протистоїмо інформаційній агресії. Це наша перевага, наша сила і наш внесок у спільну боротьбу за свободу та незалежність України.

Таким чином, українська мова є не лише культурною цінністю, а й потужною зброєю в інформаційній війні з Росією. Вона допомагає захищати національну ідентичність, протистояти пропаганді та дезінформації, а також сприяє міжнародній підтримці України. Використання української мови як основного засобу комунікації та консолідації суспільства є важливим кроком до зміцнення української державності та перемоги в боротьбі за незалежність і суверенітет.

Ваніна Анастасія В'ячеславівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.
Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Українська мова, яка є одним із найважливіших символів національної ідентичності, зазнає серйозних викликів і труднощів на сучасному етапі. Проблеми, пов'язані з функціонуванням та розвитком української мови, мають глибокий вплив на суспільство і потребують зважених рішень з боку держави, громадськості та освітньої сфери.

Першою великою проблемою є тривалий вплив російської мови, особливо в східних і південних регіонах України, де російська мова домінувала впродовж багатьох десятиліть. Такий вплив залишив слід у багатьох сферах, зокрема в освіті, ЗМІ та повсякденному житті. Перехід на українську як основну мову спілкування потребує не лише часу, але й створення умов для комфортного і легкого переходу. Для цього важливо забезпечити якісні україномовні освітні ресурси, підтримку вивчення української в школах, коледжах та університетах.

У регіонах, де раніше домінувала російська мова, спостерігається відновлення інтересу до української. Багато людей усвідомлюють, що мова — це не лише засіб спілкування, а й символ опору та єдності. У цей складний час українська мова стає ще одним проявом патріотизму. Підтримка мовних ініціатив, як-от україномовні медіа та культурні проєкти, допомагає зміцнити національну свідомість.

По-друге, важливо зазначити, що війна призвела до зростання запитів на вивчення української мови серед внутрішньо переміщених осіб. Багато людей, які покинули окуповані

території, прагнуть інтегруватися в нові громади, і знання української мови стає ключовим для цього. Освітні програми, які підтримують вивчення мови, стають необхідністю.

Також існують проблеми з використанням української мови у сфері бізнесу та реклами. Незважаючи на законодавчі норми, деякі компанії продовжують надавати послуги російською мовою, оминаючи державну мову. Важливим завданням є посилення контролю над дотриманням мовного законодавства, стимулювання бізнесу до створення послуг та продуктів українською мовою.

Не менш значним є питання збереження мовної культури. В умовах війни традиційні способи збереження та передачі мовної спадщини можуть бути під загрозою. Важливо підтримувати літературу, мистецтво та фольклор, які зберігають українську ідентичність, адже саме вони формують зв'язок між поколіннями.

У той же час, спостерігається активне використання української мови в міжнародному контексті. Зростання інтересу до української культури та мови за кордоном, особливо серед діаспори, є важливим фактором у глобалізації української ідентичності. Це може сприяти її популяризації та відродженню.

Отже, можемо підбити підсумки, що українська мова в умовах війни переживає важкі, але й важливі часи. Вона стає символом опору, об'єднання та національної ідентичності. Зусилля з підтримки, розвитку та популяризації української мови сьогодні — це не лише питання культури, а й важливий аспект національної безпеки. Тільки спільними зусиллями суспільства, держави та кожного з нас ми можемо забезпечити процвітання української мови в майбутньому.

Гапонов Євген Олександрович

Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В.

Державний біотехнологічний університет

МОВНИЙ АСПЕКТ У КУЛЬТУРІ СУСПІЛЬСТВА

У світі існує велика кількість народів. Кожен з цих народів створює особливу культуру, мову, символи, норми, мораль, способи спілкування та діяльності, володіє художньо чутливим відтворенням світу тощо. Однак найвагомішим фактором творення людського в людині постає мова. Вона є основою загальнолюдського в розмаїтті культур і водночас завжди належить певному народу. В ній відображаються процеси формування культури, її соціальні різновиди і міжнародні зв'язки. Тому мовний матеріал є незамінним джерелом для вивчення культурного розвитку, у якому «культура – це перш за все повідомлення: моделі висловів, побудованих за законами певної мови та лексичного матеріалу, набори висловів, семантично і прагматично пов'язаних між собою (тести різного роду), та реальність, до якої вони апелюють. Зв'язки знакової системи з реальністю складають прагматичний аспект культури й будуються за певними канонами і нормами, засвоєваними традиційними носіями цієї культури» Що ж до мови в культурологічних дослідженнях, то потрібно зважати на наявність вагомих подібностей у структурах культури й мови, а також у засадах їхнього існування. Культура, так, як і мова, функціонує як знакова система, виконує функцію кодування інформації з метою її нагромадження, поширення в просторі й передачі наступним поколінням. Культура – ширше поняття, ніж мова, вона є набором мов для опису фізичної, соціальної і економічної реальності, а також мов для опису самих цих мов. Тож можна сказати, що глобалізація з погляду культури означає формування такої знакової системи, яка б була придатна для опису реалій всіх суспільств, що залучені до цього процесу.

Мова є складним інформаційним аспектом. Наприклад, це можна розглянути на феномені України. Вона (мова) є сигнальною системою, яка забезпечує взаєморозуміння між її носіями. Вона – основний засіб згуртування етносу, його розвитку і, зрештою, його самоусвідомлення як нації. Пошуки раціональних форм осягання мови порушують останнім часом загальновизнаний стереотип розгляду її як проміжного інструментального феномену,

що є посередником логічного зв'язку суб'єкт-об'єктних відношень. Мова – фундаментальний фактор розвитку та становлення особистості. «Рідна мова з'єднувала людину з Родом, природою, історією, вірою, філософією, мистецтвом (передусім словесним), з його родинними, обрядовими, календарними, дружинними (військовими) піснями й діями. Тому вона мала універсально-сакральний характер і зміст.

Зацікавленість мовою виникла ще в давні часи. Так, стародавні тексти дають підставу стверджувати, що інтерес до мови проявився уже в міфологічних поглядах. Зокрема, у давньоіндійських текстах розповідалося про богиню Мови, яка представлена в них як «загальна життєва сила». Однак у цих міфологемах ще немає аналітичного розгляду мови. Тільки такий розгляд може містити у собі імпульси по-справжньому теоретичної думки, що виходить за межі самої мови і дає змогу досягнути її. Та все ж міфи і давні літературні пам'ятки є початком повороту наукової думки до феномену мови. Слово будь-якого народу органічно вплетене у тканину культури. Вивчаючи культуру, потрібно комплексно досліджувати мови. Відомий сходознавець В.М. Алексеев доречно зазначає: «Треба взагалі налаштуватися на той загальний тон, що ми через посередництво різних мов вивчаємо цілі світи та їхні культури»

Учені багатьох країн досліджували проблему взаємозв'язку мови та різних сфер людської життєдіяльності. Тезу В. Гумбольдта про нерозривність мови і людського способу буття у світі, про взаємодію мови й світогляду розвинув видатний український вчений О. Потебня, який рішуче виступав проти мовної асиміляції, відстоював думку про необхідність збереження і розвитку всіх національних мов як найглибших «стихій» народного буття. Сучасні українські філософи визначають українську мову як дім буття духу українського народу.

Неодноразово в історії нашого народу проголошували про «вмирання» української мови. Але вона виживала тому, що була не тільки формою, а й буттям нації: і виражала сутність, і формувала її історичну генезу, світовідчуття й світорозуміння, культуру, ідеали, філософію, волю, зрештою – тип Людини. Більшість фахівців вважають, що і на нинішньому етапі розбудови України в умовах глобалізації найвагомий вплив на ментальність народу, його свідомість, культуру має саме мова, з властивими їй образами, символами, поведінковими настановами. Залишаючись, за словами О. Потебні, «найтривкішим феноменом спадкоємності поколінь і традицій, мірою морального, духовного, естетичного і психічного розвитку як окремої людини, так і суспільства, нації», мова виконує функцію основи формування та утвердження такої світоглядної, політико-ідеологічної системи координат, яка уможливає не тільки внутрішню комунікацію, а й сприйняття вселюдського, загальноцивілізаційного через призму власної національної культури. Саме наявність мови, що найповніше виявляється в соціальній виразності індивіда, етносу в цілому як складової частини народу, пом'якшує жорсткі й невідворотні глобалізаційні тенденції, які переконливо підтверджують, що відродження етнічної самосвідомості в сучасних умовах йде паралельно процесу асиміляції. Адже загальнолюдське не існує за межами нації, яка, залучаючи людину до людства, акумулює його досвід у своїй специфічній практиці.

Оскільки мова є суспільним явищем, то вона перебуває в тісному зв'язку із суспільством. Цей зв'язок є обопільним. З одного боку, мова створюється і розвивається суспільством, з іншого — без мови не було б суспільства. Суспільство обслуговує, крім мови, й інші явища — наука, техніка, ідеологія, культура, релігія тощо, однак мова виокремлюється із усіх інших суспільних явищ, бо вона обслуговує всі без винятку сторони життя й діяльності людини. Якщо, скажімо, ідеологія обслуговує певні суспільні класи, релігія — окремі групи людей, то мова — всі сфери соціуму як функціонального організму. Навіть трудова діяльність не могла б здійснюватися без мови.

Література

1. Семигівська Т.Г. Вплив глобалізації на мову як аспект культури суспільства / Т.Г. Семигівська // Вісник СумДУ. Серія Філологія. – 2007. – № 1. – Т. 2. – С. 45-49.
2. Алексеев В.М. Наука о Востоке / Алексеев В.М. – М., 1982.

3.Потебня А.А. Эстетика и поэтика / Потебня А.А. – М., 1976.

4.Кононенко П. Свою Україну любіть / Кононенко П. – К. : Твім інтер, 1996. – 224 с.

Голосов Артем Денисович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

В Україні з середини 90-х років деполітизації, через наявність Французької мови, українська мова намагається глибше затвердити свою позицію, активно формуючи, відстоюючи не лише національну ідентичність, а й успішно проникаючи в світ глобалізації. Для українців мова є не тільки знаряддям спілкування, але й культурним кодом нації, що є визначальним елементом для формування багатогранної свідомості.

Основними проблемами розвитку української мови сьогодні є:

Довготривала асиміляція мов: Російська і українська нації взаємодоповнювали одна одну, їх двомовність не минула безслідно, і сьогодні містить шанія *kivil* і демонструє себе у т.ч. цінних регіонах країни.

Суперечності у державній лінії: Прийняття української мови як єдиної офіційної — надзвичайно важливе питання, з метою легітимізації української практики у політичних спорах. Хоча існують запобіжники у реалізації, таких як звичайна мова адміністрації країни та суспільства України.

Загальноосвітня проблема. Безумовно, питання про українську мову у шкільному та вузівському інститутах досі привертає увагу. Відверті реформи в Україні декларують підвищення рівня знань української мови серед більш молодих людей, іноді стикаючись з проблемами, спричиненими дефіцитом засобів та фахових кадрів.

Зміна культурного ландшафту: Цього сучасного віку зміни глобалізації брали до уваги на мову та її функціонування. У точності в Україні з'являються нові стимули та можливості для розвитку.

Мова політики асиміляції виглядає таким чином: процес русифікації, що тривав десятиліттями, залишив свої сліди в культурно-мовному середовищі України. Наслідки цього процесу все ще помітні в багатьох регіонах нашої країни, головним чином у великих містах, які мають певні риси двомовності.

Щодо мовної політики: законодавство, яке визначає статус української мови в Україні, спрямоване на єдину офіційну мову для народу України, є позитивним кроком для забезпечення поширеності цієї мови серед людей у публічних ситуаціях. Проте при виконанні мовної політики виникають проблеми, особливо на рівні місцевого самоврядування та в школах.

Складні контексти навчання: питання викладання та вивчення української мови в школах та вищих навчальних закладах є актуальним. Освітні реформи спрямовані на підвищення рівня володіння українською мовою серед молодшого покоління, однак, досить часто через брак матеріальних та людських ресурсів це не відбувається.

Вплив інформаційних технологій є досить очевидним:Ера цифровізації принесла зміни в мовлення та його використання. З одного боку, створюються нові можливості для розвитку української мови в кіберпросторі та формування контенту українською мовою, а з іншого боку, існує присутність англійців, оскільки є певні побоювання, що це може зменшити відчуття культури мови.

УКРАЇНСЬКА МОВА ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Мова є основним признаком ідентичності народу та нації. По ній можна визначити, з якої країни ти, але в Україні не зовсім так. За час існування нашої нації мова була цілком номер один. Вона страждала: її висміювали у фільмах, книгах тощо, мовляв, це — мова села. Таким чином намагалися знищити українську мову. Ви запитаете, хто хотів знищити мову? Її намагалися знищити багато разів, зокрема Російська імперія.

На той час вона ще не зовсім була "Російська імперія", а називалася Московське князівство. Щоб показати, що Московське князівство — не останній гравець на світовій мапі, воно намагалося продемонструвати свою велич усьому світові. Для цього "імперія" захотіла приєднати до себе історію Русі (Русі, не Московії і не Росії) — так називали наш народ у ті часи. Намагалися з'єднати Україну та Росію: вони асимілювали мову та народ, знищуючи українську культуру, право на друк та викладання українською. Українців та українок стали називати "малоросами", а себе — "великоросами".

Однак були й світлі роки для України, коли мова та культура процвітали. Це був період не Росії, а Запорізької Січі та Гетьманщини. Ще були заборони на слова "москаль", "Україна", "українці", "козак", "Січ", "Запоріжжя" та інші. Це далеко не все — на мову чинили тиск через такі укази, як Емський указ тощо.

Наступним головним "героєм" у боротьбі проти мови став Радянський Союз. Це був, начебто, союз, але ні — це головний персонаж у процесі вбивства мови. Після розпаду Російської імперії багато країн отримали незалежність, зокрема й Україна, яка на той час мала назву Українська Народна Республіка, Українська Держава тощо. Але після анексії України та "заманювання" українців свободою, друком книжок, навчанням мовою все виявилось пасткою.

Радянський Союз відзначився у злочинах проти української мови: знищенням більшості українських письменників, вилученням літери "г" з правопису, вбивством 4 мільйонів людей у 1932-1933 роках, ухваленням постанови про обов'язкове вивчення російської мови у школах та підвищенням заробітної плати вчителям російської мови на 16%. Працювала також активна пропаганда, яка підтримувала російськомовних громадян, а по телебаченню та радіо виходили програми виключно російською мовою. Таким чином російську мову нав'язали українському суспільству.

Отже, українська мова пережила численні випробування, однак зберегла свою силу та роль у відродженні національної ідентичності.

Після проголошення Незалежності України було Закріплення статусу державної мови: Конституція України 1996 року визначила українську як єдину державну мову, що стало основою для її розвитку в законодавчому полі. Та посилення ролі української мови в офіційному діловодстві, освіті, культурі та медіа.

Мовна політика України кінця 90 років та початка 2000 років у сфері освіти.

Українізація шкіл і вузів: З 1990-х розпочався перехід навчальних закладів на українську мову, що посприяло підвищенню її популярності серед молоді. На початку 2000-х років більшість шкіл, університетів та дитячих садків на заході й у центрі країни вже працювали українською.

Україномовні підручники та література: Були видані підручники українською мовою для всіх шкільних та університетських дисциплін, що зміцнило позиції української в освітньому середовищі.

Проти дія русифікації. Проблема зросійщення в медіа: Незважаючи на незалежність, медійний простір довгий час залишався переважно російськомовним, особливо телебачення та преса. Це створювало бар'єри для поширення української мови.

Законодавча підтримка: Для захисту мови у медіапросторі були запроваджені мовні квоти на радіо та телебаченні у 2016 році, які зобов'язали телеканали і радіостанції поступово збільшувати частку українськомовного контенту.

Закон про забезпечення функціонування української мови як державної (2019)

Зміцнення статусу державної мови: Цей закон став історичним кроком, адже він зобов'язав використання української мови у всіх сферах публічного життя: в державних установах, медицині, освіті, сфері обслуговування, культурі тощо.

Збільшення кількості україномовного контенту: Закон стимулював розвиток україномовного контенту в книговидаванні, кіновиробництві та онлайн-медіа, що стало важливим для популяризації мови.

Роль мови у війні 2014 Підсилення патріотичних настроїв: Після анексії Криму та початку війни на Донбасі у 2014 році українська мова стала символом спротиву і патріотизму. Багато громадян з російськомовних регіонів свідомо переходили на українську, підтримуючи національну єдність.

Зміцнення української мови в армії та волонтерських ініціативах: В армії та волонтерському русі українська мова набула ще більшого поширення, що посилює її роль як об'єднувального чинника.

Мова у цифровій та культурній сферах

Розвиток українського інтернету: В останні роки активно розвивається україномовний контент в інтернеті, зокрема в соціальних мережах, блогах, новинних сайтах і YouTube-каналах.

Збільшення україномовної літератури, кіно та музики: Багато сучасних українських музикантів, кінорежисерів та письменників створюють твори українською мовою, що формує нову культурну ідентичність.

Зміни в суспільних настроях та позитивне сприйняття української мови

Зростання престижу української мови: Опитування показують, що дедалі більше українців відчувають гордість за українську мову і прагнуть говорити нею у повсякденному житті.

Популяризація серед молоді: Молодь все частіше обирає українську мову для спілкування та самовираження, що зміцнює позиції мови серед наступних поколінь.

Виклики та перспективи розвитку

Низька частка української мови у деяких сферах: Незважаючи на позитивні зрушення, українська мова ще не домінує у сфері бізнесу, реклами та у частині наукових досліджень.

Необхідність активного розвитку у світовому просторі: Подальша підтримка української мови в науковій сфері, інформаційних технологіях та міжнародних платформах буде важливою для її сучасного та майбутнього розвитку.

Проблеми

Мовна асиміляція та російськомовний вплив

Наслідки багаторічної русифікації: Багато українців, особливо в східних та південних регіонах, звикли використовувати російську мову у повсякденному житті. Ця звичка часто передається з покоління в покоління, що ускладнює поширення української мови.

Російськомовні медіа: Російська мова домінувала в українському медіапросторі, і, незважаючи на квоти, частина контенту ще залишається російськомовною. Це формує бар'єр для переходу суспільства на українську.

Недостатня українізація в освіті та науці

Українська мова в науці: У наукових публікаціях та дослідженнях часто використовується англійська або російська, а українські терміни інколи не мають усталених варіантів.

Брак україномовних підручників та матеріалів: У деяких спеціалізованих галузях є дефіцит україномовних підручників та навчальних матеріалів, що ускладнює навчання та доступ до інформації рідною мовою.

Спротив і труднощі впровадження законодавчих норм

Проблеми із застосуванням закону про мову: Закон про забезпечення функціонування української мови як державної викликає протидію у частини громадян та бізнесів, особливо у російськомовних регіонах, які відчувають дискомфорт щодо обов'язковості використання української мови.

Слабка підтримка на місцевому рівні: У деяких містах і громадах заходи для підтримки української мови виконуються формально або не виконуються взагалі, що гальмує впровадження політики на місцях.

Виклики в сфері цифрового простору та розваг

Домінування іншомовного контенту в інтернеті: Незважаючи на зростання кількості україномовного контенту, багато молоді продовжує споживати переважно англomовний або російськомовний інтернет-контент.

Брак якісного українського контенту: У багатьох нішах, таких як кіно, серіали, відеоігри, бракує якісного українського контенту, що змушує українців користуватися іншомовними матеріалами.

Соціальна нерівність і ставлення до української мови

Мовні упередження: У деяких соціальних групах все ще існують стереотипи щодо української мови, вважаючи її менш престижною, особливо у діловій сфері.

Регіональні відмінності: Спостерігається значна різниця в рівні використання української мови в різних регіонах країни, що може ускладнювати національну єдність та порозуміння між громадянами.

Проблеми з фінансуванням і підтримкою культурних ініціатив

Недостатнє фінансування програм підтримки мови: Багато ініціатив, що сприяють розвитку та популяризації української мови, мають обмежене фінансування або залежать від волонтерської підтримки.

Брак підтримки україномовних митців: Для українських письменників, музикантів та кінематографістів існують труднощі з фінансуванням і доступом до ресурсів, що знижує популяризацію української мови в культурі.

Вплив діалектів та регіональних варіантів

Розбіжності між літературною мовою та діалектами: У багатьох регіонах використовуються діалекти або суржик, які не завжди відповідають літературним нормам. Це викликає складнощі в поширенні стандартизованої української мови.

Ставлення до діалектів: Існує проблема балансування між збереженням регіональних особливостей мови та уніфікацією літературної мови.

Висновок

щодо розвитку української мови після здобуття незалежності свідчить про значний прогрес, але й наявність численних викликів. За останні три десятиліття українська мова закріпилася як важливий елемент національної ідентичності, об'єднання та державності. Було створено законодавчу базу для захисту мови, введено мовні квоти на радіо і телебаченні, а також ухвалено Закон про забезпечення функціонування української мови як державної, що сприяє її впровадженню в публічні сфери.

Попри це, зберігаються виклики: російськомовний вплив, регіональні мовні відмінності, недостатня підтримка в окремих галузях, а також вплив глобалізації та англomовної культури. Подолання цих труднощів вимагає комплексного підходу — від популяризації мови в освіті та культурі до розширення якісного україномовного контенту в цифровому просторі. Продовження активної підтримки української мови є важливим завданням для збереження національної єдності, зміцнення державності та розвитку української культурної спадщини.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ ТА ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ

На мій погляд, українська мова є важливим чинником формування національної свідомості та культурної самоідентифікації українського народу. Виникнення української літературної мови пов'язане з розвитком писемності та перекладами, що мало місце в XVI-XVII століттях. Цей період був визначальним для формування мовних норм, коли активно розвивались літературні жанри, зокрема в релігійній та історичній літературі. Варто зазначити, що роль літературної мови в об'єднанні суспільства створює єдиний мовний простір, який сприяє консолідації різних регіонів України, підтримує ідентичність нації та зберігає культурну спадщину.

Звертаю вашу увагу на етапи розвитку української літературної мови. Суттєво вплинув твір «Повість минулих літ» на формування давньоукраїнської літературної мови, визначаючи мовні стандарти та розвиток літературних жанрів. Цей твір XI — початку XII століття відіграв важливу роль у становленні давньоукраїнської літературної мови, оскільки він допоміг сформуванню мовних норм. Щодо Ренесансу і Бароко у цей період відбулося виникнення перших українських друкованих книг і розвиток полемічної літератури, що закріпили українську мову як засіб культурного вираження. Епоха національного відродження (19 століття) — це зародження нової української літератури через твори Івана Котляревського, Тараса Шевченка та інших письменників, формування української літературної мови як важливого елемента національної ідентичності. У часи Радянського періоду були репресії проти української мови та культури, втім продовження розвитку української літературної мови завдяки діяльності таких письменників, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко. Коли після здобуття незалежності в 1991 році українська літературна мова набула статусу державної мови, що дозволило їй розвиватися без зовнішніх утисків.

Головним питанням тез є формування національної єдності, де літературна мова сприяє утворенню спільного інформаційного простору, що допомагає українцям краще розуміти свою історію, культуру та ідентичність. Також на мою думку українська літературна мова об'єднує традиції різних епох, що сприяє збереженню та розвитку національної спадщини через мову. Мова як інструмент політичної боротьби, особливо в контексті подій на Сході України. Усвідомлення цінності рідної мови та її ролі у протистоянні асиміляції. І ще дуже важливі виклики нашого сучасного розвитку, наприклад, глобалізація та вплив інших мов. Розвиток української літературної мови стикається з глобалізаційними процесами та впливом інших мов, що вимагає активної підтримки держави та суспільства для збереження і розвитку мови. Це означає, що мовна політика і законодавча підтримка, законодавчі зусилля для зміцнення позицій української мови, її використання в освіті, ЗМІ, культурних інституціях, та в усіх сферах життя відіграють ключову роль у популяризації української мови. Освітні програми та реформи сприяють її поширенню серед молоді, а засоби масової інформації інтегрують мову у повсякденне життя. Державна підтримка україномовного контенту підсилює інтерес до мови в суспільстві.

Підсумовуючи хочу додати, що дослідження історії літературної мови, розуміння етапів формування національної самосвідомості українського народу, як основа національної свідомості її розвиток і поширення сприяють зміцненню національної ідентичності, об'єднанню народу та захисту культурної спадщини. Необхідність збереження мови, забезпечення умов для подальшого розвитку української літературної мови в сучасному суспільстві сприяє утвердженню незалежності України як самостійної нації.

ВПЛИВ МОВИ НА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Мова – це основний засіб комунікації людини. За допомогою мови ми маємо можливість спілкуватися та висловлювати свої думки. Мова безумовно впливає на життя людини, бо ми чуємо її з самого дитинства, нею спілкуються наші батьки з нами, потім нею спілкуємося і ми. Мова проходить з нами величезний шлях довжиною з життя, завдяки ній ми можемо висловлювати свої почуття, переживання і багато всього іншого, без чого наше життя було б неможливо уявити.

У кожного народу, у кожної країни є своя мова, саме вона виявляє ментальність та забезпечує неповторний погляд на світ різних народностей.

За допомогою мови можна передати усю любов до рідного краю, милозвучність пісень, засвідчити історичні події, козацькі літописи, переказати страшні документи голодомору - це все формує свідомість людини, яка впливає на усі сфери життя. Поступово затвердилося усвідомлення того, що не лише людина володіє мовою, а й мова людиною.

Сьогодні українська мова – це лише засіб спілкування українського народу, через мову відбувається індикація українців. Національна індикація певною мірою залежить від ставлення особистості до рідної мови, від частоти її використання при спілкуванні.

Немає жодного суспільства, яке б не знало мови, яке б не володіло цим найважливішим засобом людських відносин. Нею постійно користуються люди в своїй трудовій діяльності, без мови не може існувати будь-яке виробництво, не можуть розвиватися техніки, культура, наука, мистецтво. За допомогою мов люди висловлюють свої думки і передаються їх іншим людям, за допомогою мови людство зберігає і передає нагромаджений досвід новим поколінням.

На певному етапі розвитку суспільства виникло письмо, яке поширює функціонування мови. Писемна мова виконує роль засобу зносин з іншими членами колективу, які перебувають на будь-якій відстані від того, хто висловлює свої думки. На основі писемної мови в процесі історичного розвитку суспільства виникає літературна мова.

Одним із найвищих виявів самоутвердження нації є державний статус її мови, який законодавчо забезпечує її функціонування в усіх сферах суспільного життя. Цей статус має бути закріплений в основному законі держави - Конституції.

Державною мовою буває переважно мова корінного населення країни. В одно національних державних утвореннях про цей статус мови часто не згадують, тому що це нормальне явище, так як ландшафт чи клімат країни. В підневільних та багатонаціональних країнах питання державності мови є однією з найскладніших суспільно-політичних проблем.

Мова – це найкращий засіб взаємних відносин окремих осіб між собою, засіб їх духовного об'єднання і взаємного впливу. Без мови немає народності, рідна мова найкраще відбиває в собі думки і почуття окремої людини та всього народу. В мові, її історії й розвитку відбилися перші ознаки проявів самостійного духовного життя в майбутньому окремого народу. Найголовніші індивідуальні ознаки народу-це його мова, література, мистецтво, пісні, усна народна творчість.

Мова – це характер народу, в ній відбито національні звичаї та побут. Мова – це також і історія народу. Від найдавніших часів наші предки залишали в мові свої глибинні сліди. У мові відбивається і пам'ять народу, бо майбутнє виростає з минулого. Мова – це дзеркало навколишнього світу, яке відображає дійсність і створює свою картину світу, специфічну і унікальну для кожної мови, і відповідно народу, що користується даною мовою як засобом спілкування. Подолання мовного бар'єру недостатньо для забезпечення ефективного спілкування між представниками різних культур. Для цього потрібно подолати й культурний бар'єр.

Мова – це скарбничка культури. Вона зберігає культурні цінності у лексиці, граматиці, прислів'ях, приказках, фольклорі, науковій і художній літературі. Мова – це носій культури,

вона передає скарби національної культури, що зберігаються в ній на протязі багатьох тисячоліть. Опановуючи рідну мову, ми засвоюємо загальний культурний досвід попередніх поколінь.

Мова – інструмент культури. Вона формує особистість людини, носія мови, через нав'язані їй мовою і закладені в мові бачення світу, менталітет, відношення до людей тощо, тобто через культуру народу, що користується даною мовою як засобом спілкування.

Отже, мова не існує поза культурою як соціально успадкованої сукупності практичних навичок і ідей, що характеризують наш спосіб життя. Як один із видів людської діяльності, мова виявляється складовою частиною культури, обумовленої як сукупність результатів людської діяльності в різних сферах життя людини: виробничої, суспільної, духовної. Однак як форма існування мислення і, головне, як засіб спілкування мова постає в одному ряді з культурою.

Калітіна Вероніка Олексіївна

Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.

Державний біотехнологічний університет

ЯК Я СТАВЛЮСЯ ДО НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ

Ненормативна лексика, або, як її ще називають, лайка, на жаль, є невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Вона може викликати різні емоції та реакції, залежно від контексту та ситуації. Особисто я не вважаю ненормативну лексику чимось позитивним або таким, що варто заохочувати. Особливо уникаю використання ненормативної лексики в офіційних або професійних ситуаціях, де це може бути недоречним або навіть шкідливим. Проте, мушу зізнатися, що іноді сама вживаю лайку у неформальному спілкуванні з друзями або близькими, особливо якщо це допомагає передати мої емоції або підкреслити важливість сказаного.

Ненормативна лексика може бути виразом сильних емоцій, таких як гнів, розчарування або навіть радість. Наприклад, зараз ми проживаємо в умовах війни. І, як би нам того не хотілося, лайка може допомогти випустити пар та зняти напругу в стресових ситуаціях. Також, коли щось йде не так, як планувалося, або коли ми стикаємося з несправедливістю, лайка може стати своєрідним “вентилем”, через який виходять наші негативні емоції.

Звичайно, часте використання ненормативної лексики може негативно вплинути на наше спілкування з іншими людьми. Воно може створити враження, що ми не вміємо контролювати свої емоції або що нам бракує словникового запасу для вираження своїх думок. Крім того, лайка може образити або засмутити оточуючих, особливо якщо вона спрямована на конкретну людину. Треба розуміти, що ненормативна лексика не додає мові краси та вишуканості. Є багато інших способів виразити свої думки та емоції, не використовуючи лайку. Крім того, варто враховувати культурні особливості та традиції. У різних культурах ставлення до ненормативної лексики може сильно відрізнятися. У деяких країнах лайка може бути більш прийнятною та навіть частиною повсякденного спілкування, тоді як в інших вона може бути суворо засуджена. Тому важливо враховувати культурний контекст та адаптувати свою мову відповідно до ситуації.

Отже, я вважаю, що ненормативна лексика має своє місце в нашому житті, але її використання повинно бути дуже обмеженим та обдуманим. Важливо пам'ятати про контекст та аудиторію, щоб не завдати шкоди собі або іншим. Лайка може бути ефективним засобом вираження емоцій, але вона не повинна ставати основним способом спілкування. Наше мовлення відображає нашу особистість та рівень культури, тому варто прагнути до того, щоб воно було багатим, різноманітним та відповідним до ситуації.

УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Питання української мови залишається важливим у контексті культурної ідентичності, державної політики та суспільного розвитку. Початок повномасштабної війни загострив мовне питання. Попри початкову поверхневу думку, що мова не на часі, дуже скоро значення інформаційної складової воєнних дій, навпаки, зросло.

Поточні проблеми і виклики української мови можна умовно поділити на два виміри: специфічні (притаманні саме нашій мові з огляду на історико-політичний контекст) та загальні (притаманні багатьом європейським мовам, крім, англійської).

Основні специфічні проблеми української мови сьогодні включають кілька ключових аспектів:

Проблема 1: Споживання російськомовного вмісту.

Незважаючи на активну підтримку української мови, значна частина населення продовжує вживати російськомовний вміст. Це пов'язано з історичними та сучасними соціокультурними факторами, які впливають на медіаспоживання.

Проблема 2: Недооцінка ролі мови в суспільстві.

Частина громадян не повністю усвідомлює значення української мови як державної, що ускладнює її використання в різних сферах, зокрема в обслуговуванні. Це перешкоджає її поширенню в повсякденному житті.

Проблема 3: Криза ідентичності.

Мова є одним з основних елементів національної ідентичності. Втім, через тривалу русифікацію частина населення не завжди сприймає її як визначальний чинник національної самоідентифікації, що створює бар'єри для її розвитку.

Ці проблеми породжують важливі виклики для українського суспільства:

Виклик 1: Перехід на україномовний вміст.

Одним із завдань є відмова від російськомовного вмісту на користь україномовного. Це потребує не тільки створення якісного українського продукту, але й його популяризації.

Виклик 2: Використання української в побуті.

Варто сприяти поширенню української мови в повсякденному спілкуванні, що сприятиме її інтеграції в суспільне життя. Українська має стати універсальним інструментом вираження будь-яких думок та почуттів. Не тільки мовою “високого” призначення: наука, освіта, робота, культура, а й мовою малозмістовного базікання, обурення та навіть лайки.

Виклик 3: Мислення українською.

Перехід на українську мову стосується не тільки мовлення, але й мислення. Лише тоді, коли люди почнуть думати рідною мовою, процес інтеграції стане повноцінним.

Вирішення цих питань є важливим для розвитку української мови та її ролі у формуванні національної ідентичності.

1. Поширення української мови як медійного продукту є ключовим викликом для подолання залежності від російськомовного вмісту, що сприятиме зміцненню культурної ідентичності.

2. Необхідність використання української у повсякденному житті підкреслює важливість мови як інструменту комунікації в різних соціальних сферах, що сприятиме її інтеграції в суспільство.

3. Перехід до мислення українською мовою є фундаментальним кроком до повної мовної інтеграції, який підсилить національну самоідентифікацію та культуру.

Загальні проблеми української мови зумовлені дуже сильною позицією англійської мови як мови міжнародного спілкування та англомовних науки та підприємництва як впроваджувачів нових наукових та побутових термінів.

Захаращеність іноземними словами. Ми звикли вживати іноземні терміни в науці, освіті, роботі та побуті. Прикро, коли маємо український відповідник, який або забутий (як “реченець” замість “дедлайну” та “пропозова” замість “пропозиції”) або відкидається (як “трактування” замість “тлумачення”). Пересічні люди не бачать в цьому проблеми, не розуміють, навіщо потрібна чистота мови (пуризм), лінуються згадувати, чим замінити запозичення.

На жаль, ЗМІ тільки сприяють захаращенню мови, хоча мали б виступати рушієм змін та бути зразком чистого мовлення.

Добре, що українська мова не є на 100% усталеною. Будь-який носій мови може вигадувати свої слова та пропонувати до вживання. Спочатку закинуті ентузіастами як мовна зухвалість, деякі слова вже знайшли прихильників та набули поширення в соціальних мережах та ЗМІ, як “світлина” замість “фотографії”, “речник” замість “спікеру” та “вподобайка” замість “лайку”. Дуже приємно бачити вивіску “Голярня”, а не “Барбершоп”.

Є дуже цікава Інтернет-сторінка slovotvir.org.ua, створена як майданчик для перекладів запозичених слів. Користувачі запропонували вже сотні відповідників, серед яких “стравопис” замість “меню”, “гортайчик” замість “планшету” та “зняток” замість “скриншоту”.

Якщо ЗМІ підхоплять ідею, то через 20 років постійного вживання люди забудуть, що то вигадані слова. Сама так свого часу вчинили чехи, словаки та хорвати. 1996 року Словаччина ухвалила закон, який передбачає значні стягнення за вживання іноземних слів у мас-медіа та змушує офіційні особи використовувати правильну словацьку мову.

Окремо стоїть проблема вживання русизмів у всіх сферах життя. І це трапляється не тільки в російськомовних та суржикомовних областях, а й на суто україномовній Галичині. Вживають, бо так зручно та так звикли.

Ще однією завадою поширенню української мови є сприйняття її молоддю як другорядної в порівнянні з англійською. Через це багато підписів та статусів у соцмережах робляться саме англійською, хоча читачами цього вмісту зазвичай є суто україномовні та російськомовні. Англійськомовні побажання та освідчення потрапляють навіть до листівок як надумана ознака певної статусності.

Козирь Валерія Станіславівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Сучасний стан української мови є відображенням багатьох соціально-культурних і політичних факторів, які визначають її функціонування в суспільстві. У глобалізованому світі, де інформація поширюється миттєво, українська мова стикається з серйозними викликами, які потребують термінового вирішення. Необхідно усвідомити, що розвиток мови є не лише питанням культури, але й важливим соціальним завданням.

Сьогодні мова є основним елементом формування національної ідентичності, тому проблеми її розвитку заслуговують особливої уваги. Однією з основних проблем є використання української мови в повсякденному житті. Багато українців надавали перевагу російській мові, особливо в містах з розвинутою російськомовною інфраструктурою. З метою зміцнення статусу української мови необхідно розробити й реалізувати стратегії, які спонукатимуть населення до її активного використання в усіх сферах життя.

Освіта має вирішальне значення для розвитку української мови. Проте в багатьох навчальних закладах недостатньо уваги приділяється викладанню української мови та літератури.

Для покращення ситуації в освіті потрібно створити якісні навчальні матеріали українською мовою, а також забезпечити підготовку кваліфікованих викладачів, які зможуть ефективно навчати учнів та студентів.

Важливо інтегрувати українську мову у всі предмети, щоб стимулювати її використання в навчальному процесі.

Проблема терміносистеми є ще одним серйозним викликом для української мови. У наукових і технічних сферах часто використовуються запозичені терміни, що призводить до плутанини.

В Україні спостерігається відсутність єдиної терміносистеми, що негативно позначається на якості наукових комунікацій. Для вирішення цієї проблеми важливо розробити чіткі норми і правила щодо використання термінології, яка б відповідала міжнародним стандартам. Це стане запорукою зрозумілості та точності в наукових текстах і спілкуванні.

Державна мовна політика є важливим чинником, що впливає на статус української мови. В Україні існує потреба у впровадженні законодавчих актів, які б гарантували використання української мови у всіх сферах суспільного життя. Це стосується не лише освіти, але й медіа, бізнесу та державних установ.

Активне впровадження мовних норм допоможе підвищити престиж української мови серед населення. Необхідно забезпечити контроль за дотриманням мовного законодавства, а також стимулювати використання української мови через державні програми.

Мас-медіа відіграють ключову роль у популяризації української мови. Проте, незважаючи на зростання кількості українських телеканалів та радіостанцій, більшість контенту в інтернеті та на телебаченні досі представлено російською.

Створення нових медіа-платформ українською мовою є критично важливим кроком для заохочення населення до використання рідної мови. Крім того, важливо, щоб журналісти та медійники дотримувалися норм української мови у своїй роботі. Це сприятиме формуванню позитивного іміджу української мови в суспільстві.

Культура, як важлива складова мовного розвитку, має величезне значення для популяризації української мови. Наявність української мови в музиці, літературі, театрі та мистецтві є потужним чинником формування мовної ідентичності. Державна підтримка культурних ініціатив, які популяризують українську мову, допоможе привернути увагу молоді до рідної мови. Організація фестивалів, літературних конкурсів та виставок сприятиме розвитку української мови та залученню нових слухачів і читачів.

Мовні стереотипи та упередження, які існують у суспільстві, також є серйозною перешкодою для розвитку української мови. Часто наявні уявлення про "вищість" інших мов призводять до зневажливого ставлення до української. Для боротьби з такими стереотипами необхідно проводити інформаційні кампанії, що пояснюють важливість і цінність української мови.

Слід формувати у суспільстві позитивне ставлення до рідної мови, адже це має вирішальне значення для її збереження.

Окремо варто відзначити проблему мовної дискримінації. У деяких регіонах України українська мова може бути предметом насмішок або дискримінації, що демотивує людей до її використання. Для подолання цієї проблеми потрібно активно працювати над формуванням позитивного іміджу української мови у суспільстві. Це можливо через освітні програми, заходи, спрямовані на підвищення усвідомленості про важливість мови для національної ідентичності.

Сучасні технології також можуть стати важливим інструментом у розвитку української мови. Розробка мобільних додатків для вивчення української, онлайн-курсів та інтерактивних платформ може суттєво спростити процес вивчення мови.

Використання технологій дозволяє молоді легко отримувати доступ до ресурсів українською мовою, що сприятиме її популяризації. Активне залучення молоді до створення контенту українською мовою в соціальних мережах може також стати ефективним способом підвищення інтересу до рідної мови. На завершення, актуальні проблеми та виклики української мови вимагають комплексного підходу та активних дій з боку всіх членів

суспільства. Лише спільними зусиллями можна забезпечити збереження і розвиток української мови в умовах глобалізації.

Кожен з нас має відповідальність за популяризацію української мови в повсякденному житті. Успіх у цій справі залежить від готовності суспільства підтримувати українську мову та активно використовувати її в усіх сферах життя.

Курочка Яким Віталійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА СЕРЕД МОЛОДІ: НОВІ ВИКЛИКИ І ТЕНДЕНЦІЇ

Стосовно даного питання, я склав перелік таких тез:

1. Зміна ставлення до української мови серед молоді. Більшість молодих людей починає сприймати українську не лише як державну мову, а як мову особистої ідентичності. Це частково зумовлено піднесенням патріотичних настроїв у зв'язку із суспільно-політичними подіями в країні.

2. Соціальні мережі та популярність українськомовного контенту. Багато популярних блогерів та інфлюенсерів, які спілкуються українською, сприяють її поширенню серед молоді. TikTok, YouTube, Instagram стають майданчиками для популяризації мови.

3. Проблема суржику. У повсякденному житті молоді часто використовуються елементи суржику – змішування української та російської мов. Це вказує на перехідний стан мовної культури, але також викликає занепокоєння щодо чистоти мови.

4. Зростання популярності українськомовної культури. Молодь почала споживати більше української музики, кіно, літератури, що створює новий культурний простір для спілкування українською мовою. Фестивалі, концерти та кінопокази українською набирають популярність.

5. Освіта і формування мовної культури. Сучасні освітні заклади відіграють ключову роль у вихованні мовної культури молоді. Проте спостерігаються виклики з якісним викладанням української мови, що впливає на рівень її використання в житті.

6. Українська мова в діловому середовищі. Молодь, що починає кар'єру, все частіше обирає українську для професійного спілкування, особливо в галузях інформаційних технологій, маркетингу та державної служби.

7. Інформаційна війна і мовна ідентичність. Події останніх років активізували інтерес молоді до української мови як символу національної ідентичності. Мова стала частиною національного спротиву, зміцнюючи позицію української серед молодих українців.

8. Багатомовне середовище. Багато молодих людей живе в багатомовних сім'ях або спілкується різними мовами, що створює виклики для формування стійкої мовної ідентичності.

9. Англіцизми та їхнє місце в українській мові. Популярність англійської мови серед молоді призводить до поширення англіцизмів. Це з одного боку свідчить про відкритість до глобалізації, але з іншого – викликає дискусії щодо збереження автентичності української мови.

10. Регіональні діалекти. Серед молоді зростає інтерес до збереження та відродження регіональних діалектів, які раніше могли сприйматися як провінційні. Це збагачує мовну культуру та розширює спектр використання мови.

11. Державна політика щодо підтримки української мови. Сьогодні держава сприяє розвитку української мови через законодавчі ініціативи та культурні програми, що мотивує молодь до її використання.

12. Українська мова як елемент соціальної відповідальності. Молоді люди дедалі частіше бачать вибір української мови як прояв громадянської позиції та відповідальності за збереження національної спадщини.

13. Використання української мови в інтернеті та комп'ютерних іграх. Молодь активно використовує українську в онлайн-спілкуванні, а також зростає попит на українізований контент у комп'ютерних іграх.

14. Популяризація української літератури. Зростання інтересу до сучасних українських письменників стимулює молодь більше читати українською. Це підтримується літературними фестивалями, презентаціями книг та появою нових авторів.

15. Поширення української мови серед молоді за межами України. Молодь української діаспори також активно використовує українську мову, що створює мережу культурних зв'язків з Україною та підтримує ідентичність поза межами батьківщини.

16. Залучення до українськомовних проєктів. Багато молодих людей долучаються до створення контенту українською мовою – від мемів і гумористичних відео до наукових статей та культурних подкастів.

17. Українська мова у волонтерських та громадських рухах. Молодь, яка бере участь у волонтерських проєктах, бачить у використанні української мови інструмент об'єднання та допомоги суспільству.

18. Тенденція до вибору української мови у сфері послуг. Українська мова стає нормою у спілкуванні в сферах обслуговування та туризму, що сприяє розвитку мови серед молоді як споживачів і працівників цієї сфери.

19. Роль новітніх медіа у популяризації мови. Подкасти, відеоблоги та стримінгові платформи стали потужними інструментами, що поширюють українську мову та сприяють її популярності серед молоді.

20. Українська мова як елемент модерної культури. Українська стає частиною сучасних культурних тенденцій, завдяки чому молодь починає сприймати її як модну та актуальну, а не просто як офіційну мову країни.

У висновку хочу сказати, що цей перелік тез розглядає різні аспекти використання та сприйняття української мови молоддю, включаючи питання її популяризації, проблем та можливостей розвитку.

Кучеренко Андрій Сергійович

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Підгородецька І.Ю.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНЬКА МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Мова є унікальним інструментом культури і соціальним явищем, що визначає національну ідентичність народу. Вона є найвиразнішою етнічною ознакою, яка підтверджує факт існування народу навіть тоді, коли змінюються його зовнішність, повсякденний побут, стиль життя, конфесійна належність тощо [1, с. 5].

У сучасному глобалізованому світі значення української мови як державної є критично важливим для збереження національної ідентичності. В умовах багатомовності використання української мови сприяє не лише комунікації, а й допомагає аналізувати світ крізь призму власної культурної спадщини.

В Україні є низка проблем щодо функціонування української мови в суспільних сферах життя і діяльності. Які саме проблеми існують і на якому етапі вирішення вони перебувають сьогодні – усі ці питання не втрачають актуальності і потребують дослідження[2].

Наша країна вже майже три роки потерпає від жорстоких, агресивних, із застосуванням високотехнологічної зброї нападів з боку росії і її народу. Тисячі сімей отримали різного типу травми від війни і ще тисячі були вимушені виїхати за межі території України через фізичну неможливість чи психологічну неготовність жити під обстрілами чи звуками сирен. Проте незважаючи на жорстокі умови сьогодення україномовне суспільство, що перебуває в межах

української території чи поза нею, як ніколи відчуває необхідність у залученні у процес спілкування саме рідною українською мовою.

Мова є могутнім чинником відображення дійсності. Вона є частиною соціального середовища, у якому живе людина і складається ментальність нації й кожного індивіда. Особа виростає в мовному середовищі, стає її носієм. Крім того, мова є ланцюгом між минулим і майбутнім. Тож можна сказати, що масовий перехід на застосування української мови на роботі й у побуті та вивчення її більш глибоко насправді пропагує ідею громадянського суспільства, сприяє становленню України як демократичної, правової держави.

Україна має всі шанси посісти гідне місце серед цивілізованих держав з високою культурою. Кожний громадянин України незалежно від національності зобов'язаний знати й поважати державну мову, вміти спілкуватися нею, володіти культурою мовлення. Українська мова повинна виконувати всі суспільні функції, бути мовою освіти, науки, культурного простору.

Мова – це важлива ознака державності. У багатьох країнах світу мова є у списку важливих критеріїв отримання дозволу на проживання на території держави. В Україні такі умови не є настільки жорсткими.

Отже, для того щоб Україна виборола шанс на заняття гідного місця серед цивілізованих країн, її громадяни мають першочергово навчитися національно мислити, усвідомити свої національні цінності, проявляти себе як громадянин нашої країни. У межах зазначених проблем українська мова та навички володіння нею українськими громадянами відіграють першочергову роль.

Література

1. Мовна ситуація в Україні: між конфліктом між конфліктом і консенсусом. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2008. 398 с.

2. Проблеми сьогодення української мови: виклики й ризики для мовної освіти й суспільного функціонування державної мови URL: <https://naurok.com.ua/problemi-sogodennya-ukra-nsko-movi-vikliki-y-riziki-dlya-movno-osviti-y-suspilnogo-funkcionuvannya-derzhavno-movi-397129.html> (дата звернення: 30.10.2024).

Лактіонов Віктор Андрійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Кажуть, мова — це душа народу. І саме українську мову ми, українці, називаємо рідною, адже саме з нею в душі та серці ми народилися, почули перші слова від матері, нашу першу колискову...

Ще за часів Київської Русі з'явилася вперше «Україна» у офіційних джерелах та виникло поняття «українська мова». З того часу вона повновладно зазвучала на державному рівні, почали відкриватися школи, друкарні, які й видавали перші українськомовні підручники, наукові та духовні твори.

Але шлях нашої мови був доволі тернистим. Та які ж випробування вже пройшла наша мова на шляху до її визнання і які проблеми та виклики вона зустрічає сьогодні?

Як нам відомо з курсу історії України, українська мова зазнала значного розквіту та відродження у період Гетьманщини, вона була головним символом боротьби нашого народу за визволення. Однак, по закінченню періоду Гетьманщини українська мова зазнала, певно, найбільших утисків за часи своєї історії. Скільки заборон прийшлося їй зазнати, починаючи з часів Петра Першого! Згадаймо хоча б найбільш відомі у наш час Валуєвський циркуляр (1863р.), яким російський уряд забороняв видання релігійних, навчальних і освітніх книг українською та Емський указ (1876р.), спрямований на тотальне витіснення української мови

з культурної сфери, заборону публічних виступів українською мовою, заборону ввезення на територію імперії книг, що надруковані українською мовою і обмеження її лише побутовим вжитком.

Що ж стосується ХХ сторіччя, то воно для української мови виявилось значно страшнішим. Українські спроби створити власну державність у другій декаді ХХ ст. завершилися зі створенням Радянського Союзу, що значно зменшило ужиток української мови і не дало шансу вивести її на широкий загал, що продовжувалося до самого розпаду СРСР та проголошення незалежної держави - України.

Невже все докорінно змінилося із проголошенням незалежності України? Незважаючи на те, що з дати проголошення незалежності України минуло вже 33 роки, дискусії щодо питань, що стосуються нашої мови, не вщухають. І наразі все далі більше мова є не тільки величним духовним явищем, носієм культури українського народу, а й одним з найважливіших політичних інструментів. То яке ж місце посідає українська мова у її власній незалежній державі, які проблеми та виклики спіткають її у наш час?

Однією з головних проблем можна визначити загрозу двомовності та поступове витіснення української мови. І хоча зараз, в умовах воєнної агресії російської федерації на території України, свідомість українців є дещо зміненою і ставлення до всього російського у багатьох змінилося, однак значна кількість українців переконана, що «ми звикли спілкуватися тією мовою, якою до нас звертаються», тому продовжують спілкуватися і російською мовою у повсякденному житті, як звикли до цього, однак кожен із них розуміє та впевнено володіє державною мовою і без проблем може спілкуватися і українською нарівні з російською.

Проте, не лише російська мова є «ворогом» для української, адже вплив іноземних мов, таких як англійська, зокрема, посилює тенденцію до запозичення слів та мовних зворотів з іноземної мови, які використовуються у повсякденному житті замість власне українських, що поступово витісняє українські відповідники і незворотньо веде до втрати власного українськомовного лексичного ресурсу і заміни його іншомовним. Активне поширення великої кількості іншомовного контенту (особливо англійськомовного) в інтернет-просторі потребує відповідного створення якісного україномовного контенту, який буде доступним та цікавим молоді.

Більше того, хоч і основним законом нашої держави – Конституцією України закріплено, що «державною мовою в Україні є українська мова, держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України», та попри законодавчі норми щодо надання українській мові статусу державної, її захист не завжди має належну підтримку, як на місцевому, так і, на жаль, на загальнодержавному рівні.

Через такі поняття як «державна мова», «національна мова» тощо українська мова найчастіше сприймається українцями як офіційна, яку використовують при офіційних зустрічах, у навчанні тощо, але вона, на жаль, досі не настільки популярна в повсякденному спілкуванні, що і знижує її привабливість серед молоді та підлітків.

На мою думку, надзвичайно важливо створювати умови для поширення якісної українськомовної освіти, інтегрування цікавого українськомовного контенту в медіа, літературу, кіно та на телебачення для створення інформаційного середовища, що сприятиме популяризації рідної мови, особливо у регіонах, де переважає двомовність. Крім того, ми живемо у світі новітніх технологій, тому застосування цифрових технологій, таких як мобільні додатки, онлайн-курси та спеціальні інтерактивні навчальні платформи буде сприяти підвищенню інтересу та зацікавленості до вивчення української мови серед молоді. Питання щодо долі української мови сьогодні вимагає активних дій, спрямованих на всебічну підтримку її, як на державному рівні, так і з боку самого суспільства. Саме комплексний підхід з ефективним поєднанням зусиль держави, освіти, культури, науки та кожного громадянина дозволить забезпечити українській мові належне місце в умовах сучасних викликів, перед якими вона постає, і допоможе зберегти та розвинути її як важливий елемент нашої національної ідентичності.

МОВА – ДУША І ГОРДІСТЬ НАЦІЇ

Українська мова – національне надбання українського суспільства, вона повинна охоронятися та підтримуватися державою. Мовна політика як одна із складових частин державної має бути спрямована на забезпечення оптимального функціонування української мови в усіх сферах життя українського суспільства, їх подальшого розвитку та взаємодії. Українська мова, виконуючи інтеграційну функцію, є важливим чинником зміцнення державності, забезпечення культурного та економічного розвитку нашої країни.

Мова - духовний скарб нації. Це не просто засіб людського існування, це те, що живе в наших серцях, - наша сутність, первозміст нашого буття. Саме мова формує і визначає свідомість, творить людину, культуру, історію.

Мова – один з видів культури, покликаний разом із працею творити всі інші види культури. Більше того, мова є не тільки засобом творення культури, але й, що треба підкреслити, одним із її складових компонентів. На думку Є.М.Верещагіна і В.Г.Костомарова, “національна мова входить у поняття національної, бо природні умови, географічне положення, рівень і спеціалізація народного господарства, тенденція суспільної думки, науки, мистецтва – всі великі й малі особливості життя народу знаходять відбиття у мові цього народу”.

Незаперечною аксіомою є те, що мова є своєрідним генетичним кодом нації, складовою частиною і засобом творення національної культури. Світова наука має аргументовані докази того, що українська мова є одна з найстаріших і найяскравіших мов за своєю мелодійністю та виразністю.

Говорити про мову протиукраїнських племен можна лише гіпотетично. Адже писемних пам'яток, які дійшли до нас, ще не достатньо для повноцінного дослідження мови. Тому будь-які хронологічні віхи виникнення і первісного розвитку української, як і взагалі будь-якої іншої мови, встановити неможливо. Безперечно лише, що українська мова є однією з найдавніших індо-європейських мов. Про це свідчить і наявність архаїчної лексики, і деякі фонетичні та морфологічні риси, які зберегла наша мова протягом віків. Давність української мови доводили ряд вітчизняних та зарубіжних учених: Павел Шафарик, Михайло Красуський, Олексій Шахматов, Агатангел Кримський та ін. Ще у 1879 р. польський вчений-лінгвіст Михайло Красуський у своїй праці "Давність української мови" наголошував, що українська мова не тільки старіша від усіх слов'янських, а й від санскритської, грецької, латинської та інших арійських.

Про давність української мови свідчать і реліктові фольклорні твори, особливо календарно-обрядові пісні. Наприклад, український мовознавець Олександр Потебня стверджував, що веснянка "А ми просо сіяли" існувала в Україні вже у I тисячолітті до н.е. Невже вона співалась якоюсь іншою мовою? А колядки про сотворіння світу птахами (тобто ще з дохристиянських часів) навряд чи перекладалися з якоюсь давнішою мовою на українську, адже християни не мали в тому потреби.

Тарас Шевченко був переконаний, що поки жива мова в устах народу, доти живий і народ, що нема насильства більш нестерпного, як те, яке прагне відняти народу спадщину, створену численними поколіннями його предків.

Кожна мова невіддільна від національної культури, саме вона лежить в основі її змістової сторони. Але в процесі розвитку людського суспільства в кожній культурі дедалі виразніше виступають її інтернаціональні риси. Отже, і мова, яка бере незмінну участь в інтернаціоналізації національної культури дістає можливість передавати будь-які досягнення світової цивілізації. Таким чином, можливість адекватного перекладу з мови на мову стає дійсністю в тих випадках, коли культура кожного з цих двох народів, по-перше, однаковою

мірою взаємно пізнана, а по-друге, стає інтернаціональною за своїм основним змістом, зберігаючи при цьому національну самобутність.

Кожна мова є дорогоцінним надбанням людства й потребує всебічного вивчення. На особливу увагу заслуговують ті мови, що, з одного боку, відбивають багатовіковий досвід народів, які їх витворили, а з іншого, — мають сповнену трагізму історію свого розвитку. До таких мов, глибоко закорінених у традицію, але не повною мірою реалізованих у світі, українська мова доби незалежності — це людинотворча мова. Це той абсолют, який через свою екзистенційність може підносити людину на якісно новий рівень світосприйняття. Ми маємо усвідомити, що провідною функцією мови в новий час має стати людинотворча функція, саме тоді мова може здійснити свою історичну місію, стати засобом пізнання світу і людини у світі. Мова і свідомість мають становити єдину енергетичну монаду. Мова — це атрибут свідомості, а свідомість потребує однієї, “рідної” мови. Отже, українська мова має стати складовою мовомислення українського народу.

"Мова народу — це його дух, і дух народу — це його мова," — писав В. фон Гумбольдт.

За оцінками фахівців, із 6700 нині існуючих мов більшість перебуває під загрозою зникнення. Аби запобігти цьому, за пропозицією держав-членів ЮНЕСКО було проголошено Міжнародний день рідної мови, який вперше святкували 21 лютого 2000р. в Парижі.

Історія свята має трагічний початок. Дату 21 лютого вибрано тому, що саме цього дня 1952р. загинуло п'ятеро студентів, які брали участь у демонстрації за надання рідній їм бенгальській мові (в тодішньому Пакистані) статусу державної. Пізніше частина Пакистану стала незалежною державою Бангладеш.

На жаль, українці також мають трагічні сторінки зі своєї історії. Про це свідчить подвиг Олекси Гірника, який в 1978р. біля могили Т. Шевченка у Каневі вчинив акт самоспалення. У розкиданих на Чернечій горі листівках він написав, що в такий спосіб протестує проти політики ліквідації української нації шляхом нищення української мови та українського національного духу. За українське поетичне слово віддали свої життя Тарас Шевченко, відомі поети 60-х років — Василь Симоненко і Василь Стус.

За українську пісню і свої переконання пішли з життя відомі композитори Володимир Івасюк та Ігор Білозір.

Мови, як люди — у кожній своя доля... Народжуються, формуються, живуть та... помирають. Є навіть вираз: «мертва мова». Багато з тих мов, що вийшли із ужитку й називають мертвими, — не щезли. Вони залишили свій слід в історії. Це й латина, від якої походять потужні іспанська, французька, португальська. І стародавні арамейська та койне — ними написана Біблія — книга, яка сформуvala обличчя нинішнього світу.

Українська мова витримала жорстокі випробування. Це і зневаження її польською владою, російським царизмом, прагнення знищити її і за радянських часів. Не раз українцям забороняли сповідувати віру і вчити у школах дітей — друкувати Святе Письмо і видавати шкільні підручники.

Українська мова має свою особливу музикальність. Ця незбагненна душа нашої мови, як золотоносна ріка, виблискує хвилями народної пісні, переливається в душу нації, творить почуттєву нерозривність українського серця й української землі. Геніальні композитори Моцарт і Бетховен, Глінка й Чайковський, Барток і Стравінський використовували українські мелодії у своїй творчості. Українська мова — не сирота, вона має слов'янську родину і світову славу. Вона не бідна, не вульгарна, не кривоуста. Вона має все, у тому числі й політичне право жити й розвиватися.

Важливу роль у державі відіграє мова корінного населення. Зрештою, з мови починається сама держава. У мові — важлива суть існування держави, її сила і могутність. Без рідної мови не має народу як нації. Поетично і влучно сказав про це відомий письменник Панас Мирний, який назвав мову найдорожчим скарбом народу. Він писав: "Мова — така ж жива істота, як народ, що її витворив, і коли він кине свою мову, то вже буде смерть задля його душі, смерть задля всього того, чим він відрізняється від других людей.

Треба сказати, що з усіх сфер суспільного життя, в яких побутує національна мова, найважливішою для її існування і розвитку є родинно-побутова сфера. Побутова мова спілкування – це та перша мова, яку дитина засвоює в родинному колі і за допомогою якої вона пізнає світ. Вона формує елементарні структури мислення і світосприйняття.

Незважаючи на те, що ця мова проста і конкретна, вона посідає центральне місце в системі мовних стилів. Якою б розвиненою не була мова, якщо вона виходить з ужитку в родинно-побутовій сфері, то поступово відмирає.

Мовна культура - це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованості діяльного, справжнього патріотизму. Культура мови передбачає вироблення етичних норм міжнародного спілкування, які характеризують загальну культуру нашого сучасника.

Література

1. Левченко Т. Мова і духовність нації// Українська мова і література в школі. - 2003. - № 5. - С. 67-69
2. Ляхоцька Л. "Хочеш добра своїй нації-не нехтуй рідною мовою..."(І.Огієнко і мова)// Початкова школа. - 1997. - № 12. - С. 1-5
3. Невгодовський А. У мові - пам'ять народу. Мова - код і паспорт нації : Українознавча робота в школах-родинах // Початкова школа. - 2000. - № 6. - С. 29-32
- 4 Сідько Н. Українська мова : джерело нації і державності // Вісник Книжкової палати. - 2005. - № 10. - С. 55
5. Скільський Д. Українська мова-духовна основа української нації // Визвольний шлях. - 2001. - № 9. - С. 38-43

Поляков Руслан Романович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українська мова є важливим елементом нашої національної ідентичності. Вона не лише служить засобом спілкування, але й є символом нашої культури та історії. Сьогодні українська мова стикається з безліччю викликів, які потребують уваги і вирішення. У світлі сучасних соціально-політичних змін, глобалізації та технологічного прогресу питання про місце та роль української мови стає ще більш актуальним.

На сьогодні українська мова посідає значне місце в освітній, культурній та медійній сферах. За останні роки спостерігається зростання популярності української мови в мас-медіа, а також її використання в культурних заходах. Проте, попри ці позитивні зрушення, проблема двомовності залишається серйозною. В багатьох регіонах України російська мова все ще домінує у повсякденному спілкуванні, що негативно впливає на статус української.

Згідно з даними останніх соціологічних досліджень, більшість молоді надає перевагу спілкуванню російською мовою. Це викликано не лише мовними традиціями, але й впливом медіа, популярних фільмів та музики. Наслідком цього є зниження зацікавленості до вивчення української мови, особливо серед молоді.

По-перше, важливо зазначити недостатню підтримку держави в реалізації мовної політики. Хоча існують закони, що захищають українську мову, їхнє виконання часто залишається на низькому рівні. Наприклад, у багатьох навчальних закладах не дотримуються вимог щодо викладання предметів українською мовою. Це питання особливо актуальне в регіонах, де українська мова не є домінуючою. Брак контролю з боку держави призводить до ситуацій, коли учні змушені вивчати предмети російською мовою, що підриває їхню мовну компетентність і формує неправильне сприйняття української як другорядної мови. По-друге, бракує кваліфікованих фахівців, які здатні ефективно навчати української мови у школах та

вищих навчальних закладах. Часто викладачі не мають достатнього рівня підготовки, що негативно впливає на якість навчання. Це стосується не лише мовних аспектів, але й культурного контексту, що супроводжує українську мову. Важливо, щоб учителі могли не лише навчати граматики та лексики, але й передавати учням багатство української культури, традицій та історії.

Ще однією серйозною проблемою є випадки дискримінації української мови. У деяких регіонах України українці стикаються з перешкодами у спілкуванні та отриманні послуг рідною мовою, що підриває їхні мовні права. Часто українці відчувають тиск з боку оточуючих, що призводить до страху використовувати рідну мову у публічних місцях. Такі випадки формують негативне ставлення до української мови як до "менш цінної" і, як наслідок, послаблюють прагнення до її використання.

Додатковою проблемою є недостатня присутність української мови в медіа та інтернет-просторі. Незважаючи на зростання кількості україномовного контенту, його все ще недостатньо в порівнянні з російськомовним. Молодь, яка проводить багато часу в Інтернеті, часто стикається з переважно російськомовним контентом, що може знижувати їхнє зацікавлення у вивченні української мови.

Глобалізація стає ще одним важливим викликом. З розвитком технологій та доступу до міжнародного контенту, англійська мова все частіше стає домінуючою. Молодь орієнтується на глобальні тренди, що призводить до зменшення інтересу до рідної мови. За даними досліджень, багато молодих людей вважають, що знання англійської мови є більш важливим для їхньої кар'єри, ніж знання української. Технологічний прогрес також ставить нові завдання. Українська мова має адаптуватися до нових комунікаційних форматів — соціальних мереж, онлайн-платформ та відеоігри. Проте, недостатня кількість україномовного контенту в Інтернеті ускладнює доступ до інформації для носіїв української мови. Це особливо важливо для молоді, яка проводить значну частину свого часу в онлайн-середовищі.

Соціальні зміни в суспільстві також впливають на статус української мови. В умовах швидкого розвитку суспільства та культурної глобалізації, українська мова може стати жертвою забуття, якщо її не підтримувати активно.

Попри всі виклики, є й позитивні тенденції. Освіта відіграє ключову роль у майбутньому української мови. Якісне викладання української мови у школах та університетах є запорукою збереження і розвитку мови. Зокрема, важливо впроваджувати нові методики викладання, що включають інтерактивні елементи та сучасні технології.

Важливим є також розвиток українського контенту в медіа. Підтримка україномовних програм та платформ, які популяризують українську мову, може суттєво вплинути на її статус у суспільстві. Варто заохочувати створення нових медійних форматів, які б презентували українську культуру та мову в привабливій формі.

Громадська активність молоді та різних організацій також є важливим чинником. Ініціативи, спрямовані на захист та популяризацію української мови, можуть сприяти підвищенню її статусу. Наприклад, організація мовних клубів, фестивалів української культури, а також активна участь у соціальних мережах можуть залучити молодь до вивчення та використання української мови.

Отже, українська мова сьогодні потребує нашої уваги та підтримки. Вирішення існуючих проблем вимагає комплексного підходу, залучення держави, суспільства та кожного з нас. Підтримка ініціатив, які сприяють збереженню та розвитку української мови, є нашою спільною справою. Лише спільними зусиллями ми зможемо забезпечити майбутнє нашої рідної мови.

У цей важкий для країни час важливо усвідомлювати, що мова — це не просто засіб комунікації, а також важливий інструмент для консолідації нації. Кожен з нас має відповідальність за збереження та популяризацію української мови у своєму оточенні, адже вона є основою нашої культурної спадщини.

НАЦІОНАЛЬНА МОВА В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ: ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ЗМІН

Українська мова, як один з головних атрибутів державності, стоїть перед низкою викликів у сучасних умовах глобалізації та внутрішньополітичних змін. Вона не лише засіб комунікації, але й важливий фактор формування національної ідентичності та консолідації суспільства. Збереження та розвиток української мови є критично важливими для збереження суверенітету та культурної спадщини країни.

Актуальність питання розвитку української мови. Українська мова має багатовікову історію, яка включає періоди як розвитку, так і занепаду. Важливим етапом у новітній історії стало ухвалення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» у 2019 році, який закріплює її статус у публічних сферах.

Історичні аспекти: Протягом XVIII–XX століть українська мова зазнавала значних обмежень з боку імперських влад, що залишило свій відбиток на її розвитку. Наприклад, Валуєвський циркуляр 1863 року та Емський указ 1876 року забороняли друк і використання української мови в публічних сферах.

Соціальна мобілізація: Сьогодні спостерігається підвищений інтерес до вивчення та використання української мови, зокрема серед молоді. Опитування показують, що більшість громадян України підтримують українізацію публічного простору, що є важливим кроком до подолання наслідків колоніальної мовної політики.

Виклики мовної політики. Українська мова знаходиться на перетині декількох мовних впливів, що створює складні умови для її повноцінного функціонування у всіх сферах суспільного життя.

Білінгвізм та мовна асиміляція: У багатьох регіонах України досі функціонує російськомовне середовище, що створює ситуацію мовної конкуренції. Цей процес посилюється у містах зі значною часткою російськомовного населення, таких як Одеса, Харків, Запоріжжя. Тут важливо наголосити на необхідності популяризації української мови через громадські ініціативи, освітні програми та масову культуру.

Глобалізація та англійська мова: У зв'язку з розширенням міжнародних економічних та культурних зв'язків, зростає роль англійської мови. Це впливає на українську молодь, яка часто віддає перевагу англійській у кар'єрному зростанні та навчанні. З одного боку, це відкриває можливості, а з іншого — ставить під загрозу престиж української мови в науково-технічних галузях.

Політична нестабільність: Мовна політика часто використовується як інструмент політичних маніпуляцій. Наприклад, на Сході України та в Криму до окупації російська мова використовувалася для підризу української національної ідентичності.

Роль освіти у збереженні української мови. Освіта є одним із ключових інструментів для поширення та зміцнення позицій української мови. Важливо, щоб процес навчання українською мовою починався з дитячих садків і тривав у всіх освітніх закладах.

Проблеми вищої освіти: У деяких університетах, особливо технічного та економічного профілю, багато навчальних програм досі ведуться російською або англійською мовами. Це ускладнює процес повної українізації освітньої сфери.

Шкільна освіта: Впровадження нових підручників та освітніх стандартів, орієнтованих на україномовне навчання, вже приносить певні результати. Однак залишається проблема низького рівня викладання української мови в сільських школах, де не завжди вистачає кваліфікованих педагогів.

Медіа та масова культура. Масова культура є важливим інструментом формування суспільної свідомості, і медіа мають відігравати ключову роль у популяризації української мови.

Телебачення та радіо: Завдяки законодавству, частка українськомовного контенту на телебаченні та радіо значно зросла, однак цього недостатньо для повної українізації медіапростору. Багато розважальних шоу та серіалів продовжують випускатися російською мовою або з російським дубляжем.

Інтернет та соціальні мережі: Соціальні мережі стали новою платформою для розвитку української мови. Молоді блогери та контент-креатори все частіше використовують українську мову, створюючи контент для TikTok, YouTube, Instagram. Це сприяє формуванню нових мовних спільнот.

Шляхи вирішення проблем. Забезпечення функціонування української мови в усіх сферах життя потребує системного підходу та стратегічних ініціатив.

Державна підтримка та контроль: Необхідно запровадити жорсткіший контроль за виконанням мовного законодавства, особливо в публічних сферах, таких як бізнес, сфера послуг, освіта. Державна підтримка україномовного контенту через гранти та субсидії може стати стимулом для розвитку.

Підтримка громадських ініціатив: Важливими є проекти, які підтримують використання української мови в повсякденному житті. Наприклад, такі платформи, як "Безкоштовні курси української мови", "Рух за українізацію бізнесу" тощо.

Бізнес та україномовні проекти: Українська мова повинна активно інтегруватися у сферу бізнесу. Розробка україномовного програмного забезпечення, підтримка стартапів, які пропонують послуги українською мовою, можуть сприяти цьому процесу.

Українська мова стоїть перед значними викликами, але також має великі можливості для розвитку. Зміцнення її позицій у суспільстві вимагає комплексного підходу, включаючи активні дії з боку держави, підтримку громадських організацій та розвиток культурних ініціатив. Системний підхід до вирішення мовного питання стане запорукою збереження і розвитку національної мови в майбутньому.

Сабельникова Карина

Науковий керівник – к. юрид. наук, доц. Кухар О.В.

Державний біотехнологічний університет

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ

Конституція України є основним законом нашої держави, що визначає її устрій, права та обов'язки громадян, а також встановлює фундаментальні принципи функціонування суспільства та держави. Кожна стаття цього важливого документа відіграє ключову роль у формуванні правової системи та забезпеченні демократичних цінностей в Україні.

Стаття 10 Конституції України проголошує: "Державною мовою в Україні є українська мова".[1] Це коротке, але надзвичайно важливе твердження встановлює основу мовної політики держави. Державна мова, за визначенням, це мова, яка закріплена законодавством держави як обов'язкова в органах державного управління та діловодства, установах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики. Важливість цієї статті підкреслюється її розміщенням у першому розділі Конституції, який визначає загальні засади конституційного ладу України. Це свідчить про те, що мовне питання розглядається як фундаментальне для державності та національної ідентичності.

Стаття 10 Конституції України не обмежується лише проголошенням української мови державною. Вона також гарантує вільний розвиток, використання і захист російської та інших мов національних меншин України. Це положення відображає прагнення України до збалансованої мовної політики, яка враховує інтереси всіх етнічних груп, що проживають на її території. [2, с. 153]

Варто зазначити, що ця стаття Конституції стала основою для подальшого розвитку мовного законодавства України. На її базі були прийняті закони "Про забезпечення

функціонування української мови як державної" та інші нормативно-правові акти, які деталізують механізми реалізації мовної політики.

Застосування статті 10 Конституції України на практиці охоплює широкий спектр суспільного життя. Вона впливає на освіту, визначаючи мову навчання в державних закладах; на сферу державного управління, встановлюючи мову офіційного діловодства; на культуру, підтримуючи розвиток української літератури, кінематографу та інших видів мистецтва.

Важливо підкреслити, що стаття 10 Конституції України не лише декларує статус української мови, але й покладає на державу обов'язок забезпечувати її всебічний розвиток і функціонування в усіх сферах суспільного життя на всій території України. Це включає в себе підтримку української мови через систему освіти, культурні програми, видавничу справу та інші механізми. [3, с. 111] З іншого боку, ця стаття також визначає мовні права громадян України. Вона гарантує право на вільне використання рідної мови в приватному житті та у спілкуванні з державними органами. Це важливе положення забезпечує баланс між державними інтересами та правами окремих громадян та етнічних спільнот.

Стаття 10 Конституції України також має міжнародне значення. Вона відображає прагнення України до збереження своєї культурної самобутності в глобалізованому світі та є важливим елементом у формуванні іміджу України на міжнародній арені як незалежної держави з власною мовною та культурною ідентичністю.

Підсумовуючи, можна сказати, що стаття 10 Конституції України є не просто юридичною нормою, а важливим інструментом державотворення та національної консолідації. Вона встановлює баланс між захистом державної мови та мовними правами національних меншин, створюючи основу для гармонійного розвитку багатонаціонального українського суспільства.

Аналіз статті 10 Конституції України, яка стосується державної мови, демонструє її фундаментальне значення для української державності та національної ідентичності. Ця стаття не лише встановлює статус української мови як державної, але й закладає основи для збалансованої мовної політики, яка враховує інтереси всіх етнічних груп в Україні. Важливість цієї статті підкреслюється її розміщенням у першому розділі Конституції та її впливом на різні сфери суспільного життя. Вона відіграє ключову роль у формуванні освітньої політики, державного управління, культурного розвитку та міжнародних відносин України. Стаття 10 стала основою для розробки подальшого мовного законодавства, що деталізує механізми реалізації конституційних положень. Особливу увагу слід звернути на те, як ця стаття балансує між захистом державної мови та забезпеченням мовних прав національних меншин. Це відображає прагнення України до створення інклюзивного суспільства, де поважаються права всіх громадян, незалежно від їхньої етнічної приналежності. Така політика сприяє національній єдності та соціальній гармонії.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що стаття 10 Конституції України є не просто юридичною нормою, а важливим інструментом державотворення та національної консолідації. Вона встановлює правові рамки для розвитку української мови як державної, одночасно гарантуючи мовні права всіх громадян України. Ця стаття відіграє ключову роль у формуванні мовної політики держави та сприяє гармонійному розвитку багатонаціонального українського суспільства

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Михеєнко Ю. Новелізація Конституції України (гносеологічний аспект) // Філософські та методологічні проблеми права. 2023. Т. 25, № 1. С. 153–161.

3. Шевченко В. С. Державна мова як засада конституційного ладу // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки. 2018. № 2 (56). С. 111–118.

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українська мова є не лише засобом комунікації, а й одним із ключових символів національної ідентичності та культурної спадщини. У сучасному світі, де домінують міжнародні мови, українська стикається з численними проблемами та викликами, які ставлять під питання її розвиток та збереження. Серед цих викликів – необхідність поширення української в усіх сферах життя, від освіти та науки до медіа та бізнесу, а також підтримка її конкурентоспроможності на міжнародній арені [1, 2].

На тлі війни, інформаційних впливів та соціальних змін українська мова потребує додаткових зусиль щодо її захисту та популяризації як всередині країни, так і за її межами. Важливість мовного законодавства, якісного медійного контенту та інтеграції в цифровий простір стає особливо актуальною в сучасних реаліях [3]. Водночас, мовні стереотипи, проблема суржику та складність зберігання мови в українській діаспорі ускладнюють процес її розширення та зміцнення позицій.

Цей аналіз проблем і викликів, які стоять перед українською мовою сьогодні, дозволяє глибше зрозуміти необхідність скоординованих дій для забезпечення її стійкості та повноцінного розвитку.

Науковці та дослідники зазначають, що існують такі сучасні проблеми української мови:

- Недостатнє використання української мови у повсякденному житті: Хоча українська є державною мовою, значна частина населення у великих містах та окремих регіонах продовжує спілкуватися російською [6].

- Змішування мов і суржик: Використання суржику залишається поширеним явищем, особливо в побуті, що впливає на чистоту та правильність мови.

- Мовна асиміляція українців за кордоном: Міграція призводить до того, що українці за кордоном поступово втрачають навички рідної мови, особливо молодь, яка інтегрується в нове мовне середовище [5].

- Проблема престижності української мови: Для багатьох українців українська мова досі асоціюється з "побутовою" мовою, а не з мовою бізнесу чи науки, що знижує її статус серед частини населення [1].

- Захист української мови в публічній сфері: Відсутність належного контролю за виконанням мовного законодавства веде до нерівномірного використання української мови в публічних місцях, зокрема в сфері обслуговування [4].

- Недостатня кількість українськомовного контенту в медіа та Інтернеті: Українська мова недостатньо представлена в медіа, кіноіндустрії, цифровому контенті та популярній культурі, що ускладнює її популяризацію серед населення.

- Якість викладання української мови в освітніх закладах: Проблеми з методикою та ресурсами для навчання української мови в школах та університетах призводять до низького рівня володіння нею серед випускників [6].

- Виклики глобалізації для української мови: Поширення англійської мови як мови бізнесу, науки та технологій ставить українську мову перед викликом збереження власної конкурентоспроможності та адаптивності в міжнародних сферах [3].

Виходячи з описаних проблем, існують наступні виклики сьогодення для української мови:

- Дотримання та імплементація мовного законодавства: Виконання законів про державну мову є викликом, особливо у сфері обслуговування та в освітніх закладах, де інколи бракує належного контролю [4].

•Збереження мови в умовах інформаційної війни: Війна на сході України та російська пропаганда становлять загрозу мовній ідентичності, сприяючи нав'язуванню чужих мовних практик у деяких регіонах [5].

•Конкуренція з англійською мовою: Зростаюче значення англійської як мови науки, бізнесу та інтернет-комунікації створює потребу в балансі між знанням іноземних мов і підтримкою української [1].

•Створення якісного українськомовного контенту: Популяризація української мови в медіа, кіно та соцмережах є необхідною для підвищення її привабливості серед молоді та залучення нових аудиторій.

•Розвиток української мови в цифровому просторі: Виклик полягає у створенні програмного забезпечення, інтерфейсів та інших цифрових продуктів українською мовою.

•Подолання стереотипів щодо престижу української мови: Важливо змінювати суспільні уявлення, які ще залишаються з минулого, де українська мова розглядалась як "другорядна", зокрема в професійних сферах [2].

•Підтримка української мови серед діаспори: Забезпечення доступу до української освіти та культурних ресурсів є необхідним для збереження зв'язку з рідною мовою серед українців, які проживають за кордоном [5].

•Використання української мови в науці та техніці: Розширення наукової та технічної літератури українською мовою залишається важливим викликом для підвищення її значущості в цих сферах та зменшення залежності від іноземних джерел.

В цих тезах були розглянуті актуальні проблеми, які впливають на розвиток та збереження української мови сьогодні, та виклики сьогодення, що вимагають скоординованих зусиль на державному та суспільному рівнях для підтримки та розвитку української мови, зміцнення її позицій у різних сферах життя та популяризації серед нових поколінь.

Література

1. Гриценко П.Ю. Мова і суспільство: постколоніальні виклики для України. Київ: Видавництво Академії наук України, 2014.
2. Масенко Л.Т. Мова і політика. Київ: Видавництво "Наукова думка", 2004.
3. Тараненко О.О. Сучасна мовна політика в Україні та проблеми розвитку української мови. "Мовознавство", 2018.
4. Закон України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", 2019.
5. Рада Європи. Звіт про мовну політику та захист мовних прав в Україні. Страсбург, 2020.
6. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України. Соціологічні дослідження мовної ситуації в Україні, 2021.

Семиволос Максим

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелєва Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА: МІЖ МИНУЛИМ І МАЙБУТНІМ

Мова є унікальним інструментом культури.; це є суспільне і соціальне явище. Мова функціонує, розвивається лише у суспільстві і є найнеобхіднішою умовою сутності людини, живе, функціонує в мовленні усному чи писемному.

Відомим українським педагогом В. Сухомлинським свого часу було сказано, що: «мовна культура це живодайний корінь культури розмовної, високої, справжньої інтелектуальності. Щоб правильно розмовляти і писати, треба прагнути до удосконалення своїх знань, набутих раніше, треба любити українську мову і свою справу».

Мова є унікальним інструментом культури.; це є суспільне і соціальне явище. Мова функціонує, розвивається лише у суспільстві і є найнеобхіднішою умовою сутності людини, живе, функціонує в мовленні усному чи писемному.

Всі ми знаємо, що мовне питання в Україні було актуальним завжди, адже російськоукраїнська війна розпочалася ще задовго до 2014 і 2022 років. А саме війна проти української мови, української ідентичності та державності. Спроби насадження всього російського, які проводилися через політику, мистецтво та культуру залишили свій відбиток на українському народі. Але останнім часом ми можемо спостерігати сталу динаміку зростання рівня мовної самоідентифікації. Наприклад, за останнє десятиліття зросла кількість тих, хто вважає українську мову рідною: з 57% у 2012 році до 76% у 2022 році. Протягом 10-ти років російську мову перестали вважати рідною 22% населення (з 42 до 20%).

Також, я вважаю, слід звернути увагу на наступні тенденції:

1. Помітні зміни у мовній самоідентифікації відбулися між 2012-2016 роками.

Одними із ключових причин стали: реакція суспільства на експерименти тодішньої влади у мовній політиці, події Революції Гідності та агресія Росії проти України у 2014 році, тимчасова окупація Криму та окремих територій Донецької та Луганської областей.

2. Позитивна динаміка у самоідентифікації відбулася за рахунок зміни ставлення до української мови у центрі, а також на півдні та сході країни. Але варто зазначити, що практичний бік цього питання має дещо інший вигляд: мовна самоідентифікація та мова в побуті – це дві різні площини. Можемо спостерігати стале зменшення російськомовного сегменту українців: у 2012 таких було близько 40%, наприкінці 2021 – 26%, а на початку війни – 18%. Кількість тих, хто користується вдома лише українською зросла незначно з 44% до 48%. На мою думку, процес переходу на іншу мову спілкування потребує певної адаптації, тому розглядаючи це питання, варто розуміти, що перехід на іншу мову спілкування потребує часу. Неможливо за один день навчитися вільно володіти українською мовою в побуті, якщо до цього все життя людина спілкувалася російською. Тому зараз я пропоную звернути увагу не на кількість тих, хто вже повністю перейшов на українську, а на кількість людей, які готові зробити цей крок: серед тих, хто користується двома мовами в побуті дві третини готові найближчим часом перейти виключно на українську, а з поміж російськомовних таких поки що третина.

Єднання суспільства на тлі війни різко вплинуло і на ставлення до статусу мови. Сьогодні абсолютна більшість (83%) за те, щоб українська була єдиною державною мовою в Україні. Така думка домінує в усіх макрорегіонах, вікових та мовних групах. З іншого боку, за надання державного статусу російській мові до війни виступали 25%, а сьогодні – лише 7%. У мирний час за надання російській мові статусу державної традиційно виступали мешканці півдня та сходу. Але навіть у цих регіонах таких було лише третина, а сьогодні їх кількість зменшилась майже вдвічі.

Мова є ланцюгом між минулим і майбутнім. Тож можна сказати, що масовий перехід на застосування української мови на роботі, у побутовому середовищі та вивчення її більш глибоко насправді пропагує ідею громадянського суспільства, сприяє становленню України як демократичної, правової держави.

Сергієнко Вікторія Володимирівна
Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В.
Державний біотехнологічний університет

ЩО ТАКЕ МОВА?

Сьогодні мало хто задумується над тим, що таке «мова». Ми настільки звикли до неї, що навіть не цікавимося такими питаннями, як: А звідки вона з'явилася? Для чого вона потрібна? Як би ми спілкувалися без мови? – та багато інших. Це досить прикро, адже, людина

– це розумна істота і її головною відмінністю є мова, і людина повинна знати, для чого матінка-природа наділила її таким безцінним даром.

Без мови неможливе життя людини, суспільства, розвиток науки, техніки, мистецтва. В нашому житті мова виконує безліч різних функцій: у повсякденному житті вона служить формою вираження думок і засобом спілкування між людьми; також, вона дозволяє пізнавати навколишній світ, закони природи і суспільства, знайомитися з культурою інших народів, розвивати науку і техніку, мистецтво.

Давайте розглянемо кілька теорій, стосовно виникнення мови.

Всі теорії про походження мови діляться на групи за своїми базисним припущеннями. Частина теорій ґрунтується на тому, що мова, будучи дуже складним явищем, не могла виникнути із нічого, а повинна була виникнути з більш стародавніх мовних систем спілкування. Інші теорії припускають, що мова людей є унікальним явищем, яке не йде ні в яке порівняння з системами спілкування тварин і тому воно виникло раптово при переході від предків людини до перших людей. Розглядаючи інші критерії, можна побачити, що частина теорій оперують ідеєю мови, як генетично закладеною функцією людини, в той час як інші теорії вважають мову явищем, більшою мірою, культурним, переданим через соціальні взаємодії.

Нажаль, виникнення мови відбулося в доісторичний період людства, про неї не збереглося жодних історичних «підказок», а сьогодні схожі процеси не спостерігаються. Тому сучасні дослідники дотримуються теорії поступового розвитку.

Наука стала розглядати мову як послідовність звуків і виразних жестів, доступних точному фізичному і фізіологічному опису. Мова розглядається як знакова система і як стійке утворення, що використовується як ключ до системи людської думки.

Головними компонентами мови є фонетика, лексика, граматики.

Вивченням звуків займається така наука, як фонетика.

Фонетика - це звуки та елементи, що їх супроводжують: наголос та інтонація. Фонетику мови людина повинна засвоїти бездоганно. Засвоєння це починається в ранньому віці: мелодіку мовлення та деякі інші інтонаційні елементи людина засвоює ще в стані ембріона, звуко-творення формується в основному до двох років. Більше того: навіть перший крик немовляти має національно-мовний характер. Фонетичні навички реалізуються автоматично, а тому опанування фонетикою ін-шої мови чи повернення до рідної вимагає певних зусиль.

Об'єктом вивчення фонетики є звуки мовлення: їх природа, сполучуваність, закономірні зміни звуків у мовному потоці та їх зумовленість.

Звук – це найдрібніша одиниця мовлення або матеріальна оболонка слів.

Лексика — це внутрішньо організована, упорядкована сукупність слів мови: слова об'єднуються в класи, словотвірні гнізда, стильові шари, синонімічні ряди, антонімічні пари.

Граматики — це система правил поєднання слів у мовленні (словосполучення, речення, текст), їх змінюваності, що зумовлена потребами цього поєднання.

Мова – це знакова система, яка служить засобом вираження думок, засобом спілкування між людьми, засобом передачі думок, знання, інформації від людини до людини, від покоління до покоління.

Мовний знак – це одиниця мови, тобто букви, які складаються як із звукових знаків, так і з відповідних їм друкарських, графічних знаків. З мовних знаків будуються слова, які об'єднуються в речення.

Потрібно сказати, суспільство внутрішньо неоднорідне: у ньому наявні різні класи, стани, прошарки, групи тощо. Кожна суспільна одиниця має свої мовні інтереси, більше того, намагається виробити власну систему спілкування. Виникають соціальні діалекти, жаргони, аргонізми, а у літературній мові існують різні стилі. Це все цілком нормально і навіть збагачує й урізноманітнює мову того чи іншого народу.

Існують такі поняття як - мова і мовлення.

Багато для кого ці поняття ідентичні, але не потрібно поспішати з висновками.

Мова – система одиниць спілкування і правил їх функціонування.

Мовлення — конкретно застосована мова, засоби спілкування в їх реалізації.

До мовлення належать говоріння і результати говоріння. Можна говорити про мовлення окремої людини, про мовлення молоді, усне побутове мовлення, художнє мовлення тощо. Усе це – різне використання можливостей мови.

Проте слід пам'ятати, що мова і мовлення тісно пов'язані між собою: мова не тільки породжує мовлення, стримує його неспинну стихію, а й живиться ним, змінюється, розвивається під його впливом.

Скрипай Євгенія Сергіївна

Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В.

Державний біотехнологічний університет

МОВА – ОЗНАКА НАЦІЇ

Українська мова посідає 2 місце у світі по милозвучності. Мені здається, що це дійсно вагомий привід пишатися своєю країною та мовою, на якій ми з вами розмовляємо. Але за статистикою лише 55 відсотків українців розмовляють на рідній мові. З чим це пов'язано?

По-перше, в нас дуже багато іноземців, які приїжджають до нас вчитися. Наприклад, лише в моїй групі навчається близько 10-15 людей з різних країн. Коли ми запитували їх, чому вони приїхали на навчання саме до нас, то вони відповідали, що їм дуже подобається наша країна. Але більшість з них не розуміють української. Їм дійсно важко вивчити нашу рідну мову, тому їх можна зрозуміти.

По-друге, більшість людей вже звикли розмовляти російською. Як на мене, кожен українець повинен вивчати рідну мову, тому що це є ознакою нашої нації. Мені дуже соромно, коли людина не може навіть прочитати якийсь документ або правильно написати заяву.

Для того, щоб спілкуватися, людині потрібна мова. Без мови всі люди так і залишилися би безіменними. Ми використовуємо її кожен день, щоб описати якийсь предмет, поділитися інформацією, тому що це також знаряддя соціалізації людини. Крім цього, кожне слово несе в собі емоційний відтінок, і для різних мов і культур будь-яка емоція, яка виражена в слові, буде унікальна, оскільки різний саме спосіб її вираження.

Любов до рідної мови мені привили ще зі школи. В мене була дуже гарна та інтелігентна вчителька, яка володіє українською просто ідеально. Як зараз пам'ятаю, що коли її слухаєш, то ця вимова, тембр голосу закохують в рідну мову ще більше і більше. Мені завжди хотілося так само володіти українською, але я часто допускаю помилки, коли розмовляю.

Чому ж так важливо вивчати рідну мову? Спільна мова є фундаментом, на якому будуються національні особливості. Вона пов'язує людей воедино і символізує все, що близько серцю. Якщо народ забуває рідну мову, то його спільність починає руйнуватися, адже пропадає велика частина того, що об'єднує. У ній сфокусовані традиції і звичаї народу, особливості його світогляду. Велика частина культури народу будується на мові: пісні, вірші, твори.

Коли я годувалася до ЗНО, я прочитала велику кількість літератури. Я і не уявляла собі, що в нас так багато гарних творів, які захоплюють з перших сторінок. До цього мені було не дуже цікаво читати книги українською, але в 11 класі все змінилося. Я почала цікавитися українською літературою та зрозуміла, що в нас дійсно величезна кількість романів, які варто прочитати кожному.

Я вважаю, що потрібно привчати дітей ще змалку до рідної мови: читати їм книжки, вчити з ними алфавіт, розмовляти. Так їм буде набагато легше вивчити мову та вільно розмовляти на ній.

Поки ми будемо зберігати нашу мову, поки наші діти будуть навчатися їй, вона буде жити. Мова – це дзеркало душі. Вона буде змінюватися, вдосконалюватися, але все одно буде нашою. В ній передається вся самобутність народу, тому рідна мова – це предмет для справжньої гордості.

Крім того, мова відображає наше минуле, яке повинен знати кожний. Усі ми в школі вивчаємо історію і мені здається, що дуже соромно не знати як змінювалась наша країна з часом.

Але первісні джерела мови залишаються для нас незбагненою таємницею. Мова формується лише в суспільстві. Можна провести зв'язок між історією мови та історією суспільства, тобто особливості мови відповідні певним етапам історичного розвитку. Кореневі слова мови можуть показати, які предмети були найважливішими для народу в період формування мови. Саме мова виявляє характерні риси життєвого укладу та мислення народу.

Мова розвивається тільки до тих пір, поки вона функціонує як засіб спілкування в середовищі будь-якого суспільства. Тому якщо позбавити її цієї функції, мова перетвориться на «мертву», як, наприклад, латинська.

Історія народів не створює законів розвитку мови, але служить загальним стимулом її розвитку. Зараз відбувається змішання мов, в кожній з'являється безліч запозичених слів.

Я сподіваюся, що наша мова ніколи не стане «мертвою» та з часом будуть розмовляти на рідній мові не 55 відсотків усього народу, а мінімум 90. Тому ми повинні починати з себе: читати книжки українською, навчати наших дітей, більше спілкуватися саме рідною мовою, бо це дуже важливий крок для того, щоб утворити одне ціле, злитися воедино.

Столярчук Ігор Романович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Де б ми не жили, без мови не можливе спілкування, ні мислення, ні розуміння. Наша країна наразі переживає нелегкі часи, тому великою проблемою стає те, що багато людей забувають про мову, мистецтво та культуру. Деякі українці думають, що «гармати стріляють – музи мовчать», як казали за давніх часів. Але це зовсім не так. Війна не скасовує процесу мистецтва. Історично війна є одним із нормативних станів, одним із регулярних, перевірених і ефектно оспіваних способів існування людства, а зовсім не чимось кінцевим і виключеним із реальності.

Серед важливих маркерів національної державності та національної ідентичності, який безпосередньо зачепило повномасштабне російське вторгнення, – це українська мова. На сьогоднішній час можна відзначити декілька ключових аспектів, що характеризують сучасну мовну ситуацію.

1 зростання популярності української мови та інтересу до її вивчення;

Цей процес однаково триває як в Україні, так і поза її межами. Російська збройна агресія призвела до масштабного переміщення населення зі Сходу України в центральні та західні регіони. Переважна більшість внутрішніх переселенців – російськомовні. Отже, склалися сприятливі обставини для опанування українською мовою багатьма внутрішньо переміщеними особами.

2. громадський захист української мови;

Російська агресія продемонструвала, що важливе значення для розвитку та піднесення престижу української мови мають не тільки заходи державної політики, але й громадські ініціативи.

Вони рекомендують і водночас вимагають уникати в університетах, коледжах та людських місцях спілкування російською мовою як мовою країни-агресора. Ідеться про розмови на перервах, у їдальні, коридорах, бібліотеці, в кафе та інших закладах. Прикладом цього може бути Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна та Національний університет «Києво-Могилянська академія», які запровадити на добровільних засадах посаду омбудсмана з-поміж представників професорсько-викладацького складу, щодо захисту державної мови.

3. розширення україномовної аудиторії.

В сьогоднішній час багато людей почали спілкуватись українською мовою в побуті та на роботі, ведуть переписки в соціальних мережах, в інтернет-просторі українська мова набуває популярності, українські співаки, автори віршів перекладають свої пісні з мови агресора на нашу милозвучну українську мову. Ті, хто раніше вважав, що мовний чинник зовсім не важливий, зараз же змінили свою думку: «Українська мова – дуже важливий чинник нашої ідентичності та національної самоідентифікації.»

Як писав Михайло Грушевський : «Всі ті, хто зроду Українець, родився і виріс з українською мовою на устах і хоче тепер іти спільно з своїм народом, з усіма свідомими синами українського народу, які хочуть працювати для його добра, боротися за його свободу і кращу долю. Але не тільки хто природжений Українець, а також і всякий той, хто щиро хоче бути з Українцями, і відчуває себе їх однодумцем, товаришем, членом українського народу, бажає працювати для його добра. Якого б не був він роду, віри чи звання — се не важно. Його воля і свідомість рішає діло».

Війна – це найстрашніше, що може бути для людства. Вона об'єднує людей у боротьбі проти спільного ворога. Ми повинні завжди пам'ятати, що українці – невмируща нація з тяжкою долею та високою мораллю.

Тесля Данііл Олександрович
Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В.
Державний біотехнологічний університет

МОВА– КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КРАЇНИ

Відомий український поет Володимир Сосюра закликав українців своїми патріотичними віршами- пишатися та любити свою Батьківщину та мову:

«Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.»

Українська мова є нематеріальною культурною спадщиною України. Українська мова своїм корінням, за твердженням істориків, сягає глибини не менше семи тисячоліть. Праєвропейський санскрит містить більше 1000 нинішніх українських кореневих слів.

Жодна з європейських мов (окрім литовської) так близько не стоїть до своїх витоків.

Степан Наливайко – відомий в Україні знавець санскриту та мови хінді, описує свої враження від почутого звернення індійського гуру добірним санскритом до свого учня: «Дехі ме агні». Він попросив вогню і це було майже співзвучно нашому: «Дай мені огню». Такі слова, як «один, два, три, чотири» на санскриті звучить «аді, дві, трі, чатура». А слова – «мама, тато, няня, дід, баба, брат, сестра, син», – на санскриті звучать як «мата, тата, нана, дада, баба, брата, свастрі, сун». Перелік таких слів може бути дуже довгим, що є беззаперечним підтвердженням того, що корені української мови сягають глибин індоєвропейської цивілізації.

Мова-духовна планета, на якій живе виплекана людиною незлічена кількість слів. Український народ творив свою мову впродовж віків заносючи до мовної скарбниці знайомі та рідні нам слова. У своїй мові український народ втілює всю красу та вишуканість навколишнього світу, свої думки та ідеї, хвилювання та навіть розпач. Від часів зародження рідної мови, вона перетворилась на дивовижний скарб сьогоднішнього дня.

Безпосереднім творцем та основоположником української літературної мови є Тарас Григорович Шевченко. Шевченківська мова- є зразком звернення творця до народу, закликком збереження та шанування рідної мови. Кобзар своїми милозвучними рядками зобразив багатогранність, ніжність та співучість української мови. Тарас Григорович вважав мову найбільшим даром людству, все це він з легкістю висловлював в своїх віршах:

«Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!»

Читаючи поезію Кобзаря, можна зрозуміти, що мова для нього була материнською піснею, молитвою над колискою, шепотом гаю, величчю неба, ревом Дніпра і солов'їною піснею, мужнім покликом до броні і свободи.

Разом з великим Кобзарем запровадженням української мови, як єдиної мови українського народу займалися: Леся Українка, М. Коцюбинський, В. Винниченко, П. Тичина, О. Довженко, М. Хвильовий, А. Малишко, М. Рильський, О. Гончар. Саме ці митці запровадили поняття, що українська мова – запашна, співуча, гнучка, милозвучна та сповнена музики.

Українську мову цінують по всьому світу. За своєю мелодійністю, співучістю вона «змагається» лише з італійською. Краса нашої мови – в багатозвучності і виразності, в мелодійності, гармонії і ширості; багатство ж – в різноманітності термінології та фразеології, в її стилістичній досконалості.

Турко Олексій Вікторович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.
Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Українська мова — це не лише культурна спадщина, але й невід'ємний елемент національної самобутності, що символізує свободу, гідність і право на власний голос у світі. У сучасному підході до підтримки мови важливо враховувати основні принципи свободи вибору, відповідальності громадян та здорового патріотизму, що спирається на справжню любов до рідного, а не на примус чи зовнішню символіку. Мова має розвиватися як результат усвідомленого вибору кожного, а не як примус, що накладається державою.

Історія переконливо свідчить: мова справді стає основою національної єдності, коли її обирають добровільно, а не через обов'язок. Тому підтримка української мови повинна виходити з глибокого переконання, що це — наш спільний культурний ресурс, а не лише засіб комунікації. Нації, що розвиваються на засадах свободи й відповідальності, розуміють, що кожен громадянин, який обирає рідну мову, робить це, бо вона є джерелом гордості та натхнення. Так само англійська стала мовою США не тому, що її нав'язували, а тому що її значущість визнавали громадяни.

Зрештою, справжній патріотизм виходить за межі символів. Носіння вишиванок чи формальне використання української у певних сферах саме по собі не робить мову більш популярною. Справжня підтримка мови — це коли українська стає невід'ємною частиною життя через сучасну культуру, якісну музику, літературу, кіно. Важливо зрозуміти, що підтримка мови — це не лише дотримання зовнішніх атрибутів, а інвестиція в культурний розвиток, що дозволяє мові органічно інтегруватися у всі сфери життя.

Щоб українська мова процвітала, вона повинна звучати в якісному мистецтві та бути конкурентоспроможною у культурному ринку. Люди мають хотіти обирати її, бо вона цікава, сучасна і відображає українську ідентичність на високому рівні. Іншими словами, як і будь-який успішний продукт у ринковій економіці, мова повинна відповідати потребам громадян. Патріотичне середовище має будуватися на якості, а не кількості. І коли українська мова буде представлена в культурі на найвищому рівні, вона стане не лише обов'язком, але й гордістю для кожного.

Мова повинна підтримуватися не через примус, а через створення такої пропозиції, яка надихає. Тому державі варто інвестувати в українську культуру, підтримувати митців, створювати умови для розвитку контенту, який захоплює і є конкурентоспроможним на

світовій арені. Це кроки, що зміцнять мову й дадуть змогу поширювати її не через квоти й обмеження, а через справжню любов і зацікавленість.

Удовицький Патрик Юрійович,
Чичолик Анастасія Андріївна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

МОВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ДВОМОВНІСТЬ В УКРАЇНІ: ВЗАЄМОДІЯ ТА ВЗАЄМОВІДШТОВХУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ І РОСІЙСЬКОЇ МОВ

Двомовність в Україні є складним і багатогранним явищем, яке впливає на суспільство та культуру країни протягом багатьох століть. Співіснування української та російської мов відображає історичний контекст, зокрема періоди імперського панування, радянської політики русифікації та сучасні геополітичні реалії.

Протягом багатьох століть українська мова зазнавала впливу сусідніх держав, особливо Російської імперії та Радянського Союзу. У період імперської та радянської окупації українська мова часто піддавалась пригніченню та маргіналізації, тоді як російська мова ставала мовою влади, освіти та адміністрації. Це призвело до того, що в багатьох регіонах, особливо на сході та півдні України, російська мова стала домінуючою в побуті та громадському житті.

Політика радянської русифікації особливо зміцнила позиції російської мови в таких містах, як Київ, Харків, Одеса, Дніпро, та інших великих урбаністичних центрах. Це призвело до того, що значна частина населення України почала використовувати російську мову у повсякденному житті, що сприяло виникненню феномену двомовності. Українська мова, хоча й залишалась рідною мовою для багатьох, втратила свої позиції у багатьох сферах суспільного життя, особливо в містах.

Двомовність в Україні суттєво впливає на мовну ідентичність її громадян. Для багатьох українців мовний вибір — це не просто питання комунікації, а важливий аспект самоідентифікації. Українська мова часто асоціюється з патріотизмом, національною свідомістю, культурною самобутністю. У той же час російська мова, незважаючи на її повсюдне використання, для деяких носить політично та культурно спірний характер, особливо в контексті агресії Росії проти України з 2014 року.

У багатьох випадках люди, які щоденно користуються російською мовою, не вважають це проявом проросійських поглядів, однак суспільна думка часто асоціює мовний вибір із політичною лояльністю. У східних та південних регіонах України, де російська мова історично була домінуючою, багато людей зіштовхуються з дилемою щодо власної ідентичності: вони визнають себе українцями, але культурно і мовно прив'язані до російської.

Конфлікт між Україною та Росією, починаючи з 2014 року, значно вплинув на мовну ситуацію в країні. Війна поставила питання мови на перший план суспільних дискусій. Для багатьох українців українська мова стала символом опору та національної єдності. Навіть ті, хто раніше віддавав перевагу російській мові в побуті, почали переходити на українську мову як прояв підтримки своєї країни та спротиву російській агресії.

Цей перехід помітний як у приватному, так і в публічному просторі. Українська мова поступово стає мовою медіа, культури та політики, особливо серед молоді, яка дедалі більше ототожнює свою національну ідентичність з використанням рідної мови.

Двомовність, за належного підходу, може стати позитивним явищем. Вона сприяє міжкультурному діалогу, взаємному збагаченню мов і культур. Люди, які вільно володіють двома мовами, мають більше можливостей для комунікації та кращого розуміння різних культурних контекстів. Однак у випадку України двомовність іноді спричиняє розбіжності в суспільстві, що ускладнює процес консолідації національної єдності.

Існують певні виклики, зокрема:

• Російська мова, залишаючись мовою домінування в багатьох регіонах, може гальмувати розвиток української в культурі, освіті та медіапросторі.

• Двомовність може створювати напругу між різними групами населення, особливо в контексті політичної поляризації та війни.

• Люди, які виростили в двомовному середовищі, можуть відчувати культурну невизначеність і шукати баланс між двома мовами, що впливає на їхню національну самоідентифікацію.

Державна мовна політика в Україні спрямована на підтримку та розвиток української мови як державної. Законодавчі ініціативи, як-от Закон про забезпечення функціонування української мови як державної, мають на меті закріпити за українською мовою статус основної мови в усіх сферах суспільного життя. Це включає обов'язкове використання української мови в освітніх установах, медіа, публічній адміністрації та бізнесі.

Однак важливо, щоб мовна політика була збалансованою і не призводила до ізоляції носіїв інших мов, зокрема російської. Важливо забезпечити права всіх громадян на використання рідної мови, одночасно підтримуючи українську як мову державотворення та національної єдності.

Двомовність в Україні є результатом історичних, культурних та політичних процесів, і вона відіграє важливу роль у формуванні мовної ідентичності українців. Незважаючи на складнощі та виклики, пов'язані з двомовністю, її конструктивне використання може сприяти міжкультурному діалогу та розвитку суспільства. Однак для того, щоб українська мова набула повноцінного статусу в усіх сферах життя, необхідно продовжувати підтримувати її розвиток та популяризацію.

Українець Аліса Дмитрівна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА ПІД ЧАС ВІЙНИ. ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ В СКЛАДНІ ЧАСИ

Мова є унікальним інструментом культури.; це є суспільне і соціальне явище. Мова функціонує, розвивається лише у суспільстві і є найнеобхіднішою умовою сутності людини, живе, функціонує в мовленні — усному чи писемному.

Відповідно до ст. 10 Конституції України державною мовою України є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні є низка проблем з приводу функціонування української мови у сферах життя і діяльності держави. Які саме проблеми і на якому етапі дана проблема перебуває сьогодні — все це й набуло актуальності та потребує дослідження.

Відомим українським педагогом — В. Сухомлинським свого часу було сказано, що: «мовна культура — це живодайний корінь культури розмовної, високої, справжньої інтелектуальності. Щоб правильно розмовляти і писати, треба прагнути до удосконалення своїх знань, набутих раніше, треба любити українську мову і свою справу».

На сьогоднішній день, наша країна вже майже два роки потерпає від жорстоких, агресивних, із застосуванням високотехнологічної зброї, нападів з боку росії і її народу. Тисячі сімей отримали різного типу травми від війни і ще тисячі були вимушені виїхати за межі території України через фізичну неможливість чи психологічну неготовність жити під обстрілами чи звуками сирен. Проте не дивлячись на жорстокі умови сьогодення україномовне суспільство, чи перебуваючи в межах української території, чи поза нею, як ніколи відчули необхідність у залученні у процес спілкування саме рідної української мови.

Мова є могутнім чинником відображення дійсності. Вона є частиною соціального середовища, у якому живе людина, у якому складається ментальність нації й кожного індивіда. Особа виростає у мовному середовищі, стає її носієм.

Всі ми знаємо, що мовне питання в Україні було актуальним завжди, адже російськоукраїнська війна розпочалася ще задовго до 2014 і 2022 років. А саме війна проти української мови, української ідентичності та державності. Спроби насадження всього російського, які проводилися через політику, мистецтво та культуру залишили свій відбиток на українському народі. Але останнім часом ми можемо спостерігати сталу динаміку зростання рівня мовної самоідентифікації.

Наприклад, за останнє десятиліття зросла кількість тих, хто вважає українську мову рідною: з 57% у 2012 році до 76% у 2022 році. Протягом 10-ти років російську мову перестали вважати рідною 22% населення (з 42 до 20%).

Незважаючи на російсько-українську війну 2014-16 років продовжує діяти закон «Про засади державної мовної політики», відомий також як закон Ківалова-Колесніченка. Цей документ прийнятий 2012 року з грубим порушенням процедури, незважаючи на численні протести. Закон, по суті, заохочує русифікацію і знищує систему державного захисту і підтримки української мови.

Російська збройна агресія призвела до масштабного переміщення населення зі Сходу України в центральні та західні регіони. Переважна більшість внутрішніх переселенців – російськомовні. Отже, склалися сприятливі обставини для опанування українською мовою багатьма ВПО.

Українська мова – національне надбання українського суспільства, вона повинна охоронятися та підтримуватися державою. Мовна політика як одна із складових частин державної політики має бути спрямована на забезпечення оптимального функціонування української мови в усіх сферах життя українського суспільства, їх подальшого розвитку та взаємодії. Українська мова, виконуючи інтеграційну функцію, є важливим чинником зміцнення державності, забезпечення культурного та економічного розвитку нашої країни.

Література

1. Проблеми сьогодення української мови: виклики й ризики для мовної освіти й суспільного функціонування державної мови. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/problemi-sogodennya-ukra-nsko-movi-vikliki-y-riziki-dlya-movno-osviti-y-suspilnogo-funkcionuvannya-derzhavno-movi-397129.html>

2. Есей на тему «Проблеми сьогодення української мови: загальна характеристика й причини мовного стану, виклики й ризики для мовної освіти й суспільного функціонування української мови». Режим доступу: <https://naurok.com.ua/esey-na-temu-problemi-sogodennya-ukra-nsko-movi-zagalna-harakteristika-y-prichini-movnogo-stanu-vikliki-y-riziki-dlya-movno-osviti-y-suspilnogo-funkcionuvannya-ukr-movi-359277.html>

3. Виходцева Д.О. Мовне питання в Україні. Що змінилося з війною. Актуальні питання сучасного соціогуманітарного знання: матеріали VIII Міждисциплінарної наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених, м. Харків, 30 листоп. 2022 р. Харків: ДБТУ, 2022, С.118-119.

4. Українська мова в Україні: реалії сьогодення. Режим доступу: <https://nizhen.com.ua/uploads/files/ukrainska%20mova%20realii.pdf>

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОВНОГО ЕТИКЕТУ: ТРАДИЦІЇ ТА НОВОВВЕДЕННЯ

Мовний етикет – це система правил і норм спілкування, яка відображає культуру народу та рівень розвитку суспільства. В Україні мовний етикет формувався під впливом історичних, соціальних і релігійних чинників, але з часом зазнавав змін. Традиційні форми спілкування в сучасних умовах переплітаються з новими тенденціями, що виникають внаслідок глобалізації та впливу цифрових технологій [1]. Тож означена тема є важливою для наукового та практичного контексту, адже мовний етикет відображає потреби та виклики сучасного суспільства. Сучасний мовний етикет має адаптуватися до нових реалій, зокрема інклюзивності, поваги до різноманіття та соціальної відповідальності.

Мета дослідження полягає в аналізі традицій та сучасних тенденцій формування українського мовного етикету.

Традиції українського мовного етикету, українці здавна приділяли велику увагу ввічливому спілкуванню. Важливим елементом були форми звертання, що підкреслювали повагу до співрозмовника. Слова «пан» і «пані» вживалися для підкреслення гідності та рівності всіх учасників розмови. Ці форми вкорінилися ще в період до радянських часів і, незважаючи на тривале пригнічення, сьогодні знову повертаються до активного вжитку [2]. Крім звертань, українська мова багата на формули привітань і побажань. Так, вислови «Доброго здоров'я!», «Щастя вам!» або «Бувайте здорові» були не просто ввічливими фразами, а частиною народних традицій, що передавали тепло і щирість [4]. У традиційному етикеті важливу роль відігравала й повага до старших, що проявлялася у звертанні на «ви» та вживанні шанобливих слів.

Нові тенденції та нововведення в мовному етикеті, сучасні зміни в суспільстві та комунікаційні технології вплинули на мовний етикет. Соціальні мережі та месенджери спричинили поширення скорочень, емодзі та сленгових виразів, що робить спілкування швидшим і простішим. У неформальних ситуаціях з'явилися нові форми привітань, наприклад, «Привіт!» або «Бувай!», які активно витісняють традиційні вирази [1]. Іншим важливим нововведенням стало розширення вживання гендерно нейтральних звертань. У сучасному суспільстві дедалі частіше прагнуть уникати стереотипів, тому в професійному середовищі використовують форми звертання «колеги» замість «панове та пані». Це відображає глобальні зміни у світовій культурі та прагнення до гендерної рівності [2]. Водночас спостерігається відродження традиційних звертань. Використання слів «пан» і «пані» знову стає популярним у формальному спілкуванні, що свідчить про бажання українців повернутися до своїх історичних коренів [4]. Таким чином, сучасний мовний етикет в Україні об'єднує в собі традиційні форми і нові тенденції.

Отже, сучасний український мовний етикет – це постійний пошук балансу між старими й новими нормами. Важливо зберегти ті елементи, які підкреслюють національну самобутність і культурні традиції, водночас інтегруючи нові форми, що відповідають потребам сьогодення. Виклики глобалізації та розвиток цифрових технологій не повинні ставати загрозою для національної ідентичності, а радше сприяти її розвитку та поширенню у світі [3]. Попри вплив новітніх тенденцій, український мовний етикет залишається важливою частиною культурної спадщини. Відродження традиційних форм спілкування та одночасне впровадження нових правил є ознакою того, що українська культура готова до змін, але не втрачає зв'язку з минулим.

Література

1. Грабовська Г. Український мовний етикет: Традиції та сучасність. Київ: Наукова думка, 2021.

2. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради. 2-ге вид., стер. Київ: Либідь, 2020. 240 с.
3. Складенко Н. І. Глобалізація та розвиток української мови. Харків: Основа, 2022.
4. Чумак В. Інтернет-комунікація і мовна культура. Львів: Світ, 2020.

Черкашина Ульяна Сергіївна
Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.
Державний біотехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Метою даної доповіді є висвітлення проблеми поширення та актуалізації використання української мови суспільством на всіх рівнях життя в умовах сучасності. Досліджено історичний контекст виникнення проблеми, причини її існування у сьогоденні та можливі методи боротьби з нею.

Мовне питання є гострою проблемою українського суспільства, особливо в умовах повномасштабного вторгнення сусідньої держави. Мова є важливим елементом національної ідентичності та державотворення. Серед сучасних викликів для її функціонування - проникнення мови в усі сфери життя (від побутового та неформального спілкування, до професійного рівня), подолання впливу інших мов та забезпечення її підтримки в суспільстві.

Мовознавці та соціолінгвісти активно досліджують дану проблему, розглядаючи її чинники та аналізуючи статистичні дані. Значно посилилась підтримка української мови із законодавчого боку, вивчаються теми впливу русифікації та асиміляції під впливом колишніх систем управління на території сучасної України. Попри вже виконану роботу з укорінення державної мови, все ще залишається проблема низької популярності української мови серед молоді, зокрема в цифровому середовищі, де значна частина контенту залишається переважно російськомовною. Серед дослідників даного питання можна відзначити роботи Єрмоленко С. Я., Ажнюк Б. М., які описували проблему мовного питання в комунікативно-інформаційному просторі.

Метою доповіді є аналіз історичних аспектів, що вплинули на формування мовного комплексу серед населення України та визначення сучасних мовних проблем громадян. Для досягнення мети завдання передбачаються вирішення таких завдань:

-дослідити ключові історичні елементи, що мали вагомий вплив на становлення української мови серед населення;

-проаналізувати сучасні тенденції використання української мови в різних сферах суспільного життя, таких як освіта, медіа та культура.

Відомо, що українська літературна мова зазнала значного розквіту наприкінці вісімнадцятого століття з виходом у 1798 році друку твору І. Котляревського “Енеїда”, від якої починає історію нова українська літературна мова. Два джерела народної мови – розмовно-побутове і фольклорно-пісенне – розбудовуються у творчості наступників І. Котляревського – П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки, Г. Квітки-Основ’яненка, поетів-романтиків, які своєю практикою збирання українського фольклору, теоретичними настановами вводили рідну мову в культурний обіг сприяли виробленню норм нової української літературної мови[3]. Початок розвитку української інтелігенції, на території України виникають різні угруповання, зокрема Руська трійця, Кирило-Мефодіївське братство та набуває поширення громадський рух, де, безумовно, українська мова зазнала розвитку та поширення.

Проте згодом почалася серія утисків мови, які нищили способи її розвитку. Влада розпочинає політику русифікації та випускає низку заборон, включаючи в себе заборону публікації та друку книг, заборону перекладів з іноземних мов, вистави тощо. Згідно з дослідженнями Лесі Горгоги, українська мова була заборонена 134 рази[1]. А отже можемо дійти висновку, що низка подій заклала фундамент до комплексу меншовартості серед українського населення.

Безумовно, політика сучасної влади спрямована на розвиток та підтримку української мови. Як зазначає Ажнюк Б. М., пріоритетне значення мають не репресивні, а інформаційно-виховні та заохочувальні методи роботи, насамперед інформаційна підтримка, моральне та матеріальне стимулювання[2, с. 349]. Проте і досі зберігаються низка певних проблем.

Нерідко можна зіштовхнутися з маленькою кількістю або навіть повною відсутністю необхідної літератури при вивченні певного матеріалу, яка часто буває застарілою або недостатньо адаптованою до теперішніх реалій. Це є відчутною проблемою технічної та наукової сфер, де доступ до сучасних матеріалів, написаних українською мовою, є важливим для розвитку фахівців, здатних працювати в міжнародному контексті.

В інформаційному просторі зберігається вплив закордонних медіа та цифрових платформ. Зокрема російськомовний контент продовжує домінувати в українському мас-медіа, що впливає на мовні уподобання молоді. Українській мові важливо активніше інтегруватися в інфопростір для підтримки свого статусу та задля уникнення негативного впливу штучно створених інструментів маніпулювання та управління вразливим прошарком населення.

Таким чином, питання функціонування української мови в сучасному суспільстві є комплексним та багатогранним. Історичні чинники, такі як русифікація, асиміляція та політичні зміни, значно вплинули на формування мовного комплексу серед населення України. Для досягнення сталого розвитку української мови необхідні зусилля з боку держави, освітніх установ та суспільства. Це включає не лише створення якісних навчальних матеріалів, а й активну популяризацію української мови в усіх сферах життя.

Література

1. Горгота Леся Українську мову Забороняли 134 рази! // NUS. URL: <https://nus.in.ua/ukrayina/338-ukrayinsku-movu-zaboronyali-134-razi.html> (дата звернення: 22.10.2024)

2. Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом: [колект. моногр.] / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса; редкол.: О. М. Майборода (голова) [та ін.]. – Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2008. – 397 с.

3. Єрмоленко С. Я. Історія української літературної мови. // Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmoiva/um26.htm> (дата звернення: 22.10.2024)

Юров Віктор Андрійович

Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В.

Державний біотехнологічний університет

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУРЖИКУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Проблема суржику, як феномену мовної інтерференції між українською та російською мовами, є надзвичайно актуальною у сучасній Україні. Суржик виник внаслідок тривалої історії русифікації, що вплинула на мовлення в суспільстві. Сьогодні він активно використовується в повсякденному спілкуванні, особливо серед молоді, що загострює питання про мовну ідентичність та культурні норми. Також варто зазначити, що під час військових дій на території нашої держави це питання також значно загострилося і потребує комплексного підходу до вирішення. Розуміння та аналіз цього явища є важливими для формування мовної культури в Україні.

Суржик є результатом тривалого співіснування української та російської мов на території України. З XVIII століття в умовах політики русифікації в Україні активно насаджувалася російська мова, що призвело до змішування мов. Особливо інтенсивним цей процес став у радянські часи, коли українська мова поступово витіснялася з багатьох сфер суспільного життя. У цьому контексті суржик став природною мовною адаптацією, але з негативним впливом на мовні норми.

Однією з основних причин поширення суржика є вплив оточення, у якому він вважається нормою. Покоління, що виростили за часів, коли російська домінувала в багатьох аспектах життя, несвідомо передають своїм дітям мовні конструкції з елементами російської. У деяких регіонах суржик навіть асоціюється з повсякденною нормою, зокрема в неформальному спілкуванні. Крім того, масові медіа, що використовують суржик, також впливають на його популяризацію. Рекламу, телебачення, інтернет-блоги та соціальні мережі, що орієнтовані на широку аудиторію, іноді несуть змішані мовні форми.

Суржик характеризується лексичним і граматичним змішуванням українських і російських слів та конструкцій. У лексичному аспекті спостерігається заміна українських слів російськими синонімами, а також використання калькованих фраз і висловів. У граматичному аспекті суржик може проявлятися у вживанні невластивих українській мові закінчень, порушенні правил відмінювання та змішуванні синтаксичних конструкцій обох мов. Це призводить до виникнення мовних кліше та формування специфічного діалекту, що значно ускладнює мовне спілкування.

Використання суржика має свої соціокультурні наслідки. З одного боку, він може розглядатися як ознака низького культурного рівня. З іншого боку, суржик часто сприймається як необхідний інструмент комунікації, зручний для розуміння в умовах змішаного мовного середовища. Суржик також має ідентифікаційне значення, особливо у сільській місцевості та серед населення, яке менше володіє українською літературною мовою.

Протягом останніх років державна мовна політика України активно спрямована на боротьбу із суржиком, особливо в освітніх закладах та засобах масової інформації. Політика популяризації української мови спрямована на формування мовної культури, що передбачає чистоту та грамотність мовлення. Розроблено численні освітні програми та ініціативи, що спрямовані на підвищення рівня володіння літературною українською мовою. Для того, щоб зменшити використання суржика, необхідно впроваджувати освітні програми, спрямовані на вдосконалення знань української літературної мови. Організація мовних курсів, тренінгів, проведення інформаційних кампаній щодо переваг володіння чистою мовою допоможе значно зменшити частоту використання суржика.

Підбиваючи підсумки, хочеться зазначити, що проблема суржика є надзвичайно актуальною в сучасній Україні, і для її вирішення потрібні зусилля на державному, освітньому та суспільному рівнях. Необхідно заохочувати популяризацію літературної української мови та створювати умови для її впровадження у всі сфери життя, починаючи з раннього дитинства. Важливу роль у цьому процесі можуть відігравати також засоби масової інформації, які повинні дотримуватися мовних стандартів, популяризувати культурні програми, присвячені чистоті української мови.

Література

1. Масенко, Лариса. Суржик: між мовою і язиком. Київ: Видавничий дім «КиєвоМогилянська академія», 2019, 229 с. ISBN 978-966-518-558-1

2. Для тих, хто хоче вдосконалювати українську мову. Мова – ДНК нації [online]. [cit. 2021-12-20]. Режим доступу: <https://ukr-mova.in.ua/>

Явтушенко Єгор Сергійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Без української мови не буде українського світу! – ось лейтмотив застережних волянь поборників розвинутого, суверенного громадянського суспільства. І не можна не помітити: не існує проблеми української мови в її автономному (суто лінгвістичному чи й філологічному) функціонуванні; мова як система, а тим паче – як навчальний предмет, – дуже важливі сфери

дослідження, однак вони є лише гранями проблеми мови як універсального феномена самовираження, самопізнання й самотворення людини й народу; саме тому проблема мови органічно пов'язана з українознавством, а тим самим – і з усіма суспільними та природничими науками, з політикою та економікою, культурою і психологією, геостратегією держави. Мова – це код, паспорт і голос народу. Мова – душа народу!

Українська мова – це мова, яка є офіційною в Україні. Вона є слов'янською мовою, яка має свою власну унікальну історію, лексику, граматику та алфавіт. Її походження належить до східнослов'янської групи мов, яка розвивалася через взаємодію з різними культурами та мовами. Українська мова використовується для спілкування, писемного мовлення, літературних творів та наукових досліджень.

Мова той інструмент, який єднає націю, народ в єдине ціле. Не буде мови — не буде нас як народу! Мова – це не просто слова, звуки, це – голос народу. Наш народ протягом багатьох віків творив мову, боровся за її збереження. Це великий скарб, який треба шанувати, берегти і розумно збагачувати. Сьогодні слід підтримувати українську мову, пишатися її багатством і милозвучністю. Моя рідна мова – це не тільки засіб спілкування, це ж наша історія, наше минуле і майбутнє.

Проблема мови – проблема єдності батьків, дітей та влади і – не меншою мірою – органів законодавства й виконавчих владних структур, ЗМІ та інформаційного українознавства. Проте це лише одна складова проблеми української мови в сучасній Україні. Інша в нас – корінних українців, які під впливом русифікаційних процесів так «обрусіли», що розмови про українську мову нам тепер уже наче й ні до чого. І як наслідок, чуємо схожі по суті думки і по радіо, і на телебаченні, але вже із вуст журналістів, депутатів.

Сучасна наука доводить, що мова є унікальним інструментом культури. Вона є зв'язком між людиною і мисленням. Мова – це явище суспільне, соціальне. Вона функціонує, розвивається тільки в суспільстві і є найнеобхіднішою умовою сутності людини, живе, функціонує в мовленні – усному чи писемному. Ми спілкуємося, надаючи перевагу усному мовленню. І це правильно, адже усне мовлення – універсальний засіб спілкування. Майстерне володіння словом включає і культуру мовлення. А культура мовлення – це оволодіння нормами літературної мови. Василь Сухомлинський писав, що «мовна культура – це живодайний корінь культури розмовної, високої, справжньої інтелектуальності. Щоб правильно розмовляти і писати, треба прагнути до удосконалення своїх знань, набутих раніше, треба любити українську мову і свою справу».

Поряд із цим в Україні існує проблема функціонування української мови в усіх сферах життя і діяльності держави. Зараз українська мова помітно піднесла свій престиж. Тепер нею повинні говорити не тільки перші особи держави. Мовна проблема пов'язана з питанням про становлення еліти нації, яка могла перешкодити процесам духовного збагачення нації, мовного та національного збагачення. Людина народилась і повинна відразу ж почути українську мову, мову свого народу. Але і тут не все гаразд. Дошкільні заклади стикаються з проблемою браку літератури українською мовою. Не кожний вихователь досконало володіє українською мовою. Недостатньо забезпечені підручниками й середні школи.

Мова є могутнім чинником відображення дійсності. Вона є частиною соціального середовища, у якому живе людина, у якому складається ментальність нації й кожного індивіда. Особа виростає у мовному середовищі, стає її носієм. Мова є ланцюгом між минулим і майбутнім. Видатний учений О.О. Потебня доводив, що люди, зазвичай, добровільно не відмовляються від своєї мови. А за його висновками саме мова дає змогу людині глибше орієнтуватися в самій собі, усвідомлювати свій фізичний стан, думки і почуття, формувати в людині національну свідомість, совість, чесність, правдивість. Тому її вивчення є потрібним і дуже важливим процесом.

Сьогодні ми є свідками того, як у сферах нашого життя розширюється функціонування української мови. Лексика сучасної української мови весь час перебуває в русі. Нові слова входять у наше життя і прикрашають мову. Це велика кількість іншомовних слів, що увійшли до лексики нашої мови. Ці лексичні пласти не зробили слов'янські мови біднішими, а зробили

їх рівноправними партнерами, бо слов'янські мови набули сучасного наукового та суспільного рівня завдяки цьому. Іншомовні слова засвідчують, що лексика дуже чутлива до змін у житті суспільства – політичних, економічних та культурних і водночас збагачує словниковий запас слов'янських мов. Високої мовної культури здатна досягти людина, яка наполегливо працює над словом, людина діяльна в думці.

Наші громадяни мають навчитися національно мислити, усвідомити свої національні цінності, насамперед роль мови, і тоді Україна стане нарівні з високорозвиненими країнами. Українська мова й українська культура пропагують ідею громадянського суспільства, сприяють становленню України як демократичної, правової держави.

Україна має всі шанси посісти гідне місце серед цивілізованих держав з високою культурою. Кожний громадянин України незалежно від національності зобов'язаний знати й поважати державну мову, вміти спілкуватися нею, володіти культурою мовлення. Державна мова повинна виконувати всі суспільні та культурні функції, бути мовою науки.

СЕКЦІЯ. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Авдєєва Анастасія

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.

Державний біотехнологічний університет

ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА: РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МІЖНАРОДНІЙ СПІВПРАЦІ

У сучасному світі, де глобалізація та інформаційні технології змінюють економічні, культурні та освітні аспекти життя, знання іноземних мов є вагомим перевагою. Це особливо важливо у сфері професійної діяльності, де володіння мовою не лише розширює доступ до міжнародного ринку праці, але й сприяє підвищенню продуктивності, конкурентоспроможності та інноваційної активності фахівців і підприємств. На сучасному ринку праці, який все більше стає багатонаціональним, знання іноземної мови (особливо англійської) стає необхідністю для побудови успішної кар'єри. Працівники, які володіють хоча б однією іноземною мовою, мають перевагу при спілкуванні з міжнародними партнерами, укладенні контрактів та обміні інформацією. Наприклад, знання англійської мови дозволяє українським фахівцям виходити на міжнародний ринок фрілансу, а знання інших мов (німецької, французької, китайської) відкриває доступ до більш специфічних регіональних ринків, що підвищує загальну конкурентоспроможність країни. Більшість сучасних наукових публікацій і досліджень публікуються англійською мовою, що робить її провідним інструментом для науковців, дослідників і студентів. Володіння мовами надає фахівцям у галузях науки, медицини, інженерії та ІТ доступ до найновіших даних і дозволяє брати участь у глобальних дослідженнях. Це сприяє технологічному розвитку країни, а також підвищує її статус на світовій науковій арені.

Вивчення іноземної мови впливає на когнітивний розвиток особистості: покращує пам'ять, сприяє розвитку мислення і здатності до вирішення проблем. Окрім цього, вивчення іноземної мови сприяє зростанню емоційного інтелекту, розширює світогляд, що робить спеціаліста більш відкритим до нових ідей та здатним до адаптації у мультикультурному середовищі.

Іноземна мова як елемент культурної компетенції. У сучасному глобальному суспільстві взаємодія культур є частиною повсякденного життя. Знання іноземної мови сприяє не лише професійному, але й культурному збагаченню: воно розвиває толерантність, вміння розуміти інші традиції та менталітети. Це важливо для спеціалістів у сфері бізнесу, освіти, міжнародних відносин, оскільки сприяє кращій інтеграції в нове культурне середовище.

Володіння іноземними мовами є значущим фактором підвищення конкурентоспроможності фахівців, організацій і цілих держав. Іноземна мова виступає як інструмент доступу до міжнародних ринків, інновацій, сучасних знань і технологій, а також є важливою складовою міжкультурного діалогу. Розвиток мовної компетенції сприяє економічному прогресу, культурному обміну та загальному зростанню конкурентоспроможності у глобальному середовищі, забезпечуючи успішну інтеграцію в світову спільноту.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Володіння іноземною мовою в сучасному світі є не просто додатковою перевагою, а необхідним інструментом для досягнення успіху в кар'єрі, бізнесі та особистісному розвитку. У глобалізованому середовищі люди, які вільно володіють іноземними мовами, мають значно ширші можливості на ринку праці, доступ до нових знань та культур, а також стають більш конкурентоспроможними в умовах стрімких змін у технологіях та економіці. Це є важливим аспектом як для індивідуального розвитку, так і для економічного процвітання країн.

Знання іноземної мови підвищує шанси людини стати більш конкурентоспроможною на ринку праці, оскільки англійська мова вже давно стала основною мовою міжнародного бізнесу, технічної документації та наукових досліджень.

Володіння англійською дозволяє працівникам отримувати доступ до передових знань, брати участь у міжнародних проектах, ефективно комунікувати з іноземними колегами та розв'язувати завдання глобального масштабу.

Крім англійської мови, інші мови, такі як німецька, французька, іспанська та китайська, також користуються великим попитом у різних галузях. Наприклад, знання німецької відкриває двері до європейського ринку, зокрема у сфері технологій та інженерії, тоді як володіння китайською мовою стає важливим для співпраці з однією з найпотужніших економік світу — Китаєм.

В умовах глобалізації ті, хто володіє кількома іноземними мовами, отримують очевидні переваги перед іншими кандидатами на ринку праці, оскільки їхній професійний профіль стає більш привабливим для роботодавців, які прагнуть розширити свою діяльність на міжнародному рівні.

Для бізнесу володіння іноземними мовами також є важливим чинником успіху на глобальному ринку. Підприємства, які прагнуть вийти на міжнародний рівень, потребують фахівців, здатних вести переговори та комунікувати з партнерами і клієнтами з різних країн. Це дозволяє налагоджувати довготривалі партнерські стосунки, підвищує шанси на успішне укладення контрактів та сприяє розвитку міжнародної торгівлі.

Коли компанія може спілкуватися з міжнародними клієнтами їхньою рідною мовою, це викликає більше довіри та сприяє побудові тривалих ділових стосунків. Багато міжнародних компаній приділяють увагу локалізації своїх продуктів і послуг для нових ринків, що підвищує їхню конкурентоспроможність та сприяє розвитку бізнесу.

Знання іноземної мови допомагає краще розуміти культурні особливості, уникати комунікаційних бар'єрів та ефективніше адаптувати бізнес-процеси до нових умов.

Доступ до нових знань і технологій у сучасному світі є критично важливим для особистісного та професійного розвитку. Багато передових наукових досліджень публікуються англійською мовою, а найкращі освітні програми і ресурси доступні саме цією мовою.

Володіння мовою дозволяє не лише читати наукову літературу та проходити навчальні курси, а й брати участь у міжнародних конференціях, обмінюючись досвідом з іншими фахівцями. Інтернет надає безмежні можливості для навчання, але більшість цих ресурсів доступні кількома основними мовами, зокрема англійською.

Таким чином, знання іноземної мови дає змогу значно розширити свої горизонти та залишатися актуальним у світі, який стрімко змінюється.

Знання іноземної мови також сприяє культурному обміну та розширенню світогляду. Мова є ключем до розуміння культурних і соціальних норм, цінностей та традицій інших народів. Вивчення іноземної мови допомагає подолати культурні бар'єри та зруйнувати стереотипи, що сприяє кращому взаєморозумінню між людьми різних націй.

Спільна мова дає змогу людям з різних країн будувати ефективні комунікації, сприяє розвитку діалогу між державами та підтримці миру у світі.

Проте володіння іноземною мовою не лише відкриває нові можливості, а й створює певні виклики. Одним із найбільших викликів є інтеграція вивчення іноземних мов у освітні системи країн. Іноді для людей є складним не тільки вивчити мову, а й ефективно використовувати її у професійній діяльності.

Це може створити проблему для тих, хто хоче підвищити свою цінність на ринку праці, але не має практичного досвіду застосування мовних знань.

Перспективи полягають у тому, що інвестиції в освіту і розвиток мовних навичок стають дедалі актуальнішими для кожної держави, яка прагне підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародній арені. Підтримка багатомовності серед населення значно підвищує потенціал країни у сфері міжнародної співпраці, інновацій та технологій.

У сучасному світі знання іноземної мови є важливим чинником конкурентоспроможності як для окремих людей, так і для цілих держав. Володіння іноземною мовою відкриває широкі можливості для професійного росту, успішного ведення бізнесу, доступу до нових знань, а також сприяє культурному обміну та глобальному взаєморозумінню. Однак, щоб повністю скористатися цими можливостями, необхідно постійно розвивати мовні навички та інтегрувати їх у всі сфери життя.

Це вимагає систематичної роботи над удосконаленням як пасивних, так і активних мовних компетенцій, таких як розуміння прочитаного, письмо, усне мовлення та слухання. Зрештою, знання іноземних мов стає не просто інструментом комунікації, а ключем до безмежних можливостей у світі, що швидко змінюється.

Вишник Денис Сергійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КАР'ЄРНОМУ РОСТІ ПРАЦІВНИКІВ

Люди з самого початку розвивалися по-різному, формуючи унікальні спільноти, кожна з яких мала власні традиції, культурні особливості та мову. Зі створенням держав і формуванням національних ідентичностей, мова стала важливим засобом не тільки для внутрішнього спілкування, але й для вираження культурних цінностей. Без мови цивілізації не змогли б існувати, адже саме вона є тим інструментом, який об'єднує людей та дозволяє передавати знання з покоління в покоління. З розвитком торгівлі, науки і технологій виникла гостра потреба у взаємодії між народами різних частин світу. Для того щоб успішно комунікувати і обмінюватися ресурсами та ідеями, необхідні були знання мов інших народів. Саме тому люди, які володіли декількома мовами, почали цінуватися, оскільки вони виступали посередниками між культурами та допомагали налагоджувати міжнародні зв'язки.

Сьогодні знання, наприклад, англійської допоможе не тільки подорожувати, шукати нових друзів, дивитися фільми в оригіналі, але й знайти роботу з хорошою заробітною платою. Знання з англійської мови має прямий вплив на кар'єрний ріст через кілька ключових факторів. По-перше, багато великих міжнародних компаній використовують англійську як офіційну мову комунікації. Таким чином, здатність ефективно спілкуватися англійською відкриває двері до ширшого кола можливостей і підвищує шанси на зайняття ключових посад у світовому бізнесі. По-друге, знання англійської мови дає змогу легше знаходити й адаптуватися до нових іноземних ринків. Співробітники, які володіють англійською, можуть успішно вести переговори, створювати бізнес-зв'язки та розв'язувати проблеми в багатонаціональному середовищі. Крім того, багато професійних ресурсів, статей, навчальних програм доступні англійською. Вищесказане стосується не тільки англійської, але й будь якої іноземної мови, в залежності від потреб та бажань можна вчитися та проводити час з користю,

розширюючи при цьому свої можливості. «Знати багато мов — значить мати багато ключів до одного замку» - це сказав один з найбільших французьких філософів-просвітителів XVIII століття, поет, прозаїк, сатирик, трагік, історик і публіцист Вольтер.

Зараз все більше людей розмовляють іноземними мовами, і це стає не лише ознакою освіченості, але й важливою вимогою для успішної кар'єри. У глобалізованому світі, де міжнародні зв'язки та комунікації є нормою, володіння іноземними мовами стає обов'язковим для того, щоб залишатися конкурентоспроможним на ринку праці. Знання кількох мов відкриває двері до нових можливостей, дозволяє брати участь у міжнародних проектах, працювати в іноземних компаніях і спілкуватися з колегами та клієнтами з різних країн без мовних бар'єрів.

Якщо людина не прагне вдосконалюватися в цьому напрямку, вона ризикує залишитися позаду у світі, де мови відіграють ключову роль у розвитку бізнесу та міжнародних відносин. Роботодавці все частіше звертають увагу на знання іноземних мов при виборі кандидатів на вакансії, особливо у великих корпораціях та компаніях, які ведуть міжнародну діяльність. Володіння мовами додає людині впевненості в спілкуванні з іноземними партнерами, робить її більш привабливою для роботодавця і збільшує шанси на успішне працевлаштування та кар'єрний ріст.

Тому, щоб не відставати та мати змогу конкурувати з іншими за робоче місце, доцільно постійно вдосконалювати свої мовні навички. Вивчення іноземних мов — це не лише інвестиція в професійне майбутнє, але й засіб для розширення особистих горизонтів, розуміння інших культур і налагодження нових контактів. Мовна компетенція відкриває нові перспективи та робить людину більш адаптивною в умовах швидкозмінного ринку праці.

Нещодавні дослідження, проведені вченими Лондонського університету, підтверджують важливу роль вивчення іноземних мов у розвитку когнітивних здібностей. На основі масштабного статистичного аналізу та наукових експериментів, дослідники дійшли висновку, що люди, які активно вивчають та володіють кількома мовами, демонструють значно більш гнучке і оригінальне мислення. Це твердження ґрунтується на виявленні прямого зв'язку між активністю сірої речовини в мозку і рівнем знання кількох мов. Сіра речовина відповідає за обробку інформації, тому її стимуляція в процесі вивчення мов сприяє кращому мисленню та аналізу.

Гнучке мислення є важливою когнітивною характеристикою людини. Воно дозволяє адаптувати свої думки, підходи та стратегії в умовах зміни обставин або появи нових викликів. Ця здатність є ключовим елементом як у вирішенні проблем, так і у творчому мисленні. Люди з гнучким мисленням здатні швидше реагувати на нову інформацію, адаптуватися до змін, а також генерувати нові ідеї та нестандартні рішення. Вони, на відміну від тих, хто дотримується більш догматичних підходів, відкриті до різних точок зору, що значно підвищує їхню ефективність у різноманітних життєвих ситуаціях.

До речі, чимало різних професій які, як правило вважаються високооплачуваними, так чи інакше пов'язані з володінням іноземними мовами. Міжнародний бізнес, дипломатія, ІТ, переклад, викладання, журналістика, а також багато інших сфер, де комунікація з іноземними партнерами або клієнтами є ключовою складовою. Не варто забувати про сфери маркетингу та реклами, де знання культурних особливостей та мовної специфіки ринку часто стає вирішальним чинником для успіху кампаній. У багатьох країнах викладачі іноземних мов також користуються попитом, особливо коли мова йде про англійську, китайську, іспанську або німецьку.

Таким чином, знання мов має широкий спектр переваг: від розвитку когнітивних здібностей і гнучкого мислення до покращення соціальних навичок та здатності до творчості. Це підкреслює важливість вивчення мов як інструменту для особистісного зростання і професійного розвитку в сучасному світі, а також підвищує шанси знайти високооплачувану роботу.

ЗНАННЯ ДРУГОЇ МОВИ І ЇЇ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

У сучасному світі глобалізація докорінно змінила правила гри у багатьох сферах життя, включаючи економіку, бізнес та соціальні взаємодії. Вона сприяла взаємозалежності країн, підвищила значущість міжнародної торгівлі та інвестицій, а також прискорила обмін інформацією та технологіями. Глобалізація суттєво вплинула на розвиток світової економіки, сприяючи зміцненню торговельних зв'язків, потоків інвестицій та утворенню міжнародних альянсів між різними країнами. В цих умовах вміння спілкуватися кількома мовами стає не просто перевагою, а необхідною навичкою для успішного функціонування у глобальному середовищі.

Вивчення іноземних мов сприяє професійному розвитку та кар'єрному зростанню, забезпечує глибше розуміння культурної багатоманітності. У цьому контексті важливість багатомовності не можна недооцінювати — вона є ключем до ефективної участі в сучасному світі. Знання іноземних мов стає невід'ємною частиною професійної компетенції, адже без них доступ до ключових бізнес та фінансових секторів залишається вкрай обмеженим. Володіння іншою мовою не лише надає працівнику конкурентну перевагу, але й допомагає компаніям успішно оперувати на міжнародних ринках.

У багатьох галузях роботодавці відзначають важливість багатомовних працівників, які здатні ефективно спілкуватися з міжнародними партнерами, укладати угоди та забезпечувати переклади. Крім того, знання іноземної мови є важливим для розширення інтелектуальних можливостей. Вивчення нових мов підвищує креативність та здатність до вирішення складних задач, що є критично важливими навичками на сучасному ринку праці. Багатомовні працівники часто виявляють більшу гнучкість і адаптивність до нових умов, що робить їх більш цінними для роботодавців.

Знання іноземних мов відкриває доступ до нових ринків праці, оскільки багато міжнародних компаній активно шукають працівників із відповідними навичками. Участь у міжнародних переговорах та можливість представляти інтереси компанії на міжнародній арені є важливою перевагою для кар'єрного зростання. Вивчення мови також надає людям більше можливостей для подорожей, проживання та роботи в інших країнах, що сприяє розвитку міжкультурного розуміння.

Знання іноземної мови стає не просто інструментом для досягнення успіху в кар'єрі, але й потужним засобом для особистісного зростання. Мовні навички допомагають людині інтегруватися в міжнародні спільноти та створювати нові можливості для особистісного розвитку. Це особливо важливо в умовах глобалізованого світу, де вміння ефективно взаємодіяти з різними культурами є одним із ключових чинників успіху.

Вивчення другої мови покращує когнітивні здібності, зміцнює пам'ять і розвиває навички вирішення проблем, що позитивно впливає на загальний інтелектуальний рівень. У сучасному світі двомовність може сприяти особистій гнучкості та адаптивності до нових умов, полегшуючи переїзд до іншої країни чи зміни в кар'єрі. Володіння іншою мовою також збільшує доступ до інформації, наукових досліджень та розважальних ресурсів, які можуть бути недоступні рідною мовою. Зрештою, знання другої мови збагачує внутрішній світ людини, сприяючи відкритості до нових ідей і толерантності до різних культур.

Однією з ключових переваг багатомовності є можливість руйнувати культурні бар'єри. Це сприяє розвитку міжособистісних відносин, покращенню міжнародної співпраці та полегшенню адаптації до різноманітних культурних середовищ. Комунікативні навички, що здобуваються під час вивчення мов, дозволяють краще зрозуміти точки зору представників різних країн та забезпечують ширший діапазон можливостей для розвитку соціальних зв'язків. Багатомовність також допомагає уникнути непорозумінь у спілкуванні, особливо в бізнес-

середовищі, де відсутність мовних навичок може призвести до втрати угод чи важливих партнерів.

Вивчення іноземної мови також робить людину більш відкритою до нових ідей та поглядів. Це сприяє розвитку критичного мислення та збагачує особистий світогляд. Під час вивчення мови людина занурюється в нову культуру, знайомиться з традиціями, цінностями та історією іншої нації, що допомагає стати більш толерантною та емпатичною. Це не тільки позитивно впливає на професійне середовище, але й робить людину більш гармонійною та відкритою до світу.

Завдяки глобальній мережі Інтернет, бізнеси можуть співпрацювати з клієнтами та партнерами з усього світу, тому вміння ефективно спілкуватися різними мовами стає все більш затребуваним. Крім цього, вивчення мов допомагає освоїти нові технологічні інструменти та платформи, які полегшують міжкультурну взаємодію та співпрацю на міжнародному рівні.

Найбільш популярними для вивчення є мови міжнародного спілкування. Це мови, які широко використовуються для міжнаціональних, міжкультурних та міжнародних контактів у різних сферах діяльності — політиці, науці, економіці, культурі та інших. Найбільш поширеними мовами міжнародного спілкування є: Англійська, Французька, Іспанська, Арабська та Китайська (мандаринська).

Таким чином, у сучасному глобалізованому світі знання іноземних мов стає важливою складовою успішної кар'єри та особистісного розвитку. Воно відкриває широкі можливості для роботи, навчання, подорожей і налагодження міжнародних контактів. Багатомовність не лише підвищує шанси на працевлаштування в транснаціональних компаніях, але й сприяє кращому розумінню інших культур, збагаченню особистого досвіду та розвитку когнітивних здібностей. Володіння мовами допомагає долати бар'єри в комунікації, що особливо важливо в умовах інтеграції різних країн та ринків. Інвестиція у вивчення іноземної мови — це інвестиція у власне майбутнє, яка забезпечує не лише професійний успіх, а й глибше усвідомлення ролі глобального громадянина у сучасному світі.

Древаль Діана Геннадіївна

Наукові керівники – канд. філол. наук Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А.

Державний біотехнологічний університет

CULTURAL EXCHANGE AND ENGLISH

In an increasingly interconnected world, the role of English as a global lingua franca cannot be overstated. English serves not only as a means of communication but also as a vital tool for cultural exchange and international collaboration. This thesis explores how the English language facilitates cultural understanding, promotes diversity, and enhances global cooperation across various fields, including education, business, and diplomacy.

1. English as a Lingua Franca

The rise of English as a lingua franca has transformed global communication. It is estimated that over 1.5 billion people speak English worldwide, with a significant number using it as a second language. This widespread adoption enables individuals from diverse linguistic backgrounds to engage in dialogue, share ideas, and collaborate effectively. As a common language, English breaks down linguistic barriers and fosters a sense of unity among speakers from different cultures.

2. Cultural Understanding through Language

Language is a key vehicle for cultural expression. Learning English allows individuals to access literature, music, films, and other cultural artifacts from English-speaking countries. By engaging with these materials, non-native speakers gain insights into different cultures' values, beliefs, and practices. Furthermore, English facilitates cross-cultural communication, enabling individuals to share their own cultural perspectives and experiences. This mutual exchange fosters empathy and understanding, helping to combat stereotypes and misconceptions.

3. Educational Opportunities and Cultural Exchange Programs

Educational institutions play a crucial role in promoting cultural exchange through English. Many universities and colleges offer programs that emphasize language learning alongside cultural immersion. Study abroad programs, international partnerships, and exchange initiatives enable students to experience different cultures firsthand while improving their English proficiency. Such opportunities enhance cultural awareness, broaden perspectives, and contribute to personal growth.

4. Business and Economic Collaboration

English is the dominant language in international business, making it essential for global trade and economic collaboration. Companies that operate in multiple countries often adopt English as their corporate language to streamline communication among diverse teams. Proficiency in English enables professionals to engage in negotiations, participate in conferences, and build networks across borders. This economic interdependence fosters cultural exchange, as businesses often adapt to local customs and practices while maintaining global standards.

5. The Role of Technology in Cultural Exchange

The advent of digital technology has revolutionized cultural exchange and language learning. Online platforms, social media, and virtual communication tools have made it easier for individuals to connect with others from around the world. English-language content dominates the internet, providing access to a wealth of information and cultural resources. Language learning apps and online courses further facilitate English acquisition, allowing learners to connect with native speakers and engage in cultural discussions from the comfort of their homes.

6. Challenges and Considerations

Despite the many benefits of English as a tool for cultural exchange, challenges remain. The dominance of English can lead to linguistic imperialism, where local languages and cultures may be marginalized. It is essential to promote multilingualism and cultural diversity alongside English proficiency to ensure that the voices of all cultures are heard and respected. Additionally, fostering cultural sensitivity in English language teaching can enhance cross-cultural understanding and appreciation.

English plays a pivotal role in fostering cultural understanding and international collaboration. By serving as a global lingua franca, English facilitates communication, promotes cultural exchange, and enhances educational and economic opportunities. As we navigate an increasingly interconnected world, it is essential to recognize English's importance while valuing and preserving cultural diversity. Through a balanced approach, we can harness the power of English to build bridges between cultures and promote a more inclusive and collaborative global society.

Журняєва Єлизавета Андріївна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Вивчення іноземних мов – це не лише спосіб опанувати нову систему комунікації, а й потужний інструмент розвитку особистості, який допомагає глибше зрозуміти інші культури, світосприйняття та саму себе. Психологічні та культурні аспекти вивчення іноземних мов відіграють важливу роль у процесі адаптації до іншомовного середовища, сприяють когнітивному розвитку та стимулюють міжкультурне порозуміння.

З психологічної точки зору, процес вивчення іноземної мови вимагає високого рівня когнітивної активності та гнучкості. Одне з найважливіших досягнень, яке супроводжує вивчення мов, – це розвиток пам'яті. Людина змушена запам'ятовувати нові слова, граматичні структури та правила, що сприяє поліпшенню як короткострокової, так і довгострокової пам'яті. Багатомовність також стимулює розвиток мозку, зокрема покращує та зміцнює аналітичні здібності.

Також, варто звернути увагу на психологічну адаптацію. Вивчення іноземної мови, особливо у процесі занурення в іншомовне середовище, може стати викликом для особистості.

Це вимагає подолання мовного бар'єру, почуття невпевненості та іноді навіть страху зробити помилку. Однак з часом людина вчиться справлятися зі стресовими ситуаціями, що сприяє розвитку впевненості у власних силах. Така адаптивність є надзвичайно цінною навичкою, яка допомагає не лише в навчанні, а й у життєвих ситуаціях.

Опанування іноземної мови також відкриває доступ до нового культурного простору. Це не просто спосіб вивчити нові слова та граматичні правила, а можливість зрозуміти мислення та світогляд іншої культури. Мова не існує окремо від культури: вона відображає особливості менталітету народу, його історію, традиції та цінності.

Наприклад, у різних культурах існують свої специфічні способи висловлення ввічливості, емоцій або соціальних ролей. Вивчаючи мову, людина починає краще розуміти інші культури, що зменшує ризик міжкультурних непорозумінь. Це важливий аспект у нашому світі, де багато професій вимагають постійного міжнародного співробітництва та комунікації з представниками різних націй.

Ще один важливий психологічний аспект – мотивація. Мотивація є вирішальним чинником у процесі вивчення будь-якої мови. Вона може бути внутрішньою або зовнішньою. Внутрішня мотивація виникає тоді, коли людина вивчає мову через особистий інтерес до культури, літератури або бажання самовдосконалення. Зовнішня мотивація пов'язана з конкретними цілями, такими як кар'єрний ріст або можливість навчання за кордоном. Як показують дослідження, внутрішня мотивація зазвичай більш стійка, оскільки вона базується на особистому інтересі та бажанні пізнати нове.

Окрім мотивації, важливу роль відіграють психологічні бар'єри, які можуть виникати під час вивчення іноземних мов. Страх перед помилками, сором'язливість або сумніви у власних здібностях можуть значно гальмувати процес навчання. Проте подолання цих бар'єрів допомагає людині не лише у вивченні мови, але й у розвитку загальної емоційної стійкості та впевненості.

Окрім психологічних і культурних аспектів, багатомовність позитивно впливає на особистий розвиток. Вивчення іноземних мов розширює кругозір, допомагає краще розуміти світ і людей навколо. Люди, які знають декілька мов, зазвичай мають більш гнучке мислення, краще адаптуються до нових умов і здатні бачити світ із різних перспектив.

Крім того, багатомовність сприяє розвитку таких якостей, як терпіння та цілеспрямованість. Вивчення мови – це тривалий процес, який вимагає постійної практики та наполегливості. Успіх у цьому процесі часто пов'язаний із здатністю ставити перед собою мету і крок за кроком рухатися до неї.

Багатомовність вчить терпінню, наполегливості та самодисципліни, допомагає ставити перед собою чіткі цілі та досягати їх. Люди, які володіють кількома мовами, часто є більш відкритими до нових ідей, більш гнучкими в комунікації і здатними на ефективне міжкультурне спілкування. У професійному середовищі це дає значну конкурентну перевагу, особливо в сферах міжнародного бізнесу, дипломатії та наукової діяльності. Багатомовність дає можливість ефективніше комунікувати у глобальному просторі.

Вивчення іноземних мов є важливою складовою сучасного світу, яка виходить далеко за межі здобуття нових мовних навичок. Оволодіння іншими мовами допомагає людині змінити сприйняття світу, розширює її світогляд і дає можливість дивитися на ті самі речі з різних культурних перспектив. У процесі вивчення мови ми не лише засвоюємо нові слова, а й наближаємось до розуміння іншого способу мислення, цінностей і традицій. Це дозволяє краще орієнтуватися у багатокультурному середовищі та долати стереотипи, що можуть виникати у міжкультурній взаємодії. Знання мов дозволяє глибше оцінювати власну культуру через призму порівняння з іншими. Це сприяє кращому розумінню власного коріння і культурної спадщини, оскільки ми починаємо дивитися на них з нової перспективи, порівнюючи та контрастуючи з іншими культурами.

Оволодіння мовами також стимулює інноваційне мислення і креативність. Адже процес вивчення іноземних мов спонукає людину до пошуку нових шляхів вираження думок, а також до кращого розуміння контекстуальних відмінностей. Така гнучкість і відкритість до нового

допомагає адаптуватися до постійно змінюваних умов сучасного світу, що робить знання мов важливим активом у будь-якій професійній сфері.

В сучасних умовах глобалізації, коли міжкультурний обмін та міжнародні зв'язки посилюються, вивчення іноземних мов стає інструментом не тільки комунікації, але й пізнання світу, особистого розвитку та успішної інтеграції в суспільство. Людина, яка володіє кількома мовами, отримує ширший доступ до інформації, нових можливостей і культурних скарбів світу.

Замета Марія Олександрівна
Науковий керівник – ст. викладач Архипова В.О.
Державний біотехнологічний університет

SUPPORT FOR MULTILINGUAL STAFF AS A COMPETITIVE ADVANTAGE THROUGH THE INTRODUCTION OF LANGUAGE POLICIES BY COMPANIES

The popularization of telecommuting (remote work) in companies' workspaces has led to intercultural cooperation, which has led to the emergence of multilingualism among staff. This transformation of employee interaction has led to the introduction of company language policies.

The creation of language rules has become very important for businesses from different countries and local businesses. Sentence: Because of this, it's easier for companies to manage teams from various cultures when they work together online, which helps people talk to each other more.

Since remote work has made it possible to attract employees from different countries, it has increased the organization's flexibility and expanded access to intercultural talent. As a result, the knowledge of several languages among the participants in the workspace helped to avoid cultural barriers and ensure effective communication between teams. In this way, workers will become better employees, and companies will become more substantial around the world.

By adopting appropriate language policies, companies can adapt to a globalized work environment, become more attractive to employees, and increase engagement and productivity.

The best example of engaging employees in interculturalism is Airbnb, a platform for posting and searching for short-term private housing rentals. Airbnb, which serves customers in more than 220 countries, has a program to support multilingual staff. The company has organized remote language courses that allow employees to improve their knowledge of various languages required to communicate with customers from around the world. As a result, the company signed the largest contract in the language industry - a new translation mechanism was introduced, allowing not only the translation of text but also localization.

Multilingualism is a major competitive advantage for companies in the international marketplace. Multilingual teams can collaborate better globally and contribute to more efficient project execution. Rapid adaptation to the cultural and linguistic peculiarities of different regions of the world not only improves interaction between cultural actors but also increases access to customers and partners. The ability to provide services in the native language increases the trusted business and enhances its image and reputation as an inclusive and customer-oriented organization.

With the development of the latest technologies, artificial intelligence is becoming a revolutionary tool for automatic and synchronous interpretation of interlocutor speech, allowing multilingual teams to communicate directly in real time, minimizing language barriers.

Companies are beginning to recognize the importance of a personalized approach to language training. In the future, more and more companies will invest in programs that consider employees' individual needs by offering adaptive courses based on particular language skills.

Куценко Марина Сергіївна
Наукові керівники – канд. філол. наук Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А.
Державний біотехнологічний університет

THE IMPACT OF ENGLISH ON INTERNATIONAL BUSINESS

English has become the lingua franca of global trade and commerce, playing a crucial role in facilitating communication between businesses from different countries.

Many international transactions, negotiations, and contracts are conducted in English, as it is often the common language shared by professionals around the world. This widespread use of English helps to streamline business processes, reduce misunderstandings, and promote efficiency in cross-border dealings.

Furthermore, proficiency in English is often seen as a valuable skill for individuals looking to succeed in international business. It opens up opportunities for networking, collaboration, and career advancement in a globalized economy.

Overall, the dominance of English in international business highlights the importance of language proficiency in today's interconnected world. Businesses that prioritize communication in English are better positioned to navigate the complexities of global trade and expand their reach across borders.

The rise of English as a global language can be traced back to the British Empire and later the economic influence of the United States. The proliferation of English in international organizations, trade agreements, and multinational corporations has solidified its status. English is the primary language used in international contracts, trade negotiations, and legal documentation.

Proficiency in English enhances access to global markets, allowing businesses to expand their reach and engage with international partners.

English facilitates effective communication among diverse teams, promoting collaboration and innovation. English is now essential for global business operations in virtual meetings, conferences, and digital platforms.

While English serves as a common ground, cultural nuances and local languages remain important in building relationships and trust. Understanding cultural differences is crucial for successful negotiations and partnerships. Non-native English speakers may face challenges in fluency and comprehension, impacting their participation in international business.

However, the dominance of English in international business has also raised concerns about linguistic and cultural homogenization. Critics argue that the over-reliance on English may marginalize other languages and cultures, limiting diversity and inclusivity in the global marketplace. As a result, efforts have been made to promote multilingualism and cross-cultural understanding in business environments.

The role of English in international business is likely to evolve with the rise of technology and digital communication. Emerging markets may influence the dynamics of language use, but English is expected to remain a key player in global commerce.

Лебідь Владислав Максимович
Наукові керівники – канд. філол. наук Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А.
Державний біотехнологічний університет

THE DIGITAL DIVIDE AND ENGLISH ACCESS

The digital divide is often associated with unequal access to technology. However, this issue also has linguistic and cultural dimensions. Even with internet access, individuals with limited English proficiency may struggle to fully utilize online resources. This is especially significant in regions where English is not widely spoken, as limited access to English-language content can restrict digital inclusion, innovation, and information dissemination. Addressing this divide means expanding internet infrastructure and bridging linguistic gaps.

Approximately 55% of all online content is in English, although only about 15% of the global population speaks it as a first language. This imbalance creates substantial challenges for non-English speakers, who may face barriers in accessing high-quality educational materials, scientific research, and news. For example, many platforms, research papers, coding languages, and documentation in technology sectors are primarily in English, limiting participation and learning for non-English speakers and potentially stalling local and regional technological advancements.

English proficiency directly affects educational and career opportunities, particularly in high-demand fields such as technology, medicine, and international business. Many internationally recognized programs and certifications are accessible only in English, limiting options for non-English-speaking students and professionals. In addition, English-dominant resources provide access to the latest research, job boards, and educational platforms, often giving English-speaking users an advantage in staying current in their fields.

Language barriers can lead to information isolation, limiting accessible sources and reducing perspective diversity. As reliance on digital information grows, the gap between English-proficient and non-proficient users can widen social inequalities, confining some to fewer resources and limiting exposure to global viewpoints. This creates a feedback loop where certain populations remain culturally and economically underserved.

Bridging the digital divide requires expanding digital resources across languages. Developing multilingual educational materials, technical resources, and platforms can help reduce the linguistic divide. For example, international organizations and tech companies are increasingly using automated translation and artificial intelligence to localize content for different languages, which makes high-value information accessible to a broader audience. Localizing software, documentation, and tutorials into languages beyond English is also crucial for fostering inclusive digital environments.

Technological solutions such as machine translation, voice recognition, and multilingual search engines hold enormous potential to bridge language divides. As these technologies become more accurate and accessible, non-English speakers can access information previously beyond reach. For example, AI-driven translation tools can instantly translate text, audio, and video, enabling individuals to participate in global discourse without needing advanced English proficiency. Additionally, multilingual social media platforms and digital assistants have the power to connect more people, making digital spaces more inclusive and accessible.

While expanding multilingual resources is critical, providing English language education also remains essential in enabling access to global resources. Governmental and non-profit initiatives focused on English language education, especially in rural and underserved communities, can equip individuals with essential skills for engaging in the global digital economy. By improving language skills, these programs increase individuals' ability to pursue international educational and career opportunities and access diverse information sources.

Ultimately, bridging the linguistic digital divide requires a dual approach. On one hand, increasing English proficiency can give individuals direct access to a vast range of digital content, resources, and networks. On the other, promoting multilingual content and localizing digital platforms to various languages helps build an inclusive internet where users can engage comfortably in their native languages. Governments, tech companies, and educational institutions each play a role in facilitating this balanced approach.

In conclusion, English language proficiency is indeed a crucial factor in bridging the digital divide. Efforts to increase access to English learning and to localize digital content in multiple languages can ensure more equitable access to the internet and its resources, regardless of linguistic background. Such initiatives not only empower individuals with the skills to thrive but also enrich the digital world by promoting linguistic and cultural diversity.

LEARNING FOREIGN LANGUAGES AS A BASE FOR A SUCCESSFUL CAREER

Language is one of the most fundamental tools of human interaction, serving not only as a means of expressing thoughts, ideas, and emotions but also as a system of countless words and forms that allow us to convey even the subtlest shades of meaning. We navigate different contexts and relationships through language using informal tones in casual settings, structured language in professional and scientific discussions, and vivid expressions in artistic or literary works. This intricate language web sets humans apart from other species, enabling us to articulate our feelings and forge deep connections. Each variation of speech reflects the richness and flexibility of language, adapting to different situations and social roles. The ability to communicate in multiple languages is crucial, especially in today's globalized world, where proficiency in multilingualism is becoming more than just a skill, but an essential asset.

A successful career, regardless of the field, requires more than just technical knowledge or professional expertise. It involves a blend of skills like adaptability and critical thinking along with the ability to communicate. A well-rounded career is often built on a foundation of continuous learning and openness to new experiences, which allows one to adapt to changing environments and seize opportunities as they arise.

Beyond financial stability, a successful career provides a sense of purpose and personal growth. In this context, communication is not merely a function, but a crucial element of professional success [1].

In today's global job market knowing one or more foreign languages is an essential aspect of career success. The ability to speak multiple languages enables professionals to engage in international events such as conferences and seminars, where they can enhance their qualifications. Such events are also platforms for networking and knowledge exchange, where specialists share their experiences, research findings, and best practices. Working with foreign specialists is important for sharing knowledge and experiences. This collaboration helps individuals learn from different perspectives and improve their skills.

Proficiency in foreign languages also provides access to an extensive range of information that might not be available in one's native. Whether reading academic papers, analyzing market research, or exploring industry trends, language skills enable professionals to tap into a broader pool of knowledge and resources. This deepens their expertise and allows them to stay competitive and innovative in their respective fields. According to recent research, employers increasingly prioritize language skills in recruitment as they seek candidates who can effectively communicate in international contexts.

Furthermore, establishing a reputation as a multilingual professional opens up new doors to opportunities for career advancement. Such qualities help professionals earn a "name" in their field, gaining recognition not just for their technical abilities, but for their ability to connect and collaborate on a global scale. In the long run, this reputation enhances employability and can lead to leadership roles, international projects, and other opportunities.

References

1. Carvalho, A., Campanella, S., Olim, L., The Contribution of Foreign Language Learning to Employability. – 2021.

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК КЛЮЧ ОПЕРАТИВНОГО ДОСТУПУ ДО ПЕРЕДОВИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У сучасному науковому світі англійська мова відіграє провідну роль як засіб глобальної комунікації та обміну науковими знаннями. Більшість наукових публікацій, конференцій, досліджень та інноваційної діяльності здійснюється англійською мовою, що робить її фактичною «мовою науки». Для науковців знання англійської мови відкриває двері доступу до передових досліджень, обміну досвідом із закордонними колегами та участі в міжнародних наукових спільнотах. У цьому контексті англійська мова стає не лише інструментом комунікації, але й ключем до успішної наукової кар'єри та конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Згідно з різними дослідженнями, понад 80% наукових статей, що публікуються в міжнародних журналах, написані англійською мовою. Основні наукові видання, такі як Nature, Science, The Lancet та інші, використовують англійську як основну мову публікацій. Це робить англійську мову необхідною для ознайомлення з найновішими науковими досягненнями. Багато країн, навіть ті, де англійська не є рідною мовою, прийняли її як офіційну мову для публікацій у наукових журналах та проведення наукових конференцій.

Без знання англійської мови дослідникам стає важче отримувати доступ до важливих наукових новин та відкриттів. Навіть якщо вони публікуються в журналах рідною мовою науковця, процес перекладу або обробки інформації займає час, через що вони ризикують опинитися позаду у своїй галузі. Окрім того, багато матеріалів, що представляють найбільшу цінність, наприклад, рецензії або тематичні дослідження, ніколи не перекладаються на інші мови.

Найбільші та найвпливовіші наукові бази даних, такі як Scopus, Web of Science або PubMed, також використовують англійську мову як основну для реєстрації та індексації статей. Це означає, що для доступу до цих баз даних та використання їхніх ресурсів необхідне володіння англійською на високому рівні. Крім того, багато з цих баз даних не мають локалізованих версій, і навіть якщо дослідники працюють із базами своєю рідною мовою, пошукові запити англійською можуть бути більш ефективними та точними, оскільки оригінальні терміни часто не мають прямих аналогів в інших мовах.

Спілкування з науковою спільнотою та обмін досвідом є важливими складовими розвитку сучасної науки. Міжнародні конференції, вебінари, симпозіуми та наукові форуми здебільшого проводяться англійською мовою, оскільки це дозволяє забезпечити участь представників різних країн. Участь у таких заходах надає можливість обговорювати найновіші наукові ідеї, налагоджувати співпрацю з іноземними науковцями та отримувати доступ до найсвіжіших досліджень.

Без знання англійської мови, участь у таких подіях стає значно складнішою або навіть неможливою, що може обмежити дослідників у їхньому професійному розвитку. Також знання мови є ключем до встановлення контактів з визнаними вченими у певній галузі, що відкриває можливості для співпраці в рамках міжнародних проектів.

Науковець, який бажає бути визнаним у світовій науковій спільноті, повинен публікувати свої дослідження англійською мовою. Це дозволяє йому отримати ширшу аудиторію та підвищити цитованість своїх робіт. Наукові публікації англійською мовою не лише допомагають автору розширити свій вплив, але й забезпечують індексацію в міжнародних базах даних, що сприяє визнанню та залученню до міжнародних наукових проектів.

Окрім очевидних переваг знання англійської мови для науковців, існує ряд викликів, з якими стикаються дослідники. Одним із таких викликів є необхідність часу та зусиль для опанування іноземної мови на достатньому рівні, щоб вільно читати наукові тексти, писати

статті та брати участь у міжнародних дискусіях. Для багатьох науковців з країн, де англійська не є другою мовою, цей бар'єр може бути досить високим, що створює нерівні умови для участі у світовій науковій спільноті.

Сучасні технології, зокрема штучний інтелект (ШІ), можуть частково вирішити цю проблему. Розвиток автоматизованих перекладацьких систем, таких як Google Translate або DeepL, дозволяє отримати переклад наукових текстів за лічені секунди. Це значно полегшує доступ до іноземної літератури та матеріалів.

Проте, незважаючи на ці технологічні досягнення, автоматизовані перекладачі мають свої обмеження. Переклади можуть бути неточними, особливо коли йдеться про специфічні наукові терміни або складні абстрактні концепції, які можуть втратити своє значення при автоматичному перекладі. Більше того, вміння точно виразити свої думки та критично аналізувати чужі роботи англійською мовою залишається важливим, оскільки ШІ не завжди здатен адекватно відтворити нюанси та контекст досліджень.

Ще одним важливим аспектом є використання ШІ для синхронного перекладу під час усної розмови або конференції. Хоча такі технології активно розвиваються, вони не можуть повністю замінити людське спілкування, яке часто включає не лише передачу інформації, але й невербальні сигнали, емоції, інтонацію та інші фактори. Крім того, для того щоб ефективно використовувати ці інструменти, дослідники все одно повинні мати хоча б базові знання англійської мови для розуміння і контролю за процесом перекладу.

Таким чином, технології перекладу на базі штучного інтелекту можуть значно полегшити доступ до наукової інформації та спілкування з іноземними колегами. Проте вони поки що не можуть повністю замінити потребу в глибокому знанні англійської мови для активної участі в міжнародних наукових дослідженнях і дискусіях.

Англійська мова залишається основним інструментом для успішної інтеграції в глобальну наукову спільноту та для оперативного доступу до передових досліджень.

Марченко Микола Михайлович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Англійська мова є основним засобом глобальної комунікації, що має особливе значення в умовах сучасної глобалізації. Сьогодні володіння англійською мовою є необхідною умовою для успішного працевлаштування та кар'єрного зростання на міжнародному ринку праці.

Це підтверджується вимогами транснаціональних корпорацій і зростаючим попитом на багатомовних працівників у різних сферах, включаючи бізнес, ІТ, науку та освіту. У цьому контексті англійська мова виступає не лише засобом спілкування, а й конкурентною перевагою для кожного, хто прагне професійного успіху.

Англійська мова вже давно стала основною мовою міжнародного бізнесу та науки. У сучасному світі, де кордони між країнами стираються, а інформаційні та технологічні процеси прискорюються, володіння англійською є ключовою компетенцією для успішної професійної діяльності.

Це особливо помітно у транснаціональних компаніях, таких як Google, Microsoft, Amazon, де англійська не лише виступає засобом спілкування між працівниками з різних куточків світу, але й є базовим інструментом для побудови спільної корпоративної культури та взаєморозуміння.

У контексті стрімкої глобалізації та розвитку економічних зв'язків англійська мова виконує роль "lingua franca" — мови міжнародного спілкування, яка дозволяє долати бар'єри між різними культурами та національностями. У глобальній економіці здатність вільно комунікувати англійською відкриває двері до нових можливостей, дозволяючи працівникам

працювати на міжнародних проєктах, співпрацювати з іноземними колегами та розширювати свій професійний горизонт.

Сьогодні англійська мова стала не просто засобом комунікації, а також важливим чинником підвищення конкурентоспроможності на глобальному ринку праці. Вона відкриває доступ до найсучасніших технологій, інноваційних розробок та наукових відкриттів, значно розширюючи можливості професійного розвитку.

Для багатьох працівників англійська мова стає містком між їхнім місцевим контекстом та світовою спільнотою, надаючи їм змогу бути частиною глобальних процесів і впливати на розвиток світової економіки та науки.

Однак, функція англійської мови не обмежується лише забезпеченням комунікації між різними культурами.

Вона відіграє ключову роль у професійному розвитку та кар'єрному зростанні. Як зазначають сучасні дослідники, рівень володіння англійською прямо корелює з рівнем заробітної плати та можливостями для просування по кар'єрних сходах. Фахівці, які вільно володіють англійською, мають суттєву конкурентну перевагу на міжнародному ринку праці, оскільки вони можуть претендувати на ширший спектр вакансій у транснаціональних корпораціях. Крім того, знання англійської відкриває доступ до участі у міжнародних конференціях, наукових симпозіумах та освітніх програмах, що сприяє як професійному, так і особистісному зростанню.

Особливо важливо відзначити роль англійської мови у сфері високих технологій. ІТ-індустрія, яка сьогодні є однією з найдинамічніших і найперспективніших галузей, вимагає від фахівців знання англійської на високому рівні. Це пов'язано з тим, що основна частина технічної документації, мови програмування та інструкції розробляються саме англійською мовою.

Без знання англійської важко залишатися конкурентоспроможним в ІТ, адже доступ до новітніх розробок, інноваційних рішень та професійних спільнот також часто залежить від володіння мовою.

Важливим аспектом є і освітні можливості, що відкриваються перед працівниками та студентами для підвищення рівня знань англійської мови. У сучасному світі розвиток цифрових технологій сприяє створенню різноманітних платформ для вивчення мови, які дозволяють опановувати англійську в будь-якій точці світу. Такі онлайн-платформи, як Coursera, Duolingo або edX, пропонують широкий вибір курсів, адаптованих під потреби користувачів різних професій і рівнів підготовки.

Як свідчать дослідження, такі платформи є ефективними інструментами для підвищення професійної мобільності, оскільки забезпечують доступ до навчальних матеріалів та мовних програм навіть у найвіддаленіших куточках світу. Згідно з дослідженням Rogers, участь у міжнародних мовних програмах не тільки підвищує рівень знань, але й позитивно впливає на адаптацію до глобальних ринків праці, що в свою чергу покращує шанси на кар'єрне зростання.

Незважаючи на очевидні переваги, володіння англійською мовою стикається з певними викликами. У багатьох країнах, де англійська не є державною мовою, рівень її знання залишається низьким. Це обмежує можливості працівників для міжнародного працевлаштування, особливо в транснаціональних компаніях та організаціях, що активно використовують англійську як робочу мову.

Наприклад, згідно з даними EF English Proficiency Index, країни з низьким рівнем англійської мови стикаються з труднощами в інтеграції своїх працівників у глобальні ринки праці, що знижує їх конкурентоспроможність.

Однак загальна тенденція свідчить про поступове зростання ролі англійської мови на ринку праці. Все більше країн впроваджують програми з покращення рівня знання англійської, щоб підвищити шанси своїх громадян на працевлаштування в міжнародних компаніях.

Таким чином, володіння англійською мовою є не лише засобом комунікації, а й ключовим фактором конкурентної переваги на сучасному ринку праці, відкриваючи двері до глобальних можливостей і сприяючи професійному розвитку.

Маслянко Костянтин Олексійович
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Підгородецька І.Ю.
Державний біотехнологічний університет

THE INFLUENCE OF MULTILINGUALISM ON CRITICAL THINKING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT

In today's globalized world, multilingualism plays a crucial role in shaping individuals' adaptability and competitiveness. Research suggests that knowing more than one language increases cognitive flexibility, allowing individuals to switch between tasks more effectively and consider different cultural perspectives.

Multilingualism stimulates critical thinking, as individuals who speak multiple languages must constantly switch between linguistic systems. This mental flexibility promotes open-mindedness and adaptability in complex situations. Studies show that multilingual individuals demonstrate stronger problem-solving skills, as they tend to assess situations from multiple angles [1].

Proficiency in several languages is a valuable asset in international business. For example, bilingual and multilingual employees are often sought after by companies with global operations, as they bridge communication gaps and foster stronger business relationships across cultural divides (European Commission, 2012) [2]. Moreover, multilingual professionals tend to earn higher salaries, with earnings increasing by up to 15% in fields that require bilingual capabilities.

Multilingualism also opens up access to diverse educational resources and literature, enhancing personal growth and cultural empathy. Individuals who can read foreign works in their original language gain a deeper understanding of different worldviews and philosophies, contributing to their overall intellectual development. This cross-cultural awareness has been shown to reduce biases and foster inclusivity [3].

Research highlights that multilingual individuals often exhibit increased mental agility. Constantly managing multiple languages in the brain strengthens executive function, which involves skills like task management, self-control, and attention shifting. These skills are crucial in both personal and professional contexts, making multilingual individuals more adaptable in fast-paced environments. For instance, a study from Concordia University showed that multilinguals can process information more efficiently under pressure, which is invaluable in high-stakes careers such as finance and law.

In the digital age, multilingualism extends beyond spoken and written languages to include digital languages and coding. Many global businesses seek employees who are not only proficient in foreign languages but also comfortable navigating diverse technological platforms in multiple languages. This "digital multilingualism" enhances an individual's versatility and appeal in tech-driven sectors, making them ideal candidates for global roles in technology and media industries.

Multilingualism fosters intercultural competence, an essential skill in today's diverse world. Intercultural competence refers to the ability to interact respectfully and effectively with people from various cultures. Multilingual individuals are often more attuned to cultural nuances and can navigate social cues across different cultural settings with ease. This skill proves valuable in fields like diplomacy, education, and social work, where understanding and respecting cultural differences are vital for success.

References

1. Bialystok, E. (2012). *The Impact of Bilingualism on Cognitive Development*. Cambridge University Press. URL:

<https://ufal.mff.cuni.cz/~hana/teaching/p/zr1289/bialystok-2012-bilingualism-cognitiveDevelopment.pdf> (дата звернення: 29.10.2024).

2. European Commission. (2012). Languages for Jobs: Providing Multilingual Communication Skills for the Labour Market. European Union. URL: <https://www.voced.edu.au/content/ngv%3A56143> (дата звернення: 30.10.2024).

3. Impact of multilingualism on cognition. URL: <https://newtoncollege.es/en/impact-of-multilingualism-on-cognition/> (дата звернення: 29.10.2024).

Медкова Дар'я Миколаївна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Вивчення іноземних мов завжди мало важливе значення для людства, але в сучасному глобалізованому світі це питання набуло ще більшої актуальності. Зміни в економіці, технологіях, культурі та політиці роблять знання іноземних мов ключовим інструментом для досягнення успіху та взаєморозуміння на міжнародному рівні.

Знання іноземних мов – це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення.

Основне призначення іноземної мови – сприяти в оволодінні учнями уміннями і навичками спілкуватися в усній та писемній формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях.

Володіючи іноземною мовою, людина автоматично переходить на вищий соціальний ступінь, оскільки стає конкурентоспроможним претендентом на високооплачувану посаду. Відомо, що престижні організації, зазвичай, або самі є представниками іноземних фірм, або ведуть з ними активну партнерську діяльність. Іноземні мови покращують якість нашого життя у всіх її сферах.

Володіння іноземними мовами надає людині нові перспективи на ринку праці. Міжнародні компанії шукають працівників, які можуть спілкуватися мовами своїх партнерів і клієнтів. Знання мов сприяє кар'єрному просуванню, підвищує конкурентоспроможність і розширює можливості доступу до нових ринків.

В сучасному світі роботодавці все частіше цінують м'які навички, такі як міжкультурна комунікація, гнучкість та адаптивність. Володіння іноземною мовою є важливою складовою цих навичок, що збільшує шанси на успіх у професійному середовищі.

Мови є ключем до культурного різноманіття. Вивчаючи іноземні мови, ми краще розуміємо інші культури, звичаї та традиції. Це сприяє толерантності, зменшує міжкультурні конфлікти та сприяє мирному співіснуванню народів.

Знання мов сприяє розвитку та зміцненню соціальних зв'язків. Спілкування з носіями інших мов розширює коло спілкування, допомагає встановлювати дружні та професійні контакти, що особливо важливо в сучасному світі, де дистанційна робота та міжнародна взаємодія стали нормою.

Іноземна мова сприяє розвитку критичного мислення, культурної компетенції та розширенню кругозору, що допомагає фахівцю бути більш гнучким і адаптивним у різних умовах. Знання мов відіграє важливу роль у політичних відносинах між країнами. Дипломатія, міжнародні переговори та співпраця на глобальному рівні вимагають високого рівня володіння іноземними мовами. Це сприяє кращому розумінню позицій та інтересів різних держав, що допомагає уникати конфліктів та сприяти миру.

Для багатьох професій, таких як міжнародний менеджмент, маркетинг, туризм, ІТ та наука, знання іноземної мови є ключовою вимогою. Спеціалісти з володінням іноземними мовами мають перевагу на ринку праці, оскільки можуть взаємодіяти з міжнародними

партнерами та клієнтами, працювати в транснаціональних компаніях і брати участь у глобальних проектах.

Володіння іноземною мовою має важливе значення для отримання якісної освіти. Студенти, які добре володіють мовою, отримують суттєві переваги під час навчання. Вони можуть брати участь у міжнародних програмах академічної мобільності, конкурсах та конференціях. Знання іноземних мов відкриває можливість займатися науковою та дослідницькою діяльністю, отримуючи доступ до новітніх наукових винаходів та досліджень безпосередньо з першоджерел. Мовні навички допомагають працівникам легше інтегруватися в багатонаціональні команди та швидше адаптуватися до умов роботи в різних країнах. Це підвищує їхню цінність для міжнародних компаній, які працюють у різних мовних середовищах.

Для конкурентоспроможності в сучасному світі недостатньо мати компетентність, професійну мобільність, цілеспрямованість, самоосвіту та ініціативність. Важливу роль відіграє також знання іноземної мови для спеціальних цілей, враховуючи потреби ринку праці та міжнародні стандарти. Це сприятиме обміну професіоналами в академічному і діловому середовищі.

Отже, володіння іноземними мовами є надзвичайно важливим у сучасному світі з кількох ключових причин. Перш за все, глобалізація призвела до тіснішої інтеграції різних країн і культур, і мова є основним інструментом для комунікації між ними. Знання мов допомагає долати мовні бар'єри, що відкриває більше можливостей для особистого і професійного розвитку.

Міжнародний бізнес вимагає від працівників уміння спілкуватися з партнерами, клієнтами та колегами з різних країн. Багатомовні фахівці мають значно більше шансів на успішну кар'єру, оскільки їхні навички дозволяють ефективно взаємодіяти у багатонаціональних командах, вести переговори та працювати на міжнародних ринках.

Важливий аспект – доступ до новітніх знань. Більшість наукових досліджень, технічної інформації та професійної літератури публікується іноземними мовами, особливо англійською. Тому знання мов дозволяє бути в курсі останніх досягнень і використовувати передові знання в своїй галузі.

Крім того, іноземні мови сприяють культурному обміну, допомагаючи краще розуміти інші народи, їхні традиції та цінності. Це не лише розширює кругозір, а й сприяє розвитку толерантності та взаєморозуміння між різними культурами. Взагалі, знання іноземних мов стає важливою конкурентною перевагою на ринку праці, адже у світі, де дистанційна робота та міжнародні зв'язки стають нормою, мовна компетентність забезпечує більше можливостей для професійного та особистого успіху.

Володіння іноземними мовами дозволяє ефективно спілкуватися в мультикультурних командах, адаптуватися до різних культурних контекстів і сприяє міжкультурному порозумінню. Це підвищує конкурентоспроможність як окремих фахівців, так і організацій, що прагнуть досягти успіху на міжнародній арені.

Місюра Анастасія Максимівна

Наукові керівники – ст. викладач Муравйова О.М., ст. викладач Крупей М.І.

Державний біотехнологічний університет

INTERNATIONAL CAREER OPPORTUNITIES AND FOREIGN COMMUNICATION PROFICIENCY IN A GLOBALIZED WORLD

Knowledge of foreign languages, without a doubt, has been highly valued at all times and in all countries of the world. And if in past centuries knowledge of foreign languages was a sign of noble origin and good manners, currently it is an urgent need for almost every person throughout the continents. In today's world, where borders between countries are becoming less visible and globalization through the integration of economies is being widely adopted, mastering a foreign

language has become not only an advantage but also a necessity for professional growth, a fundamental component of our lives. It covers all spheres of activity – from business to science, culture and technology. Knowledge of languages opens up new career opportunities, increasing the chances of employment and career growth in various fields of activity.

Considering the business environment, knowledge of foreign languages is a key factor for successful communication with international partners, suppliers and consumers. Companies seeking to expand their activities to foreign markets, beyond national borders, need specialists who can negotiate, create trusting relationships, conclude agreements, and represent the firm's interests outside the country. People who know foreign languages have a significant competitive advantage in employment because they can work in international teams and participate in projects with different cultures.

On the other hand, in the scientific field, knowledge of foreign languages is critically important for the exchange of ideas and research results. Many scientific publications, conferences and seminars are held in English, making it the main language of the global scientific community. English-speaking researchers can easily collaborate with colleagues from other countries, exchange experiences and gain access to the latest developments in their field.

Furthermore, knowledge of foreign languages opens access to new professions. For example, in the field of tourism and hospitality, specialists with language skills are in high demand. Guides, hotel managers, travel agency workers – they all need to be able to communicate with customers of different nationalities. Financial analysts working for international companies often have to analyze data and prepare reports in several languages. This is especially important for companies with branches in different countries. A similar situation is observed in the IT sphere, where programmers and developers often cooperate with foreign colleagues and customers. That's why professionally oriented teaching of foreign languages in universities promotes the integration of the academic discipline "Foreign Language" with the disciplines of the professional cycle, when language becomes a means of obtaining the necessary knowledge. It can be enhanced by international programs that provide students with the opportunity to develop a global perspective, improve their language and communication skills, gain practical experience, and grow personally. These programs are an integral part of the university's commitment to providing a transformative educational experience that prepares students for success in today's globalized world. Thus, training is one of the important vectors of globalization processes, it joins them actively. Modern education should create conditions for the formation of such a level of knowledge, skills and abilities that would enable future specialists to practically communicate with native speakers.

In addition, mastering a foreign language contributes to career growth within the same company. Specialists who can work with international projects or negotiate with foreign partners often get the opportunity to be promoted to management positions. This is due to the fact that such employees are able to solve tasks more efficiently and ensure the success of the company at the global level. To improve their knowledge of foreign languages, companies can take advantage of corporate courses. When all employees speak the target foreign language, communication with foreign partners and customers becomes easier and more productive. In addition, this increases the company's opportunities to receive new contracts and expand its business relationships.

The modern world has become multinational and multilingual: on the one hand, the process of globalization and economic competition has intensified, and on the other, the role of national mentality has increased. No less important is the fact that knowledge of a foreign language expands the horizons for personal development. Communicating with people from other countries allows us to learn about new cultures, traditions and approaches to work, and, finally, to avoid misunderstandings and conflicts. This not only enriches our experience but also forms a more open and tolerant outlook.

We must not forget about technological progress, which also contributes to globalization. "Knowledge sectors" has become the growth engine in many countries, which brings benefits and contribute to the growth of the economy and the country as a whole. Features of the development of the fourth technical revolution are observed everywhere, it is associated with the formation of a smart

society, information and communication technologies and huge quantity of transmitted information. So, modern technologies allow instant exchange of information between people from different parts of the world. Most software and tools are developed in English. In the conditions of a rapidly changing labour market, where technologies and requirements for specialists are constantly evolving, knowledge of foreign languages becomes an important asset. This not only increases the chances of successful employment but also opens the door to new career heights. Therefore, investing time and effort in language learning is one of the best ways to secure your professional future.

This suggests that mastering a foreign language is an important factor affecting career opportunities. It is not only a means of communication, but also the key to success in a globalized world. Therefore, everyone who aspires to reach the top in their profession should consider learning languages as an integral part of their professional development.

Назарова Заріна Курбоналіївна

Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В.

Державний біотехнологічний університет

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ СЬОГОДЕННЯ: ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

На мою думку, наш український народ має багату і оригінальну культуру, надбану численними поколіннями. З давніх часів до нас ідуть життєва мудрість та настанови щодо способу життя. Вони закладені в українських звичаях, святах, обрядах, фольклорі.

Традиції у формі масових звичок підтримувались силою громадської думки і за своєю природою були наділені величезною стійкістю.

Вони пояснюють та обґрунтовують взаємини між людьми і природою, духовну цінність кожної окремої людини, і народу взагалі.

Я вважаю, що традиції, які існують в нашій державі формують національну ідентичність, зміцнюють зв'язки між поколіннями, сприяють взаєморозумінню в суспільстві. Вони також впливають на світогляд, цінності та поведінку людей, допомагаючи зберегти унікальність української культури.

На мою думку, українські народних традицій впливають на сучасну ідентичність.

По-перше, я би хотіла звернути увагу на збереження культурної спадщини, а саме на наші традиції, такі як обряди, свята та ремесла, є важливими елементами національної ідентичності, що передаються з покоління в покоління.

По-друге, це відродження традицій, завдяки цьому у сучасному світі спостерігається відродження інтересу до народних звичаїв, що проявляється у фестивалях, майстер-класах та етнографічних дослідженнях.

По-третє, це соціальна згуртованість: спільне святкування традиційних свят, таких як Івана Купала або Різдво, сприяє зміцненню соціальних зв'язків та почуття спільноти серед українців.

Також є багато інших прикладів впливу на сучасну ідентичність, до них відносяться саме ці тези:

-Вплив на молодь, більш за все, це залучення молоді до народних традицій через освітні програми та культурні заходи формує у них почуття гордості за свою ідентичність.

-Адаптація до сучасності, традиції адаптуються під сучасні реалії, що дозволяє зберегти їхню актуальність, наприклад, через використання нових технологій у популяризації фольклору.

-Творчість та самовираження, народні традиції стають джерелом натхнення для сучасних митців, що сприяє розвитку нових форм мистецтва та креативного самовираження.

-Глобалізація та локальність, в умовах глобалізації українські традиції виступають як важливий чинник локальної ідентичності, допомагаючи протистояти культурній асиміляції.

-Роль держави та громадських організацій, загалом, це більш активна підтримка з боку держави та НУО у збереженні та популяризації народних традицій сприяє їхньому розвитку та інтеграції в сучасне життя.

-Психологічний аспект, традиції допомагають людям знайти своє місце в світі, зміцнюючи відчуття приналежності до певної культури та історії.

-Міжнародне визнання, визнання українських народних традицій на міжнародному рівні (наприклад, включення до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО) підвищує статус країни та її культури.

Отже, ці тези можуть слугувати основою для більш детального дослідження теми впливу українських народних традицій на сучасну ідентичність. Вони відіграють велику роль в сучасному світі та ідентичність.

Петрик О.В.

Науковий керівник – канд. філол. наук., доц. Анастасьева О.А.

Державний біотехнологічний університет

КУЛЬТУРНИЙ І ЕКОНОМІЧНИЙ ВПЛИВ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

У глобалізованому світі, де економічні можливості і ринки стають все більш взаємопов'язаними, знання іноземної мови стає одним з ключових чинників конкурентоспроможності. Мова забезпечує ефективну комунікацію та інтеграцію в різні економічні простори. Особливо це важливо в контексті великих і економічно розвинених країн, мова яких є міжнародною. Чим сильніша економіка, тим вагомніше значення мови цієї країни для міжнародної конкурентоспроможності.

Англійська мова як домінуюча міжнародна мова має великий вплив завдяки сильній економіці англійськомовних країн — США, Великої Британії, Канади, Австралії. Економіки цих країн є не лише потужними, але й одними з провідних у світі у сфері наукового та технологічного розвитку. Це стосується таких новітніх галузей, як штучний інтелект, інформаційні технології, біотехнології та космічні дослідження, де англійська мова є домінуючою. Ці сфери, які активно розвиваються та впливають на глобальний ринок, залучають іноземних інвесторів і кваліфікованих фахівців з усього світу, стимулюючи використання англійської як основного інструменту комунікації. Наприклад, працівник, який володіє англійською мовою, має значно вищу конкурентоспроможність у цих інноваційних секторах, ніж працівник, який знає менш поширену мову, таку як ісландська. Завдяки економічному та науково-технологічному розвитку англійськомовних країн англійська мова створює глобальний економічний простір, у якому професійна активність пов'язана з високою доданою вартістю, інноваціями та кращими умовами праці [1].

Мова також є важливим засобом для економічної експансії країн. Для багатьох африканських студентів навчання французькою є ключем до навчання у французьких університетах, доступу до стипендій та програм обміну. Після отримання освіти у Франції вони можуть легше працевлаштуватися як у своїй країні, так і в самій Франції чи інших франкомовних країнах, де їхня освіта та знання французької мови високо цінуються. Франція активно підтримує культурний вплив у цих країнах через французькі культурні інститути, школи, посольства та різноманітні освітні програми, сприяючи розширенню економічних зв'язків. Наприклад, у країнах Магрибу (Марокко, Туніс) володіння французькою мовою підвищує шанси на працевлаштування в компаніях, що підтримують тісні економічні зв'язки з Францією [2].

Схожа ситуація спостерігається з іспанською мовою, яка є рідною для багатьох країн Латинської Америки, включаючи Мексику, Аргентину, Колумбію, Перу та Чилі. Іспанія підтримує культурну та мовну експансію в цих країнах, зберігаючи свій економічний вплив у регіоні. Знання іспанської мови відкриває можливості для співпраці з іспанськими

компаніями, такими як Banco Santander, BBVA та Telefónica, які активно інвестують у банківському та телекомунікаційному секторах Латинської Америки. Завдяки культурним та мовним зв'язкам молодь з Латинської Америки часто орієнтується на Іспанію для отримання освіти, участі у програмах обміну та працевлаштування [3, 4].

Китай є унікальним прикладом великої економіки з мільярдним населенням, де основною мовою є китайська. Знання китайської мови, як правило, не забезпечує такої ж конкурентоспроможності, як англійська, з огляду на більш закритий характер китайської економіки та її акцент на дешеву робочу силу. Водночас для компаній, що співпрацюють з китайськими виробниками, знання китайської мови надає значні конкурентні переваги. Наприклад, при замовленні продукції в китайських заводах знання мови та культурних особливостей допомагає правильно зрозуміти та укласти контракти, забезпечуючи виробництво за бажаними стандартами якості та за нижчою ціною. Це створює додаткові переваги для компаній, які можуть виготовляти продукцію за вигідними умовами.

Французи відомі своєю прив'язаністю до рідної мови та культури, і це особливо помітно в їхньому ставленні до англійської мови. Для багатьох французів використання французької мови є ознакою національної гордості. Дослідження підкреслюють, що французи цінують спроби іноземців говорити їхньою мовою, навіть якщо ця мова не є досконалою. Для французів набагато важливіше почути навіть «ламану» французьку, ніж вільну англійську, оскільки це демонструє повагу до їхньої культури. У деяких випадках, англійська мова може стати тригером, оскільки французи часто сприймають її як «навіжений» символ глобалізації, який загрожує унікальності французької культури. [5]

Література

1. Graddol, David. *The Future of English? The British Council*, 2007
2. Мельник Є.Ю. Французька мова та концепція франкофонії у сучасному світі // Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції / Факультет міжнародних відносин, Національний авіаційний університет; за загальною редакцією Ю.О. Волошина: тези доп. – Київ: Національний авіаційний університет, 2020. – Том 4. – С. 69-79.
3. BBVA, Telefónica y Banco Santander: mejores empresas por confianza en América Latina. *Estrategias de Inversión*.
4. Banco Santander S.A.: Santander to invest \$6 billion in digital transformation and tech in Latin America. *MarketScreener*.
5. Стародубська, М. Як зрозуміти українців: кроскультурний погляд. Київ: Видавництво Vivat, 2024.

Піскун Катерина Сергіївна

Наукові керівники – ст. викладач Муравйова О.М., ст. викладач Крупей М.І.

Державний біотехнологічний університет

PROFESSIONAL DEVELOPMENT THROUGH THE KNOWLEDGE OF FOREIGN LANGUAGES: NEW CAREER OPPORTUNITIES IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS

Knowledge of foreign languages is an important factor that contributes to the professional growth of hotel and restaurant professionals and increases the competitiveness of establishments at the international level. In the context of the globalization that affects the tourism industry, the ability to communicate in foreign languages reveals new opportunities for career development and business expansion. Let's take a look at the main benefits of foreign language skills in this area.

Firstly, it is improving the quality of service for international customers: hotels and restaurants often serve foreign guests, and language skills help staff better understand customer needs, respond to their requests, and provide high-quality service. The language competence of the staff can be

transferred into the workplace. It contributes to creating a positive impression on the guests, which increases their loyalty and improves the reputation of the establishment. Speaking the client's language also helps to avoid possible misunderstandings and makes foreign guests feel more comfortable.

Secondly, it's expanding the international customer base: knowledge of foreign languages allows hotels and restaurants to attract more foreign customers. This is important, especially for establishments in tourist regions where the international flow of tourists is the main source of income. The ability to negotiate, advertise services, and interact with customers, handling complaints and apologizes in different languages allows businesses to be more flexible and accessible to a wider audience.

Thirdly, you can deal with employee career development: employees in the hotel and restaurant industry who speak several languages have a better chance of career advancement. International hotel and restaurant chains value such professionals for their ability to serve foreign guests, coordinate with foreign partners, and adapt to working in an international environment. Such employees can be promoted to management positions or work in foreign branches of companies more quickly.

Then comes expanding professional contacts: knowledge of languages allows hospitality professionals to establish contacts with foreign partners, suppliers, and colleagues from other countries. This helps to expand the network of professional connections, share experiences and adopt best practices, which increases the efficiency of the institutions.

Also adaptation to cultural peculiarities should be mentioned here because it plays a vital role: knowledge of foreign languages helps to better understand the cultural characteristics of customers, which is especially important in the hotel and restaurant industry. Different countries have their own traditions, etiquette, and habits, which can vary significantly. Language proficiency allows staff to take these differences into account more effectively and create comfortable conditions for guests from different cultural backgrounds.

International cooperation and franchising: knowledge of foreign languages opens up opportunities for international cooperation, franchising and joint projects with foreign partners. Hotels and restaurants can sign contracts not only with local companies but with foreign brands, open new branches abroad, or operate under well-known global brands, which significantly increases their competitiveness.

Access to the latest trends and technologies: many modern trends in the hotel and restaurant industry originate abroad. Knowledge of foreign languages allows managers and employees to access international sources of information, track innovations and trends in the industry, learn new technologies and successfully implement them in their establishments. This may relate to such aspects as service automation, environmental initiatives, or new approaches to guest service, and, to a certain extent, influence a hospitality brand recognition.

Another key fact to remember is a participation in international conferences and exhibitions. In other words, professionals who speak foreign languages have the opportunity to participate in international conferences, exhibitions, and forums where they can represent their establishments, meet colleagues and partners from around the world, share experiences, and gain new knowledge. Such events open up new prospects for business development and personal professional growth.

Improving the reputation of the establishment: multicultural and linguistic competence of the staff significantly increases the prestige of hotels and restaurants, making them more attractive to international customers. An establishment where employees are fluent in the languages of the guests inspires trust and comfort, which increases its competitiveness in the international market.

In close analysis and appraisal, we can draw attention to another important point – increased competitiveness: in the modern hotel and restaurant business, competition is very high, so knowledge of foreign languages becomes one of the key advantages opening a number of career opportunities. Establishments with language skills can respond faster and more efficiently to international customers, offer better service and better adapt to changes in the global market.

Knowledge of foreign languages is significant in a variety of ways. It is strategically important for the development of both individual professionals and businesses in the hospitality industry. Language competence allows businesses to improve service quality, feel more confident and self-sustainable entering new markets, and develop international cooperation. For employees, language skills are the key to career growth, opening up new opportunities, and increasing their own competitiveness. Successful hotels and restaurants operating internationally understand the importance of language training for their staff, as it allows them not only to attract new customers but also to maintain a high reputation in the market for many years.

Полікарпова Валерія Володимирівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.
Державний біотехнологічний університет

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Мова – це основна суть спілкування в світі. Є в світі люди які кажуть що мова – це те, що віділяє нас від тварин. В нашому світі є багато іноземних мов, адже в кожній країні своя національна мова (Китай-китайська, Турція-турецька, Грузія-грузинська...). Однак в нашому світі є одна мова завдяки якій ми можемо спілкуватися з іншими людьми, з різних куточків світу, а саме це англійська мова. Англійська мова – це ключ до успіху та нових можливостей в житті людини.

Англійська мова спочатку була мовою Англії, але завдяки історичним зусиллям Британської імперії вона стала основною або другорядною мовою багатьох колишніх британських колоній, таких як США, Канада, Австралія та Індія. В даний час англійська мова є основною мовою не лише країн, яких активно торкався британський імперіалізм, але й багатьох ділових та культурних сфер, де панують ці країни. Це мова Голлівуду та мова міжнародного бізнесу. Таким чином, це корисна і навіть необхідна мова, яку потрібно знати. І

Знання іноземної мови має величезне значення у сучасному світі. Воно не тільки розширює можливості для спілкування, але й робить людину більш конкурентоспроможною на ринку праці. Є люди які кажуть, що вивчення англійської мови це дуже складно, але насправді це лише відмовки, так деяким треба 3,4,5 років на вивчення мови, а деяким 3,4,5 місяців і все, але те що це складно це відмовка, аби її не вчити, бо якщо у людини є хист та мрія, то в неї все вийде вона буде вчити, і все буде і не важливо скільки часу на це піде. Тому я вважаю, що вивчення англійської мови є найголовнішим в житті людини.

Ось декілька причин для того щоб вивчати англійську мову:

Професійний розвиток: Знання іноземної мови відкриває нові можливості для кар'єрного зростання, дозволяючи працювати в міжнародних компаніях та брати участь у глобальних проектах.

Освіта: Володіння іноземною мовою дає доступ до більш широкого спектру навчальних ресурсів, літератури та наукових статей, що сприяє глибшому розумінню предмету.

Комунікації: Вміння спілкуватися з іноземними колегами, партнерами та клієнтами значно підвищує ефективність бізнес-процесів та сприяє налагодженню міцних професійних зв'язків.

Культурний обмін: Знання мови відкриває двері до розуміння іншої культури, що сприяє розвитку толерантності та взаєморозуміння між народами.

Інновації та технології: В сучасному світі багато інноваційних ідей та технологій розробляються за кордоном. Знання іноземної мови дозволяє бути в курсі новітніх тенденцій та застосовувати їх у своїй роботі.

Подорожі: Навички володіння іноземною мовою роблять подорожі комфортнішими та безпечнішими, дозволяють глибше зануритися в культуру країни та краще розуміти місцевих жителів.

Конкурентоспроможність в сучасному світі – це реальна і потенційна здатність, ділова та професійна компетентність, ініціативність, винахідливість у роботі, почуття відповідальності, які вигідно відрізняють тебе від інших працівників аналогічної спеціальності і дозволяють витримувати конкуренцію на ринку праці.¹

Тому вивчення англійської мови – це не тільки ключ для праці, але перш за все це мрії які можна здійснити. Звичайно примушувати людину до вивчення іноземних мов не треба, адже людина має сама вибрати чого вона хоче для себе в своєму житті. У кожної особи в цьому світі є вибір який завжди залишається з ним.

Ріонідзе Джемалі Нодарович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ

У сучасному глобалізованому світі знання іноземних мов стало важливим фактором, що значною мірою впливає на професійний успіх. Залежно від професії, мовні навички можуть відігравати різну роль, але в будь-якому випадку вони сприяють розширенню можливостей для кар'єрного зростання, розвитку міжкультурних навичок і підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.

Підвищення рівня професіоналізму, можливість ефективної комунікації на міжнародному рівні, доступ до нових технологій і знань — усе це стає можливим завдяки володінню іноземними мовами.

Сьогодні знання іноземної мови є не лише конкурентною перевагою, але й вимогою, яка ставиться до фахівців у багатьох сферах. Інтернаціоналізація бізнесу, наукових досліджень та освіти призводить до того, що мовні бар'єри стають основною перешкодою для успіху. На міжнародному ринку праці знання хоча б однієї іноземної мови є обов'язковим для більшості професій, зокрема у сферах таких як міжнародні відносини, бізнес, маркетинг, фінанси, інформаційні технології, медицина, наука, культура та освіта.

Вивчення іноземної мови забезпечує доступ до важливої інформації, яка може бути недоступна рідною мовою. У бізнесі, наприклад, це дозволяє налагоджувати контакти з партнерами, вести переговори, укладати угоди, які можуть мати глобальний масштаб. Науковці і дослідники, які володіють іноземною мовою, можуть брати участь у міжнародних конференціях, публікувати роботи у провідних зарубіжних журналах та отримувати фінансування для своїх проєктів від міжнародних фондів.

Особливо важливим є знання англійської мови, яка стала основною мовою міжнародної комунікації в бізнесі, науці, техніці та дипломатії. Згідно з різними дослідженнями, понад 50% наукових статей публікуються англійською мовою, і цей відсоток продовжує зростати. Також більшість професійних інструментів, програмного забезпечення, досліджень та освітніх матеріалів доступні переважно англійською мовою. Тому англійська мова стала своєрідним "квитком" у професійний світ для багатьох спеціалістів.

Однак володіння іншими іноземними мовами, такими як німецька, французька, іспанська, китайська або арабська, також є важливим і може суттєво розширити можливості для кар'єрного зростання в конкретних сферах. Наприклад, для роботи з європейськими компаніями корисними можуть бути німецька чи французька мови, а для співпраці з китайськими підприємствами — китайська.

Знання іноземної мови сприяє розвитку міжкультурної компетентності — здатності ефективно взаємодіяти з людьми з різних культур. У професійному середовищі важливо не лише володіти мовою, але й розуміти культурні особливості, традиції та норми поведінки різних народів. Це дозволяє уникати культурних непорозумінь, що можуть виникнути при веденні переговорів, укладанні угод чи управлінні міжнародними командами.

Міжкультурна компетентність є особливо важливою для професій, пов'язаних з міжнародною діяльністю, дипломатією, журналістикою, соціологією, психологією тощо. Вона дозволяє не лише уникати конфліктів, але й ефективно адаптуватися до різноманітних умов і вимог, що постають у роботі на міжнародному рівні.

На сучасному ринку праці компанії шукають співробітників, які можуть забезпечити глобальні бізнес-процеси та комунікацію з міжнародними партнерами. Мовні навички значно підвищують конкурентоспроможність кандидатів на вакансії. За даними багатьох опитувань, роботодавці готові платити більше за працівників, які володіють кількома мовами, особливо якщо ці мови використовуються для розширення бізнесу або налагодження співпраці з іншими країнами.

Знання іноземних мов також важливе для тих, хто прагне займати керівні посади. Лідери компаній повинні мати змогу ефективно спілкуватися з міжнародними партнерами та управлінськими командами по всьому світу, тому знання мов відкриває доступ до більш широкого кола професійних можливостей.

Вивчення іноземних мов розширює горизонти не лише в професійному плані, але і в особистому. Це сприяє розвитку когнітивних здібностей, покращує пам'ять, здатність до вирішення проблем, а також підвищує рівень емоційного інтелекту.

Вміння спілкуватися на кількох мовах розвиває здатність до міжособистісного спілкування і толерантності, що є важливим для соціальної адаптації в умовах глобалізації.

Мовний розвиток є важливим показником культурного та інтелектуального багатства людини, адже мова є основним інструментом передачі знань, цінностей і культурних традицій. Володіння кількома мовами відкриває доступ до різних світоглядів, розширює горизонти розуміння світу та сприяє глибшому сприйняттю інших культур.

Крім того, мовні навички часто є запорукою успішного кар'єрного зростання в тих сферах, де постійно змінюються вимоги і необхідно швидко адаптуватися до нових умов. Знання іноземної мови дозволяє більш оперативно отримувати нову інформацію, брати участь у міжнародних тренінгах та курсах, що сприяє постійному професійному розвитку.

Таким чином, знання іноземних мов стало необхідною умовою для професійного успіху в сучасному світі. Це не тільки відкриває нові можливості для кар'єрного росту, але й сприяє розвитку міжкультурної компетентності, підвищує конкурентоспроможність на ринку праці та забезпечує доступ до нових професійних і наукових горизонтів.

Враховуючи швидкі зміни в економіці, технологіях і глобальних відносинах, інвестування в мовні навички є важливою складовою професійного розвитку і особистісного зростання.

Родік Ярослав Андрійович

Наукові керівники – ст. викладач Муравйова О.М., ст. викладач Крупей М.І.

Державний біотехнологічний університет

THE QUESTION ABOUT THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGES IN THE ENGINEERING FIELD

Training of specialists of a new type, adapted to the conditions of market relations, wide international contacts in all spheres, supposes not only the ability of engineers to act “technologically” competently, to correspond to the new situation, – but also the ability to freely communicate with business partners in a language that has received international recognition and distribution, in this case – in English.

Not so long ago, engineers were not subject to additional requirements, consisting of knowledge of a foreign language. Some believe that such requirements are excessive and do not have sufficient justification. In this case, is knowledge of foreign languages important for an engineer?

Taking into account the modern development of technologies and the latest trends in the field of construction and design, as well as production, knowledge of a foreign language has become a real

necessity not only for highly specialized technical specialists, but also for employees of departments for calculating estimates, financial and economic and other divisions. Powerful international alliances and corporations are created, large investments are made in the development of production and enterprises, large-scale residential areas and complexes are built, and often foreign partners act as customers or general contractors. There is close interaction at all levels. And this applies to partnerships in all areas.

If we consider this need at the level of an engineering position, then it is also completely justified. At any enterprise and production, in any organization there is a lot of imported equipment. Instructions and all source materials attached to them are written in the language of the equipment manufacturer. Of course, there are no hopeless situations. You can always turn to the services of a translator. But it will be much easier and more effective to control the situation yourself. After all, most translators understand the terminology only at the linguistic level, without understanding the technical and technological nuances of a particular production. And the equipment and machinery themselves have programs written in the language of the manufacturer. Looking into a short dictionary of terms every time and guessing the approximate meaning of phrases that are not found in the records is a thankless and sometimes even dangerous task. One incorrect translation, and the entire program cycle can be disrupted. An engineer must be able to understand technical terms himself. The work of specialists in the design sphere on adapting design documentation developed by foreign engineering companies in order to bring them into compliance with the technical requirements and standards in force in the republic is impossible without knowledge of a foreign language.

And the work of an engineer with software that has international terminology requires certain knowledge, mainly English. Engineers work with foreign partners, technical literature, are responsible for the purchase of equipment and auxiliary materials, so English is extremely necessary for their work. The real situation in the international engineering environment is that English is the most common. In order to build communications both in a multinational team and with foreign partners at the proper level, it is desirable to know English. When exchanging technical information and during negotiations, English becomes vital: drawings, and simply conducting negotiations even with an interpreter.

If we forget about production and technology for a minute, then knowledge of a foreign language significantly improves the level of well-being of a technical specialist. High qualifications are highly paid, and this is also an important plus in the conditions of modern life. Additional knowledge helps to diversify activities with business trips to foreign countries, communication with foreign specialists, and increasing the level of technical knowledge through the exchange of experience. In the absence of a language barrier, cooperation is more fruitful and mutually beneficial. The status of an engineer who speaks a foreign language increases significantly, opening up new prospects and opportunities.

Also, a modern engineer must have a command of special terminology in a specific technical field. When studying technical language, it is also necessary to remember the polysemy of English words. The most seemingly simple and long-familiar words and expressions in technical English can easily mean something completely different.

In a technical text, every seemingly well-known word acquires a new meaning and becomes a term. For example, the word "face" as a noun has the basic meaning of "face"; in a broad technical sense it is translated as "surface"; its meaning in geometry is "edge"; in construction – "facade, cladding".

The word "build" can mean a vertical seam in masonry, and "leader" can mean an "air heating system". This is the main difficulty in translating specialized texts.

In addition to specialized terms, English for engineers requires a free knowledge of specialized technical abbreviations and symbols. Without this knowledge, as well as without the skill of reading technical drawings and formulas in English, it is difficult to become a highly qualified engineer. After all, with the development of technology, it will be increasingly necessary to study foreign sources on the chosen specialty.

Knowledge of English alone is already capable of opening the doors to many previously inaccessible repositories of information and knowledge, being aware of all events and making timely and correct decisions.

In conclusion, we note that the world is rapidly changing before our eyes. All borders are erased, the world from closed worlds of individual states is turning into a single interconnected organism. We have entered the era of globalization. Therefore, the present, not to mention the future society, requires us to know foreign languages. The industrial economy is being replaced by a post-industrial economy of knowledge and continuous education. The modern world and society increasingly need people who can think creatively, analyze and understand others. And a foreign language, in our case English, is one of the best tools that allows specialists to develop their abilities, knowledge and skills.

Рубан Анастасія Андріївна

Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г.

Державний біотехнологічний університет

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Іноземна мова в сучасному світі стає не лише засобом комунікації, а й символом зв'язку між народами, що виходить за межі конкретних словесних форм. Сприймаючи мову як багатовимірний феномен, ми бачимо, що вона поєднує культурні традиції, цінності, ідеї, формуючи в особистості здатність бачити світ у його різноманітності та складності. Кожна нова мова, яку ми опановуємо, – це ще одне «вікно» у всесвіт досвіду, через яке відкривається інший спосіб мислення, інші концепції реальності. Знання мови стає не лише інструментом взаємодії, але й засобом глибокого пізнання самого себе через розуміння іншого. У цьому полягає філософська цінність мовного навчання: мова не тільки передає інформацію, але й залучає нас до багатства смислів, відкриваючи нові горизонти особистісного розвитку.

Мова в цьому сенсі є частиною глобальної свідомості. Володіючи іноземними мовами, людина долає власні культурні обмеження, звільняючись від вузького бачення світу, яке зазвичай обумовлює наше виховання, традиції, освіта. Філософія мови, розглянута крізь призму сучасного суспільства, показує, що мовна відкритість – це не лише інструмент для кар'єри, а передусім спроба досягти єдності, гармонії з навколишнім світом, співпереживання і спільного мислення. Мовний універсалізм, що проявляється через знання кількох мов, веде до нових глибин комунікації, де зміст переважає над формою, а мета розуміння є основою будь-якої взаємодії.

Філософське значення мовної компетентності також проявляється у процесі переосмислення власної ідентичності та розуміння людської природи. Вивчаючи іншу мову, людина часто відкриває у собі нові можливості, пізнає глибше внутрішній світ і усвідомлює власну культуру через порівняння з іншими. Мовна відкритість – це свого роду діалог зі світом, який збагачує обидві сторони, перетворюючи кожен взаємодію в акт творення нового смислу. Мова також дозволяє відкрити багатовимірний світ ідей і концепцій, які стають доступними лише тим, хто зможе зануритися у цей світ через знання мов, якими передається думка, досвід і світогляд.

Сучасне глобальне середовище – це простір, де кожна особистість може стати мостом між культурами, й саме мова надає інструменти для цього ментального збагачення. Коли людина вивчає нову мову, вона ніби приєднується до спільного культурного «діалогу», де єдність досягається через визнання різноманітності. Ідея гармонії та взаємоповаги між культурами, яка виникає в процесі опанування іноземних мов, ґрунтується на філософській цінності відкритості та співпереживання. Мова стає не просто засобом для передачі ідей, а ключем до взаєморозуміння в широкому сенсі. «На когнітивному рівні через розвиток здатності розуміння Чужого та Іншого створюються передумови для сумісності різних

культур у транскультурному просторі, а процедура їхнього порівняння здійснюється не у модусі „краще-гірше”, а з метою виявлення нових можливостей сталого розвитку світового суспільства, у якому співіснують національно організовані соціуми» [1, с. 137].

Особливо важливим є те, що іноземна мова у сучасному глобалізованому світі відіграє роль не лише інструменту для особистих цілей, а й потужного фактору для підтримки миру, взаємоповаги та гармонії. Завдяки мовам люди можуть подолати культурні та політичні бар'єри, краще розуміти інші нації й будувати міцні партнерські відносини. Володіння мовами – це і можливість адаптуватися до змін, гнучкість мислення та здатність поглянути на проблему з різних перспектив.

На глобальному рівні мовна компетентність не лише підвищує особисті й соціальні можливості, але й дозволяє досягти більш глибокого взаємозв'язку між суспільствами, де ціниться кожен унікальний голос. Це свого роду ментальний міст, що дозволяє особистості стати не просто «громадянином світу», але людиною, яка володіє багатограним, плюралістичним світобаченням. У цьому полягає філософська місія вивчення іноземних мов — не лише для кар'єри чи спілкування, але як шлях до глибшого і більш осмисленого життя, в якому мовна відкритість є основою для розуміння, поваги і спільного бачення майбутнього світу. «Через інтеркультурну освітню комунікацію розширюється зміст комунікативної компетентності, яка забезпечує когерентність навчання з пізнанням і досвідом у різних його вимірах» [1, с. 137].

Отже, мовна компетентність є незамінною складовою особистісного та професійного зростання, важливою як для саморозвитку, так і для збагачення суспільства загалом. Знання іноземних мов дозволяє людині вийти за межі власного культурного досвіду, сприяє кращому розумінню світових процесів і культурного діалогу, формуючи в нас здатність не лише говорити, але й чути інших. У цьому криється філософська суть знання мов як безперервного прагнення до єднання та взаєморозуміння в умовах складного й багатогранного світу, який потребує спільного розуміння і співпраці.

Література

1.Триняк М. В., Руденко С. О. Особливості глобального навчання як теоретичного конструкту та дидактичної практики. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2015. 45 (2). С. 130–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2015_45%282%29__19

Spira Daria
National Biotechnological University
Academic advisor – Shulha Iryna
Державний біотехнологічний університет

FOREIGN LANGUAGE AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS IN THE MODERN WORLD

Introduction. Learning foreign languages has always had a great importance for society, but in the modern world it has become an even more relevant. Changes in economics, culture and politics have made knowledge of foreign languages the main tool for achieving success and mutual understanding at the international level.

We should agree with the fact that knowledge of any foreign language improves the quality of human life and opens the "new" world - the world is absolutely not inherent in his new thinking.

In general, a person who speaks any foreign language is a versatile personality, and has the ability to learn new, in more free and confident way.

Language is a key that opens a door to something new. For example, English is the official language of international business, trade, science and arts. Speaking it is now a necessity.

German is the language of technology and finance. Over the past five years the demand for it has increased significantly. Now goods from Germany are intensively imported in our country, so we are needed people who can communicate with importers.

Japanese and Chinese are quickly gaining relevance. More and more eastern brands and companies open affiliates in different countries and search for specialists who have good commands of the language.

Political significance. Knowing languages plays an important role in political relations between countries. Diplomacy, international negotiations and cooperation require a high level of knowledge of foreign languages for a better understanding of the positions and interests of different states.

Cultural understanding. Learning foreign languages, we better understand other cultures, their traditions and customs.

Education and science. Many research and teaching materials are available only in certain languages. Knowledge of languages increases access to information and promotes international cooperation.

Personal development. Learning foreign languages promotes personal development, improves cognitive abilities, develops memory and creative thinking.

Conclusion. Learning foreign languages has great importance for humanity, because they open up new opportunities in different spheres of life.

Economic advantages, cultural understanding, access to education and science, personal development, strengthening social ties and political significance - all this makes learning languages necessary and useful in the modern world.

Савченко Єгор Романович

Науковий керівник – ст. викладач Архипова В.О.

Державний біотехнологічний університет

LINGUISTIC COMPETENCE AS A PRECONDITION FOR INTERNATIONAL ACADEMIC MOBILITY

Nowadays, it is impossible to deny the fact that knowledge of foreign languages is the key to success in a modern globalized world, where communication in foreign languages and processing vast amounts of information is becoming more and more topical.

Of immediate importance in the development of a modern person is the knowledge of a foreign language and, in particular, the knowledge of the English language since it is the language of international communication. All studies show that it is the English language that has evolved into the language of communication between EU member states and performs the following internal functions: it is a mandatory or main subject for study at school; knowledge of the English language is a necessary condition for acquiring higher education and further raising the professional level.

At the present time, international relations between Ukraine and the countries of the European Union and between Ukrainian and foreign companies, enterprises and organizations in various spheres of activity are developing quite intensively. The situation in the labour market is indicative: specialists who know at least one foreign language are highly demanded almost everywhere. Proficiency in a foreign language is one of the determining factors in the training of a modern, highly qualified specialist.

As far as IT professionals are concerned, knowledge of the English language is crucial as it is not only a means of obtaining necessary information but also a means of professional communication and an efficient working tool. Software engineers and other specialists have to communicate with their foreign colleagues and customers, exchange experiences, discuss some issues, and find solutions to problems. Thus, open labour markets, the right of citizens to free movement within the territory of the European Union for settlement, study or employment, create the basis for the definition and formation of multilingual competencies, which would be universal for all EU countries

Professional internships in another country form the habit of accepting new experiences (new language, new people, new ways of behaving, etc.) and applying other competencies to act in an actual professional situation. At the same time, in addition to professional skills, the ability to find, understand, analyze and transmit new information from availability using new technologies is formed. All this contributes to improving the awareness of the young person's personality and the education of tolerance given European linguistic and cultural diversity.

The English language is becoming predominant from the perspective of higher education reforms in EU member states. It is the second language (besides the state language) in which the educational process is conducted; textbooks in English are widely used in higher education in almost all subjects; proficiency in English is, in many cases, a necessary condition for employment; English is commonly used in media, pop culture, public and private life.

The following factors contribute to this phenomenon:

1. The process of globalization and global modernization, in which English plays the role of the world's international language. Government measures aimed at modernization simultaneously lead to the Anglicization of the domestic environment. The ideology of globalization assumes that the English language is an object of use, which, in any case, should be acquired. The sooner, the better.

2. The process of internationalization of higher education, which is one of the goals of the reforms. Raising the status of European educational institutions and increasing competitiveness on the world stage is impossible without increasing the number of courses in English and the number of teachers capable of teaching these courses. The attractiveness of European education for international students is impossible if teaching is not conducted in English.

3. The educational policy of the EU already has a relatively long history and is now being actively implemented. The consequence of the scale and popularity of various EU programs, including exchange programs, is that universities offer educational courses in English because most incoming students from EU member countries cannot study in the language of the host higher education institution.

4. University departments have teachers who are able to teach in English, as well as teachers for whom English is their native language.

5. The process of unification of education documents. The supplement to the diploma is issued in English, although the European Commission envisages its issuance in the most widely used European languages.

6. In the system of compulsory education, despite the fact that the concept of "two foreign languages" does not indicate which languages to study, in practice, no one doubts that the first foreign language should be English.

In conclusion, new approaches to the educational process are aimed at preparing our students for the increasing needs of international academic mobility, which contributes to the enrichment of life experience and the development of linguistic and cultural competencies of young people. To ensure the mobility of students, it is necessary to have a good command of at least one foreign language.

Саєнко Ірина Сергіївна
Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова К.О.
Державний біотехнологічний університет

KNOWLEDGE OF FOREIGN LANGUAGES IS A KEY TO A SUCCESSFUL CAREER AND PROFESSIONAL GROWTH

In the modern world, the profession of a veterinarian requires not only deep knowledge of zoology, medicine, and animal care but also the ability to adapt to new challenges and changes. One of the key aspects of professional growth in veterinary medicine is knowledge of foreign languages. Most scientific discoveries, advanced treatment methods, and health recommendations for animals

are available only in foreign languages. Moreover, language skills open up broad opportunities for experience exchange, participation in international events, and collaboration with foreign colleagues. In a globalized world, a foreign language becomes a bridge to a successful career, allowing not only professional horizons to be expanded but also ensuring high-quality service for international clients.

In my opinion, knowledge of foreign languages provides the following opportunities for a successful career:

- **Access to Current Knowledge.** Most scientific articles, research, and veterinary instructions are published in English. Language proficiency allows professionals to stay up-to-date with the latest developments and treatment methods.

- **International Experience and Internships.** Knowing a foreign language opens doors to learning and internships in leading clinics abroad, significantly improving one's qualifications.

- **Broader Career Prospects.** Language skills enhance a specialist's competitiveness, allowing work in international organizations and clinics and facilitating the establishment of private practices to attract international clients.

- **Establishing Communication with Foreign Clients.** In large cities, the number of foreign clients seeking veterinary services for their pets is growing. The ability to communicate in a foreign language builds trust and ensures high-quality service.

- **Participation in International Conferences.** Veterinary conferences and exhibitions are often held abroad. Language proficiency allows one to participate in these events, present research, and learn from colleagues worldwide.

- **Developing a Personal Brand Through Social Media and Publications.** Language skills make it possible to write articles, run blogs, and manage social media accounts for a wider audience, promoting one's personal brand and attracting foreign clients.

Thus, knowledge of foreign languages is an essential component of a successful career in any field. The ability to communicate in other languages provides access to the latest scientific research, broadens professional connections, enables participation in international internships and projects, and facilitates high-level service for international clients. It not only enhances a specialist's competitiveness but also broadens horizons for career growth, adding confidence.

In a world where globalization permeates all fields, including veterinary medicine, knowledge of a foreign language is not only an advantage but a necessity for professional development. Therefore, learning foreign languages can be confidently called a key factor in achieving a successful career and enhancing the professionalism of veterinarians amid modern challenges.

References

1. Kovalchuk, S. O. (2021). Professional Communication in Veterinary Medicine: The Importance of Foreign Language Knowledge for Ukrainian Specialists. *Visnyk of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*. – 310. – pp. 98-104.
2. Pushkar, O. V. (2019). International Experience in Training Veterinary Specialists. *Scientific Works on International Education*. – 12(3). – pp. 144-152.
3. Herasymenko, A. M. (2020). Foreign Languages as a Factor in Increasing Competitiveness in the Labor Market. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts*. – 5(2). – pp. 54-61.
4. Sydorenko, Y. P., & Kravchenko, O. M. (2018). Academic Mobility as a Tool for Professional Development in Veterinary Medicine. *Scientific Journal "Innovations in Veterinary Medicine"*. – 9(1). – pp. 90-96.
5. Bisset, M. (2020). Career Development through Language Skills in Veterinary Medicine. *Veterinary Professional Growth*. 15(1). – pp. 45-53.
6. Lee, S., & Brown, K. (2022). Building a Global Veterinary Brand through Social Media. *Journal of Professional Veterinary Development*. – 18(3). – pp. 301-310.

LANGUAGE COMPETENCE AS A TOOL FOR ACCESS TO GLOBAL KNOWLEDGE

In today's interconnected world, understanding multiple languages is an invaluable asset. This paper examines language competence, especially English proficiency, as a crucial factor in accessing global knowledge. Linguistic skills enable not only the understanding and use of information across languages but also foster intercultural communication and cooperation. With globalization, multilingual knowledge is vital for education, professional growth, and personal development, as over 55% of the internet's content is in English, making it the predominant language online [3].

As one of the world's most widely spoken languages, English holds a significant role in various fields by providing direct access to global knowledge and opportunities. For instance, English is the language of approximately 98% of scientific publications, meaning proficiency is essential for researchers wishing to engage with the latest discoveries and technological advancements [1]. A report from the British Council in 2022 indicates that 75% of international business communications occur in English, establishing it as the leading language in corporate and trade sectors worldwide.

English is also predominant in academia, serving as the primary language of instruction at many leading universities, including Oxford, Cambridge, and Harvard. Approximately 1.7 billion people worldwide are currently learning English, according to Education First [2], highlighting the demand for English proficiency as a pathway to quality education and professional success. The global nature of English extends to online education platforms, where thousands of courses are provided primarily in English, making advanced training accessible to learners internationally.

English facilitates cultural exchange and access to international arts, literature, film, and music. Many prominent works, from Shakespeare to contemporary cinema, are available in English, fostering greater cultural understanding. Since English is the most common language on the internet, its dominance enables English speakers to engage in global conversations, explore diverse perspectives, and access information, learning resources, and professional networks that would otherwise be unavailable.

In conclusion, language competence, particularly in English, serves as a vital tool for unlocking global knowledge across various domains. Proficiency in English provides individuals with opportunities for effective communication, advanced education, and career advancement, as the majority of scientific, technological, and cultural resources are accessible in English. This competence enables scientists, professionals, and students to stay informed about recent developments, participate in international collaborations, and contribute to global communities.

Furthermore, language skills foster intercultural exchange, enhancing tolerance and understanding across cultures. Investing in the development of language proficiency is crucial for successful adaptation in today's globalized world. English, as a global lingua franca, opens boundless possibilities, bridging cultural and professional divides while ensuring access to knowledge, innovation, and opportunities on an international scale.

References

1. American Journal Experts. (2021). The Importance of English in Academic Publishing. URL: <https://www.aje.com/> (дата звернення: 29.10.2024).
2. Education First (EF). (2023). EF English Proficiency Index. URL: <https://www.ef.com/epi/> (дата звернення: 29.10.2024).
3. W3Techs. (2023). Usage statistics of content languages for websites. URL: https://w3techs.com/technologies/overview/content_language (дата звернення: 29.10.2024).

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Володіння іноземними мовами є важливим елементом конкуренції в сучасному глобалізованому світі. В більшій мірі це стосується англійської мови, як мови міжнародного спілкування, при чому інші мови теж мають своє, але вужче застосування.

Якщо спеціаліст чи підприємство ставить за мету володіти актуальною інформацією про останні наукові дослідження в певній галузі, нові технічні рішення чи методи, які б дали конкурентну перевагу на ринку, важко уявити досягнення цієї мети без використання першоджерел. Найбільша кількість публікацій в таких журналах як Scopus та Web of Science виходить англійською мовою [1], тому знання цієї мови дає перевагу в доступі до найновіших розробок. Це не означає, що підприємства чи спеціалісти без володіння англійською мовою взагалі позбавлені доступу до новітніх розробок. Просто тоді вони отримуватимуть інформацію із затримкою у часі, який необхідний для перекладу і публікації робіт тією мовою, якою оперує підприємство, наприклад українською. Ще одним обмеженням може бути спрощення, чи зміщення фокусу публікації при перекладі, або взагалі відсутність перекладів робіт певної тематики.

Також важливим фактором успішності на ринку є використання сучасних інструментів та технологій. Особливо якщо ми говоримо про оптимізацію процесів на виробництві чи підприємстві шляхом використання цифрових технологій. Впровадження цифрових технологій в бізнес-процеси, або іншими словами – діджиталізація, може затримуватися і таким чином знижувати конкурентоспроможність без використання іноземної мови, адже більшість сучасних інструментів мають технічну документацію написану в першу чергу англійською мовою, або мовою, де цей інструмент розробляли. Інформація про оновлення інструментів чи систем теж виходить спочатку англійською. Деякі системи проходять сертифікацію і все ж отримують переклад всієї документації, та це знову додатковий час і ресурси.

Не варто забувати про важливість доступу до ринку сировини та спеціалістів. Маючи вихід на глобальний ринок, можна обирати постачальників тих чи інших ресурсів, або наймати потрібних спеціалістів, яких може бути обмаль на локальному ринку. Вся комунікація, швидше за все, вестиметься іноземною мовою. В окремих випадках вирішити питання можуть допомогти посередники. Але це додаткова залежність на сторонній ресурс. І в ситуації коли комерційна таємниця обмежує таку діяльність, то посередництво взагалі може бути неможливим.

Знання іноземних мов допомагає проводити аналіз ринку в набагато ширшому діапазоні, ніж якби ми робили це українською мовою. Перелік компаній конкурентів, різні каталоги чи рейтинги простіше знайти англійською мовою, ніж українською. Оцінки, прогнози і аналітика галузей ринку – так само.

Отже, іноземна мова є значним фактором конкурентоспроможності підприємства, адже надає переваги в доступі до актуальних інструментів чи технологій. Без володіння іноземними мовами можна підтримувати діяльність підприємства, але воно буде обмежене переважно локальним ринком. Для розвитку і функціонування на глобальному ринку іноземна мова є обов'язковим атрибутом бізнес-процесів підприємства.

Література

1.Топ-10 мов і країн публікацій в журналах Scopus та Web of Science URL: https://www.researchgate.net/figure/Top-ten-languages-and-countries-of-publication-in-SCOPUS-and-WoS-in-number-of-journals_tbl1_351604670 (Дата звернення: 24.10.2024)

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

У сучасному глобалізованому світі, де значимість кордонів між цивілізованими країнами поступово зменшується, знання іноземних мов стає критично важливим фактором для професійного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Глобалізація значно вплинула на міжнародні зв'язки, відкриваючи нові можливості для бізнесу, науки, освіти та культурного обміну. Оволодіння іноземною мовою надає людині переваги в адаптації до цих нових умов, сприяючи досягненню успіху як на особистому, так і на професійному рівнях. Один із головних аспектів конкурентоспроможності на ринку праці — це здатність співробітників ефективно комунікувати з міжнародними партнерами та клієнтами. Усе більше компаній шукають фахівців, які вільно володіють хоча б однією іноземною мовою, а особливо англійською, яка є мовою міжнародного бізнесу, науки та технологій. Англійська мова дозволяє працівникам не лише підтримувати зв'язки з партнерами, але й відстежувати найновіші тенденції у своїй галузі, доступ до яких часто обмежений через мовний бар'єр. Мови відіграють ключову роль у кар'єрному зростанні. Окрім здатності розширювати професійні контакти, вони сприяють підвищенню кваліфікації та доступу до міжнародних навчальних програм і семінарів. Володіння іноземною мовою відкриває шлях до кращих можливостей для роботи в міжнародних компаніях або організаціях, де співробітники часто взаємодіють із колегами та клієнтами з різних країн.

Багато компаній почали впроваджувати корпоративні курси іноземних мов, розуміючи, що це не тільки допомагає розширити можливості для бізнесу, але й сприяє особистому розвитку їхніх працівників. Такі програми орієнтовані на розвиток професійних навичок комунікації у контексті міжнародних ділових відносин. Крім того, це зменшує витрати на пошук нових працівників, які вже володіють іноземною мовою, та підвищує загальну ефективність працівників.

Корпоративні курси спрямовані на покращення мовних компетенцій, включаючи вивчення спеціалізованої лексики та поліпшення комунікативних навичок. Це дозволяє працівникам відчувати себе впевненіше в робочих ситуаціях, таких як переговори, презентації та ведення ділового листування. Вивчення іноземних мов у межах компаній також сприяє зміцненню командної роботи та покращенню міжкультурної взаємодії.

Іноземна мова також відкриває широкі можливості для роботи за кордоном або в міжнародних проєктах. Працівники, які володіють іноземними мовами, частіше беруть участь у програмах обміну та міжнародних відрядженнях. Це підвищує їхню мобільність і конкурентоспроможність на світовому ринку праці. Володіння мовою також дозволяє краще орієнтуватися в особливостях різних культур, що є ключовим фактором у налагодженні успішних міжнародних відносин.

Багато фахівців, які отримали можливість працювати за кордоном, вказують на величезний вплив такого досвіду на їхню кар'єру. Робота в іншій країні не лише дозволяє отримати нові знання та навички, але й розширює горизонти, збагачує особистий досвід та покращує культурну компетентність. Усе це сприяє підвищенню цінності працівника на ринку праці як у рідній країні, так і на міжнародному рівні.

Іноземна мова є важливим інструментом для професійного розвитку, оскільки вона відкриває доступ до безлічі ресурсів: наукових статей, досліджень, літератури та професійних платформ. Можливість здобувати знання з первинних джерел є неоціненною перевагою для будь-якого фахівця. До того ж, онлайн-курси, вебінари та конференції, що проводяться іноземними мовами, забезпечують можливість постійного навчання та обміну досвідом з міжнародними колегами. Багато спеціальностей вимагають від працівників знання кількох мов, особливо в галузях, де присутній високий рівень міжнародної співпраці. Це стосується не лише традиційних сфер, таких як міжнародні відносини чи туризм, але й інженерії, медицини,

маркетингу та ІТ. Володіння іноземними мовами робить фахівця більш гнучким і здатним швидко реагувати на виклики глобалізованого світу. Крім професійних переваг, знання іноземної мови має позитивний вплив на когнітивні здібності людини. Дослідження показують, що вивчення нової мови покращує пам'ять, концентрацію уваги та здатність до вирішення складних задач. Багатомовні люди краще адаптуються до нових умов, що є важливим для успішного ведення бізнесу в умовах постійних змін.

Володіння мовами сприяє розвитку критичного мислення та креативності. Така гнучкість мислення є незамінною в сучасному світі, де інновації та швидка адаптація до змін визначають успіх.

Володіння іноземною мовою не тільки розширює професійні горизонти, але й сприяє особистісному розвитку. Вивчення нової мови допомагає краще розуміти інші культури, що збагачує внутрішній світ людини, робить її більш толерантною та відкритою до різноманіття. Мовна компетенція розвиває навички ефективної комунікації, які важливі як у професійному середовищі, так і в особистому житті. Окрім цього, вона дозволяє людині відчувати впевненість у різних життєвих ситуаціях, де необхідно налагоджувати контакти або працювати в міжнародних командах.

У глобалізованому світі іноземна мова стала необхідністю для кожного, хто прагне бути конкурентоспроможним на ринку праці. Знання мов не лише відкриває двері до нових кар'єрних можливостей, але й сприяє професійному та особистісному розвитку. Оволодіння іноземною мовою надає людині інструменти для взаємодії з світом, допомагає адаптуватися до змін і бути частиною міжнародної спільноти.

Цукан Ірина Євгенівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Знання іноземних мов має велике значення для спеціаліста, так як це дає можливість подолання бар'єрів входу на безліч сегментів ринку праці.

Роль іноземної мови значно зросла у світі та набула значення глобального масштабу. Значення вивчення іноземних мов не підлягає сумніву. Іноземна мова, у сучасних умовах, є необхідною суспільною цінністю. Мовна освіта дозволяє цілеспрямовано виховувати необхідні якості особистості. Цілком очевидно, що професійний рівень володіння комунікативною освітою перетворює людину на розвинену особистість, підвищує її соціальну мобільність та свободу, дозволяє входити у відкритий інформаційний простір.

Інтенсивний розвиток міжнародних зв'язків у різних галузях, таких як економіка, наука, аграрний сектор та освіта, а також поступовий процес євроінтеграції України вимагають нових підходів у підготовці фахівців у закладах вищої освіти. Також, це стосується агропромислової сфери, де знання іноземної мови стає критично важливим не лише для професійного вдосконалення, але й для ефективної комунікації на міжнародному рівні.

Роботодавці шукають фахівців, які володіють не лише професійними навичками, але й знанням іноземних мов. У аграрному секторі це особливо важливо через зростаючу інтеграцію та співпрацю з міжнародними партнерами та збільшення обсягів торгівлі сільськогосподарською технікою, насінням і добривами. Для студентів аграрних вищих навчальних закладів володіння професійною лексикою і комунікативними навичками є необхідністю.

Сучасна освіта вимагає інтеграції іноземної мови в професійну підготовку студентів. Знання іноземної мови – це невід'ємний елемент професійної діяльності, що дозволяє налагоджувати міжкультурні зв'язки з іноземними партнерами. Тому у багатьох вищих навчальних закладах нашої країни були введені у вивчення такі дисципліни, як «Англійська

мова» та «Англійська мова (за професійним спрямуванням)», що націлені на формування у студентів навичок міжкультурного діалогу, знайомство з особливостями іншомовної культури та вивчення своєї спеціальності на англійській мові, а саме притаманній їй термінології, що дає змогу підвищити свої шанси на працевлаштування у фірмах та компаніях, які співпрацюють з іноземними партнерами, та полегшити свою подальшу роботу на підприємстві. А також це дає можливість уникати комунікативних бар'єрів і сприяє кращому розумінню міжнародного професійного середовища. Мотивація студентів є ключовим фактором у вивченні іноземної мови. Раніше вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти аграрного спрямування не було обов'язковим і фаховим, але наразі Україна є однією з найбільших аграрних країн світу, що продукує аграрну продукцію за кордон, тому вивчення іноземної мови є актуальним і більшість студентів пов'язує оволодіння мовою з майбутньою кар'єрою.

Інтерактивні методи навчання, такі як групові проекти, дискусії, використання інформаційних технологій та мультимедійних інструментів є ефективними засобами підвищення рівня мовної підготовки. Робота в командах та інтерактивні заняття сприяють формуванню у студентів навичок співпраці та комунікації, які будуть потрібні їм у професійній діяльності. Також важливу роль відіграють проблемні ситуації та кейсові завдання, які моделюють реальні виклики аграрної галузі. Це допомагає студентам розвивати критичне мислення та знаходити рішення у складних професійних ситуаціях.

Проходження закордонної практики для студентів аграрних спеціальностей є одним із найважливіших аспектів підготовки до професійної діяльності. Участь у міжнародних стажуваннях, зокрема, в країнах з розвиненими аграрними секторами, таких як США, Німеччина, Канада та інші, дозволяє студентам не тільки закріпити теоретичні знання на практиці, а й отримати безцінний практичний досвід. Така практика сприяє вдосконаленню знання іноземної мови, розширенню світогляду та формуванню професійної культури. У сучасному світі більшість людей багато подорожують та переїжджають до інших країн. Тим самим, люди опиняються в нових культурних і мовних середовищах. І саме тоді постає велике питання комунікації та «зрозумілого» діалогу обох сторін. Знання місцевої мови є життєво необхідним. Мова використовується не тільки як засіб для спілкування, а й як ключовий інструмент для працевлаштування, інтеграції в нове суспільство та отримання освіти.

Сучасний світ – це світ комп'ютерної інтеграції. Використання гаджетів та інтернету не є чимось незвичним, і це стосується не тільки розважальних програм та соціальних мереж, але й освіти. Діджиталізація в системі вищої освіти має величезний потенціал. На даний момент, в мережі Інтернет можна знайти велику кількість мовних онлайн-курсів та велику кількість онлайн-платформ та освітніх програм. Також особливою популярністю користуються мовні курси, які пропонуються у більшості країн для швидкого вивчення мови та швидкої інтеграції. Це значно полегшує адаптацію до нових умов життя та роботи за кордоном, сприяє успішній інтеграції в культурні спільноти та відкриває нові професійні перспективи. У новітніх умовах аграрна освіта в Україні йде шляхом інтеграції з міжнародним ринком, що вимагає від студентів володіння не лише фаховими знаннями, а й іноземними мовами. Знання іноземної мови дає студентам можливість не тільки підвищити свою конкурентоспроможність, а й ефективно комунікувати на міжнародному рівні, брати участь у глобальних проектах та програмах, спрямованих на розвиток аграрного сектору.

Таким чином, підвищення значущості іноземної мови та її затребуваність впливають на зміст, завдання та динаміку розвитку сучасного суспільства. Комунікативна освіта сприймається як одне із основних компонентів загальної професійної компетентності майбутнього фахівця, бо іноземна мова є складовим чинником конкурентоспроможності фахівця у світі.

З М І С Т

СЕКЦІЯ. КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Абразумова Вікторія Дмитрівна Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Князь Т.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВНО–КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН.....	3
Андрєєва Марія Андріївна Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова К.О. THE LANGUAGE BARRIER: OVERCOMING IT AND ITS CONSEQUENCES	4
Ахмаммуш Надія Аділівна Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова К.О. LANGUAGE BARRIERS: UNDERSTANDING THE PROBLEM AND FINDING SOLUTIONS	5
Воронкіна Мирослава Юріївна Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М. КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА	6
Гаврішкевич Анна Олександрівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ КОМУНІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТІ.....	7
Генералова Нонна Юріївна Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Бугаєвська Ю.В. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК ПІДґРУНТЯ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	9
Гріда Антон Дмитрович Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І. КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	10
Гришко Максим Віталійович Наукові керівники – ст. викладач Крупей М.І., ст. викладач Муравйова О.М. PROFESSIONAL COMMUNICATION ABOUT LATEST TRENDS AND INNOVATIONS IN ELECTRICAL TESTING EQUIPMENT	12
Khalenko Anastasiia Academic advisor – Shulha Iryna DEVELOPING THE COMMUNICATIVE CULTURE OF FUTURE PROFESSIONALS	14
Кияшко Анастасія Віталіївна Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М. ІСТОРИЧНА РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЯК МІЖНАРОДНОЇ МОВИ НАУКИ І ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	15

Клименко Марина Юріївна Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М. ЛАТИНСЬКА МОВА В БІОЛОГІЇ ТА БОТАНІЦІ	16
Кучерина Анастасія Олександрівна Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В. РОЗВИТОК НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	17
Линник Вікторія Вадимівна Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В. КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ – СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	18
Манжос-Кириловська Маргарита Михайлівна Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М. ЛАТИНСЬКА МОВА В ФАРМАЦЕВТИЦІ	19
Машук Сергій Миколайович Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Божидай І.І. ЕВОЛЮЦІЯ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАТИВНОЮ ПОЛІТИКОЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	20
Скрипник Анжела Анатоліївна Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С. PROBLEMS OF FORMATION OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION SKILLS	22
Слуцький Ілля Костянтинович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С. ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ.....	23
Супрун Іван Васильович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ І КОМУНІКАЦІЯ: ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ	24
Чернявська Аліна Григорівна Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М. ЛАТИНЬ І ЮРИСПРУДЕНЦІЯ	26

СЕКЦІЯ. ГЕНДЕРНИЙ КОМПОНЕНТ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: КОНЦЕПЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ

Заболотня Анастасія Станіславівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
Колісник Милослава Романівна Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	29

Окунєва Катерина Андріївна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ЖІНОЧІ ПОСТАТІ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.....	31
--	----

СЕКЦІЯ. ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ ЗВО

Босняк Єлізавета Науковий керівник – канд. філос. наук, доктор екон. наук, проф. Моїсєєва Н.І. ЛІДЕРСТВО ТА СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	33
--	----

Геращенко Микола Миколайович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С. НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КУРСІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН СУЧАСНИХ ЗВО.....	34
--	----

Єна Валерій Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ ЗВО	35
--	----

Забольцько Артем Вікторович Науковий керівник – канд. філос. наук, доктор екон. наук, проф. Моїсєєва Н.І. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	37
---	----

Ковальова Катерина Олександрівна Науковий керівник – канд. т. наук, доц. Артамонова М.В. ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	38
---	----

Питель Дмитро Петрович Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В. ДІАЛОГІЧНІ МЕТОДИ В СУЧАСНІЙ ГУМАНІТАРИСТИЦІ.....	39
--	----

Ракша Карина Володимирівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ ЗВО	39
---	----

СЕКЦІЯ. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНО–ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНОГО ЗВО

Ганусич Руслан Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М. FESTIGKEITSLEHRE.....	42
--	----

Демченко Єлізавета Федорівна Науковий керівник – ст. викладач Архипова В.О. DIGITAL TOOLS IN EDUCATION: FROM DISTANCE LEARNING TO DIGITAL TWINS.....	43
---	----

Дорошенко Тарас Олегович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С. ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF DISTANCE LEARNING IN HIGHER EDUCATION	44
Жарій Владислав Валерійович, Педан Аліна Віталіївна Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Книшенко Н.П. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕРМІНІВ–АНТОНІМІВ АВТОМОБІЛЬНО–ДОРОЖНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	45
Квітко Ілля Віталійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ТЕХНІЧНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	47
Колокольніков Віктор Олексійович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Ємельянова Є.С. CONVENIENCE OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES	49
Косточка Олександр Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Тихоненко О.В. ТЕРМІНОЛОГІЯ ПРИКЛАДНОЇ МЕХАНІКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	50
Кулик Ярослав Олегович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО–ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	51
Лазурко Євген Вікторович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ІНТЕГРАЦІЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ВИЩУ ОСВІТУ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	53
Петрик Олександр Валерійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНО–ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНОГО ЗВО.....	54
Нєнова Дарина Валеріївна Науковий керівник – ст. викладач Новіков О.В. THE IMPORTANCE OF ENGLISH IN MACHINE LEARNING AND AI RESEARCH COLLABORATION.....	56
Негода Микола Сергійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ВИКОРИСТАННЯ ЧАТ–БОТІВ І ВІРТУАЛЬНИХ ПОМІЧНИКІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ.....	57

Покусай Єлізавета Олексіївна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО 58

Шаповалова Альона Дмитрівна
Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.
HOCHSCHULWESEN IN DEUTSCHLAND..... 60

Шаравін Ілля Володимирович
Наукові керівники – канд. філол. наук, доц. Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А.
ENGLISH AS A TOOL FOR EDUCATION AND INNOVATION..... 61

Шинкаренко Ніна Миколаївна
Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.
ÖKOLOGISCHE ASPEKTE..... 62

Яковлева Ганна Сергіївна
Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М.
WERKSTOFFKUNDE 63

СЕКЦІЯ. ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Білоус Віктор Владиславович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ 65

Брюхович Марія Володимирівна
Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г.
СПІВВІДНОШЕННЯ МАТЕМАТИКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ПРОБЛЕМ 66

Єлдинов Андрій Сергійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ..... 67

Єрмакова Ірина Юріївна
Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В.
ПРИНЦИПИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ 68

Козлов Юрій Юрійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.
СТВОРЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ТА ЛЮДСЬКИЙ ПРОГРЕС..... 69

Косоротова Дар'я
Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г.
ВИКЛИКИ ПЛИННОЇ РЕАЛЬНОСТІ: ДО ПИТАННЯ СУПЕРЕЧНОСТІ
ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ 69

Краснокутська Анастасія Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г. ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО– АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	71
Куций Данило Максимович Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В. ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ СТОЇКІВ ТА «БІЙЦІВСЬКОГО КЛУБУ» ДЛЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	72
Мелікян Сабіна, Андрієнко Катерина Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г. ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У КЛАСИЧНІЙ, НЕКЛАСИЧНІЙ ТА ПОСТНЕКЛАСИЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	73
Павелко Данііл Геннадійович Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В. СЕНС ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФСЬКОМУ ОСМИСЛЕННІ	75
Самкова Катерина Владиславівна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ.....	75
Смородько Павло Володимирович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. ІМПРЕ ЛАКАТОС – ОДИН З ВИДАТНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ПОСТПОЗИТИВІЗМУ.....	77
Тоберт Олександр Юрійович Науковий керівник – канд. Філософ. наук, доц. Варипаєв О.М. ЕТИКА В ЕПОХУ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	79
Тронько Сергій Тарасович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. ІМПРЕ ЛАКАТОШ ТА ЙОГО ВНЕСОК У НАУКОВУ ТЕОРІЮ	80
Шуміленко Анна Анатоліївна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О. М. НАУКОВИЙ РЕАЛІЗМ ТА АНТИРЕАЛІЗМ У СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ	81
Юрко Павло Юрійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ	83
Ярема Владислав Юрійович Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В. ФІЛОСОФІЯ ЯК КОНСТАНТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СОЦІУМУ	84

СЕКЦІЯ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

Андренко Анна Сергіївна
Науковий керівник – ст. викладач Сергієва АВ.
ПЕРШИЙ ПІДРУЧНИК «ГРАМАТКА» П. КУЛІША 86

Борюшкін Антон Олександрович
Науковий керівник – канд. соц. наук, доц. Борюшкіна О.В.
СОЦІАЛЬНО–ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНСТВА 87

Воронянський Юрій Олександрович
СОЦІАЛЬНО–ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО
СВІТОГЛЯДУ 89

Гончар Максим Вікторович
Науковий керівник – ст. викладач Сергієва А.В.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ..... 91

Гребенюк Олексій Сергійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ..... 93

Колесник Дмитро Станіславович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.
АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ..... 94

Линник Денис Віталійович,
Чобітько Михайло Ігорьович
Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Золотарьов В.С.
ХАРКІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО ГРАМОТНОСТІ: ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ І
ВІХИ ДІЯЛЬНОСТІ 95

Олейніков Вячеслав Валентинович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ..... 97

Пережняк Ганна Олександрівна
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ В ГАЛУЗІ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ..... 98

Сердюк Валерія Василівна
Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ..... 99

СЕКЦІЯ. СУСПІЛЬСТВО ТА ДЕРЖАВА: ІСТОРИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНО– ПОЛІТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ

Анопрієнко Олексій
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
ШЛЯХ УНР ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ..... 102

Береза Надія Олексіївна Науковий керівник – ст. викладач Кібенко Л.М. DIE DEUTSCH–UKRAINISCHE KOOPERATION	103
Бобонець Єлизавета Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Божидай І.І. РОЗУМНЕ МІСТО ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІІ.....	104
Волохов Олег Вікторович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. АНЕКСІЯ КРИМУ 2014 РОКУ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ.....	106
Волошко Дмитро Олексійович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. РОСІЙСЬКО–УКРАЇНСЬКА ВІЙНА В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ.....	107
Гавриловська Богдана Вікторівна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ГОЛОДОМОР 1932–1933 РОКІВ.....	108
Гацула Катерина Віталіївна Науковий керівник – канд. політ. наук, доц. Волянчук О.Я. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЕТНОПОЛІТИКИ: МІСЦЕ В ДЕРЖАВАХ І СУСПІЛЬСТВАХ	109
Джусь Микита Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ПОСТУПОВА ЛІКВІДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОНОМІЇ ЦАРИЗМОМ У ПРОЦЕСІ ПІДПИСАННЯ ДОГОВІРНИХ СТАТЕЙ НА ПРАВЛІННЯ МІЖ ГЕТЬМАНАМИ УКРАЇНИ І ЦАРСЬКИМ УРЯДОМ.....	111
Коваленко Антон Миколайович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. СУБ'ЄКТНІСТЬ СУВЕРЕНІТЕТУ	111
Корж Анастасія Романівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. СУСПІЛЬСТВО ТА ДЕРЖАВА: ІСТОРИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНО–ПОЛІТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	113
Краснощок Олександр Миколайович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ В МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ НА БАЛКАНАХ	114
Кривошея Богдан Олександрович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ.....	116
Кулик Олена Андріївна Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. НАЦІОНАЛЬНО–ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА (1648–1657 рр.).....	117

Ланько Михайло Володимирович Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І. ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ З ПОГЛЯДУ ІСТОРІЇ, ПРАВА Й СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	120
Латишева Марія Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. РЕВОЛЮЦІЯ 1905–1907 В УКРАЇНІ	122
Линник Вікторія Вадимівна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. ВЛАДА ЯК ТРИГЕР ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ: МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА ВПЛИВУ	123
Новіченко Роман Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ПОДІЇ В СФЕРІ ПОЛІТИКИ В УСРР В ПРОДОВЖ 20–30–Х РОКІВ	125
Оскнер Артем Євгенійович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	126
Петриченко Олександр Юрійович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ У ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	127
Сергієнко Вікторія Володимирівна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. РОЛЬ САМООРГАНІЗАЦІЇ В ПІДТРИМЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	128
Скуридін Ігор Вячеславович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. ГЛИБИННА ДЕРЖАВА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	129
Сизикова Маргарита Віталіївна Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бондар Н.О. ОПЕРАЦІЯ «ВІСЛА» – ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ТА ОЦІНКА УКРАЇНЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ	131
Труфанов Данило Віталійович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. СУВЕРЕНІТЕТ ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В ЕПОХУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН	132
Фісак Валерія Андріївна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	133

Червоніс Сніжана В'ячеславівна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ (1932–1933) 134

Шуміленко Анна Анатоліївна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.
НАЦІОНАЛЬНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 136

СЕКЦІЯ. ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Боженів Михайло Андрійович
Науковий керівник – канд. тех. наук, доц. Кравцов А.Г.
АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 138

Василенко Олександр Костянтинівич,
Подпрятів Владислав Данилович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
ГОЛОВНІ ПРИНЦИПИ ПРАВ ЛЮДИНИ 139

Вітчинова Таїсія Максимівна
Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.
ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ 141

Вітчинова Таїсія Максимівна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ 142

Вовк Вікторія
Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Лапченко А.С.
ЗАБОРОНА ТА ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ 1930–Х РОКІВ 144

Воронкіна Мирослава Юріївна
Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.
ЗАВДАННЯ І РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ДЕРЖАВНОМУ МЕХАНІЗМІ
БОРотьБИ ЗІ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЗАХИСТІ ПРАВ ОСОБИ 145

Воронкіна Мирослава
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Ковач О.В.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН В ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ 146

Горденко Анна Сергіївна
Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В.
СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 148

Горденко Анна Сергіївна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ 150

Давиденко Дмитро Вячеславович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	152
Драник Світлана Вікторівна Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В. ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ.....	153
Євтушенко Андрій Володимирович Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бондар Н.О. УКРАЇНСЬКІ ШІСТДЕСЯТНИКИ ТА ПИСЬМЕННИКИ–ДИСИДЕНТИ	155
Камишанська Дар’я Романівна Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В. ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ	155
Коваленко Сергій Юрійович Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бондар Н.О. ВІДНОСИНИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В 1930–Х РОКАХ.....	157
Кононенко Гліб Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Ковач Д.Л. ПРАВА ЛЮДИНИ В АГРОБІЗНЕСІ.....	158
Кострікова Анна Юріївна Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І. СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ	159
Линник Вікторія Вадимівна Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ–СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ.....	161
Майорова Тетяна Іванівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	163
Мисник Денис Олексійович Науковий керівник – ст. викладач Півненко Л.В. РОЛЬ АДВОКАТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ.....	164
Мисник Денис Олексійович Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М. ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЦИВІЛЬНО–ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ	166
Мунтян Артем Юрійович Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Міносян А.С. УКРАЇНСЬКА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА.....	168

Мурадян Гехам Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. ЗАХИСТ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	169
Нікітін Марк Олександрович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО	170
Оковитий Владислав Миколайович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ТА СУЧАСНІСТЬ	171
Панеїваненко Артур Вячеславович Науковий керівник – канд. юрид. наук, викладач Брулевич В.В. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	172
Свинарьова Дар'я Сергіївна Науковий керівник – канд. юрид. наук Клеріні Г.В. ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЕННОГО СТАНУ	173
Свинарьова Дар'я Сергіївна Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М. ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	175
Сімаков Сергій Геннадійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ	176
Скидан Владислав Леонідович Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М. ОЦІНКА ЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ МЕДІАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВ ЛЮДИНИ	178
Хиленко Єлизавета Вікторівна Науковий керівник – доктор екон. наук, канд. юрид. наук, доц. Дуюнова Т.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	180
Чава Віктор Вікторович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	181
Шмельова Дарина Вячеславівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ПРАВА БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА РЕАЛІЇ	183
Шмельова Дарина Вячеславівна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ ТА ПРАВА ЛЮДИНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР	184

СЕКЦІЯ. НАЦІОНАЛЬНО-ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Бражник Анна Геннадіївна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. БУДИНОК ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ	186
Ващенко Марія Олександрівна Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ЯК ГОЛОДОМОР ВПЛИВАЄ НА УКРАЇНУ СЬОГОДНІ	187
Градиська Юлія Юріївна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. КОЛИ ВИ ВМИРАЛИ, ВАМ ДЗВОНИ НЕ ГРАЛИ, НІХТО НЕ ЗАПЛАКАВ ЗА ВАМИ (з історії моєї родини).....	189
Гущина Маргарита Олександрівна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. УКРАЇНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ.....	190
Задорожня Христина Ігорівна Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г. ПРО ГАРБУЗ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ... ..	191
Калініченко Павло Вячеславович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ІВАН МАЗЕПА (ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ).....	192
Калініченко Артем Сергійович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. СИМОН ПЕТЛЮРА: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ	193
Калітіна Вероніка Олексіївна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ГЕРОЇЗМ НА ВІЙНІ	195
Катречко Денис Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ІСТОРІЯ, ЩО НАДИХАЄ: ОГЛЯД ПАТРІОТИЧНОГО ФІЛЬМУ «КРУТИ 1918»	196
Кляп Дмитро Андрійович Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ ТА РЕПРЕСІЇ У ФІЛЬМІ «ВІРИТИ».....	197
Козлова Катерина Віталіївна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. УКРАЇНСЬКІ КОМПОЗИТОРИ XVIII – XIX СТОЛІТТЯ	198
Крицина Валерія Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ ТА РЕПРЕСІЇ У ФІЛЬМІ «ПОВОДИР»	199

Кулак Тетяна Олександрівна Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. НАЦІОНАЛЬНО – ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.....	200
Кусенко Константин Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ІСТОРІЯ, ЯКУ НЕ ВАРТО ЗАБУВАТИ: ФІЛЬМ «КРУТИ 1918»	201
Латишева Марія Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ПРОБЛЕМИ ЛЮДЯНОСТІ, ЩО ПОРУШУЮТЬСЯ У ФІЛЬМІ «КРУТИ 1918»	202
Логвиненко Неллі Андріївна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. РОЛЬ СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО–ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	202
Ложнікова Марія Євгеніївна, Зубенко Ілля Андрійович Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Олешко Н.П. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ І МЕДІА У НАЦІОНАЛЬНО–ДУХОВНОМУ ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ВІД ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ	204
Лукінов Ярослав Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ГЕРОЇЗМ І ЖЕРТВА В ФІЛЬМІ «КРУТИ 1918»	205
Мандрик Сергій Володимирович Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. РОМАН ШУХЕВИЧ: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ	206
Манжос–Кириловська Маргарита Михайлівна Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. НАРОДНА МУДРІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ФОЛЬКЛОРНІ МОТИВИ КРІЗЬ ПРИЗМУ СЬОГОДЕННЯ	207
Степура Юлія Андріївна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С. ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ	209
Табара Антон Євгенійович Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Бондар Н.О. РЕЄСТРОВЕ КОЗАЦТВО – ВІЙСЬКОВА АРИСТОКРАТІЯ ЧИ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЕЛІТА	212
Хиленко Єлизавета Вікторівна Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М. НАЦІОНАЛЬНО–ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	213

Шуміленко Анна Анатоліївна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ 215

СЕКЦІЯ. ДОРОГАМИ СКОВОРОДИ

Босенко Аліна Олександрівна
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ..... 217

Гречка Ю. П .
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
Г. С. СКОВОРОДА ФІЛОСОФСЬКИЙ, ПОЕТИЧНИЙ, БОГОСЛОВСЬКИЙ, МІСТИЧНИЙ
ДОСЛІДНИК, І ЯКИМ ЧИНОМ МИ МОЖЕМО ЗБЕРЕГТИ ЦЮ СПАДЩИНУ 218

Гуренко Микита Олегович
Науковий керівник – канд. арх., доц. Рябушина І.О.
МАЗАНКА, СЕЛО МОСКАЛЕНКИ..... 219

Засядьков Аліна Олександрівна
Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.
МИСТЕЦТВО КРАСНОМОВСТВА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
Г. С. СКОВОРОДИ 220

Жадан Богдан Анатолійович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.
ТВОРЧИЙ УНЕСОК ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В КУЛЬТУРНУ СПАДЩИНУ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ 221

Каплуновський Сергій Володимирович
Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О.
ДОРОГАМИ СКОВОРОДИ..... 223

Котелевський Назар
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ПОШУКИ ЩАСТЯ 224

Латишева Марія
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
ТВОРЧА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ..... 225

Липова Вікторія Сергіївна
Науковий керівник – канд. арх., доц. Рябушина І.О.
БУДІВЛЯ ХІХ СТОЛІТТЯ СЕЛО ОРДИНКА(ОДРИНКА) 225

Лукінов Ярослав Володимирович
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ 226

Місюра Дарина
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ 227

Міхальова Кіра Максимівна Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА ЯК ВІЧНИЙ УЧЕнь	228
Півоварова Ірина Юрійівна, Ткаченко Ярина Ростиславівна Науковий керівник – канд. арх. Акмен І.Р. СЕЛО СКОВОРОДИНІВКА (ПАН–ІВАНІВКА): ЖИТЛОВА ЗАБУДОВА ХІХ СТ.....	228
Римар Ярослав Петрович Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ЗАРОДЖЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ.....	230
Самойленко Антон Романович Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ФІЛОСОФІЯ ТА ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ	230
Сліченко Марина Миколаївна Науковий керівник – канд. арх., доц. Рябушина І.О. САДИБА ГОРДІЄНКО, СЕЛО КАДНИЦЯ	231
Тутов Денис В'ячеславович Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С. КОНЦЕПЦІЯ ДУХОВНОЇ СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ: ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ І ЗНАЧЕННЯ	232
СЕКЦІЯ. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	
Дорошенко Ігор Ігорович Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Фірсова Л.В. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІТЬ	234
Жарніс Василь Андрійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО	235
Ковальова Марія Олександрівна Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ВПЛИВУ НА БІЖЕНЦІВ.....	236
Купіна Марія Олександрівна Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г. СУЧАСНІ МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	237
Лозенко Вікторія Віталіївна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	238

Меркулова Анна Олександрівна Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В. ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: МЕХАНІЗМИ, КРИТЕРІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ	240
Накрапленний Олександр Геннадійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	241
Піскун Катерина Сергіївна Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ	242
Суворова Мирослава Олександрівна Науковий керівник – канд. істор. наук, доц. Бондар Н.О. ЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄДНАННЯ СУСПІЛЬСТВА В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ.....	243
Яловенко Вікторія Олегівна, Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. СУСПІЛЬСТВО ТА ЗМІ: ВПЛИВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	244
СЕКЦІЯ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ І АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Воронкін Андрій Олександрович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ В УМОВАХ ЗМІН.....	246
Вороніна Валерія Вадимівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ.....	247
Гришко Світлана Юріївна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ І АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	248
Дружинська Катерина Сергіївна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	250
Євдокимова Наталія Олександрівна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	251
Коваленко Антон Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. МЕНЕДЖМЕНТ І АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	252

Лазько Олексій Борисович, Жар Вікторія Вікторівна Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Таран О.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	254
Линник Вікторія Вадимівна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. ОСНОВНІ ЗАДАЧІ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	255
Меркулова Анна Олександрівна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	256
Миколенко Олена Юріївна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	257
Мовчан Ліна Олександрівна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ	258
Попков Максим Максимович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ І АДМІНІСТРУВАННЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	259
Сергієнко Вікторія Володимирівна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	261
Сухотеpla Світлана Сергіївна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КРИЗ	262
Ярова Анастасія Олександрівна Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Гіржева О.М. ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	263
СЕКЦІЯ. УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	
Андреева Марія Андріївна Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ЗМІЦНЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	265
Ахмаммуш Надія Аділівна Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА: ВПЛИВ НОВИХ СЛІВ, ДІАЛЕКТІВ ТА ІНШИХ МОВ НА СЬОГОДЕННЯ	266

Білостоцький Ілля Олександрович, Тягло Володимир Андрійович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Нікуліна Н.В. УКРАЇНСЬКА МОВА – ПЕРЕВАГА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ З РОСІЄЮ.....	267
Ваніна Анастасія В'ячеславівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. УКРАЇНСЬКА МОВА:ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	268
Гапонов Євген Олександрович Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В. МОВНИЙ АСПЕКТ У КУЛЬТУРІ СУСПІЛЬСТВА.....	269
Голосов Артем Денисович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	271
Гольченко Микита Віталійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. УКРАЇНСЬКА МОВА ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	272
Гуденко Анастасія В'ячеславівна Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ ТА ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ.....	275
Ісмагілов Богдан Сергійович Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В. ВПЛИВ МОВИ НА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ.....	276
Калітіна Вероніка Олексіївна Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г. ЯК Я СТАВЛЮСЯ ДО НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ.....	277
Канцевіч Богдан Юрійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	278
Козирь Валерія Станіславівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	279
Курочка Яким Віталійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. УКРАЇНСЬКА МОВА СЕРЕД МОЛОДІ: НОВІ ВИКЛИКИ І ТЕНДЕНЦІЇ.....	281
Кучеренко Андрій Сергійович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Підгородецька І.Ю. УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	282

Лактіонов Віктор Андрійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	283
Меркулова Анна Олександрівна Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В. МОВА – ДУША І ГОРДІСТЬ НАЦІЇ.....	285
Поляков Руслан Романович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	287
Романюк Олексій Володимирович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. НАЦІОНАЛЬНА МОВА В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ: ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ЗМІН.....	289
Сабельникова Карина Науковий керівник – к. юрид. наук, доц. Кухар О.В. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ.....	290
Сасенко Ірина Сергіївна Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	292
Семиволос Максим Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. УКРАЇНСЬКА МОВА: МІЖ МИНУЛИМ І МАЙБУТНІМ	293
Сергієнко Вікторія Володимирівна Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В. ЩО ТАКЕ МОВА?	294
Скрипай Євгенія Сергіївна Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В. МОВА – ОЗНАКА НАЦІЇ	296
Столярчук Ігор Романович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. УКРАЇНСЬКА МОВА:ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	297
Тесля Данііл Олександрович Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В. МОВА– КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КРАЇНИ	298
Турко Олексій Вікторович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	299

Удовицький Патрик Юрійович, Чичолик Анастасія Андріївна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. МОВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ДВОМОВНІСТЬ В УКРАЇНІ: ВЗАЄМОДІЯ ТА ВЗАЄМОВІДШТОВХУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ І РОСІЙСЬКОЇ МОВ	300
Українець Аліса Дмитрівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л. УКРАЇНСЬКА МОВА ПІД ЧАС ВІЙНИ. ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ В СКЛАДНІ ЧАСИ	301
Чапський Артем Олегович Науковий керівник – доц., канд. філол. наук, доц. Тихоненко О.В. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОВНОГО ЕТИКЕТУ: ТРАДИЦІЇ ТА НОВОВВЕДЕННЯ.....	303
Черкашина Ульяна Сергіївна Науковий керівник – доц. Бадєєва Л.І. ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	304
Юров Віктор Андрійович Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУРЖИКУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	305
Явтушенко Єгор Сергійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. УКРАЇНСЬКА МОВА: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	306
СЕКЦІЯ. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	
Авдєєва Анастасія Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА: РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МІЖНАРОДНІЙ СПІВПРАЦІ.....	309
Буштаков Ігор Сергійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	310
Вишник Денис Сергійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КАР'ЄРНОМУ РОСТІ ПРАЦІВНИКІВ	311
Гончаренко Ігор Олегович Науковий керівник – канд. філософ. наук, доц. Варипаєв О.М. ЗНАННЯ ДРУГОЇ МОВИ І ЇЇ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ.....	313

Древаль Діана Геннадіївна Наукові керівники – канд. філол. наук Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А. CULTURAL EXCHANGE AND ENGLISH.....	314
Журняєва Єлизавета Андріївна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	315
Замета Марія Олександрівна Науковий керівник – ст. викладач Архипова В.О. SUPPORT FOR MULTILINGUAL STAFF AS A COMPETITIVE ADVANTAGE THROUGH THE INTRODUCTION OF LANGUAGE POLICIES BY COMPANIES.....	317
Куценко Марина Сергіївна Наукові керівники – канд. філол. наук Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А. THE IMPACT OF ENGLISH ON INTERNATIONAL BUSINESS	318
Лебідь Владислав Максимович Наукові керівники – канд. філол. наук Удовенко І.В., ст. викладач Подворна Л.А. THE DIGITAL DIVIDE AND ENGLISH ACCESS	318
Манжос–Кириловська Маргарита Михайлівна Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова К.О. LEARNING FOREIGN LANGUAGES AS A BASE FOR A SUCCESSFUL CAREER	320
Мануєнков Дмитро Олександрович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК КЛЮЧ ОПЕРАТИВНОГО ДОСТУПУ ДО ПЕРЕДОВИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	321
Марченко Микола Михайлович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ	322
Маслянко Костянтин Олексійович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Підгородецька І.Ю. THE INFLUENCE OF MULTILINGUALISM ON CRITICAL THINKING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT	324
Медкова Дар'я Миколаївна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ.....	325
Місюра Анастасія Максимівна Наукові керівники – ст. викладач Муравйова О.М., ст. викладач Крупей М.І. INTERNATIONAL CAREER OPPORTUNITIES AND FOREIGN COMMUNICATION PROFICIENCY IN A GLOBALIZED WORLD	326

Назарова Заріна Курбоналіївна Науковий керівник – ст. викладач Карась А.В. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ СЬОГОДЕННЯ: ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ.....	328
Петрик О.В. Науковий керівник – канд. філол. наук., доц. Анастасьєва О.А. КУЛЬТУРНИЙ І ЕКОНОМІЧНИЙ ВПЛИВ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ.....	329
Піскун Катерина Сергіївна Наукові керівники – ст. викладач Муравйова О.М., ст. викладач Крупей М.І. PROFESSIONAL DEVELOPMENT THROUGH THE KNOWLEDGE OF FOREIGN LANGUAGES: NEW CAREER OPPORTUNITIES IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS.....	330
Полікарпова Валерія Володимирівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Мазоренко М.О. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	332
Ріонідзе Джемалі Нодарович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ.....	333
Родік Ярослав Андрійович Наукові керівники – ст. викладач Муравйова О.М., ст. викладач Крупей М.І. THE QUESTION ABOUT THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGES IN THE ENGINEERING FIELD	334
Рубан Анастасія Андріївна Науковий керівник – доктор філос. наук, доц. Корнієнко С.Г. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	336
Spira Daria National Biotechnological University Academic advisor – Shulha Iryna FOREIGN LANGUAGE AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS IN THE MODERN WORLD.....	337
Савченко Егор Романович Науковий керівник – ст. викладач Архипова В.О. LINGUISTIC COMPETENCE AS A PRECONDITION FOR INTERNATIONAL ACADEMIC MOBILITY.....	338
Саєнко Ірина Сергіївна Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова К.О. KNOWLEDGE OF FOREIGN LANGUAGES IS A KEY TO A SUCCESSFUL CAREER AND PROFESSIONAL GROWTH	339

Сипало Едуард Юрійович Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Підгородецька І.Ю. LANGUAGE COMPETENCE AS A TOOL FOR ACCESS TO GLOBAL KNOWLEDGE	341
Тронько Сергій Тарасович Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Ломовських Л.О. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	342
Циновий Іван Олексійович Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ	343
Цукан Ірина Євгенівна Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М. ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	344

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

МАТЕРІАЛИ X МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

7 листопада 2024 року, Харків, Україна

Українською, англійською та німецькою мовами

Матеріали публікуються в авторському варіанті без редагування

Контактна інформація організаційного комітету:
Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
E-mail: unescokafedra@gmail.com